BIBL. NAZ.
VITT. EMANUELE III
XX
C
19
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GVIDI PANZIROLI

Regienſis I.V.C. Prȩſtantiſſimi,

ET IN CELEBERRIMO PATAVINO GYMNASIO IVRIS INTERPRETIS PRIMARII.

De Claris Legum Interpretibus.

LIBRI QVATVOR.

OCTAVII PANZIROLI AVCTORIS
Ex fratre nepotis, Cathedralis Eccleſiæ Regij Canonici
Opera, ac ſumma diligentia in Lucem Editi.

AD ILLVSTRISSIMVM, ET REVERENDISS. D. D. IOANNEM IACOBVM PANZIROLVM Auditorem Romanæ Rotæ Meritiſſimum.

CVM DVPLICI INDICE,
Vno Capitum, altero rerum præcipuarum copioſiſſimo.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

VENETIIS, MDCXXXVII.
APVD MARCVM ANTONIVM BROGIOLLVM.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO
D.D. IOANNI IACOBO PANZIROLO
AVDITORI ROM. ROTAE DIGNISSIMO.

OCTAVIVS PANZIROLVS
Fælicitatem.

V*Tiles ſemper, ſapientum omnium iudicio, illorum laborum fructus fuiſſe, reperio, qui laborem, atq; induſtriam in eo collocarunt ſuam, vt tempora, atq; ætates iamdiù antè actas, &, vt ità dicam, ex hominum memoria penitus deletas, ab obliuione vindicarent, hominesq; extinctos à ſuis laboribus, ſcriptiſq; ad vitam reuocarent, dum id aſſequunti ſunt, vt de illis*

a 2 *nulla*

Digitized by Google

nulla vnquam poſteritas conticeſceret, eorumq; nomina, atq; egregia facinora immortalitati conſecrarent; Idq; eò magis, quò ex illuſtrium virorum rebus geſtis, ad omnem vitæ rationem, maximum emolumentum percipimus; Excitant enim ipſi, quamvis demortui, languentium animos, illosq; etiam ignauiæ ſomno ſopitos, ad ſtudium veræ, ſolideq; gloriæ impellunt. Hinc factum eſt, vt ego quoq; his quaſi vocibus excitatus, cum ad meas peruenisſent manus diſperſa nonnullorum, in Iure dicundo, Clariſſimorum virorum præclara facinora, non ſinè multo labore à Guido Patruo meo, antè eius obitum, collecta, non anteà prodire in lucem voluerim, quàm in præclariſſimi nominis tui, veluti Clientelam, adoptarentur. Tibi igitur, quid quid hoc eſt, dono, dicoq; qui eximia humanitate tua ſemper omnes bonarum artium ſtudioſos complexus es, & nos etiam tuì amantiſſimos complecteris; Ratus, hoc qualecumq; munus, tibi certè debitum, tuo patrocinio fultum, fore, vt improbam obloquentium dicacitatem non pertimeſcat. Benigno itaq;, hilariq; vultu (quod etiam in minimis donis maximos viros feciſſe tenes) hoc quantuluncunq; eſt, accipe; paruum, & exiguum munuſculum, fateor, ſed adiectiſſimi animi ergà te mei argumentum perſpectiſſimum, ſitq; hoc idem apud te teſtis tuæ ergà familiam noſtram beneuolentiæ non vulgaris, & obſes tùm Guidi Patrui mei, tùm noſtræ ergà tuum nomen obſeruantiæ ſempiternæ.

Digitized by Google

VITA AVCTORIS.

GVidus Panzirolus Regienſis natus an. 1523. die 17. Aprilis, patrem habuit Albertum omnium patriæ ſuæ celeberrimum Iuriſconſultum integerrimum. A Sebaſtiano Corrado, mox Baſſiano Lando in Latinis, Græciſq; litteris eruditus anno ætatis 14. à Patre prima Iuris rudimenta accepit, exa-

ctoq;

Digitized by Google

ctoq; triennio, Ferrariam profectus Paſetum, & Hippolitum Riminaldum audiuit, deindè Ticini, & Ferrariæ Alciatum, & Bononiæ Marianum Socinum, poſtremò Patauij ſeptimum ſtudiorum ſuorum annum perfecit. Ibi publicè diſputando, cum aliquod nomen ſibi comparaſſet, adhuc ſcholaris, à Rep. Veneta ad interprętandas Inſtitutiones Iuſtiniani anno 1547. eſt conductus. Laurea igitur Iuriſcon. Patauij a Marco Mantua accepta, per ſeptennium in eo munere perſeuerauit; poſteà ad ordinàrias iuris Ciuilis lectiones ſecundo loco veſpere explicandas translatus, in his ſexdecim annis permanſit. Cum verò primum locum, quem ob multos labores, quos ſuſtinuerat, & Auditorij frequentiam ſibi deberi cenſebat, his exteris datùm vidiſſet, anno 1571. à Duce Sabaudiæ accitus, Aimoni Crauetæ veſpere primum iuris Ciuilis locum obtinenti ſucceſſit, ac Bernardo Troto Antagoniſta adiunctus, duodecim annos Taurini celebre Gymnaſio docuit, vbi mille aureorum ſtipendio eſt honeſtatus, alios centum Carolus Emanuel patri defuncto ſuccedens auxit, plures daturus, ſi Gymnaſij Præfecti permiſiſſent, qui tàm amplum ſtipendium in exemplum tranſire nolebant. Intereà mortuo Io: Ceſalo Patauij à Repub: Veneta cum mille Ducatorum honorario vocatus eò proficiſci recuſauit. Poſt biennium verò Tiberio quoq; Deciano, qui ibi mane docebat, defun-

cto;

cto, rurſus cum mille aureorum ſtipendio ad primi loci lectiones Iuris Ciuilis ordinarias veſpertinis horis exponendas vocatus acceſſit; Ob aeris enim Taurinenſis grauedinem, ferè oculos amiſerat; Itaq; etſi plurimùm ab illo Principe, & Ciuitate dilectus, diſceſſit; Obtulit ei Carolus Emanuel primum Mcccc. aureos, mox alios addidit, vt eum retineret, ſed ipſe, ne cæcitatem incurreret, abire coactus eſt. Diſcedenti Ciuitas ob operam gratè Academiæ præſtitam duo pocula argentea, & totidem ſalaria vaſa donauit, ac coacta Curia, ciuem creauit. Patauium profectus, cum ibi ſeptennio docuiſſet, aliorum centum aureorum ſalario eſt auctus, primuſq; fuit, qui in illo Gymnaſio mille aureorum honorarium exceſſit. Volumen reſponſorum, & in notitiam vtriuſq; Imperij Rom. quanquam malè vitio impreſſorum correcta Commentaria in lucem edidit. Aliud opus de origine, & auctoritate Iuriſconſultorum, & de Illuſtribus Iuris Interpretibus compoſuit. Plurium quoq; Illuſtrium virorum, qui in Iure nominantur, vitas, & cathalogum ſcripſit. Item aliud opus de origine, & auctoritate equitum. Item aliud de antiquitate Iuris, & aliud, in quo plurimi noui legum intellectus continentur, & de numiſmatis antiquis. Item Commentarium in vniuerſa Tertulliani opera. Item duos libellos de rebus perditis, quorum primus agit de his, quæ

anti-

Digitized by Google

antiquitùs cùm eſſent, nunc non extant. Alter de his, quæ à noſtris inuenta ſunt.

Obijt Patauij an. ſal. humanę 1599 3. Non. Martij; ætatis verò ſuę LXXVI. Sepultus eſt in Sepulchro Abbatum Monachorum D. Iuſtinæ. Exequiæ celebres fuerunt, in quibus Franciſcus Vidua Patauinus Philoſophiæ, & I. V. Doctor Eximius orauit.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM.

QVÆ IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

LIBER PRIMVS.

De Totius operis argumento. Cap. 1 car. 1
De Origine, & auctoritate Doctorum iuris. Cap. 2 5
De Aduocatis antiquis. c. 3 17
De Aduocatis Fiſci. c. 4 20
De Priuilegijs Patronorũ Fiſci. c. 5. 21
De Veteribus Legũ Interpretib. c. 6. 23
De Aburnio Valente. c. 36 55
De Antiſtio Labione. c. 23 42
De Antiocho. c. 67 76
De Anatolio. c 79 81
De Atteio Capitone. c. 22 40
De Aulo Offilio. c. 17 36
De Arrio Menandro. c. 56 69
De Aurelio Arcadio Chariſio. c. 64. 73
De Apollodoro. c. 70 77

B

De Balbo Lucilio. c. 13 33

C

De Caruncano. c. 7 24
D. Caio Trebatio Teſta Rom. c. 18. 37
De Caio Caſſio Longino. c. 28 48
De Calliſtrato. c. 53 67
De Cælio Sabino. c. 29 50
De Cerbidio Scæuola. c. 48 63
De Claudio Saturnino. c. 49 64
De Claudio Tryphonio. c. 54 67
De Cocceio Nerua patre. c. 25 46
De Cocceio Nerua filio. c. 26 46
De Cornelio Maximo. c. 15 35
De Cratino. c. 82 82

D

De Domitio Vlpiano. c. 57 70
De Dorotheo. c. 81 82

E

De Ælio Marciano. c. 45 61
De Æmilio Papiniano. c. 55 67
De Æmilio Macro. c. 60 72
De Epigenio. c. 72 77
De Eudoxio. c. 77 79
De Eugenio Hermogeniano. c. 65 74

F

De Florentio. c. 63 73

G

De Gallo Aquilio Rom. c. 12 32
De Gregorio. c. 66 75

H

De Herennio Modeſtino. c. 59 71

I

De Iſidoro. c. 84 83
De Iubentio Celſo patre. c. 34 51
De Iubentio Celſo filio. c. 34 53
De Iulio Paulo Patauino. c. 58 71
De Iunio Mauriciano c. 44 61

L

De Leontijs. c. 78 80
De Licinio Rufino. c. 62 73
De L. Voluſio. c. 16 35

M

De Martyrio. c.69 76
De Maximino. c.68 76
De Meſſio Ruſtico. c. 82 66
De Maſurio Sabino. c.24 45
De M. Catone Cenſorino, eiuſq; filio. c. 8 25
De M. Iunio Bruto, & P. Mutio Scæuola, & Manlio. c.9 27
De M. Minutio Natali. c.31 51
De M. Saluio Iuliano Mediolanenſi. c. 38 56

P

De Paterno Tarrunteno. c.40 58
De Papirio Iuſto. c.51 66
De Procopio. c.73 78
De duobus Patricijs. c.76 79
De Pegaſo. c.30 50
De Proculo. c.27 47
De Publicio. c.21 40
De P. Alfeno Varo Cremonēſi. c.20. 39
De P. Rutilio Rufo. c.10 29
De Priſco Iaboleno. c. 32 51
De Priſco Neratio. c.35 54

Q

De Q. Mutio. c.11 30
De Q. Ælio Tuberone Rom. c.19 38
De Q. Septimio Tertulliano Carthaginenſi. c.50 65

S

De Saluio Valente. c.42 39
De Seruio Sulpitio Rom. c.14 33
De Sex. Cæcilio Africano. c.41 39
De Sex. Pomponio. c.43 60
De Sperantio. c.74 78
De Salamino. c.86 83

T

De Tito Aulio Feroce. c. 37 55
De Tuſcio Puſciano. c.39 58
De Theodoro. c.71 77
De Theodoro. c. 83 82
De Thallelao. c.85 83
De Theophilo. c 80 81
De Terentio Clemente. c.75 78

V

De Valuſio Metiano. c.47 62
De Vlpio Marcello. c.46 62
De Venuleio Saturnino. c.61 72
De Priuilegijs Legum Interpretibus. c. 87 80

LIBER SECVNDVS.

De hodierni temporis Legum Doctoribus. Cap.1 car. 89
De Sportulis ab eo dandis, qui Doctor creatur. c.2 97
De diuerſis Doctorum officijs. c.3 98
De noſtris Legū Interpretibus. c.4. 101
De Antagoniſtis. c. 5 103
De Methodo Legum Interpretandarum. c.6 104
De modo contrarias leges conciliandi. c. 7 109
De modo tractandarum quæſtionum. c. 8 112
Pro Pronunciatione docentis. c.9 113
De diſcentibus. c.10 113
De Methodo ſtudendi. c.11 114
De Veſtib et habitu Doctorū. c.12. 116

De Illuſtribus iuris Cæſarij interpretibus.

Accurſius Florentinus, & Franciſcus, Ceruotusq; eius filij. c.29 147
Accurſius Regienſis. c.42 160
Albericus à Porta Rauēnate. c.22. 135
Albertus Galeotti Parmēſis. c.39. 157

Albertus Gandinus. c. 47 165
Albertus Brunus Aſtenſis. c. 142. 318
Albertus Pãzirol⁹ Regiẽſis. c. 171. 358
Alexander ab Alexandro Neapolitanus. c. 222 272
Alexander Tartagnus Imolenſis. c. 112 258
Andreas Alciatus Mediolanenſis. c. 169 353
Andreas Barbatius Siculus. c. 116. 164
Albericus Roſata Bergomẽſis. c. 07. 189
Andreas Ciaffi, & Franciſcus Tigrini Piſani. c. 53 172
Angelus Vbaldus Peruſinus. c 71. 206
Angelus Perillius Peruſin⁹. c 92. 235
Angelus Gambilionus Aretinus. c. 102 147
Angelus Matthæacius. c. 195 395
Antonius à Prato Veteri Florentinus. c. 101 146
Antonius Vierus, & M. Antonius Bellarmatus Senenſis. c. 164 345
Antonius Auguſtinus. c. 186 382
Azo Bononienſis c. 25 139
Aycardinus, & Aluarotus, Iacobusq; cum poſteris Patauini. c. 104 252
Aymo Crauetta Sauilianẽſ. c. 180. 373

B

Bagarotus, & Vbertus Bonaccurtius de Vrbe. c. 24 139
Bartholomæus à Capua Neapolitanus. c. 48 166
Bartholomæus Salicetus Bononienſis. c. 78 216
Bartholomæus Cæpola Veronenſis. c. 113 261
Bartholom. Soccin⁹ Senẽſis. c. 126. 275
Bartholomæus Chaſſeneus. c. 150 348
Bartholomæus Syluaticus Patauinus. c. 197 397
Bartolus à Saxoferrato. c. 67 189
Baldus Vbaldus Peruſinus. c. 70 200
Baldus Bartholinus cognomento Nouellus Peruſinus. c. 125 275
Benedictus Capra Peruſinus. c. 77. 215
Bernardus Dorna. c. 36 156
Bulgarinus Senenſis. c. 134 198
Bulgarus. c. 15 126

C

Cato Saccus, & Iacobus Puteus Papienſis. c. 90 234
Cinus Sigisbuldus Piſtoriẽſis. c. 58. 177
Chriſtophorus Caſtellioneus Mediolanenſis. c. 80 219
Chriſtophorus Nicellus Placentinus. c. 105 253
Claudius Seiſſelus. c. 137 311
Carolus Ruinus Regienſis. c. 143 319

D

Dinus Roſſanius Mugellanus. c. 45 163
Dominicus Pinellus Cardinalis Genuenſis. c. 98 398

E

Æmilius Ferretus. c. 167 348
Egidius Boſſius. c. 185 382

F

Fabianus de Monte S. Sauini. c. 147 325
Fabius Acorumbonus Eugubinus. c. 178 371
Florianus, & Ioannes à S. Petro Bononienſis. c. 85 226
Franciſcus Placentinus Cremenſis. c. 97 243
Frãciſcus Accolt⁹ Aretin⁹. c. 10? 249
Franciſcus Bradiolus, & Modeſtus Polentonus. c. 111 258

Digitized by Google

Franciſcus Curtius Senior Papienſis. c. 119 268
Franciſcus Malchioſtrius Parmenſis. c. 228 287
Franciſcus Curtius iunior. c. 154 331
Franciſcus Sfondratus Cremonenſis Cardinalis c. 165 345
Frãciſcus Veggius Papiẽſis. c. 189. 386
Franciſcus Mantica Cardinalis. c. 193 393
Fortunius Gorzias Hiſpan⁹. c. 139. 314

G

Guido Suzarius. c. 41 159
Gulielmus à Cunio, & Beltrandus de Monte Fauentino. c. 60 181
Georgius Lampugnanus Mediolanenſis. c. 98 243
Georgius, & M. Antonius Natta. c. 232 292
Gulielmus Pontanus Peruſinus. c. 160 337

H

Hieronymus Butigella Papienſis. c. 145 323
Hieronymus Priuidelus Regienſis. c. 159 336
Hieronymus Cagnolus Vercellenſis, & Tiberius Decian⁹ Vtinẽſis. c. 170 356
Hieronymus Torniellus Nouarienſis. c. 176 365
Hieronymus Albanus Bergomenſis Cardinalis. c. 182 376
Hippolitus Marſilius Bononienſis. c. 231 292

I

Iacobus Antiquus Gloſſator Bononienſis, & Bandinus Piſanus. c. 16 129
Iacobus Balduini Bononiẽſis. c. 27. 144
Iacobus Colõbinus Regienſis. c. 31. 151
Iacobus Ardicioni de Broilo Veronenſis c. 32 152
Iacobus à Rauanis Lotharingus. c. 34 133
Iacobus de Arena Parmẽſis. c. 50. 168
Iacobus à Beluiſio Aquenſis. c. 55. 175
Iacobus, & Bartholomæus Butrigarij Bononienſis. c 56 176
Iacobus Palliarenſis. c. 68 195
Iacobus Iſolanus Bononienſis Cardinalis. c. 87 227
Iacobus, & Ioannes de Puteis. c. 107 255
Iacobus Tortus Papienſis. c. 109 257
Iacobus Mandellus. c. 183 377
Iacobus Cuiacius Toloſas c 190 387
Iacobus Menochius Papiẽſis. c. 194. 394
Iacobinus, & Hippolitus Riminaldi. c. 221 271
Iaſon Mainus Mediolanẽſis c. 227. 281
Ioãnes Boſſianus Cremonẽſis. c. 23. 136
Ioannes Faſolus Piſanus. c. 33 153
Ioannes de Blanaſco. c. 58 157
Ioannes Faber Burdegalẽſis c. 61. 182
Ioannes Ludouicus Lambertacius Patauinus. c. 74 212
Ioannes Franciſcus Capiliſtius Patauinus. c. 84 224
Ioannes de Imola. c. 88 228
Ioannes Nobilis à Monte Sperello. c. 93 236
Ioannes Chriſtophorus Porcius Papienſis. c. 100 245
Ioãnes à Prato Florentinus. c. 114. 263
Ioãnes Baptiſta Caccialupus. c. 115. 164
Ioannes Baptiſta à S. Blaſio Patauinus. c. 118 267

Ioannes

*Ioãnes Maria Riminaldus.c.*120.269
*Ioãnes Plateus Bononienſis c.*223.273
Ioannes Bertbachinus Firmanus. c. 224 274
Ioannes Sodoletus Mutinenſis. c. 229 288
Ioannes Campeggius Bononienſis. c. 233 293
*Ioannes Baptiſta Sfondratus Cremonenſis. c.*140 315
*Ioannes Crottus. c.*144 322
Ioannes Franciſcus Burla Placentinus. c. 148 325
Ioãnes Neuizanus Aſtenſis.c 155.332
*Ioannes Franciſcus Baldus.c.*156 333
Ioannes Franciſcus à Ripa Papienſis. c. 157 334
Ioannes Antonius Rubeus Alexandrinus.c. 66 346
*Ioannes Sichardus c.*172 360
Ioannes Baptiſta Plotus Nouarienſis. c. 175 365
Ioannes Ficardus Francofortenſis. c. 184 379
*Ipho Brittanus. c.*44 162
Irnerius. c. 13 119
Iulius Clarus Alexandrinus. c. 181 375

L

*Lambertinus, & Franciſcus Ramponi Bononienſes.c.*57 177
Lancellotus, & Philippus Decij. c. 235 299
*Lãcellotus Politius Senenſis.c.*163.343
*Lotharius Cremonenſis.c.*26 143
Ludouicus à Sardis Ferrarienſis, & Io: Petrus Ferrarius Papienſis. c. 75 213
Ludouicus Cortuſius Patauinus. c. 79 218
Ludouicus Pontanus Spoletanus. c. 94 237
Ludouicus Bologninus Bononienſis. c. 230 289
Ludouicus Gozadinus Bononienſis. c. 161 338
*Lucas de Penna Toloſanus.c.*86 227

M

Martinus. c. 14 123
Martinus à Fano, & Martinus Syllimani Bononienſis.c 40 158
Mattagnanus Aſtioguidus Bononienſis, & Gabriel Oſcilletus Mutinenſis. c. 65 187
Matthæus Afflictus Neapolitanus. c. 108 156
*Marius Salomonius Alberthiſtus Eques Romanus.c.*136 310
Marcus Antonius Bauerius Bononienſis. c. 151 329
*Marianus Soccinus Senẽſis.c.*162. 338
Marcus Mantua Bonauidius Patauinus. c. 168 351
*Michael Milliarius.c.*110 257
*Martinus Gazatus Lauaẽſis.c.*96. 143

N

Nicolaus Mattarellus Mutinenſis. c. 59 181
Nicolaus Spinellus Neapolitanus, & Andreas Rampinus Eſernitanus. c. 69 198
*Nicolaus Boerius.c.*153 350

O

Otto.c. 19 132
*Odofredus Bononienſis, & Albertus eius filius.c.*35 154

Digitized by Google

Oldradus de Ponte Laudenſis. c. 52 171
Ottonellus, Aloiſius, & Antonius Biſcaltij Patauini. c. 196 396

P

Paulus Caſtrenſis, & Angelus eius filius. c. 89 230
Paris de Puteo Neapolitanus. c. 106 254
Pantaleo Calderinus Cremenſis. c. 152 329
Paulus Leonius Patauinus. c. 193. 390
Placentinus. c. 20 132
Petrus de Bella pertica. c. 46 164
Petrus Vbaldus Peruſinus. c. 72 208
Petrus, & Matthæus Matteſilani Bononienſes. c. 81 211
Petrus Philippus Puteus Peruſinus. c. 95 240
Petrus Franciſcus Rauennas. c. 117 266
Petrus Thomaſinus Rauennas. c. 138 312
Petrus Paulus Cardinalis. c. 158 335
Petrus Caleſactus Piſanus. c. 179. 372
Pyleus. c. 21 133

R

Rainerius Arſendus Foroliuienſis. c. 62 185
Raphael Raimondus Comenſis. c. 82 221
Raphael Fulgoſius Placentinus. c. 83 223
Raphael Adurnus Genuẽſis. c. 99. 244
Rainaldus Petrucius, Ludouicus Borgheſius, & Hieronymus Maluoltus Senenſes. c. 173 361
Ricardus Petronus Senenſis. c. 49. 167
Ricardus Malumbra Cremonenſis. c. 54 173
Ricardus Salicetus Bononienſis. c. 76 214
Robertus Maranta Venuſinus. c. 146 324
Rolandus Placiola. c. 51 169
Rolandinus Romanicius Bononienſis. c. 43 161
Rolandinus Paſſagerius Bononienſis. c. 37 156
Roffredus Beneuentanus. c. 28 145
Rogerius. c. 18 131

S

Signorinus Homodeus Mediolanenſis. c. 64 186
Sylueſter Aldobrandinus Florentinus. c. 192 391

T

Thadæus Pepulus Bononienſis. c. 63 184
Thomas Doctius Senenſis. c. 91 234

V

Vgolinus à Porta Rauennate Bononienſis. c. 17 130
Vbertus Bobius Parmenſis, & Ioannes de Deo Hiſpanus. c. 30 150
Vldricus Zaſius. c. 141 316
Vincentius Paleotus Bononienſis, c. 149 326
Vgo Boncompagnus Bononienſis, qui fuit Gregorius xiij. Pontif. Max. c. 177 367
Viglius Zuichemus Phryſius. c. 174. 363

De

De Illuſtribus Iuris Pontificij Interpretibus.

LIBER TERTIVS.

Alexander Neuus Vicentinus. c. 39 466
Antonius Roſellus. c. 36 459
Antonius Franciſcus à Doctoribus Patauinus. c. 52 479
Anaſtaſius Germonius Taurinenſis. c. 60 488
Arrius Pinellus Luſitanus. c. 57 485
Auguſtinus Berous Bononienſis. c. 49 477

B

Bartholomæus Brixienſis. c. 7 413
Bartholomæus Bellencinus Mutinenſis. c. 40 467
Balthaſſar Carduccius Florentinus. c. 53 481
Bernardus Bottonus Parmenſis. c. 8 413
Bernardus Brigantius, & Garzias Hiſpanus. c. 12 419
Bonaguida Aretinus. c. 11 418
Boatinus Mantuanus. c. 25 424

D

Didacus Couarruuias Toletanus. c. 56 484
Dominicus à S. Geminiano. c. 31 450

E

Egidius Bononienſis, & Gulielmus Proreda Anglus, & nepos de Monte Albano. c. 10 417

F

Felinus Sandeus. c. 42 468
Franciſcus Zabarella Patauinus Cardinalis. c. 28 449
Franciſcus Pacius Patauinus. c. 45 473
Fridericus Petrucius Senenſis. c. 23 435
Fulgentius Afer. c. 1 401

G

Goffredus. c. 9 416
Gratianus. c. 2 403
Guido à Baiſio Regienſis. c. 16 415
Guido Papa. c. 43 470
Gulielmus Duranti filius. c. 14 421

H

Henricus Cardinalis Hoſtienſis. c. 13 419
Hieronymus Pariſetus Regienſis. c. 59 486

I

Iacobus Zoccus Ferrarienſis. c. 33 454
Iacobus Leoniſſa, & Io: Iacobus à Canibus Patauini. c. 38 465
Iacobus Aluarotus iunior. c. 46 474
Ioannes Seneca Teutonicus. c. 6 411
Ioannes Monachus Ciſtercienſis Cardinalis. c. 17 426
Ioannes Anguiſſola Ceſenenſis. c. 18 427
Ioannes Andrea. c. 19 428
Ioannes Calderinus Bononienſis. c. 21 433
Ioannes de Anania. c. 34 455
Ioannes à Turrecremata Cardinalis. c. 37 463
Ioannes Franciſcus Pauinus. c. 44 472

Ioannes Antonius à S. Georgio Placentinus Cardinalis. c.47 475
Ioannes Lignanus Mediolanenſis. c.25 437

L

Laurentius, Hugutio, & Vincentius Decreti Gloſſatores. c.3 406
Lappus Tuſtus, & Lapus Caſtilioneſius. c.24 436
Laurentius Rodulphus Florentinus. c. 30 449
Ludouicus Gomeſius. c.54 482

M

Marianus Soccinus Senior Senenſis. c. 35 456
Martinus Nauarrus. c.55 483

N

Nicolaus Tudiſcus Catanenſis. c. 32 451
Nicolaus Piccolomineus Præpoſitus, & Franciſcus Coſcius Senenſes. c. 48 476

P

Paulus Leazarus Bononienſis. c. 22 434
Petrus Maurocenus Venetus Cardinalis. c. 29 448
Petrus Ancharanus. c.26 440
Petrus Andreas Gammarus à Caſali Bononienſis c.50 478
Philippus Francus Peruſinus. c. 41 468

R

Rochus Curtius Ticinenſis. c. 51 479

S

Synibaldus Fliſcus Genuenſis, qui fuit Innocentius IV. c.5 409
Sigiſmondus Brunellus Patauinus. c. 58 485

T

Tangredus à Corneto. c.4 407
Zenzolinus Caſſanus. c.20 433

De Europæ Academijs.

LIBER QVARTVS.

QVæ ſint Italiæ Academiæ. cap. 1 car.495
Sicilia Academiæ. c.2 496
Germaniæ Academiæ. c. 3 497
Poloniæ Academiæ. c.4 499
Galliæ Academiæ. c.5 500
Hiſpaniæ Academiæ. c 6 502
Angliæ Academiæ. c.7 503
Scotiæ Academiæ. c. 8 503
Principes Doctores. 504
Monachi Iuris interpretes. 504
Ordinis Prædicatorum Iuris interpretes. 504
Epiſcopi Iurium interpretes. 504
Cardinales Iuris interpretes. 506
Pontif Max Iurium interpretes. 506
Pontif. Max. Doctores. 507
Sancti Doctores. 507

FINIS.

GVIDI PANZIROLI

I. V. C. Celeberrimi.

DE

Claris Legum Interpretibus.

LIBER PRIMVS.

DE TOTIVS OPERIS ARGVMENTO. Cap. I.

VArijs artibus nominis ſaltem vitam, quatenus licebat, poſt mortem producere veteres tentauerunt, atq; inter alia monumentorum genera, ijs, qui aliquam nominis æternitatem mereri videbantur, effigies expreſſere, aut ſtatuas, aliàve monumenta, ad eorum memoriam ſeruandam, celeberrimis in locis poſuere. Cum diu enim viuere nobis non detur, ea

ratione mortalium nomen in orbe ſeruari, & alioquin periturum quaſi in vita diu retineri placuit. Ob id Gorgiam Leontinum auream, ſolidamq; ſtatuam ſibi primum Delphis in templo dicaſſe, & Romæ, alibiq; fortiſſimis viris, atq; adeo clariſſimis fœminis, ad gloriam prorogandam, effiċta Simulachra, ereċtas Columnas, Arcus, & multa huiuſmodi cum ſpecioſis titulis fabricata fuiſſe, legimus. Verum cum etiam ſaxa, marmoraq; intereant, nulla re magis, quam litterarum monumentis, quæ ſæpius deſcripta quotidie renouantur, inſignium hominum fama eſt propagata; Et his, qui ſe ipſos ſua eruditione notos fecere, nullo Polycleto, aut Phidia, nullove ſcriptore indigentes, dum ſuas lucubrationes ad poſteros tranſmittunt, immortales ſibi ſtatuas erexerunt. Itaq; C. Plinius M. Tullium Ciceronem exiguum in Villa Academica monumentum ſibi ſtatuiſſe opinatur, a cum diſertiſſimis ſcriptis aliud longè firmius, ac luculentius in toto terrarum orbe comparaſſet.

a *Lib. 31. c. 2.*

Inter alios autem Legum Interpretes, dum reconditos iurium ſenſus eruunt, atq; abditas veterum Prudentum ſententias explicant, magnam nominis claritatem ſunt aſſecuti, & qui erudita commentaria, aliaq; opera reliquerunt, per multa ſecula loquentes vixere. Sed plures doċtrina nemini ſecundi nihil ſcriptis mandare curauerunt, aut quæ mandauere, ità neglexerunt, vt ad nos peruenire non potuerint. Nec pauca, etſi diligenter per aliquod tempus cuſtodita, varijs caſibus periere. Indè faċtum eſt, quod Homerus, & Plato dicebant, vt ſecundam mortem obierint; & vel omnino ignorentur, vel ſi ab aliquo fortè citantur, nudum eorum nomen tantum audiatur.

Cum clariſſimos itaq; Pontificij, Ciuiliſq; iuris Profeſſores diu ignotos latuiſſe videam, eorum plurimos è tenebris in hominum notitiam reducere, & ſepultos quaſi in vitam reuocare conſtitui, ne præclara inſignium virorum ingenia amplius deliteſcant. Scio quidem, me viuas

eorum

eorum facies non repręſentaturum, & quod idoneo penicillo, nobilibuſq; pigmentis caream, vultus haud ſatis peritè expreſſurum, dabo tamen operam, vt natiuis coloribus, pro viribus, veros referam.

Id autem facere prius quidem alij tentauerunt, inter quos fuit Baldus Vbaldus legum Interpres celeberrimus, qui M. Varronis, Tranquilli, D.Hieronymi, & aliorum exemplo, de Illuſtribus Doctoribus librum compoſuit; Sed neſcio, quo caſu extinctus, nuſq̃ quod ſciam, apparet. Poſt eum Ioannes Baptiſta à S. Blaſio Patauinus, illorum Catalogum potiusquam vitas recenſuit. Hunc ſecutus eſt Ioannes Ficardus Franco-furtuenſis, qui aliquorum quidem vitas latiùs deſcripſit; Sed quia homo Germanus res Italorum non facilè ſcire poterat, nec fortaſſe auctores, vndè plura eruere licebat, ad manum habebat, nonnullos ſolum obliqua imagine delineauit, atq; non paucos omnino prætermiſit. Nouiſſime verò M. Mantua Bonauidius vir multæ lectionis plurimos libello comprehendit, ſed eorum nomina, & ingenia declaraſſe contentus, in moribus, aut geſtis explicandis non eſt immoratus, & velut ex facie tantum notos facere voluiſſe videtur.

Ex multorum itaq; iuris commentariorum, & annalium lectione, doctiſſimorumq; virorum fide, quæ cuiuſq; poſſem ingenia, mores, & vitæ inſtituta enarrare conſtitui, ac velut vndiq; conquiſitis coloribus ſingulas partes recta pictura omni conatu exprimere. Opus ſanè difficile, ac deſperatum, quod innumeri mihi auctores euoluendi fuere, vt quorum vix nomina retinemus, aliquas actiones eruerem. Neq; tamen longo, diligentiq; ſtudio efficere potui, vt omnium notitiam haberem, plurium enim nulla extat memoria, & aliorum ne integra quidem nomina leguntur. Geographos itaq; imitabor, qui notas regiones exactiùs demonſtrant, remota verò, & ignota loca deſcribentes, ſolos ferè montes, & ſyluas delineant. Sic ego ipſe quoq; iuniores, quos pleniùs noſſe licuit, integriores oſtendam; priſcos autem, quorum vix aliqua notitia ad

nos peruenit, adumbraſſe ſufficiet; & alios obſcuriores ſat erit nominaſſe.

Non omnium autem iuris Interpretum, ſed illuſtrium tantum vitę inſtituta exponere decreui, eorumq; patriam, genus, opera, ingenium, tempora, & loca, in quibus profeſſi ſunt, aut defuncti, modo hæc conſtare potuerint, explicare ſum conatus, additis etiam, quę extant, vel ſcire licuit, epitaphijs. Multis alia vitæ acta adieci, quæ aliquam lectori vel vtilitatem, vel oblectationem allatura eſſe putaui. Ne tędio tamen legentes afficerem, aut longa narratione inutiliter remorarer, ſingula mihi breuiter præſtringenda eſſe duxi. Ac nequid ex me comminiſci alicui viderer, & ſine certo auctore loqui, vndè quidq; ſumpſerim, in margine annotaui. Quæ autem nulla aliorum fide ſubnixa apparebunt, ea vel à manuſcriptis annalibus, vel à viris ſpectatæ probitatis accepi.

Cæterum, cum ius Pontificium in non paucis à Cæſareo differat, vtriusq; Profeſſores ſeparandos eſſe cenſui, præſertim cum diſtincta lectio dilucidior ſit futura. Cum verò ius Ciuile vetuſtius ſit Pontificio (quanq; minus dignum) eius Profeſſores veluti priores præponendos eſſe duxi. Qua ratione, in ipſis collocandis, ne ætatum ordinem confunderem, itidem obſeruaui, vt, prout quisq; eſt antiquior, iunioribus ſemper præponatur.

Nolim autem mihi ſuccenſeat aliquis, quod aliquos paucos minùs nobiles recitauerim, in hoc enim M. Tullium Ciceronem ſum imitatus, qui de optimo orandi genere dicturus, ſingulos quosq; Oratores, qui ante eum dixerant, aut ſcripſerant, & Græcos, & Latinos, ordine recenſuit, & cum ijs obſcuros aliquot immiſcuiſſet, quos etiam in aliquo laudauit, Atticum dicentem inducit, Tu nunc quidem de fæce hauris. At ille, ſe omnes conquirere, qui in multitudine dicere auſi ſunt, ne quid omitteret, quod vſui alicui eſſe poſſet. Sic ipſe, ne quos prætermitterem, qui publicè vſui eſſe potuerunt, plurimos, qui in Academijs dicere auſi ſunt, non omnino tamen

ineptos,

ineptos, recenſere volui. Fateor tamen me non paucos omiſiſſe etiam ingenio claros, quod de ipſis ſcriptum, aut dictum nihil inueni.

DE ORIGINE, ET AVCTORITATE DOCTORVM IVRIS.
Cap. II.

DE Iuriſperitis, ac eorum auctoritate dicturus à veteribus exordiar, deinde ad noſtri temporis Doctores deſcendam, quos eorum loco ſucceſſiſſe, non eſt ambigendum. Illi hanc originem habuerunt, cum ex lege XII. Tabularum, alijsq; Iuribus omnia negotia definiri non poſſent, litigantesq; variè illorum ſenſum in ſuas quisq; partes traheret, deſiderata eſt Prudentum interpretatio, inquit Pomponius, a quorum auctoritate diſputatio fori ſopiretur. Qui ergo eam ſcientiam habebant, domi conueniebantur, vt eorum reſponſis dubiæ quæſtiones deciderentur, b à quibus nemo recedere audebat. Tantamq; apud omnes prudentiæ, atq; integritatis opinionem excitarunt, vt Sempronius à populo græcè σοφὸς ideſt Sapiens vocaretur, quo nomine nullus ante eum, nec poſt, eſt cognominatus. c Sed latine Sapientes multi ſunt appellati, quorum primus P. Attilius ità eſt dictus; Ita etiam hodie plura iura municipalia Doctores nominant, quæ conſilio Sapientum cauſas definiri præcipiunt. Alij ex Iuriſconſultis Optimi ſunt dicti, vt P. Scipio Naſica, d qui ita à Senatu vocatus eſt, cui etiam publicè domus in Sacra via eſt data, vt facilius conſuli poſſet. e

Hæc reſponſa, quia à populo obſeruabantur, ex conſuetudine vim Legis obtinuerunt, Iusq; ciuile eſt appellatum. **Pomponius** f *Hoc ius*, inquit, *quod ſinè ſcripto venit*

Iuriſperitorum origo.

a *In l.* 2. *§. his legibus latis. de orig. iur.*

b *D. l.* 2. *§.*

Sempronius prim⁹ Sapiens dictus.

c *D. l.* 2. *§. fuit poſt eos*

Scipio Naſica Optimus dictus.

d *L.* 2. *§. fuit poſt eos.*

e *D. l.* 2. *§. fuit poſt eos.*

Quid ſit ius Ciuile.

f *In l.* . *§. his legibus de orig. iur.*

venit compoſitum à Prudentibus propria parte aliqua non appellatur, ſed communi nomine Ius ciuile, & infra, a *Ita in Ciuitate noſtra aut iure, id eſt lege conſtituitur, aut eſt proprium Ius ciuile, quod ſine ſcripto in ſola prudentum interpretatione conſiſtit,* & hoc eſt ius, quod moribus, ſine ſcripto, & vſu populi Romani receptum eſſe dicitur, b Vt pupillaris ſubſtitutio, c Donationis inter virum, & vxorem prohibitio, d Vt dies à media nocte incipiat, e Magiſtratus ſoli iuris dicendi facultatem delegent, f Ne pupilli ſine tutore obligentur, g & alia huiuſmodi, quę moribus Rom. Ciuitatis introducta eſſe dicuntur, ex his Iuriſconſultorum interpretationibus, vel reſponſis ore prolatis. Sed nulla de hoc lege ſcripta emanaſſe, Pomponius ſcribit. h Id poſtea in ſcripta redactum Ius ciuile eſt appellatum. i Mediam iuris Prudentiam Iuſtinianus vocat, k quia medium inter Legem XII. Tabularum, & Imperatores locum tenet, quandoq; vetuſtatem, aut antiquam ſubtilitatem appellat. l

Tantam deniq; auctoritatem id Ius obtinuit, vt interdum Legi XII. Tabularum derogauerit, velut illi capiti, quoad defuncti ſucceſſionem, tam maſculi, quam fœminę, in quocunq; gradu cum mortuo reperirentur, vocabantur, Iuriſconſulti, ſolis ſororibus ad fratrum ſucceſſionem admiſſis, cœteras vlteriore gradu fœminas repulerunt. m Alijs item verbis filios, alijs filias, & nepotes exhæredari induxerunt, n quod poſtea Iuſtinianus emendauit. o Eorumdem auctoritate traducti ſunt Codicilli antea incogniti, p Aquilianæ ſtipulationes. q doli actio, r & alia huiuſmodi plura. Itaq; non tantum in priuatis, ſed etiam publicis negotijs pluribus cauebant. Domi verò plerunq; ſicut & hodie eſt in vſu, conſuli conſueuerant, in foro etiam ſæpe ambulabant, vt inter eundum de iure reſponderent, quemadmodum auctor eſt Cicero, qui ſub Craſſi perſona ità loquitur. ſ *Meminerant illi Sextum Ælium, Marcum verò Manlium nos etiam vidimus, tranſuerſo foro ambulantem; quod erat inſigne, eum, qui id faceret,*

facere

a *In §. nouiſſimè.*
b *L. 2. §. his legib. & §. nouiſſimè. de orig. iur.*
c *L. 2. de vulg. ſubſtit.*
d *L. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor.*
e *L. more. de ferijs.*
f *L. more. ff. de Iuriſd. omni Iudic.*
g *L. more. ff. de acq. hær.*
h *D. §. his legib. & d. §. nouiſſimè.*
i *D. §. his legib. & d. §. nouiſſimè.*
k *§. media inſtit. de legi. agna ſucceſ.*
l *§ ſed hæc quidem inſtit. de exhęred. lib. l. vlt. C. de lib. præt. in pric. §. vlt. inſtit. de hære. quę ab inteſt. l. cum in antiquiorib. C. de iur. delib. l. cũ antiquit. C. de teſtam. & alibi.*
m *D. §. media.*
n *§. 1 inſtit. de exhęr. lib. l. vlt. C. de lib. præt.*
o *In l. lege XII. tab. C. de legit. hęr.*
p *§. 1. inſtit. de Codicill.*
q *§. eſt autẽ inſtit. qb. mod. toll. oblig.*
r *Cic. l. 3. de offic. Inter eundũ Antiqui de iure reſpondebant.*
ſ *Lib. 3. de Orat.*

facere ciuibus omnibus conſilij ſui copiam; Ad quos olim & ita ambulantes, & in ſolio ſedentes domi ità adibatur, vt non ſolum de iure ciuili ad eos, ſed etiam de filia collocanda, de fundo emendo, de agro colendo, de omni deniq; negotio, aut officio referretur. Hæc fuit P. Craſſi illius veteris, hæc T. Coruncani, hæc Scipionis prudentiſſimi hominis ſapientia, vt ad eoſdem de omnibus diuinis, atq; humanis rebus referretur. Iis deniq; & in Senatu, & apud populum, & in cauſis amicorum conſilium ſuum præſtarent. Hæc ille.

Quibus verbis non antiquus modo mos Iurisperitos conſulendi, ſed ſumma etiam in omnibus negotijs eorum auctoritas oſtenditur. Horum placita, reſponſa Prudentum nuncupabantur, ſub quibus non tantum, quæ conſulentibus reſpondebant, ſed & quæcunq; interpretationes continebantur, vt Pomponius ſentire videtur, qui has Prudentum interpretationes fori diſputationem appellat, eaſq; Ius ciuile vocari affirmat. a Vndè aliqui Diſputationum libros compoſuerunt, vt Vlpianus, qui de his libros XII. Claudianus Triphoninus XX. ediderunt, quibus fori negocia includebantur. Id apud Pontifices cuſtodiebatur, apud quos etiam actiones erant. Itaq; eos Iurisperitos eſſe oportebat, ex quibus vnus ſingulis annis eligebatur, qui eas litigantibus ederet. b Quare Q. Mutius Scæuola dicere conſueuerat, c neminem bonum fore Pontificem, qui idem quoq; optimus non eſſet Iuriſconſultus. Hi quatuor ab initio, auctore Numa Pompilio, ex Patribus tantum ſunt creati, quibus Pontifex Maximus vocatus præerat. d Cum verò Tribunitijs rogationibus ad honores admitti plebs cœpiſſet, ad Sacerdotia quoq; aditum habuit. Quare M. Valerio, & Q. Apuleio Coſs. quatuor alij ex plebe Pontifices ſunt creati, vt Liuius, e & alij tradunt.

Quæ ſint reſponſa Prudentum.

a *D. §. his legib. & d. §. nouiſs.*

b *§. his legib. latis.*

c *Cicero lib. 3. de legib.*

d *Plutar. in Numa.*

e *Lib. 10. Decad. 1*

Sed vt ad reſponſa reuertamur, hæc primo Iuriſconſulti, ait Pomponius, f non ſignata reddebant, ſed plerunq; ſuam ipſi iudicibus opinionem ſcribebant, aut quæ ore

Reſponſa Iuriſcōſ. antiqu. nō ſignab.

f *In d. l. 2. §. ve obiter. de orig. iur.*

ore protuliſſent, conſultoris, vocatis teſtibus, excipiebant, aut notari faciebant, vt de reſponſo iudici fides poſſet fieri. Et hæc vſq; ad Auguſtum obſeruata fuere. Ipſe vero, vt ex ſua auctoritate omne ius penderet, ſtatuit, nequis, cui hoc non conceſſiſſet, de iure poſſet reſpondere. a Vnde poſtmodum id pro beneficio à Principe peti cœpit, cùm anteà qui ſcientiæ ſuæ fiduciam habebant, ipſi de iure reſponderent. Itaq; Tiberius Maſſurio Sabino, & ſequentes Principes alijs facultatem reſpondendi de iure tribuerunt. b Hinc emanauit, vt nec hodie vllus iuris Doctor eſſe poſſit, qui à Principe, aut eo, cui Princeps hoc munus delegauerit, creatus non fuerit. Obtenta igitur a Principibus facultate de iure reſpondendi, à ſe edita reſponſa Iuriſconſulti ſignata edere cœperunt, quod & in noſtrorum Doctorum reſponſis obſeruatur; Sed ne quæ plura emiſiſſent reſponſa, interirent, in vnum collecta volumina redegerunt, quorum non pauca in Pandectis hodie leguntur. Papinianus enim XIX. Reſponſorum libros conſcripſit, totidem Modeſtinus, Neratius Priſcus III. Serbidius Scæuola VI. Iulius Paulus XXIII. Vlpianus II. & alij alios, qui in Iuriſconſultorum Catalogo numerantur.

Erant & qui per epiſtolas de iure reſpondebant, vt Iabolenus, qui Epiſtolarum libros XIV. Proculus VIII. Pomponius XX. reliquit, quarum plures in Pandectis viſuntur, vt Pauli ad Neſſennium Apollinarem, c Celſi ad Domitium Labeonem, d & aliorum, e quæ vt fidem facerent, ſignare tenebantur. f Non diu tamen hic vſus permanſit, nam ſub poſterioribus Principibus ius de iure reſpondendi in vſu eſſe deſijt. Ipſi enim Iuriſperitos apud ſe habuerunt, quorũ conſilio non modo iura ſunt interpretati, ſed etiam noua condiderunt, eosq; Aſſeſſores habuerunt ac demum Quæſtores vocauerunt. Hi primo Quæſtores Candidati dicti, g poſtea Palatij ſunt nuncupati. h Auguſtus enim primus eos acta Senatus cuſtodire iuſſit, quæ prius Tribunis plebis, & Ædilibus committebantur. i Poſtmodum epiſtolas, & decreta Principis in Curia recitarunt, k quos Ale-

a *D l. 2. §. & vt obiter.*

Cur nullus hodie Doctor creatus, niſi à Principe, aut ab eo, cui Princeps hoc munus delegauit.

b *D. l. 2. § vlt.*

Quando Iureſcõſ. reſponſa à ſe edita ſignare cœperunt.

c *L. 34. de nego. geſt. l. 41. de re iudicata l. 32. de ex. ius tuto l. 22. ad l. falcid.*

d *L. 27 de teſtam.*

e *vel. 26 & 27. ad leg. falcid.*

f *L. 2 §. & vt obiter. de orig. iur.*

Aſſeſſores qui.

g *l. 1. ff. de off. quæſt.*

h *§ cumq; in proœm. inſtit.*

i *Dion. lib. 54. ſub finem.*

k *d. l. 1 de off. quæſt.*

Alexander Imperator poſt aliquod tempus Prætores, & Præſides creare conſueuerat. Lampridius *Quæſtores Candidatos, inquit,* a *ex ſua pecunia iuſſit munera populo dare, ſed vt poſt Quæſturam Præturas acciperent, & inde prouincias regerent*. Demum tantum eorum creuit auctoritas, vt omnia ipſorum nutu Princeps ageret, & illius cogitationum, & curarum participes fierent, & eius linguæ vox dicerentur. b Itaq; ſemper Iuriſperiti aſſumebantur, qui iura prudenter dictare, & publicis negocijs pares eſſe poſſent. Procopius c *Tribunianus, inquit, Pamphilius Imperatoris erat paredrus, ideſt, Aſſeſſor, quem Magiſtratum Romani Quæſtorem, Latini Iuriſconſultum vocant*. Hæc ille, qui alios viros Quæſtorios ad idem munus electos iuris prudentiſſimos fuiſſe ſignificat.

a *In Alexandro Seuero.*

b *Caſſiodorus de formula Quæſto. lib. 6.*

c *Lib. 1. De bello Perſico.*

Præfectorum Prætorio auctoritas.

Præfecti etiam prætorio plurimum Iuris prudentes creabantur, cum cauſas Præſidum, & Spectabilium appellatione ſuſpenſas deciderent. d Hi primò Prætorianis militibus præfecti non adeo magnam auctoritatem habuerunt, e poſtea tantum excreuerunt, vt omnia Imperij negocia tam ciuilia, quam militaria ad ſe traxerint, Prouinciarum Præſides in officio delinquentes remouebant, aut ad Principem puniendos mittebant, f edicta in prouincijs ſibi commiſſis promulgabant, quæ perpetuò obſeruabantur, donec a Principe reuocata fuiſſent. g Nec ab eorum ſententia poterat prouocari. h quare vt prudentius iudicarent, plerunq; creabantur Præfecti, qui legum peritiam haberent, vt Papinianus Seueri, Antoniniq; Caracallæ Præfectus Prætorio; i eundem locum tenuit, & Opilius Macrinus, qui poſt eum imperauit, & Fiſci aduocati officio functus fuerat. Domitius Vlpianus, k & Iulius Paulus l Alexandri Imperatoris Prætorianam præfecturam adminiſtrarunt, & alij Iurium ſcientia inſignes hoc officio functi ſunt. Quatuor præterea Scrinijs Iuriſperiti præfici conſueuerant, Scriniorum magiſtri dicti, ſcilicet Memoriæ, Libellorum, Epiſtolarum, & Diſpoſitionum. m Lampridius *Negocia, inquit, in & cauſas*

d *L. præcipimus. C. de appell. §. illo. nouel. 23 eod. tit.*

e *Taci. l. 14. Anal.*

f *L. ſi quos cum ſeq. C. de off. præf. præt. orien. l. 1. C. Theo. de offic. rector. prou.*

g *L. formam C. de offi. profe. præt. Or. & Illyr.*

h *L. 1. C. de ſent. præf. præt. l. præf. etiam. ff. de mino.*

i *L. lecta ff. ſi cert. peta. Spartian. in Antonino, et Dion. & in eod.*

k *Dion. in Alex. in princ.*

l *Spartianus in Peſiennio Nigro.*

Scrinior. Memoriæ, Libellor. Epiſtolar. & Diſpoſitionum Magiſtri, qui Iuriſperiti erant.

m *In Alex. Seuer.*

cauſas primus à ſcriniorum Principibus, & doctiſſimis Iuriſperitis, & ſibi fidelibus, quorum primus tunc Vlpianus fuit, tractari, ordinariq; atq; ita referri ad ſe praecepit. Hæc ille.

Memoria ſcrinii continebat Laterculum minus, & maius.

a *In l. 1. C. de offi. Quaeſt.*

In memoriæ ſcrinio erat Laterculum minus, in quo minores dignitates continebantur, ideſt, eorum qui limites imperij Romani tuebantur, vt Præfectura, Tribunatus, Caſtrorum præpoſitura, quemadmodum Theodoſius ſignificat; a huic enim Scrinio præfectus Magiſter in Laterculo minore deſcriptos habebat Milites, Legiones, Cohortes, alas Equitum, qui in Limitibus Imperij excubabant, eorumq; Præfectos, & Tribunos, notabatq; qui crearentur, deficerent ſubſtituerentur, & eorum numerum ſcribebat. Idem annotationes omnes à Principe faciendas dictabat, & emittebat, inquit Notitia dignitatum vtriusq; Imperij, id eſt, ſubſcriptiones, & ex eius ore prodeuntia reſponſa. b Precibus etiam, ſeu Libellis ſupplicibus Principi porrectis pro illo quandoq; reſpondebat, ſeu reſcripta excipiebat, & emittebat, quod ex Zenonis reſcripto deprehenditur, c qui Memoriales reſcripta Principis ſine illa clauſula, ſi preces veritate nituntur, ſcribentes cingulo, & dignitate priuat; Vnde hunc Magiſtrum iuriſperitum eſſe oportebat. Sub nomine annotationum veniunt quæcunq; à Principe ſtatuebantur, ſiue illæ leges eſſent ſiue reſcripta, vel quodcunq aliud reſponſum. Ea à Magiſtro ſcribebantur, & in Memoriæ ſcrinio conſeruabantur, de quibus latè in commentarijs ad præfatam Notitiam diſſerui.

b *L. vlt. C. de petit. bono ſub. l. vlt. C. de diuerſ. reſcript.*

c *D. l. vlt. C. de diuerſ. reſcript.*

Cum tot rebus ſcribendis pluribus opus eſſet, LXII. Scriniarij Memoriæ ſcrinium tractabant, d quorum quatuor primates Antiquarij dicti veterum librorum, qui carie conſumpti erant, deſcribendorum curam habebant, vt probat Valentiniani reſcriptum in Codice Theodoſiano ad Clearchum P. V. e *Antiquarios, inquit, ad bibliothecæ codices componendos, vel pro vetuſtate reparandos, quatuor græcos, & tres latinos ſcribendi peritos legi iubemus.* In eodem ſenſu Antiquarios accepit D. Gregorius. f Hos

d *L. hac parte. C. de proxim. ſacro. ſcrinio. lib....*

e *In l. . C. Theo. de ſtudijs liberal. Vrb. Rom.*

f *Dialog. lib. 1. c. 5.*

Hos Græci Archeotas appellant. a Omnes generaliter Memoriales à minore laterculo, quod tractabant, ſunt nuncupati. b

Erat & laterculum maius, in quo omnes maiores Imperij dignitates conſeruabantur. c & cuiuſq; prouinciæ Præſides, & Palatij magiſtratus in eo notabantur. Item qui nouum inibant magiſtratum, & qui deceſſiſſent, eorumq; loco ſuffectos ſcribebant, illiq; Primicerius Notariorum præerat, vt latius in commentarijs ad præfatam Notitiam eſt explicatum.

Aliud erat ſcrinium Libellorum, cuius proprius præfectus erat magiſter, qui Libellos ſupplices Principi legendos accipiebat, & quid fieri placuiſſet, notabat. Præclarum huius rei exemplum eſt apud Lampridium: *Poſt meridianis, inquit,* d *horis ſubſcriptioni, & lectioni epiſtolarum ſemper dedit operam, ita vt ab epiſtolis, & Libellis, & à memoria ſemper aſſiſterent; nonnunquam etiam ſi ſtare per valetudinem non poſſent, ſederent, relegentibus cuncta librarijs, & his, qui Scrinium gerebant, ita vt Alexander ſua manu adderet, ſi quid eſſet addendum, ſed ex eius ſententia qua diſertior habebatur.* Hactenus Lampridius. Hos Antigrapharios Iuſtinianus appellat, e quaſi Libellis reſcribentes. Si verò diſceptationis negocium fuiſſet, in conſilio, quid reſpondendum eſſet, diſputabatur, & hæc Cognitio vocabatur, quam id circo ad Libellos Iuſtinianus refert, f quod illis ſit annexa, & Cognitores ſunt appellati, qui poſtulationum, ſeu ambiguas Libellorum cauſas perpendebant, aut delegatas cognoſcebant, g & ideo hic Libellorum, Cognitionumq; magiſter vocatur. h

Cum ergo in hoc præcipue Magiſtri Libellorum partes verſarentur, eum Iuriſperitum eſſe oportebat. Vnde Papinianus magiſter Libellorum, Seuero imperante, plura negocia diremit. Triphoninus i *reſcriptum eſt, ait, ab Imperatore, libellos agente Papiniano, creditorem à debitore pignus emere poſſe, quia in dominio manet debitoris*: nec aliam ob cauſam Triphoninus tum Papinianum Libellos egiſſe

 ſcribit,

a *In l. vlt. §. hi quoq; ff. de mun. & hon.*

b *In l. vlt. C. de inff. ceſt. l. vlt. C. de diuer. reſcr. l. 2. C. de priuil. eor. qui in ſacr. pal. milit. lib. 12.*

c *L. 1. §. hoc etiã. l. 2 § vlt. C. de offi. præt. Afr. §. hæc omnia. auth. vt iudic. ſine quoque ſuffra. fiant. ſeu nouell. 8. §. vlt. nouell. 25. §. 3. auth. de manda. Princip. ſeu Nouell. 17. Scriniũ Libellorũ.*

d *In Alex. Seuer.*

e *In l 2. græca §. quæ omnia C. de veter. iur. enucle.*

f *L. vlt. C de proxim. ſacr. ſtrinior. lib. 12.*

g *L. vlt. C. vbi Senato vel Clariſ.*

h *In d. l. 2 §. quæ omnia C. de vet. iur. enucle.*

i *In l. reſcriptum. in prin. de diſtr. pignor.*

ſcribit, niſi quia eius auctoritate ita reſponſum fuit. Is propter eminentem ſcientiam mox Præfectus Prætorio eſt declaratus, e magiſtris enim Libellorum ad hunc gradum ſolebant aſſumi, vt Paulo, & Vlpiano euenit, qui ex magiſtris ad hunc honorem aſcenderunt. Spartianus. *Iuſſit*, a *inquit, Aſſeſſores, in quibus prouincijs aſſediſſent, in ijs adminiſtrarent, quod poſtea Seuerus, & deinceps multi tenuerunt, vt probant Pauli, & Vlpiani Præfecturæ, qui Papiniano in conſilio fuerunt, ac poſtea cum vnus ad Memoriam, alter ad Libellos paruiſſet, ſtatim Præfecti facti ſunt.* Significat Spartianus, ipſos Papiniano præfecto aſſediſſe, mox Magiſtros, deinde Præfectos creatos, quod ſub Alexandro euenit. Aurelius quoq; Arcadius Chariſius magiſter Libellorum fuit, vt ipſe ſe appellat. b Id autem ſub Caro, Carino, & Numeriano eſſe potuit, quorum ad Arcadium extat reſcriptum anno ſalutis CCLXXXIII. c aut Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, quorum ad illum plura extant reſcripta, eorum vnum eſt ſcriptum anno CCLXXXIV. d vbi pro Aurelio Chariſio mendoſè legitur Aurelio Chreſimo, Aliud eorundem Principum ſcriptum ad Chariſſimium Præſidem Syriæ anno ſalutis CCLXXXX. opinor eſſe eundem, & pro Chariſſimio legendum Chariſio.

a *In Peſcennio Nigro.*
b *In l. 1. de offi. præf. prat.*
c *L. 4. C. de calumn.*
d *In l. petens C. de pact.*
e *D. l præcipimus. §. noſtri. C. de appellat. l. vlt. C. vbi ſenat*

Triginta quatuor viri in ſcrinio Libellorum ſub hoc magiſtro militabant a Libellis, ſeu Libellenſes vocati, e iudicemq; magiſtrum Officiorum, quemadmodum & alij Scriniarij, habebant. f Hic eſt obſeruandum vſq; ad Conſtantinum Magnum omnes Principes ad cuiuſcunq; priuati, modo ſeruus non eſſet, g præces indifferenter reſcripſiſſe, prout totus Iuſtiniani Codex indicat. Primus Conſtantinus priuatorum Libellis reſpondere, occulta cauſa, noluit, aut dignatus non eſt, tantum enim ad Magiſtratus, h Senatum, i aut quandoq; ad populos ſcribit, quod & alij, poſt eum, Imperatores ſunt ſecuti. k Certum tamen eſt, ipſum, & alios ſupplicum præces ſuſcepiſſe, & Magiſtros ſcriniorum habuiſſe, qui ſingulorum Libellis

f *L. in ſacris 2. C. de proxim. ſacro ſcrinio. lib. 12.*
g *L. 1. C. de præcib. Imp. off. Conſtātinus Magnus ad priuator. Libellis reſpondere primus noluit.*
h *L. 2. C. de precib. Imp. off.*
i *L. 1. C. de Senatuſconſ.*
k *L. 3. C. de precib. Imp. offi. l. 4. C. de diuer. reſcr.*

Libellis ex mente Principis reſcribebant, ſed illis data reſponſa non apparet, quæ enim poſt Conſtantinum pro lege promulgata apparent generaliter emiſſa, nullius ſingularis perſonę negocium recipere videntur. Aliud tamen benignius Honorius, & Theodoſius minor ſtatuerunt, ſe etiam ſeruorum Libellos ſupplices admiſſuros quod, vt dixi, antea non licebat. Vnde ſemper Libellorum vſus, vt neceſſarius, permanſit.

Epiſtolarum Scrinium.

Tertium fuit Scrinium Epiſtolarum, cui ſuus magiſter, & ipſe legum peritus, præfuit, qui Epiſtolas Ciuitatibus, aut Regibus à Principe mittendas dictabat; Legationes enim Ciuitatum, inquit præfata Notitia, conſultationes, & preces tractat; Legationibus enim earum intereſt, auditurus, quid poſtulent; & cum per Epiſtolam eſt reſpondendum, ſcribendi onus ad ipſum pertinet. Priuatarum vero perſonarum preces ad magiſtrum Libellorum pertinent; conſultationes ſunt cauſæ appellationum, quæ in Principis conciſtorio ventilantur. a Item ſi Præſes, vel Præfectus conſulebat Principem de aliquo difficili, vel ambiguo negocio, de quo inter proceres Palatij diſceptabatur, hęc quoq; erat conſultatio, quia Princeps conſulitur. b Item ſi iuris dificultatem ciuitatum legatio, aut preces patiantur, his cognitionibus hic magiſter intereſt, & diſputando eas tractat, & quæ placuerunt, per Epiſtolam explicat. Triginta quatuor huic Magiſtro parebant, quot etiam erant in Scrinio Libellorum, ab Epiſtolis, vel Epiſtolares vocati, c qui Epiſtolas, vel decreta græca, vel latina lingua annotata ſcribebant, & in Scrinijs conſeruabant, de quibus latè in memorato commentario ad Notitiam diſſerui.

a *§.1. nouell. 124 ſeu auth. vt litigant. iurent. l. 6. §.3. de offi. profon.*

b *L. Titia 19. §.1. ff. de annu legat. & R. C. de appellatio. & conſultationib.*

c *L. præcipimus C. de appellat. o.*

Principes in Conſilio, Iuriſperitos habebant.

Alios etiam Iuriſperitos, præter ſupra dictos Magiſtratus, in conſilio Principes habebant, ex quorum ſententia Leges ſanciebant, & publica negocia adminiſtrabant. Lampridius d *Leges, inquit, de iure populi, & fiſci moderatas, & infinitas ſanxit, neq; vllam conſtitutionem ſacrauit ſine viginti Iuriſperitis, & doctiſſimis, ac ſapientibus viris, ijs deniq;*

d *In Alexandro Seuero.*

ijs deniq; diſertiſſimis non minus quinquaginta, vt non minus in conſilio eſſent ſententiæ, quam S.natus c nſultum conficeret, & id quidem ita, vt iretur per ſententias ſingulorum, ac ſcriberetur, quid quiſq; dixiſſet, dato tamen ſpatio ad diſquirendum, cogitandumq; prius, quam dicerent, ne incogitati dicere cogerentur de rebus ingentibus. Fuit præterea illi conſuetudo, vt ſi de iure, aut de negocijs tractaret, ſolos doctos. & diſertos adhiberet. Hæc Lampridius, qui in fine vitæ Alexandri XVII. inſignes recenſet Iuriſperitos, qui in eius conſilio fuerunt, & eorum etiam ſcripta in Pandectis leguntur. Hadrianus, & ipſe Iuriſperitos in conſilio habuit; *Cum iudicaret,* ait Spartianus, a *in conſilio habuit non amicos ſuos, aut Comites ſolum, ſed Iuriſconſultos, & præcipue Iulium Celſum, Saluium Iulianum, Neratium Priſcum, aliosq; quos tamen ſenatus omnes probaſſet.* Hæc ille. Hadrianus per Saluium Iulianum edictum perpetuum in vnum volumen collectum, Senatus auctoritate, vim legis habere voluit. b Idem egiſſe Antoninum Pium, Capitolinus ſcribit. *Multa, inquit,* c *de iure ſanxit, vſusq; eſt Iuriſperitis Vindio Vero, Saluio Valente, Voluſio Metiano, Vlpio Marcello, & Iaboleno.* L. Voluſium Metianum iura ſibi explicantem M. Antoninus Philoſophus audiuit, vt idem Capitolinus tradit. *Sed & ipſe, ait,* d *habuit ſecum Præfectos, quorum & auctoritate, & periculo ſemper iura dictauit. Vſus autem eſt Scæuola præcipuè Iuriſperito.* Hæc Capitolinus. Id & alij Principes fecerunt. Hi erant Iuriſconſulti, qui Principibus in cauſis publicis conſulebant.

Reliqui legum periti aut iudicabant, aut patrocinabantur, aut docebant. Saluius enim Iulianus Prætor, & Conſul liberales cauſas, & alias terminauit. e Sed & alij plures à Pomponio ijſdem Magiſtratibus functi eſſe referuntur. f Sub Antonino Pio Ælius Martianus Bæticæ Proconſul ius dixit. g Sub Seuero, & Antonino Papirius Valens, h Claudius Thryphoninus Syriæ, & alijs prouincijs præfuere, i & Papirius Iuſtus, k ac Ruffinus, Lici-

a *In Aelio Adriano.*

b *L. pen. C. de Cond. indeb. & L.2 §. ſed quia C. de veter. iur. enũde*

c *In Antonino Pio.*

d *In M. Antonino Philoſopho.*

e *L. 5. ff. de manu vind.*

f *In l. 2. §. poſt hos. & ſeqq. ff. de orig. iur.*

g *L. 2. ff. de his, qui ſui, vel alie. ſunt iur.*

h *L. 5. C. de eden.*

i *L. 1 C. de Iudęis l cũ in fundo 75: § pen ff. de Iud doti. l. 4. & 5. C de neg. geſt.*

k *L. 6 C. ex quib. cau. inſa. irrog.*

Digitized by Google

Liciniusq; ſub eodem Antonino, a Alexandro, b & Gordiano, c Præſidum officio ſunt functi: vt & Venuleius Saturninus, d Caſſius Sabinus, e quoſdam & ipſi populos rexere.

Alexandro imperante, Herennius Modeſtinus Dalmatiæ Præſes fuit. f Taruntenus Paternus. g Æmilius Macer, h & Proculus i alias prouincias adminiſtrarunt, & aliqui ſub Gordiano Magiſtratus continuarunt, ſub quo & Marcellus ius dixiſſe inuenitur. k Idem ſub Caro, Carino, & Numeriano Aurelius Arcadius Cariſius egit, l qui etiam, imperantibus Diocletiano, & Maximiano, Syriam rexit, m & alij in diuerſis locis ius dixerunt, quorum memoria perijt, aut facilè inueniri nequeunt.

Nonnulli Præfectis, aut Præſidibus aſſidentes iuri reddendo operam dederunt, vt Iabolenus, quem ſuum præceptorem Africæ Proconſuli, & Syriæ Præſidi aſſediſſe; Saluius Iulianus narrat; n Iulium Paulum, & Domitium Vlpianum, Papiniano præfecto prætorio Seueri aſſediſſe, Spartianus refert; o & ipſe Vlpianus ſe Prætoris in cauſa Campanorum iudicantis aſſeſſorem fuiſſe ſcribit. p Aſſeſſoris autem officio proprie iuris ſtudioſi funguntur, inquit Paulus, q quod in Cognitionibus, Poſtulationibus, Libellis, Edictis, Decretis, & Epiſtolis conſtat; ij & conſiliarij appellantur. r In quocunq; enim negocio præſto erant iudicibus, ne quid contra iura committerent, ſ quomodo in cauſis eſſet iudicandum, aut edicendum, vel interponendum, alienante minore, decretum, ſiue libello ſupplici, vel conſultantibus reſpondendum, ipſi demonſtrabant.

Idem munus erat Legatorum erga Proconſulem, qui nullam nec ipſi niſi ſibi delegatam iuriſdictionem habebant. t Illis ſalarium à Rectoribus prouinciarum præſtitum fuiſſe, apertè Papinianus affirmat. u *Salarium, inquit, à legatis Cæſaris Præſidibus præſtitutum, illis defunctis, pro reſiduo temporis Aſſeſſoribus debetur.* Idem & Diocletianus comprobat, x qui in adminiſtrationibus poſitos

præcipit

a *l.* 2. *C. de fidei. cõ.*
b *L.* 1. *C. etiam per procur.*
c *l.* 8 *C. de trãſact.*
d *L.* 1. *C. de excuſat. veteranor. l.* 1 *C quibus nõ obijc. long. temp. præſcr.*
e *L.* 1. §. *pen. ff. de calu.*
f *L.* 2. § *ſi quis aſinũ ff. de furt. l.* 11 *C. ex quibus cau. Infa. irrog. l. vlt. C. ſi ex falſ. inſtr.*
g *L.* 2. *C. de magiſtra. conue.*
h *l.* 2. *C. de Calum.*
i *L.* 9. *C. de adult. l.* 7. *C. de accuſat.*
k *L. à iudice. C. de Iudi.*
l *L.* 4. *C. de calum.*
m *L.* 4. *C. de quæſtio. l. potens. C. de pact.*
n *In l.* 5. *ff. de manu vind.*
o *In Peſcẽn. Nigro*
p *In l.* 9 §. 3. *quod met. cau.*
q *In l.* 1 *de off. aſſeſſor.*
Aſſeſſoris officiũ.
r *L. pen. l.* 1 . . *in conſiliarijs C. eod.*
ſ *auth. de Iudicib.* §. 1. *ſeu Nouell.* 82
t *L. ſolẽt in princ. l. legati. de offi. procon.*
u *In l.* 4 *ff. de off. aſſeſſor.*
x *In l* 1. *C. eod.*

præcipit ſpe præmiorum prouocare conſiliarios, non minis eos vocare; ex publico tamen aliquam etiam penſionem accipiebant, cum idem Papinianus ſcribat, a ciuem poſſe Curatori eiuſdem Reipublicæ aſſidere, quia hic publico ſalario non fruitur, nam alij etiam in ſua prouincia aſſidere prohibebantur, quia ex publico ſalarium percipiebant. b Præterea auctor eſt Spartianus, c Peſcennium Nigrum addidiſſe ſalaria conſiliarijs, ne eos grauarent, quibus aſſidebant, cum diceret, Iudicem nec dare debere, nec accipere. In pluribus etiam Iuſtiniani Nouellis apparet, eum Aſſeſſoribus, etſi tenuè, plurimum tamen aureorum 72. ideſt libræ auri honorarium conſtituiſſe. d

Iudicabant, & Pedanei Iudices iuriſperiti. e Hi erant, quibus Præfecti, aut Præſides cauſas cognoſcendas delegabant. Diocletianus *Placet, inquit,* f *nobis, Præſides de his cauſis, in quibus, quod ipſi non poſſent cognoſcere, ante hac Pedaneos iudices dabant, notionis ſuæ examen, adhibere.* Et ex dicta Nouella 82. Iuſtiniani id clarè deprehenditur. Pedaneos verò dictos putant, quia de plano humiliores cauſas definiunt. g Iulianus h *Pedaneos, inquit, iudices (hoc eſt, qui humiliora negocia diſceptant,) conſtituendi damus Præſidibus poteſtatem.* Sed hoc cum Pedanei nomine nihil habet commune. Pedaneos itaq; malo appellari, quia non curru, vt maiores iudices, vehuntur, ſed pedibus incedunt. Quadam conſtitutione, quæ non extat, certos Conſtantinopoli Pedaneos iudices ſtatuerat Zeno, quibus auri libras LX. quotannis honorarij nomine præſtiterat, quemadmodum recitat Iuſtinianus; i Eam conſtitutionem intermiſſam idem Iuſtinianus renouauit, XII. ſibi Iuris prudentes Pedaneos iudices conſtituens, quos ciuiles cauſas ſibi demandandas audire voluit, nec alijs, quam ipſis à Præfectis, aut alijs Magiſtratibus cauſas poſſe delegari; ijſdemq; binas auri libras annuas ex publico conſtituit, quatuorq; aureos a litigantibus in cauſis centum aureos excedentibus accipere iuſſit; k in prouincijs vero Præſides in quaque ciuitate aliquot Iuriſperitos

In l. vlt. eod.

b *l. 3. ff. eod. Spartianus in Nigro.*
c *In eodem.*

d *In Nouell. 24. et trib. ſeqq. §. vlt.*
Pedanei Iudices.
e *In auth. de iudicib. ſeu nouell. 82.*
f *In l. . C. de peda. Iudicib.*

g *Petr. Crin. de honeſt. diſcipli lib. 15. cap. 7.*
h *In l. vlt. C. de pedan. Iud.*
Pedanei Iudices vnde dicti.

i *In l. reſtituenda. C. de aduocat. diuerſo. Iudicum.*

k *§. ne autem d. auth de Iudcib. ſeu nouell. 82.*

cauſas

cauſas definituros eligebant, quibus dirimendas lites delegabant, qui & ipſi Pedanei Iudices vocabantur.

DE ADVOCATIS ANTIQVIS. Cap. III.

CVm vero omnes iudicare poſſent, erant ex Iuriſperitis, qui Clientibus patrocinabantur. Hoc officio diu Rethores ſunt functi. Sed cum plurimum de legum ſenſu in iudicio diſceptaretur, illarum ſtudioſi ſibi apud poſteriores Principes hoc munus arripuerunt: Aduocati autem ſunt illi, ait Vlpianus, a qui cauſis agendis ſtudio operantur, qui ſi fuerint Iuriſconſulti, negat eos pro mercede aliquid poſſe in iudicio petere, etſi à litigantibus honorarium ipſis erat vltrò offerendum, b *Eſt enim, inquit, ſanctiſſima res iuris ciuilis ſcientia pretio numario non deboneſtanda, quædam enim tametſi boneſtè accipiantur, inboneſtè tamen petuntur*. Dicti vero ſunt Aduocati, quia à Clientibus aduocantur, vt ſuæ cauſæ adſint eam defenſuri. Plautus c

a *in l. 1. §. aduocatos de var. & extraor. cognit*
b *d. l. 1. §. proinde.*
Aduocati qui.
c *in Caſina ſcena Stultitia magna.*

Sicut ego feci ſtultus. contriui diem,
Dum aſto aduocatus cuidam cognato meo:
Quem hercle ego litem adeo perdidiſſe gaudeo,
Ne me nequicquam ſibi hodie aduocauerit.

Hanc ob cauſam & teſtes acciti Aduocati dicebantur, vt apud eundem Plautum; d Cum enim Milphio herum monuiſſet, vt teſtes contrà lenonem quæreret ille poſtea ſe Aduocatos duxiſſe dicit; Sic verò illos alloquitur,

d *in Pœnulo. Scena Ita me Di ament.*

At ſi ad prandium me in ædem vos dixiſſem ducere,
Vinceretis ceruum curſu, vel grallatorem gradu,
Nunc vos quia mihi aduocatos dixi, & teſtes ducere,
Podagroſi eſtis, ac viciſtis cochleam tarditudine.

C Aduo-

Aduocati, in quo differunt ab Oratoribus.

Aduocati vero in hoc ab Oratoribus differunt, quia hi cauſas agebant, & propriè Patroni vocabantur, Aduocati ius ſuggerebant. Aſconius in Diuinat. *Qui defendit*, *inquit*, a *alterum in iudicio, aut Patronus dicitur, ſi Orator eſt, aut Aduocatus, ſi ius ſuggerit.* Sed poſtea recepti in numerum Aduocatorum Patroni litium ſunt appellati. b Idem ſentit Cicero, eum vocans Iuriſconſultum. *Qui legum, inquit,* c *& conſuetudinis eius, qua priuati in Ciuitate vtuntur, & ad reſpondendum, & agendum, cauendumq; peritus eſt*: ideoq; eius domum ciuitatis Oraculum appellat. Qui verò viua voce patrocinium præſtant, Aduocati dicuntur, etſi in foro inutiles eſſe cauſidicos Quintilianus aſſerit. d Valla aliam affert e inter Patronum, & Aduocatum differentiam, quæ à Iuriſconſultis non obſeruatur.

a *in Diuinat. in C. Verrem.*
b *l. per hanc. §. hoc etiam. C. de aduocat. diuerſ. iud.*
c *lib. 1 de Orat.*
d *Bude. in l. moris. de poenis.*
e *lib. 4. cap. 12.*

Aduocati Togati.

Togati etiam vocabantur Aduocati, quod alio habitu, quàm Togæ cauſas dicere non poſſent; ita Arcadius, f & Theodoſius minor, g & alij appellant; Ob antiquam enim Romanam Maieſtatem conſeruandam non palliati, nec penulis induti, ſed Toga tantum tecti orare, aut dicere poterant. Nec Auguſtus paſſus eſt, h populum Romanum penulatum ſpectaculis intereſſe, cum enim eo habitu ſpectantes vidiſſet, exclamauit; En Romanos rerum dominos, gentemq; togatam; & edicto monuit, ne niſi cum Toga ſpectarent. Erat autem Toga pannus, qui totam partem corporis ſiniſtram tegens in humero dextro fibula, aut clauo nectebatur, & ante pectus laxo ſinu deſcendebat, dimidia crura pertingens, vt Quintilianus deſcribit, i & in marmoribus vetuſtis, numiſmatiſq; viſitur. Dicitur autem Toga à tegendo, k Græci τήβεννον appellant à Timenno quodam Arcade, qui prius in Ionio ſinu eo habitu eſt vſus; poſtea corrupto vocabulo Tibennus eſt dicta; Ita Artemidorus memorat. l Hac veſte in pace domi vtebantur Romani, Foris in bello Clamyde; Vnde pro pace Toga accipitur, à Theodoſio vero pro ordine Aduocatorum, m *iiſdem, inquit, priuilegijs potiatur*

Toga

Toga deſcriptio.

f *in l. 3. de aduocat. diuerſ. iudicio.*
g *in l. 5. C. eod. tit.*
h *Tranquill. in Auguſto. c. 40.*
i *lib. 8.*
k *l. tugurij in fin. ff. de uir. ſig.*
l *lib. 2. De ſomniorũ interpreta.*
m *in l. iiſdem. C. de aduocat. diuerſo iudicior.*

Toga per Illyricum præfectura, quibus fruitur Toga per Orientem prætorianæ ſedis. Nec verò omnes in cauſis patrocinari poterant, ſed certus erat Togatorum in quoq; Tribunali numerus conſtitutus. Nam in foro præfecti Auguſtalis 50. a in Comitis Orientis 40. b Præſidis ſecundę Syrię, & aliorum 30. & quandoq; plures, provt erat prouinciæ amplitudo. In Præfectorum prætorio auditorio 150. patrocinabantur Aduocati, c quos ipſi eligebant, & omnium nomina albo inſcribi iubebant, quod Matriculam vocabant. d Auctor eſt Cedrenus, Matricem à Romanis appellari latum, & craſſum lignum, in quo aliquorum nomina ſcribebantur. *Antiqui enim, inquit,* e *in ligneo folio, & ex philyris confectis tabulis ſcribebant, inde Matricula deriuatur.* Iuſtinianus poſtea numerum prætorianorum Aduocatorum ad 80. redegit, f quorum 30. aut 20. primi, & ſeniores auctoritate cœteris pręſtabant, iiſdemq; priuilegijs, quibus fiſci Patroni gaudebant, ideſt, à cohortalium nexu liberabantur, ſi illi obnoxij fuiſſent, g & Clariſſimi vocabantur, nec milites, aut alios ex comitatu hoſpicio in ædibus recipere cogebantur. h Idem & xv. primis Togatorum vrbanę Pręfecturę indulgebatur. i Alij extra numerum definitum tribunalibus Præfectorum, aut Præſidum apud inferiores iudices poterant patrocinari. k Antequam verò quis in ſtatutum numerum Togatorum reciperetur, pręſentibus cohortalibus, ideſt Apparitoribus Rectoris ſuæ prouinciæ, probare tenebatur, cohortali conditione ſe obnoxium non eſſe, ſeu à cohortali patre non deſcendere, nam tunc, & ipſe cohortalis fuiſſet. l hæ probationes actis erant inſerendæ; præterea præceptorem, qui eum in iure erudierat, in iiſdem actis teſtificari inter Togatos oportebat, illum peritia iuris eſſe præditum, & quinquennio legum ſtudijs operam nauaſſe, quo facto in albo Togatorum ſcribebatur. m in eorumq; cœtum recipiebatur. Hinc apud noſtros legum Doctores vſus inoleuit, vt non prius Laurea cingantur, quàm iurauerint præceptores, eos iurium ſcientia præditos eſſe,

a *l. petitionem. C. de aduocat. diuerſ. iudiciorum.*
b *l. iubemus. C. de aduocat. diuerſo. iudicum.*
c *l. nemini. C. de aduocat. diuerſo. iudiciorum.*
d *d. l. petitionem. C. de aduocat. diuerſ. iudiciorũ. & l. vlt. C. de aduoca. diuerſ. iudicum.*
Matricula nomen vndè deductum.
e *in Hiſtor. Cõpẽd.*
f *l. per hanc legẽ. C. de aduocat. diuerſo iudicum.*
g *l. cum aduocatio. C. de aduocat. diuerſ. iudiciorum. l. 2. C. de aduocat. diuerſ. iudicum.*
h *l. 5. §. 7. de aduocat. diuerſ. iudicũ.*
i *l. ad ſimilitudinẽ. C. de aduocat. diuerſ. iudiciorũ.*
k *d. l. petitionẽ §. 1. Conditiones eorũ, qui in numerum Aduocatorũ erant recipiendi.*
l *l. nemini. §. 1. C. de aduocat. diuerſo. iudiciorum.*
m *l. 3. §. pro ſportulis. C. de aduoca. diuerſ. iudicũ. quæ eſt repetita in l. 5. C. eod.*

& examinatos legum peritos inuentos. Plura etiam iura municipalia, aut collegiorum exigunt, vt ſaltem quinquennio ſtuduerint, ſicut infra ſuo loco latiùs dicetur. Poſteriorum Principum temporibus Aduocati in ciuilibus cauſis ordinabantur. & Imperatoris frumentarias teſſeras, hoc eſt, à ſecularibus Magiſtratibus quendam æreum characterem accipiebant, quo agnito promiſſa tritici menſura dabatur, ſub Primicerijſq; erant, vt auctor eſt Balſom. a

a *In 8.tit.Photij. cap. 13.*

DE ADVOCATIS FISCI. *Cap. IV.*

EX corpore Togatorum alicubi duo b Primates, ſeu ex diſertioribus à Præfecta, vel Præſide, alibi vnus quotannis eligebatur, qui pro Fiſco patrocinaretur; c Poſtea ſancitum fuit, vt in biennium crearentur, qui Kalendis Aprilis Fiſco patrocinari incipiebant, & pro honorario ſexcentos aureos Kal. Octobris, id eſt, cum ad medium aduocationis tempus perueniſſent, ex arca Prætoriana accipiebant; d ea ſumma hodiernis temporis 860. aureos efficit; ita ſtatuit Iuſtinianus, qui licet de Patronis Fiſcalibus Prætorianis loquatur, idem de alijs factum fuiſſe credendum eſt. Cœterum Conſtantinopoli duos Fiſci Aduocatos Zeno Pedaneos Iudices, & fideiuſſorum approbatores factos creauit, quibus pro honorario LX. auri libras preſtituit; e efficit ea ſumma noſtrorum aureorum tria millia ſexcentos quadraginta. Eius conſtitutionis meminit Iuſtinianus in nouella 82. f & illam Byzantij tantum obſeruatam fuiſſe indicat, vbi etiam Kal. Ianuarij Stenam inter Comites conciſtorianos conſequebantur. g

Horum Aduocatorum officium erat, cauſas Fiſcales tueri, quæ omnes ipſis præſentibus tractabantur. h

b *l. binos. C. de aduoc. diuerſ. iudicio.*

c *l. 3. C. de aduoc. diuerſ. iudicum.*

d *d. l. per hanc. §. ſexcenti. l. de aduoc. diuer. iudicũ.*

e *l. reſtituenda. C. de aduoc. diuerſ. iudicum.*

f *auth. de iudicib. in princ.*

g *l laudabile §. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudicum.*

h *l vlt. C. de aduocat. fiſci.*

Inſigniore

Inſigniore etiam habitu, & fortè prætexta à cœteris Aduocatis diſtincti fuiſſe videntur; Nam Theodoſius minor duos fiſci Aduocatos pro vno, qui prius erat, inſtituens, eos ijſdem dignitatis inſignibus ambiri iubet, quibus prior ornabatur; a elapſo officij biennio, Fiſci Patronus nulli amplius patrocinari poterat, præterquam filijs, parentibus, vxori, ſocero, ſocrui, genero, nurui, & coniunctis ex latere vſq; ad quartum gradum perſonis, & colonis, ſeruiſq; ſuis. b Ipſi autad alicuius prouinciæ adminiſtrationem promouebantur, aut in ocio, & tranquillitate reliquum vitæ tempus tranſigebant. c Quicquid vero acquirebant filij fam. cauſarum patroni velut Caſtrenſis erat peculij, de quo teſtari, & pro arbitrio diſponere poterant, neq; pater in eo vſum fructum, aut aliquod ius habere poterat. d

Aduocatorū Fiſci officiū, & habitus.

a *in l. binos. C. de aduoc. diuerſ. iudicio.*

b *l. petitionē §. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudicio. l. 3. & 5. §. 1 C. de aduoca. diuerſor. iudicium.*

c *d. l. petitionem in fin.*

d *l. 8. in fin. C. de aduoc. diuerſor. Iudicior.*

DE PRIVILEGIIS PATRONORVM FISCI. Cap. V.

MVlta Aduocatis Fiſci dabantur priuilegia, in primis, qui cohortali, ſeu apparitorum conditioni erant obnoxij, hunc gradum in foro Prætoriano adepti, ab ea ipſi, & deſcendentes liberabantur, e & ſi nullus apparitorum ſubiectus fortunæ in præmortuorum Aduocatorum cœtum poſſet cooptari. f Natus enim cohortalis nec ipſe, nec eius liberi ab eo nexu poterant liberari. g Exacto biennio, & patrocinandi munere expleto, Fiſci Aduocatus Clariſſimi honore decorabatur, prouinciæ enim conſularis dignitate honeſtabatur, h conſularesq; prouinciarum Clariſſimi vocabantur, i ſed & in officio ad huc exiſtentes Fiſci Aduocati ab Anaſtaſio Clariſſimi appellantur. k Quare indecorum erat, eum amplius patrocinari, cum indignum ſit, Clariſſimum coram alio Clariſſimo,

e *l. cū aduocatis. C. de aduo. diuer. iudicio. l. 7. C. de aduoc diuerſo iudicū.*

f *l. nemini. C. de aduoc. diuerſo iudicio. §. 1.*

g *l. 6. & 7. C. de cohortalib. lib. 12.*

h *d. l. petitionem §. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudicior.*

i *l. 2 C. de domeſtic. & protecto. l. 12*

k *in l. laudabile. §. . C. de aduoc. diuer. iudicum.*

ſimo, id eſt Præſide, cauſam orantem eo in loco ſtare, vbi eiuſdem dignitatis alter ſedet; a Illud quoquè huius Patroni præcipuum erat, vt ſi intra annum deceſſiſſet, totius anni integrum ſalarium ad quoſcunq; hæredes transmitteret. b Nec munera perſonalia ſubire, aut angarijs poterat onerari. c

Vnam quoque ex pluribus domibus proprijs à Metatorum munere immunem habebat. d hoc eſt nec milites, nec Principis aulicos in æde hoſpitio recipere tenebatur, quo onere alij adſtringebantur. Metator autem dicebatur, qui hoſpitia diuidebat, & Metata domus hoſpitibus aſſignata. e Accurſij autem reijcienda eſt opinio, exiſtimantis, f Metatos eſſe milites, qui caſtra vallo circundabant. Epidemeticos vero eſſe præfectos hoſpitia militibus dimetientes. Metatores enim ſunt, qui hoſpitia militibus aſſignant, g & Metata ſunt loca, quæ hoſpitibus aſſignantur, h & in hoc ſenſu intelligitur onus Metatorum apud Anaſtaſium. i Si hos Aduocatos, aut eorum colonos ſeruosve litigare contingebat, minores executoribus, aut acta excipientibus ſportulas ſoluebant. k Eorum vel vita functorum, vel ex officio deſcendentium filij cœteris ad idem officium accedentibus præferebantur, ſi tamen, & ipſi ſolito tempore legum doctrinam meruiſſent, & doctrina idonei fuiſſent inuenti, l pro ingreſſu quoq; officij hi nihil ſoluebant, vt alij, qui in Collegium, Curiamve, aut corpus aliquod recepti alijs hominibus Collegij Decurionibus, aut ſocijs aliquid elargiri cogebantur, quę pecunię Sportulę appellabantur. Marcellus m lib. 7. Digeſtorum quærit, ſi mulier acceptam à marito pecuniam in Sportulas pro cognato ſuo ordini erogauerit, an valeat donatio, & ait valere. Item Scæuola. n Teſtator ita præcepit, Sempronio alumno meo, cum per ætatem licebit, militiam illam cum introitu comparari volo, Quæſitum eſt, ſi Sempronius eam militiam ſibi comparauerit, an pretium eius, ſed & quod pro introitu erogari ſolet, ab hæredibus conſequi poſſit, reſpondi poſſe. Idem teſtator liberto militiam illam legauit, quam & ipſe

habuit,

a l. antep. in fin. C. depoſitu. l. 3. C. vbi Senato. vel clariſ.
b l. poſt duos in fin. C. de aduoc. diuerſ. iudicio. l. 5. in fin. tit. ſeq.
c l. 3. in fine §. 5. C. de aduoc. diuerſo. iudicum.
d l. 3. §. 2. & l. 5. §. 2. C. eo tit.
Metatores qui.
e l. omnes C. de metat. lib. 12.
f in rubr. C. eo tit.
g d. l. 1. C. de metat. lib. 12
h d. l. omnes. C. eo tit.
i in d. l. 3. & 5. §. 2. C. de aduoc. diuerſ. iudicum.
k d. l. 3. & 5. §. pro ſportulis
l d. l. 3. & 5 §. pen.
Sportula nomen.
m in l. ſi mulier. 6. de donat. inter vir. & uxor.
n in l. pen §. pen. & vlt. de lega. 3.

Digitized by Google

habuit, quæſitum eſt, an onera omnia, & introitus militiæ ab hærede ſint danda, reſpondit, eſſe. Item Papinianus. a *Minores XXV. annorum Decuriones facti Sportulas Decurionum accipiunt, ſed interim ſuffragium inter cæteros ferre non poſſunt.* Plinius ad Traianum. b *Qui virilem togam ſumunt, vel nuptias faciunt, vel ineunt Magiſtratum, vel opus publicum dedicant, ſolent totam bulen, (ſeu Curiam,) atq; etiam ex plebe non exiguum numerum vocare binosq; denarios, vel ſingulos dare.* Filij verò patronorum Fiſci nihil Colleggio ſoluebant, quod & hodie in Italia obſeruatur. Præterea ex Patronis, qui erant Conſtantinopoli, vni codicillis illuſtris dabatur dignitas, quæ eo concedente alteri proderat, vel cui amico in prouincijs eos dediſſet, ſcilicet, vt non poſſet in iudicio, niſi ritu, & forma Illuſtrium conueniri, c vtq; alijs eorum priuilegijs potiretur, veluti ne munera ſordida ſubirent. Ijdem facultatem habebant binos homines ſingulis annis Principi offerendi, quorum alter in domeſticorum equitum, alter peditum ſchola locum præmortui ingrederetur, pro quibus tamen bina aureorum millia ſingulo comiti ſoluebant, d efficit hæc ſumma 2960. noſtrorum aureorum. De Aduocatis hactenus. Nunc de Iuriſconſultis legum interpretibus eſt dicendum.

a *in l. 6. ſpurij. §. 1. de decurio.*

b *epiſto. 82.*

c *l. vlt. C. vbi Senato. vel Clariſſ.*

d *l. reſtituenda. l. de aduocat. diuer. iudicum.*

DE VETERIBVS LEGVM INTERPRETIBVS. *Cap. VI.*

TErtium Iuriſperitorum genus fuit eorum, qui alios docebant. quorum primus fuit Tiberius Coruncanus, *Ex omnibus, inquit Pomponius*, e *qui ſcientiam nacti ſunt, ante Tiberium Coruncanum publicè profeſſum neminem fuiſſe traditur,*

e *in l. 2. §. iuris ciuilis recentiam. de orig. iur.*

Tiberius Coruncanus primus Iuriſperitorum, qui alios docuit.

cæteri

cæteri autem ad hunc, vel in latenti ius ciuile retinere cogitabant, ſolumq; conſultatoribus vacare potius, quàm diſcere volentibus ſe præſtabant. Hæc ille. Qui vero docebant, in priuatis ſuis ædibus docuiſſe videntur. Poſtea in ſtationibus publicè & docuerunt, & de iure reſponderunt, *Cum ex angulis, inquit Gellius,* a *ſecretiſq; librorum, ac magiſtrorum in medium iam hominum, & in lucem fori prodiiſſem, quæſitum eſſe memini in pleriſq; Romæ ſtationibus ius publicè docentium, aut reſpondentium, an Quæſtor populi Romani ad Prætorem in ius vocari poſſet.* Hæc Gellius. Interpretabantur autem Legem XII. Tabularum, & alias, in quas plures Commentarios ſcripſerunt, vt Mauritianus, Terentius, Clemens, Vlpius, Marcellus, & alij. Explicabant & edicta Iuriſconſultiorum, in quæ plures libros ediderunt. Horum interpretationes plurimi explicarunt, vel commendando ampliarunt, & quandoq; reprehenderunt, vt Iulianus, qui ad Minutium, Vrſeium Ferocem, Iabolenus, Pomponius, Paulus, qui ad Plautium, Q. Mutium; Alij ad Maſſurium Sabinum, ad Vitellium, Horatium, & alios ſcripſerunt. Nonnulli tractatus compoſuerunt, vt dotium, fideicommiſſorum, de adulterijs, de pœnis, vſuris, & ſimilibus, ſed hic, qui docuiſſe creduntur, ordine repræſentandi ſunt Iuriſconſulti.

a *lib. 13. cap. 13.*

Officium Iuriſperitorum antiquor.

1. DE CORVNCANO. Cap. VII.

T. Coruncanus Tuſculano municipio oriundus, vt Cicero tradit, b primus ex plebe Pontifex Maximus eſt creatus. c Vixit tempore primi belli Punici circa annum ab Vrbe condita. D. cum P. Valerio Coſ. anno ab Vrbe condita CCCCLXXIV. vt auctor eſt Caſſiodorus. d De Vulſinienſibus triumphauit, Cenſor cum

b *in Orat. pro Gn. Planco.*

c *Liuius lib. 1? et Cicero pro domo, et de legib. lib. 2.*

d *in Chronicis.*

cum C. Claudio anno ab Vrb. cond. CCCCLXXXV. & Dictator comitijs habendis circa annum DVII; Hunc, & Craſſum, Scipionemq; Naſicam tantæ prudentiæ fuiſſe Cicero ſcribit, a vt ad eos de omnibus diuinis, & humanis referretur. In Senatu & apud Populum, & in cauſis amicorum, & domi, & militiæ, conſilium ſuum, fidemq; præſtabant.

a *lib.* 3. *de Orat.*

Coruncani tamen, ait Pomponius b *nullum ſcriptum, ſed reſponſa complura, & memorabilia eius fuerunt*. Ex eius ſchola P. & Sext. Ælij Peti fratres prodijſſe videntur, vtriq; Coſs. alter anno ab Vrb. cond. D.LIII. quo Scipio Annibale victo ſecundo bello Punico finem impoſuit. P. Ælius Galliam Ciſalpinam ſortitus contra hoſtes infeliciter pugnauit, vt auctor eſt Liuius c qui eum poſt triennium, & x.virum ſacrorum anno ab Vrb. cond. DLXXIX. obijſſe tradit. d Sex. vero Ælius Petus Catus coſ. an. ab Vrb. cond. DLV. nec ipſe quicquam memorabile in Italia egit. Huius Cicero meminit. e Æliorum gentem, vt pauperem, Valerius ponit, quorum ſexdecim familias vnam domum incoluiſſe ſcribit. f

b *in d. l.* 2. §. *poſt hos fuit*.

P. & Sex. Aelij Peti fratres.

P. Aelius Petus.

c *lib.* 1. *Decad.* 4.

d *lib.* 1. *Decad.* 5.

*Sex. Aelius Pet*⁹.

e *lib.* 1. *Tuſculanar. Quæſt. & l.* 1. *De Oratore.*

f *lib.* 4. *c.* 4. *& Plut. in vita Paulli Aemilij.*

DE M. CATONE CENSORINO, EIVSQ; FILIO. Cap. VIII. 2.

His duo M. Catones ſucceſſere, Cenſorinus pater, & filius, ille fuit princeps Portiæ familiæ, in municipio enim Tuſculano natus g hortatu Lucij Valerij Flacci Romam venit, qui Priſcus primò, deindè Cato, auctore Plutarcho, eſt cognominatus, quia multarum rerum vſum habebat, quod nomen poſteri retinuerunt; xvii. ætatis anno militare cœpit, in foroq; & iure ciuili verſatus de eo

g *Gellij l.* 13. *c.* 22. *Plut. in Cēſor. Cic. in* 2. *de legibus.*

libros compoſuit; Cum præfato Valerio Cenſor plures nobiles notauit, vndè multis conflatis inimicitijs, quater, & quadragies capitis accuſatus, ſemper eſt abſolutus; ob Cenſuræ grauitatem Cenſorinus eſt appellatus.

Senex, Ennio præceptore, litteras græcas didicit; eius vitam latè Plutarchus explicat; quia verò multa eius in Senatu, multa in foro, vel prouiſa prudenter, vel acta conſtanter, vel reſponſa acutè ferebantur, in ſumma ſenectute Sapientis cognomen eſt adeptus. a Eius præclarum in Hiſpania extare monumentum ſequenti inſcriptione Auguſtinus Nerrucius refert, & Antonius Auguſtinus recitat. b

a *d. Cic. lib. 3. de offic. & in Lelio ſiue de Amicit.*

b *De familijs Romanor. c. Porcia gens.*

PALLADIS VICTRICIS SACRVM HIC HOSTIVM RELIQVIAS PROFLIGAVIT CATO, VBI SACELLVM MIRO ARTIFICIO CONDITVM, ET ÆREAM PALLADIS EFFIGIEM RELIQVIT. PAREANT ERGO, ET NOSCANT OMNES, SENATVS, ET POPVLI ROMANI IMPERIVM DEORVM NVMINE ET MILITVM FORTITVDINE ET TVERI, ET REGI.

3. *M. Cato filius.*

Huius filius alter M. Cato fuit, & ipſe Iuriſconſultus, qui Prætor deſignatus, patre viuo, mortuus eſt, & egregios de diſciplina iuris libros reliquit. Feſtus eius Commentarios iuris ciuilis citat, c & is forte eſt Cato, cuius Paulus meminit. d Ex hoc natus eſt M. Cato nepos cognominatus, vehemens Orator, & cum Q. Martio Rege Coſ. in eo Conſulatu in Africam profectus ibi deceſſit. Huius filius M. Cato Ædilis, & Prætor in Gallia Narbonenſi vita functus eſt. Primi M. Catonis Cenſorini alter M. CATO Salonianus cognominatus filius fuit, ex quo nati ſunt L. & M. Trib. pleb. Catones. M. Præturam petens obijt, qui M. Catonem Prætorium, & Vticenſem genuit, e Horum ſtemmata, vt clarius noteſcant, hic ita diſtinxi.

c *in uer. mundus.*

d *in l. 4. §. Cato. de ver. oblig.*

e *Gellius lib. 13. cap. 18.*

M. Cato

M. Cato Cenſorinus.

- M. Cato. I. C. Prætor viuo Patre mortuus.
  - M. Cato Nepos Orator Coſ. in Africa deceſſit.
    - M. Cato Ædilis Prætor in Africa deceſſit.
- M. Cato Salonianus.
  - L. Cato.
  - M. Cato Tribun. Plebis Prętura petens obijt.
    - M. Cato Vticenſis vir Prætorius.

DE M. IVNIO BRVTO. ET P. MVTIO SCAEVOLA, ET MANLIO. 4.
Cap. IX.

POſt hos M. Iunius Brutus anno ab Vrb. Cond. DLXXVI. Prætor a qui VII. libellos de Iure conſcripſit, b & P. Mutius Scæuola anno ab Vrb. Cond. DCXX. Coſ. & Pontifex Maximus iura docuiſſe videntur, nam eos cum Manlio ius fundaſſe, Pomponius affirmat c & eos citat; d & ab his P. Rutilium Rufum Coſ. & Aſiæ Proconſulem, Paulum Virginium, & Q. Tuberonem inſtitutos fuiſſe, & P. Licinium Craſſum. Mutianum cognominatum P. Mutij fratrem, quem Iuriſconſultorum diſertiſſimum Cicero appellat. e

a *Liuius lib. 5. Decad. 4.*
b *l. 2. §. poſt hos. ff. de orig. iur.*
c *in d. l. 2. §. poſt hos.*
d *in l. 17. de legatio.*
e *lib. 1. Officioru. et l. 1. de Orator.*

P. Mutius P. F. anno ab Vrb. Cond. DCXII. Trib. pleb. 5.
aduerſus L. Tubulum, qui Prætor de Sicarijs quęſtionem anno proximo exercuerat, & pecuniam accepiſſe dicebatur,

batur, rogationem tulit, qua Gn. Cæpioni Coſ. ea quæſtio deferebatur, quare Tubulus in exilium profectus eſt. P. Mutius Prætor fuit quinquennio poſt, & Coſ. anno ab Vrbe. Cond. DCXX. cum L. Calpurnio Piſone frugi tempore, quo Tiberius Gracchus, profuſis largitionibus, fauore populi capto, Rempublicam oppreſſam tenebat, palamq; dictitabat, interempto Senatu, omnia per plebem agi debere. Itaq; in Ædem Fidei publicè conuocati Patres C. à Coſ. Mutio Scæuola quid nam in tali tempeſtate faciendum eſſet, deliberabant, cunctiſq; conſentientibus, vt Coſ. armis Rempublicam tueretur, Scæuola negauit, ſe quicquam vi acturum. Tunc Scipio Naſica. Quoniam, inquit. Coſ. dum iuris ordinem ſequitur, id agit, vt cum omnibus legibus Romanum imperium corruat, egomet priuatus voluntati veſtræ me offero ducem, ac deinde læuam manum apertè Toga circundedit, ſublataq; dextra, proclamauit. Qui vult ſaluam eſſe Rempublicam, me ſequatur, & Gracchum occidit. a

Tiberi' Gracch'.

a Valer. lib. 3. c. 2.

P. Licinius Craſſ. Mutianus frater P. Mutij.

P. vero Mutio in Aſia defuncto, P. Licinius Craſſus Mutianus frater Iuriſconſultus in Pontificatu Maximo eſt ſubrogatus, moriens Q. Mutium Scæuolam filium ſummum iuriſconſultum reliquit.

6.

Manlius.

b lib. 5. c. 8.

Manlius autem, quem ius fundaſſe Pomponius ſcribit, creditur fuiſſe T. Manlius A. F. T. N. quem Valerius iuris ciuilis, & ſacrorum Pontificalium peritiſſimum appellat; b Coſ. fuit cum Gn. Octauio anno Vrbis DXXCIIX. Filium Decium Syllanum habuit, qui cum Macedoniam obtinuiſſet, apud Senatum accuſatus eſt, quod pecunias à ſocijs accepiſſet. Pater obtinuit, ne quid de ea re ante ſtatueretur, quàm ipſe cauſam inſpexiſſet; Quare cum legatorum Macedonum etiam conſenſu, cognitione ſuſcepta, domi conſedit, ſoluſq; per biduum vtriq; parti vacauit, ac tertio die pleniſſimè, diligentiſſimeq; auditis teſtibus, ita pronunciauit, Cum Syllanum filium meum pecunias à ſocijs accepiſſe mihi probatum ſit, & Rep. & domo mea indignum iudico, protinusq; è conſpectu meo abire iubeo;

Eam

Eam notam filius tam acerbè tulit, vt eadem nocte ſe ipſum laqueo interemerit. Pater funeri noluit intereſſe, ſed conſultoribus eodem tempore vacauit.

Manlius verò pro Manilio eſt dictus.

DE P. RVTILIO RVFO. 7.
Cap. X.

P. Rutilius Rufus Coſ. creatus armorum tractandorum meditationem militibus tradidit. Nullius enim ante ſe Imperatoris exemplum ſequutus, ex ludo C. Aurelij Scauri Doctoribus gladiatorum accerſitis, vitandi, atq; inferendi ictus ſubtiliorem rationem legibus ingenerauit, virtutemq; arti, & artem rurſus virtuti immiſcuit, vt illa impetu huius fortior fieret, vt ait Valerius. a Is itaq; in bello, quod in Sicilia cum fugitiuis geſſit. Q. Fabium ſuum generum, qui negligentia Taurominitanam arcem amiſerat, prouincia iuſſit decedere, eamq; & Ætnam firmiſſima fugitiuorum pręſidia recepit, vbi amplius quam viginti millia ſeruorum trucidauit, vt Paulus Oroſius ſcribit; b ab eo Conſule leges vniuerſi Siculi acceperunt, acerbiſſimoq; prædonum, ac fugitiuorum bello ſunt liberati. c

Hac illius ſcientia cautior.
a *lib. 2. cap. 3.*
b *lib. 5 cap. 9.*
c *Valer. lib. 6, cap. 4.*

Cum vero legatus eſſet C. Marij Aſiæ Proconſulis, eam prouinciam vir ſummæ innocentiæ à publicanorum iniurijs defendit. Quare inuiſus equeſtri ordini, penes quem iudicia erant, apud eum per calumniam repetundarum eſt accuſatus. Cum vero ſciret magis ordinum diſſenſione, quam culpa ſua ſe reum factum, non obſoletam veſtem induit, non inſignia Senatoris depoſuit, nec ſupplices ad genua iudicum manus tetendit, nec dixit quicquam ſplendore præteritorum annorum humilius, effecitq; vt periculum huic non impedimentum grauitatis eius eſſet, ſed

experi-

experimentum. a Demum cum opinione bonorum omnium abſoluendus putaretur, per inuidiam condemnatus, & in exilium actus Smyrnam commigrauit. Verum illi Aſiam petenti omnes illius prouinciæ ciuitates legatos eius receſſum operientes obuiam miſerunt. b Cum vero ei redditum victoria Syllana præſtaret, in exilio, ne quid contra leges faceret, remanſit, c atq; ibi litterarum ſtudijs intentus conſenuit. d Cum amici cuiuſdam iniuſtè rogationi reſiſteret, atq; is per ſummam indignationem dixiſſet, Quid ergo mihi, opus eſt amicitia tua, ſi quod rogo, non facis? Reſpondit, Imò quid mihi tua, ſi propter te aliquid in honeſtè facturus ſum? Eum exulem quidam conſolabatur, dicens, inſtare arma ciuilia, & breui futurum, vt omnes exules reuerterentur. Quid tibi, inquit, maleſeci, vt mihi peiorem redditum, quàm exitum optares? malo, vt patria in exilio meo erubeſcat, quàm redditum mœreat. e

Rutilius Prætor quoddam pro Libertis edictum propoſuit, f ſed an is ſit Rutilius Rufus, vel Maximus, ſubſiſto. Panetij auditor, vir doctus, & in Græcis litteris eruditus, ſecta ſtoicus fuit, g orationes ieiunas habuit, eius meminit Vlpianus, h & Cicero. i

a Cic. l. 2. de Orat. et in Bruto. ſeu de claris Orat. Valer. lib. 6. c. 3.
b Liuius lib. 70. et Valer. lib. 2. c. 5.
c Valer. lib. 6. c. 4.
d Paulus Oroſ l. 5. c. 17. in fin.
e Seneca lib. 6 de beneficijs. c. 38.
f in l. 1. ſ. 1. de bon. liberto.
g Cic. de Claris. Orator. & in 3. officio.
h in l. 3. in fin de pen. lega.
i in Orat. pro Gn. Plancio.

8. DE Q. MVTIO.
Cap. XI.

POſt hos Q. Mutius Publij Iuriſconſulti Filius Pontifex Maximus ius ciuile docens primus conſtituit, ſeu ordinauit, & in libros XVIII. redegit, k ex his vnus ſingularis ὁρῶν, ideſt Definitionum, ſeu Regularum inſcriptus, cuius particulæ in Pandectis recitantur, l eius libri iuris ciuilis ſæpè citantur; m In eum Pomponius ſcripſit; n Is clariſſimus legum vates,

k d. l. 2. ſ. poſt hos.
l in l. 64. de acquir. rer. dom. l. 8 de aqua quoti. et æſt. l. 241. de ver. ſign. l. 73. de reg. iur.
m in l. 3. de pen. lega. l. 27. de aur. et arg. leg. et alib. Gell. lib 7. c. 15.
n l. 15. de legationi.

vates, & certiſſimus, quotieſcunq; de iure prædiatorio, ideſt prædiorum, vt Budæus interpretatur, a conſulebatur, ad Furium, & A. Caſſellium, qui huic ſcientiæ dediti erant, conſultores reijciebat, quo quidem facto, moderationem ſuam magis commendabat, quàm auctoritatem minuebat, ab his negocium aptius explicari poſſe confitendo, qui quotidiano eius vſu callebant. b

a *in P.Nerſnius. ff. de euict.*

b *Valer.l.8.c.13.*

Lex Licinia, & Mutia.

Cum L. Licinio Craſſo factus eſt Coſ an. ab Vrb. Cond. DCLVIII. in eo magiſtratu Legem Liciniam, & Mutiam tulerunt, de ciuibus regendis, vt in ſuę quisq; ciuitatis ius redigeretur, neq; ius Ciuitatis Romanæ vſurparet, quam Cicero c pernicioſam Reipublicę fuiſſe dixit, ex ea enim alienati ſunt animi Italicorum, & belli ſocialis occaſio triennio poſt exorta fuit. Mutius Aſiam tam ſanctè, & fortiter rexit, vt Senatus deinceps in eam prouinciam ituris Magiſtratibus exemplum, atq; formam officij Scæuolam decreto ſuo proponeret. d Eius edicta Aſiatica in alias prouincias ſunt tranſlata, & feſtos dies deinceps fecit Aſia, quæ Mutia ſunt dicta, vt tanti viri memoriam quotannis renouarent.

c *pro Cornelio ſeu Aſconius Pedianus in Orat. pro Cornel. idē Cic. lib. 3. de officijs.*

d *Valer. l. 8 c. 16. Cic. in Bruto, ſeu de claris orator.*

Pontifex Maximus fuit an. ab Vrb. Cond. DCLXIV. Semel teſtis in iudicium productus cum id reſpondiſſet, quod ſalutem periclitantis magnopere lęſurum videbatur, diſcedens Q. Mutius adiecit, Ita ſibi credi oportere, ſi & alij idem aſſeueraſſent, quoniam vnius teſtimonio aliquem credere peſſimi eſſet exempli. Religioni igitur ſuæ debitam fidem, & communi vtilitati ſalubre conſilium reddidit. e Hunc ciuilis ſapientiæ diſertiſſimum Cicero appellat, f & L. Craſſus eius ianuam & veſtibulum oraculum ciuitatis. Triennio, poſtquam Pontifex Maximus fuit, Q. Mutius in funere C. Marij ſepties Conſulis iuſſu C. Fimbriæ perditiſſimi Ciuis vulnus accepit, mox ab eodem eſt accuſatus, verum quadriennio poſt ante Veſtæ templum auctoritate L. Licinij Damaſippi Prætoris, qui Marianarum erat partium, occiſus eſt. g Appianus h in Senatu cum Domitio trucidatum ſcribit, & amborum

e *Valer. l. 4. c. 1.*

f *in lib. 1. de orat.*

g *Cic. l. 3. de orat. ad princ pro Sex. Roſcio. Flor l. 86.*

h *lib. 1. de bell. ciuilib. Romanor.*

cada-

cadauera, edicto Marij, flumine immerſa. Hunc Cicero ſe fuiſſe ſectatum narrat. a Huius ſoror Mutia Manio Acilio Glabrioni nupſit, ex quo Manium Glabrionem peperit, qui Coſ. fuit anno ab Vrb. Cond. DCXXCVI. apud quem Prætorem Verres eſt accuſatus.

a lib. de amicitia. ſeu in Lælio.

Q. Muti' Scæuola.

Alter fuit Q. Mutius Scæuola Augur & ipſe iuris periſſimus, & C. Lælij gener, à cuius latere ſe nunquam diſceſſiſſe, Cicero ſcribit. b Is etſi minante Sylla, nunquam C. Marium hoſtem Reipublicæ iudicare voluit. c Alterius Mutij auditores fuerunt Gallus Aquilius, Lucillius Balbus, Sextus Papirius, & Caius Iuuentius.

b vbi ſuprà.

c Valer. lib. 3. cap. vlt.

9. *DE GALLO AQVILIO ROMANO. Cap. XII.*

GAllus Aquilius Q. Mutij Auditor plures in iure inſtituit, inter quos Seruium Sulpitium Cercinna quæ Inſula, & Ciuitas eſt Africæ adiacens ad Syrtes, d aliàs Cerauna dicta. Hæc olim continenti ponte coniuncta, poſtea vi vndarum in altum tranſlata in duas diuiſa eſt Inſulas, altera chercara, altera Gamelera eſt dicta, octo, aut decem milliarijs à continente diſtant. Cum C. Atteio Capitone Iuriſconſulto Gallus Tribunus plebis creatus eſt, eo anno, quo Gn. Pompeius Magnus cum M. Licinio Craſſo Coſ. fuit, quibus pro arbitrio cuncta agentibus ob immenſum plebis fauorem fruſtra contradixerunt. e In eo magiſtratu Legem Aquiliam tulit. f Alienos poſthumos ſuos futuros hæredes poſſe inſtitui induxit, de dolo actionem, g & Aquilianam ſtipulationem inuenit. h

d Strabo lib. 4. Geograph. c. 3. tab. 2. Africæ.

e Dion. lib. 39.

f l. 1. in fin. ad l. aquili. §. pen. inſtit eo.

g Cic. lib. 3 offic.

h §. 2. inſtit quib. mod toll. oblig. l. et vno. §. eius rei. ff. de accep tila.

Iudex decidendis cauſis priuatorum à Prætoribus ſæpe dabatur, i magnamq; in iure ciuili conſtituendo auctoritatem habuit. k Sextus Rufus in VI. Vrbis regione in Colle Viminali domum Galli Aquilij, vt inſignem, ponit, de qua

i Valer. lib. 8. c. 2.

k l. ſi ita quis hæreſ. 74 ff. de hæred. inſtit.

Digitized by Google

de qua ità Plinius, a *Multum vèro conſenſu omnium pulcherrima ætate ea in Colle Viminali domus Caij Aquilij Equitis Romani ob ea clarioris etiam tum, quàm iuris ciuilis ſcientia;* vbi Caium pro Gallo ſcribit, vt & Valerius, qui aliquot eius graues ſententias, & æquas, recitat. b P. Quintium Scapulam, cum apud Gallum Aquilium coenaret, repente extinctum Plinius memorat. c Nulla huius ſcripta extare, Pomponius refert, niſi provt ab alijs, & à Seruio Sulpitio recitantur.

a *lib. 17. cap. 1.*
b *d. lib. 8. cap. 2.*
c *lib. 7. cap. 53.*

DE BALBO LVCILIO. 10.
Cap. XIII.

BAlbus Lucilius inter alios, & ipſe Ser. Sulpitium ius docuit, eum Cicero doctum, & eruditum appellat; d ſed tardum. Nec vlla huius ſcripta extant, niſi quæ à Seruio Sulpitio recitantur. e

d *in Bruto, ſeu de Clar. Oratorib.*
e *d. l. 2. § poſt hos.*

DE SERVIO SVLPITIO ROM. 11.
Cap. XIV.

SEruius Sulpitius Q. F. Lemonia Rufus. f Hic primum, aut certe poſt Ciceronem, locum in foro obtinebat. Fortè euenit, vt de re amici Q. Mutium conſulens cum de iure reſpondentem, & bis eadem replicantem parum intellexerit. Quare ab illo eſt obiurgatus, quod turpe eſſet patritio, & nobili viro, ius, in quo verſaretur, ignorare. Qua velut contumelia motus Seruius iuri ſub Lucilio Balbo, & Gallo Aquilio præſertim Cercinnæ operam dedit, vbi plures libros compoſuit, g & ipſe plures

f *Cic. in M. Antoniũ Philippicarũ l. 9. ad fin.*
g *d. l. 2. § poſt hos.*

erudiuit, qui iuris peritiſſimi euaſerunt; inter quos Alfenus Varus Coſ. & Aulus Offilius vir Equeſtris ordinis, qui Cæſaris familiariſſimus fuit. Hi ſunt, qui à Pomponio a Seruij auditores appellantur. Ipſe centum octuaginta libros reliquit, ex quibus duos ad Brutum ſcripſit quàm breuiſſimos edictum interpretantes. b

Quæſtor creatus Hoſtienſem prouinciam ſortitus eſt, mox Prætor, poſtremo Coſ. cum M. Claudio Marcello fuit, etſi alter apud alios auctores legitur. Nam Seruio Sulpitio cum C. Volumnio Coſ. Romæ inter initia, motusq; bellorum ciuilium Bos mugitum ſermonem humanum emiſiſſe fertur, & carnis in modum Nimbi diſſipatæ partes ceciderunt, quarum maiorem numerum præpetes diripuere aues, reliquum humi per aliquot dies neq; odore tetro, neq; deformi aſpectu mutatum iacuit, vt Valerius, c & Plinius d tradunt. Cicero non facilè alium inueniri ſcribit, e qui plus ſtudij, quàm Seruius Sulpitius ad diſcendum, & ad bonarum artium diſciplinas adhibuerit. Ipſe ab ineunte ætate paribus cum ipſo doctrinis eſt exercitatus, & veritus, ne fortè ſecundas in eloquentia partes haberet, effecit, vt in iure primus eſſet. Cum vero M. Antonius D. Brutum Mutinæ graui obſidione præmeret, ex Senatus ſententia P. Seruius Sulpitius tempore hyemis cum L. Philippo, & L. Piſone, ipſe natu grandior, ſed infirmus, ad M. Antonium legatus eſt miſſus, vt ſuaderet eam ciuitatem liberare, & ad pacem hortaretur, ſed cum eò peruenisset, obijt. Vnde id etiam ſuadente C. Panſa Coſ. Cicero f illi pro roſtris ſtatuam poni petijt, & obtinuit, quæ his decerni ſolebat, qui pro Rep. legati ferro eſſent occiſi, eamq; æneam, & pedeſtrem non inauratam ſumptu publico fieri ſuaſit, & ſepulchrum in campo Exquilino pedum xxx. quaqua verſus deſignari, quod ipſius, liberorumq; eſſet. Latinæ linguæ ſtudioſus quandoq; de vocabulorum ſignificatione M. Varronem conſuluit. g Inter alia aliquot de teſtamentis libros reliquit. h

Admirabilem quandam, & incredibilem, ac propè

diui-

a *in d.l. 2. in prin.*
b *d.l. 2. §. ſeruius. & §. ad hoc.*
c *lib. 1. cap. 6.*
d *lib. 2. cap. 58.*
e *in Bruto, ſeu de Clar. Oratorib.*
f *in 9. Philipp. in M. Antonium.*
g *Gell. lib. 2. c. 10.*
h *Gell. lib. 6. c. 12.*

diuinam Seruij in legibus interpretandis, & æquitate explicandis ſcientiam fuiſſe, Cicero ſcribit. a *Omnes, inquit, qui in hac ciuitate intelligentiam iuris habuerunt, ſi vnum in locum conferantur, cum Seruio Sulpitio non ſunt comparandi. Neq; enim magis ille Iuriſconſultus, quam iuſtitiæ fuit.* Hæc ille, qui filium illi præclaræ indolis fuiſſe narrat; Libros propè centum octuaginta poſt ſe reliquit, inter quos duos ad edictum breuiſſimos ſcripſit, vt dixi. b ex his vnus erat de dotibus, in quo antiquum ſponſalium ritum explicat. c Ex Tribu Lemonia fuit, Rufus cognominatus, vt auctor eſt Cicero, d qui inſcriptionem eius ſtatuæ pro roſtris locandam recitat. Lemonia verò Tribus in pago Lemonio erat extrà portam Capenam in via Latina.

a *Vbi ſuprà.*
b *d.l.2.§.Seruius.*
c *Gelli. lib. 4. c. 4.*
d *Vbi ſuprà.*

DE CORNELIO MAXIMO. 12.
Cap. XV.

Cornelius Maximus huic ſucceſſit, qui Trebatium erudijt. De illo aliud non legitur. Eius reſponſa Seruius Sulpitius citat, vt auctor eſt Alfenus. e Alius fuit Rutilius Maximus, qui librum ſingularem ad Legem Falcidiam reliquit. f

e *in l.-16. villa. de fund. inſtr.*
f *in l.125.de leg.p.*

DE L. VOLVSIO. 13.
Cap. XVI.

L. Voluſius Q. Mutij Scæuolæ præceptor, & ipſe viua voce ius ciuile explicauit; g Nullum magiſtratum præter Quæſturam geſſit, nam Conſulatum ab Auguſto oblatum recuſauit. Diu vixit, nonageſimum enim tertium agens annum, ſalutis LVII. ſub Nerone deceſſit. *L. Voluſius, inquit Tacitus,* h *egregia fama deceſſit, cui tres,*

g *d.l.2.§. fuit eo tempore.*
h *lib. 13. Annal.*

& nonaginta anni ſpatium viuendi, præcipuaq; opes bonis artibus inoffenſa tot Imperatorum malitia fuit. Is forte eſt L. Voluſius Saturninus, quem Plinius a longæuum fuiſſe ſcribit. Reliquit Fideicommiſſorum lib. 16. Publicorum 14. Moriens P. Mutium Q. Mutij ſui auditoris Nepotem hæredem reliquit, ita Pomponium interpretor hoc recitantem. b

a *lib. 7. cap. 48.*

b *in d. l. 2. §. fuit eod. tempore.*

Hunc Plinius mendoſè Volcatium nominat, quem à cane defenſum ſcribit, ne à graſſatore occideretur. *Apud nos, inquit,* c *Volcatium nobilem, qui Caſtellium ius ciuile docuit, Aſturcone è ſuburbano redeuntem, cum adueſperauiſſet, canis à graſſatore defendit.* Ex verbis Plinij non tantum Q. Mutium, ſed & Aulum Caſcellium Voluſij auditorem fuiſſe apparet.

c *l. 8. c. 40.*

Voluſius Metianus.

Alius fuit Voluſius Metianus, quem Marcus Antoninus Philoſophus cum fratre Antonino vero amicum ſuum, & iuris ciuilis, præter veterem, & benè fundatam peritiam, anxiè diligentem appellant. d eius plura in Pandectis extant iura. e

d *in l. diui. de iure patronat.*

e *l. 9. 13. & 15. de legat. 3. l. pen. et vlt. ſi cui plus quã per leg falcid. l. 30. 32. ad leg. falcid.*

14. DE AVLO OFFILIO. Cap. XVII.

AVlus Offilius, & ipſe iura docuit inter alios Atteium Capitonem, & Q. Ælium Tuberonem inſtituit, f contra quem Cicero pro Q. Ligario orauit. Offilius Auguſti familiariſſimus in Equeſtri ordine permanſit. Plurimos de Iure ciuili libros compoſuit, & primus de legibus viceſimæ hæreditatum ab Auguſto introductæ diſſeruit, vt hæredes eorum, qui non fuiſſent pauperes, aut arcta neceſſitudine coniuncti, viceſimam hæreditatis Fiſco ſoluerent, vt Dion. memorat, g qui id vectigal antea introductum, ſed intermiſſum fuiſſe, & à C. Cæſare ex cogitatum

f *d. §. fuit eodem tempore.*

g *lib. 55.*

Digitized by Google

gitatum ſcribit. Adeò vero amplum fuit, vt Procurato-
res, non modo Romæ, ſed & in prouincijs, viceſimę hæ-
reditatum arcerentur, id poſtea arctatum, demum eſt ex-
tinctum.

De Iuriſdictione etiam Offilius tractatum fecit, & pri-
mus edictum Prætoris diligenter compoſuit. a Iuris — a *d.l.2.§. ab hoc.*
etiam partiti libros fecit, qui ab Vlpiano citantur, b & — b *in l. 55. §. 1. de leg. 3.*
alij actionum [illegible] ab eo ſunt editi. c Idem ad Atticum de — c *l.3. de penu. lega.*
iure ſcripſit. d Hic eſt ille Pomponius Atticus, ad quem — d *l. quos nos. 234. in fin. de ver. ſign.*
Cicero epiſtolas miſit, qui Athenis diu verſatus ita Atticè
loquebatur, vt Athenienſis videretur, vnde Atticus eſt
cognominatus, eius vitam Cornelius nepos Latius deſcri-
pſit. Offilij conſilio teſtatores, & alijs vtebantur, vt au-
ctor eſt Iabolenus. e Clodia, quæ CXV. annis vixit, & — e *l. 39. de vulg. & pupill.*
quindecies enixa eſt, huius Offilij vxor fuiſſe à pleriſq;
creditur. f — f *Plin. l. 7. cap. 48.*

DE C. TREBATIO TESTA, ROM. 15.
Cap. XVIII.

C. Trebatius Teſta eques Romanus, & ipſe
iura explicans Antiſtium Labeonem eru-
dijt. g Ciceronis valde familiaris, ad — g [illegible]
quem librum Topicorum, & plures epiſto-
las ſcribit. h Cæſarem in Gallias ſecutus — h *lib. 7. epiſt. fam.*
illi ſemper familiaris fuit, eiusq; conſilio — i *§. 1. Inſtit. de codicill.*
Auguſtus eſt vſus; i Auctor eſt Tranquillus, k cum ille
in æde Veneris genitricis venientes Senatores ſedens exci- — k *cap. 77. in C. Caſare.*
peret, admonentem C. Trebatium, vt aſſurgeret, minus
familiari vultu reſpexiſſe.

Trebatius plures libros reliquit, ſed non frequentaban-
tur, forte quod non admodum eleganter eſſent conſcripti.
Fuit enim Aulo Caſcellio doctior, ſed ille Trebatio elo- — l *d. §. fuit eodem tempore.*
quentior, Offilius vtroq; eruditior. l

DE

26. DE Q. AELIO TVBERONE ROM. Cap. XIX.

Q. Ælius Tubero Lucij Filius Patritius, & Orator partes Gn. Pompeij contra C. Cęſarem eſt ſecutus, nam ardente bello ciuili, cum Coſidius Proconſul Africę indè decederet, Q. Ligarium legatum ob virtutem illi prouinciæ præfecit, Senatus vero eò Q. Tuberonem miſit, qui infirmus à Ligario repulſus in Theſſaliam ad Gn. Pompeium ſe contulit. Verum poſtea Cæſari rerum potito conciliatus, coram eo Ligarium accuſauit, quem ferè damnatum Cicero defendit, & ab exilio ei decreto liberauit, Tubero deinceps ab agendis cauſis ad ius ciuili tranſijt, & Offilium audiuit.

Doctiſſimus habitus plures libros de iure publico, & priuato ſcripſit: ſed quia verba antiqua affectauit, minus grati ſunt habiti. Hic inter alios Antiſtium Labeonem inſtituit. a Sulpitiam filiam Ser. Sulpitij vxorem duxit, ex cuius filia natus eſt Caſſius Longinus Iuriſconſ. De hoc ita Gellius b *M. Cicero in libro, qui inſcriptus eſt de iure ciuili in artem redigendo hæc verba poſuit. Nec verò ſcientia iuris maioribus ſuis Q. Ælius Tubero defuit, doctrina etiam ſuperfuit. In quo loco ſuperfuit, ſignificare videtur ſupra fuit, & præſtitit, ſuperauitq; maiores ſuos doctrina ſua ſuperfluenti tum, & nimis abundanti. Diſciplinas enim Tubero Stoicas, & Dialecticas percalluerat.* Hiſtorias etiam ſcripſit forte Punici belli, vt ex Gellio conſtat. c

a *d. l. 2. §. poſt hoc quoq; Tubero, & ſeq.*

b *lib. 1. cap. 22.*

c *lib. 6. cap. 3. & lib. 10. cap. 28.*

DE

DE P. ALFENO VARO CREMONENSI. 17.

Cap. XX.

P. Alſenus Varus Cremonenſis à Sutrina, quam primo in patria exercuerat, ad Conſulatum Romæ aſcendit anno humanæ ſalutis III. cum P. Vinutio nepote. a Seruij Sulpitij auditor magnam in iure ciuili auctoritatem habuit. Pomponius b loquens de Seruio Sulpitio, *Ab hoc, inquit, plurimi profecerunt, ferè tamen hi libros conſcripſerunt, Alfenus Varus, Caius,* & paulo poſt *Ex his auditoribus plurimum auctoritatis habuit Alfenus Varus.* De hoc ita Gellius. c *Alfenus Varus Iuriſconſultus Ser. Sulpitij diſcipulus, rerumq; antiquarum non incurioſus in lib. Digeſtorum xxx. & IIII. Collectaneorum autem ſecundo, In fœdere, inquit, quod inter populum Romanum, & Carthaginenſes factum, & ſcriptum inuenitur, vt Carthaginenſes quotannis darent Populo Romano certum pondus argenti puri puti, Quæſitum eſt, quid eſſet argentum purum putum.* Hæc ille.

Alfeni Vari meminit & Horatius d Libros Digeſtorum XXXIIII. fecit, ex quibus plura Pandectis inſerta extant. e Hæc Digeſta Iulius Paulus in Epitomen redegit, quæ & ipſa in iiſdem Pandectis recitantur. f A Iaboleno. g & alijs citatur, & ipſe Seruium præceptorem citat. h Ad Alfenum Seruius ſcribit. i Mortuus, quod paucis contigit, ex publico ſepulturæ honorem meruit. k

a *d. l. 2. §. ex his auditoribus.*
b *in d. l. 2. §. ab hoc.*
c *lib. 6. cap. 1.*
d *lib. 1. ſermon.*
e *vt l. 17. §. ſeruit. vindic. l. 9. ſi quadrup. paup. & alia.*
f *l. 34. de vſu cap. l. 3. de interd. & releg.*
g *in l. 25. q. niſi facere poſs.*
h *d. l. 25. qui teſta. fac. poſs.*
i *l. 77. in fin. de ver. ſignif.*
k *Baptiſ. Fregoſi l. 3. c. 4. q. eſt pro Sutrina Tôſtrina exercuiſſe ſcribit.*

18. DE PVBLICIO. Cap. XXI.

a *d.l.2. §. ab hoc.*

PVblicius Iuriſconſultus, & ipſe Seruij diſcipulus, vt auctor eſt Pomponius, a forte Publicianam actionem inuenit. Neſcio an is ſit, qui Ædilis à Senatu, & populo monumenti locum obtinuit, vt ſequens indicat inſcriptio.

C. PVBLICIO L. F. BIBVLO ÆDIL. PL. HONORIS, VIRTVTISQ; CAVSA SENATVSCONSVLTO, POPVLIQ; IVSSV LOCVS MONVMENTO, QVO IPSE, POSTERIQ; EIVS INFERRENTVR, PVBLICE DATVS EST.

19. DE ATTEIO CAPITONE. Cap. XXII.

b *lib. 3. Annal. in fin.*

c *lib. 59.*

d *vbi ſupra.*

C. Atteius Capito, Auo Centurione, inquit, Tacitus, b & patre Syllano Prætorio natus, principem in ciuitate locum ſtudijs ciuilibus eſt aſſecutus. Tribunus pleb. cum Gallo Aquilio, Gn. Pompeio, & M. Craſſo ab interrege Ceſs. declaratis contradixit; ſed fruſtra, alijs contra illos conſpirantibus, vt auctor eſt Dion. c *Poſtea Capitonis Conſulatum adceleraverat Auguſtus, vt Labeonem Antiſtium iiſdem ſtudijs præcellentem dignatione eius Magiſtratus anteiret, namq; illa ætas duo pacis decora ſimul tulit. Sed Labeo, incorrupta libertate, & ob id fama celebratior, Capitonis obſequium dominantibus magis probabatur; Illi, quod Præturam intra ſtetit, commendatio ex iniuria, huic, quòd Conſulatum adeptus eſt, odium ex inuidia oriebatur.* Hæc Tacitus narrans, d quæ ſub Auguſto acta fuerant.

 Impe-

Imperante verò Tiberio, continuis imbribus non ſine hominum, & ædificiorum ſtrage aucto Tiberi, coercendi fluminis cura Atteio Capitoni, & L. Arruntio eſt demandata, qui cum vellent flumina, & Lacus, per quos augetur Tiberis, auertere, Florentinis, alijsq; populis reclamantibus, nihil egerunt. a Deinde cum L. Ennius eques Romanus Maieſtatis accuſaretur, quod Principis effigiem promiſcuum ad vſum argenti vertiſſet, neq; eum Tiberius inter reos recepiſſet, palam aduerſabatur Capito quaſi per libertatem, quod patribus ius ſtatuendi non eſſet eripiendum. *Ob id, ait* b *Tacitus, Capito inſignior infamia fuit, quòd diuini, humaniq; iuris ſciens egregium publicum, & bonas domi artes dehoneſtauiſſet.* Hæc ille. In his tamen videtur ſuperſtitioſus fuiſſe, qui iuris Pontificij inter primos peritus, ait Macrobius, c nefas eſſe ſanciebat, Deorum formas inſculpi anulis, & longam de anulis eius orationem recitat. In alijs etiam Tiberio blanditus eſt, cum enim in quodam edicto verbo parum Latino vſus eſſet, idq; poſtea noctu animaduertiſſet, omnes, qui erant in huiuſmodi verbis verſati, accerſiuit ad ſe, ſtudebat enim latinè, & eleganter loqui. Cumq; Atteius Capito dixiſſet, Quanquam hoc verbo nemo vſus eſt antehac, id tua tamen cauſa recipiemus in poſterum, & inter vetera referemus. At Procilius, vel, vt alij volunt, Pomponius, ad hæc verba ita reſpondit. Hominibus quidem dare Cæſar potes ciuitatem Romanam, Latinis verbis non potes. Hunc Tiberius, quanquam nimia licentia loquendi vſus fuerat, nullo damno affecit. Hęc Dion. d Conſul ab Auguſto Capito cum Germanico Cæſare eſt creatus, in quo Magiſtratu decreuit, ne inuitam libertam patronus vxorem duceret e Plures libros reliquit, aliquot de iure Pontificio, f vnum de officio Senatorio, g alios de publicis iudicijs ex quorum octauo Gellius h hanc recitat hiſtoriam: *Aulus Hoſtilius Mancinus Ædilis curulis fuit. Is Manliæ meretrici diem ad populum dixit, quòd de ambulacro eius noctu lapide ictus eſſet, vulnusq; ex eo lapide oſtentabat. Manlia ad-*

a *Tacitus lib. 1 Annal. ad fin.*
b *lib. 3. Annal.*
c *lib. 7. cap. 13.*
Capitonis adulatio cum Tiberio.
d *lib. 57.*
e *l. quod, & Atteius Capito. 29. de ritu nupt.*
f *Gelli. lib. 1. c 6.*
g *Gelli. l. 4. c. 10.*
h *d lib. 4. cap. 14.*

Digitized by Google

Tribunos plebis prouocauit. Apud eos dixit comeſſatorem Mancipum ad ædes ſuas veniſſe, eum recipere noluiſſe in æde ſua, ſed cùm vi irrumperet, lapidibus repulſum. Tribuni decreuerunt, Ædilem ex eo loco iure deiectum, quò eum venire cum coronario non decuiſſet, propterea, ne cum populo Ædilis ageret, interceſſerunt. Hæc Gellius ex Capitone. Velleius Paterculus Capitonem virum patritium patrum ſuum appellat; a Sed an is ſit Iuriſconſultus, ſubſiſto. Capito, & Antiſtius Labeo primi diuerſas ſectas fecerunt; Ille enim in his, quæ à maioribus tradita ſunt, permanſit, hic diſceſſit, Capitoni Maſſurius Sabinus ſucceſſit, b ex quo Sabiniani eius ſectatores ſunt dicti; Vnde ipſum ius docuiſſe conijcio. Obijt Capito anno ſalutis XXIII. Tiberio imperante, C. Sulpitio, & D. Haterio Coſs. c Inter alia plures Coniectaneorum libros reliquit, in quibus Senatus aut Tribunorum decreta, edictaq; Augusti, aut Tiberij recitat, vt auctor eſt Gellius. d De publicis etiam iudicijs Commentarium ſcripſit, e & alios Pontificalium. f

a *Poſterio. volumi. ad M. Vicinium Coſ.*
b *d. l. 2. §. poſt hunc maxima.*
c *Tacitus lib. 3. Annal. ad fin.*
d *l. 2. c. 24. l. 4. c. 14*
e *Gelli. l. 10. c. 6.*
f *Feſtus in ver. mundus.*

10. DE ANTISTIO LABEONE. Cap. XXIII.

Q. Antiſtius Labeo filius Antiſtij Labeonis Iuriſconſulti, & Senatoris fuit, qui cum C. Cæſare in Gallijs militauerat. Poſt modum eo relicto, ad Pompeium in Theſſaliam tranſijt, vt Plutarchus tradit; g Sed & occiſo Cæſare, Bruto, & Caſſio, qui eum interfecerant, adhæſit, quibus prælio fuſis, & extinctis, a ſeruo ſe iuſſit occidi, quemadmodum Appianus h narrat. *Labeo, inquit, ſapientiæ nomine illuſtris Labeonis illius parens, cuius ob Legum experientiam celebre nomen eſt, locum in tabernaculo ad corporis ſui modulum effodit, & quæ coniugi, filijsq; indicaret, ſeruis ſuis ex ordine diſſeruit; epiſtolas etiam*

g *in C. Cæſare.*
h *lib. 4. de bello ciuili ad fin.*

fami-

familiaribus afferendas dedit. Vnum præterea ex his fideliorem dextra apprehenſum ad ſe circum egit, vt Romanis in liberandis ſeruis mos fuit, moxq; gladium ei tradidit, iugulandumq; ſe vltrò obtulit, ſic illi tabernaculum ſepulchrum præſtitit. Hæc ex Appiano libentius retuli, quòd & is Iuriſconſultus fuerit, vt Pomponius refert, a & ob id eum Sapientiæ nomine illuſtrem Appianus vocat, & magnæ Labeonis filij doctrinæ teſtimonium exhibet. Is igitur Offilij, Trebatijq; & aliorum diſcipulus fiducia ingenij, & doctrina, qua magna præditus erat, fretus à maiorum traditionibus diſcedens, plura innouauit, quemadmodum in Capitone eſt dictum, vnde nouam ſectam inſtituit, cui Nerua auditor, mox Proculus ſuccedentes diſſenſionem adauxere. Cum vero Capitoni Maſſurius Sabinus ſucceſſiſſet, dicti ſunt Proculiani, & Sabiniani in duas ſectas abeuntes. b Atteius Capito in quadam epiſtola Labeonem Antiſtium Legum, atq; morum populi Roma. iuriſq; doctum apprimè fuiſſe ſcribit. *Sed agitabat, inquit, hominem libertas quædam nimia, atq; vecors, vſq; adeo, vt D. Auguſto iam Principe, & Remp. obtinente, ratum tamen penſumq; nihil haberet, niſi quod iuſtum, ſanctumq; in Romanis Legibus legiſſet. Citatus etiam à Trib. plebis noluit ire, dicens, illum ius prehendendi, non vocandi habere,* vt Gellius c recitat. Cum Triumuir legendo Senatui creandus eſſet, Labeo M. Lepidum olim Auguſti hoſtem, & tunc exulantem legit, interrogatuſq; ab Auguſto, an alij eſſent digniores, ſuum quemq; iudicium habere reſpondit, vt Tranquillus d refert, qui ſubijt, *nec ideò eius libertas, aut contumacia fraudi cuiquam fuit.*

Propter hanc morum licentiam Horatius ſcripſit, e *Labeone inſanior.* D. Auguſtinus f ſcribit, Labeonem numina bona à numinibus malis hac cultus diuerſitate diſtinxiſſe, Malos enim Deos propitiari cædibus, & triſtibus ſupplicationibus, bonos autem obſequijs lætis, atq; iucundis, qualia ſunt ludi, conuiuia, lectiſternia, quod ex Platonica, & Stoica diſciplina ſumpſit, cui operam

a *d.l.2.§.poſt hūc.*

b *d.l.2.§. vlt. & §. cū ex aliena. inſtit. de rer. diuiſ.*

c *lib.13.cap.12.*

d *in Auguſto c.54.*

e *Satyrarū lib. 1. Satyr. 3.*

f *lib. 2. de ciuita Dei, cap. 77. & lib. 8. cap. 13.*

dederat. Cum illi Conſulatus ab Auguſto offerretur, quo ſuffectus fieret, recuſauit, ſed plurimum ſtudijs incubuit, totumq; annum ita diuiſerat, vt ſex menſibus Romę eſſet, ſex menſibus ſecederet, & conſcribendis libris operam daret, quorum XL. volumina reliquit, a inter illa erant ad XII. Tab. Commentaria, quorum particulam Gellius recitat. b Nuper inuentis Codicillis, dubitabatur, an eſſent recipiendi; Cum verò inter hanc ambiguitatem Labeo Codicillos feciſſet, nemini dubium fuit, quin eſſent recipiendi. c Gellius verò d eius doctrinam, & opera his verbis exponit. *Labeo Antiſtius iuris quidem ciuilis diſciplinam principali ſtudio exercuit, & conſulentibus de iure publice reſponſitauit, cęterarumq; bonarum artium non expers fuit, & in Grammaticam ſe ſe, atq; Dialecticam, litterasq; antiquiores, altioresq; penetrauerat, Latinarumq; vocum origines, rationesq; percalluerat. Eaq; præcipuè ſcientia ad enodandos pleroſq; iuris laqueos vtebatur. Sunt libri poſt mortem eius editi, qui poſteriores inſcribuntur, quorum librorum tres continui, trigeſimus octauus, trigeſimus nonus, & quadrageſimus pleni ſunt id genus rerum, ad enarrandam, & illuſtrandam linguam Latinam conducentium. Præterea in libris, quos ad Prætoris edictum ſcripſit, multa poſuit partim lepidè, atq; argutè reperta, ſicuti hoc eſt, quod in quarto ad edictum libro ſcriptum legimus, Soror, inquit, appellata eſt, quod quaſi ſeorſum naſcitur, ſeparaturq; ab ea domo, in qua nata eſt, & in aliam familiam tranſgreditur.* Hæc Gellius, qui Labeonis libros poſteriorum non X. vt in Pandectarum indice notatur, fuiſſe ſcribit, ſed minimum XL. Idem ſcriptor libros eiuſdem ad edictum Prætoris omiſit. Cur vero ipſius poſteriores libri ſint inſcripti, ex prædictis apparet. Plura ex his Iabolenus recitat, e eos enim in Epitomen redegerat. f πιθανῶν libros VIII. reliquit, quos Iulius Paulus in Epitomen redegit, g ſed & hi libri ſæpè in Pandectis recitantur, h qui fortè ſunt, qui à Iaboleno referuntur, ab eo in Epitomen redacti. i πιθανῶν autem vocantur, ideſt probabilium. A labijs immodicis Labeones

dictos

a *d. l. 2. §. poſt hunc maxima.*

b *l. 1. c. 12. in fin. & lib. 7. c. 15. & lib. 7c. c. 1.*

c *§. 1. inſtit. de Codicill.*

d *lib. 13. cap. 10.*

e *vt in l. qui veſtē cū ſeq. de ſupell. lega. i l. ſi vxori 39. de aur. & arg. lega. in l. fundi de fund. inſtr. l. cum ita. & ſeq. de vna fruſt. legat.*

f *l. cū ſcriptum. 6. de dote praleg. l. qui concubinā. & ſeq. de leg. 3.*

g *vt in l. quem ad modū 12. de ſupell. lega. l. ſi cui de fund. inſtr.*

h *vt in l. vlt. de fund. inſtr.*

i *vt in d. l. cum ſcriptum de dote praleg. a.*

Digitized by Google

dictos Plinius, a & Donatus b autumant, Priſcianus à labe deducit. a *lib. 11. c. 36.* b *in Eunucho Terentij actu 2. ſcena 3.*

DE MASSVRIO SABINO. 21. Cap. XXIV.

Maſſurius Sabinus cum tenues haberet facultates, ab auditoribus, quos erudiebat, eſt ſuſtentatus, c & iam quinquagenarius in ordinem Equeſtrem receptus. Atteio Capitoni ſucceſſit, & primus ab Auguſto, mox à Tiberio ius reſpondendi de iure obtinuit. Huius meminit Perſius loquens de manu miſſo vindicta, hoc carmine. c *d. l. 2. §. vlt.*

Vindicta poſtquam meus à Prætore receſſi
Cur mihi non liceat, iuſſit quodcunq; voluntas,
Excepto, ſi quid Maſſuri rubrica notauit.

In catalogo Iuriſconſultorum Pandectis præfixo ſcribitur, tres libros iuris ciuilis reliquiſſe, quorum nullum certum extat veſtigium; ſed eius ſecundum librum Reſponſorum Calliſtratus, d & quintum ad edictum Prætoris Vrbani, e & librum memorialium Paulus, f & libros ad Vitellium Vlpianus citant. g Ad Maſſurium Sabinum, h & non Sabinum conſularem, vt Lampridius falsò putauit, i Vlpianus lib. 51. Paulus k 6. ſcripſerunt. Ab hoc eius ſectæ Iuriſconſulti Sabiniani, vt ſupra eſt dictum, ſunt appellati.

d *l. 4. in prin. ad leg. Rhod. de iact.*
e *l. 18. de oper. libert.*
f *l. 144. de ver. ſignif.*
g *l. 45. de legat. 3. l. 8. & 12. de fund. inſtr.*
h *l. vlt. C. de hared. inſtit.*
i *in Heliogabalo.*
k *§ quod nō inſtit. de hered. inſtit.*

DE

22. DE COCCEIO NERVA PATRE. Cap. XXV.

a Dion. lib. 49. in princ.
b lib. 4. Annal.

Cocceius Nerua pater Antiſtio Labeoni ſucceſſit. Illius M. Coccei Neruæ filius eſſe creditur, qui Triumuiratus tempore cum L. Gellio Publicola coſ. fuit. a Eum etiam Tacitus b Conſulatu functum fuiſſe ſcribit, & Tiberium ad Capreas in Campaniam ſecedentem ſecutum. *Profectio, inquit, arcto comitatu fuit; Vnus ſenator Conſulatu functus Cocceius Nerua, cui legum peritia*, qui poſt annos ſeptem quam eò peruenit, inedia vitam finiuit. Idem Tacitus, *Haud multo poſt, inquit,* c *Cocceius Nerua continuus comes Principis, omnis diuini, humaniq; iuris ſciens, integro ſtatu, corpore illæſo, moriendi conſilium cepit. Quod vt Tiberio cognitum, adſidere, cauſas requirere, adderet preces, fateri poſtremò, graue conſcientiæ, graue famæ ſuæ, ſi proximus amicorum, nullis moriendi rationibus, vitam fugeret. Auerſatus ſermonem Nerua abſtinentiam cibi coniunxit, donec vitam efflaret. Ferebant gnari cogitationum eius, quantò propius mala Reip. viſeret, ira, & metu, dum integer, dum intentatus honeſtum finem voluiſſe.* Hæc ille. Fuit hic annus humanę ſalutis XXXIV. ſæpe ab Vlpiano, & alijs citatur. d

c lib. 5. Annal.
d l. 5. de rei vẽd. l. 3. de vſufr. ear. rer. quæ vſu conſu. & alibi.

23. DE COCCEIO NERVA FILIO. Cap. XXVI.

Cocceius Nerua huius filius ea ingenij fœlicitate fuit, vt anno ætatis XVII. publicè de iure reſponderit. e Huic Prætori deſignato Nero anno humanæ ſalutis LXVI. ornamenta Trium-

e l. 1. §. pueritiã. ff. de poſtulãdo.

Digitized by Google

Triumphalia dedit, & Statuas erexit. Tacitus, a *Triumphale, ait, decus Petronio Turpiliano Conſulari, Cocceio Neruæ Prætori deſignato, Tigillino Præfecto pretorij tribuit, Tigillinum, & Neruam ita extollens, vt ſuper triumphales in foro imagines apud Palatium effigies eorum quoq; ſiſteret.* Hactenus ille. Hic Neruę Imperatoris pater fuiſſe exiſtimatur. Libros de Vſucapionibus compoſuit à Papiniano citatos, b & alios Reſponſorum ab Vlpiano nominatos. c Ob nimiam argutiam Neruam deriſum eſſe Paulus ſcribit, d qui ſeruum domi ob penſionem à conductore non ſolutam incluſum per feneſtram oſtenſum extra ædes videri volebat.

a *lib. 15. Annal.*
b *in l. 47. de acq. poſs.*
c *l. 2. de his, qui not. inf. a. l. 13. de vſufr. & alibi.*
d *in l. pen. in quib. cauſis pign. vel hypothe. tacitè cōtraha.*

DE PROCVLO. 24.

Cap. XXVII.

PRoculus Neruæ ſucceſſit. Multi hunc eſſe Licinium Proculum arbitrantur, quem Præfectum Prætorio Othonis fuiſſe Tacitus e narrat, & non leuem iuris auctorem Marcus Antoninus cum fratre appellat. f Epiſtolarum libros octo reliquit, quarum fragmenta in iure reperiuntur, g ab huius ſecta Proculiani ſunt vocati. Quandoq; tamen alter eorum in alterius ſectæ opinionem tranſijt. h Hunc Atilicinus & ipſe Iuriſconſ. conſulit i quem Paulus citat k quandoq; tamen à Celſo eſt deriſus. l Caio Caſſio Longino ſæpe contradixit, vnde Proculianorum ſecta emanauit. m

e *lib. 17. Annal. ſeu l. 1. Hiſtor.*
f *in l. Diui 17. de iur. patro.*
g *in l. 16. quē ad. ſerui amitt. l. 31. de dolo, l. 12. de offi. preſid. l. 36. de pact. l. 68 69. de cōtr. ēptio. l. 53. de cōd. indeb. l. 4. de adopt.*
h *l. 1. ff. rer. amot. ar.*
i *l. Atilicinus. ff. de part. dotal.*
k *in l. & Atilicin. de ſeruit ruſt. pd.*
l *l. 10. §. 1. ff. de neg. geſt.*
m *d. l. 2. §. ult. de origin. iur.*

Digitized by Google

25. DE CAIO CASSIO LONGINO. Cap. XXVIII.

CAius vero Caſſius Longinus ſecutus eſt Sabinum ex filia Q. Tuberonis, quæ Ser. Sulpitij neptis fuit, genitus. Cum M. Vinutio Quartino ſub Tiberio Coſ. fuit, eiuſq; neptem vxorem duxiſſe videtur, nam à Tacito à Tiberij progener vocatur; Penè à Caligula occiſus eſt, cum ſortes Antiatinæ monuiſſent, vt à Caſſio caueret, Sed intelligebant Chæream Caſſium, qui eum percuſſit. b Poſteà anno ſalutis XLII. Syriæ Præfectus iuſſus eſt à Claudio tunc imperante Meherdatem, qui obſes Romæ in regem à Parthis petebatur, ad ripam Euphratis deducere, vt auctor eſt Tacitus, c qui ſubdit, *Ea tempeſtate Caſſius cæteros præminebat peritia legum, nam militares artes per ocium ignotæ, induſtrioſq; ac ignauos pax in æquo tenet. Attamen quantum ſine bello dabatur reuocare priſcum morem, exercere legiones, cura, prouiſu agere, perinde ac ſi hoſtis ingrueret, ita dignum maioribus ſuis, & familia Caſſia ratus per illas quoq; gentes celebrata.* Hæc Tacitus, qui & alia proſequitur, quæ longum eſſet referre. Inde Caſſius Romam reuerſus Senatum frequentauit, & cum ad Puteolanorum ſeditionem comprimendam electus nimia ſeueritate vteretur, illud negocium alijs eſt demandatum. d Forte autem Pedanio ſecundo Præfecto Vrbi à ſeruo occiſo, grauem in Senatu orationem habuit, & obtinuit, vt de tota 400. hominum familia, quæ exiſtens ſub eodem tecto auxilium domino non tulerat, ſupplicium ſumeretur. e Demum Nero obiecit Caſſio quod inter maiorum imagines etiam Caij Caſſij effigiem coluiſſet ita inſcriptam, Partium Duci. Itaq; in Sardiniam Inſulam Caſſius eſt deportatus, f ſed poſtea a Fl. Veſpa-

ſiano

a *lib. 5. Annal.*
b *Tranquill. in Caligula. c. 57.*
c *lib. 12. Annal.*
d *Tacitus lib. 13. Annal.*
e *Tacit. lib. 14. Annal.*
f *Tacit. lib. 16. Annal.*

ſiano ab exilio reuocatus diem ſuum obijt. Tranquillus a ſcribit, a Caſſium cum luminibus orbatum fuiſſe. Paulus b Sabinum Caij magiſtrum vocat, b ipſe Ariſtonem docuit. Iuſtinianus c noſtrum Caium appellat, forte quia ab eo Inſtitutiones extraxit, aut ad aliorum differentiam, qui Caij appellati extra iura opera compoſuerunt. Nam & Pomponius noſtrum Gaium vocat, d de quo latius Antonius Auguſtinus. e

Plures de origine vocabulorum libros, & alios annalium, vt auctor eſt Gellius, f compoſuit, cum in pleriſq; à Proculo diſſentiret, ſectam Caſſianorum inſtituit, quæ à Proculianis differebat. g In domo propria, & alibi Caſſius docebat. Eum Plinius Scholæ Caſſianæ Principem, & parentem appellat. h

Alius etiam Caius Longinus fuit ex ordine Equeſtri, qui Prætor factus eſt, ſed non fuit tantæ auctoritatis, vt Proculus. i Hic eſt, cuius ſcripta in Pandectis leguntur, vixitq; ſub Marco Antonino, quem citat. k *Sacratiſſimi, inquit, Principis noſtri oratione cauetur, vt matris inteſtatæ ſucceſſio ad liberos, etiamſi in aliena poteſtate extent, pertineat*. Sine dubio Marcum philoſophum intelligit, cuius tempore factum fuit Senat. conſult. Orficianum, quod ipſe libro ſingulari l interpretatur, vt ex Inſtitutionibus eod. tit. apparet. Ipſe non multo poſt Hadriani tempora ſe vixiſſe indicat. m Hic eſt Caius, cuius nomen celebratur in Pandectis, & Inſtitutiones iuris libris IIII. compoſuit, vnde ſuas Iuſtinianus extraxit. Ad ſen. conſ. Orficianum, librum ſingularem edidit, n cuius in catalogo Iuriſconſultorum, & eorum operum nulla fit mentio, ad edictum Prouinciale libros 32. ad Vrbicum IX. qui reperiuntur, & alios, qui in fronte Pandectarum ſunt deſcripti. Hic eſt Caius Caſſius, qui ab Vlpiano o citatur.

a *In Nerone. c. 37*
b *in l. dicere de recept. arbitr. alias eſt l. Qualẽ. 19. § dicere.*
c *in proœm. inſtit. §. quas ex oib.*
d *in l. pen. de ſtip. ſeruo.*
e *lib. 1. emẽdat. c. 5*
f *lib. 11. cap. 17. lib. 17. cap. vlt.*
g *l. adeo. § cũ quis de acq. re. do.*
h *lib. 7. epiſt. 24.*
i *d. l. 2. §. vlt.*
k *in l. pen. ad Tertu.*
l *l. 8. 9. ad Tertul.*
m *l. vtrum 7. de reb. dubijs.*
n *l. 8. 9. ad Sen. conſ. orf.*
o *in l. 4. de in ius vocan.*

26. *DE COELIO SABINO.* *Cap.* XXIX.

a *lib. 7. cap. 4.*

COElium Sabinum Aulus Gellius a ſcriptum reliquiſſe memorat, quod pro ſeruis, qui pileati vendebantur, nihil emptori euictionis nomine venditor præſtaret. *Cuius rei cauſam eſſe ait, quod emptores errare, & capi non poſſent, ſed oculis iam perciperent, quodnam eſſet mancipiorum genus, namq; impoſitus pileus demonſtrabat eiuſmodi ſeruos venundari, quorum nomine emptori venditor nihil præſtaret.* Ipſum etiam defunctorum voluntates ſolitum fuiſſe religioſiſſimè cuſtodire, Plinius eidem ſcribit. b Auctor eſt Tacitus, c Othonem, Cœlium, & Flauium Sabinos in menſem Julij, & Auguſti conſules deſignaſſe; citatur frequenter ab Vlpiano d Cœlius Sabinus, quem Veſpaſiani temporibus plurimum potuiſſe, Pomponius refert. e

b *lib. 4. epiſt. 11.*
c *lib. 18. Annal. ſeu lib. 2. Hiſtor.*
d *in l. 14. 17. 20. 38. 65. Aedilit. edict.*
e *d. l. 2. §. vlt. de origin. iur.*

27. *DE PEGASO.* *Cap.* XXX.

PEgaſus Proculo ſucceſſit, & imperante Veſpaſiano, Vrbi præfuit, f & auctor Senatuſconſulti Pegaſiani extitit, cum eſſet Coſ. cum Puſione, g eum Iuuenalis h à vitæ integritate commendat, quem tamen ignobilem fuiſſe indicat opinor hoc carmine.

rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitæ poſitus modo villicus vrbi.
An ne aliud tum Præfecti, quorum optimus, atq;
Inter-

f *d. l. 2. §. vlt.*
g *§. ſed quia. inſtit. de fideicomiſſ. hæred.*
h *Satyr. 4.*

Interpres legum ſanctiſſimus, omnia quamquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iuſtitia.

DE M. MINVTIO NATALI. 28. *Cap. XXXI.*

M. Minucius Natalis, ad quem Traianus ſcribit, a Proconſul Africæ, & Myſiæ inferioris Præſes fuit, vt ex græco marmore apud Smetium conſtat, quòd alibi recitaui; eius commentaria Saluius Iulianus quandoq; refert. b Ad eum enim ſex libros ſcripſit. Fuit Idolatra, nam reperitur Æſculapio, vt Deo, aram conſecraſſe, & Augur fuiſſe.

a *in l. Diuus, de ferijs.*

b *in l. eos de leg. I.*

DE PRISCO IABOLENO. 29. *Cap. XXXII.*

PRiſcus Iabolenus Cœlium Sabinum ſecutus ſub Antonino Pio floruit, quo conſultore eſt vſus; Capitolinus, *Multa*, *inquit*, c *de iure ſanxit, vſusq; eſt iuris peritis Vindio Vero, Saluio Valente, Voluſio Metiano, Vlpio Marcello, & Jaboleno.* Is inter alios erudijt Saluium Iulianum, dum Romæ eſſet, ſed & illi Proconſuli Aſiæ, & Præſidi Syriæ aſſidens in conſilio ſeruos ſuos manu mittebat. d

c *in Antonino Pio.*

d *in l. 5. ff. de manu. vindict.*

Rem ridiculam ei accidiſſe Plinius memorat, e cum enim Paſſenius Paulus eques Romanus plures, vt tum moris erat, inuitaſſet, qui ſe elegos recitantem audirent, ita cœpit. *Priſce iubes, tum Iabolenus, qui aderat, Ego verò, inquit, non iubeo, Cogita, ait Plinius, qui riſus hominum, qui*

e *lib. 6. epiſtol. 15.*

Digitized by Google

ioci, & ſubdit, Eſt omnino Priſcus dubiæ ſanitatis, intereſt tamen officijs, adhibetur conſilijs, atq; etiam ius ciuile publicè reſpondet, quo magis, quod tunc fecit, & ridiculum, & notabile fuit. Interim Paulo aliena deliratio aliquantum frigoris attulit. Itaq; Plinius eum leuem mente fuiſſe arguit. Libros xv. ex Caſſio reliquit. Epiſtolarum xiv. Ad Plautium v.

30. DE IVBENTIO CELSO PATRE. Cap. XXXIII.

IVbentius Celſus pater locum Pegaſi ſubijt: Hic aſſerebat, nullum, qui ſemel audiuit, ita ſurdum effici, qui non exaudiat, ſi quis ſupra cerebrum illius loquatur, a videns improbos mores Domitiani aduerſus eum coniurauit, & ſorte quadam pœnam euaſit. Dion. *Iubentius Celſus, inquit,* b *qui cum quibuſdam primarijs viris contra Domitianum coniurauerat, fueratq; ob eam cauſam delatus, ſaluus, nec opinato ſeruatus eſt. Nam cum ab illis, qui eum capturi erant, impetraſſet, vt ſibi liceret cum Domitiano ſecretò colloqui, ac deinde illi adularetur, dominumq; ac Deum, quibus nominibus ab alijs quoq; appellabatur, crebro nominaret, Ego quidem inquit, nihil tale commiſi, Sed ſi differre tibi placuerit, omnia curioſè inueſtigabo: Deinde multos ad te deferam, multosq; coniuratos indicabo: Ita ob hanc cauſam dimiſſus neminem poſteà indicauit: Sed allatis alijs, atquè alijs cauſis, rem in id tempus diſtulit, quo Domitianus mortuus eſt.* Hæc ille. Traianus poſtea eum charum habuit, cui etiam ſtatuam poni iuſſit, ac Prætorem creauit, vt ex Plinio liquet, c à quo in Senatu Licinium nepotem vehementer increpitum fuiſſe ſcribit, qui reis ambitus. & repetundarum accuſatis concedi volebat, vt teſtes Romam euocare poſſent, quemadmodum accuſatores faciebant,

& ad

a *l. diſcretis. C. qui teſta. facer. poſſ.*

b *in Domitiano.*

c *lib. 6. epiſt. 5.*

& ad iurgia deuenerunt. De Celſo Prætore ita Iuuenalis. a

Nec dubitant Celſi Pretoris vendere ludis.

idem alibi. b

Celſo dictare parata.

Romę in conſilio Ducennij Veri Conſulis fuit; c Erat autem conſilium Romæ conſeſſus quinq; Senatorum, & totidem Equitum, quibus Conſul, aut Prætor præerat, in quo cauſæ ſeruorum à minoribus 20. anni manumittendorum cognoſcebantur, vt Theophilus docet. d Auctor eſt Dion. e Hadriano ad imperium prouecto, ſtatim Celſum occiſum fuiſſe, tanquam illi in venatione inſidias paraſſet, Hadrianus tamen in Senatu iurauit, eum ſuo iniuſſu interfectum. Sunt, qui hunc non Iubentium Iuriſconſ. ſed L. Publium Celſum, qui fuit coſ. ſub Traiano, fuiſſe affirment, quibus aſſentio.

a *Saty.* 8.
b *Satyr.* 6.
c *l. pater meus* 29. *de leg.* 2.
d *in* §. *eadẽ. inſtit. quib. ex cauſ. manu. nõ licet.*
e *in Hadriano.*

DE IVBENTIO CELSO FILIO. 31.
Cap. XXXIV.

IVbentius Celſus filius patri ſucceſſit, adoleſcens cognominatus, f forte quod in ea ætate de iure reſponderit, bis Coſ. fuit, g primò ſuffectus, ſecundò ordinarius cum Neratio Marcello h ſub Hadriano, qui eum in conſilio habuit. Spartianus, *Cum indicaret, inquit,* i *in conſilio habuit non amicos ſuos, aut comites ſolum, ſed iuris peritos, & præcipuè Iubentium Celſum, (ita enim legendum pro Iulio) Saluium Iulianum, Neratium Priſcum, alioſq; quos tamen Senatus probaſſet.* Vixit vſq; ad Antoninum Pium, cuius Scrinij Libellorum promagiſter, ſeu proximus extitit, vt indicat marmor Romæ apud Alberinos inuentum, in quo apparet, Iubentium Celſum Libello Arrij Alfij liberti Arriæ Fadillæ matris Anto-

f *in l. ſi ſeruum* §. *ſequitur. de ff. de ver. oblig.*
g *d. l.* 2. *in fin. de orig. iur.*
h *l. vlt. C. de ſer. reip. manu.*
i *In Aelio Adriano.*

Digitized by Google

Antonini Pij ſubſcripſiſſe. M. Rufino Sabiniano, & C. Iulio Seuero Coſs. qui fuit annus ſalutis C.LVI. Series rei geſtæ à Rutilio recitatur. a Flauio Reſpecto Prætori ſe conſulenti Celſus reſpondiſſe in Pandectis legitur. b Libros Digeſtorum XXXIX. & alios de Vſucapionibus c reliquit, quorum particulæ in Digeſtis inueniuntur. d Celſi patris nullum extat opus, ſed eum filius in Pandectis citat.

a *In vitis Iuriſconſultorum in Iubentio Celſo patre, & filio.*
b *in l. 3. §. 1. de minor. 25. ann.*
c *l. 47. de acq. poſ.*
d *l. 29. de leg. 2.*

32. *DE PRISCO NERATIO.*
Cap. XXXV.

PRiſcus Neratius, & ipſe Celſo patri ſucceſſit. Hic fratrem Neratium Marcellum habuit, qui cum Iubentio Celſo Conſulatum geſſit. e Vlpianus enim Neratium Priſcum Marcello fratri de quadam ſpecie conſulenti lib 4. epiſtolarum reſpondiſſe narrat f Neratius Priſcus in Traiani conſilio cum Ariſtone fuit, g eundemq; Hadrianus cum Iubentio Celſo, Saluioq; Iuliano conſultorem habuit, prout Spartianus narrat, h qui addit, *frequens opinio fuit, Traiano id animi fuiſſe, vt Neratium Priſcum, non Hadrianum ſucceſſorem relinqueret, multis amicis in hoc conſentientibus, vſq; eò, vt Priſco aliquando dixerit, commendo tibi prouincias, ſi quid mihi fatale contigerit.* Hæc ille.

e *d. l. vlt. C. de ſeru. Reip. manu.*
f *in l. quaſitum. §. idem reſpondit domo de fund. inſtru.*
g *l. vlt. ff. ſi quis à paren. fuer. manu.*
h *in Aelio Adriano.*

M. vero Aurelio imperante, cum Annio Vero Neratius iterum Coſ. fuit. Quibus auctoribus factum eſt Senatuſconſult. vt qui ſeruum caſtrandum dediſſet, dimidia bonorum parte mulctaretur. i Regularum libros XV. Membranarum VII. Reſponſorum tres reliquit. Hi notantur in fronte Pandectarum. Sed præter hos citatur in libris Reſponſorum, k & 4. epiſtolarum, l vnde alia ipſum volumina præter ſupradicta ſcripſiſſe apparet. Eius fortè ſoror fuit Neratia Labeoni nupta, cui vir mo-

i *l. 15. qui ſeruũ. de ſiccar.*
k *l. 19. de in rem verſo.*
l *l. 12. §. 18. de fund. inſtruct.*

riens

riens veſtem, mundum muliebrem, ornamenta, lanam, linum, purpuram, omniaq; verſicoloria legauit. a

a l. pediculus. §. labeo. de aur. & arg. lega.

DE ABVRNIO VALENTE. 33. *Cap. XXXVI.*

ABurnius Valens Iaboleni Priſci locum ſubijt; b Fideicommiſſorum libros ſeptem reliquit. Ex eius libro quinto fideicommiſſorum excerpta eſt l. 19. de leg. 3. Paulus eius operum particulas quandoq; recitat, c & ſæpe eum citat. d Sunt qui hunc Saluium Valentem eſſe velint, quo Antoninum Pium conſiliario vſum Capitolinus narrat. e Ad hunc Seuerus cum Antonino filio ſcribit. f Aliqua ex eius ſcriptis Pandectis ſunt inſerta. g

b d. l. 2. in fin. de origin. iur.
c in l. 78. §. vlt. de leg. 3.
d in l. debitor. de leg. 2. d. l. 78. §. vlt. de leg. 3.
e in Antonino Pio.
f in l. edita. C. de edend.
g in l. 94. de leg. 3 l. 15. de annu. legat.

DE TITO AVLIO FEROCE. 34. *Cap. XXXVII.*

TItus Aulus Ferox Iuriſconſultus, ad quem Proculus ſcripſit, h Traiano imperante, Curator riparum Tiberis, Cloacarumq; fuit, vt indicat ſequens epigramma inuentum Romæ in fundamentis Pontis Sixti.

Ex auctoritate Imperatoris Cæſaris Diui Neruæ fil. Neruæ Traiani Aug. Germanic. Pontif. Max. Trib. Poteſt. V. Coſ. IIII. P. P. Titus Iulius Ferox Curator Aluei, & Riparum Tiberis, & Cloacar. Vrbis terminauit Ripam R. R. ad proxim. Cipp. pedes XXIIII. S.

h l. ſupra. 11. §. apud Feroc͂ de aqua pluu. arc.

DE

35. DE M. SALVIO IVLIANO MEDIOLANENSI. Cap. XXXVIII.

M. Saluius Iulianus patria Mediolanenſis, & ipſe Iaboleno ſucceſſit, ab eoq; eruditus eſt. Pronepotem habuit Didium iulianum, qui poſteà imperauit. Prætor, & bis Coſ. primum cum Torquato ſub Antonino Pio, iterum cum Piſone ſub Marco Philoſopho, in quibus Magiſtratibus ſeruos ſuos vindicta manumittens ciues Romanos faciebat. Itaq; auctoritatem ſe in facto ſuo præſtitiſſe narrat. a *Ego, inquit, cum meminiſſem Iabolenum præceptorem meum in Aſia, & Syria ſeruos ſuos manumiſiſſe, cum conſilium præbuerat, exemplum eius ſecutus, & in Prætura, & in Conſulatu meo quoſdam ex ſeruis meis vindicta liberaui, & quibuſdam Prætoribus conſulentibus me idem ſuaſi.* Forte autem à Iaboleno, dum ei Proconſuli in Aſia, & Syria aſſidebat, Saluius Iulianus ius ciuile eſt edoctus.

a *in l. an apud ſe. de manum. vindict.*

Primo Aquitaniam, Belgicam, Dalmatiam, Germaniam, mox Bœticam rexit. Dum Aquitaniæ præeſſet, ei Hadrianus Imp. reſcripſit. b Demum Vrbi præfuit, vt auctor eſt Spartianus. c Hadrianus eum iuſſit, edicta quotannis à Prætoribus edita breui libello complecti, quæ poſteà, oratione habita in Senatu, confirmauit. d Vnde Iulianus edictum perpetuum ordinaſſe dicitur, e cui quædam addidit. f Saluiani etiam Interdicti, dum eſſet Prætor, auctor fuiſſe creditur. Marco Antonino, eiusq; fratri valde amicus in eorum conſilium ſæpe eſt adhibitus. g Viuente, & defuncto Marco, exercitibus cum Paterno Tarruntino Iuriſconſ. P. P. præfuit, alij Tarruntenum ſcribunt, qui quatuor de re militari libros compoſuit. Saluij Iuliani filium ad impudicitiam Commodus fruſtrà

b *in l. milites. §. pen. de cuſtod. reor.*
c *in Didio Iuliano.*
d *l. 2 græca. §. 18. & eadẽ latina, §. ſi vero poſtea C. de veter. iur. enucl.*
e *l. pen. C. de condict. indeb.*
f *l. 3. de coniung. cũ emãcip. liber.*
g *l. Diui fratres. de iure patronat.*

Digitized by Google

fruſtrà tentauit. Quare iratus ex inde ipſi Iuliano inſidias tetendit, ac primo togatum, præſente officio ſuo in piſcinam detruſit; mox nudum, & cymbala quatientem ante concubinas ſuas ſaltare iuſſit, vt Lampridius refert, a niſi de alio Iuliano intellexit.

a *In Commodo Antonino.*

Accidit autem, vt Lucilla Commodi Soror, cuius filia nupta erat Claudio Pompeiano, fratri Principi per generum inſidias pararet, quarum conſcius eſt dictus fuiſſe Iulianus, & Paternus. Ferebaturq; Paternum, filiam Iuliani filio vxorem deſpondiſſe, vt imperium in Iulianum transferretur. Pompeianus verò Commodum ingredientem Amphiteatrum in quodam anguſto loco cum poſſet occidere, id non fecit, ſed diſtricto gladio, ait, Hunc pugionem tibi mittit Senatus. Itaq; fatuus nec ipſe facinus impleuit, & ſibi, multisq; alijs exitium attulit; Ipſe enim & Paternus, & Saluius Iulianus, quem Dion mendosè Seruium Iulianum vocat, b alijq; occiſi ſunt. Idem & Lampridius affirmat. c Sepultus eſt via Labicana quinto ab Vrbe milliario, vbi etiam Didius Iulianus eius pronepos Imperator conditus eſt.

b *In eodem.*
c *Vbi ſupra.*

Reliquit libros Digeſtorum LXX. de Ambiguitatibus vnum; Ad Minutium VI. Ad Vrſium Ferocem quatuor. Eius celebratur illa memorabilis ſententia, quam annum agens LXXXVIII protuliſſe fertur; Si alterum pedem in ſepulchro haberem, ad huc diſcere vellem, quam Pomponius recitat. d Verum illa non Iuliani, ſed alterius, qui Pomponium conſuluit, ſunt verba; Eiuſdem aliud præclarum circumfertur dictum, nullam legem, nullum Senatuſconſultum vnquam edictum fuiſſe, quod initio ad omnia ſufficeret, ſed multa poſteà opus eſt emendatione aut interpretatione. Quam ſententiam recitat Iuſtinianus, e Iulianum Saluius Ariſto, f & Sextus Cæcilius Africanus g quandoq; conſuluere.

Eius Iuliani memorabilis ſententia.

d *in l. apud Iulianũ de fideicom. liberta.*
e *in Nouell. 74. tit. quib. mod. natura. effici. ſui. in princip.*
f *in l. Saluius Ariſto. de legat. praſtan.*
g *in l. 3. de lib. agno ſc.*

36. DE TVSCIO TVSCIANO. Cap. XXXIX.

TVſcius Tuſcianus & ipſe Iaboleno Priſco ſucceſſit. Hunc alij Tuſcium Fuſcianum eſſe credunt, qui Numidiæ legatus ſub Antonino Pio fuit. a Ad eundem Fuſcianum alicuius prouinciæ Præſidem Seuerus, & Antoninus ſcribunt. b Sub Commodo Vrbi præfuit, cui in magiſtratu Pertinax, qui poſtea imperauit, ſucceſſit. Capitolinus de Pertinace loquens, *Poſt hæc, inquit,* c *Præfectus Vrbi factus, in qua Præfectura poſt Fuſcianum hominem ſeuerum Pertinax mitiſſimus, & humaniſſimus fuit, & ipſi Commodo plurimum placuit,* ſub quo cum Dullio Sillano Coſ. fuit. Fuſciana fortè huius filia extitit, ad quam Alexander reſcribit. d

a *l. nam ſecundũ de lega. præſtan.*

b *in l. 1. C. de hæ. tutor.*

c *in Pertinace.*

d *in l. amita. C. qui pet. tutor.*

37. DE PATERNO TARRVNTENO. Cap. XL.

PAternus Tarruntenus P.P. Commodi inſimulatus eſt, quod contra ipſum coniurauerit, & filiam ſuam Saluij Iuliani filio deſponderit, vt in Iulianum transferret imperium, eſt occiſus, Lampridius, e & Dion. f Quatuor Militarium libros reliquit, quorũ paucæ in Pandectis extant particulæ. g Alius fuit Paternus, ad quem Alexander Imp. ſcribit. h

e *In Commodo Antonino.*

f *In eodem.*

g *in l. 7. de re militar. in l. vlt. de iur. immun.*

h *in l. 1. C. de magiſtrat. conuenien.*

DE SEX. CAECILIO AFRICANO. 38.
Cap. XLI.

SEx. Cæcilius Africanus ex eo Africano deſcendere creditur, qui, Nerone imperante, cenſum per Gallias egit cum Q. Voluſio, & Trebellio Maximo, nobilisq; fuit, quemadmodum Tacitus memorat. a Hunc diſciplina iuris, atq; legibus populi Romani noſcendis, interpretandisq; ſcientia, vſu, auctoritateq; illuſtrem fuiſſe Gellius ſcribit, b & ſe cum eo conueniſſe ad ſalutandum Cæſarem, ſcilicet Hadrianum, aut certè Antoninum Pium, ſub quibus vterq; vixit.

Fuit autem ſuppar Saluij Iuliani, quem quandoq; conſuluiſſe Vlpianus refert. c Vnde ſuſpectum habeo Lampridium, qui Africanum in Alexandri conſilio ponit, d quemadmodum etiam alibi errat, cum aſſerit, e Vlpianum ad Sabinum conſularem ſcripſiſſe, qui fuit Maſſurius Sabinus, non Conſularis, vt ſupra probaui. f Fortè Lampridius intelligit Iulium Africanum, qui ſub Maximino Coſ. fuit, & ad eum Gordianus ſcribit. g Sex. Africanus Saluij Iuliani diſcipulus libros xix. Quæſtionum reliquit, ex quibus leges CXXX. in Pandectis ſparſæ reperiuntur à Cuiacio eruditè explicatæ. h

a *lib. 14. Annal.*
b *lib. 20. cap. 1.*
c *in l. 3. §. 3. de lib. agno. l. 39. de lega. p.*
d *in Alexandro Seuero. in fin.*
e *in Heliogabalo.*
f *in Maſſurio Sabino.*
g *in l. antep. C de oper. liberto.*
h *lib. tractat. ad Africanum.*

DE SALVIO VALENTE. 39.
Cap. XLII.

SAluius Valens Iuriſconſultus, & ipſe iiſdem temporibus floruit, & in conſilio Antonini Pij fuit, vt auctor eſt Capitolinus in Antonino Pio. *Multa, inquit,* i *Pius de iure ſanxit, vſusq;*

i *in Antonino Pio.*

vſusq; eſt iuriſperitis Vindio Vero, Saluio Valente, Voluſio Metiano, Vlpio Marcello, & Iaboleno, & ad eum magiſtratu fungentem idem Antoninus Pius reſcripſit. a

a *in l. ſi cui 7. §. 1. ff. de accuſat.*

40. DE SEX. POMPONIO. Cap. XLIII.

SEx. Pomponius in altero Enchiridij libro Iuriſconſultorum, qui ante ſe fuerunt, catalogum, & rerum Romanarum compendium breuitate admirandum compoſuit. Eum in Alexandri conſilio Lampridius ponit, b quod falſum puto, cum ante Papinianum, Hadriano imperante, vixerit, aut ſaltem eius ſuppar fuerit, cuius nullam mentionem facit, nec tantum virum, ſi ante ſe fuiſſet, vnquam omiſiſſet. Multos alios Alexandri conſiliarios Lampridius ſtatuit, qui, eo imperante, ſuperſtites eſſe non poterant, vt Africanum, Alfenum, Triphoninum, Metianum, Celſum, & Proculum, quos longè ante vixiſſe conſtat. Quare ſi ab errore Lampridium tueri volumus, cogimur duos Africanos, totidem Alfenos, Triphoninos, Celſos, & Proculos comminiſci; Sed & in alijs eum falſi ſupra redarguimus, vt non mirum ſit, ſi & in his Iuriſconſultis errauerit. Præter duos Enchiridij libros, alios 39. ad Q. Mutium, Ad Sabinum 35. Ad Plautium VII. & plures alios Pomponius reliquit, qui in Catalogo Iuriſconſultorum ante Pandectas præfixo inueniuntur. Hic, an docuerit, non apparet.

b *in Alexandro Seuero. in fin.*

Lampridij error.

D E

Digitized by Google

DE IVNIO MAVRICIANO. 41. *Cap. XLIV.*

IVnius Mauricianus eodem tempore, ideſt Antonino Pio imperante, vixit, vt ipſe teſtatur lib 2. ad legem Iuliam, & Papiam, a ſed an ſcholam rexerit, non conſtat. Ad leges, VI. tantum libros reliquiſſe in præfato Catalogo Iuriſconſultorum dicitur; ſed ex eius libro ſecundo de pœnis aliquid in iure recitatur. b Quandoq; ab Vlpiano reprehendens Saluium Iulianum citatur. c

a *in l. ſi Auguſta 57. de leg. 2.*

b *in l. 3. ff. de eden.*

c *l. iuris gentium 7. §. 1. de pact. l. 25. de vſufr.*

DE AELIO MARCIANO. 42. *Cap. XLV.*

AElius Marcianus ſub Antonino Pio Bæticæ Proconſul fuit, vt Pij reſcriptum ad eum miſſum indicat, d & ipſe in auditorio publico ſe iudicaſſe ſcribit: e Inſtitutionum libros XVI. Regularum quinq; & alios reliquit, qui in Pandectarum fronte recenſentur. Falſumq; arbitror, quod Lampridius ſcripſit, f eum in Alexandro conſilio fuiſſe, cum à Pij imperio ad Alexandrum fermè anni LXXX. interceſſerint, vt in alijs mendacij arguitur. Ex Marciani Inſtitutionibus multa ſuis Iuſtinianus inſeruit. g

d *in l. 2. ff. de his, qui ſui, vel alien. ſunt iur.*

e *in l. 1. in fin. ne de ſtat. defuncto.*

f *in Alexandro Seuero. in fin.*

g *l. 5. ff. de ſtat. homi.*

DE

Digitized by Google

43. DE VLPIO MARCELLO. Cap. XLVI.

VLpius Marcellus & ipſe in conſilio Antonini Pij fuit, vt auctor eſt Capitolinus; a ſub Marco philoſopho etiam vixit, nam eius recentem ſententiam citat. b Digeſtorum libros 31. ad leges, vi. Reſponſorum vnum reliquit. Notas etiam in Saluium Iulianum, & Pomponium ſcripſit, c item ad librum Regularum Pomponij. De Vlpio Marcello Romę in hortis Carpenſibus apud Lipſium extat hæc inſcriptio.

M. AVR. AVGVSTINIANO 7. COH. VIG. VIX. AN. XXXIII. PRIVATVS AN. XVII. EXCEPTOR PRÆSIDIS PROVINCIÆ M. S. d ANN. IIII. LECTVS IN PRÆTORIA EQVES SIVE TABVLARIVS ANN. V. FACTVS 7. IN SYRIA VIX. AN. VIII. CLAVDIA PACATA CONIVX PIISSIMO VLPIVS MARCELLVS NEPOS B. M. FECERVNT.

a in Antonino Pio.

b in l. 3. de his, quæ in teſtam.

c L. 14. de in rem verſo. l. ſi is, qui pro emptore. de vſucap. l. 16. de teſtam. l. Marcellus. de ver. ſign. l. verū §. ſciēdū de mino. §. filius. §. 1. de falſ. l. Marcellus. ad Treb.

d ideſt Mœſiæ ſuperioris.

44. DE VOLVSIO METIANO. Cap. XLVII.

VOluſius Metianus in eiuſdem Antonini Pij conſilio fuit, vt tradit Capitolinus, e & in Marci Antonini, qui de ipſo cum fratre ita ſcribit. f *Voluſius Metianus amicus noſter, & iuris ciuilis, præter veterem, & benè fundatam peritiam, anxiè diligens, religione reſcripti noſtri ductus, ſicut coram nobis affirmauit, non arbitratum ſe aliter reſpondere debere*: ſcilicet, vt nepos non

petat

e in Antonino Pio.

f in l. diui. 17. de iur. patron.

petat bonorum poſſeſſionem contra tabulas liberti, quem eius auus capitis accuſauerat.

Hunc eſſe puto, qui de aſſe, & eius partibus ſcripſit, & Voluſiani Senatuſconſ. auctor fuit, quo in tertia parte bonorum puniuntur, qui in alienam litem coeuntes, quicquid ex condemnatione redactum fuerit, inter ſe diuidunt a Fideicommiſſorum libros XVI. & Publicorum XIIII. reliquit, quemadmodum in Catalogo Iuriſconſultorum ante Pandectas præfixo notatur. Sed & ad legem Rhodiam ſcripſiſſe inuenitur, ex cuius libris particula Pandectis græcè inſerta reperitur. b

a *l. antep. ad l. Iu-lia de hæredib.*

b *in l. de precarib. ad l. Rhod. de iact.*

DE CERBIDIO SCAEVOLA. 45.
Cap. XLVIII.

CErbidium Scæuolam, & ipſum Iuliani diſcipulum fuiſſe puto, quo, vt ait Capitolinus, c iuriſperito Marcus Antoninus philoſophus eſt vſus. Seueri Imperatoris, & Papiniani præceptor fuiſſe fertur, cui etiam in aduocatione fiſci ſucceſſiſſe Papinianus ipſe dicitur. d Legum Coryphæus cum Iulio Paulo, & Vlpiano ab Herennio Modeſtino appellatur. e Huius eſt vulgata illa ſententia Ius ciuile Vigilantibus ſcriptum eſt. f Digeſtorum libros 40. Quæſtionum 20. Reſponſorum VI. & alios reliquit. Scæuola quum de iure reſpondet, ſolet ſecundum ea, quæ proponuntur, reſpondere. Paulus noſtrum Scæuolam appellat, g quia eius diſcipulus cum alijs fuerat.

c *in M. Antonino Philoſofo.*

d *Alex ab Alex. l. 6. Gen. dier. 1. cap. 19.*

e *in l. ſcire oportet §. aliud, de excuſ. tut.*

f *in l. 24. pen. quæ in fraud. creditor.*

g *in l. ſi is qui §. quod dicitur. de iur. doti.*

Digitized by Google

46. DE CLAVDIO SATVRNINO. Cap. XLIX.

CLaudius Saturninus ſub Antonino Pio vixit, a & Romæ Præturam geſſit, b vir ſingularis quandoq; opinionis; c Vnde noſtri Legum interpretes eos, qui ſoli ſunt in aliqua ſententia, Saturninos vocant. d Librum de coronis elegantem ſcripſit, vt Tertullianus eſt auctor. e *Plura quærentibus, inquit, omnia exhibebit præſtantiſſimus in hac quoq; materia commentator Claudius Saturninus. Nam eſt illius de Coronis liber, & origines, & cauſas, & ſpecies, & ſolemnitates earum ita ediſſerens, vt nullam gratiam floris, nullam lætitiam frondis, nullum ceſpitem, aut palmitem non alicui capiti inuenias conſecratum.* Hæc ille.

De pœnis etiam paganorum librum vnum reliquit, ex quo lex vna Pandectis inſerta reperitur, f ita vt mirer, in indice Iuriſconſultorum ante ipſas præfixo non contemnendo errore Venuleio Saturnino librum illum adſcriptum eſſe. Deceptus eſt, puto, illius indicis auctor in Saturnini cognomine, ex quo duos, qui ætate annis amplius quinquaginta diſtant, vnum eſſe cenſuit. Hic enim ſub Pio, vt retuli, Venuleius ſub Antonino Caracalla, & Alexandro floruit, g vt horum ad ipſum reſcripta indicant. Hi etiam Iuriſconſulti pro diuerſis in Pandectis recitantur. h Trigintaq; nouem erunt Iuriſconſulti, non triginta octo ex quorum ſcriptis ſarcinatæ ſunt Pandectæ, vt indicis auctor credidit.

a *l. 4 ff. de legatio. l. 1 §. 2. ff. quæ res pignor. oblig. non poſs.*

b *l. ſi remunerandi §. Marius. ff. manda.*

c *l. 1 ff. de Senator.*

d *in d. l. 1. Bal. in l. 1 ſub n. 3. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Iaſ. in l. ſi filius fam. ſub n. 7. ff. ſi cert. petat.*

e *lib. De Corona Militis.*

f *l. aut facta de pœn.*

g *l. 1. C. de excuſ. veter. l. 1. C. quibus non obijcit. long. temp. præſcr.*

h *l. diuus, & ſeq. ff. de pœnis.*

DE

Digitized by Google

DE Q. SEPTIMIO TERTVLLIANO CARTHAGINENSE. 47.

Cap. L.

Q. Septimius Florens Tertullianus ex ciuitate Carthaginis prouinciæ Africæ patrem centurionem virum proconſularem habuit, quem ſub Ælio Hadriano natum eſſe conijcio. Cum acris, & vehementis ingenij eſſet, in omnibus diſciplinis, quibus accuratè incubuit, maximè profecit; In Latinis enim, & græcis litteris ita enituit, vt multa vtroq; idiomate ſcripſerit. In philoſophorum quoq; ſectis, & hiſtorijs verſatus, potiſſimum iuri ciuili operam dedit, in quo de caſtrenſi peculio librum vnum, & Quęſtionum octo reliquit, ex quibus etiam in Pandectis plura extant iura. a

a *vt l. idem eſt ſi filius fam. de milita. teſta. l. 3. de caſtr. pecu. & alia.*

Ethnicus, & idolatra diu fuit, vt ipſe in principio libri de pœnitentia, & in Apologetico fatetur, donec cum Chriſtianis verſatus veram fidem amplexus eſt; Et quia nouum nomen Baptiſmo acquiſiuit, inde factum eſſe exiſtimo, vt Polynomius fuerit, & Q. Septimius Florens Tertullianus dictus ſit, vt Sergio, Paulo, Euſebio, Pamphilio, & alijs euenit, qui illorum, à quibus baptizati ſunt, ſibi nomen addiderunt.

Romanæ Eccleſiæ presbyter factus plebem docuit, ad quam etiam abſens tres epiſtolas miſit, vnam de vera Circunciſione, aliam, quid ſit Sabbathum, tertiam de cibis Iudaicis, quæ ſola ex his ad huc extat. Cum vero in eo ſtatu vſq; ad mediam ętatem, vt D. Hieronymus ſcribit, b id eſt circiter annum ætatis quadrageſimum permanſiſſet, inuidia, & contumelijs clericorum Romanæ Eccleſiæ ad Montani dogma delapſus eſt, qui cum Maximilla, & Priſcilla impijs fœminis nouum ſpiritum ſe habere iactitabat,

b *De Script. Eccleſiaſt. in Tertulliano.*

ac multa poſtea aduerſus catholicos, quos pſychicos, ideſt animales per contumeliam vocat, impiè ſcripſit, vt de Monogamia, in qua ſecundas nuptias non permittit, de Perſecutione in fuga, de Ieiunijs, quæ plura, & ardua imponenda eſſe cenſet; Aduerſus eoſdem de Eſtaſi libros ſex, & ſeptimum nominatim ad Apollonium compoſuit. a

a vide in ſupplemẽto chronicorũ.

48. DE PAPIRIO IVSTO. Cap. LI.

PApirius Iuſtus in Papiniani ſchola edoctus ſub Seuero, & Antonino vixit, b Libros xx. Conſtitutionum compoſuit, in quibus diuerſorum Principum conſtitutiones aggregauit, c Nec in ijs conſtitutionum verba, ſed ſenſum tantum recitat.

b l. ad tempus. C. ex quibus cau. infam. irroga.

c l. 17. De ſeruit. vrb. præd. l. 35. de re iudica. l. 37 & 60. de Pact. l. 71 De contrahen. empt. l. 21. De appell. quæ omnes incipiunt, Imperatores.

49. DE MESSIO RVSTICO. Cap. LII.

MEſſius Iuriſconſultus citatur à Paulo. d Hunc puto eſſe L. Meſſium Ruſticum, qui, Hadriano imperante, aluei Tiberis, & cloacarum Romæ curator fuit, vt ex marmore apud Smetium conſtat:

d l. vlt. De iur. fiſci.

EX AVCTORITATE IMP. HADRIANI TRIB. POTEST. V. IMP. IIII. COS. III. L. MESSIVS RVSTICVS CVRATOR ALVEI, ET RIPARVM TIBERIS, ET CLOACARVM VRBIS R R. RESTITVIT SECVNDVM PRÆSENTEM TERMINATIONEM PROXIM. CIPP. PED. CX.

DE

DE CALLISTRATO. 50.
Cap. *LIII.*

CAlliſtratus ſub Diuis fratribus, a & Seuero ſcripſit, b pluraq; opera reliquit, quæ in Pandectarum fronte notantur. Alius Calliſtratus Romæ Senator Conſtantinum Byzantium eſt ſecutus, ad quem fortè ſcripta eſt L. indicia. C. de rei vendicat.

a *l.37. in fin. ad munici.l.10.de decurio.*
b *l.14. §.3. de mun. & hon.*

DE CLAVDIO TRYPHONINO. 51.
Cap. *LIV.*

CLaudius Tryphoninus ex Saluij Iuliani auditoribus fuiſſe creditur. Sub Antonino Caracalla Syriç præfuit, vt eius reſcriptum indicat; c & ipſe Tryphoninus ſe in auditorio iudicaſſe ſcribit. d Diſputationum libros XXI. edidit, & notas in Cerbidium Scæuolam. e Vndè illo poſterior eſſe probatur; vnà cum Papiniano, & Paulo coram Seuero cauſas cognoſcebat. f

c *in l.1. C. de iudiis.*
d *in l.78.§.vlt. de iur. dot.*
e *l.qui negociationem. de admin. tutor. l. Titia. de manumiſs. teſta. l.cũ tibi. de fideicom. liberta.*
f *l.vlt.de iur.fiſci.*

DE AEMILIO PAPINIANO. 52.
Cap. *L V.*

AEmilius Papinianus Hoſtilium Papinianum, & Eugeniam Gracilem parentes habuit. Sub Cerbidio Scæuola eruditus alijs legum peritia excelluit. Primò Aſſeſſor Præfectorum prætorio, g mox Magiſter Libellorum Seueri

g *l.3.§.3.de vſur.*

Principis fuit. a Eum in fiſci aduocatione. Cerbidio Scæuola ſucceſſiſſe Alexander ab Alexandro ſcribit, b demum Præfectus prætorio fuit, vt teſtatur Paulus, c qui cum Vlpiano illi aſſedit, & auctor eſt Spartianus. d Eodemq; officio functus eſt apud Antoninum Caracallam, à quo occidi eſt iuſſus, quod noluiſſet parricidium ab illo in fratrem Getam commiſſum excuſare; De hoc enim ab Antonino interpellatus Papinianus reſpondit, facilius eſſe perpetrare parricidium, quàm excuſare. Itaq; ipſo iubente, Papinianus ſecuri eſt percuſſus.

Cum ad Palatium occidendus traheretur, dixiſſe fertur, ſtultiſſimum fore, qui ſibi ſuccederet, præfectum, niſi violatam Præfecturam vindicaret, quod & euenit; Nam Opilius Macrinus Papiniani ſucceſſor, occiſo Caracalla, imperium inuaſit. Cum bipenni mactatum Papinianum Antoninus reſciſſet, erga carnificem eſt conquęſitus, quòd cum non gladio, vt iuſſerat, ſed ſecuri percuſſiſſet, vt Dion, e & Spartianus f memorant, qui Papinianum iuris aſylum, & doctrinæ legalis theſaurum appellat, & addit, Caracallam, pluribus alijs trucidatis, etiam filium Papinianum occidiſſe, qui ante triduum Quæſtor opulentum munus ediderat.

Papinianus vir excelſi ingenij, & acutiſſimi, & prudentiſſimus vocatur. g Tantæ verò fuit auctoritatis, vt vbi pares erant Iuriſconſultorum contrariæ ſententiæ, ea pręualeret, in qua Papinianus fuiſſet. h Notę quoq; in eum ab Vlpiano, Paulo, & Martiano factæ in viri ſplendidiſſimi honorem nullam vim antea habebant. i Refert Bartholomeus Socinus, k Marianum patrem ſibi narraſſe, ſe viuente, Romæ inuentam fuiſſe vrnam argenteam, in qua Papiniani oſſa erant recondita, cum hac inſcriptione.

ÆMILII PAPINIANI IVRISCONSVLTI, ET PRÆFECTI PRÆTORIO REQVIESCVNT HIC OSSA, CVI INFELIX PATER, ET MATER SACRVM FECERVNT MORTVO ANNO SVÆ ÆTATIS XXXVI.

a *l. reſcriptū. 12. de diſtract. pignor.*
b *lib. Geni. dier. p. c. 19.*
c *in l. lecta, ſi cert. petat.*
d *in Peſcennio Nigro.*
e *in Antonino Caracalla.*
f *in eodem. & in Seuero.*
g *in l. 16. & l. 30 C. de fideicom.*
h *l. 1. C. Theo. de reſpōſ. prudēt.*
i *l. 1. §. ſed neq; ex multitudine, de vet. iur. enu. in Codice. ſeu ff. de concept. Digeſt.*
k *in l. cum auus. in prin. ff. de cō. dit. & demōſtr.*

Ruſti-

Ruſticus, ablata vrna argentea, reliquias in Tiberim proiecit. Aliud eius epitaphium marmore inciſum huiuſmodi fuit.

ÆMILIO PAVLO PAPINIANO PRÆFECT. PRÆT. IVRISCONSVLTO, QVI VIXIT ANNIS XXXVI. M. IIII. DIEBVS X. PAPINIANVS HOSTILIVS, EVGENIA GRACILIS TVRBATO ORDINE IN SENIO HEV PARENTES FECERVNT FILIO OPT.

Quæſtionum libros XXXVII. Reſponſorum XIX. Definitionum II. de Adulterijs totidem; Vnum Aſtynomicum græcè conſcriptum, a ideſt, ad edictum ædilium reliquit.

a *l. 1. de via publ. & ſi quid in eo factum ſit.*

DE ARRIO MENANDRO. 53. *Cap. LVI.*

ARrius Menander conſilio Seueri Imper. adſcriptus, cum in cauſis, & circa perſonam Principis, eiusq; negocijs valde occupatus eſſet, à tutela, & cura excuſari meruit, vt Vlpianus narrat. b *Suſceptam inquit, tutelam alij non ſolent deponere, quàm qui trans mare Reip. cauſa abſunt, vel hi, qui circa Principem ſunt occupati, vt in conſiliarij Arrij Menandri perſona eſt indultum:* Id autem ſtatuit Seuerus. c Reliquit Menander tantum Militarium libros quatuor.

b *in l. verum. 11. §. ex facto. de minor.*

c *in l. 30. de excuſ. tutor.*

Digitized by Google

54. DE DOMITIO VLPIANO. Cap. LVII.

DOmitius Vlpianus Tyro, quę in Syria Phœnicię colonia fuit, oriundus, a Papiniani diſcipulus Romæ Prætoribus aſſedit, b quibus etiam in villa verſantibus conſilium præbuit. c Mox & Papiniano Præfecto prætorio vna cum Iulio Paulo aſſedit. d Interea ſub Heliogabalo ab officio, quod bonus eſſet, eſt remotus, ſed eo extincto, Alexander Vlpianum reſtituit; Ac primùm Mammea matre repugnante, mox gratias agente, pro tutore habuit, qui cum multa ab Heliogabalo corrupta emendaſſet, Flauianum, & Chreſtum, vt ipſis ſuccederet, interfecit.

Itaq; eorum loco Præfectus Prætorio creatus e magnam cum Prætorianis contentionem exercuit, & aliquando ab Alexandro toga protectus eſt, ne occideretur. In eo Magiſtratu nominis Chriſtiani inimicus multos, inſcio Alexandro, martyrio affecit, &, vt ait Lactantius, f ſeptem libros de officio Proconſulis compoſuit, in quibus Conſtitutiones impiorum Principum collegit de Chriſtianis ſupplicio dandis, quos etiam Impoſtores vocat, g vt vulgo ab Ethnicis nominabantur, etſi plures ab ipſis morbo liberatos non negat. Demum à Prætorianis & ipſe diuino iudicio eſt trucidatus. h

Plurima reliquit opera, quæ recenſentur in Catalogo Iuriſconſultorum ante Pandectas præfixo. Herennium Modeſtinum inſtituit, quem ſui ſtudioſum vocat, i ille Vlpianum κράτιστον idest optimum appellat. k Vetus interpres vertit nobilem, ſeu nobiliſſimum, ſed erat epithetum, quo honeſtabantur Præſides, vt in actis Apoſtolorum legitur, l *Claudius Lyſius Optimo Præſidi Felici ſalu-*

a *l. 1. ff. de cēſib.*
b *l. metum. 9. §. 3. ſed quod* *quod met. cauſ.*
c *l. 8. de manu. vindict.*
d *Spartianus in Peſcēnio Nigro. Lampridius in Alexandro Seuero.*
e *l. 4. C. locati. l. 4. C. de contr. & cōmit. ſtip. Dion. & Lampridius. in eodem.*
f *lib. 5. De iuſtitia. c. 11 in fin.*
g *in l. 1. §. medicos ff. de var. et extraor. cognit.*
h *Dion in Alexandro.*
i *in l. ſi. quis tutori. §. ſi quis aſinum. de furt.*
k *in l. 2. in fin. in l. 4. in fin. de excuſ. tutor.*
l *Act. 23.*

ſalutem. Alexander Imp. Vlpianum amicum, a & parentem ſuum b appellat, Diocletianus prudentiſſimum; c à Iuſtiniano diſertiſſimus, d & vir ſummi ingenij e nuncupatur.

a in d.l.4 C. locati.
b in d.l. 4. C. de contrah. & cõmitt. ſtipul.
c in l.15. C. de q̃ſt.
d in l.vlt. C. de inſtit. & ſubſtit.
e in l.1.§. ne autẽ. C. de cadu. toll.

DE IVLIO PAVLO PATAVINO. *Cap.* LVIII.

55

IVlius Paulus Patauinus, & ipſe Papiniani auditor, primo Romæ aduocati officio apud Prętorem, & alios functus quandoq; ſe ſuccubuiſſe fatetur, f mox Præfecti prætorio Aſſeſſor, g deinde Scrinij Memoriæ Magiſter, h demum Alexandri Præfectus prætorio fuit. Prius vero cum in Seueri conſilio vnà cum Claudio Tryphonino, & Papiniano ſuper cauſis à Principe decidendis diſputaſſet i quæ recepta erant decreta, in vnum tribus libris diſtincta collegit. Sunt autem decreta, vt idem Paulus interpretatur, Imperatoris ſententię in cognitionibus prolatæ. k Plurima, quot nullus alius Iuriſconſultus, opera reliquit, fermè ad LXX. volumina, ex quibus ſolum extant libri quinq; Sententiarum, quos ad filium ſcripſit.

f in l. quæſitũ. §. cũ vir. de leg. 3.
g d.l lecta. ſi cert. petat.
h Spartian. in Peſcẽnio Nigro.
i l. Aemilius de minor. l. vlt. de iur. fiſci.
k l.vlt. de iur. patr. l. Aelianus. de manum. l. vlt. de cond. & dem. l. 240. de verb. ſign. l. vlt. de hær. inſt. l. vlt. ad treb.

DE HERENNIO MODESTINO. *Cap.* LIX.

56

HErennius Modeſtinus Vlpianum, vt ſupra dictum eſt, audiuit. l qui illi de Dalmatia, vbi Modeſtinus Proconſul fuiſſe dicitur, ſe conſulenti reſcripſit. In Alexandri conſilio fuit, vixitq; vſq; ad Gordianum, ideſt annum 240. vt ipſius reſponſum ad

l d.l.52. §. quis aſinum de furt.

Sabinia-

Sabinianum militem comprobat, a vbi eum non contemnendæ auctoritatis Iuriſconſultum appellat. Multa in iure ſcripſit, quæ in fronte Pandectarum enumerantur. Inter alia duos de excuſationibus tutorum græca lingua libros ad Ignatium Dextrum. Maximinum filium erudiiſſe fertur. Carmine delectatus, Periocham in libros Virgilij fecit, quæ falsò Ouidio adſcribebatur. Ad Herennium aliquo magiſtratu fungentem Alexander, b & Gordianus c Imperatores ſcripſiſſe leguntur.

a l.5. C. ad exhib.
b in l. debitores. C. ex quib. cau. infa. irrog.
c in l. vlt. C. ſi ex falſ. inſtr.

57. DE AEMILIO MACRO. Cap. LX.

Aemilius Macer poſt Vlpianum, d & Arrium Menandrum e & Paulum, f quorum ſæpe meminit iunior, imperante Alexandro, g ſcripſit, vt etiam ex reſcripto ad eum miſſo apparet. h De militaribus, Publicis, officio Præſidis, viceſima hæreditatum, & appellationibus binos libros compoſuit.

d l.68. ad l. falcid. l. 5. de vacat. mun.
e l.14. de pœnis.
f l. pen. quan. appellan. ſit.
g l.1. ff. ſi pend. appell.
h l. 3. C. de calumni.

58. DE VENVLEIO SATVRNINO. Cap. LXI.

Venuleius Saturninus eiuſdem Alexandri conſiliarius fuit, ad quem etiam aliquo magiſtratu fungentem ſcribit. i Plura opera reliquit, quæ ante Pandectas recenſentur, & in illis ſparſa ſpectantur. k Sub Antonino Caracalla, l & Alexandro vixit. m

i in l. 1 C. quib. non obijcit. long. temp. praſer.
k l.8. 11 & vlt. q in frau. cred. l. 13. de ſenat. conſ. ſillani.
l l.1 C. de excuſ. veter.
m l. 1. C. quib. non obijcit long. tēp. ꝑſcript Lāprid. in Alexād. Seu.

DE LICINIO RVFINO. 59.
Cap. LXII.

LIcinius Rufinus, Antonino Caracalla, a Alexandro, b Gordiano, c & Decio d imperantibus claruit; ad quem magiſtratu aliquo fungentem hi Principes ſcribunt. Regularum libros XII. ſcripſit, quorum particulæ in Pandectis conſpiciuntur. e Iulium Paulum, cuius fortè auditor fuit, quandoq; conſuluit. f

a *l.3.C.de fideicõ.*
b *l.1.C.etiam per procur. cauſ. in integr. reſtit. agi poſſe.*
c *l.8.C.de trãſac.*
d *l.3.C.de acq.poſ.*
e *l. 155. de uer. ſign. l. pen. de reg. iur.*
f *l. 4. quib. ad libert. procla. non licet.*

DE FLORENTIO. 60.
Cap. LXIII.

FLorentius ſub hoc tempus floruit. Ad eum enim in aliquo magiſtratu conſtitutum Alexander Imperator reſponſa dirigit, g in cuius etiam conſilio fuit, vt tradit Lampridius. h Inſtitutionum libros XII. compoſuit, quorum particulæ in Pandectis extant. i Inde etiam partem ſuarum Inſtitutionum Iuſtinianus extraxit.

g *L. parentibus. C. de inoff. teſt.*
h *in Alexandro Seuero.*
i *l. 4. de ſtat. hominum.*

DE AVRELIO ARCADIO CHARISIO. 61.
Cap. LXIV.

AVrelius Arcadius Chariſius Herennio Modeſtino, (cum eum citat.) k iunior, Magiſter Libellorum Cari, vt puto, & Carini fuit. l Ad eum etiam aliquo magiſtratu fungentem ſcribunt. m Ad ipſum Syriæ Præſidem

k *in l. vlt. §. mixta. de mun. & hon.*
l *l. 1. de off. præf. prato.*
m *l. 4. C. de calumn.*

Diocletianus, & Maximianus reſcriptum dirigere a creduntur, apud quos pro Chariſio mendosè legitur Chariſſimo. Alia ad ipſum eorundem Principum reſcripta extant, b in quibus per errorem legitur Aurelio Chreſimo pro Chariſio, etſi nomen Chreſimi in antiquis marmoribus inuenitur. De teſtibus, de officio Præfecti prætorio, & muneribus ciuilibus ſingulares libros fecit, quorum particulæ in Pandectis ſunt ſparſæ. c

a in l. 9. C. de quæſtionib.

b l. 27. perens. C. de pact. l. 1. C. ne ruſti. ad oll. obſequi. lib. 11.

c d. l. 1 de off. præf. præto. d. l. vlt. de mun. & hon. & alibi.

62. DE EVGENIO HERMOGENIANO. Cap. LXV.

Hermogenianum pleriq; d Hermogenem ſcribendum putant, quoniam apud Lampridium e conſilio fuiſſe legerunt, Hermogeniani enim nomen nunquàm audierunt. Sed ego hunc Eugenium Hermogenianum eſſe puto, qui Diocletiano, & Maximiano imperantibus Præfectus prætorio fuit, & in Senatu de perſecutione in Chriſtianos decernenda retulit, cum in Circo clamatum eſſet, vt tollerentur, & decretum obtinuit, vt acta D. Sabini Epiſcopi Spoletini à Cardinali Baronio recitata referunt. f Hunc credendum eſt auctorem fuiſſe Codicis Hermogeniani, in quo leges à Claudio vſq; ad Diocletianum latas collegit, idest vſq; ad tempus, quo ipſe vixit. Alias Principum Conſtitutiones à Claudio vſq; ad Valentinianum Gregorius eius P P. in vnum redegit, alias à Conſtantino vſq; ad ſua tempora Theodoſius iunior. Hi ante Conſtantinum Romæ docebant, vbi artes liberales tradebantur. g

d Cuiaci. lib. 2. obſer. cap. 27.

e in Alexandro Seuero.

f Ann. Domini. 301. in Annal.

g l. ſi longius §. 1. de iudicijs.

DE

DE GREGORIO. 63.
Cap. LXVI.

GRegorius quoq; non eſt prætereundus, qui fuit P. P. ſub Conſtantino anno ſalutis 337. a eius Iuſtinianus meminit, b ſed hunc non conſtat iura fuiſſe profeſſum. Ad Gregorium eſt Diocletiani reſcriptum, c qui hic eſſe potuit, & tum aliquem geſiſſe magiſtratum.

Alius fuit Gregorius ſub Valente, & Gratiano V. C. Præfectus annonæ. d Huic D. Gregorius Nazianzenus Nicobuli filios commendat. e Idem Africæ proconſul; f Is Codicis Gregoriani compilator fuiſſe creditur, in quo Principum Romanorum iura ab Hadriano vſq; ad Valentinianum collegit, quod alter longè anterior Gregorius facere non potuit; Vnde hunc inter Iuriſconſultos, & fortè iuris profeſſores referendum puto.

Tertium Codicem Theodoſianum iunior Theodoſius componi iuſſit, eiq; leges à Conſtantino vſq; ad ſua tempora à Principibus Romanis conditâ inſeri voluit. Eius operis auctores fuerunt Antiochus, Maximinus, Martyrius, Sperantius, Apollodorus, Theodorus, Epigenius, & Procopius V. Illuſtres, quemadmodum ipſe Theodoſius memorat in Nouella, de Theodoſiani Codicis auctoritate, de quibus aliqua dicemus.

a *l. 3. C. Theo. de annone & tribu. l. 1. C. de naturalibus lib.*

b *§. ult. auth. quib. mod. natur. effici. ſui. ſeu nouel.* 89.

c *l. 1. C. ſi contra ius, vel util. pub.*

d *l. 15. C. Theo. de piſtor.*

e *Epiſt. 38. ſeu 44.*

f *Pratum Spirituale. c. 196.*

K 2 DE

Digitized by Google

64. DE ANTIOCHO. Cap. LXVII.

Ntiochus Præfectus Prætorio Theodoſij iunioris, a in cunctis ſublimis ab eo vocatur. b Porticus Conſtantinopolis exuſtas reſtituit. c Demum præpoſitus ſacri cubiculi potentiſſimus fuit, donec exauctoratus, & tonſus deceſſit, vt auctor eſt Zonaras. d

a *l. vlt. C. Theo. de colla. donat.*
b *d. nouell. p. de Cod. Theod. auctoritate.*
c *Marcellin. in Chronicis.*
d *Annal. tom. 3. in Theodoſio iuniore.*

65. DE MAXIMINO. Cap. LXVIII.

Aximinus eminens in omni litterarum genere e Quæſtor palatij Theodoſij extitit; quæ indicant, illum etiam in iure excelluiſſe. Comes etiam ſacrarum largitionum fuit. f

e *in d. nouella p.*
f *l. hi qui. C. de murilegal. l. 1 1.*

66. DE MARTYRIO. Cap. LXIX.

Artyrius comes, & Quæſtor Theodoſij fidus interpres vocatur, g vnde ius docuiſſe videtur.

g *in d. Nouella p.*

DE

DE APOLLODORO. 67. *Cap.* LXX.

APollodorus ſub Arcadio Proconſul Africæ a domum Romæ vi occupauit, quam coactus eſt reſtituere. b Vir illuſtris vocatur, erat enim ex conſiſtorio Theodoſij, & comes rerum priuatarum ſub Arcadio. c

a *l.4.C.de paga. l.2.C.Theo.de ſuperexact.*
b *nouell. Theo. tit. 18. & ſeq.*
c *l.pen.C.Theo. de iur.fiſci.*

DE THEODORO. 68. *Cap.* LXXI.

THeodorus ſub Honorio fuit Præfectus prætorio circa annum ſalutis 410. d & forte idem, qui imperantibus Valente, & Gratiano magiſtratu militum functus erat. e

d *l.vlt.C.Theo. de off.recto.pu. l.pen.C.Theo.de iuriſd.l.10.C.de epiſt. & cleric.*
e *l.1. C.quæ res expo. non deb.*

DE EPIGENIO. 69. *Cap.* LXXII.

EPigenius Comes, & magiſter memoriæ. f

f *d. nouella 9.*

DE

70. DE PROCOPIO. Cap. LXXIII.

a *l. 36. C. Theo. de erogat. militar. anno.*

PRocopius magiſter militum fuit per Orientem, a ſi is non eſt alius, qui enim Codicem Theodoſianum compilauit, magiſter memoriæ fuit.

71. DE SPERANTIO. Cap. LXXIV.

b *d. nouella p.*

SPerantius comes conſiſtorij Principis Theodoſij fuiſſe legitur. b

72. DE TERENTIO CLEMENTE. Cap. LXXV.

TErentius Clemens libros XX. ad leges edidit. Quo tempore vixerit, non conſtat. Ad Terentium Correctorem Tuſciæ ſunt Valentiniani, & Valentis reſcripta. c

c *l. 4. C. Theo. de iuriſdict. l. 61. Cod. Theo. de Decurionib.*

DE

DE DVOBVS PATRICIIS. 73.
Cap. LXXVI.

PAtricius Quæſtor, & legum interpres fuit, quem Iuſtinianus anteceſſorem appellat. a Hunc puto fuiſſe, qui ſub Valentiniano II. & Theodoſio circa annum ſalutis 394. magiſter officiorum extitit; b idem etiam comitis priuatarum rerum officio functus eſt. c

a *in l. 2. §. quæ omnia. C. de veter. iur. enucle.*
b *l. 2. C de offi. magi. offi.*
c *l. vlt. C Theod. de iur. fiſc. l. 2. §. C. de Epiſ. & cler. l. ſuper de iur. fiſci.*

74.

Patritius alius Leontij filius, & ipſe in iure cum patre peritus, d circa annum 495. ſub Leone, & Anthemio magiſtrum officiorum egit, e mox Pannoniæ præfuit.

d *d. l. 2. §. quæ omnia.*
e *l in ſacris. 5. C. de proxim. ſacro. ſcrinio. lib. 12.*

DE EVDOXIO. 75.
Cap. LXXVII.

EVdoxius auus Anatolij compilatoris Pandectarum, & pater Leontij iuris peritorum, & ipſe Iuriſconſultus ſub Theodoſio minore circa annum ſalutis 429. Præfectus prætorio fuit. f

f *l. 1. C. nemini licere ſigno ſalua. l. vlt. C. de cu- pref. ex luco Daph. lib. 11.*

Digitized by Google

76. DE LEONTIIS. Cap. LXXVIII.

LEontij plures fuere; vnus Annicius dictus: Præfectus prætorio, & Vrbi, & Quæſtura, ac Conſulatu ſub Conſtantio functus. Alter Vrbi Conſtantinopolis biennio, Theodoſio, & Valentiniano III. imperantibus, præfectus, a legum peritus ius ciuile Conſtantinopoli docuit, & comes primi ordinis fieri meruit b anno ſalutis 427. Vxorem Iucundam nomine habuit, ex qua cum prolem ſuſcipere non poſſet, ius liberorum à Theodoſio, & Valentiniano minoribus impetrauit, & vt ipſi coniuges, qui in eadem charta ſe inuicem hæredes fecerant, ſibi ſuccederent. c Tertius filius Eudoxij fuit, & pater Anatolij, qui Pandectas conſarcinauit, d idem etiam Præfectus prætorio Illyricum rexit; e & Comitiua primi ordinis dignitate à Theodoſio minore eſt honeſtatus. f Conſulatu quoq; functus à Iuſtiniano Præfectorius, & Conſularis vocatur. g De hoc ita Sidonius. h

Siue ad doctiloqui leonis ades,
Quo bis ſex tabulas docente iuris
Vitro Claudius Apius taceret
Claro obſcurior in decemuiratu.

a *l. 1. C. Theod. de profeſſ. qui in vr. Conſt. l. 2. C. de frum. Vrb. Conſtant. l. 11. l. damnato. C. de haret.*

b *l. 1. C. Theo. de profeſſ. qui in Vrb. Conſtanti.*

c *l. 1. C. Theo. de teſtamẽt. in nouell. Theodoſ.*

d *a. l. 2. 5. qua omnia.*

e *l. 32. C. Theo. de erog. milit. anno. l. 177. C. Theo. de decur.*

f *l. 1. C. Theo. de profeſſ. qui in Vrb conſtant.*

g *in d. l. 2. 5. qua omnia.*

h *Ad Conſentium clariſſimum ciuem Narbonẽſem. Carmi. 23*

DE ANATOLIO. 77.
Cap. LXXIX.

ANatolius Leontij filius, & Eudoxij nepos Iuriſperitorum ius ciuile Beryti docuit, a & ob id in procemio Pandectarum anteceſſor vocatur. Prius aduocatus, Præfecti prætorio, poſtea Fiſci, ac Pedaneus iudex fuit, b Demum Coſ. ac rerum priuatarum Iuſtiniani Comes, orto Conſtantinopoli terræmotu, parte marmoris ex muro abſtracta oppreſſus periit vt auctor eſt Agathius eius tēporis hiſtoriographus. c Vulgus verò iuſtè ipſum ea morte affectum dicebat, quod multos ſpoliaſſet, quod tamen non eſt affirmandum, cum multi eo nequiores illæſi permanſerint, & ipſe ſolus occubuerit. Hic cum alijs Pandectas conſarcinauit. d

a *d. l. 2. §. quæ omnia.*
b *§. Vetus igitur Auth. de iudicibus ſeu nouell. l. 82.*
c *Hiſtor. lib. 5.*
d *d. l. 2. §. quæ omnia.*

DE THEOPHILO. 78.
Cap. LXXX.

THeophilus vir illuſtris, magiſter, iuriſq; peritus Conſtantinopoli iura docuit. Is cum Tribuniano, & Dorotheo Inſtitutiones Iuſtiniani ex veterum Iuriſconſultorum Inſtitutionibus, & commentarijs extractas compoſuit, e Pandectasq; ex veterum Iuriſconſultorum ſcriptis cum alijs ad hoc electis conſarcinauit, huncq; eſſe puto, qui eaſdem Inſtitutiones in Græcum ſermonem, paraphraſi quadam addita, vertit, & Codicem Iuſtiniani cum alijs ſocijs compoſuit, f quem ille virum Clariſſimum, & comitem ſacri conſiſtorij appellat.

e *§. cumq; in proœm. inſtit.*
f *§. 1. in p. conſtit. codic.*

Digitized by Google

79. DE DOROTHEO. Cap. LXXXI.

DOrotheus vir illuſtris Quæſtor palatij in ſplendidiſſima Berytienſium ciuitate iura diſcipulis tradidit. a

a d.l.2.§.quæ omnia.C.de veter.iur.enucle.

80. DE CRATINO. Cap. LXXXII.

CRatinus & ipſe vnus ex conſarcinatoribus Pandectarum vir illuſtris comes ſacrarum largitionum Conſtantinopoli, & ipſe iura docuit, b eumq; optimum anteceſſorem Iuſtinianus appellat.

b d.l.2.§.quæ omnia.

81. DE THEODORO. Cap. LXXXIII.

Quid ſit Anteceſſor.

THeodorus quoq; Iuſtiniano imperante, iura ſtudioſis explicabat, ſed an Beryti, vel Conſtantinopoli, non apparet. In Pandectarum procemij inſcriptione anteceſſor vocatur, quod idem eſt, quod iuris interpres. Hic fortè eſt Theodorus, qui Ioanni in Præfectura Orientis ſucceſſit, c à Corippo Africano Theodolus vocatur hoc carmine.

Hinc Theodolus adeſt patria grauitate magiſter.

Præfectus etiam prætorio fuit, d & Vrbi Conſtantinopolis. e

c nouell. 112 & ſeq.
d l.antep.C.de ad uoc.diuerſ.iudic.
e l.13 C.de numm. pecu.l. C.de repud.

DE

Digitized by Google

DE ISIDORO. 82.
Cap. LXXXIV.

ISidorus, eodem Iuſtiniano imperante, ius docebat ſiue Beryti, ſiue Conſtantinopoli. Nam in inſcriptione proœmij Pandectarum cum alijs quibuſdam ſolùm anteceſſor appellatur.

DE THALLELAEO. 83.
Cap. LXXXV.

THallelæus & ipſe eodem tempore iura docebat, de quo aliud non habetur. Inter Baſilicon interpretes Iſidorus, Thalleleus, & Theophilus nominantur. Sed hos vix eſſe puto, qui, imperante Iuſtiniano, iura diſcentibus explicabant.

DE SALAMINIO. 84.
Cap. LXXXVI.

SAlaminius vltimus inter ſui temporis anteceſſores à Iuſtiniano recenſetur. a Octo tantum, ipſo imperante, iura docebant quatuor, credo, Conſtantinopoli, totidem Beryti. Ex duobus milllbus librorum iuris, & ex tricies centenis millibus verſuum vix ſex libros, & ſexaginta millia verſuum explicabant. Primo quidem anno Caij Inſtitutiones interpretaban-

a *in inſcriptione proœm. Pandect.*

Iuris interpretes quibus in locis, & quo ordine docebant.

tabantur, & alios de re vxoria, tutelis, & teſtamentis, ac legatis. Alijs tribus annis alias partes legum per ſaltum non ordine exponebant, & quatuor annis diſcentes ſtudia explebant. a Iuſtinianus libris quinquaginta vniuerſum iuris corpus complexus, primo anno Inſtitutiones, & quatuor Pandectarum libros, vſq; ad librum quintum, ideſt, titulum de Iudicijs, explicari mandat. b Vnde octo hos libros vnius anni ſpacio interpretari voluit, cuius auditores nouos Iuſtinianos pręcipit appellari, prius enim dupondij quaſi bilibres, & leuiores exiſtentes vocabantur. c Altero vero anno vel ſecundam Pandectarum partem, ideſt, ſeptem libros de iudicijs, vel tertiam, ideſt, octo libros de rebus; iubet declarari, alternisq; annis alteram ex his partibus exponi, & his addi vnum librũ de dotibus, ideſt, vel XXIII. vel XXIV. vel XXV. Digeſtorum, & vnum de tutelis, vnum de teſtamentis, de legatis item vnum, quem docens voluerit. Tertio anno ſiue de Iudicijs, ſiue rebus partes, ſecundum viciſſitudinem, provt ſors tulerat, eſſent interpretatę, tres alios addi pręcepit libros ſcilicet XX. de pignoribus, XXI. de ædil. edicto, & XXII. de vſuris, & huius anni diſcipulos Papinianiſtas appellauit, quia liber XX. & XXI. à Papiniani lectione incipiunt, lætumq; & feſtum eum diem agebant, quo illius lectionem auſpicabantur. Quarto anno mandat exponi decem libros à XXIII. de ſponſalibus vſq; ad ſextam partem, ideſt, librum XXXVII. de bonorum poſſeſſionibus, qui ſunt libri XIV. Sed exceptis illis quatuor, qui ſunt iuſſi declarari in fine tertij anni, ſuperſunt libri decem, qui eo anno ſunt interpretandi, cuius auditores λύται. ideſt, ſoluendis queſtionibus idonei vocabantur. d Sextam vero, & ſeptimam partem Pandectarum, quæ libris XIV. continentur, mandauit à ſtudioſis ſine interprete legi, ſed illis tantum XXXVI. libros Digeſtorum declarari. e Quinto vero anno vult, vt Codici Iuſtiniani incumbant, quo προλύται nuncupabantur, e ideſt, vt Heſychius interpretatur, à præfinita ſtudioſum lege ſoluti. f

a §.1.in proœm.ff.

b §.nos verò tantũ.in proœm.ff.

c Adrian. Turneb. Aduerſarior. lib.8.c.9.

d §.ſed quia. in proœ. ff.

e d.§.ſed quid.in proœm. ff.

f Adrian. Turneb. Aduerſarior.lib.8.c.19.

Itaq;

Itaq; quatuor tantum erant Conſtantinopoli interpretes, & totidem Berythi, qui quot annis vniuerſum ius modo præfato explicabant, vnus Inſtitutiones & πρῶτα. ideſt primam Pandectarum partem vſq; ad librum de iudicijs. Secundus alternis annis vel ſecundam partem, vel tertiam, ideſt, aut à libro de Iudicijs, vel de rebus creditis, vſq; ad finem eius partis, & his addebat quatuor libros ſupra memoratos. Tertius decem libros quartæ, & quintæ partis vſq; ad librum de bonorum poſſeſſionibus. Quartus codicem explicabat. Quare ſingulis annis totas quinq; Digeſtorum partes exponebant, excepta ſecunda, & tertia, quæ alternis annis, vt dixi, declarabatur, a & quatuor his interpretandis Doctores ſufficiebant. Iurium vero ſtudioſi per quinquennium à quatuor illis profeſſoribus præfatas quinq; Pandectarum partes, & Codicem, ſingulos præceptores ſuo anno audiendo, accipiebant.

Iurium interpretes quaſi docendo præeuntes, Anteceſſores vocabantur, b aliquando Doctores, c et ſi hoc nomen omnibus legum peritis conuenire Abbas arbitretur. d Quandoq; Magiſtri, e aliquando Preceptores, f non nunquam Profeſſores, g vel iuris Interpretes, h ceterum proxima etate apud Italos Doctores vulgò vocabantur in iure canonico, vel ciuili lauream adepti, ſed vltra montes indiſtinctè omnes Magiſtri nuncupabantur. i

Tranſlato Byzanthium imperio, non alibi, quam Romæ, Conſtantinopoli, & Beryti iura doceri poterant, quod gymnaſium antiquius Conſtantinopolitano fuit, imperante enim Diocletiano, inſtitutum fuiſſe reperitur, k qui prohibet, ne ſcholares Arabie ante annum ætatis xxv. Beryto, vbi diſcebant, ad ſubeunda patrie munera poſſint auocari, poſtea Conſtantinopoli ad Romæ emulationem inſtitutum perſeuerauit vſq; ad Leonem Iſauricum, qui cum anno ſalutis 715. imperare cœpiſſet, illud extinxit. l Zonaras quid ſimile narrat, *Erat, inquit,* m *domus regia propè forum æratorium, in qua multi codices & humanæ, & diuinæ ſcientiæ aſſeruabantur ab antiquis temporibus illi ad habitan-*

a *in proœm. ff. §. in 2.*
b *§ cūq; in proœm. inſtit. l. 2 §. quæ omnia C. de vet. iur. enucle. & in inſcriptione proœm. ff.*
c *l. nemini. C. de aduoca. diuerſ. iudicio. l. ſed reprobari in fin. de excuſ. tutor.*
d *in C. 1. ad fin. de iudi. n. 38.*
e *d. §. quæ omnia.*
f *l. ſi ædibus. ff. de dam. infec.*
g *tit. C. de profeſ. & medi. lib. 10.*
h *d. §. quæ omnia.*
i *Abb. in c. 2. in prin. de magiſtr.*
k *l. 1. C. q ęta. vel profeſſ. ſe excuſ. lib. 10.*
l *Paulus Diaconus in miſcella. lib. 21. in Leone Iſaurico.*
m *Annal. tom. 3. i Leone Iſaurico.*

habitandum tributa, qui eruditione excelleret, quem œcumenicum Doctorem appellabant. Is duodecim contubernales excellenter eruditos habebat, quibus ex publico victus præbebatur. Ad eos diſcendi cupidi accedebant, eoſq; Imperator ad rerum gerendarum conſilia adhibebat. Leo ill s noctu cum regia, & libris comburi iuſſit, quia ſuæ impietati abolendarum ſacrarum imaginum noluerant aſſentiri.

Romæ verò ſub Principibus floruiſſe artium ſtudia Vlpianus, a & Modeſtinus b affirmant, nec modo artes liberales, ſed & iura ab vno profeſſore Theodorici, & Athalarici eius nepotis docebantur, quibus ex publico ſexto menſe ſalaria dabantur, vt auctor eſt Caſſiodorus ob Barbarorum incurſiones ibi gymnaſium intermiſſum Innocentius IV. circiter annum 1245. inſtaurauit. d Berytus autem ex priuilegio id obtinuiſſe videtur. e Eam enim metropolim Phœniciæ Theodoſius minor fecit, f cum prius Hadrianus precibus Pauli Tyrij, qui ad eum legatus profectus erat, Tyrum eius prouinciæ caput feciſſet, vt auctor eſt Suidas, g & Alciatus h refert. Vnde Phœnicia duas habuit metropoles, quemadmodum Pontica Amaſiam, & Neocæſaream. i Demum cum Photius Tyri Epiſcopus in Chalcedonienſi concilio ſub Marciano facto conquæſtus eſſet contra Euſtachium Beryti Epiſcopum, quod is ſuæ Diœceſeos vrbes ſibi vſurpaſſet, ea Synodus Tyro priſtinas eius vrbes reſtituit, nempe Byblon, Botyn, Tripolim, Orthoſiam, Ariam, & Antharadon. k

Docebant iurium profeſſores, ſicut & alij, tam Romę, quam Conſtantinopoli in Capitolijs, l quæ erant in octauis regionibus vtriusq; ciuitatis, m vbi diuerſæ erant cellæ, in quibus ſinguli ſuas artes profitebantur. Antiquitus iura interpretantes ſalarium ex publico habuiſſe non inuenio, Pomponius enim ſcribit Maſſurium Sabinum ab auditoribus ſuſtentatum, qui illi honorarium ſoluebant; n & Paulus o refert, Antoninum Pium reſcripſiſſe, iuris ſtudioſos, (ita docentes appellat)

ſalarium

a *in l. cum filius ſi cert. pet.*

b *in l. Titio. ad municipal.*

c *lib. 9. ad ſenat. epiſt. 21.*

d *c. 2. de priuileg. in 6.*

e *§. hæc tria. in procem. ff.*

f *l. 1. C. de metropo. Beryt. lib. 11*

g *in uer. παυλος τυριος.*

h *lib. 4. cap. 15. paregon.*

i *nouel. 28. ſeu in Auth. de Moderat. Helenopõti.*

k *ĩ actis cõcil. calced. Card. Barõ. in anna. 451*

l *l. vlt. C. Theo. de ſtud. libera vrb. Rom. et cõſtãtĩ.*

m *in Deſcript. Regionũ tã vrbis Romæ, quã Cõſtãtinop. impſſa antè Notitiam vtriuſq; Impij.*

An Salariũ Iuris interpr̃tes ex publico habuerĩt.

n *in d. l. 2. §. vlt. de orig. iur.*

o *in l. 4. de var. et extraor. cogn.*

ſalarium exigere poſſe, ſed veriùs eſt, eum de Aſſeſſoribus loqui, quos Paulus ita ſolet nominare. a Poſtea ex publico ſalarium perceperunt, quemadmodum & alij liberalium artium profeſſores, quibus Flauius Veſpaſianus primus è fiſco centena annua Romæ præſtituit. b Valens, & Gratianus XXIV. annonas Rhetoribus, & XII. Grammaticis dedit. c Eſt autem annona, quantum ad hominis victum ſingulo anno ſufficit, ſed quantum iurium profeſſoribus ſolueretur, non conſtat. Id diu etiam Gotthorum temporibus eſt obſeruatum. Nam Athalarico Theodorici nepote regnante, Caſſiodorus d ad ſenatum ſcribit, iurium, & liberalium artium profeſſoribus Romę ſexto quoq; menſe dimidiam honorarij portionem ſoluendam eſſe.

a *in l. 1. de off. aſſeſ.*

b *Tranquill. in Flauio Veſpaſ. c. 19.*

c *l. xi. C. Theo. de med. & profeſs. Quid Annona.*

d *lib. variar. 9. epiſtol. 21.*

Cæterum tenebantur, qui in has ciuitates ſtudiorum cauſa veniebant, à Præſide ſuæ prouinciæ litteras afferre, quibus eorum patria, natales, & merita exprimerentur, & hæ magiſtro cenſus offerebant, cui etiam ſignificare cogebantur, quibus potiſſimum ſtudijs operam dare propoſuiſſent, & officio magiſtri cenſus ſuum manifeſtare hoſpitium. Mox ſi inhoneſtè viuere detecti eſſent, verberati vrbe expellebantur. Iidem cenſus officiales ſingulis menſibus eos, qui expleto ſtudiorum curſu in prouincias remittebantur, Præſidibus ſignificabant, vt illis, ſi opus fuiſſet, vti poſſent. e

e *l. 1. C. Theo. de ſtud. liberal. vrb. Rom. & Conſtantino.*

Quo modo verò iura olim interpretarentur, ex Iuriſconſultorum ſcriptis apparet; Videmus enim Vlpianum, Paulum, & alios edicta explicantes primo eorum cauſam, & originem depromere, deinde verba edicti exponere, mox aliquas ad rem pertinentes quæſtiones excitare. f Græci verò poſt Iuſtinianum iura explanaſſe contenti, contraria remouebant, aliqua etiam ſimilia aggregabant, quemadmodum in gloſſis Baſilicon, & Balſamonis ad Phocium, & canonum factum videmus. Theophilus ſingulos Inſtitutionum verſus exemplis, & clarioribus verbis explicuit.

f *vt in l. 1. de in ius vocan. l. 1. de poſtul. & l. 1 de pactis, & alijs.*

DE

DE PRIVILEGIIS LEGVM INTERPRETVM.
Cap. LXXXVII.

LEgum interpretes ab omnibus perſonalibus, & realibus oneribus ipſi, eorumq; vxores, & liberi immunes erant. a Non ad equos publicos conferre; non tyrones præſtare; non hoſpites recipere cogi poterant, nec inuiti perſonaliter in iudicium trahi, pœna centum millium nummorum ijs, qui contra feciſſent, impoſita; b erat hæc ſumma mille aureorum illius temporis. Cum annis viginti docuiſſent, vicaria dignitate honeſtabantur, & ſpectabiles fiebant. c Præterea addita his comitis dignitate, Illuſtres creabantur, vt Theodoſij minoris oſtendit conſtitutio, in qua deeſt verbum, comitiua. *Iuris peritos, inquit, eum ad xx. annos docendi labore peruenerint, placuit honorari, & ijs, qui ſunt ex vicaria dignitate, connumerari*. Legendum eſt; *Comitiua honorari*; vt titulo reſpondeat; *De profeſſoribus, qui in vrbe Conſtantinopolitana docentes ex lege meruerunt Comitiuam*. Cum enim annis xx. docuiſſent, quieſcebant, & ijs dignitatibus fruebantur, quod & Quintilianus d his verbis indicat. *Poſt impetratam ſtudijs meis quietem, quæ per xx. annos erudiendis iuuenibus impenderam*. Hæc ille. Id audio in Hiſpania hodie obſeruari, quod in Italia non eſt receptum. Immunes quoq; erant ab oneribus perſonalibus, quæ pro rebus, ide t, vt noſtri appellant, per æs, & libram imponuntur, & vulgò Collectæ vocantur. e

Noſtri Doctores, qui per xx. annos docuerint, et ſi Comites fiant, priuilegia tamen popularium non amittunt. f nec deſinunt eſſe Tabelliones, & poſſunt inſtrumenta facere, g ſicut Monachus factus Epiſcopus Monachus eſſe non deſinit. h

a *l. medicos. C. de profeſs. & medic. lib. 10. not. Bar. i l. 1. n. 85. C. de mulie. et i quo loco. eod. lib.*

b *l. 1. 2. 3. & ſeq. C. Theo. de med. & profeſs. d l. medicos. C. eod. lib 10.*

c *l. 1. C. de profeſ. qui in vrb. conſtant. lib. 12.*

d *lib. 1. Inſtit. in Proemio.*

e *Bar. in d. l. 1. n. 35. C. de mulier. & in quo loco; & i l. medicos. vbi Ang. C. de profeſs. & med. l. 11. Thom. parpal. in l. placet. n. 66. C. de ſacr. eccl.*

f *Bar. in l. Alexandrinus C. de decur. l. 10. Bal. in l per adoptionem ff. de adop. Caſtr. in l. nulla. n. 3. de legib.*

g *Bal. in l. falſa §. 1. ff. de cond. & dem.*

h *c. ſtatutum 18. q. 1 c de monachis 16 q. 1 facit l. pen ff de ſena. o. & hac notat Alex. conſ. 2. vel. 5.*

GVIDI

GVIDI PANZIROLI

I. V. C. Regienſis.

DE Claris Legum Interpretibus.

LIBER SECVNDVS.

DE HODIERNI TEMPORIS LEGVM DOCTORIBVS.

Cap. I.

NOſtri Iuriſperiti vulgò Doctores nuncupati, regnantibus Longobardis, Iudices dicebantur; Vnde multi ad Fridericum Imperatorem à ciuitatibus Italiæ Legati Conſtantiam miſſi, Iudices, id eſt, Doctores appellantur, a & ita tùm eos qui ius dicebant, vel interpretabantur, aut inſtrumenta contractuum

a *in pace Conſtantia.*

conċipiebant, vocatos fuiſſe, Blondus ſcribit. a Ita etiam Ioannes Villanus aliquot à Repub. Florentina Legatos ad Regem Hungariæ miſſos nominat. b Poſtea Magiſtri vulgò ſunt vocati, & ita Summi Pontifices appellant. c Hi olim priuſquam in iuribus erudirentur, in Liberalibus artibus inſtrui conſueuerant. Nam Marcellinus de Orfito loquens, *Vir, inquit,* d *prudens, & forenſium negociorum oppidò gnarus, ſed ſplendore liberalium doctrinarum minus, quàm nobilem decuerat, inſtructus.* Artes autem Liberales ſeptem ſunt, Grammatica, Rhetorica, & Dialectica, quæ tres Triuium appellabantur, item Geometria, Arithmetica, Muſica, & Aſtronomica, quæ conſtituunt Quadriuium. e His aut magna harum parte veteres gloſſatores, & poſteriores legum interpretes imbuebantur; Vnde Azoni vitio vertebatur, quòd in his parum profeciſſet. Dictas autem artes Liberales fuiſſe Plinius autumat, f quod plura bona elargiantur; Seneca verò, quod homine libero ſint digna. g Id & Cicero, h & Tacitus i ſentire videntur.

Noſtri verò iurium interpretes quinq; in eo, qui Doctor creandus ſit, exigunt. Alij ſex, aut plura deſiderant. Primo docendi peritiam, quam in publicè profitente Valentinianus, non in alio Iuriſperito requirit. k Nam qui inutiles ſe ſtudentibus præbent, poſſunt reprobari, l & ineptos ad docendum, etiam ſi auditores habeant, ſalario priuandos eſſe Bartolus cenſuit; m indoctus enim alium doctum facere nequit. n Vnde Ioannes Monachus o iuuenes monebat, ne niſi doctos audirent. Et Baldus indoctos Chathedræ incumbere, non rectè inſidere dicebat, p nec enim Cathedra doctorem, ſed doctor Cathedram facit; & Chryſoſtomus, *Qui benè inquit* q *ſuper Cathedra ſederit, honorem accipit ab illa, qui malè ſederit Cathedræ iniuriam facit.* Item differendi facultatem Interpres habere debet, quæ præſertim cauſarum patronis eſt neceſſaria, r etſi non omnes eam attingant, Vnde facundiſſimi, ſ eloquentiſſimi, t & diſertiſſimi u appellantur. Ad euitandos

a *lib. p. decad. 2.*
b *lib. 12. c. 117.*
c *Greg. 9. in c. ſignificãte. de reſcr. G. Canonicũ Leodiẽſẽ, c. 3. pen. & vlt. de magi. clem. vlt. eod. tit. Ab.ĩ c. 2. de mag.*
d *l. 14. rer. geſtar.*
e *gloſ.ĩ §. ite Romę grãmat. iſt. de excuſ. tut. et in Rubr. C de maleſ. et math. et Senec. de ſtud. lib. Archid. in c. de quibuſdã, 34. diſt*
f *lib. 14. in proœm.*
g *vbi ſuprà. ĩ prin.*
h *lib. 2. De Finib.*
i *lib. 3. Annal. In eo, q Doctor creãdꝰ eſt, q̃ req̃rãt.*
k *in l. 1. C. de pſ. q in vrb. cõſt. l. 12.*
l *l. 2. C. de profeſ. & medi. lib. 10.*
m *in l. 1. C. de anno. ciuil. lib. 11.*
n *gl. ĩ l. nullus. 2. C. de decur. l. 10*
o *ĩ c. cũ Beat. 24. q.*
p *in c. 1 q. 1. in fin. quo tempo. miles.*
q *ĩ c. multi. 40 diſtin. ſeu ad c. 25. Matth. Hom. 43.*
r *d. l. 1 C. de pfeſ. q ĩ vrbe Cõſtãt l 12*
ſ *d. l. 1 § q om. C. de vet. iur. enucl. & l. reſtitu. C. de aduoc. diu. iudic.*
t *Auth. apud eloquẽtiſſ. C. de ſi d. iſtr*
u *l. petition. C. de aduoc. diu. iudic.*

tandos quoq; prauos, & cauilloſos ſenſus interpretandi ſcientiam habere debent. a

Poſtremo addunt Bartolus, b & Abbas, c vt fortitudine præditus ſit, aduerſusq; vim fortunæ poſſit reſiſtere, idq; ex Valentiniani reſcripto probant, d qui iubet philoſophos patriæ functiones ſuſtinere, cum fortunæ vim ferre profiteantur. Sed etſi non ſolos iuris peritos, ſed & omnes conueniat fortes eſſe, illud tamen reſcriptum non de Doctoribus, ſed philoſophis loquitur, qui conſtantiam profitentur; Nec ad legum, aut alios liberalium artium profeſſores pertinet. Virtutibus tamen debent excellere, e improbus enim non legum doctor, ſed dolor eſt appellandus, ait Paulus Caſtrenſis. f Addunt Cardinalis Zabarella, Imola, & alij, g vt decimum ſeptimum annum expleuerit, h item vt quinq; annis iuri incubuerit, i hicq; in gymnaſijs publicis non alijs in locis ſtuduerit. k Olim vsq; ad xx. ætatis annum adoleſcentes legum ſtudijs operam dare poterant, poſt eam ætatem è gymnaſijs publicis eijciebantur. l Sed Arcadius, & Honorius iuuenes vsq; ad xxv. annos erudiri permiſerunt, m poſtea ignauiter ſtudijs incumbere præſumuntur. n Hodie tamen quilibet ad diſcendum admittitur; Nam & Accurſius gloſſator xxvi i i. ætatis annum agens; o vel, vt alij volunt quadragenarius, p ad legum ſtudia acceſſit. Item vt examinetur; Deniq; vt ſit legitimè natus, quod tamen non obſeruatur, vt etiam Cardinalis, & alij animaduertunt. q

Ita inſtituti anno ætatis vigeſimo quinto artium ſtudia abſoluebant, & inter Aduocatos, vel Aſſeſſores referebantur, nec enim vltra hanc ætatem peregrè cuiquam ſtudiorum cauſa olim verſari licebat, r poſteà Valentinianus ſtudiorum metam ad annos xx. contraxit, ſ quod tamen obſeruatum non fuit, nec eius conſtitutio in Codicem Iuſtiniani eſt relata. Intra vero prædictam ætatem per quinquennium iuri eos operam dare oportebat, t vt ſupra eſt explicatum.

a *d.l.1.C.de profeſs.qui in vrb. Conſt. lib. 12.*
b *in l. reddatur. C.de profeſs.& medic. lib 10.*
c *in c. propoſuiſti. n.14.de probat.*
d *in d.l. reddatur.*
e *l. magiſtros. C. de profeſs. & medic. lib. 10.*
f *Pau. Ca. conſ. 348. in 2.*
g *Ǐ cle.2.de magiſ.*
h *l.1.§. pueritiā. de poſtu.*
i *§. ſed quia. in proœm. ff.*
k *§. hac autem eod. proœm.*
l *l.1.C.Theo.de ſtud.li.vrb.Rom.*
m *l.1.C.qui ata. vel profeſſ. ſe excuſ. lib.10.*
n *Bart. in d.l.1. C. qui ata. vel profeſſ. lib. 10. Alex. i l.1.n.31. C.de dign.l.10.*
o *Alex. in d.l.1. C. qui ata. vel prof. lib. 10.*
p *Raphael.vola.li. 21 Anthropolog.*
q *Ǐ d.cl 2.de mag.*
r *l.1.C.q ata.vel prof.ſe exc.l.10.*
ſ *l.1. C. Tho. de ſtu.lib.vrb.Ro.*
t *§. ſed quia i proœ. ff.l.iube.§ nec de cet.C.de adu.diu.iudi glo.in l.1. §.adu. de var. & extraordin.cogn.*

 Idem

Idem tempus ſtatutum eſt Theologiæ operam nauantibus, a ſed qui vtriq; ſcientię incumbere voluerit, ſeptennio id peraget. b Abbas vero c tenet ad diſcendum ſolum ius Pontificium ob multiplicia commentaria ſeptennium requiri, et ſi aliqui fœlicioris ingenij minori tempore indigeant, quod & Decius ſenſit, d certum tamen eſt longo tempore ad comparandas diſciplinas opus eſſe, nam, vt Metrocles dicebat, quemadmodum aliæ res pecunia, ita diſciplinæ tempore parantur. nec breui multa legi poſſunt. e Quare vt in omnibus diſciplinis proficeret, ferunt, Ariſtotelem ab anno ætatis XVII. per integrum vicennium Platonem audiuiſſe. f

Solemnitas, quę in Doctore creādo obſeruatur.

Perfecto ſtudiorum iuris curſu, iuuenes laurea donantur, & Doctores fiunt. In quo peragendo hæc ſeruatur ſolennitas. In primis olim ter examinari conſueuerant, primò à Promotoribus, ſecundò à Doctoribus Collegij, nulla adhibita pompa; tertiò quando inſignia accipiebant, g quod olim conſuetudine introductum fuerat. Sed id etiam ex iure prouenire probare noſtri conantur Interpretes, exemplo Athletarum, qui bonorum immunitatem conſequuntur, ſi eam artem a teneris annis profeſſi triplicem coronam, & inter eas vnam Romæ, vel in antiqua Græcia, ideſt, Elide, promeruiſſent. Sed illas coronas, & præmium immunitatis longè à triplici examine diſtare arbitror. Patauij tamen in illis, qui in Collegium ſunt recipiendi, & qui gratuitò promouentur, in quibus ſtatutum exigit, vt mediocrem doctrinam excedant, obſeruatur, vt prius à Promouentibus, deinde priuatim in Collegio, poſtremo cum inſignia ſunt accepturi, examinentur. Cæteri primò à ſingulis Promotoribus, & ſemel in Collegio audiuntur. Antequam vero id fiat, præceptores, & eorum gradus auctores prius eos Priori Collegij, aut Cancellario Vniuerſitatis examinandos offerunt, h iurareq; tenentur, in iure eruditos eſſe, quemadmodum & olim in ijs obſeruabatur, qui inter Aduocatos erant recipiendi. i

a *c. vlt. ad fin. de magiſtr.*

b *c. cum ex eo & ibi glo. in ver. ſeptēniū, Domin. Imol & Franc. de electio. in 6.*

c *in conſ. 88. in fin. in p.*

d *in auth. q locū. n. 7. C. de collat.*

e *glo. in c. tum ex litteris, in ver. inſtructus de in integr. reſtitu.*

f *in vita Ariſtotelis, quæ Plutarch. āneċtitur.*

g *Bar. in l. 1. C. de athletis. lib. 10 Archid. in c. de quibuſdam, 37. diſt. Abb. in c. propoſuiſti. ſub n. 13 de probat.*

h *Alex. in apoſtill. ad Bar. ī l. magiſtr. C. de prof. & medic. lib. 10*

i *l. nemini. C. de aduoca. diuerſo iudicio. Bar. in d. l. magiſtros. n. 2. & Abb. in d. c. propoſuiſti. n. 13. glo. in l. 1. §. aduocatos. in ver. quoquo. ff. de var. & extraor. cognit.*

Idem

Idem volunt obſeruari in alijs, qui promouendis aſſiſtunt, a vt iurent ſe arbitrari, illos doctrina iuris inſtructos eſſe, quod hodie in Italia non omnes obſeruant. Promouentes enim Patauij, Senis, Piſis, & Florentiæ non iurant. Numerum autem eorum, qui de doctrina ad Doctoris gradum prouehendi iudicare debent, minimum ſeptem eſſe oportet, vt Accurſius. b Bartolus, c Io: Andreæ, d & Abbas e ſunt opinati, et ſi tot non reperiantur, alios ex vicinis locis, qui eum numerum impleant, volunt accerſiri. Nituntur q; Valentiniani conſtitutione, f quæ in defuncti Archiatri locum eum iubet ſuffici, qui à ſeptem primi ordinis, vel pluribus idoneus fuerit iudicatus. Sed ad rem noſtram illa lex non pertinet, loquitur enim de ſeptem primis Curiæ, ſeu Decurionum ciuitatis, qui Summates vocabantur, & aliquando decem erant Decaproti dicti, g quandoq; quinq; h aliquando ſeptem & hi exigendorum tributorum, i eligendi Archiatrum, ideſt ciuitatis medicorum Principem curam habebant, & ſeptem primis hæc cura demandatur, ſi tot erant, vel pluribus, ſi plures fuiſſent. Secundum ergo numerum Summatum Curiæ Archiatri eligebantur, non autem ſtatuitur, vt ſeptem periti eorum doctrinam examinare tenerentur; Vnde ceſſant aliæ quæſtiones, quæ ſuperfluæ prędictis annectuntur, fruſtraq; à Pontifice priuilegium Peruſini impetrarunt, vt quatuor ad approbandam examinatorum doctrinam ex Collegio ſufficerent. k Idem erat in eligendis artium liberalium magiſtris, qui docerent iuuenes, nam & hi ab ordine eligebantur, Optimorum conſenſu in eos conſpirante, vt ait Iulianus l ideſt à Summatibus, & primis ordinis comprobantibus. Sed quoad numerum illorum, qui aliquem in iuris peritia probare debent, Accurſius eos numero nouem eſſe oportere credidit, m vt etiam Bartolus interpretatur, n qui tamen Peruſiam excipit, quod ex priuilegio Summi Pontificis habet, vt quatuor ſufficiant; Sed ego arbitror, cum tres faciant Collegium, o ſi creandorum

a *Dec. in d. c. propoſuiſti n. 16.*
b *in d. l. magiſtr.*
c *ibid. & in l. ſi quis C. de profeſ. et med. l. 10*
d *in c. . . de celebr. miſſ.*
e *in d. c. propoſuiſti ſub n. 6. Barthol. Bologn. in auth. Habita. n. 35. C. ne filius pro patre.*
f *in d. l. ſi quis.*
g *l. 3 §. Decaprotos ff. de muner. & honor.*
h *l. quinq; ſummates. C. de Decurio. lib. 10.*
i *l. . ff. de muner. & honor.*
k *Bar. in d. l. magiſtros.*
l *in d. l. magiſtros.*
m *in l. 1. C. de profeſſ. qui in vrb. Conſtant. li. 12.*
n *ibidem.*
o *l. Neratius. de ver. ſig.*

dorum doctorum auctoritatem habeat, eum numerum ſufficere, niſi aliter fuerit ſtatutum. a

Creandi Doctores ita examinantur. Poſt quàm primo Collegij oblati fuerint, eiuſq; doctrinæ fides facta, duo iura, alterum Pontificij, alterum ciuilis iuris ex illis, quæ mane eo anno publicè explicantur, ipſis poſtridie intra viginti quatuor horarum ſpacium explicanda aſſignantur; Statutoq; tempore à Promotoribus in Collegium deducuntur, illiſq; aſſidentibus in eminenti loco præfata iura, propoſitis dubitandi, ac decidendi rationibus, eorumq; gloſſas interpretantur. Mox duorum arguentium obiecta recitant, & ſoluunt, a illis poſtea cum Promotoribus ab auditorio emiſſi, de ipſorum doctrina fertur iudicium, & ſi à maiori parte præſentium fuerint comprobati, b à Cancellario, vel Epiſcopi ciuitatis Vicario laudati digni laurea habiti pronunciantur, & ab eo Doctores creantur, hoc eſt, datur eis iurium interpretandorum, iudicandi, ac pro alijs patrocinandi facultas. hæc enim omnia, Doctoris in eos collata dignitate, conſequuntur; c illi examen ſubituri ſi quem ex Collegij Doctoribus ſuſpectum habent, eum, legitima cauſa adducta, recuſare poſſunt. d Pluribus tamen in locis Statuta circa hoc prouident. Cæterum iuuenem notoriè peritum non eſſe examinandum; Abbas credidit. e Si tamen Statuto ordinis omnes ſunt examinandi, etiam is, cuius perſpecta eſt doctrina, probandus erit. f

Quis verò habeat auctoritatem creandi Doctores, variæ de hoc opiniones, & conſuetudines recitantur. Certum eſt Imperatorem, apud quem reſident dignitates, hoc ius concedere, g ſicut legitur, ius reſpondendi de iure ab ipſo, & non alio petitum fuiſſe; h Vnde multi ab eo habent, & plurium Collegia ciuitatum, vt Regij Lepidi, & alia creandi doctores priuilegium obtinuerunt. In aliquibus ex conſuetudine Epiſcopus tanquam Princeps Cancellarius hoc ius tribuit, i ſicut Pariſijs, Bononiæ Archidiaconus eccleſiæ maioris. Cancellarios autem

Doctores creandi quomodo examinari debeant.

a *Iaſ. in l. patre furioſo. in p notā. ff. de his, qui ſui, vel alien. ſunt iur.*

b *l quod maior. ff. ad munici.*

c *Abb. in c. 1. ad fin. de magiſtr. et in c.15. i prin. de poſtul. prælat.*

d *Abb. in c. causã quæ. n. 2 de offi. delegat. Alex. in apoſtil. ad Bar. in l. 1. C. de profeſs. qui in vrb. cõſt. l. 12 Ino. in c. ex litteris. de Conſtit.*

e *in c. conſtitutus. n. 4. de appell. glo. ĩ c. de petro. 47. diſt. c. qui Epiſcop. 23. diſt.*

f *Alex. in apoſtill. ad Bar. in d. l. 1. C. de athlet. l. 10*

g *Viglius in §. ad opt. ui. n. 6. inſtit. de exhær. lib. Bal. in l. 1. C. de iur. aur. anul. Alex. in l. 1. ff. de off. eius*

h *l. 2. §. pen. ff. de orig. iur.*

i *Cardinal. Zabar. in clem. 2. in prin. in 14. nota. de magi. & ibi Imola. n. 11.*

voca-

vocabant Germani eos, qui vite Imperatoris iudicabant, ait Blondus. Dubium tamen eſt, an Imperator, & qui ab eo hanc auctoritatem habent, in terris Eccleſiæ Doctores creare poſſint, & multi tenent, non poſſe, et ſi ex conſuetudine non obſeruetur. a Contenditur etiam, an iidem iuris Pontificij Doctores creare poſſint, cum apud Cæſarem hæc facultas non reſideat, b & plures inclinant, vt non poſſint, quia nec Theologia, nec ius Pontificium ſunt ex eius foro.

Vbi vero ab eo, qui auctoritatem habet, creatus eſt Doctor, & illi data facultas publicè docendi, iudicandi, & patrocinandi, c tum ab vno ex Promotoribus, quem ipſe elegerit, inſignia accipit, nemo enim ſe ipſum his ornare poteſt, d quemadmodum nemo ſibi ipſe poteſt benedicere, e nec ea, qui non eſt Doctor, conferre poteſt, vt Iaſon opinatur, f qui addit, indignum petentem inſignia capitale peccatum committere. Vnus igitur ex Promotoribus, habita prius oratione, qua laurea cingendum laudat, illi Doctoris inſignia tradit, quæ ſunt quinq; g primò aperiuntur libri, vt oſtendatur Promoto, apertam eſſe iuris interpretandi facultatem, ſecundò Pileus eius capiti imponitur, quod Biretum appellant, id nihil aliud eſt, quàm ſacerdotale capitis tegumentum, quod olim ipſis tradebatur, vt illud tanquam iuſtitiæ ſacerdotes gererent. h Erant autem quadratum in crucis formam complicatum, quo hodie vti deſiere, & ideo nunc pro laurea dicitur dari. Sed re vera antiquitus inſigne erat ſacerdotis, nam & veſte, ſeu ſtola longa ſacerdotali, vt nunc obſeruatur, induebatur. Tertiò imponitur aureus Anulus digito, tanquam iuſtitiæ ſponſo, vel, vt credidit Alciatus, i vt reſponſa ſignare poſſit, ſed eum ſignatorium eſſe oporteret. Quartò Promotor Promotum oſculatur, ob partem dignitatem gratulans. Alij putant oſculum tanquam pacis, quam colere Doctores debent, ſymbolum eſſe. k Quintò benedicitur, ſed hæc duo non ſunt Doctoris inſignia. Poſtremò in Cathedra

a *Felin. in c. 4. tuae col. 2. § 2. limit. de maio. et obed. Petr. de Ancar. conſ. 320*

b *Felin. in d. c. per tuas § 3. limitat.*

c *Abb. in c. 1. 5. col. p. de poſtul. prælat. in c. 1. de magiſt.*

d *Bar. Pau. ca. & alij in l. 1. vt nemin. liceat ſine iud. auct. ſigna Bolog. § auth. habita n. 41 C ne filij p patr.*

e *c. meminimus. de accuſat.*

f *in l. 1 C. vt nemi. lice. ſine iudi. auct.*

g *glo. in clem. 2. in ver. inſignia. de Magiſtr.*

h *l. 1. in prin. ff. de iuſt. & iur.*

i *lib. 8. parerg. cap. 10.*

k *Cardinal. in d. clem. 2. q. 5. de magiſtr.*

à Col-

à Collegij Priore collocatur, vt Patauij, & Bononiæ; ac Regij, vel à cancellario, a ſed Taurini, & alijs in locis à Promotore.

a *Cardinal. in d. clem. 2. q. 5. n. 7.*

Baccalaurei qui.

In quibuſdam prouincijs tres gradus accipiunt; Primò fiunt Baccalaurei, ideſt Baccalaurea digni, qui quadriennio ſtuduerunt, & Lytæ vocantur, tanquam iuris nodos ſoluere incipientes. Sed ex veteris Pariſienſis academiæ vſu Bacillarij appellantur, dicti à bacillo ipſis exhibito, quod ſignum eſt auctoritatis docendi, quam conſequuntur. Secundò Licentiati creantur, Prolytæ nuncupati, qui ad gradum Doctoris conſequendum ſunt idonei, & ſolis inſignibus à Doctoribus differunt. Summus verò gradus eſt cùm inſignia conſequuntur, b qui præcipuè Italis eſt in vſu. Vltra montes enim ob euitandas magnas quas in eo faciunt, impenſas, non frequentatur, cęterum illi, quem Licentiatum vocant, cum nondum interpretandi auctoritatem nactus ſit, non eadem fides adhibetur, quæ Doctori, vt Baldus cenſuit. c Mox capiendorum inſignium Philoſophis, Oratoribus, & Sacerdotibus vetuſtus fuiſſe videtur, vt ex Nazianzeno deprehenditur. d *Omnia, inquit, iam Baſilius aſſecutus, quæ & Philoſopho, & Oratori, & Sacerdoti opus erant, cum in his honoris, & profeſſionis de more inſignia poſſet accipere, facile deſpexit, & ſuperuacua putauit, vt qui non phaleras, ſed veram ex his doctrinæ vtilitatem ſuſciperet.* Hæc ille.

Licentiati qui.

b *Alcia. d. lib. 8. parer. cap. 10.*

c *in l. ſeptimo menſe. ff. de ſtat. homin.*

d *in Orat. funebri in laud. Baſilij.*

D E

DE SPORTVLIS AB EO DANDIS, QVI DOCTOR CREATVR.

Cap. *II.*

CReandus Iuriſconſultus pecuniam inter Doctores Collegij, provt eſt diuerſa locorum conſuetudo, diuidendam deponit, quod & antiquitus in pleriſq; actibus obſeruabatur. Qui enim virilem togam induebat, nuptias celebrabat, opus publicum dedicabat, aut ciuitatis Decurio creabatur; inter ordinis curiales numos quoſdam diſtribuebat, quæ ſportulæ vocabantur, a Traianus honorarium appellat. b Plinius hoc nomine Bithynios mille denarios, & quandoq; duo millia diſtribuiſſe, ſcribit. c Idem obſeruabant, qui in Memoriæ, Libellorum, Epiſtolarum, aut Diſpoſitionum Scrinia recipiebantur; Nam & hi Scriniarijs Sportulas dabant pro introitu, d & primo officij 250. ſequenti quindecim ſolidos ſoluebant, e quæ pecunia ſolatium, aut ſuffragium, f quandoq; diuiſiones vocabatur, g quo nomine & hęc pecunia Collegio Doctorum illata poteſt appellari. Tranquillus ſcribit, Claudium octogies ſeſtertium pro introitu noui ſacerdotij pendere coactum, h ea ſumma eſt octo millium aureorum.

***

a *l. ſi mulier 6. ff. de don. inter vir. & uxor. l. ſpurij. ff. de decurio.*

b *Epiſt. 79. Plinij. l. ult. ad Traian.*

c *Epiſtol. 78. ad Traian. eod. lib.*

d *l. pen. §. pen. & ult. de legat. 3.*

e *l. 7. C. de proxi. ſacr. ſcr. lib. 12.*

f *l. 11. C. eod. tit.*

g *l. antep. ff. de annu. legat.*

h *c. 9. in Claudio.*

DE DIVERSIS DOCTORVM OFFICIIS. Cap. III.

CReati Doctores aut fori negocijs incumbunt, aut iura interpretantur. Qui litium controuerſias ſequuntur, aut clientibus patrocinantur, vel cauſas iudicando dirimunt. Qui clientibus operam præſtant, Aduocati dicuntur, a aliquando Patroni, b nonnunquam Cauſidici, c quandoq; Togati, d aliquoties fori diſertiſſimi, & eloquentiſſimi appellantur. e Generali vocabulo omnes Iuriſperiti, f vel Prudentes, & Prudentiſſimi nuncupantur. g Patronorum nomen antiquam habet originem, nempe à Romulo, inquit Plutarchus; h is enim potentioribus ex plebeis humiliores adiunxit, à quibus in iudicio circumuenti, vel alias oppreſſi defenderentur, illos Patronos, hos Clientes vocauit: inde euenit, vt qui alios in iudicio tuentur, Patroni appellentur, illi Clientes. Plutarchus, *Contra Marium, inquit,* i *C. Herennius teſtis adductus, non eſſe moris patrij, inquit, patronum aduerſus clientes teſtem adduci, verum lege patronos hac neceſſitudine releuari; Sic enim Romani, qui cauſam pro alio recipiunt, appellabant.* Hæc ille.

Laurentius vero Valla k Aduocati nomen generalius eſſe opinatur, quàm Patroni. *Aduocatus, inquit, eſt, qui officij gratia alteri in cauſa adeſt, etiamſi nihil dicat, aut agat, modo paratus ſit defendere; Patronus autem propriè eſt agens cauſam ſed accuſati, non accuſantis, cum accuſatori patronum opponat Quintilianus;* Hactenus Valla, vnde accuſatorem vnquàm negat patronum eſſe. In cauſis verò ciuilibus concedit tàm actorem, quàm defenſorem Patronum appellari; Sed in iure noſtro hæc ſcrupuloſitas non obſeruatur.

Qui Aduocati dicantur.

a *l. proxime. ff. de his, quæ in teſta. delen.*
b *l. 1. C. de aduo. diu. iudicior.*
c *l. quisquis. C. de poſtul.*
d *l. 3. C. de aduo. diu. iudicio.*
e *l. petitiones. C. de aduoca. diuer iudicum.*
f *l. 2. §. quæ omnia. C. de vet. iur. enucle.*
g *d. §. quæ omnia. & §. pen. in proœm. inſtit.*
h *in Romulo.*
i *in C. Mario.*
k *lib. 4. cap. 12.*

Sole-

Digitized by Google

Solebant tempore Longobardorum ditiores alicui iuris perito feudum dare, vt ſibi patrocinaretur, vocabaturq́; hoc beneficium Aduocatiæ, quæ arbitrio domini reuocabatur; a idem agebant Epiſcopi, & Eccleſia, b & hi Aduocati defenſores à D. Gregorio, & alijs appellabantur.

Alij ex Doctoribus iudicandi officio funguntur, & hi vel magiſtratum gerunt, vel ab ipſis delegantur, vel iudicanti aſſident, & quid iudicandum ſit, oſtendunt, aut ex iuris municipalis diſpoſitione à litigantibus electi magiſtratui conſulunt, quomodo ſit pronunciandum, qui Sapientes vocantur, aut tanquam arbitri ex compromiſſo cauſas dirimunt; omnes autem annis XVIII. maiores eſſe debent, quia nemini infra hanc ætatem iudicare licet, niſi à Principe habilis factus fuerit, c nemo tamen minor annis viginti iudicare cogitur. d De horum officijs, & alijs, quæ ad eos pertinent, integri tractatus tàm à Iuriſconſultis, quàm ab interpretibus noſtris ſunt editi, quare ad alios conuertemur.

Aliqui vltimò ſunt, qui iurium diſcentibus explicandorum onus ſuſcipiunt. Id munus à T. Coruncano olim Romæ cœptum, & per manus alijs traditum, vsq; ad extinctum imperium Romæ permanſit, quod fuit circiter annum ſalutis 455. quo Genſericus Vandalorum rex Vrbem diripuit. e Mox ab Herulis, & Thuringhis inuaſa Italia, deinde à Gotthis oppreſſa, ſub eorum iugo vsq; ad Iuſtinianum permanſit, ſed vix reſpirauerat, cum acciti in Italiam à Narſete Longobardi eam vltra annos ducentos occuparunt, donec à Carolo Magno, Deſiderio illorum rege Ticini capto, penè ſunt extincti. Interea Romæ iura ferè ſepulta iacuere, vt nec vlla demum eorum maneret memoria; Alaricus tamen Gotthorum rex conſtitutiones Romanorum Imperatorum collegiſſe, & in octo libros redegiſſe dicitur, quibus Anianus eius Cancellarius quaſdam interpretationes, ſeu ſcholia adiecit. Is eſt ſupramemoratus Codex Theodoſianus, cui alij octo

N. 2 libri

a *c. 1. §. quicunq; aduocatiam. de pace tenend.*

b *c. ſaluator. 1. q. 3. c. præterea. 2. de iur. patro. c. quibuſdã. de pæn. Bar. in l. cum quid. in fine ff. ſi cert. peta.*

c *l. quidam ff. de re iudica.*

d *l. cũ lege Iulia. 41. de arbitr. glo. in l. cum prætor. §. vlt. in ver. impubes. ff. de iudicijs.*

e *Paulus Diacon. lib. 15. ſub fin. de geſt. Roma. l. 1. in princ. C. de offi. præf. præt. Afr.*

libri ſunt additi, ſed in vſu fuiſſe non videntur. Cæterum poſt ſeptuageſimum, & ſeptimum annum, quàm in Italiam venerant Longobardi, Rotharius eorum rex leges, quas exercebat, in librum redegit, quem Edictum appellauit. a Nos Longobardorum leges vocamus. His alias Grimoaldus adiecit, quæ vſq; ad Lotharij tempora ſunt obſeruatæ, b ſed omnia cum ipſorum imperio ſunt extincta. c

Cum verò Innocentius II. & Lotharius item II. Cæſar aduerſus Rogerium Normanum, qui ſe vtriuſq; Siciliæ regem appellauerat, acriter pugnarent, fortè Amalphi inuentæ ſunt iuris Pandectæ ſupra omnem memoriam diu ibi ſeruatæ, & Piſanis, qui claſſe Cæſarem iuuerant, & Amalphim, Riuellumq; Rogerio ademerant, ſunt donatæ, vt in antiquis Piſanorum annalibus contineri dicitur, & Raphael Volaterranus, & alij affirmant. Odofredus verò hunc librum Roma Rauennam, & inde Bononiam allatum fuiſſe ſcribit, d quod nulla auctoritate comprobatur. Angelus Politianus eum eſſe Codicem autumat, quem ſua manu Tribunianus ſcripſit, e quem non immerito Alciatus redarguit. f Antiquiſſimum tamen fuiſſe conſtat, ad quem, tanquam archetypum, Bartolus, & alij veteres legum interpretes in ambigua lectione confugiebant. g Antonius verò Auguſtinus omnia alia Digeſtorum exemplaria inde fuiſſe deſcripta opinatur. h

Docebantur eo tempore Bononiæ artes Liberales, Lotharius etiam iura ex præfato Codice deſcripta ibi explicari iuſſit. i In ea vrbe Theodoſij minoris priuilegio an. 425. gymnaſium inſtitutum fuiſſe Accurſius, k & Ioannes Andreæ l crediderunt. Hodie quoq; in æde D. Dominici eius diploma pendet, quod ex multis argumentis ſubdititium eſſe arguitur, & Alciatus iure ſuſpectum habuit. m Theodoſius enim II. illius priuilegij auctor factus nunquam in Occidente imperauit, ſed in Oriente patri Arcadio ſucceſſerat. Eius frater Honorius in

Italia,

a *Pau. Diaconus l. 4. c. 15. de geſtis Lõgobardo.*

b *Pau. Diacon. l. 5 c. 12. de geſt. Lõgob. glo. de pace tenen. §. iniuria. in uer. legitimè.*

c *Alex. poſt Bal. in l. pro herede. §. ſi ſepulchri. n. 8. de acq. her.*

Pandecta Florẽtina vbi, & quãdo inuenta.

d *in l. ius ciuile. de iuſti. & iur.*

e *in miſcella. c. 41*

f *lib. diſp. 3. c. 12.*

g *Bar. in l. ſi creditor. §. vlt. ff. de diſtrac. pign. Alex. in l. ſi filio fam. §. ſi vir. n. 4. ſol. matr.*

h *l. 1. emẽdatio, c. 1.*

i *Odofred. in d. l. ius ciuile col. p.*

k *in §. hac autem in uer. regijs. in proem. ff.*

l *in clem. 1. de magi. in uer. Bononienſe.*

m *C. de agric. & cenſc. lib. 11.*

Italia, & Occidente regnauit, & cum anno ſalutis 425. deceſſiſſet, ſtatim Ioannes tyrannus imperium occupauit, eumq́, Valentinianus III. Auguſtus à Theodoſio conſobrino creatus oppreſſit. Idem Theodoſius Indiæ, quam nunquam attigit, in eo diplomate rex ſcribitur. Ibidem Longobardiæ, & Marchiæ Anconitanæ fit mentio, quæ tunc temporis id nomen non habebant, ſed altera Æmilia, altera Picenum vocabatur. Quare veriſimilius eſt à Lothario Saxone, qui anno 1130. imperij coronam ab Honorio II. Pont. Max. accepit, a illud priuilegium Bononiæ indultum fuiſſe, quod ex noſtris Bartolus opinatur. b

a *Matth. Palmer. de temporibus.*
b *in* §. *vlt. in proem. ff.*

DE NOSTRIS LEGVM INTERPRETIBVS. *Cap. IV.*

Allatis igitur Bononiam iuribus, primus Pepo, qui ibi artes Liberales docebat, ea interpretari cœpit; Sed cum non admodum ad id aptus videretur, hoc munus Irnerio eſt demandatum, qui tanta ingenij fęlicitate, & diligentia tùm obſcura explanando, tùm conſonantia citando, & contraria ſoluendo explicuit, vt legum Lumen vocari promeruerit, c et ne verba interirent, ſcholia gloſſas nuncupatas aptè ſuis locis appoſuit. Eum Martinus Goſſia, Bulgarus Placentinus, & alij ſecuti & ipſi poſt Irnerium gloſſas verbis legis congruentes addiderunt, ita vt quæ cuiuſq; propriæ eſſent gloſſæ, poſſet agnoſci. Idem fermè & Græci in baſilica interpretatione obſeruarunt.

c *Odofred in l. ius ciuile, ff. de iuſti. & iur.*

Sed cum tot auctorum congeſta gloſſemata tædium afferrent, Accurſius illorum interpretum vltimus ea omnia in vnum corpus conflata ſibi adſcripſit, quorundam tantum

tantum nominibus quandoq; recitatis. Summa totius interpretationis eſt, vt legum ſenſum aperiant, ſimilia ſ... cient, contraria concilient, & aliquot quæſtiones breuiter excitent. Aliud interpretandi genus primus Rogerius inuenit, vt iuris tractatus in compendium redigeret, a quod ſummam vocauit. Hunc æmulati ſunt Placentinus, b Ioannes, & Azo, c qui in hoc ſcribendi ſtylo cæteris viſus eſt antecelluiſſe.

Qui poſt eos docuerunt, plus in gloſſis, quàm iuribus interpretandis verſari, & poſteriores anteriorum ſcripta inſectari, & carpere cœperunt. Bartolus, & qui circa illa tempora ſcripſerunt, plurimi in gloſſis examinandis multas ex ſuo quæſtiones breuius tractatas addiderunt. Hoc docendi methodo totum iuris corpus ſingulo quadriennio abſoluebant, ac primo quod vocant Digeſtum vetus, poſtea Codicem explicabant, cæteras iuris partes extra ordinem interpretabantur, d ac bis ſingulis diebus docebant. e

Qui poſtea ſucceſſerunt, latius vagati pauciora ſunt iura interpretati. Poſteriores, dum in confutandis aliorum opinionibus, & ſuis comprobandis plura argumenta aggregant, & læuia quæq; ſectantur, vnius legis interpretationem in menſes producentes vix finem inueniunt, & tractatus in longum protrahentes ſæpe incertos, & confuſos auditores relinquunt. Et vt omnia in peius labuntur, eò deuentum eſt, vt hodie aliqui vix quinq; iura ſingulo anno interpretentur; ſcio etiam aliquos, qui circa vnius tituli Rubricam duos menſes inſumpſerunt.

Superiori vero ætate inſtitutum fuerat, vt mane Profeſſores, quod vocant Digeſtum vetus, & Codicem Iuſtiniani explanarent, quæ in primas, & ſecundas partes diuiſa quatuor annis abſoluerentur. Pomeridianis verò horis, quod vocant Infortiatum, & Digeſtum nouum, & ipſa in primas, & ſecundas partes diſtincta ſpacio annorum quatuor interpretarentur, vt quo anno prima, aut ſecunda Digeſti veteris pars explicaretur, prima, aut

ſecunda

a *glo. in Rubr. c. ad l. Iuliā repetun. Caccialup. de mod. ſtud.*
b *Azo in ſumma princip.*
c *Odofre. in l. 1. in prin. ff. de edend.*
d *Odofre. in proem. ff. n. 11.*
e *Bar. in l. edita. ſub n. 12. C. de eden.*

ſecunda noui veſpere exponeretur, & prima veteris primæ noui, ſecunda ſecundæ reſponderent; Idem in Codicis partibus erga Infortiatum erat ſtatutum, in quibus vtrobiq; prima pars matutina primæ veſpertinæ, & ſecunda ſecundæ conſonarent. Sed harum quælibet pars initio cuiq; profeſſori declaranda ita aſſignabatur, vt eam integram anno perficeret.

Cæterum nunc ob corruptum docendi morem nec quinq; iura plerunq; explicantur; cæteræ iuris partes alijs extra ordinem explanandæ demandantur, vt Inſtitutiones, Nouellæ vulgò Authenticæ dictæ, & Feuda. Idem obſeruatur in iure Pontificio explicando, cuius partes eo modo diſtinctę ſingulis interpretibus explanandæ demandantur, & ipſi iuris ciuilis interpretum methodum ſecuti, quinq; vel ſex canones ſingulis annis declarant. Itaq; hodie docendi ars deprauata inuenitur. Qui enim Inſtitutiones interpretantur, cum eorum officium eſſet, prima legum iacere fundamenta, & integrum illud volumen iunioribus prę legere, & ipſi aliorum errorem ſecuti, paucis titulis deguſtatis, diſcentes rudiores dimittunt. His aliud malum acceſſit, nempe paucitas lectionum, quas veteres vsq; ad diem ſeptimum Septembris habebant, a & die decima nona, aut vigeſima Octobris auſpicabantur, b & vetuſtiores à die quarta eiuſdem menſis.

a *Iaſ. in l. vēditor. in fin. de tranſ.*
b *Iaſ. in l. quominus. ff. de flumin.*

DE ANTAGONISTIS. Cap. V.

AD retinendos in officio profeſſores, vt diligentius docerent, illis alij in pluribus Italię gymnaſijs adiuncti ſunt interpretes, qui eadem hora eadem iura interpretarentur. Hi vulgo Concurrentes vocantur, qui abſolutis lectionibus in certamen deſcendere conſue-

conſueuerant, & ſuper quæſtionibus, articuliſq; in lectionibus diſcuſſis differere. Antiquitus diſcentes ipſi coram ſuis præceptoribus de his, quæ audierant, inter ſe ſoliti erant diſputare, dum vero ſuum quiſq; diſcipulum tuetur; ipſi profeſſores in certamen deſcendebant; Sed poſtea ad deſidiam prolapſis iuuenibus, totam hanc contentionem docentibus reliquerunt; Itaq; diu obſeruatum eſt; vt vſq; ad Reſurrectionis Dominicæ feſta differerent; id tempus ad Natiuitatem poſteà eſt coarctatum, donec ob adoleſcentium inſolentiam Patauij, ac Bononiæ penitus deſijt certari. Res enim eò deuenerat, vt altercationes potius eſſent, quam diſputationes, & plerunq; ad iniurias perueniebatur.

Azonis temporibus hos Antagoniſtas inuentos fuiſſe ferunt, à quo Antiſophiſtam iniurioſè reſpondentem per iram gladio peremptum tradunt, & percuſſorem capite punitum, a quod ego fabuloſum eſſe ſuo loco oſtendam. Inſignis certè Baldi, & Chriſtophori Caſtellionei Antagoniſtarum emulatio fuit, qui primi auditores ad ſuum gymnaſium turpiter ſolicitaſſe dicuntur, b quos alij peiore exemplo pecunia pellicere non erubuerunt. Hic ſatis erit hodierni temporis docendi vſum, & quæ cuiuſq; partis eſſent, indicaſſe. Sed quia aliqui nullam iurium explicandorum artem tenent, quædam pauca de eius methodo ſubijciam.

a *Alciat. lib. 9. parerg. cap. 26.*

b *Porcius in §. ſuſpectus. inſtit. de ſuſp. tutor.*

DE METHODO LEGVM INTERPRETANDARVM.
Cap. VI.

DE interpretandis legibus cum ſit dicendum, prius videndum eſt, quid ſit interpretatio: Bartolus c definit, eſſe congruam verbi, vel orationis expoſitionem, & propriè vult eſſe

c *in l. ab executore in prin. ſub n. 7. ff. de appellat.*

eſſe obſcuriorum, quæ enim dubio carent, interpretatione non indigent. *Quandoq; tamen inquit, qui legem extendit, vel coarctat, latè interpretari dicitur.* Qui igitur interpretatur, aut quædam ad elucidandum tractatum præmittit, aut in explicandis verbis legis verſatur, aut obiecta remouet, vel quæſtiones examinat. Legem aliquam explicaturi quædam initio præmittere ſolent, quæ illam velut præuio lumine ſunt illuſtratura. Id in Inſtitutionibus paſſim Theophilus obſeruauit, qui in modum præuiæ cuiuſdam inſpectionis, vt ipſe loquitur, pauca ſolet præfari. Id & Vlpianus, & alij egerunt, quædam de Titulorum ſignificatione præmittentes. a Hæc Iuſtinianus paratitla, & quædam admonitoria appellat. b In ijs autem prima origo, id eſt rei, de qua agitur, primordia ſunt referenda, cuiuſq; enim rei potiſſima pars principium eſt, inquit Caius, c & ipſe ideo iura tractaturus primam eorum originem recitat. Ariſtoteles quoq; in Ethicis d ex primordijs cætera affirmat intelligi. Sic venditionis, e ac præfecti vigilum f originem Paulus, Præfecti prætorio Arcadius, g Quæſtorum Vlpianus, h & plures alij prima rerum cunabula referunt.

Hoc iacto fundamento, res tractanda, præſertim obſcurior, erit definienda, vel ſummatim deſcribenda, cum quodlibet à definitione debeat proficiſci; i ſecundo res, de qua agitur, in ſuas ſpecies erit diuidenda, plurimum enim ad cognitionem rectè facta diuiſio confert. k Ideo Iuſtinianus, & plerunq; iuriſconſulti, ac noſtri legum interpretes tractatus in ſpecies diuidere conſueuerunt. Sed qui Dialecticam ignorauerit, nec definiendi, nec diuidendi rationem tenere poteſt. Deinde ratio cuiuſq; rei pertractandæ erit tradenda. Hæc enim legis anima & fundamentum eſſe dicitur, l qua ceſſante, ceſſat, & diſpoſitio. m Vnde iuriſconſulti edictorum, quæ interpretantur, in primis cauſas exponere ſolent. n Poſtremo traditæ rei effectus, quaſi fructus quidam, erunt oſtendendi, vt quam vtilitatem ex enarratis percepturi ſint,

Interpretatio quid ſit.

a *in l. 1. ſi cert. peta. l. 1. de eden. de pact. & alijs locis.*
b *in l. 1. §. noſtrã autẽ. & in l. 2. §. hoc autẽ. C. de vet. iur. enucle.*
c *in l. 1. de orig. iur.*
d *lib. p. cap. 7.*
e *in l. 1. de contrah. empt.*
f *in l. 1. de offi. præf. vigil.*
g *l. 1. de offi. præf. prætor.*
h *l. 1. de offi. quæſtor.*
i *Cic. l. 1. de offic. Bald in prælud. Feudor.*
k *glo: in §. pen. in proem. inſtitut.*
l *l. cũ pater. §. dulciſſimis de lega. 2. l. cũ mulier. ff. ſolu. matr.*
n *l. generaliter. C. de epiſt. & cle.*
o *vt in l. 1. de pact. de poſtul. et alijs.*

auditores intelligant. Hęc generaliter delineaſſe ſufficiet, quæ tamen vbiq; non erunt obſeruanda, vel quod quælibet definitione non egent, nec omnia ſpecies admittunt. Itaq; magno in hoc opus erit iudicio; ſemper tamen obſeruandum eſt, vt neceſſaria ad rei cognitionem tradantur, neq; enim eodem tempore docenda ſunt omnia, ſed quidq; ſuo loco explicandum. Semper vero à notioribus, & facilioribus incipiendum eſſe Ariſtotiles monet; a nam cum non longè, nec in arduum ſe duci rudes adhuc iuuenes vident, rei facilitate delectati, dum percipiendæ lectionis ſpe implentur, confidentius audiunt, faciliusq; erudiuntur. b Plurimum vero hæc Prolegomena proderunt, cum primo rudi intelligentia audientium animos præparent, deinde expoliant, ac diligentius excolant; Nam ſi initio rude lignum, nodis prius non recifis, nec detracto cortice, faber expolire vellet, futurum eſſet, operam aut perderet, aut difficilius opus perficeret, ſic magiſtri niſi craſſitudinem quandam ex animis audientium primò expulerint, fruſtra laborabunt. Hæc quoad euidentialia vulgo nuncupata.

a *lib. 1. ethica, c. 4.*

b *Ariſto. lib. 1. ethi. cap. 7.*

His explicatis, occurrens lex hoc modo ſolet elucidari. A' veteribus inſtitutum eſt, vt facti ſpecies, & hypotheſis oculis audientium ſubijciatur, vt ea dicendi forma quaſi factum in iudicium deductum cernant, quare auditores delectati attentiùs lectionibus incumbunt. In hoc themate referendo, quæ dubiam legis deciſionem reddere poterant, in medium adducunt; nullum enim ius, aut pauca dubio carere affirmant. c Mox ſpeciei definitione recitata, eius quoq; ratio eſt referenda. Ea enim, velut nauis temone, legis deciſio regitur. Poſtremò in oppoſitum citata diluuntur, vbi verò nullum factum recitatur, ſed diuiditur, vel definitur, nulla ſpecies fingitur, nec dubitandi rationes deſiderantur. d

c *l. quod Labeo. de carbon. edict. L. Domiti' Labeo. de teſtam.*

d *Bar. in proœm. ff. in prin.*

Ita ſpecie facti recitata, contextus verba ſunt explicanda, quæ à pleriſq, ob inſcitiam prætermittuntur. Vbi igitur in his eſt obſcuritas, videndum eſt, qua arte elucidentur.

dentur. Ambiguitas vel in ſingulis verbis, vel coniunctis, hoc eſt, oratione, contingit. Prima, auctore Quintiliano, a propriè ambiguitas vocatur, Alteram amphibologiam Boethius b nominat. Sed Accurſius, & cum eo Bartolus in dictione obſcuritatem, in oratione ambiguitatem eſſe voluit. c Hos ſequitur Aretinus. d In ſingulis verbis duobus modis accidit ambiguitas primo cum verbum, aut nomen multiplicem habet ſignificationem; quod æquiuocum Boethius appellat, e vt Gallus, auem enim, & gentem, & proprium nomen ſignificat. Hoc modo innumerabiles ſunt ambiguitatis ſpecies, adeo vt nonnulli philoſophi dixerint, nullum eſſe verbum, quod non plura ſignificet, vt Quintilianus refert. f Secunda eſt dictionis ambiguitas, cùm alia integro, alia diuiſo verbo ineſt ſignificatio, vt in hac dictione, ingenua, Armamentum, coruinum, cuilibet; aliud enim coniunctæ, aliud ſeparatæ hæ dictiones ſignificant. Idem eſt in verbis compoſitis vt παντάλεων quod & Bartolus notauit. g In coniunctis plus eſt ambiguitatis, quæ tribus modis oritur, primo in caſibus, cum vtriq; caſui ſenſus conuenit, vt

Aio te, Aeacida Romanos vincere poſſe.

Secundò in oratione, cum ignoratur, ad quod verbum in medio poſitum ſit referendum, cum vtrinq; trahi poſſit, veluti ſi iubeat quis poni ſtatuam auream haſtam manu tenentem; dubium eſt, an ſtatua, an vero haſta aurea eſſe debeat. Item ſi dixero, Hęres meus vxori meæ damnas eſto dare argenti, quod elegerit, pondo decem; Quęritur, vter eligat, an hæres, vel vxor. Tertio ambiguus ſermo redditur, cum puncto non diſtinguimus, vbi eſt diſtinguendum, vt in exemplo, quod ponit Albericus Roſata h de carmine inſcripto pro foribus cœnobij, quod vocabatur Aſellus.

Porta patens eſto, nulli, claudaris honeſto.

Nam vnum habet ſenſum, ſi copula ponatur ante verbum, nulli, alium, ſi poſt ponatur; & cum Robertus

a *lib. 7. cap. de ambiguo, ſeu amphibologia.*
b *in lib. de diuiſionib.*
c *in l. quoties 2. et ibi Bar ff de ver. oblig. in l. veter. ff. de pact.*
d *Conſ. 54. ad fin.*
e *lib. de diuiſionib.*
f *lib. 7. cap. eod.*
g *in d. l. quoties 2. de ver. oblig.*
h *in dictionario. in ver. punitus.*

Digitized by Google

factus Abbas copulam poſtpoſuiſſet, amiſit Abbatiam; vndè emanauit carmen.

Uno pro puncto caruit Robertus Aſello.

Pronunciatione etiam ambiguitas prouenit ex dubio ſyllabarum ſono, cum quid corripi, vel produci poteſt, vt, os, quod correptum oſſa ſignificat, (oſſum enim non eſt latinum) productum vero pro ore accipitur, idem eſt in dictione, cato, quæ aliud in nominatiuo, vltima ſyllaba correpta, ſignificat, aliud in datiuo, vel ablatiuo producta, vt Quintilianus, a & D. Auguſtinus b referunt. Vbi ergo aliqua ex ſupradictis euenerit ambiguitas, quid ſtatuendum ſit, docet Vlpianus c *Numis, inquit, legatis, ſi non apparet, quales ſint legati, ante omnia ipſius patris familias conſuetudo, deinde regionis, in qua verſatus eſt, exquirenda eſt: Sed & mens patris familiæ, & legatarij dignitas, & caritas, & neceſſitudo; item earum, quæ præcedunt, vel ſequuntur, ſummarum ſcripta ſunt ſpectanda:* vbi nihil horum apparet, quod minimum eſt ſequemur, vt idem Vlpianus monet. d. *Numis, ait, indiſtinctè legatis, receptum eſt, vt exiguiores legati eſſe videantur, ſi neq; ex conſuetudine patris fam. neq; regionis, vndè fuit, neq; ex contextu teſtamenti poſſit apparere.* In dubio enim minus grauari hæredem, quam fieri poſſit, credendum eſt. e Idem ſentit Vlpianus; f cum ſcribit, *ſemper in obſcuris, quod minimum eſt, ſequimur*, & id eſt benignius, quod in dubio ſequi tenemur. g Ita quoq; interpretatio, quæ actum ſuſtinet, cæteris præualet. h Aliquando tamen veluti fauore religionis non minimum, ſed quod decentius eſt, amplectemur, vt in exemplo à Scęuola propoſito. i Seia iuſſerat poni ſignum Dei ex libris centum in æde ſacra, in qua non erant, niſi ærea, aut argentea dona; Quæritur vtrum ex auro, vel argento, id enim magis religioni conuenit, k vnde in obſcuris quod veriſimilius eſt, ſpectari Paulus voluit, l & Iulianus ſenſum, qui aptior eſt rei gerendæ, retinendum eſſe cenſuit; m Nulla verò certior eſt interpretatio, quàm quæ ex ratione legis elicitur; illa enim ſenſum

a *lib. 7. cap. eod.*
b *de Doctrina Chriſtiana. lib. 3. c. 3. & 4.*
c *in l. ſi ſeru' plurium de lega. 1.*
d *l. nummis. de legat. 3.*
e *l. Titia cum teſtamento. § qui in vita. de leg. 2*
f *in l. ſemper in obſcuris. de reg. iur.*
g *l. benignius. l. in ambigua. ff. de legib.*
h *l. quoties. ff. de reb dub. l. quoties, 80. ff. de verb. obligat.*
i *in l. Titia §. vlt. de aur. & arg. lega.*
k *Bar. in d. §. vlt.*
l *in l. in obſcuris. de reg. iur.*
m *l. quoties idem ſermo. de reg. iur.*

ſenſum ambiguum relinquere non poteſt. a

Si verò perſpicua ſint legis verba, ab eorum proprietate recedendum non erit, b exceptis tribus caſibus ſi ſcripta ratio à verbis recedere ſuadeat, c vel abſurdum proueniret, niſi improprium ſenſum accipiamus, vel cum alia lex ad id impellit. d Addunt vulgò Doctores ob communem vſum loquendi à verborum proprietate poſſe recedi. Sed ego neſcio communem vſum dicendi a propria locutione remouere, cum populus nomina rebus imponat, quæ Seruius ex communi vſu audienda eſſe dicebat, e quod & Horatius f probat, cùm ait;

Multa renaſcentur, quæ iam cecidere, cadentq;
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet vſus
Quem penes arbitrium eſt, & ius, & norma loquendi.

Hæc ſunt, quæ circa legis interpretationem occurrunt.

a *l. his ſolis. vbi Bal. C. de reuo. donat.*
b *l. non aliter. l. ille aut ille. §. 1. de lega. 3.*
c *l. cum mulier. 47. ſol. matri. Bar. in l. non dubium. n. 10. C. de legib.*
d *l. non eſt nouū. ff. de legib.*
e *l. Labeo. de ſupell. lega.*
f *De arte poetica, ad Piſones.*

DE MODO CONTRARIAS LEGES CONCILIANDI.

Cap. VII.

ALiquando Anteceſſor in remouendis contrarijs verſatur. Nam etſi Iuſtinianus nullam in iure relictam eſſe antinomiam ſæpe ſcripſerit, g plura tamen reperiuntur, quæ inter ſe pugnare videntur, niſi ſubtili ratione concilientur. Cauendum verò eſt ab ineptis ſolutionibus ad quas vulgò inopes conſilij recurrunt; Solent enim dicere, præter regulam præcipuum ius in eo caſu ſtatutum fuiſſe, quod præſumendum non eſt, niſi aliud decidendi ſpecialis fauor appareat, cum priuilegia etiam in perſonis aliàs priuilegio munitis non ſint multiplicanda, h etſi Paulus Caſtrenſis contrarium ſentiat. i. Alij vaticinantes temerarias legum ſolutiones excogitant, quas noſtri diuinatiuas appellant, & tanquam

g *in l. 1. §. nulla, in l. 2. §. contrarium. C. de vet. iur. enu. §. quib. in 1. conſtitut. Cod. in l. 1. §. tollendis. C. de Iuſtinia. Cod. comp. in l. 1. §. ſupradictis. C. de confirm. Cod. Iuſtin.*
h *l. in fraudem. §. vlt. vbi Bal. ff. de milita. teſta.*
i *in l. 1. in prin. ff. ſol. matr.*

tanquam refugium miſerorum fugiendas monent, a etſi Bartolus, vbi aliter nodus ſolui non poteſt, id admittat. b His proximi ſunt, qui ſenſum verborum extorquent, album pro nigro exponentes: & vt ſcopulos euadant, ex ſuo capite aliquas dictiones addunt, vel maximè, vel tantum, c aut alias ſimiles. quod nobis non licere etiam Bartolus monet. d Aliud eorum vitium eſt, qui ſoluunt, hoc deciditur ex æquitate, illud ex ſummo iure, vel eius rigore; perinde enim eſt, ac ſi vellent vnum ab altero corrigi, quod eſt euitandum, e & id ſæpe Bartolus damnat, f cum enim rigor ſcriptæ cedat æquitati, g fateri neceſſe eſt, ſummi iuris legem ab alia æquiore aboleri. His addendum, hanc conciliationem legem verbis, non rebus imponere. cum rigidum ius vt inane, & fruſtra editum eſſe non inficientur, quemadmodum & Bartolus animaduertit. h In eadem naui verſantur, qui legem à contraria corrigi ſoluunt, quod raró, & temerè non eſt affirmandum. Nam in Pandectis certum eſt, nullam legem corrigentem reperiri; i In Codice anteriora à poſterioribus Principibus quandoq; emendantur, k ſed id apertè conſtare oportet. Quia in re Principum hiſtoriam tenuiſſe multum proderit, ne eorum inſcitiam incurramus, qui poſteriores ab anterioribus corrigi quandoq; crediderunt.

Vetera ergo iura emendari tenebimus, vbi hoc apertè exprimitur; Iuſtinianus enim ſe hoc feciſſe ſæpiſſimè fatetur, l & tunc hæſitandum non erit, legum anteriorum correctionem induci. Vbi verò id apertè non exprimitur, ſi lex vtatur verbo nouam deciſionem denotante, puta, ſtatuimus, ordinamus, innouamus, decernimus, & ſimilibus, modo antiqua illis verbis non recitetur deciſio, quod raró euenit, eam nouam, & correctoriam legem cenſendam eſſe, Abbas Panormitanus opinatur. m Si quam etiam eorum, qui poſt Iuriſconſultos imperarunt, conſtitutionem ab antiquis diſcrepantem inuenerimus, correctoriam eſſe exiſtimabimus, veluti cum maternorum bono-

a *glo. in l. filium quem habentē. in ver. hereditaria ad mediū. C. fam. hereiſc.*
b *in l. ita ſtipulatus. ſub. n. 27. ver. & ſi opponis ff. de ver. oblig. in l. marcellus. ſub. n. 6. ff. de fideiuſſor.*
c *glo. in l. in ver. agemus ff. de rer. perm. §. 1. inſtit. quib. mod. re contr. oblig.*
d *in l. tale pactū. ī prin ff. de pact.*
e *l. ſancimus. C. de teſtam. l. præcipim. C. de appel.*
f *in l. 2. §. prius. in prin. de vulg. & l. cotem §. q maximos. ff. de public.*
g *l. placuit. C. de iudic. vbi Doctor.*
h *in l. 2. §. itē ſi in facto, in vlt. oppo. de ver. oblig.*
i *l. 1 §. nulla. l. 2. §. cōtrariū. C. de vet. iur. enucle.*
k *l. 1. §. 1. C. de emenda. Codi. d. Iuſtin.*
l *vt in l. maximū vitiū. C. de lib. præt. §. noſtra. inſti. de legat. et ſæpiſſimè alibi.*
m *in c. 1. in fin. de iudi.*

bonorum vſum fructum tantum ad patrem, non ad filios ſpectare, Conſtantinus correxit, a certè iura vetuſta b corrigi concedemus, etſi in hoc aliqui diſſentiunt.

In ſoluendis igitur antinomijs, imprimis ad Titulos, ſub quibus iura ſunt locata, reſpiciendum erit, diuerſas enim ſolutiones diuerſi tractatus plerunq; inducunt. Deinde ratio cuiusq; deciſionis diligenter erit perpendenda; cum enim ſingulæ ſpecies proprias habeant rationes, diuerſas etiam neceſſe eſt inueniant definitiones. Quid igitur diuerſam faciat ſpeciem, diligenter erit animaduertendum, vt Iuſtinianus in epiſtola ad Senatum faciendum monet, c *Contrarium, inquit, non inueniemus, ſi quis ſubtili animo diuerſitatis rationes excutiat, ſed aliquid eſt occulti inditum, quod diſſonantiam ſoluit*. Æquiuocum quoq; nodum ſoluet, qui pluribus modis verbum intellectum, vno in loco vnum, aliud in alio ſignificare deprehendet, vt Baldus tollendæ antinomiæ methodum tradens d docet. *Tribus, inquit, modis iura conciliantur, cum dicimus, aliter hic verbum accipitur, aliter ibi; aliud hic, aliud ibi, diuerſa exiſtente ratione ſignificat; vel ſimpliciter hic intelligitur, ibi ſecundum quid*. Diſpar etiam cauſa plerunq; iura conciliat, veluti tutelæ filij conſentiens pater non obligatur, e Aliud verò eſt, ſi voluntate eius fiat decurio, f id enim publicæ vtilitatis cauſa eſt introductum. g Ex vnius demq; legis declaratione aliarum perplexitas diſſoluetur, cum iura iuribus ſoleant dilucidari. h Nunc ad quæſtiones tractandas eſt veniendum.

a *in l. 1. C. de bon. mater.*

b *l. placet. ff. de acq. hared.*

c *d. l. 2. §. contrarium.*

d *in proœm. ff. in prin. in 2. lectu. n. 8.*

e *L. Lucius. ff. de admi. tuto*

f *l. 2. ff. ad municip.*

g *Aret. conſ. 50.*

h *l. non eſt nouũ. ff. de legib.*

DE

DE MODO TRACTANDARVM QVAESTIONVM.
Cap. VIII.

Quæſtionem aliquam tractantes hunc ordinem ſeruare debent. Primò opinionis, quam confutare intendunt, argumenta recitabunt, mox ſuam fundabunt ſententiam, poſtremò obiecta diluent. Hanc methodum ipſi legum latores ſeruant, a & noſtri interpretes ſequuntur. b Sic enim tanquam inſtructis vtrinq; aciebus, hoſtibus ſe opponere profeſſor videbitur, & eorum inclinatam aciem fundere, & aſtantes quaſi conflictus ſpectatores omnia dilucidiùs intuebuntur. Qui vero hunc ordinem perturbant, velut agminibus incompoſitis pugnantes, dum plura tumultuariè commiſcent, audientes confundunt. Curandum in primis, ne inania, ſed validiora fundamenta deducantur, ſicut enim infirmus in aciem prodiens ridetur, ſic debilia fundamenta deſpiciuntur. Neq; enim tyronum multitudine, ſed flore militum eſt pugnandum; ita eueniet, vt quæſtiones, quas ab aliquibus in triduum productas ſcio, & celerius, & clarius expediantur.

a *L. Labeo de ſupell. lega. § ite preccium. inſtit. de empt. et vēd.*
b *Porti. in § ſingulorum inſtit. de rer. diuiſ. Imol. in c. Crāſ. in 6. nota. de reſt ſpolia.*

Idem in texendis tractatibus ſeruandus eſt ordo, quem in præfationibus ſupra oſtendimus, vbi q; verò curandum erit vt antiquiora ſemper præmittantur. Rerum enim ordo poſtulat, vt à primis exordiamur, vt Iuſtinianus, c & Rhetores d præcipiunt. Sed & conſulentibus in reſponſis, quæ ſunt edituri, idem ſeruandum erit. e

c *in §. ſingulorū īſtit de rer. diuiſ.*
d *Quintilianus .9. c de cōpoſitione.*
e *Porti. in §. ſingulorum. alſ. §. illud. iſt de rer. diuiſ. Imol. in d. c. litteras, ī 6. not. de reſt. ſpol.*

DE

DE PRONVNCIATIONE DOCENTIS.
Cap. IX.

EMendata elocutione ſemper dicere debet profeſſor placida, & ſedata voce incipere, a leni cum proponit, volubili, & concita cum differit, ſedata cum definit, ac decernit vt auditores in ſubſellijs ſcriptitando explicatas ſententias notis poſſint excipere, quod Petrum Pomponatium feciſſe Iouius in elogijs refert. b *Oſſium verò inſtar, inquit Fabius, rerum habet inuentio, Neruos ordo imitatur, elocutio Carnem, cutemq; & colorem præſ fert, Spiritus vice fungitur memoria, quæ omnia, quaſi motus quidam vitalis ſuſcitat, erigit, mouetq; pronunciatio.* Cum de docentis partibus dixerimus, locus poſtulat, vt de diſcente, & eius officio aliqua ſubijciamus.

a *placido ſic pectore cæpit. in lib. Aeneid. Virgilius.*

b *in Petro Pomponatio. 61.*

DE DISCENTIBVS.
Cap. X.

DVobus vti magiſtris ſtudioſum conuenit, viuis, & mutis. Libros appellauit Gellius c mutos magiſtros, quibus erudimur & vt apud Platonem Socrates ait. Nobiſcum quidem loquuntur ſed dubitantibus commode non reſpondent: nec ſicut mutorum eſt nutibus, ſignisq; loqui, ita librorum notis, & ſignificantibus figuris fabulari. Sic legem mutum magiſtratum Cicero appellat. d Et diuerſo magiſtratus lex loquens, & viua vox iuris ciuilis à Martiano vocatur; e Eodem modo Plutarchus poeſim, picturam loquentem, & picturam

c *lib. 14. cap. 2*

d *lib. 2. de legib.*

e *in l. nã & ipſi. de iuſti. & iur.*

mutam poeſim nominauit. a Cum itaq; his duobus magiſtris diſcentem uti oporteat, primò pauca de viuo, ideſt, præceptore; mox de mortuo dicemus.

a in lib. de audiẽda Poetica.

In primis præceptorem optimis moribus præditum; pariterq; eruditum, quem imitetur, amet, & miretur, ſtudioſus eligere debet; Nam cum diſciplina in diſcipulos vitia tranſeunt, quemadmodum de Alexandro Magno, & alijs prædicatur. Deinde cum ſiniſtram de præceptore opinionem iuuenis concepit, eum minus amat, & negligentius audit. Illum etiam auſcultaſſe proderit, qui cum venuſtate pronunciat; in compoſita enim recitatio audientes lædit, & plerunq; velut morbus contagioſus ipſis inhæret. Eligendi igitur ſunt hi, quibus ſimiles fieri iuuenes velint. & ita eligendi, vt ſint diligendi, arctamq; cum illis neceſſitudinem contrahant, eos frequentius adeant, percunctentur, reſpondentes audiant. Multum enim viua præceptoris vox mutæ lectioni præſtat, quod quæ à dicente percipiuntur, altius animo inſident, hærentq; tenacius. Vnde D. Hieronymus b *Habet, inquit, neſcio quid latentis energiæ viua vox, & in aures diſcipuli de doctoris ore tranſfuſa fortius ſonat.* Nunc ad domeſticam lectionem eſt tranſeundum.

b in prologo ad Bibliã. ſeu epiſt. 103. ad Paulinũ præsbyterũ.

DE METHODO STVDENDI.
Cap. XI.

NEmini prodeſt docentes audiuiſſe, niſi domeſtico ſtudio doctrina ex libris hauriatur. Id tamen cum delectu, & magno iudicio eſt agendum. Nam librorum multitudine ſe onerantes, operam, & oleum perdunt, ac nihil proficiunt. Qui igitur rudes ad legum ſtudia accedunt, primum vniuerſas iuris inſtitutiones, ſolo adhibito Theophilo interprete, percurrant.

Mox

Mox cum velut legum craſſitie depoſita, earum deguſtauerit primordia, illas iterum cum ſolis Accurſij gloſſis examinet. Tum quæ in his citantur, & inſpicienda, & percipienda erunt iura, & ad propoſitam ſpeciem inducenda, in quo magnum ingenij acumen vulgò verſari putant. a Interea in iuris Titulorum cognitionem ſtudium adhibebit. Sic enim non mediocrem legum notitiam nanciſcetur. Cum verò ad ordinarias lectiones ſe tranſfert, primo anno velim ſolis Bartolo, Iaſone, & Decio interpretibus ſit contentus; Poſtea Paulum Caſtrenſem, Ripam, ac demum Alexandrum adhibebit. His interpretibus, opto, ſtudia abſoluat. Interea aliqua diei hora, præſertim cum publicæ ceſſant lectiones, totum iuris corpus legat, ac memoranda in librum ordine alphabetico compoſitum transferat. Quas verò auditurus eſt lectiones, ſemper præuideat, & articulum a præceptore tractandum examinet. Iura vtrinq; adducta antè perpendat, & veriorem opinionem elicere conetur. Hoc autem vbiq; obſeruabit, vt prius legat antiquiores, vel gloſſam, vel Bartolum, mox ad alios iuniores accedat. Qui verò auditores tantum ſunt, non etiam lectores, parum proficiunt. b Quinq; ad hæc ſibi alios libros paret ordine alphabeti compoſitos, in quorum vno quæ ad contractus ſpectant, annotabit, in alio res vltimarum voluntatum, in tertio criminum, quartus regulas iuris cum limitationibus continebit, quintus verborum, ſeu dictionum vim habebit, de quorum intellectu ſæpius diſputatur.

a *l. non ſolū. §. qui principiū. ff. de excuſ. tutor.*

b *Alciat. lib. 6. parerg. cap. 8.*

Ad retinenda verò memoria, quæ quis didicerit, ſtudiorum frequentia plurimum proderit, vt Baldus dicebat. Quæ enim ſæpius leguntur, neceſſe eſt animo inhæreant. Proderit & quæ quis notanda inuenerit, quotidie repetere.

Præ cæteris verò omnibus priuatas Academias ſtudioſi inſtituant, in quibus inuicem legentes, & argumentis pugnantes, non modo ad loquendum linguam exercebunt, ſed ingenium acuent, memoriam confirmabunt,

& dum per æmulationem diligentius ſtudent doctiores euadunt.

Hic, Doctioribus indulta priuilegia eſſent referenda, quæ cum ab Alexandro, Iaſone, & Ripa tradentur, a & diffuſiſſimè à Bartholomeo Bolognino, b & Saliceto c recitentur, ne aliorum ſcripta deſcribam, omittenda eſſe duxi. Baldus omni loco, & tempore Doctores felices eſſe affirmat; d Quod an verum ſit, ipſe viderit. Idem alibi refert, ſummum Pontificem, ſimul atq; creatus eſt Papa, ſtatim iuris vtriusq; Doctorem effici, e eſt enim, ait, in ipſo dignitatum culmine. f

a in l. cẽturio. ff. de vulgar. et pupill.
b in auth. Habita. C. ne filius pro patre.
c in l. non plures. C. de ſacr. ſanct. eccleſ.
d in § itaq; n. 9. in proemio Digeſt.
e in C. Monaſter. in fin. de cõfeſſ.
f c. venerabilem. §. ſed & principes. de elect.

DE VESTIBVS, ET HABITV DOCTORVM.

Cap. XII.

VT grauiores incederent Doctores, talaribus eos veſtibus indui placuit; cum enim duplex ſit ornatus, primus interior, qui virtutes, bonosq; mores continet, alter exterior, qui in habitu, & inceſſu, cibiq; ac potus temperantia conſiſtit, g his omnibus à cæteris legumperiti erant diſtinguendi. Longis itaq; latioribusq; & manicatis ſtolis primò ſunt induti, cucullasq; varijs pellibus ſuffultas, & in humeros pectusq; demiſſas geſtauerunt; Vnde anno MCCCCXVI. L. Martino V. Pontifici Max. Mediolanum venienti Collegium Iuriſconſultorum, & Phyſicorum cum cucullis varijs pellibus intùs conſutis, & humeralibus item varijs ornatum obuiam iuiſſe, Corius ſcribit. h

g glo. in c. 1. 40. diſtinct.

h in 4. parte Hiſt.

Fuit hic habitus Sacerdotum Gotthorum, mox Longobardorum, quemadmodum & hodie in vetuſtiſſimis picturis, ac marmoribus quibuſdam cernitur. Huius rei certum eſt etiam argumentum, quod D. Benedictus ſuos

Monachos

Monachos habitu ſacerdotum ſui temporis, quo Italia potiebantur Gothi, iubet indui. Hæ autem ſunt veſtes talares cum cuculla. His ſimiles tunicas Pœni geſtaſſe videntur. Apud Plautum enim Milphio ita de Pœno aduenieente loquitur. a

Nouiſtin' tu illum tunicatum hominem qui ſiet?

Rurſus eum ob latas manicas auem his verbis appellat. b

Sed qua nam illac auis eſt, quæ hàc cum tunicis aduenit.

Hæc ille. Eas vt probroſas Catilinæ obijcit Cicero. c *Quos, inquit, pexo capillo nitidos, aut imberbes, aut benè barbatos videris manicatis, & talaribus tunicis, velis amictos, non togis.* Hactenus Cicero.

De Tunicis Romanorum ita Gellius. d *Tunicis, inquit, vti virum prolixis vltra brachia, & vſq; in primores manus, ac propè in digitos Romæ atq; omni in Latio indecorum fuit; eas tunicas græco vocabulo noſtri* χειριδωτούς *appellauerunt, fœminiſq; ſolis veſtem longè, lateq; diffuſam in decorem exiſtimauerunt, ad vlnas, cruraq; aduerſus oculos protegenda. Viri autem Romani primo quidem ſine tunicis, toga ſola amicti fuerunt, poſtea ſubſtrictas, & breues tunicas citra humeros deſinentes habuerunt, quod genus Græci dicunt* ἐξωμίδας. *Hac antiquitate indutus P. Africanus Pauli filius vir omnibus bonis artibus, atq; omni virtute præditus P. Sul. Gallo homini delicato inter pleraq; alia, quæ obiectabat, id quoq; probro dedit, quòd tunicis vteretur, manus totas operientibus.* Et eius verba ſubijcit.

Huiuſmodi habitu & Macedones vtebantur; cùm enim apud Plautum fingendus eſſet aliquis, qui ex Macedonia veniſſe videretur, ait. e

Manuleatam tunicam habere hominem addecet.

Poſtmodum hæc veſtis, vt grauis, eſt recepta, quæ etiam Sacerdotibus viſa eſt conuenire, f & hunc habitum Doctores & ipſi tanquam iuſtitiæ g Sacerdotes ſumpſerunt, poſteà detracta cuculla humeros pellibus circundederunt, ac rotundos pileos Coccinei coloris capiti impoſuerunt, ac longas veſtes eiuſdem coloris geſtabant, quas ego annis

a *in Pænulo.ſcen. Quis pulsat.*
b *in ead.ſcen.Ain tu dixe.*
c *in orat. 2. in L. Catilinam ad Quirites.*
d *lib.7.cap.12.*
e *in Pſeudolo.ſce. Dulcia, atq; amara.*
f *c.non liceat.23. diſt.c. Epiſcopi. 21.q.4. c.Clerici de vit.et honeſtate Cleric.*
g *l.1.§.1.ff.de iuſt. & iur.*

Digitized by Google

ab hinc ferme 70. ſenes indutos me vidiſſe memini. Vbi vero ob amiſſos propinquos luctum indicare volebant, Ianthinis induebantur. Eſtaut Coccum Fullonius frutex grana continens, quibus pulcherrimo colore lanæ, & ſerica hodie, omiſſo purpuræ vſu, inficiuntur. In Betica, quæ ob id grani genus Granata dicitur, & Germania naſcitur, id eſſe, quod Anthillum Plinius nominat, a Raphael Volaterranus b putat.

a *lib. 21. cap. 29.*
b *Philolog. lib. 26.*

Has floridas veſtes hieme lato cingulo ex ſerico tonſis villis contexto aurea fibula ſupra lumbos conſtringebant; Demum omiſſis coloribus, pullas veſtes ſumpſerunt, ac pileos quadratos, cruceq; ſignatos more Sacerdotum geſtarunt, ſine quibus eos in publicum prodire non decet, c Cidarim quadrangulari forma pileum vocabant, quem Mithridatem Ponti Regem geſtaſſe Plutarchus d memorat. Eodem cum cærulea faſcia albo diſtincta Armeniæ, & Perſarum, Lydorumq; Reges vſos fuiſſe Dion, & Halicarnaſeus, e & Alexander ab Alexandro f ſcribunt. Hiq; pro inſignibus Doctoribus, tanquam iuſtitiæ Sacerdotibus, tradebantur, ſed & hos, me puero, in Italia geſtare deſierunt, & omiſſa manicarum latitudine, ſtrictis brachia cinxerunt, & hodie his abiectis, plerq; pallijs vtuntur, & cum veſtibus grauitatem, vitam, & non doctrinam depoſuerunt.

c *c. Epiſcopi. 21. q. 4.*
d *in Pompeio.*
e *l. 3. Antiq. Rom.*
f *lib. Genialium dier. 5. cap. 28.*

Aureus quoq; anulus Doctorum inſigne fuit, qui olim Equites à plebe, g poſtea Ingenuos à Libertinis diſtinxit. h Significatur autem hoc ſigno, Doctores à plebe ſeparari, vnde Nobiliſſimi appellantur, i quemadmodum & Vlpianum iuriconſultum Herennius, Modeſtinus nobilem, & nobiliſſimum appellat; k Vnde Spartianus; l *Didio, inquit, Iuliano, qui poſt Pertinacem imperium adeptus eſt, proauus fuit Saluius Iulianus bis Coſ. præfectus Vrbi, & Iuriſconſultus, quod magis eum nobilem fecit.* Alij volunt Doctoribus dari anulos, quibus ſignandi reſponſa auctoritas dari ſignificatur. Doctor togatus, ornatusq; cum ſuis inſignibus incedere debet, vt eius dignitas appareat. m

g *Plin. l. 33. c. 1.*
h *l. 1. de iur. aur. anu. §. 1. auth. vt liberti de cæter. aur. anu. & idig. ſeu Nou. 78*
i *in l. prouidendũ. C. de poſtul. Tiraq. de nobil. cap. 5. n. 3.*
k *in l. 2. in fin. & in l. 4. in fine. de excuſ. tutor.*
l *in Didio Iuliano.*
m *gloſ. in c. Vt apoſtolica. in ver. dignitatẽ. de priuil. in 6.*

Vnde

Vnde gloſſa iuris Pontificij eos reprehendit, qui Docto-
rum veſtibus induuntur, aut eorum vtuntur inſignibus, a *a gloſ. in d. c. vt apoſtolica.*
falſi enim poſſunt puniri. b *b l. eos ff. de falſis.*

DE ILLVSTRIBVS IVRIS CAESARII INTERPRETIBVS.

I R N E R I V S.

Cap. XIII.

EXpulſis à Narſete Iuſtiniani Duce Italia Gothis, ius noſtrum ciuile Romæ interpretari cœptum c non diu doceri potuit. *c §. hac autem. in proœm. ff.* Cum enim paulò poſt Longobardi Italiam inuaſiſſent, & Exarchi ſatis hoſtium armis fatigati, atq; adeò inſita negligentia bonas artes minus curarent, breui propè totum interijt. Eiectis verò rurſum Barbaris, cum primum Italiæ gentes reſpirare potuerunt, paulatim Liberales diſciplinas excoluerunt, ac primò Rauennæ, deinde Bononiæ, alijsq; in ciuitatibus artium ſtudia inſtitui cœperunt.

Sed nondum Pandectis, aut Iuſtiniani Codice vſquam apparentibus, nulla legum Romanorum cognitio habebatur. *De Pandectis.* Forte autem euenit circiter An. humanæ ſalutis M.CXXVIII. vt Rauennæ, vbi Honorius, Valentinianusq; & poſt eos Gothorum Reges, Exarchiq; orientalium Principum ſedes poſuerant in vetuſta bibliotheca Pandectæ reperirentur, quas Lotharius II. Cæſar ſibi oblatas pro legitimo Iuſtiniani partu agnouit, & publicè explicari iuſſit. Id opus, Rauennati gymnaſio tum intermiſſo Bononiam vbi magis diſciplinæ florebant, delatum legi cœpit. Primus eam prouinciam aggreſſus Pepo diſcentibus parum gratus extitit. Poſthunc Irnerius,

Digitized by Google

quem aliqui corruptè Guarnerium appellant, vt quidam volunt, Mediolanenſis, vel vt alij Germanus, & artium interpres, a legibus prius domi diligenter perlectis, eas poſtea tanta fœlicitate expoſuit, vt Clariſſima nominis fama comparata, Lucerna iuris, quod primus illuſtraſſe viſus eſt, fuerit appellatus. a

Alij Iuſtiniani tantum Codicem Rauennæ inuentum fuiſſe autumant. Pandectas verò Amalphi, quæ vrbs eſt Campaniæ, vbi ſupra hominum memoriam diu conſeruatæ fuerant, repertas ex vetuſtis Annalibus referunt, ac Piſanis, qui pro Innocentio II. & Lothario item II. aduerſus Normanum Rogerium, exornata claſſe, ſtrenuè pugnauerant, pro nauatæ operæ munere fuiſſe donatas. Exinde Piſanæ Pandectæ ſunt appellatę, & quod omnes, quæ in vſu habentur, ex illis deſcriptæ fuiſſe credantur. Pandectæ Piſanæ pro Archetypo diu ſunt habitæ, b & ſolæ, vbi orta erat ſcripturæ controuerſia, conſuli conſueuerant. c Id monumentum Piſis per multos annos eſt conſeruatum, donec per Ginum Caponium ea vrbe in Florentinorum poteſtatem redacta, poſtea Florentiam delatum fuit, a quo tempore Pandectæ Florentinæ vocari cœperunt.

Cæterum Irnerius, vt non ſolum audientibus, ſed etiam poſteris prodeſſet, mira breuitate, & ingenij acumine in legum opus primus ſcholia edidit, quæ gloſſas, hoc eſt, interpretationes vocauit, ſed qui rectiùs ſentiunt, voces obſcuras, & minus vſitatas, non autem ipſam expoſitionem gloſſas dici autumant. d Ariſtoteles in Poetica e peregrinum idioma gloſſam vocat. Irnerij gloſſæ, & quæ poſt eum ab alijs additæ ſunt, ab Accurſio confuſæ priſtinum nitorem retinere, aut dignoſci non potuere. f In vno tamen Irnerius non paruum errauiſſe viſus eſt, quòd ex duabus Græcarum Nouellarum verſionibus aliam elegantiorem velut adulterinam reiecit, & eam, quæ minus Latina, & corrupta erat, recepit, quam etiam Authenticam velut omni fide dignam ad alterius ſenioris differen-

tiam

a *Odofr. in l. vlt. col. vlt. C. de in integr. reſt. in l. ius ciuile. ff. de iuſt. & iur.*

b *Abb. in c. quis. n. 9. ver. et quod ſuprà dixi. de ſent. et re iudi. c. Ant. Auguſti. l. emenda. c. 1.*

c *Bar. in l. ſi creditor. § vlt. de diſtr. pign. l. nemo. de pact. l. filiusfam. § diui l. ea lege. C. de cond. ob cauſ.*

Pãdectæ, cur Florẽtinę dicatur.

Gloſſa quid ſignificet.

d *Quintilianus lib. 1. cap. 1.*

e *cap. 21.*

f *Odofr. in l. ius ciuile d. iuſt. & iur. & in auth. quo. res an[illegible] C. de Sacr. Sanct. Eccleſ.*

tiam vocauit. a & quod exitiale Iurium ſtudijs damnum attulit, poſteri eius errorem ſecuti verſionem illam iam authenticam factam pro germana tenuerunt. Errandi cauſam Irnerio viro alioqui prudentiſſimo Iuſtiniani Conſtitutio b præbuit, qua leges in diuerſum idioma niſi, κατὰ πόδα, id eſt ad verbum verti prohibentur.

Quæ igitur authentica nunc eſt interpretatio velut ad verborum seriem facta comprobata, alia verò, quæ ſenſum potius quam verba ſequitur, damnata fuit, hæc in perpetuum exilium acta nusquam hodie apparet, illa autem longè (vt creditur) deterior ſola pro legitima agnoſcitur, & in vſu habetur. Noſtri librum Authenticorum à Nouellis differre falsò opinantur, & quod eas corrigat, & probabiliora contineat, authenticum dictum fuiſſe putant. c Cæterum non negligendum opus aggreſſus eſt Irnerius, qui, vt laborem ſtudioſorum ſubleuaret, & ab ea lectione, quæ ſæpius ſtomachum mouebat, homines forenſes liberaret, authenticas interpretationes anguſtis verbis coarctatas appoſitè Codici inſeruit. d Eo beneficio effectum eſt, vt rarò, & non niſi in ambiguis quæſtionibus, Nouellarum librum conſulere cogamur, quod aliqua ex archetypo quandoq; reliquiſſe, vel immutaſſe dicatur. e Nonnulli Nouellas conſtitutiones ſerò ab Irnerio lectas fuiſſe tradunt, cui quondam in iudicio oranti oppoſitum eſt, quod contra nouellam legem diceret, & ille eam à Græco Monacho, & non à Iuſtiniano conditam fuiſſe iocatus perlepidè aduerſarium eluſit; ſolum autem ex iuribus, quod Digeſtum vetus vocatur, & Codicem, alijs relictis, publicè eſt interpretatus, quem & cæteri eo tempore ordinem ſunt ſecuti. Alias verò legum partes quas Infortiatum, & Digeſtum nouum appellant, ſtipe ſibi ab Auditoribus collata, domi profeſſores exponebant. f Quare illæ ordinariæ dictæ ſunt lectiones, quæ ex profeſſo tradebantur, hæ extraordinariæ, quæ priuatim mercedem ſoluentibus explicabantur g ea pecunia, quia ab audientibus colligebatur, collecta nominabatur, h

a *Holoan. in epiſt. ante Nouell.*

b *in l. ii. § hoc autem C. de vet. iur. enuclean.*

c *Alberic. in C. de emẽd. Cod. dom. Iuſt. in fin. Cep. in auct. ſed nouo iure. ſub. nu. 5. C. de ſeru. fugit.*

d *glo. in auct. quas actiones C. de Sacr. Sãct. Eccl. Aret. in l. eius §. 1. verſ. ſed quæritur. de teſtam. et alij plures. Odofr. in l. 1. C. de emend. Cod. Do. Iuſtin.*

e *Zaſi. lib. 1 ſingula. reſpon. c. 7 ſub. num. 6. Corne. Conſ. 4. in 4.*

f *Odofr. in l. vlt. in fin. ff. de diuort.*

g *Odofr. in proœm. ff. in prin. n. 1.*

h *Alber. in l. dic̃ functo. de officio aſſeſſor.*

quæ in eos, qui Bidelli vocantur, nunc tranſlata fuit.

Cum ergo Irnerius Infortiatum non ſit interpretatus, & ab eo alibi tactæ quæſtiones ibi referantur, dubitatur à noſtris, an illud volumen habuerit. a Poſterioribus verò temporibus veſpertinis horis hæ quoq; lectiones publico ſtipendio enarratæ ſunt; Vnde factum eſt, vt non modo ipſæ ordinariæ, ſed pluribus in locis vtiliores, ac præſtantiores habeantur, cum eruditiſſimi quiq; ampliſſimis ſtipendijs ad eas potiſſimum enodandas conduci conſueuerint. Hic non omittendus eſt primorum illorum interpretum vſus, qui quotannis integrum volumen vel Codicem, vel quod Digeſtum vetus nuncupatur, explicare ſolebant, & cum ad eius finem perueniſſent, præuio profeſſore, auditores ad ſacra in honorem Spiritus Sancti celebranda piè proficiſcebantur. b Nec ſemel in die, ſed bis, mane, & veſpere fermè per binas horas profitebantur. c Ab initioq; menſis Octobris exorſi vſq; ad medium Auguſtum, vel etiam Septembrem lectiones continuabant, quod & ſuperioribus annis paucis, breuibusq; interpoſitis ferijs obſeruabatur, vt ex vetuſtis Patauinæ Academiæ conſtitutionibus, ex ipſis etiam Interpretum ſcriptis deprehenditur. d Quare improbanda eſt huius ſeculi mollities, quo vix toto anno centum lectiones per horæ ſpacium audiuntur, & pluribus, longiſq; interpoſitis vacationibus, paucæ admodum leges potius attinguntur quam perficiuntur.

Sed vt ad Irnerium redeamus, cum ipſe totum ius ſingulis annis ſolus explicare non poſſet, alijs, quorum infrà mentionem faciemus, ea prouincia eſt demandata; Vnde varijs diuerſas legum partes interpretantibus quiſq; quam volebat Pandectarum, vel Codicis partem eodem anno audire poterat. Alternis enim annis quiuis profeſſor vel Digeſtum vetus, vel Codicem exponebat. Reliqua verò extra ordinem diſcentibus tradebantur. Et ſicut hodie primum docere volentibus Inſtitutionum lectio traditur; tunc ab extraordinaria, & forte difficiliori incipiebant,

a *glo. in R. ff. ſol. matr.*

b *Odofr. in d. l. vlt. in fin. ff. de diuor.*

c *Bar. in l. edita. ante num 13. C. de eden.*

d *Iaſ. in l. Marcellus §. res quæ 3 fin. ff. ad treb. & in l. vlt. de lib. & poſthu. & ad l. vlt. in fin. C. de inoffi. teſtam. & in l. venditor. ad fin. de tranſac.*

quam

quam per multos dies proſequebantur, donec doctiores facti alijs iurium explicandorum partibus digni interpretes viſi fuiſſent. Non pauciores itaq; quatuor, aut quinq; profeſſoribus in quaq; Academia ius explicare conſueuerant, idq; tandiu eſt obſeruatum, donec bini eiuſdem lectionis Interpretes, vt infra dicemus, conſtituti fuere.

Inſtrumentorum etiam omnium formulam Irnerius compoſuit, quæ Formularium vocabatur. a Hic liber non paucis adiectis ab alijs locupletatus eorum nomine circumfertur. In dialectica verſatus in rebus quoq; naturalibus Irnerius doctus eſt habitus. b Morte occubuit circiter An. humanæ ſalutis M.CXC. Humatus eſt Bononiæ, quam prius Hortum, mox Theſſabonicam, deinde Bononiam vocatam eſſe plures referunt, c cuius rei nulla, quod ſciam, apud probatos hiſtoriographos fit mentio. Hæc Academia hoc tempore celebris facta, poſtea magni nominis fuit, cui Gregorius IX. P. M. Decretales, Bonifacius VIII. ſextum librum, Ioannes XXIII. *Clementinas* inſcripſerunt. Clemens V. in Synodo Viennenſi ſtatuit, ibi Hebraicam, Arabicam, Chaldeamq; linguas doceri, d pluraq; Lotharius Cæſar eidem priuilegia dediſſe fertur, e quod verius eſſe poteſt, quam quod de Theodoſio iuniore ſcribitur. f

MARTINVS.

Cap. XIV.

MArtinus ex nobili Goſia familia Bononienſi per factiones Gibellinorum patria expulſa ortus, g Cremonæ natus eſſe dicitur, vt Raphael Volaterranus h ſcribit, qui Boſianum, vt ipſe appellat, diuerſum à Martino interpretem putat, cum id eius familiæ nomen fuerit. Martinus ab Irnerio eruditus in expli-

a *Glo. in l. iubemus 2. §. ſanè 2. in ver. petitione, C. de Sacr. Sanct. Ecclеſ. Odofr. in auth. qui res. ante num. 4. de Sacr. Sanc. Ecclеſ.*

b *Odofr. in l. vlt. C. de integ. reſt. mino.*

c *Archid. in c. cõuenior 23. q. 8. Imo. & Felin. in c. iurgãtiũ. de ſent. et re iudic.*

d *Cle. 1. de magiſt.*

e *Bar. l proe. ff. §. hac autẽ ad fin.*

f *glo. in Cle. 1. de magiſtr. in ver. Bononienſi. Bal. in auth. habita. C. ne fili. pro patr.*

g *Cin. in l. 1. §. exceat. in fin. C. de rei vxo. actio.*

h *lib. 21. Anthropolog.*

cando iure ciuili poſt præceptorem maxime claruit. In defendendis tamen opinionibus ſuis nimis pertinax habitus, ex ſuo capite ſępe aduerſus iura quandam æquitatem ſibi fingere conatus eſt; Vnde prolatis contra ea, quæ reſpondebat, ab æmulis libris, non ſemel rubore ſuffuſus eſſe dicitur. a Cæterum ingenij præſtantia, & doctrina fretus cum non facile poſſet à ſententia dimoueri, exemplo Antiſtij Labeonis Iuriſconſ. b primus inter illius temporis Interpretes diuerſis ſectis cauſam prębuit. Hunc enim Placentinus, & Albericus à Porta Rauennate vt plurimum ſunt ſecuti, qui omnes ab auctore Goſiani ſunt appellati. c Aduerſarios verò inſignes habuit Bulgarum, Ioannem Azonem, & poſtremò cum alijs Accurſium; ſed inuitis æmulis tantam ſibi nominis famam comparauit, vt ei Fridericus Aenobarbus Cæſar velut peritiſſimo iura imperij declaranda committere non dubitauerit.

Cum enim anno M.CLVIII. ſibi in Italiam venienti Dertonenſes, Cremonenſesq; portas occluſiſſent, Roncaleam omnibus Italię Principibus, ac cuiuſq; Vrbis Coſs. concilium indixit. Eò cum pluribus alijs quatuor celebriores legum peritos Martinum Goſiam, Bulgarum, Iacobum, atq; Vgolinum à Porta Rauennate, qui tunc Bononiæ ius ciuile profitebantur, conuenire iuſſit, ac vt cæteris eruditiores interrogauit, an rerum omnium dominium Cæſar haberet, quæ eius indulgentia velut precario iure à poſſeſſoribus tenerentur; Cum id Martinus affirmaſſet, negaſſet Bulgarus, d nutaſſentq; cęteri, Tum Fridericus quodnam in Longobardorum ciuitates ius haberet, maturius eos definire præcepit. Illi tantum negocium ſibi non ſine magna inuidia committi animaduertentes ex ſingulis Longobardiæ ciuitatibus vnos ſibi ad iudicandum collegas dari impetrarunt. Itaq; viginti octo ex omnibus vrbibus electi Iuriſconſulti cum quatuor eximijs profeſſoribus vltra Padum in templum, quod S. Petri Contrebiæ vocabatur, conuenerunt, inter eos Obertus ab Horto feudorum auctor celeberrimus, & Gerardus

Caca-

a *Odofr. in l. athletas §. ult. ſi. qs furti ff. de his, q notan. i ſam.*

b *l. 2. §. poſt hunc ff. de orig. iur.*

c *glo. in l. ſi duo in prin. ff. uti poſſid. & in d. §. taceat.*

d *glo. & Odofr. in l. bene à Zenone C. de quadr. preſcript.*

Obertus ab Horto.

Gerard. Cacapiſti.

Cacapiſti & ipſe in feudis clarus ambo Mediolanenſes fuiſſe creduntur.

Re diu inter ſe tractata, tandem omnia Romani imperij iura definierunt, quæ ad Fridericum delati ſinguli ciuitatum legati ſe obſeruaturos promiſerunt, vt quibuſdam in annalibus ſcriptum reperitur. Sed Odofredus id, eiecto ex Italia Friderico, factum fuiſſe memorat; a ipſe verò Italiam inuaſurus in primis à Bononienſibus, vt ſuæ fidei ſe committerent, poſtulauit, quod Martini, Bulgari, Iacobi, & Vgolini opera facilè obtinuit. Sed cum durius ſe gereret, Longobardis non amplius ſex menſibus imperauit. Demum conciliari illis cupiens per nuntios rogauit, vt legatis ad ſe Conſtantiam miſſis pacem inire vellent; id actum eſt, ac ferè LX. ab omnibus ciuitatibus miſſi legati ad Cæſarem fuerunt. Cum eo de omnibus conuenit, præterquam de iure, quod ſummum in populos habere volebat; Vnde orto diſſidio in magna contentione res fuit, iamq; omnes remeabant, quum Fridericus Rectoribus Ciuitatum, quæ ſibi fœdere iunctæ erant, diffiniendæ controuerſiæ ius dedit. Illi a ſingulis Ciuitatibus Cęſari, à quo cudendæ monetæ facultatem obtinuerant, quaternas argenti marcas pendendas eſſe ſtatuerunt, quæ ſumma XXXII. vncias ac circiter aureos XXX. continet. In cauſis XV. libras eius monetæ excedentibus ad Cęſarem appellari, eius vexilla in conſpicuo cuiuſq; ciuitatis loco explicari, XXVI. illius monetæ denarios à ſingulis familijs eidem ſolui, & venienti in Italiam alam equitum, manumq; peditum à quibuſq; populis mitti, b pro quibus cudendæ pecuniæ ius habuerunt. Ea eſt, quæ Conſtantiæ pax vocatur.

At Martinus apud Cæſarem, quem ambitioſius colebat, c magno in honore ſemper extitit, ac de multis ad leges Roin pertinentibus, cum eo familiariter colloquutus, d etiam nonnullas opiniones, quarum auctor extiterat, Imperatoris auctoritate comprobari obtinuit. Inter alias illa celebris fuit, de qua ſemel aduerſus Bulgarum

con-

a *In l. eſt receptũ. ff. de iuriſdict. om. iud.*

b *Odofr. in l. eſt receptum. ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. ille à quo §. tempeſtiuum ff. ad Trebellian.*

c *Andr. Iſerni. in conſtitu. ſi dubitatio. Roll. à Vall. in cõſ. 46. n. 52. lib. 5.*

d *Odofr. in l. rem non nouam. in fin. C. de iudic.*

contendit, inanes contractus addito iuramento iure confirmari, de quo cum vterq; apud Cæſarem diſputaſſet, ille Martini ſententiam lege lata recepit. a Eius opiniones etſi quandoq; iuri conſonas Accurſius ſiue inuidia, ſiue ex odio ante concepto, vt qui eius æmulo Azoni impenſius ſtudebat, non ſine ſtomacho ſæpe reijcit, & eius ſectatores per contemptum Goſianos vocitat. b Vnde alij audaciores facti ipſum nihil ſani, aut veri vnquam protuliſſe dicere non verentur. c Demum diu concepti odij furorem euitare non potuiſſe fertur; Cum enim in publico certamine Azonem conuiciſſe viſus eſſet, ab irato æmulo clauibus, quibus auditoria claudi conſueuerant, occiſus eſſe dicitur. d Id tamen potius obſcura fama, quam certo auctore eſt peruulgatum. Cum Cæſariani nominis ſtudioſus Martinus fuiſſet, agnatos Gibellinæ factionis Principes fecit, qui aduerſa parte Bononiæ præualente omnes patria poſtea eiecti fuere. e

Eadem ætate Otho Papienſis docuiſſe videtur, qui & ipſe non ignobiles gloſſas in ius noſtrum edidit, f ac pro antiquo Gloſſatore citatur. Sed cum raro eius mentio fiat, vix in ſtudioſorum cognitionem peruenit. Salicetus vero pro Othone Lotharium citat, de quo infra dicendum erit. Deceſſit Martinus anno vitæ LXXVIII. ſepultus Bononiæ apud ædem Minorum loco celebri.

a *Odofr. in auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit.*
b *in d. l. ſi [illegible] ff. [illegible] poſſid.*
c *Iaſ. in §. ſi minus inſtitu. de act. n. 22.*
d *Alcia. lib. 9. parer. cap. vlt.*
e *Cin. in d. §. taceat. in fin.*
Otho Papienſis.
f *Bar. Bal. & glo. in l. vlt. §. 1. C. de bon. q. liber.*

BVLGARVS.
Cap. XV.

PAtria Piſanus eſſe à nonnullis Bulgarus exiſtimatur, cui errori cauſam corruptus Bartoli Codex dedit, qui pro Bandino Piſano Bulgarum citat. g Ego, vt plurimos eius ætatis Interpretes, Bononienſem fuiſſe exiſtimo, qui ingenij felicitate, excultaq; doctrina ſupra alios ſui tem-

g *in l. hac conſultiſſima C. qui teſta. fac. poſſ.*

temporis Iuriſconſultos excelluit, & cum venuſta etiam pronunciatione doceret, vulgo os aureum eſt appellatus. a In græcis quoq; literis ita verſatus fuiſſe a quibuſdam creditur, vt iura græcè conſcripta quàlia in Pandectis non pauca habentur, in latinum verterit, b quorum opinioni mendoſi Codices cauſam præbuerunt, qui pro Berguntione Bulgarum habent, quem græcarum literarum omnino expertem fuiſſe conſtat. Iura ergo græcè conſcripta Berguntio Piſanus Leonis Iuriſconſulti auus latina fecit, vt Odofredus vetuſtiſſimus auctor teſtatur. c

Cæterum expletis gloſſis in ius ciuile editis Bulgarus etiam luculentum in regulas iuris commentarium expoſuit, cui notas Placentinus addidit; ad eam deniq; famæ celebritatem peruenit, vt cum alijs Profeſſoribus ad diffinienda imperij iura, vt ſupra in Martino diximus, a Friderico Ænobarbo euocaretur, & ob inſignem, quam oſtendit, doctrinam, pro eo Bononiæ ad ius dicendum Vicarius creatus fuerit. d Erat eius officium in appellationum cauſis, quæ ſummam librarum xxv. Bononienſium excedebant, iudicare. In eo autem magiſtratu tanta æquitate ius dixit, vt eius ſententiæ de ambiguo iure prolatæ in vniuerſa Italia vim legis habuerint. Inter alia preclarum hoc eius decretum fuit, vt vxori, quam maritus in teſtamento bonorum dominam, & vſufructuariam eſſe voluit, ſtantibus liberis, ex coniecta mente defuncti alimenta tantum debeantur, quod cùm iure inductum non ſit, in curia tamen Bulgari obtinuit, e & vbiq; in Italia obſeruatur; Craſſum autem imitatus eſt, quem multa contra ius ſcriptum pro bono, & æquo dixiſſe, Cicero f memorat. A Friderico conſultus, & familiariter cum eo verſatus non pauca impetrauit. g

Denique Italiæ regnum affectanti Cęſari dedendæ Bononiæ auctor fuit, vt ſupra quoq; ſcripſimus, vxorem filiam fa. communibus liberis ſuperſtitibus, cum amiſiſſet, dotem inſigni probitatis exemplo Socero reſtituit. Docuerat enim antea vir erudititiſſimus, defuncta in matrimo-

a *Odofr. in l. 2. §. ſed etiã. ff. de minor. 25. ann.*

b *glo. in l. penult. ff. de manu. teſta & in l. vlt. ff. fini. regund.*

c *in l. 11. in fin. ff. de legib.*

d *Salice. in auct. Hoc locum C. ſi secũ. nupſ. mul.*

e *glo. in d. auct. quod locũ, Bar. i l. titia. §. titia. n. 11. de lega. 2.*

f *in Bruto, ſeu de Cla. Oratorib.*

g *Odofr. in l. ... non nouum in fin. C. de ...*

nio

nio cum liberis filia, dotem velut peculium patris profectitium ipſi eſſe reddendam. Martinus verò Goſia æquitatis ratione ſubnixus eam, velut matris patrimonium; a poſteritati acquiri tenebat, qui ex hoc facto à Bulgari Socero conſultus: *Si mihi*, reſpondit, *qui contra te ſentio, hic caſus contigiſſet, iure fuiſſem abſoluendus: ſed Gener tuus, qui diuerſum docuit, ſua ſe iam ſententia condemnauit, & niſi vt falſus interpres à me turpiter reprehendi maluerit, petitam dotem reddere cogetur.* Ita dimiſſus cum Generum interpellaſſet Bulgarus, ne vel ſordidæ auaritiæ, aut falſæ doctrinæ notari poſſet, ad confirmandam, quam tenuerat, opinionem, reſtituta pecunia, Martinum Antiſophiſtam prudenter eluſit, b magnaq; cum laude conſeruata exiſtimatione patrimonij, quam famæ diſpendium pati maluit. Sed Albericus eius diſcipulus etſi cum Præceptore ſentiret, cum ſibi idem accidiſſet, ſententiam ſe mutaſſe, dixit nec præclarum Præceptoris exemplum ſecutus eſt.

Cum verò plures liberos, & eos bonis moribus præditos, Bulgarus ſuſcepiſſet, omnibus extinctis, infelici fato ſuperſtes fuit. Sed præcipuè vnius obitu, qui magnæ ſpei Iuriſconſultus non modicas opes cumulabat, maximè eſt conſternatus. Quo defuncto, in vulgatum illud carmen prorupit,

Ordine turbato ſuccedis Bulgare nato.

Deficiente igitur ſobole, ad procreandam prolem vxorem ætate matura, & quæ vulgo mulier credebatur, pro virgine duxit, poſtridieq; cum interpretaturus legem, cuius initium eſt, Rem non nouam, neq; inſolitam aggredimur dum ea verba recitaret, audientibus riſum mouit, qui hoc ad coniugem, quam corruptam inuenerat, retulerunt Itaq; vniuerſi libris, quos tum ſecum gerebant, plaudentes ſtrepitum excitarunt. c Quo anno deceſſerit, aut quo in loco humatus ſit, non conſtat.

a in l. 3. §. ſed vtrũ ff. de minor.

b Odofr. in l. dos à patre. C. ſol. matr. & in l. iure. ff. de iur. dot.

c gl. & Odofr. in l. rem non nouã. C. de iudic.

IACO-

IACOBVS ANTIQVVS GLOSSATOR BONONIENSIS, ET BANDINVS PISANVS.
Cap. XVI.

DVo, qui in iure ciuili gloſſas ediderunt, Iacobi fuiſſe dicuntur, quorum alter ad poſterioris differentiam Antiquus vocatus eſt, alius Bandini appellatus. Ille, quòd primis temporibus, quibus leges Romanæ poſt expulſos Barbaros ab Irnerio explicari cœperunt, Bononiæ profiteretur, antiqui Gloſſatoris nomen tulit, genere Bononienſis, Gratiano Decretum compilante, in patria docebat, qui fuit ann. MCL. a Poſtea vero cum Martino Goſia, Bulgaro, & Vgolino à Porta Rauennate a Friderico Aenobarbo Roncaleam, vbi Principum Italorum comitia habenda erant, vocatus cum cœteris XXVIIII. Iuriſconſultis Cæſaris authoritatem declarauit. Aenobarbo verò Galliam Ciſalpinam ſubigente, idem cum alijs dedendæ Cęſari Bononiæ auctor fuit, vt ſupra in Martino ſcripſimus. Non multo poſtquam a Roncalea redijt ſuperuixiſſe videtur, qui, vt ex quadam Bartholomęi Brixienſis ſupputatione deprehenditur, An. MCLXI deceſſiſſe cenſeri poteſt, is, vt infra etiam dicetur, cum Bagaroto ſæpe in foro diſſeruit. b

Eadem ætate Bandinus Piſanus, c quem alij Gandinum vocant, d Codicem interpretatus eſſe videtur, etſi hunc Bartolus men loſè Bulgarum nominet. e ex quo Iacobus iunior natus eſſe creditur. Alij eum Bergentionem eſſe volunt, qui græca iura in latinum vertit. Hi omnes, etſi in iura ciuilia ſuas interpretationes reliquerunt, minus tamen cęteris celebrantur, obſcurioremq;

a *glo. in c. poſt appellationem ſ. forma in 1. gloſ. 2. q. 6.*

b *Io. And. in additio. ad ſpecul. de libell. conceptio ſ. nunc dicendum. ver. 24*

Bãdinus Piſanus.

c *glo. in l. hac cõſultiſſima. C. q teſta. fac. poſs.*

d *in d. l. Hac conſultiſſima.*

e *in d. l. Hac conſultiſſima.*

famam ad poſteros tranſmiſerunt. Sed ne omnino eorum memoria periret, ſilentio non pretertuimus.

VGOLINVS A PORTA RAVENNATE BONONIENSIS. Cap. XVII.

a *Cin. in l. cum quærebatur n. 9. C. vn. vi.*

VGo à Porta Rauennate patria Bononienſis, a quem alij Piſanum eſſe exiſtimant, & Vgolinum nominant eodem tempore, & docendo, & feudorum opere clarus fuit. Cum enim Fridericus feuda cum vetuſtis iuribus collocanda Bononiam miſiſſet, ac profeſſores, qui in Diui Petri templum conuenerant, ea ſub diuerſis titulis Codicis ſtatuiſſent, ipſe poſt Authentica illa poſuit, quam x. Collationem vocauit; b diu ſumma cum laude docuit, vir integerrimæ vitæ, & vt aliqui volunt, ſacerdos, etſi Odofredus eum publicanum vocat. Tandem Ann. M.CLXVIII. deceſſit, vt eius Epitaphium Bononiæ apud S. Victorem, vbi humatus eſt, declarat.

b *Odofr. in auth. caſſa. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Aluar. in proœm. feud. col. 4. q. 3.*

Tranſijt, vt viuat, mundanæ legis alumnus,
Mors ſit ei requies, vltima vita Deus.
Vrbis honor, mundi ſpeculum, iacet hic Vgolinus,
Spiritus aſtra tenet; corpora ſignat humus.
Cui fortuna manum reuocans conceſſa tetendit,
Cui lex vberius vbera plena dedit,
Mens legum cecidit, rebqui latitant Phariſæi
Chriſtus, qui nouit parcere, parcat ei.
Mens reſpondebat veraci conſona linguæ,
Et par effectus cordis, & oris erat,
[illegible]dis, nequitiæ, liuoris, & ambitionis
[illegible] vnicus hoſtis erat,

[illegible]

Mors voluit mundum ſub certa lege teneri,
Nam cinis eſt hodie, qui fuit ignis heri.
An. Domini M.CLXVIII.

Sunt qui eum Vgonem vocant. Alij duos Vgonem, & Vgolinum faciunt, qui Vgolinus Fontana cognominabatur. a

a *Alber. in l. Rutilia polla. ff. de contr. empt.*

R O G E R I V S.
Cap. XVIII.

MArtini, & Bulgari ætate clareſcere Rogerius cœpit, qui primus in eam Pandectarum partem, quam Infortiatum vocant, gloſſas emiſit. b Cum enim publico ſtipendio non niſi Digeſtum vetus, & Codicem antiqui profeſſores interpretari tenerentur, reliquas legum partes negligentius tractabant, nec niſi priuatim ſoluta ſtipe explicabant, & ob id extraordinarias eas lectiones vocabant, vt ſupra quoq; meminimus. Sed Rogerius, ne hæc quoq; legum pars obſcura permaneret, in eam ſuas lucubrationes edidit. Primus etiam iuris compendium (quod Summam vocant) viginti chartarum numerum non excedens compoſuit. c Hunc æmulatus Placentinus aliam longè luculentiorem Summam emiſit, tertiam, ſed inanem Ioannes fecit. d Poſtremò verò cæteris lucupletiore condita omnes ante ſe Azo ſuperauit. Sed hæc infra ſuo loco diffuſiùs referuntur. Rogerium alij corruptè Frigerium nonnulli etiam Fridericum nominant. e idem de diuerſis præſcriptionibus forma dialogi ſcripſit, in quo ſe cum iuris prudentia loquentem inducit. Nulla eius mortis, aut ſepulchri memoria habetur.

b *Odofr. in l. 1. ff. ſolu. matr. & in l. diuortio. in princ. eo.*

c *Odofr. in l. 1. ff. de tranſ.*

d *in Sũma Azo. in princ. trium libr. Cod.*

e *glo. & Odofr. in d. l. 1. ff. de tranſ.*

Digitized by Google

O T T O.
Cap. XIX.

Ogerij Suppar fuit Otto, qui de ordine iudiciorum ſummarium & ipſe ſcripſit, quod typis excuſum habetur. eius ſæpe Accurſius meminit, ſed alia non extat memoria.

P L A C E N T I N V S.
Cap. XX.

Lacentinus genere Gallus Martini ſectator, & diſcipulus in Monte Peſſulano ius ciuile profeſſus eſt: Hæc ciuitas eſt Galliæ Narbonenſis olim Agathopolis dicta Magalon. diœceſis, vbi ipſe primus gymnaſium inſtituit a circa an. 1196. & poſtea ibidem Bertrandus de Monte Pauentino docuit. Ipſe ſcribendi cupidus ad ius ciuile euoluendum in ſecretam villam ſeceſſit, nimiumq; gloriæ ſtudioſus, & Rogerij nominis abolendi cupidus, ad eius ęmulationem locupletius iuris compendium in Codicem, & Inſtitutiones compoſuit, quod opus, etſi minus perfectum, illis tamen temporibus adeò legum ſtudioſis gratum fuit vt, reiecta Rogerij ſumma, velut nimium ieiuna, hæc ſola præ manibus haberetur.

a Bert. in addit. ad proœm. Dini. de reg. iur. i fin. Bertrãdus de mõte Pauentino.

Inde in patriam reuerſus ſtatim à Nobilibus à Caſtello Bononiam ad profitendum vocatus, ibi per biennium magna audientium frequentia ius ciuile eſt interpretatus; vnde non mediocrem aliorum docentium, quorum auditoria deſtituta permanſerant, inuidiam contraxit. Mox

longa

longa de legibus oratione habita vacaturus in patriam rediit. Sed crebris Bononienſium, atq; coniunctorum precibus expugnatus iterum Bononiam reuerſus ibi per quadriennium docuit, & alias antiquis gloſſas addidit.

Eo ſtipendio expleto, domum reuerſus aliud trium poſtremorum Codicis librorum, & Pandectarum compendium perfecit, quod ſub titulo Summæ non aſpernandum opus à non paucis etiamnum legitur; Id, quod in tres extremos Codicis libros Azonis nomini adſcriptum circunfertur. In illius præfatione ſe nimis gloriæ appetentem, & alienæ laudis inuidum oſtendit, quum Rogerij nomini tenebras ſe offuſurum arrogantius iactat. Binos de *iudicijs*, & actionibus, & vnum de accuſationibus librum compoſuit. In Monte Peſſulano, vbi docuit, & originem ſumpſit, defunctus eſt, & in cœmeterio D. Bartholomęi extra muros ſepultus. Hoc epitaphium habuit, cuius multa vetuſtate exeſa legi nequeunt.

Boer. in loco ſupra citato.

Iura Pontificia, ac Cæſarea Placentinus præclarè docuit, lites placauit etiam dubias, & ſecundum eadem iura iuſtè vixit.

P T L E V S.
Cap. XXI.

PYleus à Modœcia, quod eſt Mediolanenſis agri a caſtellum, oriundus eſſe dicitur, ſed ipſe ex patre Mutinenſi in Bononiæ pago natum ſe dicit; b is Modœcia vocabatur; ſed poſtea ſe ciuem Mutinenſem fecit, c Martini, & Placentini ſectator circiter An. M.CLXX. Bononiæ docuit, pluresq; in ius ciuile gloſſas condidit, mirificè diſputationibus delectatus, ſingulis diebus Sabbathi propoſita quæſtione, quam argumentis hinc inde adductis confirmabat, differere con-

a *Io. Andr. in addit. ad ſpecul. in proœm. in ver. plurimis.*

b *in proemiũ tit. de munic. et orig.*

c *Odofr in l. ſolutum §. ſolutam. in prin. ff. de pigno. act.*

conſueuit, ob idq; Sabbatinæ quæſtiones, quarum volumen edidit, dictæ fuerunt. a & ſæpius ab Accurſio Sabbathina quæſtio pro ea quæ à Pyleo diſputata eſt, citatur. In his plures ſibi finxit, nec paucas, quæ ex facto contigerunt, diſcuſſit. In ea exercitatione illa, quæ vulgò à noſtris Brocarda appellantur, primus inuenit, b quorum etiam libellum ab eo diſputationum nuncupatum compoſuit. Alij Iuriſprudentiam nominant. c Sunt autem Brocarda regulæ generales, vel, vt alijs placet, perplexæ quæſtiones plurimis ab vtraq; parte argumentis, rationibusq; munitæ, ex quibus non ſecus ac ex labyrintho ſine longa diſtinctione nemo ſe facile explicare poteſt. d Illis poſtea quædam Petrus addidit, vt Io: Baptiſta à S. Seuerino memorat.

Cum diu Bononiæ profeſſus Pyleus magna nominis fama clareſceret, à Mutinenſibus, qui tum & ipſi Gymnaſium erexerant, amplo ſtipendio ad docendum inuitatur. Id ſubodorati Bononienſes cum iuramenti religione obſtrinxerunt, ne vnquam extra Bononienſem Academiam doceret. Sed rurſum ſolicitatus centum Marchis argenti ſibi oblatis Mutinæ, vbi ciuis factus eſt, aliquot annis profeſſus eſt. Marchæ nomen recens, & antiquis incognitum fuit. Ea octo vnciarum pondus continebat, quæ olim Genevæ deinde Lugduni frequenter in auri, & argenti maſſa à negociatoribus emi conſueuerat. Honorarij ſumma precium fermè DCLXX. aureorum eo tempore efficere poterat. e Egregium Pylei commentum Baldus recitat. f *Machinarij, inquit, ex alto lapidem proiecturi præclamarunt prætereuntibus, vt ſibi cauerent. Quidam verò iter faciens, ea voce neglecta, fuit vulneratus, & Machinarios in ius vocauit, vt vulneris impenſas ſoluerent; illi Pyleum conſuluerunt qui cum ſciret teſtibus probari non poſſe, illos tranſeuntes præmonuiſſe, hac vſus eſt arte. Machinarios in iudicium duxit, & cum à Prætore interrogarentur, cur temerè lapidem deieciſſent, monitu aduocati nihil reſponderunt. Mirante id prætore, & cauſam quærente, Muti ſunt, reſpondit Pyleus,*

Brocarda, quæ ſīt.

a *Odofr. in l. qui ſine vſuris. ff. de n. g. geſt.*

b *Bal. in c. vlt. de feud. March. & in ſūma Azo. in tit. de municip. & origi.*

c *glo. in §. qui clericus, ſi de feud. defunct. fuer. contro. inter. dom. & agna.*

d *Iaſ. in l. quicqd aſtringendę n. 5 ff de ver. ob. poſt Imo. ibid. Sylua nupt. libr. 5. ſub n. 72.*

e *Geme. in regu. de valo. exprim. q. 9 nu. 3. & 4.*

f *in practica vtriusq; iuris R. de cautellis.*

Pyleus, & nihil audiant. Tum aduerſarius, Immo, inquit, audiui eos tranſeuntibus acclamantes, vt ſibi cauerent. Ergo abſoluentur, ſubiunxit Pyleus, præmonens enim de damno non tenetur; eosq; liberauit. a Pyleus gloriæ cupidus ſummam in tres poſtremos Codicis libros, quam Placentinus inchoauerat, perfecit. b Vxorem habuit, quæ in vitæ diſcrimine, nulla alia voluntate expreſſa, tantum eum, de quo interrogata erat, hæredem ſe facere reſpondit; Vnde dubitatum eſt, an illud legitimum teſtamentum foret, quod Pyleus negauit, diſputandoq; ſuſtinuit, c etſi pluriſmi contrarium tenent. d Librum quoq; de ordine iudiciorum inſcriptum, qui tunc temporis ante aureum Gulielmi Duranti ſpeculum maximè vtilis habebatur, inſtar compendij, quod ſummam vocabant, ſatis eruditè compoſuit. e Poſtremo in vſus feudorum gloſſas edidit. f Vir mirè probitatis fuit. g Eius mortis, aut ſepulchri nullum, quod ſciam, extat monumentum.

a *l. ſi putator. ff. ad l. aquil. §. itē ſi putator. inſtitu. cod.*
b *Azo. in ſūma tit. C. de muni. & origin.*
c *Io. Andr. in addi. ad ſpecul. ti. de teſta §. 1. in addi incip. Pyleus. & eſt eius quaſtio CX.*
d *in l. iubemus C. de teſta. in l. . §. ſi qs ita. dever. ob. Pau. Ca. in l. hac cōſultiſſima. C. de teſta.*
e *Io. Andr. in addi ad ſpecul. i proe. in ver. plurimis.*
f *Bal. in proem. feud. ſub nu. 4.*
g *Odofr. in d. l ſolutū. §. ſolutā.*

ALBERICVS A PORTA RAVENNATE.

Cap. XXII.

Albericus à Porta Rauennate inter iurium profeſſores non aſpernandus præceptorem Bulgarum habuit, h quem tamen moribus corruptus vitæ integritate imitatus non eſt, ſiquidem & ſordibus, & gulæ præter dignitatem deditus fuiſſe dicitur. Cum enim defuncta in matrimonio filia ſua, relictis liberis dotem patri reſtituendam eſſe, ſecundum Bulgari ſententiam, docuiſſet, ipſe amiſſa ſuperſtitibus liberis vxore, Præceptoris, qui dotem reddiderat, exemplum ſequi noluit, ac Socerum datam pecuniam repetentem eluſit, & cum ex eo, quod aliter docuerat, argueretur, ſe errore

h *Odofr in l. preſcriptione C. ſi contra ius. vel vtil. publ. & in l. dos à patre. C. ſolut. matr.*

a Odofr. in d. l. das a patre, & ibi Azo. C. ſolu. matrim.

tandem agnito ſententiam mutaſſe facetè reſpondit, a in quo Dionyſium Heracleotem philoſophum Zenonis Stoici auditorem imitatus eſſe videtur, qui cum Præceptore dolorem malum non eſſe aſſerebat, ſed indifferentem, b cum vero poſtea renum morbo laboraret, & impatibili dolore cruciaretur, ſententiam mutauit, clamans falſa eſſe, quæ à Zenone docerentur.

b Diogen. Laert. De vita Philoſ. lib. 7. in Zenone.

Non minus vini appetens Albericus conuiuijs libenter intererat, in quibus ad bibendum inuitatus ebrietatis infamiam euitare non potuit, & ſemel apud Hiſpanos diſcipulos prandenti merum eſt propinatum, & aquam ad diluendum poſcenti ex compoſito vinum album lymphæ ſimile miſcuerunt, largiusq; bibentem inebriarunt. Itaq; ab exhilarato Præceptore non paucas legum interpretationes extorſerunt, & ad fideiubendum pro ſe improbè induxerunt. c

c glo. & Odofr. in l. dolum. C. de dolo.

Non negligendas tamen in Codicem, & Pandectas gloſſas edidit, & vt plurimum contra Martinum & Placentinum cum Bulgaro ſenſit. Omnium frequentiſſimum auditorium habuit, vt in publico Reip. palatio, quę ſcholæ D. Ambroſij poſtea ſunt dictæ, docere ſit coactus. d Ob idq; omnium Doctorum Princeps nominabatur. Quando deceſſit, aut vbi humatus ſit, ignoratur.

d Odofr. in auth. ſi quis in ali quo C. de eden.

IOANNES BOSSIANVS CREMONENSIS.

Cap. XXIII.

e Odofr. in l. ſcri- ptæ C. ſi c. tra ius. vel vtil. publ. Caſtialup. de modo ſtudendi. f Odofr. in l. 1. de off. et l. vlt. C. de ſ. integr. reſt. min. g Odofr. in l. ceſſ. poſt tres. ſi ex cautio.

Sub id tempus in vtroq; iure Ioannes Boſſianus paulo iunior Alberico e floruit, Patria Cremonenſis. à quo etiamnum Boſſiana familia nominatur; in Dialectica, & philoſophia, ceteriſq; artibus eruditiſſimus euaſit. f Bulgarum audiuit. g Mox ad leges expli-

explicandas promotus inter omnes ſui temporis Interpretes clariſſimus extitit, vſq; adeo vt Iuris lucerna, vel, vt alij ſcribunt, ſpeculum mundi ſit appellatus, ex cuius auditorio Illuſtres viri prodiere. Placentini tamen nominis inuidia tactus compendium Digeſtorum, quod Summam vocabant, ad eum ſugillandum edidit. Sed cùm minus eruditè doctum virum reprehendere potuiſſet, opus velut vento, & æmulatione plenum neglectum fuit. a Poſtremò librum Nouellarum, authenticorum vulgò dictum, ordine compoſitum in Epitomen, ſeu, vt nominant, Summam redegit, quæ Azonis compendio coniuncta pręmanibus habetur, nec inutilis elucubratio, pręſertim cum ab Accurſio recognita ſit, exiſtimatur. Arborem etiam actionum poſtea à Rofredo Beneuentano locupletatum excogitauit. b

a *Odofr. in l. 1 ff. de edend.*

Rofredus Beneuentanus.

b *Bap. à S. Blaſio in prin. tract. actionum.*

Ioannes etſi plurimos diligentes, ſtudioſoſq; diſcipulos habuit, nullus ex illis fuit, qui Nicolaum Furioſum ſuperauerit. Is enim quæcunq; ab eo docente proferebantur, ea celeritate, & diligentia excepit, vt omnes Præceptoris interpretationes ad verbum ſcripſerit, c pluſq; hic ſtudioſos ſcribendo quam ille dicendo iuuiſſe videtur. Præter annotationes etiam in feuda gloſſas Nicolaus edidit. Defunctus Bononiæ Ioannes An. ſalutis MCXCVII. in D. Antonij templo cum hoc rudi epitaphio ſepultus fuit.

Nicolaus Furioſus.

c *Odofr. in proem. ff. n. 10. in l. 1. de iuſt. & iur. & in l. qui cum tutorib. de trāſ. & in l. non ſolū ff. de in integr. reſt.*

Hoc tumulata iacent Baſſiani membra lapillo,
Quis ſit, metra docent, quæ ſubſcribuntur in illo.
Huic legum latis patuit victoria caſtris,
Nunc cedens fatis ſocialibus inſidet aſtris.
Canonicæ coluit ſcripturæ plenius ortum,
Qua duce promeruit cæleſtem cernere portum.
Hic erat Italiæ ſydus reuerentia fratrum,
Flos roſeus patriæ, decus orbis, gloria patrum,
Obſequijs promptus, & in omni dogmate certus,
Conſilijs cautus, humilis, iocundus, apertus,

S *Si tres*

Si tres excipias annos de mille ducentis,
Terminus occurrit, quo mortis iura ſubiuit.
Inuidus è medio Baſſianum finis ademit,
Cuius membra breuis hic ſita petra premit.
Summus in alterutro Doctoris iure peregit,
Hactenus officium, quem lapis iſte tegit.
Iura duo potuit naturæ ius ſuperare.
Hæc duo de proprio mors fugat ima dare.
Iſtius meruere ſinu duo iura locari,
Solus in Italia qui fuit abſq; pari.
Non ſibi ſed vitæ moritur, fons iuris, & artis,
Non is ea, ſed eo vita moderna caret.
Quiſquis in iſtius cathedram ſuccedere quęrit,
Fontis reſpectu riuus ineptus erit.
Hunc ſociat ſummis Paulica conuerſio turmis
Subſcriptum

Magnæ igitur virtutis eſt, & ſublimioris ingenij ſub ſenſu animum retrahere, duce ratione generoſam erigere mentem, & diuinam ſublimare naturam, vt ad ſuperos inuiſibilis animus aduolare contendat. Nemo diuitijs, nemo faſcibus confidat, quia immortalem iſta non faciunt. Verum illa eſt fęliciſſima hominum hæreditas, Iuſtitiam, Fidem & Charitatem obſeruaſſe.

Alius etiam Ioannes ad huius differentiam antiquior cognominatus quandoq; citatur. Sed quod raro eius mentio habeatur, vix ad hominum notitiam peruenit. a

a *Odofr. in l. ſi alio §. 1. ff. ſi ex noxal. ca. agatur.*

BAGAROTTVS, ET VBERTVS BONACCVRSIVS DE VRBE. *Cap.* XXIV.

EAdem ætate Bagarottus genere Gallus, & vt creditur, Ioannis diſcipulus a claruit, qui cum ius ciuile Bononiæ profiteretur, tres libellos compoſuit, vnum de dilatorijs exceptionibus, quem ſe precibus Iacij Pariſienſis Archidiaconi edidiſſe dicit. Alterum de reprobationibus teſtium. Tertium cauillationum, quem Vbertus Bonaccurſius ſuo nomine de præludijs cauſarum inſcriptum publicauit. Vnde eorum alterum furem eſſe oportuit. b Alium etiam cuius initium eſt, Ab accuſatore, qui nuſquam apparet, feciſſe dicitur. Bagarottus magnas cum Iacobo Balduini in foro contentiones exercuit. c Eius mortis tempus, aut ſepulturæ locus neſcitur.

a *Odofr. in auth. ſi quis in aliquo C. de eded. Iacius Pariſieñſis Archidiaconus.*

Vbertus Bonaccurſius.

b *Ioan. Andr. in addit. ad ſpecul. in proem. in ver. plurimis.*

c *Io. Andr. in additi. ad ſpecul. de libell. concept. §. nunc dicendum. ver. 24.*

AZO BONONIENSIS. *Cap.* XXV.

INter omnes Ioannis diſcipulos d Azo Bononienſis emicuit, cuius gens ignoratur. Dum in patria iuri operam daret, in contubernio præclari ingenij ſocium habuit, qui cum ſe exercere conſueuerat. Is longo poſt tempore, dum ad aulam Pontificis proficiſcitur, Azonis auditorium peregrino habitu ingreſſus interrogandi veniam petijt, tum enim mane docentes interpellandi ius non erat. Ei poteſtate

d *Odofr. in l. etſi poſt tres ff. ſi quis cautio. Bar. in l. 1. poſt. num. 6. ff. de acq. poſſ. & Raph. Volater. lib. 21. Anthropolog.*

dicendi facta, quæ ab Azone relata fuerant, confutando; adeo eruditè diſſeruit, vt ipſum docentem ſuperauerit. Qui cum è cathedra deſcendiſſet, agnitum hominem, & pro meritis laudatum amplexus domum ſecum ad prandium duxit, ſæpiusq́, hoſpitis acumen commendauit. a Etſi in philoſophia, atq; alijs artibus, vt eius temporis conſueuerant Iuriſconſulti, non multum profecit, in iure tamen ciuili omnium eruditiſſimus euaſit.

a *Odofr. in l. 2. C. de iud.*

In Pontificum verò conſtitutionibus minus verſatus cum ſemel, delegante ante litem conteſtatam defuncto, demandatam iuriſdictionem expirare contra Boatinum Mantuanum in foro defenderet, nec apertam de hoc legem poſſet oſtendere, ab amico canonum interprete edoctus citauit. C. relatum. de off. delega. Aduerſarius verò oſtendit C. ſequens, quod incipit, Gratum, quod à ſola citatione Iuriſdictionem vult perpetuari; vnde rubore ſuffuſus Azo, & ad amicos conuerſus, barbara voce per iocum dixit, Gratum & Relatum fecit me vituperatum. b Cum aliquot annis Bononiæ docuiſſet, ſunt, qui eum, vt inuidiam æmulorum vitaret, ad Montem Peſſulanum ſeceſſiſſe affirment, atq; ibi per aliquot menſes docuiſſe, Indeq; non multo poſt Bononiam reuocatum maiore in pretio fuiſſe, ſed vereor, ne hi pro Pyleo Azonem ſcripſerint.

b *Io. Andr. in d. c. relatum.*

Ad eius nominis celebritatem decem millia auditorum Bononiam confluxiſſe dicuntur. Et vt in magna multitudine euenit, graui inter Longobardos, & Hetruſcos exorto diſſidio cruentum certamen commiſſum vniuerſam cum Peregrinis ciuitatem perturbauit. Erant tunc temporis ſub profitentium ditione diſcipuli, qui etiam de grauiſſimo crimine accuſati ad Præceptores puniendi remittebantur. Sed illi in corrigendis iuuenum erroribus clementiores, tum furentium feruorem compeſcere non poterant. Sano itaq; conſilio ſtatutum eſt, vt omni poſt habito priuilegio, delicta ſeueriori Prætoris iudicio corrigerentur. In cauſis vero ciuilibus priſtinam Doctores aucto-

ritatem

ritatem retinerent. Id vbi actum, grauioris pœnæ metu perterrita iuuentute, tumultus quieuit. Sed non multo poſt redintegrato priuilegio, iterum criminalium quæſtionum auctoritatem profeſſores a receperunt, qui in plectendis facinoroſis lenti laſciuientium licentiam eò vſq; creſcere permiſerunt, donec vniuerſæ iuriſdictionis poteſtatem amiſerunt.

Azo ad Placentini æmulationem methodica arte ius ciuile in compendium redegit, quod opus Summam vocant, cui quædam Odofredus non inutilia addidit. Id tum legum ſtudioſis adeo gratum extitit, vt non modo in omnium manibus verſaretur, ſed nec ſine eo forenſia negocia tractari poſſe in prouerbium abierit. Vnde Veronę etiam ſtatutum eſt, neminem illorum Iuriſconſultorum Collegium poſſe ingredi, qui eam Summam non habuiſſet. b Nec Mediolani in ordinem Iuriſconſultorum recipitur, qui id opus ſecum non tulerit, ac ſuum eſſe iurauerit, c omnibus enim, qui ante ſe ſcripſerant, excelluit. d Pyleum prætera imitatus librum Brocardorum minus tamen frequentatum compoſuit, ac gloſſas in Digeſta, & Codicem apparatus titulo edidit, quæ ab Alexandro à S. Egidio eius diſcipulo collectæ, & hodie in lucem editæ circumferuntur. Aliæ in Pandectas non apparent. Demum Canonicus factus, & Sacerdotij dignitate honeſtatus Ius Pontificium docuiſſe dicitur. In æmulos, præter dignitatis decus, iracundior etiam Iacobum Balduinum mentitum fuiſſe ſcriptum reliquit. e

Henrico Cęſari, qui Friderici minoris pater fuit, admodum familiaris, & ſæpius de iure ab eo interrogatus, omni adulatione poſthabita, liberè, vt ſentiebat, reſpondit. Ferunt enim Henricum circiter An. ſalutis MCXC. Bononiam profectum Azonem, Lothariumq; tum clariſſimos profeſſores ob diuerſa negocia accerſcere ſolitum fuiſſe. Semel autem cum inter eos medius per vrbem equo veheretur, ab illis quæſiuiſſe, cuinam merum imperium competeret. Tum Azo ad Lotharium conuerſus annuit,

a *Odofr in auth. habita C. ne fil. pro patr. & in fin. proœm. ff.*

b *Cępol. cautell. 243.*

c *Sylua nuptia. lib. 5. ſub. n. 25. ver. etiam ſi eſſet Azo.*

d *Corne cōſ. 240. in 3 Sylua nuptial. in loco ſupra citato.*

e *in l. ſcriptura C. de fid. inſtrumē*

annuit, vt prior ille reſponderet, ibi Lotharius; *Quandoquidem* (inquit) *Azo me primum iubet dicere, te ſolum, Cæſar, ius gladij habere arbitror.* Tum Henricus Azonem interpellauit, vt ſuam ſententiam proferret. Et ille etiam prouinciarum Præſidibus iure animaduertendi poteſtatem tributam, ſed non minus Auguſtum, velut omnium ſupremum Principem, eandem auctoritatem retinuiſſe aſſeruit. Ad palatium deducto Cæſare cum diſceſſiſſent, Henricus, Azone dimiſſo, Lothario velut rectiùs ſentienti equum dono miſit. Quare Azo leges de hoc loquentes poſtea interpretatus, & in priſtina, verioreq; ſententia permanens ſe æquum quidem dixiſſe, ſed Lotharium equum duxiſſe querebatur. a

a *Azo in ſumma C. de viris omni iud. ante n. 15. Odofr in l. imperiũ n. 9. ff. de iuriſd. omn. iud.*

Auditorij cuſtodem vulgò Bidellum dictum nomine Galloppreſſum, & patria Tarentinum habuit, qui corpore niger, & ſtatura pumilio adeò deformis fuit, vt pro monſtro teneretur. Is laſciuientis iuuentutis petulantiæ expoſitus omnibus ludibrio fuit, & quandoq; ſtila collo circumpoſita, pellibus tectus, & per vrbem ductus ridendum ſpectaculum de ſe exhibuit. Verum ita vniuerſis Morio gratus fuit, vt duorum millium eius temporis librarum Bononienſium ſtipem ab audientibus collegerit, b quæ ſumma totidem florenos tunc æquabat.

b *Odofr. in l. hac cõſultiſſima C. q teſta. fac. poſſ.*

Tanta verò animi alacritate Azo docuit, vt diem, qua profitebatur, ſemper ſibi ſaluberrimam eſſe, nec niſi vacantem ſe ægrotare dictitaret, idq; etiam euentus comprobauit; æſtiuarum enim vacationum tempore cum in difficilem ægritudinem incidiſſet, An. MCC. ſummo cum totius orbis luctu obijt. Tantus verò Bononienſem Academiam tum mœror inuaſit, vt præter conſuetudinem ob defuncti viri deſiderium non niſi poſt actum omnium Sanctorum feſtum profiteri cœperint. c

c *Odofr. in l. vlt. C. de ſent. poſſ.*

Quare fabuloſum eſt, quod ob occiſum in certamine Martinum capite damnatus fuerit, ac vocem hanc ad beſtias, dum ad ſupplicium traheretur, ſæpius repetierit, legis illius initium ſignificans, d qua ſe eminentiſſimum virum

d *ff. de pœnis.*

virum ob bonum publicum ſeruandum eſſe ſenſiſſe dicitur. a Ei diſcipulus nomine Homobonus Hoſtienſis præceptor in iurium interpretatione ſucceſſit, qui etiam aliqua ipſius gloſſis addidit. b Tumulus Azonis propè turrim S. Seruatij ad viam publicam ob vetuſtatem collapſus cum hac inſcriptione poſtea reſtitutus fuit.

Azoni Iuriſconſultorum lumini An. gratiæ M.CC hic tumulato in ſepulchro vetuſtate collapſo ac inter Rud. vix agnito Io. Franciſcus Aldrouandus Dictator, & Conſules Bon. P. impenſa Conciui ſuo B. M. memoriam poſuerunt An. Salutis M.CCCCXVI. V. Id Oct. b.

Aliæ ſequebantur literæ, quæ conſulto deletæ fuerunt. Ob eximiam eruditionem veritatis tuba, c & fons legum vocatus eſt; d plures etiam ex eius auditorio clariſſimi profeſſores prodierunt. vt Accurſius, Iacobus Balduinus, Odofredus, Io. Andreæ, & alij, quorum infra mentionem faciemus.

a *Alcia. lib. 9. pare. cap. vlt. Homobonus Hoſtienſis.*
b *Hoſtienſ. in tit. De nunciat. no. oper. verſ. qualiter tollatur. ſub n. 11. ad fin.*
c *Guid. Pap. in conſ. 63. & 88.*
d *Bal. in l. cōtractus n. 8. C. de fid. inſtrum.*

LOTHARIVS CREMONENSIS. Cap. XXVI.

LOtharius patria Cremonenſis e Azonis æmulus & ipſe ius noſtrum Bononiæ interpretatus alias gloſſas edidit. Sed cum natura mulieroſus, ac ferox armis deditus eſſet, plus enſe quam iure valuit. Matronas etiam intemperantius ſectatus eſſe dicitur, ac ſemel formoſam mulierem, cuius cauſa ſibi, & Azoni vt arbitris compromiſſa fuerat, vt eius aſpectu frueretur, non per nuncium, vt alij conſueuerant, ſed ipſemet domi conuentam impudenter citare volebat. f Ob id magnam cum Azone facti indignitatem ægrè ferente contentionem exercuit, dicens, Arbitros per ſe non per alium vocandi in ius poteſtatem habere, ſicut & olim Tribuni plebis ipſimet ius appre-

e *in Archiuio Bononia.*
f *Odofr. & Cin. in l. ſancimus C. de iudic.*

Digitized by Google

apprehendendi, non per alium in ius vocandi auctoritatem habuiſſe feruntur.

Henrico Cęſari, cuius ſe ſtudioſum oſtendebat, Azone gratior fuit; cùm enim eo diſſentiente, vnum Auguſtum ius gladij habere dixiſſet, ſolus generoſo equo donatus eſt, vt ſupra memoraui. Demum Cęſaris ſuffragio Archiepiſcopus Piſanus declaratus a ab Innocentio III. reprehenſus eſt, b quòd falſam contra ſacri ordinis viros opinionem ſequeretur, quos foro ſuo renunciare poſſe defendebat, & quia iura Ducatus Calaritani ad Rom. Eccleſiam ſpectantia vſurpabat. c Non multum in iure ſcripſiſſe creditur, cum raro etiam eius opiniones recitentur. Nonnulli pro Ottone Lotharium nominant, d ac ſæpe per errorem alter pro altero ſcriptus inuenitur. De eius morte, aut ſepulchri loco nihil certi habetur.

a *Odofr. in l. imperiũ. n. 9 ff. de iuriſdic. om. iud.*
b *in c. ſi diligenti. de for. comp.*
c *c. ſi diligenti. de praſcr.*
d *Salice. in l. vlt. §. 1 C. de bon. qua liber.*

IACOBVS BALDVINI BONONIENSIS.
Cap. XXVII.

IAcobus Balduini Bononienſis Azonem in prima iuuentute profitentem audiuit, e ſed ingratus diſcipulus falſæ doctrinæ notam Præceptori imponere non erubuit. f Quare tanta poſtea in illum ira Azo excanduit, vt impudentis mendacij reum factum mentitum fuiſſe dixerit. g Sed nec erga patriam Iacobus melior extitit, qui Bononiæ ingenti ciuium ſtudio Decurio creatus accepta pecunia aduerſus eam patrocinari non dubitauit, & cum à Guglielmo Puſterla Mediolanenſe tum ibi Prætorem agente de inofficioſa actione argueretur, ſe pro vrbis conſuetudine feciſſe reſpondit. h

Non inutilibus tamen ad ius ciuile gloſſis promulgatis, haud parum legum ſtudioſos iuuiſſe creditus eſt. i

e *Odofr. in l. de quibus poſt n. 13. ff. de leg.*
f *Odofr. in l. filiũ quem. C. fam. hercis.*
g *in l. ſcriptura C. de fid. inſtrum.*
h *Odofr. in l. his q. ſſcis ff. de poſtu.*
i *Odofr. in proem. ff. ante nu. 17.*

Tanto

Tanto etiam ſtudio uiua voce docuit, vt ruri agens à lectionibus non vacauerit. electus Prætor Genuę per biennium vacauit. a Quo tempore aduerſus eius ciuitatis municipalia iura, quæ nobiles non laqueo, ſed gladio puniri mandabant, priuatem, qui atrox facinus patrarat, ſtrangulari præcepit, ob id eo ſtatim exauctorato Genuæ ſtatutum eſt, ne ibi in poſterum legum Doctor ius diceret. b Ex eius auditorio cum plures alij, tum clariſſimus legum profeſſor Odofredus prodijt, quando deceſſerit, aut vbi humatus ſit, neſcitur.

a *Odofr. & Alber. in l. lecta. ſi cert. peta.*

b *Alb. in l. 1. C. vbi Sena. vel Clariſs.*

Hoc tempore Antonius Lyus Clariſſimus Iuriſconſultus Patauij claruit, cuius hoc Epitaphium in æde Diui Stephani conſpicitur.

Antonius Lyus.

Iuris Prudentum Vertici Antonio Lyo Patauinorum virorum opt. obijt Anno Sal. MCCVIII.

ROFFREDVS BENEVENTANVS. Cap. XXVIII.

Roffredus Butienſis e patria Beneuentanus c & ipſe inter præcipuos Gloſſarum conditores recenſetur, qui primo Rogerium, deinde Azonem, d &, vt alij autumant, Cilianum quendam audiuit. e Diu Bononiæ profeſſus cum ob inteſtinas factiones, & externa bella ibi ſtudia eſſent intermiſſa, poſt eius vrbis, vt ipſe vocat, tranſmigrationem Aretij docuit, f ibi arborem actionum antea à Ioanne excogitatam perfecit, & in vtroq; iure libellos, quibus in foro rei conuenirentur magna induſtria compoſuit, g eiſq; plures quoq; exactè diſcuſſas quæſtiones, quas velut diebus Sabbathi diſputatas Sabbathinas vocauerat, applicuit. Hæ olim, antequam locupletiores recentiorum formulæ inuenirentur, in magno pretio apud forenſes fuerunt, & licet non

c *Io. And. in add. ad ſpecul. tit. de ſucceſs. ab inteſt. ver. ſed igitur.*

d *Bar. in l. 2. §. 2. ff de ſuis et legit. Caccia. de Ludo. n. 20.*

e *Io. And. in add. ad ſpecul. in titulo de loca. §. 1 in ver. dixit.*

f *glo. & Odofr. in l. 1. §. initium. ff. de poſtul.*

g *Io. And. in add. ad ſpecul. in proæm. in ver. plurimis.*

a *Sylua nupti. lib. 3. ſub n. 7.*

b *Pandulphus Collenutius. lib. 4. Hiſto. Neapolis.*

c *Alua. de pace tenend. in prin. ver. ex hac gloſ. & in proem. feudorum. col. 2.*

pauca erronea contineat, ob praxim tamen nullus eo vtilior liber in iure noſtro vnquam editus fuiſſe creditur. a Roffredum in aula primarium iudicem Fridericus II. Cæſar habuit. b

Vir fuit feſtiui ingenij, qui, vt ſcripta eius indicant, multis in locis oportunè, ſuauiterq́; iocatur. Huius diſcipulus alter Roffredus fuit, vel, vt alij malunt, Fridericus, & ipſe Beneuentanus, qui præclarum de pugna, ſeu duello tractatum 12. quæſtionibus explicatum edidit. c Ab eo Odofredi fluxiſſe feruntur. Bononiæ defunctus ante Diui Franciſci templum marmoreo ſepulchro vmbella ſupra pyramidis ſpecie impoſita conditus fuit. Aliud, quod ſciam, ob vetuſtatem de hoc proditum non eſt. Floruit An. MCCXX.

Bartholomeus Beneuentanus.

Bartholomæus quoq́; Beneuentanus Patauij ius ciuile docuit, & in eius vrbis æde maiori extra portam meridionalem in arca lapidea cum hoc epitaphio iacet.

Nate Beneuento tibi ius ciuile cathedram
Dum coleres Paduam Bartholomae dedit.

Tu vigil ad cauſas tu tradere iura diſertus,
Tu placidus cunctis dapſilitate tua

Vixiſti prudens, prudens moriendo dicaſti,
Huic tumulo corpus, oſſibus ampla tuis,

Tu proprij fratris tumulo dari corpus eidem
Mandaſti, factum eſt, parcat vtriq́; Deus.

ACCVR-

ACCVRSIVS FLORENTINVS, ET FRANCISCVS CERVOTVSQ; EIVS FILII. Cap. XXIX.

ACcurſius patria Florentinus, a iam quadragenarius, b vel, vt alij ſcribunt, c XXVIII. An. natus ius ciuile ab Azone audiuit, d cum prius philoſophiæ naturali, atq; alijs diſciplinis operam dediſſet, in numerum Iuriſconſultorum receptus & ipſe Romanas leges Bononiæ diù eſt interpretatus. Demum in ſolitudinem ſecedens e ex aliorum gloſſis, quæ confuſæ, & velut à pluribus factæ ſub varijs nominibus diſtinctæ erant, nouas conflauit, quæ perpetuo contextu conſcriptæ, quod abſolutiores, ordinatioresq; eſſent, ſolæ in manibus ſtudioſorum verſari, ac legi cœperunt. Aliqui Cyprianum antiquum enarratorem id ante ipſum egiſſe tradunt. f

Sed Accurſius ab Inſtitutionibus auſpicatus omnes iurium partes breui interpretatione illuſtrauit. Et An. Salutis MCCXX. in Authenticorum volumen gloſſis excuſſis, g opus perfecit. Similibus iuribus in vnum congeſtis, & contrarijs ſublatis, mirificè ſtudioſos iuuit; ſæpe ſibi ipſe contrarius fuiſſe videtur; ſed id non ex ingenij leuitate, ſed diuerſis antiquorum, quas annotabat, opinionibus euenit. His enim, quæ ab alijs inuenta fuerant, ad prolixitatem euitandam, primam nominis auctorum literam apponere conſueuerat, quæ etiamnum in medijs gloſſematibus conſeruantur. In fine verò vt plurimum deſunt, ita fit, quæ alterius plerunq; eſt opinio. Accurſij eſſe credatur, & ſibi ipſe aduerſari videatur, vt Cinus,

a *Alb. in l. 1. ff. de conſ.*
b *Fulg. in l. cum quid ff. ſi cert. pet. Rapha. Volaterra. lib. 21. Anthropolog.*
c *Alex. in l. 1. C. qui aetate vel profeſ. ſe excuſ. l. 10*
d *glo. in l. vlt. in ver. poſſunt ff. de cōd. cauſ. dot.*
e *Rapha. Volat. l. 21. Anthropol.*
f *Rapha. Volat. l. 21. Anthrop.*
g *Accurſi in auth. vt prepoſ. nom. Impe. in ver. indictionis.*

Digitized by Google

& alij animaduerterunt. a Vſq; adeo breuis fuit in ſcribendo, vt ſæpe obſcuritatem euitare non potuerit, etſi Paulus Caſtrenſis, vt iuuenum ingenia excitaret, id eum data opera feciſſe exiſtimat.

Iactabundus habitus eſt, quod ſe Accurſium, quia opportunè legibus accurrit, dictum fuiſſe ambitioſius ſcribit; b nonnulli vero id non ab ipſo, ſed à Franciſco eius filio adiectum fuiſſe contendunt. Bulgari, Azoniſq; ſectator in Martini fautores quandoq; intemperantius inuehitur. c Tantæ auctoritatis fuit, vt omnibus Interpretibus auctoritate præſtet, d quippe quem Aduocatorum Idolum appellare Cinus non dubitauit. e Magnificas ædes, in quibus machina rotis verſatili in ſuperius ædificium aqua commodè trahebatur, Bononiæ inhabitauit, f villam quoq; nomine Ricardinam amæniſſimam habuit, cuius & ipſe meminit. g Is eſt vicus ad Sapinam flumen ſitus duorum exercituum conflictu nobilitatus, quum Veneti aduerſus Galeacium Sforciam Inſubrium Principem cruento prælio certarunt, vnde per multos annos memorabilis pugna Ricardina eſt nuncupata.

Duos filios Accurſius ſuſcepit, Franciſcum, & Ceruotum; Franciſcum, quibuſdam ei traditis, quæ in legitimam imputari voluit, emancipauit. h Is a Rege Angliæ in Galliam, vt ibi doceret, deducendus erat, quod cum Bononienſes præſenſiſſent, pœna publicationis bonorum indicta, præceperunt, ne recederet ipſe verò ciues eludens, omnibus amico venditis, diſceſſit, ſed bona nihilominus ſunt publicata, vnde redire coactus vbi reuerſus eſt, eorum reſtitutionem impetrauit. i Interea Toloſæ ius ciuile aliquandiu docuit. Et cum ſemel nodoſum, de eo, quod intereſt, tractatum explicaret, à Iacobi à Rauenis argumentis, qui tum omnium in orbe iuris doctiſſimus habebatur, & in habitu diſcentis incognitus his, quæ dixerat, oppoſuit, ægre ſe defendit. k Bononiam vero regreſſus eodem, quo Bartolus, tempore profeſſus eſſe dicitur, & ſemel orta ſuper quadam lectione controuerſia,

Piſas

a *Io. And. in add. ad ſpecu. in tit. de accuſa. §. 5. tractandum. in prin. in 3. par.*

b *in l. facta. §. ſi in danda. ff. ad Trebellia.*

c *Bal. in l. cum notiſſimi in prin. n. 14. C. de præſcr. 30. anno.*

d *Bar. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. Deci. cōſ. 146. n. 7*

e *in l. non moriturā. C. de cōtr. & cōmit. ſtipu. Iaſ. i d. l. vt vim.*

f *glo. in l. qui fundum. in fin. ff. de contra. emp.*

g *in l. annua. §. 1. ff. de annu. leg. in l. quaſitum. §. vlt. in ver. non videri. ff. de fun. inſtruc.*

Franciſcus, & Ceruotus filij Accurſij.

h *Bar. in l. in quartā poſt n. 10. ad l. Falcid. Paul. caſtr. in l. filiū quem habentē C. fam. herciſ.*

i *Alberic. in l. hi q. C. de reſcin. vēd.*

k *Cin in l. 1. ante n. 15. C. de ſent. quæ pro eo, quod inter.*

Piſas ad literam Piſanam inſpiciendam miſerunt. a Sed is alterius Accurſij, cuius infra mentionem habebimus, filius fuit, vltra Neſtoreos enim annos viuere non potuit, vt Bartolum docentem videret.

Ceruotus vero cum ante annum ætatis XVII. inter Iuriſconſultos referri vellet, diuq; diſceptatum eſſet, b an id ex iure eſſet, tandem voti compos factus eſt. Deterior tamen interpres ineptas Gloſſas, & longe à vero diſtantes paternis addidit, c quæ Ceruotianæ vocatæ vt plurimum reijciuntur. d Filiam quoq; habuiſſe dicitur, quæ ius ciuile Bononiæ publicè docuit. e Gulielmus quoq; Accurſij, qui paraphraſim in Inſtitutiones ſcripſit. Gloſſatoris ſe filium in earum proemio affirmat. Deceſſit Accurſius anno ætatis LXXVIII. Salutis MCCXXIX. eius Sepulchrum ad ædem D. Franciſci Bononiæ cum hoc breui Epitaphio ad huc reperitur.

Sepulchrum Accurſij Gloſſatoris legum, & Franciſci eius filij.

Poſt eum nemo in Pandectas, aut Codicem gloſſas conſcribere auſus eſt, ſeu quod ea interpretatione amplius opus non eſſe arbitrarentur, ſeu quod amplioribus commentarijs maiorem laudem comparare ſtuduerint.

Alius Accurſius Regienſis An. Salutis MCCLXXIII. in Regienſi Academia profeſſus eſt, vt in eius Vrbis tabulario legitur, de quo infra dicetur.

a *Bar. in l. ea lege C. de cond. ob cauſ.*

Ceruotus.

b *Albe. in l. 1. §. initium ff. de poſtu. Io. Faber. in §. vlt. inſt. quib ex cau. manu. nõ licet.*

c *Docto. in l. ſingularia. ff. ſi cert. petat.*

d *Bar. in l. liber homo. §. ſi attilicimus. ff de her. inſtitu. Bal. in l. præterea ff. manda. & in l. 1. §. officio ff. de tut. & ratio. diſtr.*

e *Alb. in l. qui filium. in fin. vbi pupil educa. debe. Tiraquell. in 11. leg. Connub glo. 1. par. 11.*

Accurſius Regienſis.

VBERTVS BOBIVS PARMENSIS, ET IOANNES DE DEO HISPANVS.

Cap. XXX.

VBertus Bobius Parmenſis primum in patria, deinde Vercellis, vbi Gymnaſium publicum florebat, magna cum laude ius ciuile docuit. a Tantaq; authoritatis fuit, vt de Regis Gallorum tutela conſultus ſit, an Blanca D Ludouici IX. Mater, & tutrix, quæ nobiles quidem, & diuites fideiuſſores, ſed pro Regni adminiſtratione idoneos dare non poterat, tutela priuanda eſſet, quod negauit, b atq; ita fruſtra factioſis reclamantibus eſt obſeruatum. An Salutis MCCXXVII. poſitionum tractatum conſcripſit, quem nuſquam reperiri arbitror, & libellum, qui Patria poteſtas inſcribitur, c vbi de ſummarijs iudicijs differit, ſed opus adeo confusè poſitum, vt non ſine magna difficultate, quæ in eo citantur, inueniri poſſint. d Id Ioannes de Deo Hiſpanus, Canonicusq; Vlyſſiponenſis anno Salutis MCCLVI. e ordinauit, ampliatumq; in VII. libros, & LXX. titulos diuiſit, & cauillationes appellauit, f quibus, plus quàm æquitatis ratio poſtulat, Vbertus ſtuduiſſe creditur. g Parmam reuerſus Vbertus ibi deceſſit, & in D. Ioannis templo poſt multos annos inſtaurato Monachi D. Benedicti hoc epitaphium columnæ inſcripſerunt.

D. M.

VBERTI BOBII PARMENSIS IVRECONSVLTI LEGVM INTERPRETIS RECEPTISS. MEMORIÆ ERGO MONACHI HVIVS COENOBII RESTAVRATO TEMPLO B. M.

Ioan-

a Alberi. in l. de creationib. C. de Epiſco. audien. Cagno. l. gem ff. §. hæc autē n. 6.

b Albe. ibid Iacobin. de S Georg.

Ioannes de Deo Hiſpanus.

c Alb. in l. 1. C. de his, qui in Eccl. man & in l. 3. C de iura calū.

d Io. Andr. in add. ad ſpecul. i gem. in ver. plurimis.

e Oldrad. conſ. 69. in fine.

f Io. Andr. in add. ad ſpecu. i. pem. in ver plurimis.

g Io. Andr in add. ad ſpecul. in tit. de excep. §. viſo quando excep-tiones verſ. itē nota ſecundum Vber. ac Bobio.

Ioannes vero De Deo tractatum Iudicum in quatuor partes diſtinctum edidit, & alium de Abuſibus contra Canones, quem Clero, Gymnaſioq; Bononienſi inſcripſit, a Apparatum, breuiatiuumq; Decretorum, Paſtoralem, Librum diſpenſationum, ſummam quorundam caſuum Decretalium, iudicum, Notabilia cum Summis titulorum Decretalium, & Decretorum. Chronica, Apparatum Metricum ſuper arbore Decretorum, Librum diſtinctionum, Commentum ſuper nouellis Decretalium, Pœnitentiarium, de cautela ſimplicium Sacerdotum, Queſtionum.

a *Alex. in conſ. 60. in fin. lib. 4.*

Hiſpanus fuit, à quo, puto, deſcendere alium Ioannem Dei, miræ ſanctitatis virum, qui ordinem illorum inſtituit, qui ædes ægrotis ſanandis curare ſolent, & orans deceſſit. Iuris Pontificij interpres fuit. De horum obitu, aut tumulo nihil certi habetur.

Ioannes Dei vir Summæ Sanctitatis.

IACOBVS COLVMBINVS REGIENSIS. Cap. XXXI.

POſt Accurſium inter eos, qui ius ciuile interpretati ſunt, maximum nomen adeptus eſt Iacobus Columbinus Regienſis, qui poſt Bulgarum, & Pyleum præclaras, & alijs, quæ ante ſcriptæ erant, luculentiores gloſſas in ſeuda b tanta eruditione compoſuit, vt poſt eum nullus ad id opus alias addere auſus fuerit. c & ſicut Accurſius anteriorum gloſſemata perfecit, ita & Iacobus veterum ſcholia, quæ in feuda edita fuerant, emendata mirificè locupletauit; magni nominis vir fuit, & ante Odofredum ſcripſit, & ſummam feudorum à Pyleo ante compoſitam plenius reformauit. Eius mortis dies, & cinerum locus neſcitur.

b *Cin. in auct. Sacramēta puberū. C. ſi aduerſ. vēdi. Bal. in proem. Feud. & Iaſ. in prelud. C. ep. in auct. ſed nouo iure num. 12. C. de ſeru. fugi.*
c *Aluaro in proem. feud.*

IACOBVS ARDICIONI DE BROILLO VERONENSIS.
Cap. XXXII.

EX eiuſdem Azonis auditorio nemini ſecundus prodijt Iacobus Ardicioni filius de Broillo a Veronenſis, qui poſt Azonis mortem ab Vgolino presbytero eruditus, vſus feudorum Præceptoris exemplo in compendium redegit, quod opus egregium & mirificè laudatum Summam feudorum vocant. b Adeoq; plenè, & ſubtiliter eam materiam tractauiſſe creditur, vt nihil deſiderandum reliquerit. c

a Cepo. in auth. ſed nouo iure n. 33. C. de ſeru. fugi.

b Bal. in proem. feud.

c Aluaro in proem. feudo.

Daniel Scarameus Iuriſconſultus Aſteſis.

Librum diu ſuppreſſum Daniel Scarameus Iuriſconſultus Aſtenſis ex ſua vetuſta bibliotheca An. MDXVIII. in lucem edidit. Is eſt, qui Bartholomęum patrem, Danielem auum, alium Bartholomæum abauum, & Ioannem atauum omnes clariſſimos Iuriſperitos habuit, apud quos præclarum opus diu conſeruatum tandem in medium prodijt.

Petrus Cernitus, aliàs Cerelus Bononienſis.

Poſt Iacobum in feuda præclarè Petrus Cernitus aliàs Cerelus Bononienſis ſcripſit, cuius aliud ad poſteros non peruenit. Is Bartolo lauream Doctorum petenti, & doctrinæ periculum facturo, recitandam aſſignauit l. 1. C. quem admo. teſt. aper.

IOAN-

IOANNES FASOLVS PISANVS. *Cap.* XXXIII.

NOn multo poſt Ioannes Faſolus Piſanus a claruit, qui non pauca & ipſe in ius ciuile, & vſus feudorum ſcripſit. Quendam etiam de ſummarijs cognitionibus libellum fecit, quem Gulielmus Duranti fere totum ſuo ſpeculo inſeruit. b Demum ob ſummam eruditionem, & morum integritatem Archiepiſcopus Ebrodunenſis factus etiam ſacris literis incubuiſſe à Baldo dicitur, c cui defuncto Henricus Cardinalis Hoſtienſis in Pontificatu ſucceſſit. Ebrodunum nunc Ambrous vocant.

a *Cin. in l. ſi is poſſidentis. n. 3. C. de probatio. in l. ob maritorum c. ne uxor pro mari.*

b *Alb. in l. 1 C. de his, qui in Eccle. manu.*

c *Bal. in proœm. feuds.*

IACOBVS A' RAVANIS LOTHARINGVS. *Cap.* XXXIV.

IIſdem fermè diebus circiter An. Salutis MCCL. Iacobus à Rauanis Lotharingus egregia ipſe quoq; in ius ciuile, & vſus feudorum commentaria elucubrauit, tantiq; nominis fuit, vt alius eo doctior, aut ſubtilior in toto orbe tum non haberetur. Præcipuè autem ingenij ſui acumen oſtendit, cum Franciſcus Accurſij filius à Rege Angliç in Gallias ductus quaſdam leges Toloſæ interpretaretur, diſcentis enim habitu ſumpto, ne agnoſceretur, nonnulla docenti obiecit, à quibus ille nunquam ſe explicare potuit. d Poſtea agnitus iucundam de ſe omnibus admirationem exhibuit.

d *Cin in l. 1. ante num. 15. C. de sent. quæ pro eo, quod intereſt.*

V Inter

Inter plures alios Toloſæ diſcipulum habuit Petrum à Bella pertica, a primus, quæ a maioribus ſimpliciter tradita fuerant, ad Dialecticum arguendi modum deduxit, maximeq́; Logicorum regulis eſt delectatus, quod Ricardus Malumbrę deteſtari conſueuerat. b Cum enim antea aut conſonantia iura tantum notarentur, aut in ſummam redigerentur, vel contraria ſoluerentur, is argumentorum multitudine quæſtiones tractare cœpit, quem morem poſteri retinuerunt. Dictionarium etiam ſecundum alphabeti ordinem compoſuit, quod ambitioſa inſcriptione Lumen ad reuelationem gentium appellauit, cuius hoc eſt initium. c

a Cin in l. in minor. C. in quib. ca. in integr. reſt. circa nu. 15. & in Rub. & l. 1. C. de ſumm. trinit. & ſide Catholica. Petrus à Bella pertica.

b Alb. in proem. ff.

c Alber. in proem. dictiona.

Ergo quiſquis habet patulas modo prouidus aures
Hic ſtudeat, legum lucida verba notet.
Alpha ſub alti uolis aquilis ſe prodit, & omnes
Explicat hic vires, officiumq́; ſuum.

Feudorum etiam compendium, quod Summam vocant, compoſuit. Eius mortis, aut ſepulchri monumentum non apparet.

ODOFREDVS BONONIENSIS, ET ALBERTVS EIVS FILIVS. Cap. XXXV.

Omnium Azonis diſcipulorum circiter An. Domini M.CCL. celeberrimus habitus eſt Odofredus, qui Bononiæ natus in D. Ambroſij curia (vulgus viciniam vocat) habitauit. d Alij eum Beneuento oriundum, & ex Roffredo, aut ex eius cognatis deſcendere tradunt. e Sed quiſquis fuerit, in naturali philoſophia, & artibus primum exactè eruditus, f poſtea iuri ſub Vgolino, Iacobo, Balduino, & Azone incubuit. g Deinde in Bononienſi Academia magna nominis fama iuo

d Odofr. in l. ſcriptura C. de ſid. inſtrum.

e Raph. Volaterr. l. 21. anthropol.

f Odofr. in l. 1 ff. de off. eius, cui mād. eſt iuriſd.

g Odofr. ī l. papin. §. ſi ex cā. ff. de in off. teſt. & in l. Sed etſi qs §. 1 ff. ſi quis caut.

Digitized by Google

ius ciuile docuit, vbi non ſemel à Gregorio Monte longo Gregorij Pontificis in Italia Legato de ambiguis iuris quæſtionibus conſultus fuiſſe dicitur. a Luculenta in Pandectas, & totum Codicem tanta fœlicitate, & facilitate commentaria edidit, vt ante ipſum nullus planius ſcripſerit, nec ex omnibus Interpretibus alius eo clarior, aut tyronibus vtilior habebatur. Quædam præterea Azonis Præceptoris Summæ addidit, b Gloſſas, quæ etiam hodie extant in tit. De pace Conſtantiæ, & Feudorum compendium compoſuit; de Libellis, quibus in Iudicio experimur, Reſtitutione dotis, ordine Iudiciorum, percuſſionibus, primo, & ſecundo Decreto, Curatore bonis dando, & arte Notariatus vtiles tractatus eruditè conſcripſit. c

a Odofr. in l. more maiorum. de iuriſd. omni. iud.

b Io. And. in addi. ad ſpecul. in gem. inver. devotè.

c Cepo. in auct. ſed nouo iure. n. 31. C. de ſer. fugi. Io. Andr. in d. proem. in ver. Plurimis. Albert. Iuriſcõſ. filius Odofredi.

Vir fuit hilarioris ingenij, qui non inſulſa ſcommata operi quandoq; immiſcet, ſed acris iudicij, qui concertantium opiniones graui, & maturo conſilio eligit. Moriens filium Albertum Iuriſconſultum reliquit, etſi eum alij alterius Odofredi filium fuiſſe falsò cenſent. d Exceſſit è vita Anno ſalutis M.CCLXV. cui Pyramidis inſtar monumentum ante ædem D. Franciſci magnifico opere cum hac inſcriptione fabricatum fuit.

d Volater. lib. 21. Anthropolog.

DEO TRI. VNI. Pyramidem, & ſepulchrum vetuſtate corruptum, quæ Albertus Genitori ſuo Odofredo legum parenti Anno Domini MCCLXV. iij. Non. Decemb. poſuerat, Laurentius Odofredus Dominici Odofredi poſterioris Filius Alberti Trinepos ſua impenſa in meliorem faciem opere, & cultu, ſplendoreq; reſtituit. Anno Salutis MCCCCXCVII. Kal. Septemb.

In altera parte ſepulchri.

Hieronymus quondam Laurentij de Odofredis reparauit.

BERNARDVS DORNA. Cap. XXXVI.

EIuſdem Azonis diſcipulus fuit Bernardus Dorna Prouincialis qui de Libellorum, quibus in iudicio actores experiuntur, conceptione tractatum & alios de alijs materijs compoſuit; plus Cæſarei, quam Pontificij iuris ſtudioſus a fuit, ſed amplioribus poſtea tractatibus compoſitis, cum iam vetuſtiora negligerentur, eius quod ſciam nihil ad poſteros peruenit, præter volumen de conceptione Libellorum. Prophanæ vitæ tædio Minoritarum religionem ingreſſus eſſe dicitur. De eo aliud non apparet.

a *Io. Andr. in d. proœm. in ver. Plurimis.*

ROLANDINVS PASSAGERIVS BONONIENSIS. Cap. XXXVII.

DVo Rolandini Iuriſperiti celebrantur, ambo Bononienſes non multum ætate diſtantes, quorum alter cognomento Paſſagerius, vel, vt alij Rodulfinus, Summam artis Notariæ dictam ob inſtrumentorum formulam tabularijs valdè opportunam An. Salutis MCCLV. conſcripſit. b Eam ſuperioribus annis Gerardus Mulertus Caroli v. Cæſaris conſiliarius deformatam reſtituit, & commentarijs illuſtrauit. Quo anno deceſſerit, aut vbi humatus ſit, non conſtat. De altero Rolandino infra ſuo loco dicetur.

b *Io. Andr. ad ſpecu. in proem. in ver. Plurimis.*

IOANNES DE BLANASCO BVRGVNDVS. Cap. XXXVIII.

SVb id tempus Ioannes de Blanaſco Heduus, ſeu Burgundus cum Balduino Bononiæ iura profeſſus claruit, vbi an. MCCLVI. luculenta in actiones commentaria emiſit. Ac plura, quæ in formulis libellorum Roffredus negligenter tradiderat ſignificauit potius quam reprehendit; a ſcripſit & ordinem iudiciarium, & variarum quæſtionum librum, vnum de feudis, & homagijs alterum; vnde ferè omnia ad eam materiam pertinentia Gulielmus Durantus ad exornandum ſpeculum eſt mutuatus. Nobilis, ſubtiliſq; interpres etiam Baldi iudicio habitus. b Nec philoſophiæ naturalis expers fuit. Quando mortuus, aut vbi humatus ſit, ignoratur.

a *Io. Andr. in proem. ſpecu. in ver. Plurimis.*

b *Bal. in conſ. 191. n. 10. volu. 2.*

ALBERTVS GALEOTTI PARMENSIS. Cap. XXXIX.

NOn multo poſt Albertus Galeotti filius Parmenſis Mutinæ publicè docuit, vbi Gulielmi Droretæ tractatum de iudiciorum ordine in aliud, ſed longè plenius tranſtulit, in quo, relatis ferè omnibus illius verbis, quæſtiones in foro frequentiores decidit, cauſarumq; patronos ad defendendas cautiùs cauſas inſtruit. Volumen quæſtionum Summulam inſcripſit.

Sed

Digitized by Google

Sed alij ob vtilitatem nobiliore titulo Margaritam vocauerunt; in illo dubia plenius diſcutiuntur, quàm in his tractatibus, quæ eo nomine cenſentur, fieri conſueuit. a De hoc aliud ad nos non peruenit.

a *Io. Andr. in d. proem. in ver. Plurimis.*

MARTINVS A' FANO, ET MARTINVS SYLLIMANI BONONIENSIS.

Cap. XL.

Martinus à Fano fortunæ duos Libellos de modo b ſtudendi compoſuit, qui poſtea euanuere; c In his eum ſibi adſciſcendum Præceptorem eſſe monebat, qui probabilia doceret, libenter ad interrogata reſponderet, & ſibi contradici pateretur, ſolidisq; rationibus dubia diſſolueret, & demum qui fidus interpres inquirendæ veritati, & non inanibus cauillationibus, ambitioſoq; ornatui ſtuderet. Diſcentibus præcipiebat, vt à pernicioſis voluptatibus alieni in primis Deum colerent, deinde interiectis honeſtis animi recreationibus totis diſciplinis incumberent. d Librum etiam de homicidijs, e & negatiua probanda, item de Iudicijs & Actionibus poſt ſe reliquit.

Alius fuit Martinus Syllimani filius Bononienſis, f qui Io. Andreæ Præceptor diu in patria docuit & Cini examini, cum Tyrocinium deponeret, interfuit, g ſæpe diſputauit, & Feudorum compendium fecit. Tandem religionem eorum, qui Prædicatores vocantur, profeſſus eſt, h vbi ſæpius de iure interrogatus reſpondiſſe dicitur. Bononiæ decedens in D. Dominici, in cuius familiam tranſierat, templo humatus eſt, in eius tumulo hodie hæc inſcriptio legitur.

b *Alb. in proœm. ff. in prin.*
c *idem Alb. in §. quibus, in dicto proœm. & ibi Fulgoſ.*
d *Alb. in §. quibus in proœm. ff.*
e *Alb. in R. ff. de ſta. homin.*
f *Alb. in fin. proœm. Cod.*
g *Cin. in l. vlt. C. de vſufr.*
Martin. Syllim. filius Bononienſ.
h *Pau. Ca. in l. ſi pater filio; de vulg. & in l. vlt. vbi etiā Bar. C. de impub.*

Martini

Martini Syllimani, cuius præclara in iure opera extant, humata hic oſſa quieſcunt. Lapidea hac memoria illi poſita eſt. Anno Salutis M.D.XXVI.

Quod horum agnatio non legatur, obſcuris natalibus orti eſſe creduntur. Nulla eorum diei obitus memoria conſeruatur.

GVIDO SVZARIVS. Cap. XLI.

INter Clariſſimos ſui temporis profeſſores Guido Suzarius fuit, quem Ego à Suzaria olim Regienſium, ſed nunc Mantuanorum caſtello Suzarij nomen habuiſſe arbitror. Ex Azonis ſchola prodijt, & Mutinæ docuit, ob id eum Mutinenſem fuiſſe Gulielmus Duranti falsò exiſtimat. a Iaſon verò Cremonenſem. b Is anno MCCLXX. Regium, vbi tum omnium diſciplinarum ſtudia florebant, ad ius ciuile docendum conductus cum liberis ibi ciuis factus eſt. Ac niſi Mantuam, aut à Carolo Apuliæ Rege euocaretur, in Regienſi Academia leges Romanas perpetuò interpretaturum tactis oculo, & manibus ſcripturis iurauit. Contra illi Regienſes quantum agri tribus bouum iugis anno arari poterat, (tres Manſos vocabant,) in Aggerum pago aſſignarunt; vna præterea ex ciuitatis moletrinis promiſſa, eam, quæ ad S. Crucis portam erat, ſibi elegit, quæ omnia, ſi culpa ſua profiteri deſijſſet, Reipublicæ ex conuentione reſtituenda erant. c

Iuris ciuilis doctiſſimus; parum in Pontificio, quod raro citabat, profeciſſe creditus eſt, ob idq; Epiſcopatu, quem affectauit, indignus eſt habitus. d Naturalis verò philoſophiæ non expers fuit. Præter commentaria quæ in Pandectas, & Codicem edidit, etiam de iure Emphyteutico,

a *in tit. de Aduo.* § *ſequitur. ver. non ergo.*

b *in l. ſi extraneo. num. 19 ff. de condit. ob cau.*

c *in Carthophilacio Regij. in lib. Magno car. 301 & 306.*

d *Io. And. in addi. ad ſpec. in proœm. in ver. Plur.*

ſeutico, de Inſtrumento quod Guarentigiam vocant, de ordine Iudiciorum, ac de Iudicijs, & Tortura tractatus, qui hodie extant, compoſuit, in quibus ſe cum Accurſio pro decidendis cauſis conſilium habuiſſe teſtatur. Leuitatis tamen famam non effugit, quod licentiore habitu, quam profitentis, & Iuriſconſulti grauitati conueniret, petulantiùs vteretur. Verſicolores enim, & vario ſerico virgatas veſtes, nec eas talares gerere conſueuit.

Petrus filius Guidi Suzarij.

Moriens inter alios liberos Petrum reliquit qui & ipſe ius ciuile profeſſus Regij in D. Dominici æde ſepultus iacet, à quo Suzarij poſteri etiamnum Regij degunt. De eius morte, aut ſepulchro nihil certi habetur. Cremonenſes a eum Cremonæ docentem occubuiſſe ferunt, & in D. Gulielmi templo in ſuburbijs humatum, quæ poſtea diruta fuere. In quibuſdam annalibus b ipſius hoc legitur epitaphium.

Febre carens Febre concutitur,
Per quam Febris Febrem aggreditur.
Letho Febris Febre dirimitur
Dum ipſe moritur.

Ipſum duplici Febre ſublatum ſignificat.

a *Iulius Tarreſius de nobilitate prima parte nu.* 109.

b *Io. Iacobi Caroldi à ſecretis Decem virorũ Venet.*

ACCVRSIVS REGIENSIS.
Cap. XLII.

SVb idem tempus Accurſius Regienſis An. M.CCLXXIII. in patriæ ſuæ Gymnaſio ius ciuile eſt interpretatus, quemadmodum in Regij Tabulario c ſcriptum inuenitur. Eo enim anno de ſoluendo ei ſtipendio Prætorem Zaldum Cancellarium Piſtorienſem ad Regienſes Decuriones retuliſſe legitur, decretumq; fuit, vt CC libræ illius monetæ ei quam primum repræſentarentur. Patauij etiam profeſſus eſt, & diſpu-

c *In capſula duarum clauium.*

& diſputauit. a Huius Iacobus de Arena in libello de ceſſione actionum, & Gulielmus Duranti ſæpius meminerunt. Illius operum, & obitus nullum monumentum extat.

a *Alb. Gand. de bannitis pro maleficio in fin.*

Franciſcus Accurſij nuncupatus huius filius, vt arbitror, eodem, quo Bartolus, tempore Bononiæ docuit, & orta ſuper cuiuſdam legis lectione contentione, Piſas, qui veteres Pandectas inſpiceret, miſerunt. b Is enim Accurſij Gloſſatoris filius eſſe non potuit, cui tandiu viuere non licuit vt Bartholum profitentem videret.

Franciſcus Accurſij filius.

b *Bar. in l. ea lege C. de cond. ob. cauſ.*

ROLANDINVS ROMANICIVS BONONIENSIS.
Cap. *XLIII.*

PRæter Rolandinum Paſſagerium alter fuit Rolandinus ex Romanicea familia & ipſe Bononienſis, eximiuſq; cauſarum Patronus, qui de ordine Maleficiorum vtilem tractatum compoſuit, Dino Bononiæ docente, & Gandino ibidem quæſtionis Iudicia exercente, claruit. c A Ciuibus Conſul ad regendam Remp. creatus eſt. E viuis exceſſit An. Salutis MCCLXXXIIII. III. Idus Septemb. & in patria in D. Franciſci templo cum hac inſcriptione humatus eſt.

c *Gand. in trac. malef. utrum procurat. in mal. inter.*

Domini Rolandini de Romanicijs Doctoris legum, qui obijt Anno Domini MCCLXXXIIII. XII. Indictione, XI. die Septemb.

Eius filio, qui deceſſit Anno MCCC. ſequens appoſitum eſt epitaphium.

Authore magno Naturæ lege vocato
Patre Rolandino natus proconſule primo
Hunc hic ſcribæ locant. Octobris tertia dena.
Mille trecentis cæleſtis prolis ab annis.

IPHO BRITANNVS. *Cap. XLIV.*

a Card. Baro. in Rom. Marty. die 19. Maij.

NVnc referendus Ipho, quem alij Yuonem vocant, genere Britannus. Is ſolus ex tot Clariſſimis legum verticibus inter Diuos a Clemente VI. relatus Ann. Salutis M.CCCXLVII. die XIX. Maij. a Philippo Pulchro in Gallijs regnante, claruit. Nobilibus, opulentiſq; parentibus Heloro Cancieti filio, & matre Azone in pago Martini prope Trecorenſes ortus eſt. Lutetiæ, deinde Aureliæ Iuri ciuili, & Pontificio operam dedit. Domum reuerſus, cum & doctrina, & vitæ ſanctitate celebraretur à quodam Redonenſi Archidiacono eccleſiaſticis cauſis iudicandis eſt præfectus. Mox a Trecorenſi Antiſtite accerſitus eius Vicarius eſt declaratus. In eo officio omnibus gratus adeo piè, integreq; ſe geſſit, vt virtute omnes ſuperauerit. Eminebat in eo incredibilis erga pauperes charitas, quos opibus, & omni ſtudio ſubleuare non deſtitit. Demum eo officio dimiſſo ad ſuam Lohaneti eccleſiam ſe contulit, vbi cilicio, & vilibus pannis indutus, ieiunijſq; vacans, plerunq; ſolo pane, & aqua veſcebatur, quandoq; ſeptem diebus ſolus in cubiculo orationi vacans delituit, quotidie ſacra faciebat, & ſemel, dum ſanctam eleuat hoſtiam, ingens ſplendor eam circumfulſit. Humi, aut in ſtratis cannulis cubabat, quandoq; ſolo pane, quem habebat, plures ſaciauit, & aliquando modicum frumentum in arca relictum ad ſummum eam impleuit.

Alanus 9. Iphonis nepos.

b Henr. Boh. in c. conſtitutus, de in integr. reſtitu. Tirag. de retrac. conſang. §. 1. glo. 9. n. 52.

Nepotem habuit nomine Alanum, qui Aureliæ diſſeruit, b & is forte eſt, qui Decretum interpretatus eſt. Tandem circiter annum ætatis quinquageſimum VI. Kalend. Decembris, qui eius dies eſt Natalicius, vita defunctus

ctus multis miraculis claruiſſe dicitur. Eius imago Florentiæ à Malucio egregio pictore viduis, pupillis, & pauperibus circundantibus poſita fuit. Alij etiam religione inſignes Cauſidici fuere, vt Sozomenus tripertitæ hiſtoriæ ſcriptor memorat, qui Aquilinum in cauſis forenſibus ſocium ſe habuiſſe refert, a cui cum cibos euomeret, diuinitùs reuelatum eſt, vt melle, vino, & pipere tinctos cibos comederet, & eo modo ſanatus eſt. Chryſoſtomus b quoq; Philogenium mirificè celebrat, qui ex patrono cauſarum inſignis vitæ ſanctitate Epiſcopus eſt creatus.

a *lib. 2. cap. 19. Hiſt. tripert.*

b *in Orat. de Beato Philogenio.*

DINVS ROSSANIVS MVGELLANVS. *Cap.* *XLV.*

Dinus Roſſanius c in Mugello agri Florentini caſtro natus omnes, qui ante ſe ius ciuile profeſſi ſunt, ſuperauiſſe viſus eſt. d Tantæ enim doctrinæ fuit, vt eo diſputante tota legalis philoſophiæ ſynodus adeſſe crederetur. e Vnde in prouerbium abijt. Dini diſputatio, qua nihil abſolutius deſiderari poſſe cenſetur. Bononiæ docuit, in Pandectas, & titulum de Actionibus ſubtiliter ſcripſit, f memorandumq; in Regulas ſexti Decretalium libri commentarium in lucem emiſit, in quo Canonum peritiam nuſquam profeſſus, quæ ferè ſola didicerat, Iura ciuilia citat. Itaq; vulgò Pontificiæ legis expers habebatur. g De præſcriptionibus, gloſſis contrarijs, ſucceſſionibus ab inteſtato, & intereſſe opuſcula edidit. Luculenta etiam reſponſa poſt ſe reliquit. quæ rarò inueniuntur. Inter alios Cinum, & Oldradum h diſcipulos habuit. Demum à Bonifacio Octauo vocatus componendo ſexto Decretalium libro

c *Bal. in l. ſi ita. §. dñus. ff. de vſu. & habitat.*

d *Ioan. Villa. lib. 8. cap. 65.*

e *Cin. in l. 1. an. n. 10. C. de ſent. quæ pro eo, quod intereſt.*

f *vt ait Cin. in l. 2. cum ſeruum. C. de ſeru. fugi.*

g *Io. And. in tit. de ſucceſſ. ab inteſta. in prin. in addi. ad ſpec.*

h *Roma. in conſ. CLXXI Bal. in l. ex teſtamento. in fin. C. de fideicom.*

Digitized by Google

cum Ricardo Petrono Senenſi, & poſtea Cardinali dignitate honeſtato præcipuam operam impendit, a quod opus ita emendatum fuiſſe Baldus autumat, b vt errorem non habeat.

Dinus, etſi non paucis muneribus donatus, Galeri tamen honore, quem affectabat, & Ricardo datum videbat, fruſtratus, dum reuertitur, animi mærore in morbum incidiſſe dicitur. c Alij lento veneno ſublatum ferunt. Deceſſit Bononiæ An. Salutis M.CCCIII. Refert Angelus Vbaldus d ſe audiuiſſe Cerdonem, vel, vt alij malunt, virum vitæ ſanctitate inſignem dicere ſolitum, ſibi in ſomnis viſum fuiſſe Dinum ad inferos damnatum, quod iniquè conſuluiſſet teſtatorem, qui ſe piç cauſæ debitorem confeſſus fuiſſet, ex eo dicto ad ſoluendum non arctandum ſed verendum, ne illud verè ſomnium fuerit. Ad D. Dominici ædem humili quidem, ſed ob viri Claritatem notiſſimo ſepulchro humatus fuit, ac propè eum poſtea Cinus eius diſcipulus poſitus.

a *Io. Villa. 10 lib. cap. 64.*

b *in l. cum antiquorib. in pen. col. C. de iur. delib.*

c *Rapha. Volater. l. 21 anthropol.*

d *in l. 1 C. de falſ. cau. Barb. conſ. 65. vol. 2. Purpura. in l. ea ita. C. de eden. Deci. in l. ea demum. C. de collatio. Sylua nuptia. lib. 5. ſub. n. 67.*

PETRVS DE BELLA PERTICA. Cap. XLVI.

PEtrus de Bella Pertica Sequanus, vel, vt nunc loquuntur, Burgundus à quibuſdam fuiſſe dicitur. Sed alij probabilius eum Aurelianenſem fuiſſe tradunt. Toloſæ Iacobum de Rauanis Gallum audiuit, e ibidem & ipſe profeſſus Anno ſalutis MCCC. Romam profecturus Bononiam venit, vbi peregrinus. Cino, alijsq; magna attentione audientibus, quandam Codicis legem eſt interpretatus. f Erat is ex Bonifacij VIII. decreto Iubileus Annus, quo omnibus Martyrum templa Romæ adeuntibus erratorum venia dabatur, pluribusq; ex toto orbe ad Vrbem confluentibus, etiam

e *Cin. in l. in minorũ circa n. 15 C. in quib. cauſ. in integr. reſt. non eſt neceſſa.*

f *Cin. in l. 1. C. de ſent. quæ pro eo, quod int. eſt. M.CCC.*

Petrus

Petrus crimina expiaturus eò ſe contulit.

Minimum octies Infortiatum auditoribus expoſuit, a & erudita in Digeſta, Codicem, & Inſtitutiones ſcripta reliquit, quæ hodie rarò; nec illa integra apparent, Diſputationes etiam numero centum edidit. Subtilis ingenio, ſed ceruicoſus fuit, qui plura contra ius per imperitiam à Pontificibus ſtatuta credere maluit, quam ipſa iura conciliare, & quum quis canonem citabat, ſolitus eſt reſpondere, Transeat cum erroribus Canoniſtarum, in quo a Fulgoſio; & alijs iure reprehenditur. b Aureliæ, vbi etiam eius ædes pro re memoranda oſtentantur, ſepultus iacet, ſed obitus tempus non viſitur. Bellæ Perticæ Abbati Innocentius III. ſcribit. c

a *Pau. Ca. in l. Meſſio. in prin. & ibi Bal. de leg. 2.*

b *Fulgo. in l. ſi familia. ſub. n. 4. ff. de iuriſd. omn. iudi.*

c *in c. in cauſis. 30. de electio.*

ALBERTVS GANDINVS.
Cap. XLVII.

ALbertus Gandinus genere Aretinus, vel, vt quibuſdam in monumentis legi, Cremenſis, Ioannis Anguſcioli Cæſennatis diſcipulus fuit. d Aſſeſſoris maleficiorum officio ſemper functus, primo Peruſij, e deinde Florentiæ, & Senis f aſſedit, denq; totum vitæ tempus in audiendis, puniendisq; reis conſumpſit, g vnde in criminalibus cauſis princeps appellatur. Bononiæ Iudex quæſtionis fuit, quem hodie Turoni Auditorem vocant. Cum ibi Dinus profiteretur, h & Rolandus Romanicius clientibus patrocinium præſtaret, i præclarum de Maleficijs ex Odofredo, & Guidone Suzario deſumptum opuſculum compoſuit. Sed ipſe ex pluribus, quæ ex facto vidit, & egit, librum ea diligentia ampliauit, vt magno in vſu à forenſibus habeatur. Eius obitus, vel reliquiarum nuſquam memoria extat.

d *Gandin. de homicid. ſub n. 23 de pœn. reor. ſub. num. 44. ipſe in princ. tract. malefi*

f *ipſe in vlt R. in tract. de malef. & in tit. de bãni. & malef. n. 8 Boſ. de de ſit. n. 17*

h *ipſe Gand. in tractat. malef. in R. de filio fam. vtrũ poſſit accuſ.*

i *Gand. in tract. vtrum procur. in malef. inter.*

BAR-

BARTHOLOMEVS A CAPVA NEAPOLITANVS.

Cap. XLVIII.

Neapoli ad clariſſimam vrbem exornandam primus Fridericus II. Cæſar Ænobarbi filius circiter Annum MCCXL. Gymnaſium inſtituiſſe dicitur, a vbi Bartholomæus à Capua Neapolitanus Ius ciuile explicuit. Demum Carolo Martello regnante, Protonotarius creatus in magna exiſtimatione fuit, à Baldoq; non ſemel citatur, b & ſunt, qui eum virum mirabilem appellant ob inſignem eruditionem, & ingenij acumen. Demum Carolo mortuo, orta de regno controuerſia inter Robertum, & Caroli nepotem, Roberto patrocinatus obtinuit. c Obijt Anno MCCCX. & in maiore templo marmorea in arca cum hac rudi inſcriptione conditus fuit.

a *Collenucius l. 4. Hiſtor. Neapolit.*

b *in l. properandũ. in fin. prin. C. de iudi.*

c *Afflict. in c. 1. de ſucceſs. feud. ſub num. 88.*

Ianua legum, vitaq; Regum
Mors retrudit terrá omnia ſunt quaſi ſomnia cuncta recludit;
Summus, & athleta Regni iacet hic logotheta.
Protonotarius Auxiliatius, atq; Propheta
Annis ſub mille trecentis bis, & octo,
Quem capiat Deus, obijt benè Bartholomæus.

RICAR-

RICARDVS PETRONVS SENENSIS.
Cap. XLIX.

Ricardus Petronus Senenſis Franciſci Accurſij ſectator, & forte diſcipulus. a. Non multo poſt Neapoli iura ciuilia docuit. Demum fama clarus Cardinalis tituli Sancti Euſtachij, & Vicecancellarius Romanæ Eccleſiæ creatus eſt, b quod dignitate, auctoritate & vtilitate fermè primarium Romanæ curiæ officium vulgò habetur; Id verſatur in expediendis per orbem terrarum diplomatibus, quæ ad res eccleſiaſticas pertinent, maximamq; ſcribarum turbam ſub ſe habet. Ricardus eam dignitatem adeptus cum alijs duobus Præſulibus ſextum Decretalium, velut alter Tribonianus, Bonifacij VIII. iuſſu compilauit, c cuius defuncti memoriam cum Philippus Gallorum Rex, velut Patareni, damnari cuperet, ob idq; Viennam Synodus à Clemente V. Anno Salutis MCCCXI. indicta eſſet, Ricardus non minore doctrina, quàm conſtantia mortui Pontificis cauſam in Regio Senatu egregiè defendit, vsq; adeo vt manus dantes aduerſarios ſumma cum laude confutauerit; d Bonifaciusq; cunctis votis ſit abſolutus.

Moriens Ricardus teſtamentum condidit, in quo Ioannem Fratris filium hæredem inſtituit, ei deſcendentes maſculos, hisq; deficientibus, fœminas, deinde monaſteria ſubſtituit, ob quod aliquot natæ ſunt controuerſiæ, & in primis dubitatum an cum eſſet Cardinalis, teſtari potuerit, eamq, ob cauſam inſigniorum iuris Interpretum reſponſa emanarunt. e Ricardum Genuæ Anno MCCCIIII. deceſſiſſe in publico inſtrumento ſe legiſſe, Caccialupus teſtatur. Sed corruptas tabulas illas fuiſſe

vereor,

a *Cin. in l. auteri. C. de nego. geſt.*

b *Cin. in l. vlt. ad fin. C. de ferijs.*

c *in proem. ſexti §. nos ad apicē.*

d *Io. Villa. lib. 9. cap. 22.*

e *Aret. conſ. 36. Alex. cōſ. 101. in 7. Soccin. cōſ. 49. in p. Corn. conſ. 304 in 3. Felin in c. ſicut ſub n. 33. verſ. ſpiritu ... & re iudic.*

vereor, cum Ioannes Villanus, qui illis temporibus vixit, eum ſeptennio poſt Bonifacium, qui proximo anno antè obierat, cauſam dixiſſe ſcribit. a Qui vero hunc pro Ricardo Malumbræ accipiunt grauiter errant. b Poſt annum igitur MCCCXI. fato functus eſt. Tumuli locus ignoratur.

a *lib. 9. c. 22.*
b *Cepol. in l. 1. in prin. ff. ae adil. edict. ſub n. 5.*

IACOBVS DE ARENA PARMENSIS.

Cap. L.

IIſdem diebus Iacobus de Arena Parmenſis floruit, quem nonnulli Bononiæ, c alij Toloſæ in Gallijs profeſſum fuiſſe d tradunt. Sed ego, reſtaurato Patauino Gymnaſio, ac Vrbani III. Pont. Max. priuilegijs honeſtato, ibi eum Anno MCCC. ius ciuile profeſſum fuiſſe inuenio, atq; hodie in eius Vrbis Iuriſcon. albo primus reperitur. In Pandectas, & Codicem Iuſtiniani breuiter, ſed vtiliter ſcripſit, & tanto iudicio, vt eius opiniones vt plurimum ex mente iuris eſſe dicantur. e Opuſcula de Commiſſarijs, qui vltimarum voluntatum executores vocantur, de Poſitionibus, de Expenſis, quæ in iudicijs fiunt, Sequeſtrationibus, Excuſſione bonorum, Exulibus, quos Bannitos appellant, Quæſtionibus & Ceſſione actionis compoſuit, quæ etiam num magno in vſu habentur: Feudorum item compendium fecit. Ricardi Malumbræ, & Oldradi, f vt infra etiam dicetur, Præceptor fuit. Quo vero anno, aut vbi deceſſerit nullibi reperi.

c *vt ex eius tract. de poſitionibus colligitur.*
d *Iacob. Spiegel.*
e *Bar. in tracta. bann. num. 11.*
f *Bal. de duob. fratri. num. 17.*

Vgolinus Fõtana Parmenſis.

Iiſdem diebus Vgolinus Fontana, & ipſe Parmenſis floruiſſe dicitur, g cuius alia memoria non extat.

g *Cin. in l. 1. ad fin. C. de adulter.*

ROLANDVS PLACIOLA. *Cap. LI.*

CVm non Bononiæ tantum, ſed & alijs in locis Gymnaſia iuris aperta eſſent, Fridericus II. a Cæſar Bononienſibus grauiter infenſus, quod Entium filium, quem ceperant, ſibi reſtituere noluiſſent, illorum Academiam Anno MCCXXII. Patauium tranſtulit. Entius, condito teſtamento, Bononiæ defunctus apud Dominicanos eſt humatus, vnde apud legum peritos diſputatum eſt, an tanquam captiuus apud hoſtes teſtari potuerit. b Sunt, qui vetuſta conſuetudine Gymnaſium Patauij inſtitutum eſſe credant, c quod etſi initio obſcurius fuit, paulatim viribus auctum ad ſummam demum celebritatem peruenit, & An. MCCLXII. a'i-cuius nominis eſſe cœpit. Quo tempore Io. Baptiſtæ Transalgardi Epiſcopi Patauini opera perampla ab Vrbano IIII. Pont. Maximo priuilegia obtinuit. Primus autem tunc cum Iacobo ab Arena Rolandus a Placiola Vico Patauino oriundus Anno Salutis MCCC. magna nominis claritate ibi docuiſſe dicitur. In feuda ſcripſit, & præclarum de Regibus opuſculum Henrico VII. Cæſari dedicauit. d Sunt, qui Summam Rolandinam ei aſcribant, quæ, vt ſupra dixi, alterius Rolandi Paſſagerij fuit, qui floruit anno MCCLV.

Cum verò, extincto Actiolino Patauij Tyranno Henricus VII. eam Vrbem, quæ ad libertatem aſpirabit, ſibi ſub jicere conaretur, Rolandus, qui crebris legationibus ad diuerſos Principes honorificè functus fuerat, Clariſſimusq; Iuriſconſultus, & Orator habebatur, cum Albertino Muſato Poeta celebri ad eum legatus mittitur quem totis eloquentiæ viribus placare conatus eſt. Sed cum

a *de quo plura Io. Aluaro. c. 1. quis dicat. Dux Com. vel Mar. col. 2 Deci. in aut. caſſa. c. l. 1. C. de Sacr. Sanct. Eccl.*

b *Io. And. in addi. ad ſpecu. ac inſtrum. edit. §. compendioſe. ver. iſ ſis, qui. Pau. Caſtr. in l. eius qui. in fin. prin. ff. de teſta.*

c *Bar. in §. hac autē in proem. ff. Bal. in aut. habita. C. ne fil. pro patre. Card. Zab. in Cle. dudum. de ſepultur. Petr. de Anca. & alij in c. cum de diuerſis. de priui. in 6. Bal. Conſ. 17. in 5. Alex Conſ 74. n 7. in 4.*

d *Aluaro. in tit. quis dicat. Dux Com. vel Marc. in pro. 9. col. ver. quero qui Regē. & de pace tenēda. in prin. col. 2*

Y durum-

durum Principem parum à ſententia dimouere potuiſſet; Ciuium decreto ad Clementem V. profeſſus eſt, qui auctoritate ſua ſæuum hoſtem auerteret. Mira ingenij dexteritate, Splendidisq; verbis adeo Pontificis animum ſibi conciliauit, vt vnum ex opulentioribus Sacerdotijs, quas Abbatias vocant, optandi ius habuerit, ſed ipſe magna modeſtia mediocre Sacerdotium elegit, interrogatusq; à Clemente, cur opulentius non petijſſet; Reſpondit, Frater meus, pro quo poſtulo, non eſt pluris. Id fuit circiter annum MCCCX.

Guidonem filium viuens amiſit. Sunt, qui ipſum Friderici III. tempore vixiſſe falsò opinentur. a Is enim An. MCCCCXL. imperauit. Eius mortis dies ignoratur. In albo Iuriſcon. Patauinorum primus poſt Iacobum ab Arena circiter an. Sal. MCCC. hodie deſcriptus inuenitur. Sepultus eſt in patria extra templum D. Antonij in Gentilitio Sepulchro, vbi hæc epitaphia leguntur.

a *Aluaro. in loco prædicto.*

Rolandus de Placiola Patauino Vico pater Guidoni filio cariſſ. iuueni Mauſoleum, & ſibi, & ſuis.

Additum præterea hoc Diſtichum.

Hunc ſtatuit poni tumulum mors atra Guidoni,
Cui ſtans ſede Throni ſuperi det gaudia doni.

In baſe ſculptum eſt.

Rolando, & Aycardæ indolis optimæ Rolandinus Placiola filijs ſarcophagum.

Supra pynnaculum ſepulchri eſt hoc ſcriptum;

Præter amare Deum, cum cætera deleat ætas,
Hic ſere, quod plena poſt modo falce metas.

Fabius Maximus à S. Vrbano.

Eo tempore Fabius Maximus a S. Vrbano Collegij Iuriſconſultorum Patauinorum leges compoſuit, cuius in D. Antonij Periſtylio hæc extat memoria.

Fama, fides, grauitas, celebres in honore labores
Archetypos poſt hunc ſolicitate viros.
Blandus is orator, vates Doctor quoq; legum
In cunctis Fabius Maximus actor erat.
Virgo parens capias animam, Deus optime parce.

OLDR.

Digitized by Google

OLDRADVS DE PONTE LAVDENSIS.

Cap. *LII.*

Oldradus de Ponte à Laude Pompeia Dini a diſcipulus primò Bononiæ, deinde Patauij circiter Annum MCCCX. tanta & ipſe cum laude profeſſus eſt, b & diſputauit, vt pater legum ſit appellatus. c Poſtea Romam ad ius docendum conductus præclara in ius ciuile commentaria edidit. Mox Aduocatus Conciſtorialis electus clara nominis fama cauſas egit, & luculenta reſponſa in vulgus emiſit. Continet hic ordo decem grauiſſimos Iuriſconſultos, qui innumeris priuilegijs donati, ſoli Clientum, qui in Conciſtorio litigant, cauſas defendere conſueuerant. Sed hodie decreſcentibus negocijs in Senatu ferè ocioſi apud alios Romanæ curiæ Iudices mercede patrocinium præſtant.

a *Bal. in l. ex teſtamento in fin. C. de fideicom.*
b *Alber. in l. 1. §. nō fuit. de dolo. & in l. qui in vtero. ff. de ſtat. homi.*
c *Pau. Caſtr. in l. is quis putat. ff. de adquir. hered.*
Aduocati conciſtoriales.

Etſi plurimas cauſas magna cum laude tutatus ſit Oldradus, ea tamen præcipuè illuſtratus eſt, quam coram Roberto Rege Apuliæ in Vrbe Auenioni pro Thoma defuncti Principis primogenito egit, pro quo S. Seuerini Comitatum euicit. Apud Ioannem XXII. Pontificem in magna dignitate fuit, cuius opera in componendis arduis Reip. negocijs vſus eſſe dicitur. d Plus tamen doctrina, quam moribus claruit, quem fama eſt, præuaricatum clientes prodidiſſe; Re detecta, eum Pontifex in Senatu velut perfidum grauiter reprehendit, e quam ob rem ille ex animi mœrore morbo contracto occubuit, f circiter an. Salutis MCCCXX. quo tempore Cinus, Butrius, & Ricardus Salicetus in iure Ciuili, Lupus verò Caſtellioneus, & Ioannes Andreæ in iure Pontificio celebrantur. g

d *Alber. Roſ. in l3 vlt. ſub. n. 8. C. de iuriſdict. om. n. iud. & alij.*
e *Pau. Ca. in l. verbum, C. de his, q not. infa.*
f *Pau. Ca. in l. 1. in fin. C. de aduo diuerſ. iudic.*
Cinus.
Butrius.
Ricard. Salic.
Lup' Caſtellion.
Ioann. Andrea.
g *ex ſubſcriptione vltimi conſ. Oldradi.*

Plura ſcripſit, quæ interierunt, ſolum extat doctiſſimum reſponſorum volumen, ex quo non pauca Ioannes Andreæ ſibi aſcripſit in additionibus, quas ad ſpeculum edidit. Ego ipſum paulo poſt annum MCCCX. Patauij docentem in eius Vrbis Iuriſconſultorum albo ſcriptum legi. Inde Auenionem conductus ad ius ciuile docendum ibi deceſſit An. MCCCXXXV. VI. Idus Aprilis, & ante hoſtium templi Prædicatorum humatus duo habuit epitaphia, primum vetuſtate corroſum legi non poteſt. Alterum admodum rudè ita ſe habet, quod tamen in ſecundo verſu vix legi potuit.

Hic iacet Oldradus Dominus de Ponte vocatus
De laude natus laus huius & ab omnibus notus
Fuit in iure Doctor eximius verè pro cuius
Anima quiſq; Deum velit orare.

Qui obijt Anno MCCCXXXV. Die Lunæ Idus menſis Aprilis ſexto.

ANDREAS CIAFFI, ET FRANCISCVS TIGRINI PISANI. Cap. LIII.

ANdream Ciaffi filium, ſiue, vt alijs placet, cognomento Zaffum, gente Piſanum circiter Annum Salutis MCCCXX. in patria docuiſſe conſtat, quo tempore primum Academia erecta fuiſſe dicitur. Sed eius ad poſteros nihil præter opuſculum de Gerundijs peruenit; Bartolus tamen ſe eius commentaria euoluiſſe teſtatur. a

Eodem tempore floruit Franciſcus Tigrini filius & ipſe Piſanus vir omnium integerrimus, b & eruditiſſimus, qui

a *in l. non ſolum. §. morte ſub. n. 9 ff. de oper. noui nuncia.*

Fräciſc. Tigrini.

b *Bal. in c. 1. §. 1. in fin. Epiſco. vel Abba.*

qui Baldum erudijt, a ac omnia ſingularia in iure memoria tenuit. b Primo in patria, deinde Peruſij c profeſſus plura, ſed confuſè, ſcripſit. Ex quibus Bartolus, qui tum Piſis ius noſtrum iuuenis circiter Annum MCCCXXXV. interpretari cœpit, tacito auctore, non pauca ſibi attribuit, d & multum ex eius laboribus creuiſſe exiſtimatus eſt.

Sic vos non vobis mellificatis apes.

Tantum tamen Bartolo Franciſcus tribuit, vt Patriæ Rector de ambiguis quæſtionibus eum ſæpe conſulere non erubuerit. e Eius obitus dies, aut cinerum locus ignoratur.

a *Bal. in c. 1. §. Vaſſall. feudũ. ſi de feud. ſuer. contro. inter dom. & vaſalls.*

b *Bal. in d. §. Vaſſall. Soc. cõſ. 10. ſub n. 25 in p.*

c *ipſe conſ. 152. inter conſ. Bar.*

d *Ang. in l. ſi quis ſeruo. ff. de ſolutio.*

e *Bar. in l. hoc articulo. nu. 9. ff. de hæred. inſt.*

RICARDVS MALVMBRAE CREMONENSIS.
Cap. LIV.

Fœcundiſſima eorum temporum ætas Ricardum quoq; Malumbræ Cremonenſem protulit, qui à Iacobo de Arena inſtitutus tantæ in iure ciuili eruditionis habitus eſt, vt tùm nemo in Italia doctior crederetur. f Sed æmulorum inuidia, quæ Illuſtres viros ſemper inſectatur, prauæ religionis apud Clementem V. Pontificem inſimulatus Bononiam, vbi tunc Iacobus à Beluiſio, Butrigarius, & Rainerius Foroliuienſis profitebantur, relegatus fuit. g Vniuerſus Iuriſconſultorum Bononienſium Ordo pro eo apud Pontificis legatum pœnam deprecatus non modo nihil impetrauit, ſed grauiter etiam reprehenſus eſt, h quod iniqui hominis cauſam defendendam ſuſcepiſſet. Poſtea vero reſtitutus Patauij, quo antea à Friderico Aenobarbo Bononia Gymnaſium tranſlatum fuiſſe ſupra memorauimus; magna nominis celebritate circiter Annum MCCCIX. docuit,

f *Bal. in l. quicũq; C. de Epiſco. & Cleric. Ancara. in conſ. 248. Iacob. à Beluiſio. Butrigarius. Rainer. Forolius.*

g *Bar. in l. ſi quis ſub conditione. ff. de teſta. tutel.*

h *Iaco. Butrig. in d. l. quicũq; Sylua nupt. lib. 1. ſub. num. 72.*

a *Cin. in l. ſi viua matre, in fin. C. de bon. matern.*

docuit, a ob inſignemq; doctrinam pater legum vocatus Equeſtri, & Palatina dignitate donatus fuit.

Plura ſcripſit, quorum rara eſt copia. Diſcipulum habuit Albericum Roſatam. Irridere conſueuerat illos, qui arte ſophiſtica, ac dialecticis ſubtilitatibus à forma, ſubſtantiaq; arguentes iura docebant, quem ritum à Iacobo de Rauanis, & alijs vltramontanis Doctoribus emanaſſe ferunt; laudabat autem, vt ex puris legum fontibus, atq; adeo viuis rationibus quiſq; inſtitueretur, vt Albericus Roſata eius diſcipulus teſtatur. b Perſpicuitate, facilitateq; docendi à Cino laudatur. c Venetias ad Reipublicę leges condendas euocatus ibi deceſſit Anno Salutis MCCCXXXIIII. & ante templum D. Io. Pauli prope ianuam cum hac inſcriptione humatus fuit.

b *Alber. in princ. Digeſto.*

c *in loco ſupra dicto.*

Vas iuris, legumq; iubar ſine compare Doctor
Militis, & Comitis merita ratione cathedræ
Dotatum titulis Ricardus prole Malumbra
Malleus ens vmbræ, patriæ decus, atq; Cremonæ
Qui gratus Venetis iacet hic, ſed nuncia laudis
Viuet fama viri nullum peritura per æuum.

Obijt anno Domini MCCCXXXIIII. Bartholomæi Malumbræ nati Pientiſs. inſtaurauerunt MDXXVIII.

Nicolaus Malumbra.

Alius fuit Nicolaus Malumbræ Patauij ad D. Auguſtini Aquilonarem Portam in ſublimi arca humatus cum hoc carmine.

Edite nobilibus celſe Nicolaę Malumbris
Vrbe Cremonenſis ſolers vtriuſq; profeſſor
Iuris cauſidicus doctiſſime ſtrenue fautor
Iuſtitiæ viuas oro per ſecula fœlix.

Cremonæ Ricardi Malumbrę domus adhuc hodie pro re inſigni ſpectatur, & Ricarda familia ob tanti viri memoriam celebratur. d

d *in actione 2. Cremonẽſiũ aduerſus papiẽſes.*

IACO-

IACOBVS A BELVISIO AQVENSIS.
Cap. LV.

SVnt, qui inter Azonis diſcipulos Iacobum à Beluiſio a Aquenſem ponunt, quod ipſe in Libello ſibi falsò aſcripto ſe eius diſcipulum profiteri videatur. Verum Iacobus Bononiæ cum Iacobo Butrigario, & Rainerio e Foro Liuij circiter Annum MCCCXXX. Ius ciuile docuit, b vt Azonem, qui centum, & triginta annis ante deceſſerat, videre non potuerit. Conſtat præterea, eum Ioannis Andreæ, qui obijt An. MCCCXLVIII. temporibus vixiſſe, cum ſe mutuo citent: c & Bartolo, cum Doctor creatus eſt, recitandam aſſignauit l. illud ff. quod met. cauſa. Neapoli quoq; docuit, vbi tum Gymnaſium florebat. d Feudorum libros octies eſt interpretatus; e Vnde in illo tractatu auctoritate longè alios ſuperat; f in feuda, & nouellas Iuſtiniani conſtitutiones, aliasq; legum partes non contemnenda commentaria reliquit, Libellum quoq; de excommunicato, aliumq; de primo, & ſecundo Decreto, in lucem emiſit. Brocardis etiam, quorum auctorem Pyleum fuiſſe diximus, mirum in modum delectatus eſſe dicitur. g Poſtremò praxim Iudiciariam in criminibus, & librum quæſtionum compoſuit, quarum partem Peruſij, vbi docuiſſe fertur An. Salutis MCCCXIIII. diſputauit. h De eius obitu, & tumulo nihil certi habetur.

a *ipſe in prin. 1. & 2. Decret. teſtatur.*

b *Bar. in l. ſi quis ſub conditione. n. 27. de teſtam. tutel. Bal. in cōſ. 142. vol. 4.*

c *Iac. in §. quibus. in auth. qb. mo. natu. effi. ſui. Io. Andr. in c. ſine culpa. de reg. iur. in 6.*

d *Paris de Pute de ſindica. poſt. prin.*

e *Bal. in proem. feudo.*

f *Sylua nup. lib. 9 ſub. n. c 9.*

g *Bal. in §. vlt. de feud. Marchia.*

h *Signor. de Homo. Cōſ. 134. in fin.*

IACO-

IACOBVS, ET BARTHOLOMAEVS BVTRIGARII BONONIENSES. *Cap.* L V I.

CVm Iacobo de Beluiſio, & Rainerio Foroliuienſi Iacobus Butrigarius Bononienſis illo aliquanto iunior, hoc verò ſenior ius ciuile circiter An. MCCCXXX. Bononiæ docuit, a vbi inter alios Bartolum erudijt. b Super ea Pandectarum parte, quam Digeſtum vetus appellant, & Codice bis ſcripſit, vnde vetus, & noua eius lectio olim reperiebatur. Aliud præterea in titulum de Actionibus commentarium, de Dotibus, Oppoſitione compromiſſi, Teſtibus, & Renuntiationibus iuris ciuilis tractatus, quamplurimasq; diſceptationes tanta eruditione ventilatas edidit, vt iuris Lumen à nonnullis fuerit vocatus. c Interpretatus legem, d quæ communes nummos pro dimidia habita ratione ad numerum vult diuidi, ioci cauſa cum auditoribus in forum ſe contulit, ibi dimidiam ficuum, quæ caniſtro continebantur, ab anu mercatus, medios fructus ſcindere finxit reclamante muliere, quod non dimidia corpora, ſed ficuum medietatem ad numerum vendidiſſet, Hæc inquit, anus legis quam explicui, nunc praxim oſtendit; e idem & Bartholomæum Socinum poſt multos annos feciſſe ferunt. Veterum opinionum defenſor gloſſas ſemper tuebatur. f Mortis, aut ſepulchri Iacobi memoria non extat.

Ex Butrigarijs alius eodem tempore claruit nomine Bartholomeus, quem tum iuuenem, verum magnę ſcientię Doctorem Ioannes Andreæ appellat, g ſed quam cum Iacobo affinitatem habuerit, non conſtat. Nec quicquam eius operum ad nos peruenit.

a *Bar in l. ſi quis ſub conditione. n. 27. d. teſtam. tutel. Bal in coſ. 142. vol. 1.*

b *Bar. in l. 1. C. de pœn. iud. qui malè iudi.*

c *Bal in coſ. 498. vol. 2.*

d *l. nam et ſi fur. §. ult. ff. ſi cert. petat.*

e *Fulgo. & Iaſ. in d. l. nam et ſi fur. § ult. ſi cert. peta. Iaſ. in l ſingularia ſub. n. 22. ver. S. ſpecialiter eo tit.*

f *Fulgo in l. Barbarius. ſub n. 9. de off. præto.*

Bartholomeus Butrigarius.

g *Io. And. in addit. ad ſpecul. in tit de accuſa. § ſequitur. verſ. qd ſi bannitus in magna additio. in 3. par.*

IAM-

LAMBERTINVS, ET FRANCISCVS RAMPONI BONONIENSES.
Cap. LVII.

INterpretantibus Bononiæ Ius ciuile Martino Syllimani, & Dino, Lambertinus Ramponus Bononienſis a & ipſe in patria profeſſus non pauca in leges ſcripſit, quæ hodie nuſquam extant. Ac diu Patroni cauſarum officio functus in foro clariſſimus euaſit, b profundæq; ſcientiæ vir eſt exiſtimatus; c Cino, quem erudierat, legum Tyrocinium deponenti Iuriſconſultorum ſtemmata tradidit. d Hunc ſecutus eſt Franciſcus & ipſe Ramponus, qui Patauij, Piſis, & Bononiæ docuit, ac circiter An. M.CCCC. floruit, antequam Baldus decederet, cuius etiam reſponſis quandoq; ſubſcripſit. e Patauium An. M.CCCCIIII. ad Ius ciuile explicandum cum Ioanne Pleone Ariminenſi conductus eſt, qui primus Ferrariæ cum Benedicto à Plumbino docuiſſe dicitur, vterq; poſtea Patauij docuit, vt ex eius ciuitatis Iuriſconſultorum albo deprehenditur.

a *Cin. in l. cum notiſſimi. §. in his. C. de præſcr. 30. an.*
b *Io. Anar. in c. ſi pater de teſta. in 6*
c *Bar. in l. 1. n. 9. C. de ſent. & interlocu.*
d *Cin. in l. vlt. C. de vſufr.*
Franciſcus Ramponus.
e *Cōſ. 421. vol. 3.*
Ioannes Pleo Ariminenſis.
Benedictus à Plumbino.

CINVS SIGISBVLDVS PISTORIENSIS.
Cap. LVIII.

CInus Sigisbuldus, quem alij Sinibaldum f cognominant, Franciſci filius gente Piſtorienſis circiter Annum M.CCC. Bononiæ ſub Franciſco Accurſij, Dino Roſſano, & Lambertino Rampono legum ſtudijs operam dedit. g

f *Raph. Volatera. l. 21. anthropol.*
g *Cin. in l. 1. C. de ſent. quæ pro eo, quod inter. l. 1. §. primum C. de rei uxor. actio.*

Z Mox

Mox Martino Sylimani aſſiſtente, dum ibidem Tyrocinium deponeret, de vſusfructus materia examinatus à Rampono Præceptore inſignia accepit; a ſunt, qui eum pro rudi primo reprobatum, ac poſt aliquot annos inter Iuriſconſultos receptum fuiſſe affirmant, quod nuſquam ſcriptum legi. In prima iuuentute Ludouico Allobrogi Romæ Senatorem agenti aſſedit, b deinde Bononiæ profeſſus Iuſtiniani Codicem Anno Salutis M.CCC explicari cœptum III. Idus Iunij, quo D. Barnabæ memoria colitur, biennio perfecit. In primum Pandectarum librum, & aliqua etiam in ſecundum, & duodecimum & ad tit. ſi ex nox cau. & in tit. de reb. cred. ſcripſit.

a *Cin. in l. vlt. C. de vſufr.*

b *Cin. in l. 1. num. 10. C. qui bon. ced. poſs.*

Cum verò iam ante annis LXXX. Gregorio IX. auctore Peruſij Academia inſtituta eſſet, vbi ſuo ære Splendidum Gymnaſium Sapientiam vocatum Petrus Capoccius Romanus Cardinalis extruxerat, c eò Cinus eſt vocatus, ad quem audiendum cum plurimis alijs An. MCCCXXXII. Bartolus commeaſſe dicitur. In dicendo perſpicuus luculenta commentaria in Ius ciuile edidit, & ea tanta eruditione referta, vt in illis ingenium ſuum ſe perfeciſſe Bartolus dictitaret. d Ius Pontificium velut à legum expertibus, vel (vt ipſe aiebat) ambitioſis hominibus, qui ſæcularem iuriſdictionem vſurpare affectabant, conditum arroganter neglexit; Vnde eius interpretes tanquam rudiores ſubſannans contra ſe maximè irritauit; e Quin etiam ius ipſum ciuile profitentes, qui Canonum auctoritate nituntur, apud mendicantes mendicatum ire dictitabat. Ioannis tamen Andreæ f familiaris habitus eſt. Maternis Rhythmis ſupra modum delectatus ea lingua dulci ſtilo condita carmina poſt ſe reliquit.

c *Platina in Gregorio I. Petrus Capoccius Car. d. Rom.*

d *Bal. in c. 1. c. vaſſallus. 11. ſi de feud. fuer. contro. inter dom. & agnat.*

e *Abb. in c. vlt. de foro compe. & in c. ſuper literis. de reſcript.*

f *in l. ſi certis. C. de pact.*

Franciſc Petrarca. Ioãnes Boccacius. Guido Caualcans.

Franciſco Petrarchæ, Ioanni Boccaccio, & Guidoni Caualcanti arcta amicitia coniunctus cum ipſis ſemel vtrinum iter fecit. Aquileienſis Archipræſul, qui ibi tum degebat, Illuſtres viros benignè excepit, & vt ſuum in illos ſtudium ſignificaret, eorum effigiem in D. Nicolai ſacello, quod maioris templi maximæ aræ cohæret,

depingi

depingi iuſſit. Pictor, qui tum eum locum præclaris Sanctiſſimi illius viri geſtis exornabat, in inſigni hiſtoria cuiusq; vultum expreſſit. Mutuo enim quoſdam aureos ab hebræo ruſticum accepiſſe ferunt; a qui ſe intra paucos dies reſtituturum ante aram D. Nicolai iurauit. *a in vita S. Nicol.* Cum verò debitam pecuniam ſe ſoluiſſe perfidè contenderet, cauſa ad Prætorem eſt delata, deficientibus teſtibus ruſtici iuramento poſtridie litem decidi placuit. Is in perforato baculo debitum aurum callidè incluſit, & in iudicium venit. Iurare iuſſus inſcium hebręum rogat, vt donec chartæ manum imponat, fuſtem illum teneat; Eo cum incluſa pecunia tradito tamquam creditori hac aſtutia cum ſatisfeciſſet, ſe aureos reſtituiſſe iurauit; Mox recepto Scipione reuersus perfidię pœnas luit. Somno enim victus humi procubuit, & rotis plauſtri frumento onuſti tranſeuntis attritus eſt, totusq; ſanguine aſperſus conſpicitur, effractoq; baculo, auro effuſo dolum omnibus patefecit. Humi proſtratum, & ob perfidiam punitum admirabundus hæbræus ſocio digito oſtendit, & ſi illum D. Nicolai præcibus à mortuis ſuſcitatum vidiſſet, nomen Chriſtianum ſe profeſſurum vouit. Quod cum ſtatim ſecutum eſſet, votum ſoluit. Ob hoc factum tribunal erectum apparet, in quo iuuenis Iuriſconſ. ſedet, qui cucullum varijs pellibus ſuffultum gerens Prætoris partibus fungi videtur. Intra iudicij ſepta ad ſiniſtram ſenex macilentus cum rotundo pileo varijs pellibus circundato ſpectatur. Is eſt Cinus pro Iudicis aſſeſſore depictus. Petrarcha, qui mira elegantia ſuos amores deſcripſit, cum altero ad dextram ſcribæ officio fungitur. Extra ſepta pro ruſtico Boccaccium poſuit qui contra religioſos, atq; adeo amicos agreſtis fuit. Hæbræum vero Guido Caualcans referebat, vt ſub homine Florentino eius Vrbis ciues notarentur, quos tum, Iudæorum exemplo fœnerari fama percrebuerat. Vera cuiusq; imago expreſſa adhuc hodie Vtini viſitur, Cino ſequens carmen appoſitum fuit.

Digitized by Google

Ore lepos, cerebro Pallas, ſpectatur ocellis.
Lætus amor, Cine gloria magna togæ.

Quinquagenarius apparet ore rubicundo, mento raſo, inferiore labio prominente, & facie illiberali. Purpureum pileum varijs pellibus circundatum gerit; ac veſtem coccineam, quali grauiores Senatores Venetijs vtuntur. Staturæ fuit admodum proceræ. a Vulgo ferunt eum deceſſiſſe Bononiæ, vbi iuxtà præceptorem Dinum in ſimili, quo ille, idest, humili ſepulchro condi voluit. Vtriusq; epitaphium obtritum legi non poteſt. Sed verum eſt, ipſum in Templo maiori patriæ in Mauſoleo, quod Andreas Piſanus ſculptor eximius elaborauit, conditum fuiſſe, Ipſe altè, ex Suggeſtu docere viſitur, Auditores ex Subſellijs alij grandiores, alij exigui, prout ab eo diſtant, dicentis verba excipiunt; conſtatq; eum an. ſalutis MCCCXXXVI. die XXIII. Dec. in patria teſtatum fuiſſe, & ſe in Eccleſia maiori Piſtorij humandum reliquiſſe, cui ciues ſequens Epitaphium poſuerunt.

CINO EXIMIO IVRIS INTERPRETI BARTOLIQ; PRÆCEPTORI DIGNISSIMO POPVLVS PISTORIENSIS CIVI SVO B. M. FECIT. OBIIT AN. MCCCXXXVI.

a Bar. in l. 1. n. 2. ff. de iuriſd. omni iudi.

Franciſcum ex Minio filio præmortuo nepotem poſt ſe hæredem reliquit, filias vero Lambardaſiam, cui dotis nomine 500. florenos aureos legauit, & Beatricem Arrigo Gorij filio nuptam, Ioannam Schiatæ Lanfranchi, & Mantam Marci vxores. Margaritam verò Lanfranchi filiam coniugem habuit, quemadmodum ex eius teſtamento Piſtorij reperto conſtat.

Cinus Thebaldus.

Alius fuit Cinus Thebaldus Marci Iuriſcon. filius & ipſe Piſtorienſis Decretorum Doctor, qui Florentiæ, vbi An. MCCCVIII. Academia publica erecta fuerat, Ius Pontificium docuiſſe dicitur, b sed nihil poſt ſe ſcriptum reliquit.

b in ſubſcriptione poſt conſ. vlt. Oldradi.

NICO-

NICOLAVS MATTARELLVS MVTINENSIS.
Cap. *LIX.*

BOnoniæ Cino & Ioanne Andreç profitentibus, a Nicolaus Mattarellus Mutinenſis An. MCCCXIIII. Patauij docebat; vbi diu Ius ciuile interpretatus, b etiam quæſtiones diſputauit; c poſtea Bononiæ, deinde Piſis leges explicuiſſe dicitur, in quas etſi multa ſcripſit, nihil tamen reperitur. Ferunt eum poſtremo prætorem Lucæ ius dicentem in magiſtratu deceſſiſſe.

Eodem tempore Thomas Formaginus Bononienſis d ius ciuile docuit. e Celebris Doctor fuit, ſed alia eius non extat memoria.

a *Io. And. in addi. ad ſpecul. in tit. de cōfeſs. §. ſeqq.*

b *Cin. in l. 1. col. 9. poſt n. 15. C. de ſēt. q̄ p eo, q in ter. et in l. 1. an. n. 2. C. de cōfeſs.*

c *Io. And. in addit. ad ſpecul. de locato. § id videndū. in ver. prim.*

d *Alberi. Roſa. in dictione a. in ver. niſi 2.*

e *Fulgo in l eſt receptū. de iuriſd. omni iudi. Thomas Bononienſis.*

GVLIELMVS A CVNIO, ET BELTRANDVS DE MONTE FAVENTINO.
Cap. *LX.*

CRescente Interpretum multitudine, ad continendos in officio profitentes bini, aut plures eiuſdem lectionis interpretes eſſe cœperunt, qui eaſdem met leges eadem hora docebant vt ea æmulatione incitati in explicandis iuribus diligentiores fierent, & eruditioribus lectionibus ad ſe auditores allicerent.

Gulielm. à Cunio. Beltrãdus de mõte Fauentino.

Hi non impropriè Antagoniſtæ dici poſſent, vulgò Concurrentes vocantur, qui primum in Italia, deinde in Gallijs inſtituti fuiſſe dicuntur, vbi Gulielmum à Cunio, & Beltrandum de Monte Fauentino Gallum Toloſæ poſt Annum MCCCXL. inter ſe certaſſe inuenio. a Sed hic vſus hodie in ſola, vt arbitror, Italia permanſit.

a *Bar. in l. 1. §. diuus. n. 12. ff. de var. & extraord. cognit.*

Gulielmus à Cunio Flaminiæ oppido, quod hodie dirutum eſt, oriundus aliquandiu in Aurelianenſi Academia docuit, & in Pandectas, & Codicem Iuſtiniani ſcholia ſcripſit, ac de Muneribus, & Securitatibus libellos compoſuit. Beltrandus vero etiam in Montis Peſſulani Narbonenſis Galliæ vrbe, vbi Placentinus Gloſſator profeſſus fuerat, Iura ciuilia eſt interpretatus. Demum ob præclaram, inſignemq; doctrinam Cardinalis creatus eſt. b Exceſſit anno Salutis MCCCXLVIII. c quo funeſta peſte in Europa ſæuiente, etiam Ioannes Andreæ diem ſuum obijt.

b *Alber. in l. dictũ factũ. ante n. 6 ff. de offi. aſſeſſo.*
c *Bay. in d. l. diuus. n. 12.*

IOANNES FABER BVRDEGALENSIS. Cap. LXI.

SVb id tempus in ijſdem Gallijs claruit Ioannes Faber à Monte Dulfi Burdegalenſis ex prouincia Aquitania Angolimenſis, vel vt ipſe ſcribit, d Eugoliſmæ diœceſis. Eum aliqui Ioannem Fabri, velut eius filium, nominant, ſed ipſe Fabrum ſe appellatum fuiſſe ſcribit, e quod fabricandi arte delectatus ſępius ædificando operam ei dederit. Vbi primum laurea donatus eſt, XIII. annis in foro cauſas egit. f Deinde ius ciuile interpretatus præclara in Inſtitutiones ſcripta reliquit. Codicem quoq; Iuſtiniani ſcholijs quibuſdam illuſtrauit, quę à breuitate Breuiarium appellauit. g

d *in proem. Inſtit. in ver. Flauius.*
e *in §. ex diuerſo. Inſtitu. de rer. diuiſio.*
f *ipſe in §. vlt. Inſtit. quib. ex cauſ. manum. nõ licet.*

Ob

Ob eximium ingenij acumen Subtilis eſt vocatus. a Flauo colore, b quod Gallorum proprium eſt, ipſe ſe fuiſſe ſcribit. Conſtat eum tempore Bartoli, quem citat, vixiſſe. Inter alios diſcipulum habuit c Bartholamæum à Nouaria, qui & ipſe ad Inſtitutiones commentarium edidit, quod nominis ſimilitudine decepti impreſſores falsò Bartolo adſcripſerunt. Nec obitus, nec ſepulchri aliqua eius memoria apparet.

a *Caccialu. de modo ſtud. ſ. docum.*
b *ipſe in proem. Inſtitu. in verb. Flauius.*
c *Bar. in §. ſed eo ſi pater. Inſti. qb. mod. ius patri. poteſt. ſoluit.*
Bartholomeus à Nouaria.

RAINERIVS ARSENDVS FOROLIVIENSIS. *Cap.* *LXII.*

Ainerius Arſendus Foroliuienſis primum Romæ ſacri Palatij Auditor fuit, deinde cum Iacobo à Beluiſio, & Butrigario Bononiæ, poſtea Piſis magna cum laude docuit. Cum vero Obertinus iij. Carrarius circiter annum MCCCXXX. Patauij d Gymnaſium iam intermiſſum inſtaurafſet, ab eo ſexcentorum aureorum ſtipendio, quod tum magnum habebatur, ad docendum conductus fuit. e Bartolum diſcipulum habuit, & poſtea Antagoniſtam, ſeu Concurrentem, f cui ſuperſtes fuit, & ſubtiles in ius noſtrum interpretationes, quæ nuſquam extant, fecit, Statutorum materiam cum iam annis XXX. profeſſus eſſet, explicuit. g Auditor etiam ſacri Palatij fuit, ac Caroli Cæſaris, Boemiæq; Regis ſupremus Conſiliarius. Rauennæ diu habitaſſe, & multa ibi prædia acquiſiuiſſe dicitur.

d *Bar. in l. ſuus quoq; ante n. 4. ff. de hæred. inſt.*
e *in Chronicis Patauinis.*
f *Iaſ. in l. omnes populi. in prin. de iuſt. & iur.*
g *Bar. in l. omnes populi. de iuſt. & iur.*

Fridericum, & Arſendinum filios habuit ambos Iuris conſultos. Is veſtigia patris ſecutus, & ipſe Patauij circiter annum MCCCXL. profeſſus ſæpe à Franciſco pro ineunda pace Venetias, & poſtremò ad Pontificis Legatum Bononiam pro ope contra Venetos impetranda miſſus

Fridericus, et Arſendinus filij.

a Pau. Ca. in l. 1. §. ſanis. ff. de acq. poſſ.

b Nelus de S. Gemin. in tracta. bannitis. in ult. par. n. 12.

miſſus eſt. Poſtremò Bononiæ docuit, publiceq; diſputauit. a Obijt Rainerius Pataui Anno Salutis MCCCLVIII. b & apud D. Antonium cum hoc Epitaphio humatus eſt.

Liuia, quam genuit Rainerius alma quieſcit
Hoc ſaxo legalis apex, venerabile numen
Legibus in mundo Iuris ſummusq; Monarcha,
Fidum conſilium dubijs rationis amicus,
Hoc pereunte perit legum veneranda poteſtas,
Virtus ſtrata iacet cœlo viduata paterno
Huc huc verte oculos lachrymans hic ſponte queraris
Plus ſtudioſa patrem, quia vix hanc paſſa minorem
Heu tantum ſæclo damnum reuelare futuro
Compos eris. Natumq; ſileas Arſenda propago.

Aegidius Mādelbert⁹ Cremonēſ. Carlinus eius frater.

c Alber. in l. ſemper in obſcuris. ff. de reg. iur.

Eodem tempore Ægidius Mandelbertus Cremonenſis ius Pontificum Pataui interpretabatur, Carlinus vero eius frater ciuile, qui poſtea in foro Romano cauſarum patronus magni nominis fuit. c

THADAEVS PEPVLVS BONONIENSIS.

Cap. LXIII.

d Ioan. Villan. lib. 9. cap. 131.

e Ang. in l. pen. ff. de her. inſt.

INter opulentiores Italiæ ciues habitus eſt Romæus Pepulus, qui annuum redditum viginti millium florenorum habebat ex fœnore quæſitos, d itaq; timens, ne hæredes de male quæſitis vexarentur, centum millia florenorum Eccleſiæ reliquit, quæ dolo deprehenſo eum ſepultura non eſt dignata. e Romæus igitur, dum vixit, opibus potens, velut Bononiæ Princeps cuncta regebat. Quare Beccatelli, alijq; nobiles indignati, populari tumultu, ipſum cum pluribus eius ſectatoribus, quorum nonnulli iurium Doctores erant,

vrbe

vrbe expulerunt anno, qui fuit ſalutis MCCCXXI. a Is Ceſenam profectus ſuo ære, amicorumq; auxilio CCCC. equites contraxit, quorum auxilio Bononiam ingreſſus ſtatim à populo eiectus exulare coactus eſt. Eius tamen potentiam veriti Bononienſes Bertrandum Poggettum Cardinalem Pontificis legatum, qui in Italia pro Eccleſia bellum gerebat, in vrbem receperunt, qui primum omnes cum Romæo in exilium actos reuocauit, b cum vero etiam iniquis oneribus ciues affligeret, qui Gibellinæ factionis erant, auctore Brandaliſio Gozadino, eum vrbe eiecerunt. Ita in libertatem reſtituti, arcemq; demoliti in ſe arma temere conuerterunt. Dum enim potentiſſimus quisq; Principatum vrbis affectat, mutuis cladibus plurimi ſunt cęſi, & plus MDCCC. ciues ſolum vertere coacti. Demum anno ſalutis MCCCXXXV. Thadęus Pepulus Romæi filius c eximius Iuriſconſultus Obicij Ateſtini auxilio Brandaliſio expulſo primum populo eſt præfectus. Deinde poſt biennium VII. Idus Iunij vrbis dominatum arripuit, ac vt ſe hoſtibus formidabiliorem faceret, Florentinis coniunctus. DCCC. milites ciuium impenſis penes ſe aluit.

Vir inſignis ſapientiæ plures in ſe conflatas coniurationes prudenter extinxit, ac nonnullis ſupplicio affectis, & alijs exilio mulctatis, omnem aduerſariorum conatum eluſit. d Aduerſus etiam Benedictum XII. qui Auenione ſibi dira minabatur, magna cum auctoritate non modo ſe defendit, ſed ei poſtremo cum incredibili omnium admiratione conciliatus eſt: Cum Pontifice ab initio fuit, ſed poſtea, vt imperium tueretur, ad Cæſarianos declinauit. Iuſtitiæ, æquitatiſq; amator Romæum patrem, quod contractus de fœnore ſuſpectos celebraret, ſæpè, reprehendit, e & factus Princeps, etſi ſtudijs, quibus iuuenis mirificè deditus erat, incumbere non potuit, occurrentes tamen controuerſias ſecundum ius decidi præcepit. f Demum cum XII. annis pacatam ciuitatem rexiſſet, circiter annum MCCCXLII. vel, vt alij volunt, XLVII.

a *Io. Villan. lib. 9. cap. 131.*

b *Bar. in l. 11. ff. de decurio. & in l. 1. C. de his, qui in exili. dati. lib. 10.*

c *Imo. in l. cum ſeruus. col. 2. ff. de cond. & dem. an.* MCCCXXXVII.

d *Io. Vill. lib. 11. cap. 69.*

e *Imo. in d. l. cum ſeruus. col. 2.*

f *Iaſ. in l. 1. n. 101 ff. de leg. 2. Bar. in l. filio præterito. n. 15. ff. de iniuſ. ruſ. & irrit. teſtam.*

decedens opulentum Bononiæ imperium Ioanni, & Iacobo filijs reliquit. a Hi ab Aſtorgio Pontificis copiarum Imperatore circumuenti, & in vrbe obſeſſi, poſt triennium, quam imperare cœperant, Bononiam Ioanni Mediolani Archipræſuli, & Principi 10. millibus aureorum florenorum vendiderunt. Humatus eſt Thadæus in templo D. Dominici in marmoreo Mauſoleo, quod Iacobus Lanfrani Venetus ſculptor eximius anno M CCC XLVII. elaborauit. b

a Matth. Villan. lib. 1. cap. 56. & ſequentib.

b Georgius Vaſarus de vitis Pictorū in Auguſtino Senenſ. part. 1.

SIGNORINVS HOMODEVS MEDIOLANENSIS.

Cap. LXIV.

FErtiliſſima eadem tempora Signorinum Homodeum Mediolanenſem eximium Iuriſconſultum protulerunt, quem alij Signorolum vocant. Sed in albo Patauinorum Iuriſconſ. legitur Signorinus. Is Rainerij Arlendi Foroliuienſis diſcipulus, ac poſtea eques, & Comes Palatinus creatus eſt, quo tempore inter profitentes celeberrimus habebatur. Anno M.CCCXL. cum Vercellis profiteretur, publicè diſputauit, vtrum Doctor Equiti ſit præferendus, c de quo etiam nobilem tractatum conſcripſit, quem deinde Ludouicus Bologninus ſplendidis declamationibus illuſtrauit. Alia poſt ſe præclara reſponſa reliquit; in hoc tamen nota non caruit, quod Præceptori Rainerio, quem debebat honorem, non dedit. d Vercellis, e Bononiæ, f Patauij, Parmæ, vbi in Iuriſcon. albo adhuc ſcriptus reperitur, ius ciuile eſt interpretatus; deinde à Galeacio Vicecomite peramplo ſtipendio conductus Ticini docuit; poſtea à Ludouico Principe Achaiæ cum Petro Beſutio Taurinum conductus ibi profeſſus eſt, donec ipſe Princeps occu-

c Signor. conſ. 23.

Ludouicus Bologninus.

d Raine. in conſ. vlt. quod eſt inter conſilia Signoroli.

e Vt ipſe ait in l. peto. §. fratre. de leg. 2.

f Alber. in R. de ver. ob.

Petrus Beſutius.

occubuit; & cùm eius ſucceſſores ad ſtipendium illis perſoluendum teneri negarent, Chriſtophorus Caſtellioneus ipſis vt debitam pecuniam perſoluerent perſuaſit. a

Poſtremo Vercellas an. MCCCXLV. ad ius docendum vocatus pluribus annis profeſſus ibi occubuit, & in D. Pauli periſtylio humatus luculentum epitaphium, quod, exeſis vetuſtate literis, legi non poteſt, promeruit. Certum eſt, ipſum vltra an. ſalutis MCCCLXII. ſuperuixiſſe, vt ex eius reſponſis liquet. b Vxorem habuit nomine Aquilam, quæ peſte infecta cum vellet teſtari, iuſſit ſe in viam publicam deferri, vt legitimum ad vltimam voluntatem condendam numerum teſtium inueniret. c Alius ex Homodeis non multo poſt & ipſe Ticinenſi in Academia claruit. Tempus eius mortis, & ſepulchrum ignoratur.

Poſt Signorinum Bartholomæus Gloria Patauinus ius ciuile Patauij docuit.

Chriſtophorus Caſtellioneus.
a *in conſ.* 4.
b *conſ.* 187.
c *Fulg. & Iaſ. in l. vlt. col.* 54 *C. de teſtam.*
Bartholomeus Gloria Patauinus.

MATTAGNANVS ACTIOGVIDVS BONONIENSIS, ET GABRIEL OSELLETVS MVTINENSIS.

Cap. LXV.

Signoroli contemporanei fuere Mattagnanus Actioguidus Bononienſis, & Gabriel Oſelettus Mutinenſis. Ille eximiæ ſpei iuuenis in ipſo ætatis flore, dum annum xxv. ageret, tum primum creſcente Bartolo deceſſit. Ita factum eſt, vt plura ſcribere non potuerit. Non paucas tamen diſputationes reliquit, quæ & ipſe vetuſtate periere. d

Gabriel quoq; etſi libellum de forma, multaq; alia in ius edidit, nihil tamen eius ad nos peruenit, præter hæc

d *Caſtialup. de mod. ſtud.*

duo carmina, quæ de humano partu in vtero formando compoſuit, a ea velut non inconcinna ſubijciam, vt appareat illum Poeticam attigiſſe.

a Alber. Roſa. in l. qui in vtero. ff. de ſtat. hom.

Sex in lacte dies, ter ſunt in ſanguine terni,
Bis ſeni carnem, ter ſeni membra figurant.

De eorum obitu, aut reliquiarum loco nihil habetur.

Thomas Formagin. Bononienſis.

His ſuperfuiſſe creditur Thomas Formaginus Bononienſis interpres iuris eximius. b

b Alber. in l. quis quis. col. 2. C. ad l. iul. l. maie.

ALBERICVS ROSATA BERGOMENSIS.

Cap. LXVI.

IN fœcundiſſima illa virorum Illuſtrium ætate etiam Albericus à Roſata Bergomi pago oriundus claruit, qui adeo obſcuris natalibus fuit, vt nec gentis nomen tulerit, ingenio tamen, & eruditione veram nobilitatem ſibi comparauit. Patauij Ricardum Malumbræ, & Oldradum à Ponte eximios viros audiuit, c deinde lauream aſſecutus totum foro ſe tradidit. In patria, & Curia Romana patroni officio diu functus eam ſibi famam acquiſiuit, vt vulgo magnus Practicus vocaretur, d cui vni Mediolanenſes pluſquam alij Iuriſconſulto tribuebant. e Demum à Ioanne Nouarienſi Epiſcopo, & Luchino Vicecomite Mediolani Principe ad Benedictum XII. Anno Salutis MCCCXI. Legatus miſſus turbulentæ contentioni interfuit, quam Ludouicus Cæſar cum Pontifice de Principis poteſtate habebat. f Patriæ Ius municipale ex Decurionum mandato correxit. g Ac poſtremo, relictis negocijs, in Pandectas & Codicem erudita commentaria ex antiquorum gloſſematis, & Præceptorum, aliorumq; doctiſſimorum lectionibus collecta conſcripſit, quod opus ordini Iuriſ-

c Alberi. in prin. ff. & in l. 1. de nouo. C. compo.
d Fulgoſ. i cõſ. 155
e Iaſ. in l. 1. in prin. poſt n. 8. de op. nou. nũcia.
f Albe. in l. iubemus. 2. n. 5. C. de Sacr. Sãc. Eccl. in l. bene à Zenone. n. 6. C. de quadrie. pſcrip.
g Alber. in l. 1. C. de nouo Cod. cõp.

Iuriſconſultorum Bononienſium dedicauit.

Tantam laudem promeruit, vt multis ex obſcura vetuſtate in lucem prolatis fidelis antiquitatis obſeruator ſit appellatus, a & ſummo apud omnes eruditos in honore habeatur. Statutorum etiam præclarum opus, & locupletiſſimum rerum omnium Dictionarium edidit, quod apud iurium ſtudioſos magno in pretio extitit. Id prius in duo diuiſerat, alterum Cæſarei, alterum Pontificij iuris, quæ poſtea in vnum volumen commodius redacta fuere; vnus de Teſtibus liber eius nomine circumfertur; Sed an ipſe illius operis auctor fuerit, dubitatur. In Dantis quoq; Aligerij comœdiam commentarium ſcripſiſſe fertur. Vxorem habuit, & tres filios, quibus cum anno Iubileo MCCCL. Romam petijt, & veniam erratorum obtenturus Apoſtolorum limina ſex diebus viſitauit, b & domum redijt. Mox obijt anno vno ante Bartolum MCCCLIIII. humatus eſt Bergomi in Suburbio D. Catherinæ in ſacrario Sancti Nicolai ad læuam ingredientibus apud Benedictinos, ei hoc carmen candido in marmore vetuſtis litteris inciſum fuit.

a *Iaſ. in l. 4. §. Cato poſt. n. 47. de verbo. oblig.*

b *Alber. in dictionario. in ver. iubileus.*

Hic iacet in arca legum qui iam fuit arca.
Claret lecturis, quas fecit corpore Iuris,
Atq; alijs multis, quibus in ſcribendo refulſit.
Hic de Roxiate Albericus, gloria morum,
Tempore non paruo miſeros releuare miniſter
Virginis obſequio, prece, cuius cœlica ſumpſit.

BARTOLVS A SAXOFERRATO. Cap. LXVII.

Bartolus Sentini, quod Vmbriæ oppidum, nunc Saxoferratum vocant, natus eſt anno MCCCXIII. quem pleriq; quod eius gentis nomen non legatur, ſpurium incerto patre natum

natum eſſe autumant. Sed ego, cum ex Seuerorum familia, quæ adhuc Sentini Bartolo progenitore gloriatur, fuiſſe in vetuſtiſſimo Codice inuentum audio, & ex eius teſtamento, quod mihi Ampliſſimus Cardinalis Alciatus exhibuit, ipſum ex Franciſco Bonaccurſio patre natum deprehendi, qui apud Portam S. Suſanæ nuncupatam in vico D. Mariæ de Francolinis habitabat. A Religioſo Minorita Aſiſinate nomine Petro, qui Venetijs Pietatis hoſpitij, vbi expoſiti infantes educantur, erigendi auctor fuit, a prima literarum rudimenta planè puer exhauſit, & fœlicemq; ingenij indolem nactus vix pubes grauiora ſtudia tentare auſus eſt; Si quidem XIII. ætatis anno Peruſium profectus à Cino in Iure ciuili inſtitui cœpit, ex cuius lectionibus iudicium ſe perfeciſſe dictitabat. b inde Bononiam profectus Iacobum Butrigarium, & Rainerium Arſendum Foroliuienſem audiuit, vbi ſexto anno poſtq; legibus operam dare cœperat; publicè diſputando de iure reſpondit. c Deinde anno ætatis XXI. non ſine omnium admiratione lauream accepit, d anno MCCCXXXIV. XXVII. Septembris. quis eum inſulis ſuis ſcon. exornauerit, non conſtat; in quadam tamen iuris interpretatione, e quæ Rainerio attribuitur, ſcriptum reperitur. Vado ad induendum me, vt vadam ad conuentum D. Bartoli de Saxoferrato. Is creditur Rainerius Arſendus fuiſſe, qui pretioſiorem veſtem ſe induiturum ſignificat, qua ad celebritatem aliquam euntes eo tempore vſi fuiſſe videntur.

a *Bar. in l. quidã cum filium. ff. de verbo. obliga.*

b *Bal. in c. 1. §. Vaſſallus. in fi. de feud. fuer. contro. inter dom. & agnat.*

c *Ang. in l. 1. §. pueritiã de poſtul.*

d *Bar. in d. l. quidam cum filiũ.*

e *l. poſthumus. de in iuſt. rupt. & irrit. teſt.*

Factus Iuriſconſultus primò Tuderti, deinde Piſis aſſedit, f vbi rebus capitalibus Præfectus, cum reum, qui leue furtum in extranea regione commiſerat, præcipiti ſententia condemnaſſet, omnium in ſe odium concitauit. Quare ad euitandam populi inuidiam in Semotam Villam receſſiſſe fertur. Inde Piſas ad docendum vocatus, vbi an. MCCCXXXIX. probante Benedicto XII. Pontifice, Gymnaſium erectum fuerat, g anno ætatis XXVI. Ius ciuile profiteri cœpit, h poſtea Peruſium conductus

f *Bal. in l. 1 n. 19 C. de his, qui accuſa nõ poſſ.*

g *Rapha. Volater. Geograph. lib. 5.*

h *Bart. in l. ſi is, qui pro emptore. in fin. ff. de vſu cap. quam primo anno legit.*

tanta

tanta nominis claritate docuit, vt vndiq; ad ſe audientes attraxerit, a & ſummus Interpres ſit appellatus. Patauij etiam, & Bononię profeſſus fuiſſe videtur. b Rainerium præceptorem Concurrentem habuit acerrimum, c & veſpere Signorolum Homodeum. d Bis ſingulis diebus mane, & veſpere docere e & XIII. pluresve leges, vel paragraphos vno die abſoluere conſueuerat, ita vt ſingulo anno dimidiam Pandectarum partem explicuerit. f In docendi munere magnam ei famam comparauit, quod opiniones laicis gratas, ideſt, vt noſtri interpretantur, ad naturalem ſenſum accendentes tenuerit. g Nec parum à Franciſci Tigrini Piſani commentarijs adiutus fuiſſe creditur, quæ enim ab eo inordinatè ſcripta fuerant, Bartolus digeſta pro ſuis publicauit. h

Ius ciuile incredibili diligentia interpretatus eſt, vſq; adeo vt in breui duarum paginarum commentario quinq; annos quandoq; conſumpſerit; i Vt ſcribendo ocioſus vacaret, dum Bononiæ profiteretur, in amænum propè vrbem collem, qui Sanctus Victor vocatur, per multos dies ſeceſſit; Nulla re magis, quàm ſtudio ſe delectari dicebat; k Vnde cum ex difficili ægritudine conualeſceret, animum niſi legendo, aut componendo nunquam exhilarare potuit. Pluribus itaq; opuſculis, reſponſiſq; editis, quo occubuit anno, cum Peruſij vacaret, ad Litus Tiberis egreſſus eſt, ibi fluminis anfractus, alluuiones, inſulasq; contemplatus, Guidone Peruſino Theologo, Geometraq; adiuuante, nobilem Tiberiadis Libellum compoſuit. l In ſoluendis antinomijs, & diſtinctionum fœdere conciliandis iuribus adeo excelluiſſe exiſtimatur, vt omnium Interpretum Princeps habitus, Iuris ſpeculum, & lucerna, m veritatiſq; amator n ſit nominatus, cui primæ inter veteres Iuris interpretes tribuuntur, quemadmodum Ioanni Andreæ inter antiquorum canonum profeſſores. o

Id etiam ſupra alios præcipuum habuit, vt in tot & tam varijs commentarijs, quę edidit, raro ſibi contrarius repe-

a *Bald. in d. l. 1. n. 29. & Paul. Caſtr. ĩ l. ſecſamēto C. de impub. & alijs ſubſtit.*
b *Bart. in conſ. 198. ad fin.*
c *Iaſ. in l. omnes populi. in prin. de iuſtit. et iur.*
d *Prepoſit. Alex. in c. 2. in fin. de donat. inter vir. & uxorem.*
e *Bart. in l. edita. ante num. 13. C. de edend.*
f *Bart. in l. in prouinciali §. 1. n. 2. ff. de oper. no. nunciat. vbi dicit, Dixi heri in l. 1. §. 1. ſup. eod.*
g *Bald. in c. 1. de ſucceſs. feud.*
h *Ang. & Pau. Caſtr. in l. ſi quis ſeru. ff. de ſolut.*
i *Pau. Ca. in l. ſi minor. C. de integr. reſt. mino.*
k *Bar. in pfatio. trium libr. Cod.*
l *Bar. in princ. tract. Tiberiad.*
m *Ang. conſ. 15.*
n *Roma. in conſ. 430. & in cōſ. 469. & alibi. Iacō Sylu. nupt. lib. 5. ſub n. 25. ver. & nunc veniendo.*
o *Barba. ī R. C. q admitt. ſub n. 134.*

reperiatur; mira breuitate vſus plus tacendo, quàm loquendo dixiſſe fertur. a

In ea deniq; apud Hiſpanos exiſtimatione fuit, vt in diuerſis Doctorum ſententijs eam partem præualere decreuerint, pro qua Bartolus ſtetiſſet, quod olim de Papiniano lege cautum fuit. b Alij eius opinionem ſemper præualere affirmant. c Veronæ quoq; ſtatutum eſt, neminem ibi Iuris prudentum Collegium poſſe ingredi, qui Bartoli commentaria non habuiſſet, quæ in decidendis cauſis maximè neceſſaria eſſe crediderunt. Ad Henrici VII. Conſtitutiones, præclaras gloſſas edidit, quæ legi ipſi præſtare feruntur; d In his enim maturè locutus mirificè excelluit, e vnde ſolidæ doctrinæ genere delectati Franciſcus Albergatus, & Barbatius non pauca illis adiecerunt, f Circumferuntur & eius nomine ſuper Inſtitutionibus quædam commentaria, ſed ea Bartholomæi à Nouaria eſſe veriſimilius eſt, quem Inſtitutiones interpretatum fuiſſe conſtat. g Is enim ſe Ioannis Fabri diſcipulum fuiſſe profitetur, h quem Bartolus nunquam audiuit, ſed ſimilitudo nominis, quod dimidium pro voluminis auctore in fine libri ſcriptum erat, impreſſorem decepit, vt eum Bartolum eſſe crediderit; i commentarius quoq; a 35. titulo vſq; ad finem Codicis Iuſtiniani Bartolo adſcriptus Comitis Peruſini eſſe fertur, ab illius enim ſtylo longè diſtant. Non deſunt tamen, qui eum Sophiſticum, k & mollem, ac ineptum Leguleium l per contemptum vocauerint, quòd ſolus quandoq; in opinionibus inuentus ſit; Saturnini Iuriſconſulti exemplo, Saturninus à Baldo eſt appellatus. m Ingenio quoq; tantum quandoq; tranſgreſſus eſſe fertur, vt quid diceret, non animaduerterit. n Nec ſolum contra aperta iura reſpondiſſe, ſed & ea perperam quinq; expoſuiſſe à Baldo diffamatus eſt, o qui ſemina ab eo iacta ſe ſequi, & ſarculo malè ſata extirpare dicebat; Sed modeſtiores eius verba a ſe non intelligi malunt fateri, quàm tantum virum inſcitiæ arguere, p & ad eo obſcurus quandoq; fuit, vt à non-

nullis

a *Brunus de ſtat. exclud. fœm. art. 11 q. 2. col. 3 ver. et ex prædictis.*
b *l. 1. de reſp. prude. in C. Theodoſ.*
c *Sylua nupt. lib. 5. ſub n. 25.*
d *Io. Igne. i diſp. an Rex Frãciæ recognoſc. Imperator.*
e *Socin. in cõſ. 275 in 2. Caccialu. de modo condendi.*
f *Caccial. ĩ l. 1. C. de sũ. Trin. Felin. in c. Rodulph col. 12 de reſcr. ſub n. 19*
g *Ang. Aret. ĩ § ĩ. ord. ſub n. 10. inſti. de oblig. q̃ ex delict. naſcu. Caccial. in l. oẽs populi. col. ff. de iuſt. et iur. Laur. Rodulph. de vſur.*
h *in § ſed ſi pater. inſtit. qb. mod. ius patr. pot ſolu.*
i *Al. ĩ rub. ff. de op. no. nũc. ſub n. 22. et ĩ cõſ. 12. ſ. n. 6. l. 7*
k *Sign. Homod. in cõſ. 252. et Cipol. in cautel. 245.*
l *Bal. ĩ cõſ. 477. l. 2.*
m *Iaſ. ĩ l. ſi fil. fa. ſub n. 7 ff. ſi cert. petat. cux. l. 1. ff. de Sen. Bal. in l. 1. ſub n. 3. C. de S. S. Eccl.*
n *Pa. ca. e Iaſ. ĩ ſi. n. pecũ. C. de pact.*
o *in cõſ. ãte pe. in 5 Bal. de pſc. car. 80*
p *Bal. ĩ auct. habi. n. 3. ne fil. p patr. Ol. nupd. 5. ſ. n. 25*

Digitized by Google

nullis teutonicè locutus fuiſſe dicatur. a Memoriæ infirmę fuit, qui cum aliquid commentabatur, leges in promptu habere non poterat, & ab alijs eas accipere cogebatur, & multas Franciſcus Tigrinus Piſanus eius amiciſſimus ſuggeſſit. b Nicolai quoq; Mattarelli, atq; aliorum veterum ſententias, quandoq; ad verbum deſcriptas ſibi impudenter attribuiſſe dicitur, c & ipſe, vbi plenius loquitur, ſæpe defeciſſe arguitur. d In quibus cauſis conſilium ab eo petebatur, negocium cum Mercatoribus, quos alicuius iudicij nouerat, conferre ſolitus eſt, & ſecundum eorum opinionem ſæpè reſpondebat. e

Plurimorum tamen conſenſu principem in explicandis Iuribus locum aſſecutus eſt, vt eo maiorem auctoritatem nemo adhuc obtinuerit; vnde Iudicum Romanæ Rotæ ſententijs ſaltem in Cæſareis vrbibus eum poſtponendum non eſſe aliqui affirmant. f Dinum, Cinum, Petrum à Bella Pertica, cum Iacobo Butrigario omnes ſimul ſcientia à Bartolo ſuperatos eſſe Tindarus eius pronepos contendit, g & nihil boni ignoraſſe dicitur. h Luculento ordine vſus eſt poſt theoremata praxim ponere ſolitus; i quam in iuuentute contra reos ſeueritatem induerat, vix vnquam dimittere potuit, plura enim aduerſus ſontes rigide ſcribens, quos dicto perdere non potuit, calamo extirpare conatus eſt. k Eoq; modo cauſa fuiſſe dicitur, vt innumeri eius auctoritate immerito ſupplicio afficerentur; ob id, & alia ex abrupto dicta aliqui illius animam apud Inferos torqueri nimis audacter dixerunt. l

Mathematicam, hæbraicasq; litteras non multo antequam decederet, attigiſſe creditur; vt doctrinam acquireret, magna ſobrietate vſus eſt, qui ne ſuperfluo cibo ſe oneraret, appenſis panis, & potus vncijs viuere conſueuerat. m Vnde præter legum peritiam admirabili prudentia præditus nulla diuini numinis gratia caruiſſe dicitur. n Quædam dicta frequenter in ore habuit, vt illud, Omnia ſciri expedire, Nec bonum eſſe ſarcinatorem, qui clauos facere neſciret. o A Peruſinis ad Cæſarem Caro-

a *Alex. in l. miles §. decē. ad fin. ff. de re iudica. Sylu. nupt. in loco ſupr. cit.*
b *Ang. & Caſtr. in l. ſi quis ſeruo. ff. de ſolutio.*
c *Bal. in l. verū in fin. ff. de petitio. hered. & in l. p̄cib. C. de impub. ſub n. 43*
d *Raph. Cuma. in l. natural. § nihil cōe. de adqr. poſs.*
e *Tiraqu. in xi. leg. Cōnub. n. 5. Ant. Corſet. ſingular. 269. in ver. teſtā m. Abb. in c. ad noſtrā. de cōſuet.*
f *corn. ī cōſ. 332. l. 1*
g *De teſtib. variantib. c. 9.*
h *Pāthal. de Crem. in l. 2. ſub n. 29. C. de reſcind. vēdit.*
i *Fulgo. in l. 1. §. in hac. ff. cōmo. Alex. in l. ſi cū doté. §. eo autem tēpore. ff. ſol. matr.*
k *Barba. in c. 11. de foro compet.*
l *Alex. in l. verum ff. de parrici. in appoſtil. ad Bar. Syl. nupt. l. 1. ſub n. 70. Rol. à Val. cōſ. 97. a. l ſimi 3 in Rom. ī ſing. 704 incip. Quero à te.*
m *Caccial. in l. omnes populi. in 6. q. prin. de iuſt. et iur.*
o *Ang. in l. hoc ā. pli §. Celſ. in fin. ff. de damn. infec.*

lum IIII. Boemum Piſas Legatus miſſus eſt, vt quædam contra ipſos ab anterioribus Principibus decreta aboleret, & alia inſuper eiſdem priuilegia concederet, quæ omnia priuilegio bulla aurea inſignito aſſecutus a honoris gratia obtinuit, vt ipſe, & liberi iurium Doctores ſuos Auditores, qui Spurij eſſent, natalibus poſſent reſtituere. b Ab eodem etiam Gentilitijs purpurei leonis duplici cauda ſalientis inſignibus eſt donatus. c

Peruſij Pellina Bonarelli filia vxore ducta, plures liberos ſuſcepit, Franciſcum, pro quo Bal. conſuluit, d & Alouiſium, quos hæredes reliquit; Filias Sanctam Ranno Nulio, Paulam Nicolao Alexandro Peruſino coniunxit, Franciſcam Gulielmo Celolo patri Salluſtij Iuriſcon. e & Nellam Io: Baptiſtæ Alfano Peruſino Iuriſconſ. & profeſſori, CCCCLXXX. aureorum florenorum dote conſtituta, nuptui locauit. Is, viuente adhuc Socero, præclarum de Arbitris opus edidit. Ex eo natus eſſe dicitur Nicolaus Alexander, qui & ipſe Iuriſconſ. libellum de Subſtitutionibus compoſuit. f Ex Nicolao genitus eſt Tindarus & ipſe etiam Iuriſperitus, qui luculentum de Teſtibus opuſculum fecit, proauiq; reſponſa eo, quem habemus, ordine collocauit. g Petrum Franciſcum fratrem habuit, cuius prædefuncti filiæ Niſæ centum aureos florenos legauit; & alium nomine Bonaccurſium, cui Doctoratus inſignia tradidit, extatq; adhuc ob eam rem ab illo tum habita oratio, & alia, qua Ioannem cognatum iiſdem ornamentis honeſtauit; ſolebat autem in his orationibus à lege, aut canone aliquo auſpicari. h

Adhuc iuuenis 46. vel, vt alij ſcribunt, 44. i ætatis anno immatura morte ereptus Peruſij in Alfanorum ædibus defecit anno ſalutis MCCCLV. XIII. Iulij, & in Minoritarum D. Franciſci templo, vt ipſe teſtamento iuſſerat, primum humi ſepultus eſt, deinde ab atnepote Alfano pro inſigni templi columna in marmoreo ſarcophago cum hac inſcriptione eſt collocatus, OSSA BARTOLI. Alij eum anno ætatis 50. & ſalutis MCCCLVII. die XII. Iulij

a *Bar. in extrauag. ad reprimendum. in ver. reges.*

b *Bar. in l. gallus §. forſitan. de liber. & poſthum. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus .i. in prin. ad Trebellian.*

c *Bar. de inſign. & armis. in prin.*

d *in conſ. 132. l. 5.*

e *Ang. Are. §. vlt. inſt. ad Tertulli. in §. actionũ. inſti. de actio.*

Io: Baptiſta Alfanus Peruſin.

Nicolaus Alexander. nepos Bartoli.

f *Socin. in l. 1. in prin. 43. col de vulga. ſubſtitu. ſub num 26.*

Tindarus pronepos Bartoli.

g *Socin in cõſ. 93. poſt n. 27. vol. 4*

h *Ang. in l. olympico. ff. de ſeruitu. vrba. prædior.*

i *Tindarus de teſtib. c. 9. num 3*

Iulij deceſſiſſe ferunt, a qui ſi ſuperuixiſſet, mirificè ius Pontificium illuſtraturus credebatur. b Ei ſtatua Toloſæ ante Hoſpitium D. Iacobi Gallico diſtico ſubſcripto appoſita hodie manet. Nonnulla volumina, quæ eius fuiſſe dicuntur, in Cænobio Montis Murcini propè Peruſium pro re memoranda oſtentantur. c

a *Silua nupt. lib. 5. ſub n. 25. verſ. & nunc veniendo.*

b *Barba. in c. at ſi clerici. in prin. de iudi. & in c. qualiter. ad fin. eo tit.*

c *Guliel. Ponta. in l. diuortio. col 11. poſt nu. 20. ff. ſolut. matr.*

IACOBVS PALLIARENSIS SENENSIS.

Cap. LXVIII.

Tumultuantibus ob Guelforum, & Gibellinorum factiones in Italia populis, Clemens V. Pontifex anno Salutis MCCCVI. Neapoleonem Vrſinum Cardinalem ad ſedandas turbas cis alpes legatum miſit. Is exules reſtituturus Bononiam venit, vbi ſuſpectus ciuibus factus non ſine corporis periculo eiectus fuit. Hac contumelia accenſus Legatus eam Ciuitatem Academiæ iure priuauit, & illos, qui eò ſtudiorum cauſa profecti fuiſſent, diris ſubiecit. d Eam ob rem deſerto Bononienſi Gymnaſio, alibi diſciplinarum ſtudia florere cœperunt. Ac primò Florentiæ, deinde Senis anno MCCCXX. publicæ Academiæ ſunt inſtitutæ, vt quibuſdam in annotationibus Pius Pontifex ſcriptum reliquit. Alia verò in quibuſdam vetuſtis annalibus Senenſis Gymnaſij origo narratur, quam etiam Petrus Ancaranus ſe audiuiſſe, narrat. e Fertur enim Bononiæ anno MCCCXXI. Menſe Aprilis ſtudioſum ex Tarraconenſi Hiſpaniæ parte, quam Cataloniam vocant, oriundum ob ſtuprum in vincula coniectum, & capitis ſupplicio affectum, id reliquis Academicis durum viſum, vt qui vim non intulerat, vltima pœna plecteretur. Itaq; in vnum coacti ſe Bononiam relicturos iurarunt, nec vnquam, niſi

d *Ioan. Villa. lib. 8. cap. 35.*

e *in proem. 6.*

ſumpto de ſeuero Prætore ſupplicio, reuerſuros.

Dies erat Veneris, quo capitali pœna affecto Catulano, omnes cum Gymnaſiarchis Forum Cornelij ſe contulerunt. Inde ad diuerſas Italiæ vrbes, vt exciperentur, litteris miſſis, alicunde optatum reſponſum expectabant. Alijs cunctantibus Senenſes nuntio accepto ſtatim Senatum conuocant, à quo iuuenes recipi decretum eſt, continuò Tantileum Guidum, & Simonem Iacobi Tondi Legatos ad ſcribendas conditiones Forum Cornelij miſerunt. Summa conuentionum fuit, vt Senenſes ſex millia florenorum ſtudioſis ob redimendos eorum libros oppigneratos perſoluerent, ac cum vniuerſa ſupellectile ſuis ſumptibus in vrbem conueherent. Gymnaſiarchis trecenos annuos florenos perſoluerent. His, qui diſciplinis vacarent, per annum, & quatuor menſes gratuito ædes, Gymnaſia verò perpetuò præſtarent. In omni artium genere ſuo impendio profeſſores exhiberent, atq; à Summo Pontifice Senis Doctores creandi priuilegium obtinerent. Iiſdem demùm; priuilegijs ibi Academici gauderent, quibus Bononiæ potiebantur. Die 17. Kal. Iunij ſcriptis pactionibus læta iuuentus Senas ingreſſa à Ciuibus immenſo gaudio gratulantibus excepta fuit. a

Inſtituto itaq; Gymnaſio, primi ibi Fridericus Petruccius Ius Pontificium, & Iacobus Palliarenſis, quem falsò alij Ioannem nominant, Ius ciuile docuere. Is poſtea Peruſium vocatus Baldum diſcipulum habuit, a qui non pauca à Præceptore mutuatus eſſe dicitur. Plura reſponſa, & commentaria ſcripſit, quæ hodie non extant; præcipua eius laus eſt, quod in eruendis legum ſenſibus plurimum verſatus eſt; b cum ſciret præſtare ruſtica quam vrbana prædia poſſidere, c & Catonianam cenſuram eſſe melius arare, quam verrere, eam notam euitauit, emendiſq; tantum agris intentus nullas ædes, proprias vnquam habuit, ſed in conductis ſemper habitauit. d In patria defunctus in D. Franciſci æde in marmoreo ſepulchro vetuſtate exeſo cum ſequenti, ſed rudi,

a *Bal. in c. Vaſallus. 1. ſi de feu d. fuer. contro. inter dom. & agna. Pau. Ca. in l. omni modo. in fin. prin. C. de inoff. teſtam.*

b *Alex. in l. ſi fundus. in fin. ff. ſolu. matr.*

c *Ang. in l. 1. C. de debit. ciui. lib. 11.*

d *Ang. in l. vlt. §. fin. autem legata. C. de bon. quæ liber.*

Epita-

Epitaphio in quadrata tabula inciſo ſepultus fuit.

Legibus inuicti cinerem Doctoris arentem
Anxie carcer habes, liberam tenet æthera mentem
Nomen ei Dominus Iacobus Palliarenſis
Doctrinis pollens miranda corona Senenſis
Marmore ſi preſſus cogitur terreſcere tantus
Fertur in exemplar lachrymoſum dogmate planctus.

Dies obitus non apparet. Cęterum Senenſis Academia non multo poſt deſtituta atq; iterum reſtituta non ſemel intermiſſa fuit. a Sub hæc tempora circiter annum MCCCLX. Vincislaus, qui & Carolus Imperator, atq; Boemiæ Rex, celebrem artium Liberalium Academiam Pragæ inſtituit, b vbi profeſſores tantum Teutonici per multos annos docuerunt; id ægrè ferentes Boemi doctrina Huſſitarum imbuti primum argutijs dialecticis illos vexare cœperunt, mox à Vincislao Caroli filio Cęſare obtinuerunt, vt in eo Gymnaſio ritu Pariſienſi omnia explicarentur, & eo ordine traderentur. Quod ad ſui inuidiam factum Teutonici cernentes ea contumelia commoti Præceptores, & diſcipuli iureiurando ſe obſtrinxerunt, vt indè diſcederent. Nec multo poſt ſupra duo millia Lypſiæ, quæ ciuitas eſt Miſniæ trium dierum itinere Praga diſtante, conſedere, ibiq; nouam Academiam erexere, itaq; libere Boemis Gymnaſium patuit.

a *Card. in Clem. dudum. verſ. ab olim. n. 17. q. 16 de ſepult.*

b *Aeneas Syluius in hiſtoria Boemica. cap. 33. & 34.*

NICOLAVS SPINELLVS NEAPOLITANVS, ET ANDREAS RAMPINVS ESERNITANVS.

Cap. LXIX.

DVo alij ex Regno Neapolitano eadem ætate floruerunt Nicolaus Spinellus Neapolitanus, qui in Patria, & Patauij circiter ann. ſalutis MCCCL. profeſſus in XII. Codicis Iuſtiniani libros, & Inſtitutiones, & magnam a Pandectarum partem luculenta ſcripta reliquit, eximiusq; legum Interpres habitus magni textualis cognomentum promeruit. b Raphaelem Fulgoſium diſcipulum habuit, quem Doctorem increpabat, quod non niſi x. Digeſtorum libros prælegeret, cum ipſe 24. explicaret. c Aliquandiu in Ioannis Galeacij Vicecomitis conſilio fuit, pro quo magni ponderis cauſas egit. d Equeſtri dignitate honeſtatus Siciliæ Cancellarius creatus eſt, ac demum Ioiæ Comes factus e in Ioannæ Regis Roberti filiæ conſilio fuit, & tunc orti ſchiſmatis auctor. Deceſſerat Gregorius XI. qui Auenione Romam ſedem retulerat; Quare cum ex XVII. Cardinalibus quatuor tantum Itali eſſent, veritus Populus Romanus ne Gallus Pontifex crearetur, iterumq; Auenionem Sedem referret, Italum efflagitabat. Metu itaq; perterriti, vt ferunt, Purpurati, Bartholomæum Neapolitanum Barenſium Archipræſulem armorum metu Pontificem declarant, qui Vrbanus VI. eſt dictus. Alij, expreſſa conditione, creatum volunt, eaq; illius iuramento confirmata, vt ſuo loco, & tempore Pontificatui renunciaret. Ad eum ſalutandum Nicolaus à Ioanna miſſus eſt, qui ſimul-

a in Inforſiatum

b Caccialu. de mod. ſtud. docum. 5 Roma. in auct. ſimiliter. C. ad l. Falcid. Iaſ. inſtit. de actio. in prin.

c Fulgoſ. in proœm. ff. ſub n. 15.

d Bal. in conſ. 147. col. 4 lib. 2.

e Bal. ibidem.

ſimultates cum eo habuerat; cum verò in aula cum alijs Proceribus inuitatus cęnaret, ab Vrbano ob contumeliam ex altiore loco ſurgere, & in inferiore accumbere iuſſus paruit. Sed Neapolim reuerſus hanc Reginę, cuius legatus fuerat, non ſuam fuiſſe iniuriam; & cum metu, ſub conditioneq; creatus Pontifex diceretur, Ioannæ ſuaſit, vt Fundos Purpuratis concederet, vbi liberè alium eligerent. Eò igitur coacti, qui contra Vrbanum erant, Cardinalem Gebennenſem, qui Clemens VI. eſt nuncupatus, creauerunt, a ortumq; ſchiſma annis XXXX. permanſit. Sed Baldus luculento reſponſo probat, electionem Vrbani nullo iuſto metu factam validam fuiſſe, nulliuſq; conditionis meminit. b Alij ferunt ab Othone Duce Bruncuicenſi Nicolaum Romam perductum, vt iuribus perſuaderet Pontifici ad regnum Trinacriæ tradendum Marchioni Montis ferrati, cui illius regni puella hæres deſponſa fuerat, & nullis verbis, aut iuribus Vrbanum flecti potuiſſe. Quare illi auerſus Nicolaus aduerſarios Cardinales ad alium declarandum Pontificem impulit. c

Cæterum Nicolaus Patauium ad ius ciuile docendum ſe contulit, vbi poſt biennium decedens circiter annum MCCCLXXX. duos filios poſt ſe reliquit Lucam primogenitum, qui in patris hæreditate ſucceſſit, & Belfortem Epiſcopum Catanenſem, qui anno MCCCCXXXIX. Pataui collegium ſtudioſorum inſtituit, quod Spinellorum vocatur. Ex Luca natus eſt Antonius Galeacius; Filiam quoq; Nicolaus Bartholomæam ſuſcepit Iordani Vrſini Cardinalis matrem, & Ioannis vxorem, & Gaſparam, ac Nutam, quæ omnes nobilibus, Illuſtribuſq; viris nupſere.

Alter Andreas Rampinus Eſernitanus, quem Iſerniam vocant, & ipſe Reginæ Ioannæ XI. a conſilijs exiſtens, d in Regio Senatu ius dixit. Tantæ auctoritatis fuit, vt Regni Neapolitani Iuriſcon. Euangeliſta vocetur. e Alij aurigam in Feudis interpretandis appellant. f Iaſon ſummum feudiſtam, g Certè tantæ auctoritatis fuit, vt

a *Pandulph. Collenitius. lib. 5. hiſtoria Neapolitana.*

b *in R. C. ſi quis aliquem teſta. probi.*

c *Alber. Crãtzius lib. 10. cap. 11. de Saxonia reb.*

Collegium Spinellorum.

Andreas Rãpin. Eſernitanus.

d *Iuli. Clar. § leſa maieſt. ver. q̃ro etiã. i. l. 5. ſẽtẽ.*

e *Thom. Grum. in vers. 30. n. 16*

f *Soci. conſ. 4. in fin. lib. 2.*

g *in cõſ. 64. lib. 3.*

in cauſis decidendis in Regno Neapolitano eius opinio, & præcipue in feudis cæteris præualeat, a eiuſq; verba perpendenda non percurrenda eſſe, Matthæus Afflictus putat. b Dum nocte ex caſtello nouo domum iturus exit, ab irato Barone Gallo, contra quem ſententiam protulerat, ante portam Petruciam occiſus immatura morte occubuit. Parricida velut perduellionis reus, quod Reginæ Conſiliarium occidiſſet, damnatus eſt, c bona eius publicata, & mille aurei homicidæ percuſſori ſunt promiſſi. Præclara in vſus feudorum, & Regni Siciliæ Conſtitutiones commentaria edidit, quæ penes iurium ſtudioſos magno in pretio habentur. Nullum eius Epitaphium, aut mortis tempus inuenitur. Vxorem habuit nomine Burleſſeam Roiafoliam, ex qua Filiam ſuſcepit in Sulmone oppido nuptam.

a *Afflic. deci. 398*

b *in c. 1. n. 26. de vaſſallo, qui cõtr. conſt. lota. Roll. à Vall. conſ. 64. n. 32. in 2.*

c *Paris de Pute. in tract. ſindicat. car. 6. de exceſſib. Conſiliarior. in fin.*

BALDVS VBALDVS PERVSINVS.
Cap. LXX.

EX Franciſco Vbaldo Peruſino Medicinæ, & Artium Doctore, ac quorundam caſtellorum Comite, tres fœlici prole filij omnes clariſſimi Iuriſconſulti prodiere, Baldus, Angelus, & Petrus, qui ſub iiſdem Præceptoribus militarunt. Baldus primò Iacobum Palliarenſem, à quo plura mutuatus eſt, deinde Franciſcum Tigrini Piſanum virum, & doctrina, & vitæ ſanctitate inſignem, poſtremò Bartolum audiuit, quem multum ingenio ſuo contuliſſe teſtatur, d cum à Doctorum latere nunquam diſcederet. e Adoleſcens præſtanti indole primùm ingenij fœlicitatem oſtendit anno xv. cum adhuc caput ob teneram ætatem cuculla, vt moris erat, nondum tegere cœpiſſet. Opinioni enim Bartoli adeo argutè

d *Bal. in c. 1. §. Vaſſallus. 11. ſi de feud. fuer. contro. inter dom. & agnat.*

e *Bal. ibidem.*

argutè contradixit, vt ille argumenti acumine perterritus reſpondere non potuerit commendatoq; iuuene tempus ad ſoluendum petijt, & ſequenti mane reſpondit. a Deinde XVII. annum ingreſſus ſolenni interpretatione difficillimam legem publicè Baldus explicuit; b Vnde fabuloſum eſt, quod vulgò fertur, Baldum quadragenarium ad legum ſtudia acceſſiſſe, & Bartolum illi dixiſſe, Tarde veniſti Balde, hunc autem reſpondiſſe, Citius recedam. c In iure Pontificio Fridericum Petrucium Senenſem Canonum Interpretem habuit. d

Cum verò ad eam eruditionem perueniſſet, vt ſibi Tyrocinium deponendum eſſet, Anno Salutis MCCCLXXXVIII. IIII. Kal. Iulij ſequentibus verbis à Bartolo præceptore Lauream accepit. *Deus*, inquit, *ſapientiſſimus, & glorioſiſſimus tuam illuſtret rationem, declaret intellectum, vt ſcias obſcura interpretari, ligatos ſoluere, veritatem colere; ac dicere, & fluat* e *tibi Deus diuitias abundantes, & gratiam cognoſcendi. Dirigat te Deus, in omnibus dubijs, inſtruat in perplexis, foueat in longioribus, vehat in omnibus vijs tuis vehiculum, cui nihil eſt difficile, nihil impoſſibile.* f Hæc etſi rudius compoſita ſubieci, vt veterum orandi vſum ponerem.

Doctoris dignitatem adeptus Bononiæ quæſtionem illam, ante etiam Senis à ſe diſputatam, defendit, An ſtatui poſſit, vt non niſi ad Iudicem loci ſtatuentium poſſit prouocari; In qua diſputatione oppoſuit ſe illi Bartolus, & certamine ab hora XVI. vſq; ad XXI. protracto Bartolus tandem victus diſceſſit. g In foro etiam Aduocati officio functus cum eodem ſæpius contendit. h Interalia acerrimam cum Bartolo de varia vnius legis lectione contentionem exercuit. i Cumq; inſpectis Pandectis Piſanis, Baldum non paucos Codices corrupiſſe deprehenſum eſſet, publicè traductum patria exceſſiſſe ferunt, k & abeuntem Scipionis Africani verba protuliſſe, Ingrata Patria ne oſſa quidem mea habebis, ac in voluntario exilio ſenem defunctum fuiſſe; Alij, vt candente ferro in fronte

a *Pau. Ca. in l. ſi inſtit. §. vlt. ff. de inoff. teſtam.*

b *ill a ſuit l. centũ capua. ff. de eo quod certo loc. Ang. in l. 1. §. pueritiã. de poſtulan. Felin. in R. de magiſtr.*

c *Tiraquel. in præfatio. de iure primig. n. 102. & n. 206. Iaſ. in l. 11. §. ſeruius. autẽ. de orig. iur.*

d *Bal. in l. ſi quis ad declinandũ. §. 1. poſt n. 5. C. de Epiſ. et Cler.*

e *Actuum 23.*

f *Bal. in l. 1. in fin. l. ſi quacũq; prædit. poteſt. vel ad eũ ptinẽ.*

g *Bal. in tract. iudiciar. R. de appella. q. 1. in fin.*

h *Bal. in conſ. CLX. vol. 3.*

i *Alex. in l. ſi filio fam. §. vlt. ſolu. matrim. n. 4. Bar. in l. ea lege. C. de cõd. ob. cau. in l. ſi creditor. §. vlt. ff. de diſtrac. pignor. Ant. Aug. lib. 4 emend. cap. 17.*

k *Ludo. Gomeſ. in prin. inſtit. de actio. poſt n. 10*

a *Sylua nupt. lib. 5. ſub n. 25.*
b *Hoſtien. in ſumma de proba. verſ quid debet probari.*
c *Tiraq. in tra. ſta. de teſtib. in prin.*
d *Bal. in conſ. CCCCLxxvij. lib. 4.*
e *Tiraq. de retra. ct. conuentio. §. 4. glo. 6. n. 12.*
f *in cõſ. 486. l. 3.*
g *Tiraq. in loco predicto.*
h *Bal in cõſ. 400. in ſubſcriptione. vol. 3.*
Petrus Belfortis Cardinalis.
i *Platina in Gregorio XI.*
Franciſcus Albergotus Aretinus.
k *Pau. Ca. in l. vlt. in fin. ff. ad Velleia.*
l *Bal. in l. arboribus. in 2. lectu ra. ff. de vſufr.*
m *Bal. in l. edita. in fin. C. de edend. in 2. lect.*
n *Bal. in l. vlt. de aqua plu. arcen.*
o *Bal. in l. v't in fin. C. de indi. iud. toll.*
p *Iaſ. in l. cum proponas. in 3. col. in prin. C. de hared. inſtituen.*

inureretur, damnatum, & à Bartolo ob egregiam doctrinam defenſum fuiſſe ferunt, ea id à maioribus ſe accepiſſe, Iaſon referebat. a Quæ omnia falſa eſſe, & alij potius euenisſe b non dubito, cum nulla de hoc certa extet auctoritas, & eum Ticini deceſſiſſe conſtet. Ob hanc æmulationem ingratus Præceptori diſcipulus XLV. annis, quibus Bartolo ſuperſtes fuit, conatus eſt ipſius nomini tenebras offundere, c quem ex profeſſo ſæpe mordet, d nec ſine contemptu quandoq; nominat, e & Iudices eum ſequentes cœcos vocat. f Vbi verò in vnum hi duo conueniunt, eorum opinio pro vera habetur. g XXI. ætatis anno de pactis opuſculum Baldus compoſuit, & alium de Conſtituto, cum eſſet Collegij Lanificorum Aduocatus. h

Docuit in Patria, vbi Petrum Belfortem Cardinalem, qui ad ſe à Clemente VI. miſſus fuerat, in Iure ciuili erudijt, ac deinde in rebus dubijs expediendis conſilium non ſemel præſtitit. i Demum eidem Pontifici creato, & Gregorio XI. vocato auctor fuit, vt ex Gallijs, vbi reſidebat, in Italiam reuerteretur. Inter alios eius Auditores emicuit Franciſcus Albergotus Aretinus, qui vbiq; & præſertim Florentiæ, vbi ius profeſſus eſt, magni nominis fuit. k Ibidem Baldo docenti l Anno Salutis MCCLIX. Landucia vxor gemellos peperit, quorum alter tantum ſuperſtes fuit. Poſtea Patauium à Franciſco Carrario vocatus eſt circiter an. MCCCLXXVIII. m vbi dolore pedum correptus alium ſibi in lectionibus coactus eſt ſubſtituere. n Tandem in patriam reuocatus inde diſceſſit o an. 1389. 3. Nouemb. Cum verò Galeaccius Vicecomes Barnabæ frater Ticinenſem Academiam per multa ſecula intermiſſam reſtituiſſet, plurimos magni nominis viros amplis ſtipendijs ad docendum eò conduxit inter alios Philippus Caſſolus, & Baldus Patauio euocati ibi Antagoniſtæ fuere. p Baldo, qui corpore exiguus erat, vbi primum gymnaſium ingreſſus eſt, ad puſillam hominis ſtaturã ab auditoribus acclamatum fuiſſe dicitur,

Minuit præſentia famam.

Ab illo vero opportunè reſponſum,

Augebat cętera virtus.

Quo dicto, omnibus ſui admirationem iniecit. At Philippus, qui, vt memoria cęteris antecellebat, ità ſuperbo titulo Doctorum Doctor vocabatur, ingenio fretus, ſe ex omnibus vltimarum voluntatum quæſtionibus ex tempore reſponſurum profeſſus eſt. Statuta ad dicendum die, cum in magna expectatione eſſet, ſurgens Baldus interrogauit; Vbi in iure cautum reperiretur, parem non eſſe eius, qui non vult, ei, qui non poteſt, conditionem. Ad primam interrogationem hæſitante Philippo, cum Baldus de propoſita quæſtione legem oſtendiſſet, magnam gloriam retulit. a

Philippus Caſſelius Regienſis.

Philippo defuncto, Chriſtophorum Caſtellioneum, quem docuerat, Concurrentem habuit b tanta ipſorum docentium ſolicitudine, vt Auditores precibus peſſimo exemplo ambire non erubuerint. Ac tum primum Ticini pernicioſæ pręhenſationes detectę fuiſſe dicuntur; c Eum tamen Baldus in cauſa propria, cum ſuæ conſcientiæ diffideret, conſulere conſueuit. d Diu in ea Academia profeſſus Baldus amænum collem extra vrbem incoluit; Vnde mula vectus ad Gymnaſium ire conſueuerat. Domus vetuſtate vitiata adhuc hodie pro re memoranda oſtentatur.

Ingenio acutiſſimus duabus tantum horis ſingulis diebus ſtudijs operam dediſſe fertur, e præterquam vbi rem difficilem aliquam præ manibus haberet; quod mihi veriſimile non videtur, cum iuueni plurium reminiſcendi artem efflagitanti, vt ſtuderet, ter replicauerit, ea reſponſione non niſi longo ſtudio rerum memoriam acquiri ſignificans. Quin etiam cùm peregrè profectus ſolitæ lectioni incumbere non poſſet, quot gradus equus ambulabat, tot leges ſibi excidere querebatur, quæ omnia longis cum lucubrationibus vſum fuiſſe arguunt. Deinde credendum non eſt tantam legum peritiam

a *eſt l. pater Seuerinā. vbi Pau. Ca. hoc tradit. ff. de cond. & dem.*

b *Iaſ. in l. coharedi. §. cum filia. ſub. n. 17. ff. de vulgar.*

c *Porti. in §. ſuſpectus. inſti. de ſuſpect. tutor.*

d *Chriſto. Caſtellio. conſ. 296. & 297. inter conſ. Bal. lib. 1.*

e *Seuer. in l. frater à fratre. ff. de cōd. indeb. in prin.*

paucis horis comparari potuiſſe.

De iure reſpondendo immenſam pecuniam coëgit; qui ex ſolis ſubſtitutionum ſpeciebus plus quindecim millia aureorum lucratus fuiſſe traditur. a Aliunde præterea ex innumeris aliarum ſucceſſionum, criminumq; cauſis, & contractibus peramplas opes accumulauit. Ab Vrbano quoq; VI. Feſtinam, quod eſt Eugubij caſtrum, ob inſignem doctrinam obtinuit; ſed cum illud alij Pontifex tradidiſſet, etſi diu Romę litigauit, eius nunquam poſſeſſionem habere potuit. b Peruſij ad Portam S. Petri habitauit, & prædia habuit in villa Sancti Chriſtophori ſecundum ripam fluuij Tiberis, quorum partem occupauit, quam è libro cenſus eximi Franciſcus eius procurator petijt, vt ex quadam ſcriptura eius reſponſis inſerta apparet. c

Tantę deniq; apud omnes exiſtimationis fuit, vt in iure nihil ignorauiſſe crederetur. d Cuius opinionis famam cum ad Galeaccium perueniſſet, ab eo per iocum interrogatus eſt, Vbi lex inueniretur, quæ de veſpis, & muſcis loqueretur, eam oſtendit; Quare omnibus pro maledico ſuæ memoriæ maximam admirationem dedit. e Pluribus vero eorum, qui legum tyrocinium deponebant, promotiones ambientibus, cum Baldus dimitteretur, Ticini ſtatuto cautum eſt, ne quis ſine eo Auſpice Lauream caperet. f Solus deniq; Decurionum mandato Ticinenſium Statuta condidiſſe dicitur. g Bartolo præceptore acutior, ſed non ita veritatis amator habitus eſt. h Cum parum ſibi conſtans ſæpenumero contrarius reperiatur, id tamen non leuitate, ſed ingenij ſubtilitate eueniſſe Paulus Caſtrenſis autumat; i Vnde illius argutiam in prouerbium abijſſe aliqui aſſerunt; ipſe quoq; ſe excuſat, quod intellectus, qui ratiocinatur, non ſemper ſit idem, ſed varius, k & Epiſcopo Ticinenſi ſæpe interroganti, cur toties leges mutarentur, reſpondit, Flagrante bello permittitur, quod pacis tempore non licet, ita id iuſtum eſſe, quod cuiq; ſuo tempore expedit, exemplo enim medicorum

rum

a Cuma. & Alex. in R. de vulga. ſubſti. in prin.
b Pau. Ca. in l. 11 n. 3. C. de legib.
c ante conſ. 310. in 3.
d Iaſ. in l. illa ſtipulatio. §. 1. ff. de ver. oblig. plura Sylua nupt. l. 5 ſub n. 25. verſ. etſi contra. Iaſ. in l. lecta n. 12. ſi cer. pet. in l. quicqd adſtringēda n. 3. de ver. ob. in l. diuortio §. 1. in 3. not. ſol. matri.
e Petr. Lenaud. in tract. de Docto. et eorum priuil. quaſt. LXII.
f Porci. in §. item Roma. inſti. de excuſ. tutor.
g Cur. iuni. in conſ. 5. n. 12.
h Pau. Ca. in l. aduerſus. in fin. C. ſi aduer. rē iud.
i in l. de tutela. C. de integr. reſt. minor. et in d. l. aduerſ. C. ſi aduerſ. rē iudicat.
k in conſ. 99. ad fin in 2. Bertachi. de Epiſco. in 2. par. 4. lib.

rum tempora à legum latoribus dicebat obſeruari. a

Plura etiam in Decretalium commentarijs ſingularia, & præter aliorum opinionem nulla lege citata ex ſuo capite protuliſſe dicitur; ac ſi quę citat, ad rem non faciunt, b multa etiam extraneis, & non ſuis locis pertractauit, c in neceſſarijsq; deficere, ac ſuperfluis abundare arguitur. d Vnde Herculem laudare fertur, quem nemo vituperat, non facere, quæ omnes efflagitant, ad ea reſpondere, quæ nullus requirit, e quandoq; etiam nimium ſubtilis ſe ipſe fregiſſe memoratur. f Ingeniumq; propter rerum copiam quandoq; habuiſſe dicitur, inſtar auis in aere volatile; g & ipſe ad argumenta ſe fugitiuè quandoq; reſpondiſſe fatetur, h & quod audacius loqui conſueuiſſet, notatur; i ſummam tamen apud Iudices auctoritatem habet, præcipuè vbi neminem inuenit ſibi contradicentem. k Nemo enim Baldo auctoritate æquari poſſe creditur, l neq; aliquod dubium eſt, quod eius dictis decidi nequeat, m quippe nihil intactum reliquit. n Quinq; reſponſorum volumina, aliaq; opuſcula edidit, ac ferè in totum Ius ciuile, & Pontificium ſcripſit. Inter cætera librum compoſuit, quem peculium vocauit, & alium de Illuſtribus vtriuſq; Iuris Doctoribus, qui impreſſi non habentur. Opuſculum, Practicam Iuris vtriuſq; ſeu Compendioſam, inſcriptum, ſunt, qui Tancredo adſcribunt, o ſed re verà Baldi fuit, quemadmodum ipſe teſtatur. p

Demum ſenex cum annis 47. profeſſus eſſet in Feudales libros commentaria emiſit. q Sed etſi diutinæ lectioni, & ſcribendo aſſiduè intentus erat, humanus tamen & facetus hilari vultu ſemper fuit; r pauperibus ſæpè conuiuia ex iure, & carnibus bouillis facere conſueuit, & cum ei amicus dixiſſet, Si centuplum, Baldè, accipies, quid tanta iuris copia facies? ab hoc obſonio præſtando poſtea abſtinuit. ſ Cum diu docuiſſet indignum virtute ſua exitum ſortitus eſt. Habebat in delicijs catellum, quem ſecum Tridentum attulit; Is, piperato iure abſorpto, rabio-

a Bal. ĩ l. 1. ĩ pri. n. 8 C. de cad. tol. Iaſ. ĩ l. ſi ex toto. §. vlt. n. 30. ff. de leg. 1

b Ale. ĩ l. 9 in eo in 3. col uer. tāg. ẽt. ff. de acq. poſs. Ant. de Brut. in c. cõſultat. col. 11. de reſcr. Cur. ſen. cõſ. 76. ãte n. 3

c Ang. in §. null. in fin. inſt. de rer. diu.

d Barb. in c. uno de legatorũ. col. pen. de off. de lega.

e ſyl. nupt. l. 5 ſ. n. 25. ver. ẽt. ſi cõtr.

f Iaſ. in l. edita. in prin. C. de eden.

g Bar. in c. plerũq; in prin. de reſcrip. Alex. cõſ. 132. in 4

h in l. 1. §. nũcia. in fin. ff. de op. no. nũc.

i Barb. ĩ c. iurauit. col. 18 de probatio.

k Iaſ. in l. 1. n. 102 de leg. 1. et in l. naturalis. §. nihil cõe. n. 17. ff. de acq. poſ.

l Deci. in cõſ. 283.

m Catel. in 2. p. memorial. ĩ ver. ius dicẽdi nullũ. in fin.

n Iaſ. ĩ l. 3. de leg. 1

o Ang. Are. de maleſi. ver. ex interu.

p in eo lib. in R. de iuriſdict. & q. 1. de appella. in fin.

q Bal. in pſ. feud.

r Tindar. in tract. de teſtib. in prin.

ſ Bar. in c. cũ omne de cõſtit. Io. Lecicier. de iure. primig. lib. 2. q. 3. n. 12

rabioſus effectus colludenti Baldo dente labrum tranſfixit; Morbus per membra ſenſim effuſus diu latuit, donec ad intima præcordia penetrans, omni ſpe ſalutis abrupta, Baldo aquæ tremorem iniecit. a Defunctus eſt anno Salutis MCCCC. IIII. Kal. Maij, poſt ſe relictis Zenobio Tipherni Epiſcopo, & Franciſco filijs vtriſq; Iuriſconſultis. In templo D. Franciſci ſacrario humatus cum hoc carmine per multos annos iacuit.

a *Matthiol. in li. 6. Dioſcor. c. 36.*

Zenobius Tipherni Epiſcopus.

Franciſcus filij Baldi.

Vita, labor ſtudij, diuini cultus amoris,
Artes maturæ Regis Fulgentia dicta
Legalis normæ paſtorum Cælica Iura
Ornant Baldi animum, quæ pandit dogmate clara.
Quis quia nunc linquit mortalis pondera carnis
Dulcia iam guſtans Auctoris paſcua ſummi.
Clauditur hic Baldus Franciſci tegmine fultus.
Doctorum Princeps Peruſinaq; editus arce
Qui obijt Anno MCCCC. Die XXVIII. Aprilis in Aurora.

Inde iuxtà ſummum altare eius oſſibus tranſlatis in alio ſaxo hoc ſcriptum fuit.

Baldus editiorem locum ſortitus hic octo, & decem ſupra centum annos obdormierat MDXIX.

ANGELVS VBALDVS PERVSINVS.
Cap. LXXI.

Baldi germanus frater Angelus ſub iiſdem Præceptoribus, quibus & ille, operam Iuribus dedit. Et cum 20. annum ageret, in foro pro Clientibus patrocinari cœpit, & in 24. anno factus Iuriſconſultus in patria docuit, b & Romæ, c mox Florentiæ. d Sedebat Romæ Vrbanus VI. cum eò Angelus venit, Pontifex, non vt alios, ad pedis, ſed ad pacis oſculum eum admiſit,

b *Ang. in l. 1. §. pueritiam. ff de poſtulan.*

c *Ang. in conſ. 300. ad fin.*

d *Ang. in l. 2. §. vlt. & ibi Fulgo. ſi ex noxa. ca. agatur.*

admiſit, vt inſignis viri doctrinam honoraret. Deinde Patauium ad Ius ciuile interpretandum cum Alberto Guideloccio Perufino circiter annum MCCCLXXXVI. vocatus, a in illud præclara commentaria, eruditumq; Reſponſorum volumen reliquit, quæſtiones, & de Sequeſtro, aliaq; opuſcula ad Ius pertinentia in lucem emiſit; perquam tenui memoria fuiſſe fertur. b Sed acri, & ſolido iudicio præditus à Ioanne Pyrrho inter Triumuiros Iuris prudentiæ cum Bartolo, & Paulo Caſtrenſi connumeratur. Bartholomæus à Caſſaneo c refert, Angelum verè Angelum fuiſſe, quem Iudices ſequi debent. Nam propter veritatem, & æquitatem, quam præoculis habuit, Doctor eſt Iudicum dictus, apud quos magnam habet auctoritatem. d Deniq; pater practicæ vocatur. e Quandoq; tamen ſibi contradixit. f An. fermè 17. Patauij profeſſus, demum Florentię, vbi eodem, quo Baldus, anno deceſſit, & in Patriam relatus in maiorum ſepulchro in eadem æde D. Franciſci conditus fuit. Sunt, qui eum Patauij exulaſſe credant, g quód verum non puto. Ibi enim, vt dictum eſt, docuit, & aliquot quæſtiones diſputauit; inter quas inſignis eſt ſecunda, cui occaſionem dederunt miracula ab Imagine D. Virginis edita, quę ſplendidiſſimo illius ciuitatis Palatio affixa erat. Is fuit Doctor opulentiſſimus, qui Cęnobium monialium ædificauit in via aggeris, vbi nunc D. Hieronymi religioſi à Feſulis habitant, id fuit anno MCCCC. Angelus reliquit poſt ſe Alexandrum filium, qui & ipſe acutiſſimus legum interpres fuit. Ex eo natus eſt Angelus primi nepos & ipſe Iuriſconſultus, qui Equeſtri dignitate donatus, & Comes Palatinus creatus diu Patauij, & Perufij docuit. Deinde à Sixto Pont. Max. Romam accitus in Pontificali curia Aduocati officio functus eſt. Demum Perufij ſenio confectus, dum ibi doceret, circiter an. MCCCXC. deceſſit Is Cornei familiaris fuit. h Ex eo Alexander, & Æneas Iuriſconſulti progeniti omnes in maiorum ſepulchro ſunt tumulati, præter Æneam, cui in editiori D. Franciſci

Albert. Guideloccius Perufinus.

a *Ang. in l. falſus. C. de fur. & in q. incip. renouata guerra. quæ eſt q. 8. in fin.*

b *Alcia. in oratio. quam habuit Auinioni.*

c *conſ. 53. n. 9.*

d *Merz. in epitome fideicom.*

e *Calca. conſ. 16. n. 46.*

f *Ari. Pinel. in l. 2. p. 2. c. 4. n. 64. C. de reſcind. vendit.*

g *Troilus Maluetius de oblationibus. n. 3.*

Alexander filius Angeli.

Angelus filius Alexandri, & nepos Angeli.

h *Corne. conſ. 137 in prin. lib. 3. & conſ. 12. lib. 4.*

Alexander, & Aeneas filij Angeli nepotis.

loco monumentum cum hac inſcriptione poſitum fuit.

Memo. Æter.

Ænea ex Claro ſtemmate Vbaldeo Iureſconſ. ſcientia, vſu, & auctoritate inſigni. Coniux & filij dederunt tumulum, & lacbrymas. annum agenti LX.

Sub effigie muro affixa ſubiectum eſt

Legum imago.

Angelus nepos.

a in conſ. 71. Alex. de Neuo.

b Sali. in auct. Nouiſſima in fin. C. de inoff. teſta. in cõſ. 78. inter cõſ. Ange.

Ioannes Riccius.

Ex Alexandro natus eſt Angelus Aui nomen referens; qui manè ius ciuile ordinariè Patauij docuit; a tempore Angeli ſenioris Ioannes Riccius Florentiæ floruit. b

PETRVS VBALDVS PERVSINVS.

Cap. LXXII.

c Matt. Afſli. de iur. protom. S. 4. n. 8. 4. not.

TErtius ex Franciſci Vbaldi Liberis Petrus & ipſe eoſdem, quos fratres. Præceptores habuit; ac Ius Pontificium in Patria eſt interpretatus. c Sed ne à fratribus ſepararetur, hic inter Ciuiles profeſſores inſertus eſt. Eruditos in lucem tractatus emiſit, de permutatione beneficiorum, de Canonica, Epiſcopali, & parrochiali, & de collectis. Alius etiam de duobus fratribus liber reperitur, quem ego alterius Petri ex filio Matthæo eius nepotis eſſe ſuſpicor, cum ibi d Petri aui meminerit. Plurima etiam Reſponſa conſcripſit, e diuq; in foro verſatus maximàm praxim eſt aſſecutus, omnibus fratribus ſuperſtes. f Peruſij in maiorum ſepulchro, quod in D. Franciſci æde ſub terra effoſſum eſt, conditus fuit.

d in fin.

e Corn. conſ. 236. col. 2. volum. 1.

f in rubrica de cano. Ep. ſc. in prin.

Matthæus filius Petri Vbaldi.

Poſt ſe Matthæum filium virum in diſciplinis eruditum, ac Equeſtri, Palatinaq; dignitate honeſtatum reliquit, qui à Brachio Fortebrachio Peruſij Tyranno ad Conſtantiæ Concilium miſſus, gentilitijs inſignibus

à Si-

à Sigiſmondo Cęſare donatus eſt. Hæ erant duæ faſciæ nigræ in aureo ſcuto tranſuerſæ. His adiuncta eſt galea cum ęthiopis capite, quod aureo ſudario inuolutum duplici diademate in humeros, ſparſo altero aureo, altero argenteo, cingebatur. a Ex eo Petrus Iuris vtriusq; Interpres, qui Doctor veritatis vocatus, libellum de duobus fratribus promulgauit a Corneo ſępe citatur b & iunior Baldus deſcenderunt. His Sigiſmondus Cęſar cum ab Eugenio IIII. coronatus eſt, Peruſium profectus gentilitia Stemmata, quæ patri donauerat, confirmauit. Hic Baldus tres filios inſignes genuit, Nicolaum in Curia Romana cauſarum Iudicem (nunc Auditorem vocant) qui de Succeſſionibus inteſtati duo opuſcula compoſuit, & cum in Galliam Nuntius deſtinatus Cardinali dignitate honeſtandus eſſet, veneno ſublatus eſt, & Romæ in Aracœli ſepultus.

Alter fuit Matthæus Peruſij Iuris ciuilis profeſſor, qui de Seruitutibus librum edidit, & Romæ Rotę Decanus ſimul Peruſinus, & Nucerinus Epiſcopus eſt declaratus, & in fratris ſepulchro conditus eſt, cuius Corneus non ſemel meminit. c Tertius Sigiſmondus ipſe quoq; Iuriſconſultus & Romæ conciliorialis Aduocatus, fuit. Vnde inclyta gens Vbalda Iurium alumna fuiſſe videtur, & digna, cuius arbor ſubijciatur, quæ fœcunda prole tot Illuſtres viros continuo ordine protulit.

a *Petr. de Vbald. in tract. de duob. fratrib. in 11. par. principa. q. 11.*

Petrus, & Baldus filij Matthæi Vbaldi.

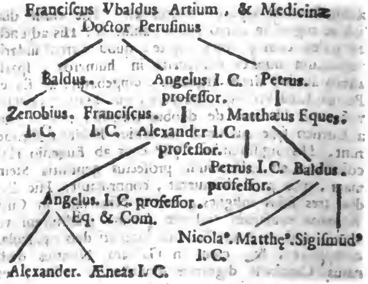
b *In conſ. 46. cōſ. 86. cōſ. 94. vol. 1 conſ. 102. vol. 3 conſ. 29. vol. 4.*

Nicolaus Vbaldus filius Baldi.

Matthæus alter filius Baldi.

c *Conſ. 31. in prin. lib. 1. conſ. 16. in prin. & conſ. 182. lib. 5.*

Sigiſmondus alter filius Baldi.



PHILIPPVS CASSOLVS REGIENSIS.
Cap. LXXIII.

Ticinenſe Gymnaſium à Carolo Magno a inſtitutum bellorum iniuria diu deſtitutum fuerat; Cum vero Galeacius Vicecomes cum Barnaba fratre Inſubribus imperaret, ab altero Carolo IIII. Cęſare obtinuit, vt intermiſſa Academia renouaretur. Quare Bibliothecam omnium diſciplinarum Codicibus refertam Franciſci Petrachæ conſilio, Ticinenſi in arce inſtruxit, & eruditiſſimos quoſq; profeſſores peramplis ſtipendijs inuitauit. Inter alios Philippum Caſſolum Iacobi filium Regienſem conduxit, b cuius ob inſignem memoriam ea nominis celebritas erat, vt ambitioſo nomine omnium ſui temporis Doctorum Doctor vocaretur. c Cum ibi aliquan-

a *Card. in Clem. 1. n. 3. q. 5. de magiſtr.*

b *Bald. conſ. 311. vol. 4. in ſubſcriptione conſilij*

c *Pau. Ca. in l. pater Seuerinā ff de cond. & dem.*

aliquandiu docuiſſet, inde Patauium vocatus, poſt paucos annos rurſus Ticinum redijt, a vbi Baldum Antagoniſtam habuit. Et vt erat nimium gloriæ auidus, ingenio, & memoria fretus ſe de quibuſq; vltimarum voluntatum dubijs ex tempore publicè reſponſurum profeſſus eſt.

Clarebant ibi tum Chriſtophorus Caſtellioneus, & Ioannes Homodei Mediolanenſes, vterq; Raphael, Petrus Ferrarius Ticinenſis, & alij, qui veniente ſtatuta ad differendum die cum vniuerſa iuuentute ad certamen confluxerunt. Omnibus in magna expectatione detentis Baldus interrogauit, Vbi iure deciſum reperiatur, ſubſtitutum alteri in Legato ita demum ſuccedere, ſi ille relictum repudiaſſet, non autem ſi aliter defeciſſet. Ad inopinatam quæſtionem percuſſus Philippus obmutuit. Tum Baldus, lege, quæ prima fronte id velle videbatur, oſtenſa, iam conſternatum aduerſarium, & pudore confuſum reliquit, vt Paulus Caſtrenſis teſtatur, qui geſtæ rei ſe interfuiſſe refert. b Id euenit anno MCCCXCI. quo Philippus ob eam cauſam libellum de Teſtamentis, & Succeſſionibus compoſuit, qui ſolus ex eius operibus hodie non inutilis conſeruatur. Nonnulla etiam eius reſponſa extant. c eundem famoſiſſimum legum Doctorem appellat Baldus. d Fuit etiam Cam. Apoſt. nec non & Illuſtriſs. Comit. Virtutum Conſiliarius. e

Vxorem habuit Catherinam Anguſſolam Placentinam, ex qua nullam prolem ſuſcepit. Thadæum, & Maphæum fratres hæredes inſtituit, huius liberis maſculis bona quæ Papiæ, Placentiæ, & Bononiæ habebat, prælegauit. Ex redditibus trium millium florenorum, quos Venetijs habebat, tres Iurium ſtudioſos Regienſes ali mandauit, quod nunquam effectum habuit, occupatis enim ab Ottone III. Parma, & Regio, Maphæus ab eo cuſtodiæ traditus ea pecunia, & alijs bonis venditis, redimi coactus eſt. Deceſſit Philippus an. Salutis MCCCXCI. die XI. Septembris, cadauer Placentiam deferri, & in

a *Iaſ. in l. cum proponas. C. de hered. inſtitu.*

b *in d. l. pater Seuerinam.*

c *vt inter conſ. Bal. in cōſ. 137 lib. 2. cum ib. Docto. ſubſcripſerunt.*

d *Conſ. 105. in prin. vol. 3. vbi cōſ. 110. eſt eiuſdem Philippi.*

e *Idem conſ. 311. vol. 4. in ſubſcrip. Conſilij.*

Sacello S. Ioannis Prædicatorum, quod ipſe conſtruxerat, ſepeliri præcepit.

IOANNES LVDOVICVS LAMBERTACIVS PATAVINVS.
Cap. LXXIV.

a in Albo Doctor. Patauij.

VBaldis florentibus, Io. Ludouicus Lambertacius Patauinus an. Sal. MCCCLXXXIV. Doctor creatus, a primum in docendo Patauij locum obtinuit. Eloquentia pro eorum temporum conditione inſignis habitus plurium conſtitutionum Collegij Iuriſconſultorum Patauinorum, quę hodie quoq; extant, auctor fuit. Obijt an. M.CCCC. quo & Baldus in Patria deceſſit. Eius marmoreum ſepulchrum cum imagine templo domus Dei affixum eſt, cui hoc inſcriptum eſt carmen, quod obſcurè eius obitus diem continet, M.CCCC.

Ecce Ludouici Lapis hic tegit oſſa Ioannis,
Protulit inſignis quem Lambertacia proles,
Quiq; vtriusq; tulit Doctor diademata Iuris,
Orator mirus, facundo Tullius ore
Occubuit prima geminos qua luce ſubintrat
Sol decies octo poſt annos luſtra ducenta.

Luſtra enim ducenta, & decies octo, ſeu octuaginta M CCCC. annos efficiunt. Deceſſit vero die 12. Maij, quo ſol Geminos ingreditur.

Anton. à S. Angelo Patauinus. Lipſia Gymnaſium.

Eo tempore Antonius à S. Angelo Patauinus in Patria veſpere Ius ciuile interpretatus An. MCCCCXI. deceſſit. Sub hæc tempora Lipſiæ, quod eſt Miſnæ oppidum florens, erectum eſt gymnaſium; cum enim hæreticorum perti-

pertinacia Pragę, quę metropolis eſt Bohemiæ, quotidie excreſceret, Teutonicos indè eiecere. Quare an. Salutis MCCCCVIII. Doctores, & auditores ad duo millia Lipſiam emigrarunt. a Inde illa celebris cœpit eſſe Academia.

a *Albert. Cranſi rius lib.* 11.*c.*8. *Sanxon.Hiſtor.*

LVDOVICVS A' SARDIS FERRARIENSIS, ET IO. PETRVS FERRARIVS PAPIENSIS.

Cap. LXXV.

LVdouicus à Sardis Ferrarienſis ſub id tempus Bononiæ docuit, qui tractatum de Naturalibus liberis, & Legitimatione, & ſucceſſione eorum compoſuit; nec parum à Cępo b commendatur.

b *in Cautel.* 38.

Io. Petrus Ferrarius Papienſis.

Floruit & iiſdem diebus Io. Petrus Ferrarius Papienſis Auguſtini filius; is libellorum formulam, quæ practica Papienſis vocatur, magno forenſium commodo anno MCCCC. compoſuit, quo Manfredum filium ſuſcepit, c & Baldus deceſſit. Dies eorum mortis incertus eſt, nec vllum monumentum videtur.

c *in proem. Practi. Pap.*

RICAR-

Digitized by Google

RICARDVS SALICETVS BONONIENSIS.

Cap. LXXVI.

GEns Saliceta Bononiæ nobilis fuit, in qua Cabalinus vir probitate, & diuitijs clarus celebratur. a Hinc ortus Ricardus Salicetus Bartholomæi patruus, & Præceptor Bononienſis, cum in Patria docuiſſet an. MCCCLX. Patauium ad Ius ciuile explicandum conductus eſt, quo tempore Saluanus & ipſe Bononienſis Ius Pontificium ibidem interpretabatur. Vercellis etiam aliquandiu docuiſſe fertur. b Cum poſtea in Patriam remeaſſet, euenit, vt ab Aſtorgio Pontificis Copijs præfecto Ioannes, & Iacobus Pepuli Thadæi filij graui bello premerentur, qui, deſperata ſalute, clam de alienanda in Ioannem Mediolani Archipræſulem ciuitate cogitarunt. Sed ciuibus, qui Florentinorum imperium accipere affectabant, ſatisfacere ſimulabant; Quare negocio vrbis proceribus, & Ricardo commiſſo, anno MCCCL. Splendidiſſimam Legationem Florentiam deſtinant.

Vbi eò peruentum eſt, Ricardus, qui ad orandum electus erat, vt eorum temporum vſus ferebat, his verbis exorſus eſſe dicitur. Domine, cum tribularer, clamaui ad te, c longaq; oratione Florentinos, ad ſuſcipiendos in fidem ſuam Bononienſes, exhortatus nihil egit. Pepuli enim tribus ſibi retentis caſtellis S. Ioanne, Nonantula, & Creualcore, ducentis millibus aureorum florenorum Patriam Ioanni Vicecomiti vendiderunt, falſaq; Legatione Florentinos eluſerunt. Sed non multo poſt Iacobus proditionis inſimulatus, bonis omnibus ademptis, cum liberis captus in Cremonæ Arce cuſtodiæ traditus eſt.

a *Sali. in l. Incendium ad fin. C. ſi cer. pet.*

Saluanus Bononienſis.

b *Cagno in proem. ff. §. hac autem n. 294.*

c *Mattha. Villa. lib. 1. cap. 65.*

Ioan-

Ioannes reliquum vitæ tempus tenui ſtipe à Vicecomite accepta tranſegit. Ricardus verò, dum Mediolano in Patriam Legatus reuertitur, Placentiæ morbo correptus deceſſit. Ex his, quæ ſcripſit, nihil apparet.

BENEDICTVS CAPRA PERVSINVS.

Cap. LXXVII.

Iisdem diebus circiter an. Salutis MCCCC. duo Benedicti floruere, alter cognomento Capra Peruſinus vir acerrimo iudicio, Veritatis amator vocatus, a cuius laudatiſſima extant Reſponſa. Is Corneum diſcipulum habuit, b & in Patria in D. Auguſtini æde ſub humo marmorea eius effigie ſepulchro impoſita conditus eſt.

Alter Benedictus Barzus à Plumbino deſcendit, quod oppidum ex Populoniæ ruina extructum eſt, vbi olim Portus Traianus fuit; locus hic Piſani agri quondam cenſebatur, & ob id Benedictus Ciuis Piſanus habitus eſt; Baldi diſcipulus fuit, ac primum in Patria deinde Senis, c mox Florentiæ, Ticini, Peruſij, & Bononiæ, poſtremo Patauij profeſſus eſt, vbi libello de diſcuſſionibus, & alijs non paucis in Ius noſtrum compoſitis, exceſſit è vita anno Salutis MCCCCX. Pridie Idus Martij. Humatus eſt in templo Eremitarum cum hoc rudi carmine.

Corpus humo, cœlis animam fa namq; dediſti
Laudibus & legum Benedicte Monarcha fuiſti,
Numinis effectu radians virtutis imago,
Piſanus Ciuis Plumbini clara propago;
Omnibus Italiæ ſociis tua lectio falſit
Publica dum legis hic tibi te Libitina reuulſit.

a *Socin. in conſ. 92. an n. 8. vol. 1.*
b *Corne. in conſ. 186. vol. 1. & conſ. 197. an. 10 n. 2. vol. 2.*
Benedict. Barzus à Plumbino.
c *Iaſ. in l. ſi is qui precemptore, nu. 175. & ſub nu. 284. & 285. ff. de vſucap.*

Digitized by Google

Martia tunc orbi lux bis ſeptenna nitebat,
Mille quater centum bis quinq́; annosq́; mouebat.

Benedictus Henricus à Plombino.

Alius Benedictus Henricus à Plumbino Piſis in æde D. Nicolai ſepultus eſſe videtur, ſed is ab eo, quem deſcribimus, diuerſus eſt.

Benedictus Petrucius Senen. Michael Reprãdus Maroſticẽſ.

Quo tempore Barzus Patauij docebat, ibidem Benedictus Petrucius Senenſis, & Michael Reprandus Maroſticenſis, qui an. XXX. profeſſus eſt, Iûs ciuile interpretabantur.

BARTHOLOMEVS SALICETVS BONONIENSIS. Cap. LXXVIII.

a Salicet. in l. generaliter. in 6. q. C. de non num. pecun.
b Salice. in l. 1. an. n. 14. C. de ſum. Trinit. & fid. Catho.
c in Chron. Patau.
d in l. qui pacto. ff. de ſeru. export. & Felin. ſub n. 4. in c. Rodulphus. de reſcript. & Barba. in c. Ranaldus. car. 6 col. 4. ver. pro certo. de teſtam.
e Barba. in c. Rainaldus de teſtam. col. 59.

BArtholomæus Salicetus, Ricardi ex fratre nepos, a qui cum Ioanne Lignano Bononiæ profitente floruit, b an. Salutis M.CCC LXXIII. factioſorum armis eum alijs ciuibus expulſus Patauium conceſſit, c vbi à Franciſco Carrario II. exceptus per quadriennium magna nominis celebritate Ius ciuile docuit. Sed alij eum velut factionum Principem Patauium relegatum, & in vrbe docere prohibitum in Suburbijs Iura interpretatum fuiſſe ferunt, vt ipſe ſe tacito alij eueniſſe prodit. d Inde ope ſuorum in Patriam reuocatus eſt, quo tempore ob peſtiferum Benedicti Antipontificis ſchiſma intermiſſis gymnaſijs tota Italia vexabatur. Sed non multo poſt ob funeſtas Guelforum, Gibellinorumq́; factiones rurſus Patria eiectus Ferrariam ſeceſſit, e vbi in Alberti Ateſtini familiaritatem inſinuatus Principi Literarum ſtudioſo perſuaſit, vt Academiam publicam inſtitueret. Id cum ex Bonifacij IX. diplomate anno MCCCXCI. obtentum eſſet, ipſe primus Ferrariæ Ius ciuile profiteri cœpit, atq́; eius etiam ciuitatis Iura municipalia

cipalia condidit. Eodem poſt aliquot annos ad Ius Pontificium explicandum, quod tum Iacobus Pigna docebat, a Gilliolus Cauitellius Cremonenſis, Petrus Ancaranus, & Antonius Butrius conducti eſſe feruntur, cum Theodorus Gaza ibi Gymnaſiarcham ageret.

Commentaria, quæ in Iuſtiniani Codicem anno MCCCLXXXII. Menſe Maio inchoauerat, b XVIII. annis perfecit, c quæ verò impreſſa ſunt, eo dictante, ſcholaris Regienſis ſcripſit. d Raphaelem Fulgoſium, e & Iacobum Aluarotum f diſcipulos habuit. Magno ingenij acumine præditus Auditoribus plerunq; cogitandi occaſionem præbuit, ſæpiusq; nouas opiniones eſt ſecutus, g etſi non deſunt, qui aliorum recitatorem nihil ex ſuo vnquam addere falsò aſſeuerant. h Tanti deniq; nominis fuit, vt Iuris Monarcha vocaretur. i

Cum vero diu Ferrariæ profeſſus fuiſſet, denuò in Patriam remeauit, vbi nòn multo poſt plane ſenio confectus occubuit an. MCCCCXII. Die XXVIII. Decembris. In æde D. Dominici apud aram maiorem cùm hoc rudi carmine iacet.

Hoc tumulo legalis apex dulciſſimus ore
Et Patriæ lux alma ſuæ pietatis amator,
Iuſtitiæq; ſacræ clypeus, baculusq; cadentis,
Qui iuuenis multoq; etiam venerabilis æuo
Edocuit, ſuperauit eum, nec pœnæ laboris
Scribendo, & pariter Iuris nucleando tenebras
De Saliceto requieſcit Bartholomæus.

Obijt MCCCCXII. Die XXVIII. Menſis Decembris.

Fuit & Iacobus Salicetus Iuriſconſ. cuius extat Reſponſum CXLIII. inter ea, quæ à Io: ab Imola ſunt conſulta; alijs etiam ſcripſit; k ſed an is ſit Bartholomæi filius, vel nepos, aut alius fuerit agnatus, ignoratur.

a *Salice. in auct. max. C. de nupti.*
Iacobus Pigna.
Gilliol' Cauitelli' Cremonenſis.
Petrus Ancaran.
Antonius Butrius.
b *Salice. in prin. Cod.*
c *Salice. in l. vlt. C. de iur. delib.*
d *Salice. in l. ſanctimus. in fi. C. de donat.*
e *Fulgo in cõſ. 96.*
f *Aluaro. in proœm. feudo.*
g *Alex. in cõſ. 134 in fin. vol. 1.*
h *Ang. Arimi. in addi ad Ang. Areti. de male. ſ. in ver. eius bona publicamus. ſub. n. 3.*
i *Cuma. in conſ. 138. hoc maxi.*
Iacobus Salicetus.
k *Conſ. 7. Cuman.*

LVDOVICVS CORTVSIVS PATAVINVS.
Cap. LXXIX.

LVdouicus Cortuſius Patauinus circiter an. MCCCLXXX. Doctor creatus magnum nomen in vtroq; Iure explicando Patauij nactus eſt, ac præter commentaria, quæ ſatis luculenta in matutinas Iuris ciuilis lectiones edidiſſe fertur; Legum indicem, quod vulgò Repertorium vocant, compoſuit. Id ego in manibus habui, quod eſt velut Alberici Roſatæ Dictionarium, ſed non ita locuples, itaq, alijs poſtea luculentioribus compoſitis, frequentari deſijt. Vxorem duxit, cum dote libr. mille, Antoniam Zacam, ex qua Coronam Bonam filiam ſuſcepit, & antea Dorotheam illegitimam habuerat. Demum teſtamento, quod præter aliorum conſuetudinem condidit, vulgo riſum exhibuit. Ennij enim exemplo, precedentibus quinquaginta muſicis, & tibicinibus, ac citharis 15. quibus ſingulis dimidium aureum legauit, funeris ſui lætam pompam celebrari voluit. Splendidum etiam eo die conuiuium parari, & vxorem veſtibus rubeis indui iuſſit. Duodecim quoq; virgines verſicoloribus ornatas, feretrum ſubire, ac modulata voce, conſtituto dotis præmio, canere voluit. Hæredem, niſi hæc ſeruari curauiſſet, bonis priuauit. Voluntas in controuerſiam reuocata cum pro varijs conſultorum opinionibus à quibuſdam damnaretur, a ab alijs reciperetur, b ex facto tandem obſeruata fuit. c Ego id teſtamentum legi, in quo centum tantum muſicos funus præcedere iuſſit, (quod nobis ad cœlum migrantibus ſit lætandum) & nigris veſtibus famulos indui. Nec alia, quæ narrant Doctores, in eo continentur. Collegium, in quo octo legum ſtudioſi dege-

a Iaſ. in l. apud Iulia. §. ult. n. 6. ff. de leg. 2.

b Roma. in l. 1. col. 6. ff. de verb. oblig. Alex. in l. ſi cũ dotem. §. ſi maritus. ad fin. ff. ſolu. matr. Tiraq. de nobilita. c. 31. n. 505

c Pau. Ca. in l. pen. ff. de cond. in ſti. in l. non oportet. C. de his, quib. vt indign. Iaſ. in l. Fu. ioſum ſub. n. 4. C. qui teſta. fac. poſſ. Baptiſta Fulgoſ. l. 7. c. 8.

degerent, inſtituit, quod effectum non fuit. Ioannem enim filium poſt ſe infantem reliquit, ex quo Gulielmus, Alouiſius, & Rogerius Iuriſconſultus prodiere. Ex Gulielmo Ioannes, ex Alouiſio Franciſcus, & Vbertinus exierunt. Ludouicus, centum funalibus incenſis, & alijs 20. Clero Patauino donatis, in D. Sophiæ templum elatus eſt; Celebrem pompam fecerunt adhibiti omnium ordinum Religioſi, præter Eremitanos, quos occultam ob cauſam exequijs intereſſe prohibuit. Exceſſit è viuis anno gratiæ MCCCCXVIII. XVI. Kal. Auguſti, cui hoc inſcriptum eſt carmen.

Aſtra Ludouicus ſcandens hoc marmore clauſum
Me liquit buſtum carcer & huius eram
Cognomen Pataui conceſſit Cortuſiorum
Stirps, legum, & canonum dilucidauit opus
Amborum miranda iura volumine paruo
Stant alphabetico nomine nota ſuo
Ergo Galaſiæ radiat in Zona Mariæ
Funde preces pie.

CHRISTOPHORVS CASTELLIONEVS MEDIOLANENSIS.
Cap. LXXX.

FLorente iam Ticini Academia, Galeacij Vicecomitis induſtria Chriſtophorus Caſtellioneus Mediolanenſis eò ſtudiorum cauſa profectus Baldum audiuit; Miraq; ingenij fęlicitate ſupra quam dici poſſit, doctrina eminens Præceptoris Antagoniſta factus eſt. a Longo rerum vſu, & fama Baldus clarebat, hic verò acumine excellens ſubtilitatum Princeps meruit appellari, qui, non paucis maiorum erroribus detectis, plures ſuo & germano ſenſu leges illuſtrauit.

a *Iaſ. in l. coheredi. §. cum filia. ſub. n. 25. ff. de vulg.*

Confluentibus igitur ad vtrumq; auditoribus, cum eruditione pares haberentur, infamibus precibus, atq; adeo pretio diſcipulos impudenter ambire cœperunt. a Quod etſi Ticini tum primum euenit, prius tamen Bononiæ auditum fuerat. b Non multo poſt Taurini, deinde Parmæ, vbi adhuc in Iuriſcon. albo deſcriptus inuenitur, tum Senis, ac iterum Ticini docuit.

a *Porci. in §. ſuſpectus. inſtit. de ſuſpect. tuto.*
b *glo. in l. 1. §. ſolent. ff. de offic. praefect. Vrb.*

Multa ſcripſit, quæ vterq; Raphael Cumanus, & Fulgoſius intimi eius diſcipuli inter ſe diuiſiſſe, & tacito auctore, ſuis nominibus publicaſſe feruntur. Nonnullos etiam libellos, & præcipue de duello ſcripſit. Tanta fuit eruditione, vt vulgo alter Scæuola vocaretur. Palatinam, ſeu Comitis c dignitatem aſſecutus in Io. etiam Galeacij Inſubrium Ducis conſilio fuit. Deceſſit Ticini an. ſalutis MCCCCXXV. III. Idus Maij, quo Aſcenſus Domini memoria agebatur, & in templo D. Thomæ in D. Catherinæ ſacello propè aram maiorem cum hoc Epitaphio humatus fuit.

c *in Fulg. conſ. 54 in ſubſcriptione.*

Hic iacet Clariſſimus Iuriſconſultorum ætatis ſuæ Princeps D. Chriſtophorus de generoſa progenie Caſtellion. Comes atq; I. DD. ſecundi Mediolani Ducis Conſiliarius. Qui Papiæ, Taurini, Parmæ, ac Senis primam cathedram tenens legum Monarcha ſcribebatur. Eius anima die XIII. Maij. anno MCCCCXXV. in feſto Dominicæ Aſcentionis, hic dimiſſo carnis onere, cum Chriſto in cœlum aſcendit.

Ioannes Caſtellioneus Epiſcopus Vincentinus.

Ex hac familia Ioannem Caſtellioneum Vincentiæ Epiſcopum fuiſſe Blondus d in Italia illuſtrata, & Cępola e ſcribunt. Nos Vincentium Decreti interpretem in hac gente floruiſſe ſuprà diximus. Sed & prius Cęleſtinus IIII. ex Caſtellionea familia Pont. Maximus declaratus fuerat.

d *In Italia illuſtrata, in Lombardia, region. 7*
e *De ſimulat. contract. in 6. caſu prin. ſub n. 100. & Prępoſ. Alex. in pręlud. feud. col. 8. verſ. Quæris hic D. Marti.*

Cęleſtinus IIII. ex Caſtellionea familia.

PETRVS,

PETRVS, ET MATTHAEVS MATTESILANI BONONIENSES.
Cap. LXXXI.

QVibus diebus Petrus Ancharanus, & Antonius a Butrio Bononiæ Ius Pontificium docebant, Petrus quoq; Matteſilanus Bononienſis ibidem florebat, qui præter alios Florianum à S. Petro diſcipulum habuit. *Florianus à S. Petro.* Parmæ etiam docuit, vbi adhuc Iuriſconſultorum albo ſcriptus manet.

Petri agnati Matthæus veſtigia ſecutus Antonij Butrij diſcipulus fuit, & ſingularia quædam ab Interpretibus dicta in vnum collegit, ac in nonnullas Pandectarum partes a commentarijs editis, de Succeſſionibus opuſculum, de Interpretatione legum, de Electione verioris opinionis, De Contrarietatibus Bartoli, & Extenſione libros compoſuit. De die obitus eorum, aut ſepulchro nihil conſtat. *a in lib. de appella. & alibi.*

RAPHAEL RAIMONDVS COMENSIS.
Cap. LXXXII.

DVo eiuſdem nominis Iuriſconſulti arctiſſima vitæ neceſſitudine coniuncti fuiſſe dicuntur, Raphael Raimondus Comenſis, quem Cumanum vocant, & Fulgoſius Placentinus, qui cum Chriſtophorum Caſtellioneum audiuiſſent, luculentiſſima eius commentaria ſuppreſſa inter

ſe

ſe diuiſiſſe creduntur, ac dum Patauij profiterentur, alter, quæ ad matutinas, alter, quæ ad Veſpertinas lectiones pertinent, parum grato in Præceptorem animo, ſibi impudenter attribuiſſe; a vterq; eorum, quod ob nimium ingenij acumen à receptis opinionibus receſſerit, non multum æquitati fauiſſe videtur. b Anno Salutis MCCCCXX. creſcente in Italia peſte, docere deſierunt, quemadmodum Alexander Tartagnus annotauit. c Cum in eodem Patauino gymnaſio diu docuiſſent, in eadem etiam Vrbe ſepulchrum meruere. Sed quo anno deceſſerint, non conſtat. Cumanum tamen anno MCCCCXXIV. Patauij profeſſum fuiſſe, ex eius reſponſis liquet, cuius Io: Franciſcum Capiliſtium concurrentem fuiſſe, pleriq; autumant, qui ad ſynodum Baſilienſem à Venetis miſſus amplis à Sigiſmundo priuilegijs honeſtatus fuit.

a *Iaſ. in l. 1. ff. de pact.*
b *Barba. in c. Raimundus. in 6. col. de teſtam.*
c *Hieronym. Premidellus de peſte. parte vlt. cap. 21.*
Io: Franciſcus Capiliſtius.

Moriens Raphael Raimondus filium nomine Benedictum reliquit, qui & ipſe per XXX. annos tum Bononiæ, tum Patauij docuit; & Patauium an. MCCCCXLVII. ad ius ciuile explicandum conductus eſt, cum ibi Vrbanus Vignatus Venetus extra ordinem profiteretur, qui poſtea Epiſcopus Sibenici fuit. Conditus eſt Raphael in templo D. Iuſtinæ ad dextrum latus ſacelli D. Proſdocimi cum hoc carmine, quod Ego legi, poſtea aliò tranſlatis reliquijs, abraſum fuit.

Benedictus Raimondus.
Vrbanus Vignatus Venetus.

Raphael hic ſitus eſt antiqua ab origine patrum,
Qui quondam gemini gloria iuris erat.
Hunc Raijmonda domus, hunc Comum patria luget,
Hunc ſibi præreptum flet ſtudioſa cohors.
Flet ſemper, quoniàm talem vix priſca tulerunt
Sæcula, nec ſimilem fortè futura dabunt.

R A-

RAPHAEL FVLGOSIVS PLACENTINVS.
Cap. LXXXIII.

Raphael vero Fulgoſius genere Placentinus tam acris ingenij fuit, vt primo anno, quo iuri cœpit incumbere, intra domeſticos parietes iura interpretari, & diſputare auſus fuerit; a infirmus tamen memoria fuiſſe fertur; b præter Caſtellioneum etiam Nicolaum Spinellum Præceptorem habuit, à quo reprehendi ſolitus eſt, quod decem tantum ſingulis annis Pandectarum libros exponeret, cum ipſe XXI V. ſolitus eſſet interpretari. c Vxorem duxit Papienſem ex Nobili Becariorum familia, qua ſine prole defuncta, partem dotis ſe lucratum dicit, d poſtea Ioannam Nicellam Placentinam Ioannis filiam vxorem habuit.

Conſtantiæ Synodo interfuit, vbi plura exorta dubia decidit, e ac mite ingenium, prudentiamq; oſtendit. Inter alia cum ſemel Sigiſmundus Cæſar Conſtantiæ feſto Natiuitatis in Templum quintam lectionem decantaturus veniſſet, coronam, qua nondum à Pontifice cinctus fuerat, geſſit, tumultuantibusq; Præſulibus, conſultus, an id facere poſſet, ſuaſit, vt quieſcerent, & tempori inſeruirent, quod etiam actum fuit. f

Primo Ticini docuiſſe creditur, deinde cum Raimondo Patauij, vbi in via, quæ à foro ad Moletrinarum pontem ducit, habitauit, vbi nunc, ſplendido extructo ædificio, Mons pietatis exercetur; Petrumq; Aluarotum, & Io Franciſcum Capiliſtium concurrentes habuit. Sunt, qui eum ab initio Cumanum diſcipulum habuiſſe velint, quod mihi non conſtant. Nepotem habuit, qui contra conſilium ſuum litigare voluit, & ſuccubuit. g Præclara

in

a *Fulgo. in l. manifeſte. n. 3. de iur. iur.*

b *Alcia. in oratione, quam habuit Auenioni.*

Nicolaus Spinell⁹.

c *Fulgo. in proœm. ff. ſub. n. 15.*

d *in l. 1. & ibi Iaſ. in 2. lectura ſub n. 60. C. de ſum. trinit. & fid. Cathol. Rolla. à Valle de lucr. dot. q. 13. n. 3.*

e *in l. Barbarius n. 9. ff. de off. prætor. in l. more. n. 15. de iuriſd. omni. iud.*

f *Fulgo. in l. 1. ff. de off. Præf. Aug.*

g *Fulgo. in l. ſub prætextu. C. de tranſact. Iaſ. in conſ. 219. col. 3. in 2.*

in ius noſtrum commentaria, & Reſponſorum volumen reliquit. An. Salutis MCCCCXX. craſſante in Italia peſte, non docuit, erat tunc partem Codicis à titulo de pignoribus vſq; ad finem interpretaturus, quàm omittere eſt coactus. a

a *Hieronym. Prauidellus de peſte. parte vlt. cap. 21*

Humatus & ipſe eſt Patauij in D. Antonij templo inſigni loco cum hoc Epitaphio

Fulgoſius Raphael virtutum iaſpis vtroq;
Iure ſtupor tantus & fama, quantus & orbis
Scriptis morte vacat, tam paruo clauditur antro,
E meritę perdigna gerens cognomina laudis
Fulgoſius Raphael clauditur hoc tumulo.
Conſuluit nemo melius, fulſitq; docendo
Cęſareas leges, iuraq; Pontificum.
Claruit eloquio, quem blanda Placentia forma
Et genere inſignem, mente piumq; tulit.
Corpus hic in pace quieſcit.

IO: FRANCISCVS CAPILISTIVS PATAVINVS. Cap. LXXXIV.

Capiliſtij ante Tranſagaldi vocati à Carroto, qui Caroli Magni Tribunus militum fuit, nomen ſumpſiſſe dicuntur. Is enim tranſuerſam Zonam auream, quam vulgò Liſtam nominabant, de militum more cum gereret, Capiliſta vocatus eſt, & inde Tranſagalda familia hoc cognomentum tenuit, ex qua ortus Io: Franciſcus Capiliſtius præclarum ingenium nactus, vbi lauream adeptus eſt, tanta fœlicitate in Patria Ius ciuile profiteri cœpit, vt Iacobo Saliceto, & Raphaeli Fulgoſio, & Paulo Caſtrenſi concurrens adiungi promeruit. Demum anno MCCCCXXXI. ob ſchiſma Baſileam

Con-

Concilio indicto, a primo pro Venetis, mox pro Eugenio IIII. qui Synodum detrectabat, honorifica legatione functus eſt, vbi a Sigiſmondo Cæſare Equeitrij, & Comitis dignitate honeſtatus Ius creandorum Doctorum, aliaq; per ampla pro ſe, & poſteris priuilegia obtinuit. Poſtremò à Senatu Veneto ad Ludouicum Principem Mediolani ob fines ponendos, & firmandam pacem miſſus pro voto rem confecit. In cathedra cum legem recitaret, quæ humanam fragilitatem mortis cogitatione turbatam memoria plures res minus conſequi poſſe refert, b repentino morbo correptus, expirauit.

a Plati.in Eug.4.

b l.hac conſultiſſima. verſ. at cum humana fragilitas. C. q teſta. fac. poſs.

Deceſſit anno MCCCCLIX. tribus poſt ſe filijs relictis, Raphaele Canonico Patauino, Gabriele, & Franciſco. Is poetica delectatus eximius etiam Iuriſconſultus euaſit. Quadraginta annis in Patria vtrunq; Ius profeſſus Ioannem Bertachinum Firmanum, c & Io: Baptiſtam à Sancto Blaſio diſcipulos habuit. At Gabriel & ipſe Iuriſconſultus, & Eques cum Romæ per aliquot annos Senator fuiſſet, etiam Bononiæ ſumma cum æquitate Prætorem egit, vbi Illuſtrium virorum, qui ibi iacent, monumenta excepta ſcriptis mandauit.

Franciſcus Capiliſtius.

c Bertachi. de Gabellis.

Gabriel Capiliſtius.

Floruere in hac familia & Io: Fridericus magnus Iuris interpres, & Doctor veritatis appellatus, & Bartholomæus, qui cum annis XXIII. in Patria Ius explicuiſſet, ſenio confectus obijt an. MDV. omnes in templo D. Antonij in maiorum ſepulchro conditi fuere. Qui viuunt non pauci Equites, & Iuriſconſulti hodie Nobilem hanc familiam honeſtant.

Fridericus, & Bartholomeus Capiliſtius.

* *
*

FLORIANVS, ET IOANNES A S. PETRO. BONONIENSES.
Cap. LXXXV.

FLorianus à S. Petro, quod eſt Caſtellum in agro Bononienſi, Petri Mattheſillani diſcipulus cum Bartholomæo Saliceto in Patria Ius ciuile docuit, quo tempore ibi etiam Petrus Ancharanus, & Antonius à Butrio a ius Pontificium interpretabantur. b Plura in aliquot Pandectarum partes eruditè ſcripta reliquit. Hic Antonium à Prato veteri, & Alexandrum Tartagnum, Angelumq; Aretinum, cui legum tyrocinium deponenti lauream dedit, & Ioannem ab Annania, c omnes Clariſſimos, poſtea Interpretes, diſcipulos habuit. Defunctus in patria in D. Dominici periſtylio in eodem, vbi Dinus, & Cinus humati fuerant, ſepulchro conditus eſt.

Eius obitus dies neſcitur. Ioannem fratrem habuit & ipſum Clariſſimum Iuriſconſ. d

a *Ant. à Butr. conſ. 31.*

b *patet ex conſ. 101. quod eſt inter cōſ. Fulgo.*

c *Barbat. in conſ. 64. n. 16. lib. 2.*

Ioānes à S. Petro.

d *in ſubſcript. conſ. 359. Petr. de Ancar.*

LVCAS DE PENNA TOLOSANVS. *Cap.* LXXXVI.

IN Gallijs eodem tempore Lucas de Penna Toloſanus enituit, qui in Patria Ius ciuile profeſſus po‹ſ›tremos tres Codicis libros luculenter eſt interpretatus, & præclara ad huc hodie ipſius Commentaria viſuntur. De eius tumulo, aut die mortis nihil ad nos peruenit.

IACOBVS ISOLANVS BONONIENSIS CARDINALIS. *Cap.* LXXXVII.

IAcobus Iſolanus Bononienſis magna nominis claritate in Patria docuit, & cum Antonio Zelana, qui poſtea Cárdinalis fuit, publicè diſputauit. a Primo Equeſtri dignitate donatus, mox ob inſignem doctrinam à Ioanne XXIII. qui ad componendas ſeditiones Bononiam venerat, inter Cardinales receptus fuit. Quando deceſſerit, vel vbi iaceat, nunquam audiui.

a *Iaſ. in l. gallus. in prin. n. 32. ff. de lib. & poſthu.*

IOANNES AB IMOLA. Cap. LXXXVIII.

IOannes ab Imola abſq; familiæ nomine, tantum à loco, vbi natus eſt, cognomentum retinet; Id oppidum olim Forum Cornelij fuit, quod ab Antiocho Narſetis Præfecto ſolo æquatum, deinde à Clephe Longobardorum Rege inſtauratum à colle, vbi arcem eius nominis habebat, Imola eſt appellatum. a Cum nulla igitur gentis memoria extet, ex infima plebe Ioannes fuiſſe exiſtimatur. Primò Peruſij ab Angelo Vbaldo eſt inſtitutus. b Deinde Bononiam ſtudiorum cauſa profectus in iure ciuili Franciſcum Ramponem celebrem Iuriſconſultum, c & Benedictum à Plumbino d audiuit. In Pontificio verò ab Antonio à Butrio, e & Petro Ancharano f eſt eruditus. Laurea accepta, cum Patauij profiteri cœpiſſet, tanti nominis fuit, vt omnes ſui temporis Iuriſconſultos ſuperauerit. Vnde à Nicolao Atteſtino Ferrariam ad illuſtrandam eam Academiam An. MCCCCII. conductus eſt, vbi ius ciuile per aliquot annos docuit. Inde Bononiam vocatus eam Academiam planè deſtitutam reſtaurauit.

a *Blond. lib. 8. Decad. 1.*
b *Imo. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de verbo. oblig.*
c *Imo. in l. qui id, quod, ī fin. prin. ff. de dona. Iaſ. in l. tale. ff. de pact. in fin.*
d *Imo. in l. 1. in prin. ff. de ver. obl.*
e *Imo. in l. pen. §. ad crimen ff. de publi. iudi.*
f *Imo. in l. 1. in prin. de ver. obl.*

Conſiderant paulò ante ſtatutum Bononienſes, quo excluſis peregrinis Profeſſoribus, ſolos ciues docere volebant. Cum verò ſtudioſi viros fama celebriores in alias Academias ſequerentur, illud gymnaſium minus frequentabatur. Quare damnoſo Decreto reuocato, aliquem inſignem Doctorem acciri placuit. Excellebat tum ſupra alios Ioannes, qui amplo ſtipendio Bononiam vocatus, primus Leoninum ſtatutum rupit, & eam Vrbem diſcentibus repleuit. Sed non diu tanto honore, vt aliqui volunt, gaudere potuit, ſiquidem vna lectione habita, mox deceſ-

deceſſiſſe dicitur, quod Ego falſum eſſe exiſtimo, cum Ludouicum Pontanum, & alios ab eo Bononiæ inſtitutos fuiſſe inueniam; Inter alios Alexandrum Tartagnum ciuem ſuum, Marianum Socinum, a & Angelum Aretinum, qui poſtea clariſſ. [illegible] fere, diſcipulos habuit.

Multo ad acquirendam doctrinam ſtudio opus eſſe dictitabat, & [illegible] ſe a Franciſco Marcia quondam interrogatus, An multum in diſcendo elaboraret, reſpondit, Se nocturnis vigilijs, matutiniſq; ſtudijs non contentum etiam ſtatim poſt ſumptum cibum, ac plerunq; in ipſo prandio, poſthabita ſalutis cura, iurium lectioni vacauiſſe; Quin etiam, ne tempus tereret, ex libro menſam ſæpiſſime ſe feciſſe memorabat, non ob id tamen euitare potuit, quin de iure quandoq; interrogatus obmuteſceret. b Tanta eruditione in vtrumq; ius ſcripſit, vt eius opiniones velut ſano iudicio firmatæ plerunq; recipiantur, & grauis Bartoli cenſor exiſtimetur.

Flagrantibus fortè ædibus, exuſta bibliotheca, omnia commentaria amiſit, quæ, iteratis laboribus, magna ex parte reparauit. c Doctiſſima etiam Reſponſa reliquit. Obijt Bononiæ non multo ante Paulum Caſtrenſem, vt quidam autumant, anno Salutis MCCCCXXXVI. XII. Kal. Martias, d cui in æde D. Dominici hoc erectum eſt monumentum.

D. M. S.

Joannis de Imola Pontificij Cæſa. q; Iuriſconſulti oſſa in ſuppoſito Gariſendorum ſepulchro quieſcunt. Mimus Gariſendus legum & ipſe interpres Æmiliæ ſuæ coniugi fecit.

a *Maria. Soci. in c. qua* [illegible] *n. 45. de accuſat.*

b *Roma. in ſing. 262. Iaſ. in l. 2. ſub. n. 6. C. de eden.*

c *Imo. in l. vlt. ante n. 10. ff. de hered. inſtit.*

d *Marian. Soci. in c. qualiter. n. 45. de accuſat.*

PAV-

PAVLVS CASTRENSIS, ET ANGELVS EIVS FILIVS.
Cap. LXXXIX.

PAulus à Caſtro olim Faliſcorum oppido oriundus vir & ipſe infimæ conditionis fuit, vt nec familię nomen habuerit. Cum igitur ob tenuem fortunam ſe ſuſtentare non poſſet, apud Baldum ſcribæ officio functus eſſe dicitur. Certum eſt, eum cum filijs Baldi in eodem ſubſellio iuris diſciplinam fere ab initio Digeſtorum auſpicatum eſſe, & quæ ſubtiliora audiuerat, domum reuerſum ſcriptis mandaſſe; a à Chriſtophoro Caſtellioneo b etiam multa edoctus, & aſſiduis vigilijs ipſe indefeſſus tantam doctrinam adeptus eſt, vt nemo iura acutius penetraſſe exiſtimetur, quæ pura, ac perſpicua interpretatione declarans ſuo nitori planè reſtituit. Cum ob inopiam, librorum multitudinem ſibi comparare non poſſet, legibus ipſis ſemper inhærens candidam hanc eruditionem acquiſiuiſſe creditur.

a *Pau. Caſtren. in l. 1. §. editiones. in fin. ff. de eden.*

b *Pau. in l. 2. §. vlt. n. 5. de verbo. obligat.*

Lauream Aueniomi ſumpſit, vbi in palatio Epiſcopi ſuper prorogatione Iuriſdictionis diſſeruit, contra quem octo, pluresve Prælati ſunt argumentati, deinde in ſcholis ſummo mane vsq; ad veſperam cum alijs diſputauit, vnde magnam gloriam retulit, c & ibi per annos octo reſidens plura, & fermè 137. Reſponſa ab eo ſeparatim collecta dedit. d Mox Franciſci Zabarellæ Cardinalis, & Florentiæ Archipræſulis Aſſeſſor fuit, cuius nomine, quod cauſas cognoſceret, & audiret, eius Auditor vocabatur. e Poſtea ab eodem Florentiam Vicarius miſſus ſpiritualibus negocijs decidendis præfuit. Demum Petra Flo-

c *Pau. Ca. in l. 1. C. de iuriſd. omn. iudic.*

d *Pau. Ca. antè conſ. 335. vol. 1*

e *Pau. in auct. ad hac. ante nu. 3. C. de iudic.*

Digitized by Google

Florentina vxore ducta, in Florentiæ gymnaſio magna cum laude docuit, eiuſq; Reipublicæ iura municipalia, & Senatum reformauit. a Inde Senas, mox Bononiam vocatus cum Ioanne ab Imola, & Catone Sacco, cum quo etiam ſolemnius diſputante acriter diſſeruit, b Ius ciuile profeſſus eſt. c Aueníoni quoq; per aliquot annos docuit. Poſtremo Patauium conductus an. MCCCCXXXI. Angelum Perillium cuius aliquot extant opuſcula, & Io: Franciſcum Capiliſtium concurrentes habuit, d ibiq; Antonium a Prato, & Io: Baptiſtam de S. Blaſio Patauinum erudijt.

a Pau. Ca. in l. 1. ſub n. 4. C. de inoff. dotib.

b Pau. in l. gallus §. in omnib. ff. de lib. & poſthum.

c Pau. in l. ex trib. ante n. 6. C. de inoff. teſtam.

d Fortun. in l. gall. §. & quid ſi tãtũ. ſub n. 4. ff. de lib. & poſthum.

Celebrata reſponſa edidit, & commentaria adeo luculenta, vt totum ius noſtrum illuſtraſſe videatur, primumq; poſt Bartolum plurium conſenſu locum obtineat, quos cum Angelo Vbaldo Ioannes Pyrrhus Iuris prudentiæ Triumuiros nominat. De eo vulgatum eſt prouerbium, ſi Bartolus non fuiſſet, eius locum Paulus tenuiſſet. Quibuſdam tamen nimis promptus in reſpondendo fuiſſe videtur, e ſed ipſe timidiùs ſe reſpondere dicebat, ac reformidare, ne contra conſcientiam conſuleret; f Quare eum virum maturi capitis Felinus appellat. g Cum diu docuiſſet, valde decrepitus deceſſiſſe fertur. h Anno Salutis MCCCCXX. craſſante in italia peſte, Gilium filium amiſit, vnde per multos dies docere deſijt, & alia Italiæ gymnaſia ſunt intermiſſa, quemadmodum Alexander Tartagnus eius diſcipulus annotaſſe fertur. i Ere ctum draconem pro familiæ inſignibus habuit, & Patauij in ædibus è regione Seruitarum habitauit, quæ etiam hodie ab eius poſteris tanti viri nominis hæredibus poſſidentur.

e Alex. in l. quæ dotis. an. n. 12. ff. ſolu. matr. Sylua nupt. lib. 5. ſub. n. 27.

f in conſ. 121. col. 2. ver. verum licet. lib. 1.

g in conſ. 42. n. 11.

h Corne. conſ 304. ſub n. 19. lib. 3.

i Hieronym. Preuidellus de peſte parte vlt. c. 21.

Angelum filium & ipſe Iuriſconſultum poſt ſe reliquit, qui an. XL. in Patauino gymnaſio an. MCCCCLXXXIV. primo Ius Pontificium, k deinde ciuile docuit, & Equeſtri dignitate honeſtatus, & aduocatus conciſtorialis eſt declaratus. Is moriens poſt ſe Luciam filiam reliquit, quæ Antonio ex Capitibus Vaccæ nupſit, & Nicolaum cano-

Angelus filius Pauli Caſtrẽſis.

k Alex. de Neuo. in conſ. 91. in ſubſcriptione.

Nicolaus nepos Pauli Caſtrẽſis.

canonicum Patauinum, & eximium Iuriſconſultum, qui Bononiæ, Ticini, & in patria magna cum laude Ius Pontificium docuit, æneasq; effigies Auo, & Patri in Seruorum æde eum ſplendidis titulis collocauit.

Suſcepit & filiam Paulus nomine Franciſcam, quam Ludouico Calciæ artium, & medicinæ Doctori nuptui locauit, quæ, nulla prole ſuſcepta, decedens anno MCCCCXCII. Nicolaum, & Luciæ liberos hæredes inſtituit. Defunctæ amitæ Nicolaus Patauij in D. Iulianæ templo monumentum erexit. Sunt, qui Paulum, cum LVII. annis docuiſſet, non multo poſt Ioannem ab Imola deceſſiſſe affirment. Sed Ego minimum triennio eum Imolæ ſuperſtitem fuiſſe inuenio. Ipſe annis XLV. ſe docuiſſe ſcribit. a Defunctus Patauij in Seruorum æde humatus eſt cum hoc monumento, quod auo Nicolaus Patauinus canonicus erexit.

a *in l. Pomponius. 2. in fin. ff. de neg. geſt.*

Paulus de Caſtro Iuriſconſultus diſertiſſimus maximæ auctoritatis apud omnes habitus, quod Florentia teſtatur, cuius ius municipale innouauit, Et in ea coniugatus Petræ vxori Vicariatus officium in ſpiritualibus Roma. Pont. decreto exercuit. Vbi etiam in Bononienſi, & Patauino gymnaſio publicè profitendo floruit, æternamq; ſibi gloriam comparauit, relinquens conſiliorum & in Iure volumina plurima edita, quæ inter manus verſantur. Et ipſius Angelus filius clarus ingenio amborum iurium tenens veſtigia XL. annos Patauij Iura docuit. Eò quod Nicolaus Canonicus Paduanus, qui ab ijs proceſſit, vtranq; & ipſe parentum virtutem adeptus hoc immortalitatis opus illis conſecrauit MCCCCXCII.

Humi vero hæc leguntur.

Paulo de Caſtro Auo, & Angelo Patri Comiti Pal. vtri. Iur. Doctoribus, & in Orbe Monarchis Nicolaus de Caſtro vtri. Iur. Doct. Canonicus Paduanus Aplic. Cubicul. & Comes Palatinus fieri fecit MCCCCLXXXXII.

Pauli Caſtrenſis imaginem, vt vulgo ferunt, Cæſennæ in Prætorio Iacobus Roſellus an. Mccccxxxv. ibi Prætor, mandantibus Sigiſmondo, & Pandulfo Malateſtis eius

vrbis

vrbis Principibus depingi curauit. Effigies hodiē quoq; extat. Senior ſpectatur, colore fuſco, ac vultu macilento, naſo aquilino, & vt tunc moris erat, mento raſo. Veſtem gerit purpuream, cum amplis manicis ad talos demiſſis, varijs pellibus ſuffultam. Pileum habet purpureum cum faſcia eiuſdem coloris in humero pendente, quali vtuntur Religioſi vulgò Ieſuatæ nuncupati. Ipſe ante beatę Virginis imaginem ad dexteram in genua procumbit. Ad ſiniſtram tres roſæ viſuntur, quæ Roſellorum familiæ ſunt inſignia. Ego eam ipſius Roſelli imaginem eſſe exiſtimo. Hæc tamen vulgi opinionem ſecutus ſcripſi; & quod vultus, quo Paulus Caſtrenſis pingitur, ei ſit ſimilis.

Eodem tempore Pataui Ius ciuile docuit Laurus Pallatiolus Patauinus, qui plura eruditè ſcripſit, inter quę eminet interpretatio ſtatutorum fœminas, ſtantibus maſculis, excludentium. *Laurus Pallatiolus Patauinus.*

Poſt Paulum Caſtrenſem Pataui Petrus Barbobus cognomento Sonzinus anno MCCCCLIIII. Doctor creatus Ius ciuile XXVIII. annis, & Franciſcus Porcellinus per annos XXXVIII. ambo Patauini veſpere interpretati eſſe dicuntur. Sonzinus in Digeſtum vetus, & 6. Codicis librum ſcripſit. Honorifice à Cepola in reſponſis citatur. Reprendinus quoq; Orbatus & ipſe Patauinus in eodem gymnaſio per annos XXIV. poſt eos Ius ciuile explicuit, vt ibi poſita inſcriptio dicit. *Petrus Sonzinus Patauinus.* *Franciſc. Porcellinus Patauinus.* *Reprēdinus Orbatus Patauinus.*

CATO SACCVS, ET IACOBVS PVTEVS PAPIENSES.
Cap. X C.

CAto Saccus Papienſis cum Ticini aliquandiu docuiſſet, poſtea Bononiam conductus eſt, quo tempore ibi Paulus Caſtrenſis docebat, qui cum etiam certamen iniuit, a Sed Paulo Patauium profecto, Cato quoq; Ticinum reuerſus eſt, vbi Iaſonem circiter annum MccccLXV. diſcipulum habuit. Nec multo poſt defunctus cum hoc breui, ſed ſcito, Epitaphio humatus fuit. *Reliquum Catonis*. Hunc Blondus cum Silano Nigro celebrat. b Antea alter Saccus Gualterius Ticini floruerat, quem Baldus ibi docens in cauſa propria conſuluit, cum ſuæ conſcientiæ non confideret. c

Eodem tempore claruit Iacobus Puteus Alexandrinus, d qui & ipſe Iaſonem inſtituit. e

a *Pau. in l. gallus. §. in omnibus. de lib. & poſthum.*
b *in Italia illuſtrata in Lombardia. regio. 7.* *Saccus Gualterius.* *Iacobus Puteus Alexandrinus.*
c *in conſ. 295. cũ trib ſeqqq. lib. 1 inter cõſ. Baldi.*
d *Io. Anto. Rube. in conſ. 125. ante nu. 3.*
e *Iaſ. in l. 1. in prin. ſub n. 20. ff. de nou. op. nuncia.*

THOMAS DOCTIVS SENENSIS.
Cap. X C I.

NVllus veritati propius acceſſiſſe, nullusve ſuis temporibus dilucidiùs Thoma Doctio Senenſi docuiſſe cenſetur, ob id Doctor verus, f aut veritatis, & Clarus cognomento dictus eſt. Bartholomæi Socini præceptor fuit. g Deceſſit in Patria anno MccccXLI. cui ad portam Cœnobij D. Franciſci in mar-

f *Iocin. in l. cum auus. ſub n. 88. ff. de cond. & dem.*
g *Iocin. in l. legem quam poſt num. 9. C. de pact.*

Digitized by Google

marmorea tabula muro affixa hoc monumentum poſitum fuit.

Domini Thomæ Doctij, & hæredum ſuorum.

ANGELVS PERILLIVS PERVSINVS. *Cap. XCII.*

DVo eodem tempore ambo Peruſini in Patria, diuerſis tamen horis, docuerunt Angelus Perillius Veſpere, & Ioannes Petrucij filius à Monte Sperello mane, & vterq; Io. Baptiſtæ Caccialupi Præceptor. Angelus cum aliquandiu in Patria profeſſus eſſet, Romæ Aduocatus Conciſtorialis factus eſt. Mox Patauium conductus Pauli Caſtrenſis concurrens fuit. Ibi anno Salutis MCCCCXXXI. opuſculum de Suitate, & alterum de Societate atq; aliquot in ius ciuile commentaria compoſuit. Demum Peruſium reuerſus, dum ibi Interpretis officio fungitur, obijt Anno Salutis MCCCCXLVI. & in templo S. Mariæ nouæ ſub humo conditus fuit. Nemo eo Patauij ſubtilius docuiſſe, aut acrius diſputaſſe dicitur.

Sub id tempus Ioannes Portus Vicentinus pluribus annis Patauij Ius docuit. *Ioannes Portus Vicentinus.*

Digitized by Google

IOANNES NOBILIS A' MONTE SPERELLO.
Cap. XCIII.

a Corne. in cõſ. 93. ſub nu. 9. lib. 2.

IOannes ex familia Nobilium a à Monte Sperello, qui eſt in agro Peruſino pagus, ex patre Petrucio Nobili viro natus profeſſor doctiſſimus euaſit. Baptiſtam Caccialupum, Ludouicum Romanum, & Philippum Corneum inſtituit. Aliqua ab imperito, ac inepto Præceptore accepta ſe vix ſexagenarium dediſcere potuiſſe dictitabat, & ob id eruditum Doctorem ſemper eligendum eſſe monebat.

Ob generis nobilitatem ordinis Peruſinorum Iuriſconſultorum Princeps factus diu etiam in Patria Rempublicam adminiſtrauit; filiam Philippo Corneo, Iuuenis virtutibus illectus perampla cum dote nuptui locauit, ex quo tres maſculi, totidemq; fœminæ procreatæ fuerunt. Aliquot eius commentaria in Codicem manu ſcripta ad huc extant, quæ Ego Patauij vidi. Filium poſt ſe reliquit Matthæum Franciſcum Iuriſcon. qui Florentiæ Capitaneus, & Iudex appellationis fuit.

Matthæus Franciſcus filius.

Exceſſit è viuis Ioannes admodum ſenex anno MCCCCLXII. Nullo de eo Epitaphio ſuperſtite.

* * *

LVDO-

LVDOVICVS PONTANVS SPOLETANVS.
Cap. XCIV.

LVdouicus Pontanus Spoleti, quæ vrbs Vmbriæ eſt, humili fortuna natus à puero Romæ educatus eſt, vnde Romani cognomentum tulit; ſeptem annis in gymnaſijs Iurium diſciplinæ pertinaciſſimè vacando numquam in ea facultate mutire aut ab aliquo diſſentire viſus, quod ingenij præſtantiæ attribuitur. a Peruſij à Ioanne Petrucij, & Angelo Perillio, & Dionyſio ſingularis bonitatis, & conſcientiæ viro b inſtitutus, poſtea Bononiam profectus Ioannem ab Imola audiuit, ibiq; in ſeuero examine ſtudiorum Tyrocinio depoſito lauream accepit; c Memoria omnes ſui temporis Iuriſconſultos antecellens maxima nominis celebritate claruit; Dicendo tamen ineptus adeò infeliciter recitabat, vt præclara quęq; in eius ore ſordeſcerent. d Romæ legem quandam e tanta hominum frequentia explicuit, quanta alius vnquam ab hominum memoria docuerit. f Inde Senis anno MCCCCXXXIII. cum Antonio à Prato veteri profeſſus Franciſcum Accoltum Aretinum omnium clariſſimum interpretem erudijt. Florentiæ etiam Aduocati officio functus Nellum à Sancto Geminiano aduerſarium habuit. g

Demum Romam profectus ab Eugenio IV. Pont. Protonotarius creatus eſt; Mox Alfonſo Aragonio ob inſignē eruditionem maxime carus ab eo cum Nicolao Cataneo Baſileam ad Synodum legatus deſtinatur. Conquerentibus verò Aulicis, quod tantæ rei pondus hominibus obſcuris natalibus ortus commiſiſſet, in eo negotio non ſanguinis nobilitate, ſed doctrina opus eſſe Alfonſus reſpondit.

a *Raphaë. Volat. lib. 21. Anthropolog.*

b *Rom. conſ. 517. n. 14 ver. Secundò tamen.*

c *Roma. ſingu. 261.*

d *Alcia. in oratio. quam habuit Auinioni.*

e *fuit auct. ſimiliter. C. ad l. Falcid.*

f *Roma. Singu. 33.*

g *Iaſ. in l. certi condictio, §. ſi nũmos n. 22. ff. ſi cert. petat.*

dit. In ea tamen legatione diſcordes parum Regi, & Synodo profuerunt, vt Æneas Syluius teſtatur. a *Ludouici, inquit, Pontani, & Nicolai ſiculi bella legatio, & digna tanto principe, niſi diſcordes animi, & inuidia laborantes neq; regi neq; concilio vtiles extitiſſent. Fuimus & nos Baſileæ, notumq; nobis eſt, non minus occupatam fuiſſe Synodum ad reconciliandos inter ſe regis legatos, quam vt Bohemos ad Eccleſiæ catholicæ conſenſum reduceret.* Hæc ille.

a *de dictis, & factis Alfōſi Regis. lib. 2. c. 11.*

Cęterum Ludouicus non diu ſuperſtes obijt in ea Synodo ſex, & triginta horarum ſpatio à peſtilenti morbo ſublatus cum vix xxx. ætatis annum ageret, & Cardinali dignitate honeſtandus eſſet, vt Æneas Syluius commemorat, b cuius verba, quod hominis virtutes exprimant, hic ſubijcienda eſſe duxi. *Finitis, inquit, Panormitani verbis, Ludouicus Romanus Protonotarius totius humani Iuris gnarus aſſurrexit. Cuius tanta memoria fuit, vt nulli veterum cedere putaretur, ſiue Simonidem, ſiue Theodectem, ſiue illum, qui à Pyrrho miſſus ad Senatum venit, Cyneam, ſiue Carneadem Seriphium, Metrodorum, Hortenſium, ſiue qui horum vltimus fuit, Lucium Senecam de dignitate memoriæ commendemus; Erat enim memor omnium, quæ ipſe vnquam aut legiſſet aut audiuiſſet, nec oblitus erat eorum aliquid, quæ ipſe vidiſſet. Nec vt cęteri Iuriſconſulti principia legum in diſputando allegabat, ſed quaſi Codicem legeret, ſic textum memoriter referebat.*

b *De geſt. Baſil. Concilij. lib. 1.*

Vir non Roma tantum ſed cælo dignus, & cui nemo mortalium comparandus videretur, non admirationi, ſed ſtupori futurus omnibus populis, ſi, vt æquum videbatur, ætatis tempora duplicaſſet. Sed inuidit Fortuna Italiæ, nec tantum ſcientiæ lumen creſcere paſſa eſt: Immiſit peſtiferum morbum, virumq; vix xxx. egreſſum ætatis annum abſtulit, nec plus horis ſex, & triginta ſinit ægrotare. Viſusq; non tranſitus ille hominis, ſed furtum. Quis enim virum adeo iuuenem, adeo robuſtum, tam breui morula extirpari putaſſet? Sed fuit mors damnoſior morte cuiusvis. Regis, quippe quod Regi hæres ſuccedit in Regno, viro autem adeo docto nullus ſupereſt in literis hæres; Sed dum Cardinalari vir benemeritus manet, apud Chartuſiam ſepelitur.

Hæc

Hæc Æneas Syluius de viro illuſtri retulit.

Nota tamen non caruit, qui in nouis opinionibus ſomnia fingere dictus, ea vetuſtorum auctoritatibus, quæ rarò inueniantur, comprobare nititur. a Sunt, & qui eum auaritia ductum conſuluiſſe, dicunt. b Commentaria in Pandectas & Codicem reliquit, Reſponſorum volumen vnum, Singularium item vnum. Eius reſponſis in diffiniendis negotijs ſæpius Pontifex vſus eſſe dicitur, & inter quatuor primos conſulentes a Galleſio ponitur. c Vir facetus fuit, & plerunq́, ſcommatibus delectatus cum ſemel litigioſus quidam ſimis naribus, hircinaq; barba illi ſæpe moleſtus duos venatorios canes millis ornatos donauiſſet, interrogaretq́; an valeret, Ludouicus, gratijs actis, ſe valere reſpondit; Tum ridens, *Tu verò*, inquit, *num tuum gregem tutum, abductis canibus, reliquiſti?* Quo dicto ad caprinum hominis vultum alludere voluit Florentiæ à ruſtico pro indocto eſt dimiſſus, quod requirenti interlunij diem dicere neſciuiſſet. d Patre, & Fratre ſuperſtite, deceſſit Baſileæ, vbi apud Chartuſianos cum hoc Epitaphio ſepultus fuit.

a *Alex. in l ſi cũ doté. ſ. eo tẽpore n. 4. ff ſolu. matrim. Sylu. nupt. lib. 5. ſub. n. 62.*

b *Claud Seiſel. in l. ſi quis cũ aliter. ad fin. de ver. ob. Cardi. Alban. conſ. 24*

c *de exercit. iur. prũd. lib. 1. ſub. n. 25.*

d *Roma. ſingu. 50*

Anno Domini MCCCCXXXIX. Reuerendus in Chriſto Pater Dn. Ludouicus Pontanus de Roma vtriusq; Iuris Doctor egregius S. Sedis Apoſtolicæ Protonotarius, cuius anima requieſcat in pace. Amen.

Reperitur & aliud Epitaphium in eundem ab Ænea Syluio conſcriptum, quod ita ſe habet.

Si mille, aut totidem rapuiſſes vſq; virorum
Peſtis, adhuc poterat parcere ſana tibi.
Viuens, quo nuſquàm fuerat præſtantior alter,
Extinctum potius reddas iniqua lues.
Quem fletis leges, quem fletis iura, ſacriq́;
Nunc Canones, obijt, quem coluiſtis herus.
Hic vos ornarat, veſtras vbicunq́; fuerunt
Soluerat ambages, nunc ſine voce iacet.
Heu voces, heu verba viri diuina memorq́;
Ingenium, quovis nunc tua multa fama eſt.

Heu

Heu Romane iaces, quo nec Romanior vllus
Antefuit, quo nec forte futurus erit.
Te Pater & charus rator modo vincere frater
Heu quantos gemitus ille, vel ille dabit.
Te Roma atq; omnis plorabit Hetruria, teq;
Tota petet lachrymis Itala terra pijs.
Te nunc Concilium, te nunc vlulatibus vnum
Ipſa quoq; extinctum queritat Eccleſia.
Heu vanas hominum mentes, heu pectora cęca
Cuiq; dies certum eſt fata dediſſe ſuos.
Et nos cum Superi ſtatuent, veniemus ad illos
Nemo parum vixit, cui bona vita fuit.

PETRVS PHILIPPVS CORNEVS PERVSINVS.
Cap. XCV.

PEtrus Philippus Corneus natus eſt Peruſij ex nobiliſſima Corneorum familia, quam à Cornelijs Scipionibus Romanis fluxiſſe Peruſini autumant, & corrupto vocabulo pro Cornelijs Corneos appellatos. Ex his Corneliolus fuit, qui egregium Agriculturæ opus poſt ſe reliquit. Petrus vero Philippus domi ſub priuatis Præceptoribus in Grammaticæ, & Rhetoricę ſtudijs fœliciter eruditus, cum XII ætatis annum exceſſiſſet ad Ius ciuile diſcendum ſe contulit. Omnibusq; domeſticis delicijs poſthabitis, tam pertinaciter ei incubuit, vt cibo, & ſomno parciſſimè vteretur, nec niſi ſummum quinq; horis quieſceret, vixq; propinquorum increpationibus, & conuicijs a lucubrationibus abſtrahi poterat. Per ſe verò niſi audiendi, aut cum æqualibus, vel Præceptoribus differendi gratia, domo exire nunquam conſueuerat. Ob hæc tantam in omnium animis de ſe ſpem con-

concitauit, vt crebri de illo in tota vrbe ſermones fererentur. Benedictum Capram, a & Ioannem Petrucij Sperellum; qui tum mane magna nominis celebritate prælegebat, attentè audiuit, quem, dum arduas, ac difficiles quæſtiones ſemper modeſtus proponit, admirabundum ſæpius reliquit. Deniq; præclaris his virtutibus ita ſibi conciliauit, vt eius filiam perampla cum dote vxorem promeruerit. Veſpere ab Ibone Peruſino eruditus, b tandem Iuriſconſulti inſignia eſt adeptus.

a *Corne. in conſ. 191. ante n. 2. lib. 1. 223. in fin. & 271. ſub n. 10. lib. 4.*

b *Corne. in conſ. 206. n. 16. l. 3.*

Cum verò in patria profiteri cœpiſſet, ad eam nominis celebritatem peruenit, vt vulgò ſubtilis Doctor vocaretur. Veterum, ac recentiorum Iuris Interpretum, quantum nullus ante ſe, copiam habuit. Sacris etiam literis, hiſtorijs, Poetis, alijſq; ſcriptoribus frequenter vtebatur. Nullo vſus amanuenſi, quos celeriter dictata tardius excipere quærebatur, ſua manu deſcripta conſulentibus Reſponſa reddebat. Vox ei in docendo exigua audientium auribus influebat potiuſquam inſonabat. Cęterum pronunciatio ſedata erat, & iucunda, grauis oratio, & venuſta; tanta verò rerum copia, & varietas, vt quæ dicebat, non ex libris habuiſſe, ſed ipſe protinus peperiſſe crederetur.

A' multis vndiq; gymnaſijs expetitus, accerſituſq; fuit. In primis Dux Ferrarienſis crebris literis, nuncijſq; ſollicitatum tandem Ferrariam attraxit. Sed cum eius abſentia Peruſinum gymnaſium deſtitueretur, paulo poſt indignabundus Sixti Summi Pontificis literis reuocatus in patriam reuerti coactus eſt. Sed non multo poſt perturbatus ſeditioſorum factionibus Peruſij, à Florentinis Piſas c amplo ſtipendio conductus ibi triennio docuit. Indè efflagitantibus Peruſinis per eundem Pontificem rurſus domum retractus eſt; vbi propè ſolus ex omnibus Italiæ, & Tranſalpinorum locis conſultus Reſponſa dedit. Inter ciues vero magna æquitate lites compoſuit.

c *Corne. in conſ. 294. lib. 1.*

Honorificis ad Summos Pontifices, Florentinos, alioſq; Principes legationibus functus Curiæ etiam in Patria

quæſtionibus complexus eſt. Verum ex his aliquot libros ei aſcriptos fuiſſe ſuſpicor.

FRANCISCVS PLACENTIVS CREMENSIS.
Cap. XCVII.

SVb id tempus etiam Franciſcus Placentius Cremenſis Senis docuit, vt ex eius patriæ hiſtoriis conſtat, & ex ipſius Singularibus deprehenditur, a quæ ibi auditoribus dictaſſe videtur. Lucæ præterea ius dixiſſe creditur. b Alia de illo memoria non extat.

a *Singulari* 81. b *idem in Singula.* 97.

GEORGIVS LAMPVGNANVS MEDIOLANENSIS.
Cap. XCVIII.

PRætermittendus non eſt Georgius Lampugnanus, qui iis temporibus Ticini docuit, felicior, ſi ſe turbis popularibus non immiſcuiſſet. Deceſſerat Philippus Maria Dux Mediolani apoplexia correptus anno humanæ ſalutis MCCCCXLVII. Alfonſo Aragonum Rege hærede inſtituto; populus ad libertatem aſpirans XII. viros, qui Remp. adminiſtrarent, elegit. Georgius magnus libertatis aſſertor, ac Democratiæ ſtudioſus Philippi teſtamentum dilaniauit. Sed cum Ciuitas inconſtans, Nobilibus deiectis, ex ima plebe XII. Viros ignobiles legiſſet, qui magiſtratum gererent, hi Patritios, quos multis modis offenderant, ſuſpectos habentes, ſeptem

Digitized by Google

ex illis primarios, & opibus claros, & quoſdam alios fraude interemptos necauerunt; inter eos fuit Georgius, quem legatum ad Fridericum Imperatorem auxilium imploraturum mittere ſimulant, & in itinere Modoeciæ captum necarunt. Hunc exitum Georgius habuit popularis libertatis ſtudioſus. a Populus fame laborans arreptis armis, plebeios magiſtratus in vincula coniecit, & vrbem Franciſco Sfortiæ eam obſidenti tradidit.

a *Aeneas Syluius in Hiſto. Europa. c. 49.*

RAPHAEL ADVRNVS GENVENSIS.

Cap. IC.

PAulò meliorem fortunam expertus eſt Raphael Adurnus, qui & ipſe Iuris Ticini Interpres popularibus Genuæ factionibus ſe immiſcuit. Tenebatur ea Ciuitas à Philippo Sfortia Mediolanenſium Duce, cuius prætorem Opicinum Olgiatum Franciſcus Spinula patriæ libertatis cupidus necauit, & octo Capitaneos, qui Remp. adminiſtrarent, creauit. Sed non multò poſt Thomas Fregoſius, illis eiectis, Vrbis dominium arripuit, & ſe Ducem creauit, b cui cum Baptiſta frater ſucceſſiſſet, Io. Antonius Fliſcus, & Raphael, Thoma in carcerem coniecto, Fratrem eius Baptiſtam principatu deturbarunt, & libertate patriæ reſtituta, item octo Capitaneos Remp. adminiſtraturos inſtituerunt, quorum vnus Raphael fuit. Sed huius quoq; ſtatus is pertæſus, gentilibus ſuis, & Spinularum primoribus in ſuam ſententiam pertractis, collegas ſuos magiſtratu abdicauit, & Ducis inſignibus aſſumptis, ſupra duos annos Patriæ Principem egit, quo tempore auctor fuit pacis inter Genuenſes, & Alfonſum Regem Aragonum his conditionibus ineundæ, ne hinc indè ablata reſtituerentur, ne alterutrius hoſtes reci-

b *Aeneas Syluius epiſt. 3. lib. 1.*

reciperentur, Commeatuve adiuuarentur, Genuenſes Regi quot annis, dum viueret, honoris gratia pateram auream donandam Neapolim mitterent; a Sed mox Genuenſium naui, quæ de Chio Inſula Genuam petebat, ab Alfonſi militibus capta, pax irrita fuit. Demum Raphael, à Barbana gentili, & patruele dominio deiectus in ordinem eſt redactus, & in priuata vita extinctus. b

a *Aeneas Syluius in hiſt. Europæ. cap. vlt.*

b *Aeneas Syluius in hiſt. Europæ. cap. 48.*

IO. CHRISTOPHORVS PORCIVS PAPIENSIS

Cap. C.

Iſdem diebus Io. Chriſtophorus Porcius Papienſis Raphaelis Cumani auditor claruit, qui in prima iuuentute commentarium in Inſtitutiones à Iaſone in lucem emiſſum, & locupletatum ſcripſit: Ticini docuit, vbi præmatura morte præreptus aliud in lucem emittere non potuit.

Eo tempore Ticini Hieronymus Tortus Ius ciuile explicuit, qui poſtea defunctus anno MCCCCLXXIX. in æde D. Iacobi Minoritarum obſeruantium apud Lancellatum Decium humatus fuit.

Hieronymus Tortus.

***

ANTO-

ANTONIVS A PRATO VETERI FLORENTINVS.

Cap. C I.

ANtonius à Prato Veteri agri Florentini celebri oppido oriundus à Floriano à S. Petro Ius ciuile audiuit. a Mox Senis, dum ibi D. Bernardinus concionaretur, circiter an. MCCCCXLIII. cum Ludouico Romano profeſſus fuit. b Sequente anno Bononiam conductus Franciſcum Aretinum inſtituit, c & Vincentium Paleotum, qui mane Ius ciuile Bononiæ docuit. d Palatinam dignitatem, & Patriciam à Cæſare obtinuit. Indicem ad Bartoli, & Baldi opera locupletiſſimum fecit, & quæ pro memorandis à Bartolo dicta ſunt, collegit. Patauij etiam mane, & veſpere profeſſus Pauli Caſtrenſis concurrens fuit, vt ex albo Patauinorum Iuriſconſultorum deprehenditur, quo tempore Paulus Aretinus ibidem Ius ciuile docebat.

a in conſ. 133. vol. 4 inter cõſ. Alex. Frãciſc. Aretinus. Vincẽtius Paleot⁹. b conſ. 49. n. 6. & 15. inter conſ. Alex. vol. 4. c Aret. in l. qui teſtamẽt in fin. prin. de teſtam. d in conſ. 54. in fin. & 65. inter cõſ. Alex. lib. 4. in ſubſcriptione. Paulus Aretinus.

Librum Feudorum antea confuſum, nullo addito eo, qui nunc eſt, ordine, in compendium redegit, & in ſeptem partes, ac XXVIII. titulos digeſſit; Id opus Friderico Cæſari dedicauit, quem receptum Imperator publicis in Gymnaſijs explicari præcepit. e Eundem librum poſtea Bartholomæus Baraterius Placentinus, qui diu profeſſus Ducis Mediolani, ac Ferrariæ Senator fuerat, in breuius compendium contraxit, ac Philippo Mediolani Duci obtulit, qui in eius bibliotheca conſeruatus nunquam in lucem prodijt; Sunt, qui Antonium, quòd Bononiæ docuerit, eam patriam habuiſſe autument, f quod Ego non affirmo. Eius obitus, aut ſepulchri nullum monumentum extat.

e Iaſ. in proem. feudor. Bartholom. Baraterius Placẽtin.

f Iaſ. in proem. feudor.

Alius

Alius fuit Antonius à Prato, qui de ſecundis nuptijs ſcripſit, Franciſci Gallorum Regis Cancellarius. *Antoniꝰ à Prato.*

ANGELVS GAMBILIONVS ARETINVS.

Cap. CII.

DVos ſub idem tempus conſpicuos viros Aretium Hetruriæ ciuitas protulit, Franciſcum Accoltum, & Angelum Gambilionum, qui Bononiæ Ioannem ab Imola, & Florianum à S. Petro, a Patauij Raphaelem Fulgoſium, & Cumanum, ac Paulum Caſtrenſem audiuit. b Peruſij vero ſub Onuphrio Bartolino eſt eruditus. c Demum ad doctrinæ maturitatem prouectus, anno Salutis MCCCCXXII. Idibus Ianuarij Bononiæ, orante Ioanne Vaſcono à Floriano Præceptore, legum facultatis inſignia accepit. Ita depoſitis iurium rudimentis, in prima iuuentute Peruſij, d deinde in Vrbe Caſtelli, & Romæ aſſeſſor fuit, vbi etiam Senatoris locum tenuit. e Mox Nurſiæ, quæ Vmbriæ eſt ciuitas, quęſtoris officio, (ipſi Collateralem vocabant) functus eſt, & pro eorum ciuium more, qui Iudices pro re minima vexare feruntur, magiſtratu abdicatus peractæ adminiſtrationis reus factus eſt; & cum plura ei crimina obijcerentur, in carcerem coniectus integro anno ſub cuſtodia fuit. Interea ſolicitatis pluribus Italiæ Iuriſconſultis, cum etiam Collegia pro eo ſcripſiſſent, capitale ſupplicium, quo omnium opinione plectendus erat, f fęliciter euaſit.

Tanto liberatus periculo, relictis magiſtratibus, ad docendum ſe contulit. Ac primo Ferrariam, vbi Borſius diu intermiſſam Academiam renouauerat, conductus g magna nominis claritate Inſtitutiones eſt interpretatus.

a *Aret. in §. affinitatis. inſtitu. de nupt.*

b *Aret. in §. vlt. inſtitu. de teſtam. in l. 1. §. item cum ex edicto. ff quæ ſent. ſine appell. reſcin.*

c *Aret. in §. poſteriore. & § ex eo. inſtit. quib. mod. vſuſruct.*

d *Areti. in §. vlt. ante n. 5. inſtitu. de teſtam.*

e *Aret. in l. 1. à quib. appell. non licet, & inſtit. de perpet. & tempor. action.*

f *Paris. de Put. in tract. de Syndicat. de offici. Syndicatorũ. in fin.*

g *Aret. in prin. inſtitu.*

Poſtea

Poſtea Bononiam vocatus anno Salutis MccccXLI. titulum de Actionibus toto anno explicuit, a quo expleto diebus feſtis explicandis appellationum Iuribus vacauit, & præclarum criminalium librum edidit. Alexandrum Tartagnum. b Bartholomæum Cæpolam, c ac Paridem de Puteo Auditores habuit. d Rurſus Ferrariam profectus e ibi anno Salutis MccccXLV. vltima Inſtitutionum parte expoſita, f etiam de Teſtamentis opuſculum compoſuit.

Exercendo corpori adeo deditus fuiſſe dicitur, vt extra mænia ſæpius diſcipulos ad currendum prouocauerit, & cum ſemel pedum velocitate alios anteuerteret, in ipſo curſu ab Hercule Ateſtino non ſine rubore deprehenſus fuiſſe dicitur. Ferrariæ mortuus, & in Carmelitarum templo conditus hoc monumentum habuit.

Angeli Gambilionis de Aretio perſpicacium ingeniorum alumno oriundi perplexarum legum enodatoris, interpretiſq; fama noti ſuper æthera, ſummis, ac infimis gratiſſimi, integritate, comitate, graui genere, diutijs bono modo partis ingenua liberorum ſobole ornatiſſimi, viridi ſenecta, religioſiſſime extincti oſſa hic molliter quieſcunt.

Quo tamen anno obierit compertum non eſt.

a *Aret. inſtit. de actio. in prin. et in* §. *ex malefic. in 2. col in prin.*
b *Alex. conſ. 26. vol. 7. & in l. ſanctio legum. de pœn. in appeſtil. ad Bar.*
c *Cepo. in auct. ſed nouo iure. C. de ſeru. fugiti.*
d *Paris in tract. de Syndica.*
e *Angel. Are. in proem. inſt.* §. *quos autẽ. inſti. de bon. pos.* §. *impoſſibilis. inſtit. de her. inſtit.*
f *Aretin. inſtit. de lege Aquil. in prin.*

Benedictus Barzus Peruſinus.

Eo tempore Benedictus Barzus Peruſinus Ferrariæ Ius ciuile ordinariè interpretabatur, qui luculentum Guarentigiæ, vt volunt, opuſculum compoſuit.

FRAN-

FRANCISCVS ACCOLTVS ARETINVS.

Cap. CIII.

Omnium ſui ſeculi Iuriſconſultorum longè Princeps habitus eſt a Franciſcus Accoltus patre Michaele genitus, patria Aretinus qui Liberalibus artibus imbutus non ſolum latinis, ſed etiam Græcis literis operam dediſſe creditur, & Ioannis Chryſoſtomi in D. Ioannem, & epiſtolam primam Pauli ad Corinthios commentaria latina feciſſe, vereor tamen ne is ſit Accoltus, cum, quæ in iure ſcripſit, illum ſtylum non oleant, neq; vllum ſeruent linguæ græcæ veſtigium: Senis ſtudijs circiter an. MCCCCXLIII. dans operam ab Antonio à Prato veteri, b & Ludouico Romano celebribus Iuriſconſultis inſtructus fuit. Inter Iuriſconſultos receptus tanto ingenij acumine Senis docuit, c vt ſubtilitatum Princeps, & Profeſſorum maximus ſit appellatus, d ac in prouerbium Aretini ſubtilitas abierit. Quosq; enim legum angulos permeans, cæteris acutiùs Iura penetraſſe creditus eſt, de quo etiam illud Lucretij, verbis paululum immutatis, dicitur, *Quod genus humanum ingenio ſuperauerit, & omnes reſtinxit ſtellas exortus, vt æthereus Sol.* Diſputando vero præcipuè eminebat, cuius ingenij acumini omnes cedere cogebantur; e Sunt, qui eum Angelo patre, & ipſe celeberrimo Iuriſconſulto natum fuiſſe exiſtiment, quòd illum in quodam Reſponſo f parentem appellet. Sed Ego honoris cauſa id dictum fuiſſe non dubito. In vtrumq; Ius ſubtiliſſimè ſcripſit, & Reſponſa adeo erudita, & veritati conſona, vt tamquam Euangelia à pluribus teneantur; ea ipſe conſulentibus cum hoc dicto reddebat; Vinces cauſam; vnde prouerbiũ in foro increbuit,

a *Iaſ. in l. 2. col. 3 de iuriſd. omni iud. Felin. in proem. tit. de reſcrip. Multa Sylua nuptia. lib. 5. n. 61.*

b *Aret. in l. qui teſtamento. ff. de teſtam.*

c *vt in ſubſcriptione ad conſ. 152. inter cõſ. Socin.*

d *Iaſ. vbi ſuprà.*

e *Sylua nupt. l. 5. in loco ſupr. cit.*

f *Aret. in conſ. 27 in prin.*

Eum cauſa caſurum, qui Aretini contra ſe reſponſum habuerit; idem clariſſimus hiſtoriographus Thucydides de Antiphonte præceptore dictitabat, cuicumq; conſilium dediſſet, illum in iudicio victorem euaſurum.

Bartholomæus Socinus ſcripſit, a Franciſcum Aretinũ nunquam aut rarò falli, eumq; doctrina, ſubtilitate, & conſcientia cœteris antecellere; b Alij eum miris laudibus extollunt. c In commentarijs tamen ingenij acumine ſæpe à receptis ſententijs diſcedit. Et cum ſemel ſtudioſus Mediolanenſis iuuenis in diſſerendo ſubtilis Aretini lectioni feruidiùs incumberet, à Iaſone præceptore laudatus eſt, quòd eo ſtudio diſcendo ingenium acueret, ſed monitus, vt doctor receptas opiniones ſequeretur, cum laurea donatus, & domum reuerſus in cauſa ſibi demandata ſecundum Aretinum contra plurium placita iudicaſſet, ſententia à Senatu reuocata, ipſe in expenſis litis, velut perperam pronuntiaſſet, eſt condemnatus. Ex eo dedecore contracto morbo, mœrore victus deceſſit. d

Aretinus Alexandro Tartagno ingenio præſtitiſſe exiſtimatus eſt, e hic enim puris legum fontibus inhærebat, ille vero plus maiorum traditionibus nitebatur. f Felinum Sandeum, & Bartholomæum Socinum, Carolumq; Ruinum poſtea clariſſimos profeſſores Piſis diſcipulos erudijt. Cum ſuas à Socino opiniones ſtudioſè confutari audiuiſſet, eum in D. Franciſci ſacra æde inter deambulandum monuit, facilè eſſe alios reprehendere, ſed paucos, qui rectè iudicent, inueniri.

Demum Ferrariam DCC. aureorum ſtipendio conductus fuiſſe dicitur, vbi ſtudioſos ad famam boni nominis conſeruandam ſæpe hortatus, cum nihil proficeret, ridiculum commentum excogitauit, vt quam vim maximam habeat exiſtimatio, oſtenderet. Seruabant tum nocte in macello diſcerptas carnes lanij, quas Aretinus ſub lucem, miniſtro famulo, effractis capſis, abſtulit. Eo crimine ex ſtudioſorum numero duobus, qui petulantiores credebantur, accuſatis, & in carcerem coniectis, Aretinus apud Her-

a conſ. 111. ad fin. verſ. ſed certe. lib. 1.
b conſ. 93. ſub. n. 30. verſ. & hãc opin. lib. 4.
c Tiraq. de legibus connubialib. glo. 1. n. 62.
d Sylua nupti. lib. 1. ſub n. 61. ver. amplia tertio.
e Iaſ. in l. ad diẽ. ff. de ver. obliga.
f Iaſ. in d. l. ad diẽ. in fin. de ver. oblig. Sylua nup. in loco ſupr. cit.

Herculem Ducem veniam deprecari cœpit, delicti culpam ſibi aſſumens. Sed quo conſtantiùs ſe facti autorem fatebatur, eo magis qui in vinculis erant, rei credebantur, cum ob viri grauitatem nemo id de eo ſuſpicari auderet. Re demum comperta, id ſe Aretinus ad demonſtrandam hominis bonæ opinionis auctoritatem feciſſe dixit.

Ipſe etſi humanioribus imbutus diſciplinis, audientes tamen monebat, ne oratorum lenocinio, velut à meretricibus, ſe plus æquo detineri paterentur. Ingenio auſterus, nunquam vltra vnum, atq; alterum menſem eundem famulum aluit, quod diuturniter conductos diligentiùs ſeruire dictitaret. Equeſtri dignitate donatus in cęlibatu vixit, nec minus ob caſtitatem, quam eruditionem colebatur. Magna parſimonia vſus immenſas opes cumulauit, quas etſi ſtudioſorum Collegio deſtinaſſet, cognatis tamen reliquit.

Xiſti Pontificis tempore magna expectatione Romam venit, cum in Iuris prudentia ſui ſeculi Princeps haberetur. Sed paulo poſt ſpe fruſtratus diſceſſit: Pontifex enim ſe illum ob virtutem inter Cardinales libenter cooptaturum dixit, niſi tanto viro ſtudioſis erepto magnam orbi iniuriam eſſet allaturus. Senio confectus cum laboribus ſupereſſe non poſſet, velut emeritus honoris gratia ſolito ſtipendio fruebatur. Et nonnullas quandoq; lectiones, ſed eas effœtas habebat, nunquam tamen Auditoribus ob famam eſt deſtitutus, ſemel verò cum non amplius XL. conueniſſe animaduertiſſet, (Iuuenes enim ad ſpectacula confluerant) libro, quem ſecum attulerat, cum ſtomacho in medium proiecto, Aretinum paucis audientibus nunquam Iura interpretaturum clamauit. His dictis indignabundus diſceſſit, nec vnquam amplius docere voluit.

Nullum eius obitus, aut ſepulchri veſtigium extat. Eius imaginem in templo D. Franciſci in Sacello Accoltorum Lucas Signorellus Cortonenſis pictor egregius in tabula graphicè expreſſit. a Benedictum fratrem ha-

Benedictus frater Fräciſci Accolti, & Cardinal.

a *Georgius Vaſarus de vitis Pictorũ. parte. 2.*

a *Aret. conſ. 71. in prin.*
b *in ſubſcriptione ad Secun. conſ. 251. & ſeq. in p.*

habuit a Iuriſconſ. b qui ad Cardinalem dignitatem eſt promotus.

AYCARDINVS, ET ALVAROTVS, IACOBVSQ; CVM POSTERIS, PATAVINI. Cap. CIIII.

QVo ſingulari concordia fratres vtriq; magni nominis Iuriſconſulti fuerunt, Aycardinus, & Aluarotus, qui ſicut vnanimes vixerunt; ita & mortui commune ſepulchrum cum hoc Epitaphio in D. Antonij templo habuerunt.

Hoc Aycardinus ſitus, atq; Aluarotus in antro
Ingentes meritis tam breuis vrna capit.

Et paulo inferius

Hos fratres ex vtroq; parente nobiles genere de Aluarotis; qui in hoc ſtudio ingenti gloria docuerunt, & vnus quondam animus, ita nunc vnus tumulus habet. Obijt Aycardinus MCCCLXXXII. die XXVII. Auguſti; Aluarotus vero MCCCLXXIX. die primo Octobris.

c *Deciſ. 38.*
Iacobus Aluarot.

Illius docta extabant reſcripta à Grammatico citata. c Ex Aluaroto Iacobus, & Petrus geniti fuere. Iacobus in Iure ciuili Bartholomæi Saliceti, in Pontificio vero Franciſci Zabarellæ, quem etiam compatrem nominat, Auditor fuit. d Doctor creatus Florentiæ, & Senis Iudicis quæſtionum officio functus eſt. e Mox XVI. annis Galliani Ancarani Vicentini concurrens in patria Ius Feudorum magna nominis celebritate explicuit. Ac poſt XIIII annum, quàm profiteri cœperat, luculenta commentaria Patauinæ Academiæ dicata in lucem emiſit. Obijt anno ætatis LXVIII. a Chriſti natiuitate MCCCCLIII vt ſequens monumentum in D. Antonij templo Patauij indicat.

d *Aluaro. in proœm. feudo. col. 2.*
e *Iacob. Aluaro. in c. 1. in prin. de benef. ſine culpa nō amitt. & in §. qui verò. de pac. iura. firman.*

Digitized by Google

cat. *Iacobus Aluarotus Aluaroti filius Ciui. Pontif. Q. Iuris conſultus priuatim, ac publice clarus in traditionibus feudorum eminentiſſimus in hoc delubro quieſcit. Deceſſit anno à Christi natali MCCCCLIII. XIIII. Cal. Iulij.*

Petrus verò & ipſe eximius Iuris interpres Raphaelem Fulgoſium in Matutina lectione explicanda concurrentem habuit, ac per XXX annos cum Bononiæ, tum in Patria magna celebritate prælegit. cuius etiam ſcripta non ignobilia extant. Ex Iacobo nati ſunt Comes, & Franciſcus vtriuſq; Iuris Interpretes, & ex Comite Iacobus nepos Iuris Pontificij interpres, de quo ſuo loco dicetur. Iacobus ſenior in ſacello D. Io. Baptiſtæ humatus eſt cum hoc Epitaphio, quod poſtea in ædem D. Antonij tranſlatum fuit. *Petrus Aluarotus.* *Comes, & Franciſcus Aluaroti.* *Iacobus nepos Aluarotus.*

Amice, qui iſtac tranſis, etſi properas, lapis hic te rogat, vt pauliſper inhæreas, & hæc ſcripta legas. Hæc in Baſilica Beati Io. Baptiſtæ ſunt Iacobi Aluaroti Patauini ſita oſſa, qui dum vixit, ſuo ſtudio, & doctrina poſt ſuſceptas Doctorales infulas commentarios vtiles cum Repertorio in Ius Feudale formauit, eoſq; venerandæ vniuerſitati Iuriſtarum donauit. Volui, vt iſta non ignores, & pro anima ipſius ores. Obijt autem die Lunæ, xvij. Iunij. MCCCCLIII.

V. F.

CHRISTOPHORVS NICELLVS PLACENTINVS.

Cap. C V.

CHriſtophorus Nicellus origine Placentinus Taurini per annos XIII. veſpertinas lectiones explicuit, quarum pars in ſecundam Digeſti noui partem manu ſcripta apud me extat, in qua plures titulos exponit. Loca CCCXXXIII. in quibus Bartolus ſibi ipſe aduerſari vide-

videtur, notauit; & conciliat. Senatui Ducis Sabandiæ diu præfuit, ac demum anno MCCCCLXXXII. VIII. Kal. Octobr. deceſſit, annum agens XCIII. Antonio, & Io. Ludouico filijs poſt ſe relictis; ille in Placentino gymnaſio aliquandiu eſt profeſſus, & patrem æmulatus CXXI. gloſſarum conciliationes in lucem emiſit. Chriſtophori Alexander non ſemel meminit. a Humatus eſt Taurini in templo D. Franciſci cum hoc Epitaphio columnæ inſcripto.

Antonius Nicellus. Io: Ludouicus Nicellus.

a In add. ad Bart. in l. ſi ſinita. §. ſi de veſtigalib. & in l. damni. §. Sabini ſententia. ff. de damn. infect.

Chriſtophoro Nicello I. V. Doc. Conſumatiſſimo XLII. annis ordinariæ lectionis Interpreti; ac ſacrarum audientiarum integerrimo Præſidi Io. Ludouicus Nicellus F. pientiſſimus P. vixit annos XCIII. Obijt VI. Kal. Octo. MCCCCLXXXII.

PARIS DE PVTEO NEAPOLITANVS.

Cap. CVI.

Putei ex Longobardis originem trahere feruntur, qui Alexandriæ à Palea olim primas tenuerunt, ſed Gibellinorum factionibus eiecti in diuerſa Italiæ loca migrarunt; an Paris ex his deſcendat, mihi non conſtat. Is patria Neapolitanus Clariſſimus Iuriſconſultus euaſit, ac Ferdinandi Alfonſi filium nothum in prima iuuentute in Iure ciuili inſtituit. Cum vero patre defuncto, regnum in magna tranquillitate teneret, ei Paris author fuit, vt vetuſtam eius ciuitatis Academiam bellorum, ac temporum iniuria intermiſſam reſtitueret. b Quare inſignibus viris vndiq; in omni diſciplinarum genere conductis, etiam Paris ibi ſumma cum laude circiter an. MCCCCLXIIII. profeſſus eſt. De re militari, de Ludo, ac Syndicatu ſcripſit, aliaq; opuſcula, quorum magna pars deſideratur, compoſuit.

b Paris de Syndicat. paulo poſt princip.

In

In hiſtorijs, ac latinis auctoribus maximè verſatus eſt, vt ſcripta indicant, opus eius de Syndicatu eſt mirificum, quamquam ordine caret. a

a *Boſſ. de offi. pecun. corru. in prin.*

IACOBVS, ET IOANNES DE PVTEIS.

Cap. CVII.

EXpulſis Alexandria Puteis, vt diximus, alij Ticinum, alij Niciam, alij Bugellam in Subalpinos ſe receperunt. Ex his ortus eſt Iacobus Simonis filius, qui plura bona tenuit in agro Ponderani, quæ ab illius loci vniuerſitate immunitate ſunt donata; is Ticini mane ordinarias lectiones explicuit, cui Ioannes circiter an. ſalutis MCCCCLXX. ſucceſſit. Eorum Ego manu ſcripta commentaria legi. Sed Iacobus etiam Ferrariæ Ius dixit. Poſtea veſpere cum Hieronymo Torto concurrente docuit Papiæ, vt ex eius interpretationibus à me viſis conſtat. Vterq; eruditè, & diligenter, ſed pro more eorum temporum breuiter, quæſtiones diſcutit, ac præter Speculatorem, Albericum, Bartolum, ac Baldum, paucos alios citant.

Hieronym. Tortus.

Alter eiuſdem nominis Iacobus Puteus noſtris temporibus Cardinali dignitate honeſtatus vno tantum voto aberrauit, quin Summus Pontifex crearetur. Alij ex hac gente Illuſtres viri prodiere, vt Antonius Barri Archipræſul, Antonius, qui Caroli Allobrogum Ducis à conſilijs fuit, Caſſianus Senatus Taurinenſis Præſes, eius duo ex fratre nepotes Ludouicus Emanuelis Philiberti Ducis Referendarius, & à Conſilijs, ac demum Præſes Senatus; & Carolus Antonius, qui Rotæ Florentiæ Auditor, poſtea ibidem Aduocatus fiſci fuit, & Paulus Iuriſconſultus magnæ ſpei adoleſcens.

Alter Iacobus Puteus Cardinalis.

Anton. Pute⁹ Barri Archipreſul.
Antonius Puteus.
Caſſianus Puteus.
Ludouicus, & Carolus Antonius Putei
Paulus Puteus.

Sub

Sub id tempus Magunti in Germania celebris inſtituta eſt Academia an. Salutis MCCCCLX. a

MATTHAEVS AFFLICTVS NEAPOLITANVS.

Cap. CVIII.

MAtthæus Afflictus Nobilis Neapolitanus ex ſede Nidi, cum primum creatus eſt Iuriſconſultus circiter annum MCCCCLX. Ferdinando primo regnante, in patria Ius feudorum prælegit; aliasq; leges explicuit. Demum in Regium conſilium relatus quinq; Regum conſiliarius fuit, in quo officio cauſas à Senatu illo deciſas in vnum collectas edidit, quæ deciſiones Neapolitanæ vocantur. De iure etiam Protomiſeos librum admodum vtilem, & Forenſibus gratum compoſuit.

Potius laborioſus in ſcribendo, quàm acutus habitus eſt; Valetudinis adeò proſperæ fuit, vt vſq; ad extremam ſenectutem nunquam ægrotaſſe dicatur, & tres filios poſt annum ſexageſimum procreauerit, b cum puellam vxorem ſera ætate duxiſſet, vnde iuribus non admodum poſtea vacauit. c Exceſſit è viuis annum agens LXXX. circiter annum MDX in æde D. Mariæ Virginis à Monte Neapoli cum hoc Epitaphio, marmoreo ſepulchro inciſo, conditus fuit.

Matthæus de Afflicto Nobilis Neapolitanus ad extremam ſenectutem integra & animi, & corporis valetudine peruenit; ſub quinq; Neapolitanorum Regibus ſe fidelem Conſiliarium geſſit. Vtriuſq; Iuris peritiſſimus de Feudis de Regni conſtitutionibus copioſiſſ. ſcripſit, multa ſcitiſſima conſilia reliquit. Annum agens octogeſimum, naturæ conceſſit.

a *Alber. in Saxonia. lib. 12. cap. 1. in fin.*

b *Idem in conſtit. poſt mortē. col. fin. Sylua nupt. lib. 2. ſub n. 16.*

c *Gramati. quæſt. 2. ſub num. 2.*

IACO-

IACOBVS TORTVS PAPIENSIS.
Cap. C I X.

IAcobus Tortus Papienſis in patria Ius ciuile docuit, & inter alios Iaſonem erudijt, cuius ſcriptis ille poſtea locupletatus fuiſſe dicitur. Obijt an. Salutis MCCCCLXXIX. Ticini in æde D. Iacobi, quæ eſt Minoritarum obſeruantium, humatus eſt, penes quem poſtea Lancellotus Decius ſitus fuit.

MICHAEL MILIARIVS.
Cap. C X.

IN foro Iulij clariſſima gens Miliaria à Milio gentilitio inſigni dicta floruit. Ex ea prodijt Michael, qui an. MCCCCXLVI. Magdaleno Contareno prætori Patauij Iudex quæſtionum aſſedit, quo magiſtratu ſingulari integritate, atq; eruditione functus dignus ad docendum Ius ciuile viſus à Repub. Veneta ad illud interpretandum eſt conductus, cumq; pluribus annis egregiè docuiſſet, decedens in ſacello ad occaſum templi D. Franciſci eſt humatus. Epitaphium ita corroſum eſt, vt legi non poſſit. Is Miliariæ familiæ, quæ eſt Patauij, origo fuit; poſteros reliquit, inter quos plures bello, & pace conſpicui extiterunt, Aquilamq; milio vetuſto gentis Inſigni addi à Cæſare obtinuerunt.

FRANCISCVS BRADIOLVS, ET MODESTVS POLENTONVS. Cap. CXI.

Modeſtus Polentonus.

FRanciſcus Bradiolus Iuris Pontificij interpres in VI. decretalium ſcripſiſſe fertur: filiam habuit Aldam, quam Modeſto Polentono nuptui locauit, qui in humanioribus ſtudijs, & iure eruditus, anno MCCCCXXXV. Iuriſconſ. infulis eſt honeſtatus: Mox Ius ciuile diu eſt profeſſus, interea legationibus functus Equeſtri etiam dignitate eſt decoratus. Valde ſenex deceſſit, & in D. Ioannis in Viridario eſt tumulatus, eius effigies marmore cum ſequente Epitaphio inſculpta cernitur.

Alda matrona pudiciſſima Franciſci Bradioli Iuriſconſulti clariſſimi filia Modeſto Polentono marito ſuo defuncto Equiti inſigni, & Iuriſconſulto excellentiſſimo Xicconis Polentoni eximij Oratoris filio monumentum hoc faciundum curauit viuens, & ſibi tantum cum communi ara ad Diuinum cultum MCCCCXC. Die xiiij. Septemb.

ALEXANDER TARTAGNVS IMOLENSIS. Cap. CXII.

IAdem ætate Alexander Tartagnus Imolæ, quod olim Forum Cornelij fuit honeſtis ortus natalibus floruit, proauum habuit Nicolettum, & Catherinam eius vxorem proauiam, in quam plura munera nuptialia collata, eo defuncto

liti-

Digitized by Google

litigioſa fuerunt. a Alexander Ioannem ſuum ciuem Imolenſem, b Ludouicum Romanum, à quibus pluri-ma mutuatus eſt, & Ioannem ab Anania, c ac Gaſparem Arengherium Clariſſimum Bononiæ profeſſorem d præceptores habuit; laurea accepta primum Regij lepidi Iudex queſtionis fuit, contra quam ciuitatem parum amico animo ſæpius conſuluit.

Inde ad Ius explicandum conuerſus primò Ferrariæ, e deinde Patauij profeſſus Bartholomæum Cæpolam Veronenſem acerbum concurrentem habuit, f cum quo etiam de loco non leuem contentionem exercuit. g Equeſtri enim, Palatinaq; dignitate Cæpola honeſtatus, ſed, vt aliqui cenſent, Iunior ſibi loco cedendum eſſe arbitrabatur; Contra Alexander ſe ſtipendij amplitudine, vſuq; lectionum, & ætate extollebat. Quare vbicumq; interpretando dabatur occaſio, de loci dignitate differere conſueuit. h Ticini etiam docuiſſe fertur. i Poſtremo verò Bononiam vocatus circiter annum MCCCCLXI. Andream Barbatium k Siculum virum memoria præſtantem, ſed alioqui moribus impotentiorem, lectionis æmulum accepit, quo etſi doctior, vi tamen memoriæ viſus eſt ſuperari. Abſolutiſſimam tamen doctrinam, & magnam in docendo gratiam nactus incredibili nominis celebritate claruit.

Ioannis de Anania Archidiaconi Bononienſis natam Vxorem duxit, l ex qua ſex filios tres mares Antonium, Carolum, & Camillum, & totidem fœminas Lucretiam, Lauram, & Nicolam ſuſcepit. Ex illis Antonius natu maior patris veſtigia ſecutus & ipſe Iuriſconſultus fuit, ſed ob valetudinem Iurium ſtudia deſerere coactus eſt. Lucretiam Virginio ciui Bononienſi ex Magnanorum familia in matrimonio collocauit, à qua genitus eſt Alexander ab Auunculi nomine vocatus, qui & ipſe Ius ciuile veſpere profeſſus eſt.

Alexander Franciſco Aretino ingenij acumine inferior, ſed in uoluendis voluminibus laborioſior habitus eſt,

a *Ang. conſ. 339. Alex. in l. pen. §. 1. in fin. ff. ſol. matr.*

b *Alex. in conſ. 67 n. 3. vol. 4.*

c *Alex. in conſ. 51 n. 4. vol. 4.*

d *Hippo. Marſil. in praxi. in ver. opportune n. 40*

e *Felin. in c. dilecti. in 2. col. ver. amplius. de maio. et obed. Alex. conſ. 4. ante n. 19. vol. 1.*

f *Alex. conſ. 3. & 5. in fin. vol. 1.*

g *Felin. in R. de maio. & obed. in 2. col. Nicola. Boer. de ordin. grad. in prima par. n. 17.*

h *in l. centurio. de vulga. in l. cum qd. ſi cert. peta.*

i *Mant. in epiſt. viro Illuſtr. in Alexãdro Imolenſi.*

k *Alex. in conſ. 4. in fin. vol. 1.*

l *Tho. Parpal. in l. 11. in prin. poſt. n. 6. ſol. matr.*

Antonius Tartagnus.

Alexander nepos Tartagni.

Digitized by Google

qui inquirendis maiorum opinionibus intentus plurium ſententias aggregabat, ac ſingula diligenter ſcribendo memoriæ labem mirifice emendabat. Denique doctrinæ adeo exquiſitæ fuit, vt in prouerbium profunditas Alexandri abierit; calamo ſe eruditionem ſuam acceptam ferre dictitabat, cuius beneficio velut in memoriæ theſauro omnia conſeruare conſueuerat; Semel a ſtudioſi adoleſcentis patre interrogatus, qua arte filius in iure ſupra alios erudiri poſſet, Si, inquit, cædatur, quandocunque ſine calamo libros verſare inuentus fuerit, tantam diſcendi facultatem in ſcribendo poſitam eſſe arbitrabatur.

Vir grauiſſimi iudicij Veritatis pater appellatus a eſt, quam, reiectis cauillationibus, ſequebatur. Dum tamen plura cumulare nititur, confuſo ſæpius ordine, obſcurius ſcripſit. Præter Iuris commentaria, præclara Reſponſa, & magnæ in foro auctoritatis poſt ſe reliquit, à quibus recedere nefas eſſe putatur, vbi contradicentem non habet; b pro his, ſi pingues cauſæ fuiſſent, vſque ad XXVIII. aureos exegit, c etſi non deſunt, qui eum vulgò dictitaſſe affirmant. *Legibus vacaui, vt ſcirem, non vt eas venderem.*

Summæ auctoritatis habitus eſt, d nam cognominatur e Aureus doctor, & immortalis. f Sunt tamen, qui eum quandoque falſum, & iniquum à veritate deuiare dicant, g & Sophiſticum peſſimum conſulentem, & ſuperſtitioſum appellent, h & leges pretio fixiſſe, & refixiſſe obijciant. i Sed eius virtus obſcurari non poteſt, nam inter quatuor primos conſulentes ponitur. k Quæ Iaſonis nomine in titulum de Actionibus commentaria circumferuntur, Alexandri fuiſſe dicuntur, quod ea ſæpe citauerit, l ſed plurimis additis ea pro ſuis Iaſon agnoſci fecit.

Vir miræ fuit modeſtiæ, & ab iniurijs maxime alienus, m & reſponſis contra reos edendis abſtinere ſolitus, n Statura fuit mediocri, facie oblonga, ſed hilari, & iu-

a *Curti. iuni. conſ. 139. n. 10. Cagno. in l. ſi qua illuſtris. n. 49. C. ad Orficia. & alij.*
b *Deci. cōſ. 62. n. 2*
c *Alex. conſ. 55. ſub. n. 21. lib. 4. Zaſi. lib. 1. ſingul. reſp. c. 7.*
d *Tiraq in l. ſi unquã. in ver. ſuſceperit. liberos. n. 72. C. de reu. don.*
e *Marza. conſ. 8.*
f *Iaſ. conſ. 133. in 1. Cur. ſen. cōſ. 42*
g *Apoſti. ad conſ. 36. & ibi in 3.*
h *Apoſtil. ad conſ. Alex. 139. in 6.*
i *Hier. Mag. ad cōſ. 120. Socin. in 1.*
k *Galle. de exer. Iuris prud. lib. 1 ſub. n. 25.*
l *Ludou. Gome. inſt. de actio. ĩ prin.*
m *Alex. conſ. 19. n. 12. lib. 7.*
n *Alex. d. conſ. 19. n. 12. et cōſ. 188 in prin. lib. 7.*

& iucunda, nigris oculis, & naſo aquilino, & vbiq; grauis. Muſica, & venatione quandoq; delectatus eſſe fertur. a Bartholomæum Socinum, a b Io. Mariam Riminaldum, b Ludouicum Bologninum, Lancellotum Decium, & Iaſonem, & Carolum Ruinum poſtea magni nominis viros auditores habuit [illegible] — a *Alex. in conſ. 17 lib. 5.* b *Alex. conſ. 145. vol. 7.*

Tres filios reliquit Antonium Iuriſconſultum, Carolum, & Camillum, & ex eo Scipionem naturalem, ſed natalibus reſtitutum, & patrem Alexandri Iunioris, quos inſtitutos ſubſtituit, ac prioribus ſine prole legitima defunctis, inter ſuperſtites ſubortæ ſunt lites; d anno ætatis LIII. & ſalutis MCCCCLXXVII. cum annis fere XXX. docuiſſet, Bononiæ defunctus eſt, humatus eſt in æde D. Dominici ad ſiniſtram aræ in magnifico monumento ex candido marmore à Franciſco Simonis Florentino egregio ſculptore elaborato cum ſequente Epitaphio. — c *Paris cōſ. 9. in 2.* d *Grat. conſ. 64. lib. 1. & 136. lib. 2.*

Alexandro Tartagno Imolenſi legum veriſſimo, ac fideliſſimo interpreti, Q. V. anno LIII. filij pientiſſ. P. Opt. B. M. Poſ. obijt anno MCCCCLXXVII.

BARTHOLOMAEVS CAEPOLA VERONENSIS.

Cap. CXIII.

INgenij fęlicitate, & doctrina Bartholomæus Cæpola Veronenſis ita præſtitit, vt ſupra omnes ſui temporis Iuriſconſultos generi humano profuiſſe iudicetur, dum reconditas leges, & incognitas iurium materias illuſtrat. Bononiæ ſub Angelo Aretino, Paulo Caſtrenſi, e & alijs clariſſimis profeſſoribus Iuri ciuili operam dedit. Deinde peracto ſtudiorum curriculo, anno ſalutis MCCCCXLVI. factus Iuriſconſultus priuato ære Petri Donati Pataui j Antiſtitis adiutus in ea Acade- — e *Capo. in auth. ſed nouo iure ſub. n. 17. C. de ſeru. fugitiu.*

Academia ædilicium edictum diebus feſtis magno auditorum concurſu eſt interpretatus.

Poſtea celebrior factus Palatina, Equeſtriq; dignitate eſt honeſtatus. Demum altiori, & ordinaria lectione dignatus a anno MCCCCLVIII. Alexandro Tartagno concurrens datus fuit, b qui cum, nulla ætatis, aut amplioris ſtipendij ratione habita, ob ſolum honorarium titulum, ambitioſas de loco contentiones exercere non erubuit. Ioannem etiam à Prato concurrentem habuiſſe creditus eſt, c donec ad Romanam curiam profectus eſt, vbi Aduocati officio functus magnam laudem retulit.

a *idem Capol. in conſ. 81. inter cōſ. Alex. Noui.*
b *Alex. in conſ. 3. & 5. vol. 1.*
c *in cōſ. 71. Alex. Non. in ſubſcrip.*

Seruitutum, Vſucapionum, Simulationiſq; contractuum, & alia plura in Iure obſcura tanta eruditione explicuit, vt perquam neceſſariæ eius interpretationes habitæ ſemper in Forenſium manibus verſentur. Præclara etiam poſt ſe Reſponſa reliquit. Sed dum captioſas ad illudendas leges cautiones excogitauit, apud graues viros probitatis famam minuit. Librum etiam de cognoſcendis Iuris Pontificij voluminum vitijs, & alium de Imperatore militum deligendo edidit. Vxorem nomine Martham habuit, quam Patauij cum Hieronymo filio amiſit. Vterq; in medio D. Franciſci templo cum hoc monumento humatus fuit.

.D. .O. .S.

Martha Cæpolæ Conſorti Hieronymo Filio, Bartholomæus Cæpola Vero. Jur. V. Doc. Eques.

Aliam eum habuiſſe vxorem Vrſulinam Calciam ſepulchrum in baſilica D. Antonij prope ſacellum Obijciorum indicat. Infra in Scuto decuſſato ſunt duæ Cepæ familiæ Cæpolæ Inſignia, & ſex dimidiæ Lunæ Calciæ gentis, vt puto, arma cum ſequente Epitaphio.

Vrſulinæ Calciæ Ludouici L. L. Doct. Fil. Caſtiſs. ac integerr. Bartholomæi Cæpolæ Equitis, ac Juris conſulti Clariſs. Vxoris Sepulchrum. anno Salutis MCCCCLXXXIII. XXIX. Dec.

Ipſe,

Ipſe, hac vxore ſuperſtite relicta, obijſſe dicitur anno MCCCCLXXVII. Ex Cæpola Familia Honofrius inter Diuos relatus fuiſſe dicitur.

Poſt Cæpolam Pataui Angelus Caſtrenſis Pauli filius, deinde duo Antonij vtriq; Patauini, alter Orſatus XXXIV. annos profeſſus demum veſpertinam lectionem in prima cathedra explicuit, alter Turchetus eodem tempore docuit. Hic obijt an. MD.V. die XIIII. Septembris, & in D. Antonij templo in maiorum ſepulchro eſt illatus. Profitente Pataui Cæpola, an. MCCCCLXIII. Doctor creatus fuerat Antonius Dandulus Venetus, qui cum Angelo Vbaldo Ius ciuile explicuit, qui etiam Piſis, & Peruſij docuit.

Angelus Caſtrēſis Paul: ſi‘ius. Antoniuſ Orſatus. Turchetus Orſatus Patauini.

Antonius Dandolus Venetus.

IOANNES A PRATO FLORENTINVS.
Cap. CXIIII.

IOannes à Prato vetere Florentinus Pataui Bartholomæi Cæpolæ, a vel, vt alij malunt, in matutina lectione Iuris ciuilis Angeli Vbaldi Senioris Angeli ex Alexandro filio nepotis concurrens fuit, veſpere, & mane docuit. Aedes, quæ etiamnum, etſi vetuſtæ, extant, propè D. Matthiam habuit, cum diu profeſſus eſſet, deceſſit, relicto poſt ſe Marco filio eximio cauſarum patrono, ex quo nati ſunt Ioannes ſacris initiatus, Hieronymus Politiorum literarum peritiſſimus, & Franciſcus.

a in conſ. 71. & 81. inter conſ. Alex. Noui. in ſubſcriptione.

* *
*

IOANNES BAPTISTA CACCIALVPVS.
Cap. CXV.

IO. Baptiſta Caccialupus à S. Seuerino Campaniæ oppido Ioannem Petrucij Peruſinum, & Angelum Perilium audiuit. Legum verò Doctor declaratus Senis mane ordinariam Iuris ciuilis lectionem magna nominis claritate profeſſus, a Anno Salutis MCCCCLXIIII. nobilem de Pactis libellum, deinde de Tranſactionibus, & Ludo, de Aduocato & Debitore, de fuga Suſpecto, & Modo ſtudendi opuſcula compoſuit. Demum primus Aduocatus b in curia Romana, quam Conciſtorialem vocant, alia de Eccleſiarum vnionibus, Penſionibus, & Feudi cognitione conſcripſit. De eius obitu, aut Epitaphio nihil mihi compertum eſt. Filium habuit Antonium Iuriſconſultum, in quo ſibi bene placuiſſe ſcribit. c

a *vt in ſubſcriptione ad conſ. 152. inter conſ. Socin. lib. 1. & alterius poſt lectiones Soci. ff. ad Trebell.*

b *Soci. in l. ſi mihi, & tibi. § in legatis. in fin. ff. de leg. 1.*

c *de penſionibus. q. 17. in fin.*

ANDREAS BARBATIVS SICVLVS.
Cap. CXVI.

CAccialupi contemporaneus Andreas Barbatius Siculus Bartholomæi filius, d vir memoriæ ſingularis, quæcunq; legerat, mente retinere videbatur. Anno Salutis MCCCCXLVIII. Bononiam profectus ſub Ioanne ab Imola, & Ioanne Anania vtriq; Iuri ea ingenij fœlicitate operam dedit, e vt tranſacto biennio publicè de iure diſſeruerit. Demum lauream adeptus

d *ipſe in conſ. 66. in fin. inter cōſ. Calcan. in ſubſcriptione.*

e *Barba. in c. Raynaldus. col. 83. de teſtam.*

adeptus prius Ferrariæ, a deinde Bononiæ primò ius Pontificium, b mox ciuile magna nominis celebritate docuit, in quo Alexandrum Tartagnum concurrentem memoriæ præſtantia, c ſed non iudicio ſuperauit, cum receptas, ac veras opiniones ampliandæ famæ ſtudio impugnare conatus ſit, qua in re deliraſſe dictus eſt. d

Ad eam deniq; fortunam prouectus eſt, vt nobiliſſimam ex Pepulorum familia vxorem nomine Margaritam perampla dote accepta duxerit. Verum cum minus res perpenderet, minorem apud eruditos auctoritatem habuit. Et quibuſdam quandoq; illum extollentibus Franciſcus Aretinus vir grauiſſimus cum paleę ignem futurum, ideſt, breue lumen habiturum dixit. Ambitione quoq; perditus, & iactabundus e non modicam ingenij leuitatem oſtendit, qui laudis cupidus confluentes ab extremis orbis partibus Bononiam ſtudioſos de fama in extraneas gentes de ſe ſparſa auidiſſimè percontabatur. In cęteris etiam parum prudens, à diſcipulis quandoq; eluſus, non ſemel riſum excitauit; Ad nocturnas enim vmbras maximè pauidus à notiſſimis ſe manes defunctorum effingentibus nonnunquam exterritus fugit. Prædicentibus demum primarij Iuriſconſulti obitum Mathematicis, de vita ſolicitus, velut breui moriturus, cum amicis mœſtus eſſe cœpit. Defuncto poſtea Alexandro Tartagno, id ægrè tulit, quod ille ex euentu hominum opinione doctior haberetur.

Præter Iuris commentaria quatuor Reſponſorum volumina poſt ſe ſcripta reliquit, pro quibus, ſi opulentæ cauſæ fuiſſent, xxx. aureos exigere conſueuerat, f ſed inconſultè quandoq; reſpondiſſe, ac plura falsò recitare deprehendi, Hippolytus Marſilius eius diſcipulus refert, g vnde, etſi copioſiſſimus fœcundum ingenium oſtendat, ſæpe paralogizare dicitur. h A Laurentio Calcaneo laceratur, vt verboſus, & veritatis immemor, & quod membranas pauperibus, viduiſq; vendat. i Felinus quoq; eum furti arguit, k ſunt etiam, qui de eius animi

a *Barba in conſ. 51. circa fin. vol. 1.*

b *Barba. in conſ. 63. in fin. l. . . & conſ. 64. in fin. inter conſ. Alex. lib. 4. & 66. inter conſ. Calcan.*

c *Sylua nupt. lib. 5. ſub. n. 27. Alci. lib. 10. parerg. c. 16.*

d *Felin. in c. caeterum. col. 3. de reſcript. Sylua nupt. lib. 5. n. 28. Tiraq. de praeſcr. §. 1. ver. 28.*

e *Maleret. de elect. Sylua nupt. lib. 5. n. 23. Pirr. de donat. coniugum car. 2.*

f *Alex. conſ. 55. ſub. n. 22. vol. 4.*

g *in l. 1. §. ſi quis vltro col. 9. in fin. de quaeſtio.*

h *Socin. in côſ. 131. col. 7. Sylua nuptia. li. 5. n. 28.*

i *in conſ. 1. in prin. Zoſimus lib. 1. ſingul. reſpon. c. 7. n. 11.*

k *in c. poſtulaſti n. de reſcri.*

interitu dubitent. a De præſtantia Cardinalium Beſſarioni tum Bononiæ Legato dicatum circiter annum ſalutis MCCCCLIV. non inelegans opuſculum edidit, cui aliud de Legatis à latere adiecit.

Si ingenio temperaſſet, cui plus nimio indulſit, inter doctiſſimos Iuris interpretes annumeratus fuiſſet, vt potè qui ſingularis memoriæ, & excellentis ingenij fuit, cum paucis admodum datum ſit, vt vtroq; valeant, & memoria, & ingenio, & vt ſcribit Hieronymus b *Illum ingenioſum, ſed obliuioſum, hunc memorem, ſed tardi vidimus ingenij*. c At Barbatius tantum memoria valuit, vt de quacunq; re ex tempore diſſerere auderet, & poſſet; d calamo memoriam auxit, cui nunquam parcendum eſſe dictitabat. e Minimum quadriennio Alexandro ſuperuixit. f

Decedens Ioannem Sadoletum Mutinenſem Iacobi Cardinalis patrem, qui antea Ferrariæ docuerat, g cathedræ ſucceſſorem habuiſſe fertur; ſuperſtite vxore, & liberis poſt ſe relictis, Bononiæ obijt, & apud S. Petronium cum hac inſcriptione eſt humatus.

Andreæ Barbatiæ Siculo Maximo Iuris vtriusq; Monarchæ Equiti aurato hic molliter agentis Suau. Coniux D Margarita de Pepulis, & pia in parentem proles hoc S. opus B. M. F.

a *Suarez. tit. de las arra n. 40.*

b *in primo aduerſus Pelagium Dialogo*

c *Hæc de Barbatia Tiraq. de praſcrip. §. 1. glo. 4.*

d *Alci. lib. 10. parer. c. 16.*

e *Sylua nupt. lib. 5 ſub. n. 25. ver. etiamſi eſſet opin. Felin.*

f *Barba. conſ. 86. in fin. lib. 4.*

g *in conſ. 55. in fin. inter conſ. Alex. lib. 4.*

Ioannes Sadoletus Mutinenſis.

PETRVS FRANCISCVS RAVENNAS.

Cap. CXVII.

PEtrus Franciſcus Rauennas omnes, quot vnquam legerim, artificiali memoria ſuperauit, in qua ita ſe exercuit, vt non modo vniuerſos Iurium Codices memoria teneret, ſed vel minimæ gloſſæ recordaretur; idq; ſæpius interrogatus cum magna omnium admiratione præſtitit. Eius artis etiam librum edidit.

edidit. Ferrariæ, deinde Patauij anno MCCCCLXXIV. Ius ciuile interpretatus eſt, & in vniuerſum an. xxx. docuit. Sunt, qui eum Fori Cornelij Epiſcopi fuiſſe autumant, quod Ego non affirmo. Eius obitus, aut ſepulchri, quod ſciam, nullum monumentum extat.

IO. BAPTISTA A' SANCTO BLASIO PATAVINVS. *Cap.* *CXVIII.*

IOan. Baptiſta à Sancto Blaſio Patauinus ab anno MCCCCLVII. in patria Iuris ciuilis interpretationem auſpicatus per annos XL. docuit, quibus præclara Iuris monumenta emiſit, ac præter egregia commentaria, varios etiam legum tractatus compoſuit, quorum plures perierunt, alij ad huc conſeruantur.

Inter cætera Iurium Interpretum catalogum, de Contrarietate Iuris ciuilis, & canonici, de Priuilegijs dotalibus, de Arbitro, & arbitratore, de Correllatiuis, de actionibus anno ætatis ſuæ xxi. ad huc tyro compoſuit. Scripſit & ſuper decretis, & R. Decretalium varias legum interpretationes, Arborem Inſtitutionum Iuſtiniani, Indicem ad Reſponſa Angeli Vbaldi, & plura, quæ non extant.

Demum dum Dominico Triuiſano Brixiæ Prætori M. Antonij Ducis patri aſſedit, repentina apoplexia correptus ſtatim occubuit anno Mccccxcii. Idus Februarij. Vxorem prius hæredem inſtituerat, Paulo, & fratre de Sartis à Vico Peraghæ Brixiæ propinquis ſubſtitutis. Eius ſepulchrum in æde D. Agathæ cum hoc elogio viſitur.

Baptiſtæ Blaſio Patauino Pontificij, Cæſareiq; Iuris conſultiſſimo Prætorio Aſſeſſori æquiſſimo MCCCCXCII.

Digitized by Google

FRANCISCVS CVRTIVS SENIOR PAPIENSIS.
Cap. CXIX.

Vrtiorum familia olim Mediolani nobiliſſima fuit, ſiquidem diſſidentes à Nobilibus plebei an. MCCII. Lancionum Curtium virum Nobilem ad reprimendam aduerſariorum audaciam Ducem elegerunt, qui & manu, & conſilio promptus ſociorum armis Nobiles, ædibus incenſis, vrbe expulit. At illi amicorum auxilio patriam per triennium obſederunt. Demum, pace inita, captus Lancionus, & indignè tractatus vrbe eijcitur, lege condita, vt ipſe, & agnati Mediolano, eiusq; agro perpetuò exularent, quare Ticinum conceſſit. Ex eo prognatus Gualterius anno MCCCXVIII. Mediolani Prætorem egit. Ex eis ortus Franciſcus Ticini magna cum laude Ius ciuile mane docendo, maiorum nomen priſtino nitori reſtituit.

Iaſonis æmulus ad inuidiam eius, qui ſpurius erat, multa contra nothos congeſſiſſe, & audientibus inculcaſſe fertur. a Et cum ſemel coram Franciſco Sfortia Mediolani Duce diuerſas partes tuendo contenderent, Mirari ſe, Dux inquit, quòd vna iuſtitia exiſtente, conuenire non poſſent, Tum Curtius pro ſuæ cauſæ iuſtitia mille aureos ſponſionis gratia obtulit. At facetè Iaſon, Duobus, inquit, aureis conductus mille ambiguæ aleæ committere non debes, cum ſcire debeas, nullam in Aduocatos de alieno altercantes executionem dari; b Quare ſicut hac in re non magnum præteſers iudicium nec Ius cauſæ te ſatis diſcernere oſtendis. Ad hæc ſubridens Sfortia nullam ſponſionem fieri voluit.

a *in l. admonendi de iur. iur. Sylua nupt. lib. 3. ſub. n. 11.*

b *Alcia. in lib. de duello. cap. 40.*

Reſponſa poſt ſe Curtius reliquit minus ſolidis argu-

mentis

mentis quandoq; confirmata, & non ſpernenda in matutinas lectiones commentaria. Inter alios Albertum Brunum inſignem Iuriſconſultum diſcipulum habuit. a Vita functus eſt in patria pridie Kal. Iulij MCCCCXCV. Bernardino filio poſt ſe relicto in templo D. Franciſci propè tumulum Baldi ei hoc carmen appoſitum fuit.

a *Alb. Brun. de ſtatur. exclud. fæm.6. articulo 5.q.2.q.prin.*

Sacrarum Interpres legum ſanctiſſimus olim
Franciſcus patriæ gloria magna ſuæ.
Quem probitas, quem cana fides, pietasq; decorum
Fecerat, hoc poſitum marmore corpus habet.
Obijt an MCCCCXCV. Die xxx. Iunij
Bernardinus Curtius gratus fieri iuſſit.

IOANNES MARIA RIMINALDVS.
Cap. CXX.

Riminaldorũ origo, & Marcellorum.

RIminaldorum genus ab Ariminenſi, qui multis ab hinc annis Ferrariæ ſedem locauit, originem trahit. Is à patria, deprauato vocabulo Riminus vocatus poſteris Riminorum cognomentum dedit, qui poſtea curſu temporis Riminaldi ſunt appellati. Huius frater Marcellus & ipſe Venetias larem tranſtulit, à cuius nomine Marcelli eius liberi nuncupati inter illius Reip. nobiles patritios relati fuere. Vtramq; gentem ab ijſdem fratribus deſcendere eadem Riminaldorum, & Marcellorum familiaria Inſignia arguunt; qui vtrinq; vndam per cæruleum campum currentem pro familiæ ornamentis gerunt. Ac multos per annos alteri ab alteris viciſſim hoſpitio excepti inter ſe cognationis iura agnouerunt.

Ex Riminaldorum progenie anno Salutis MCCCCXXXIV. natus Io. Maria magnam indolis ſpem præ ſe tulit, qui huma-

a Alex. in cōſ. 145 lib. 7. & 80. in prin. lib. 5.

humanioribus literis imbutus ſub Alexandro Tartagno Bononiæ Iuri ciuili fœliciter incubuit. a Lauream adeptus publicè profiteri cœpit, atq; anno redempti orbis MCCCCLXXIIII. ordinariam lectionem aſſecutus, veſpere per XXIIII. annos in Ferrarienſi Academia primum locum tenuit, per id tempus Ludouicum Bologninum Bononienſem, Bulgarinum Senenſem, Io. Lucam Pontremolenſem, qui poſtea Regij Epiſcopus fuit, Arnanum ex Nobilibus Genuenſem, & Coſmum Paſettum Ferrarienſem concurrentes habuit, quibus ſumma cum laude certauit, eruditaq; in Ius ciuile commentaria reliquit.

Ludouic⁹. Bologninus Bononiēſis. Bulgarin. Senēſis. Io: Lucas Pontremolēſes Epiſcopus Regij Lepidi. Arnanus ex Nobilibus Genuēſis. Coſmus Paſettus Ferrarienſis.

Nec minus in reſponſis, præſtandoq; in foro clientibus patrocinio valuit. Sed præcipuè luculenta pro Conſtabilibus Ferrarienſibus aduerſus Caprianos Mantuanos de opulenta hæreditate contendentibus obtenta victoria eximium honorem ei peperit, pro qua ante veſperam vſq; ad mediam noctem coram Hercule Duce incredibili doctrina peroraſſe dicitur.

Vxorem ex Petratis Nobilibus Ferrarienſibus duxit, ex qua plures liberos ſuſcepit, inter quos Iacobinus & ipſe eximius legum Interpres fuit; Alij Atteſtinorum Principum aulam ſunt ſecuti. Deceſſit Io. Maria Idibus Ianuarij anno Salutis MCCCCXCVII. & inſigni funeris pompa elatus in æde D. Franciſci apud Minoritas humatus fuit.

Iacobinus Riminaldus.

* *
*

I A-

IACOBINVS, ET HIPPOLYTVS RIMINALDI. *Cap.* CXXI.

IAcobinus ex Io. Maria genitus & ipſe in Iure ciuili docendo, & in foro patrocinando excelluit. Siquidem poſt varias, extraordinariasq; lectiones, demum primùm locum in veſpertina lectione explicanda magna cum audientium frequentia obtinuit. In perorandis cauſis non mediocrem gloriam ſæpè retulit, ſed præcipuè cum Paulum Conſtabilem homicidij reum, & vulgi opinione damnatum à morte eripuit, a & Albertum Petratum conſobrinum de eodem crimine accuſatum defendit. Mediolanum quoq; conductus à Biuilaquijs ibi caſtrum à Triulcijs repetentibus eam cauſam ſingulari gratia, & eruditione defendit, inſignemq; victoriam reportauit. Præterea inter Alfonſum, & Fridericum illum Ferrariæ, hunc Mantuæ Duces quandam de aquis controuerſiam magna prudentia cum ingenti ciuium commodo compoſuit.

a *Rimin. in conſ. 243.*

Vita ſplendidus paſſim hoſpitibus ædes aperuit, ac doctos viros præſertim in humanioribus literis verſatos apud ſe habere conſueuit. Suorum integritate, & religione clarus, ſacerdotes probitate conſpicuos, quibus cum quotidianas horas recitabat, apud ſe liberaliter aluit Lucretiam Martinengam Brixianam vxorem habuit, ex qua Io. Mariam ob robur corporis, & armorum peritiam Equeſtri dignitate honeſtatum, & Herculem ſecundo genitum ſuſcepit. Patris commentaria in Digeſtorum πρῶτα in lucem emiſit, ac Reſponſa, quibus & ſua adiecit, quæ impreſſoris negligentia plerunq; auctoris nomine carent, plura editurus, niſi morte præuentus ad huc

iuue-

Hippolytus Riminaldus.

iuuenis deceſſiſſet. Propè parentem tumulatus iacet.

Ex eius fratre natus Hippolytus laudatiſſima profeſſione patruum, auumq; imitatus mane diu Ius ciuile, deinde Pontificium defuncti Proſperi Paſetti doctiſſimi viri loco docuit, eruditaq; in Inſtitutiones, & Codicem commentaria edidit.

ALEXANDER AB ALEXANDRO NEAPOLITANVS. Cap. CXXII.

Antonius ab Alexander.

a *Iaſ. in l. admonendi. ſub. n. 80. in repet. ff. de iur. iur. Afflict. deciſ. 295.*

b *Thom. Gram. quaſt. 2.*

ALexander ab Alexandro Neapolitanus ex Antonio, qui in patria mane magna nominis celebritate docuit, a & poſtea Regio conſilio Viceprotonotarius pręfuit, deſcēdere creditur, b ſed etſi Alexander Iuriſconſultum profeſſus, plus tamen politioribus delectatus amœnioribus ſtudijs operam dedit. Iuuenis Romæ Franciſcum Philelphum Tuſculanas quæſtiones M. Tullij Ciceronis interpretantem audiuit. Nicolai quoq; Perotti, & Dominici Calderini, qui Martialis apophoreta magna æmulatione in Romano Gymnaſio explicabant, admodum familiaris fuit. Relatus inter Iuriſconſultos, & Romæ, & in patria cauſas ſepe defendit. Demum relicto foro humanioribus ſtudijs ſe tradidit, donec Protonotarij Regni locum tenuit, in quo officio magna cum laude ſe geſſit circiter an. MCCCCXC.

Genialium dierum libros ſex admodum eruditos, & antiquitatibus refertos poſt ſe reliquit. Quandoq; ſuſpectus fuit, quod fide careant, quæ adducit. Verum Andreas Tiraquellus luculento commentario opus illuſtrauit, ac veris auctoritatibus comprobauit. Scribit Alexander ſe Romæ in ædibus vmbrarum illuſionibus famoſis habi-

taſſe,

taſſe, & in agro Vaticano prædiolum habuiſſe. Eius mortis nulla, quam ſciam, memoria extat.

IOANNES PLATEVS BONONIENSIS.

Cap. CXXIII.

EX Familia Franciſci Plateæ, qui ex ordine Minoritarum Luculentum de Excomunicatione tractatum edidit, Ioannes patria Bononienſis deſcendit. In Inſtitutiones, & poſtremos tres libros Codicis, & quædam alia ſcripſit. Bononiæ apud Sanctum Petronium hoc elogio humatus eſt.

D. O. M. Q.

Viator ſi cupis ſcire quis ſim, Ioannes Plateus Pontificij, Ciuilisq; Iuris cultor, & ſcriptor. Monumentum vetuſtate corruptum deſtructum renouatur. Decreto Cardinalis Iuliani Reuer. Bonon. Epiſcopi ac principis, virtutum, bonorumq; virorum fautoris, Conciues mei, rogatos vos volo, vt pacem habeatis, Deum timete, doteq; illi honorem, Iuſtitiam colentes per aduerſa, proſpera, & bené erit. Procurante Franciſco Guidiccione Cardi. famil. An. Salutis MD.II. Kal. Feb.

IOANNES BERTACHINVS FIRMANVS.

Cap. CXXIV.

IOannes Bertachinus patria Firmanus, quæ eſt Vrbs clariſſima Piceni, Patauij Io. Franciſcum Capiliſtium, & Antonium Roſellum in Iure Pontificio a audiuit. Laurea donatus in prima iuuentute an. ſalutis MCCCCLXV. Senis Ioanni Aceto Equiti eius vrbis Prætori, & compatri aſſedit, b mox ipſe Tolentini Prætor fuit, vbi Muſarum non expers in Natalem Domini, quum eo die ſacris intereſſet, ſine calamo Decaſticum non ineruditum compoſuit; c copioſiſſimo etiam indice edito, maximum Iuris ſtudioſis commodum attulit. Librum quoq; de Epiſcopis, & alium de Vectigalibus, ſeu, vt ipſe appellat, Gabellis edidit, quod opus Cęſennę, dum vectigalium controuerſijs decidendis præeſſet, compoſuiſſe fertur. d

Aſſedit Præfecto Florentiæ, qui Capitaneus vocabatur anno MCCCCLXX. quo ipſe ſcribit e terræmotu ciuitatem fuiſſe concuſſam; In vrbis Capitolio Senatori latrunculator aſſedit, vbi aliquos capite damnauit. f Phani quoq; Fortunæ ius dixit. g Ob opera, quæ edidit, demum promeruit Aduocatus Conciſtorialis creari. Eius obitus, aut ſepulchri veſtigium, quod ſciam, non extat.

a *Bertachi. de Epiſt. li. 2. q. 25.*

b *vt ipſe ait in ver. teſtes deponunt. ver. teſtes per eadẽ verba.*

c *Bertachi. in ver. Chriſti in Natalem.*

d *Io. Bertachi. in ver. poſitionibus reſpõſio qualis 3. & de gabellis in prin. & fin.*

e *in uer. terręmot.*

f *Bertach. in verbo Sacrilegium 17*

g *Bertach. de Gabellis. ad fin. q. 31. n. 37.*

BAL

BALDVS BARTHOLINVS COGNOMENTO NOVELLVS PERVSINVS.
Cap. CXXV.

BAldus Bartholinus Franciſci Colæ dicti filius a Peruſinus ad alterius Baldi diſcrimen Nouellus cognominatus diu in patria docuit, mox Piſas honeſto ſtipendio conductus veſpertinas lectiones explicuit. Demum iuſſu Pontificis in Patriam reuocatus luculentum Dotium tractatum anno Domini MCCCCLXXIX. perfecit. Filium nomine Marianum habuit, b qui viuente patre eodem an. Laurea donatus Romæ ſacri Palatij Auditor creatus eſt. Baldus & ipſe Aduocatus Conciſtorialis fuit, nullaq; obitus memoria relicta, deceſſit.

a *Corne. in conſ. 271. ſub n. 10. lib. 4.*

b *Soccin. in conſ. 2. ſub n. 10. lib. 3.*

BARTHOLOMAEVS SOCINVS SENENSIS.
Cap. CXXVI.

BArtholomæus Socinus Mariani filius Senenſis ingenij acumine nemini ſecundus natus eſt anno MCCCCXXXVI. VIII. Kal. Aprilis, ac primum græcis, latiniſq; literis imbutus, demum ad Iurium ſtudia ſe contulit, in quibus patrem, ac Thomã Doctium in Patria audiuit; Deinde poſt triennium quam legibus operam nauare cœpit, Bononiam profectus ab

Alexandro Tartagno, & Andrea Barbatio, ac poſtremo à Franciſco Aretino Piſis eſt eruditus: Quorum doctrina excultus eò prouectus eſt, vt patrem ſuperauerit. Crebris diſputationibus, quibus mirum in modum delectabatur, celebris euaſit. Et cum ſemel in patria iuuenem publicè differentem acriter vrgeret, cum patre, qui illius partes defendendas ſuſceperat, aliquandiu, modeſtè tamen, contendit, donec nutu ſilentium imperanti parenti ceſſit. Ferunt Marianum è gymnaſio diſcedentem Thomæ Doctio, alijsq; dixiſſe filij ingenium ſibi placuiſſe, eiusq; nomen quandoq; illuſtre futurum.

Exinde Bartholomæus magna cum laude Patauij, Bononiæ, & Senis publicè diſſeruit, vbi, patre inſignia tradente, legum tyrocinium depoſuit. Itaq; declaratus Iurisconſultus in Patria primum Inſtitutiones, deinde extra ordinem, ac poſtremo matutinas lectiones ordinarias eſt interpretatus. Exinde clarior factus cum Io. Baptiſta Caccialupo, & Proſdocimo Comite anno MccccLxxiv. Piſas conductus magna nominis celebritate docere cœpit. Ibi primum Lanceloto Decio Concurrens datus matutinam lectionem profeſſus eſt, quo tempore ibi Franciſcus Aretinus, ob ſummam hominis auctoritatem, ſolus veſpere interpretabatur. Poſt quartum verò annum cum Baldo Nouello, Bartholino, Hieronymo Zanetino, & Puccio deponendi tyrocinij Philippo Decio Magiſter fuit.

Cętero tranſlato poſt aliquot annos Piſtorium gymnaſio, cum ibi aliquandiu docuiſſet, Piſas reuerſus Aretino Præceptori defuncto cum Baldo Nouello in veſpertina lectione ſuffectus eſt, Philippumq; Decium eiuſdem lectionis interpretationem affectantem ad Ius Pontificium docendum compulit. Omniumq; deniq; ſui temporis a Interpretum clariſſimus effectus à Borſio Ferrariam aduocatus cum Riminaldo mane docuit, magnamq; cum Felino familiaritatem contraxit; Ibi quadriennio expleto, poſtea Bononiæ profeſſus eſt, atq; inde à Laurentio Medice

a *Socin. conſ. 46. n. 2. lib. 3.*

Medice cum mille aureorum honorario ad veſpertinam lectionem interpretandam Piſas eſt reuocatus; quò cum non multò poſt ad matutinam lectionem explicandam eodem ſtipendio Iaſon Mainus conductus eſſet, Socinus parem ferre non poterat. Itaq; primò ſubmiſſis auditoribus, qui cum Iaſone diſſererent; ipſe velut ex tempore occurrens cum eo acriter certare cœpit, continuatiſq; per multos dies contentionibus, plerunq; ſuperior diſcedebat.

Fama rei Florentiam perlata; Laurentius vt diſputantes audiret, Piſas venit. Ibi cùm acrius vrgeretur Iaſon, nec facile euadendi locum inueniret, ad euitandum aduerſarij argumentum falſam legem ſibi finxit, quo à Socino cognito, aliam & ipſe, oppoſitum dicentem ſibi commentus eſt, quærentiq; Iaſoni, vbi Ius illud inueniretur; reſpondit; Propè illud, quod mihi mox citaſti. Itaq; fraude intellecta, non ſine magna Laurentij voluptate diremptum eſt certamen, quod vltra horam veſpertinæ lectionis eo die protractum fuiſſe ferunt; & quandoq; tanta animi obſtinatione à matutinis lectionibus incipientes eo vſq; diſputationes protraxiſſe dicuntur, vt à conflictu diſcedens Socinus, veniente hora, cathedram aſcendere coactus fuerit. Sed Iaſone poſtea Ticinum reuocato, ipſe quoq; oblato ſibi Patauij ampliore ſtipendio ante conuentionis tempus clam diſcedere conſtituit.

Itaq; libros cuppis, in quibus Luca ſibi vina mittebantur, conditos ante Vrbe emiſit, Mox ipſe ſabbatho ſerò migratus à famulo Florentino apud Cos. Vrbis eſt accuſatus, qui hominem in itinere deprehenſum in vincula coniecit, & Florentiam transmiſit, ibi cum in Senatu de imponenda ob Stellionatum pœna diſputaretur, non defuit, qui eum criminis læſæ Maieſtatis inſimulatum ſeuera ſententia capite plectendum eſſe diceret. Sed Laurentius vir mitioris ingenij, Si hunc, inquit, perdiderimus, vbi alium Socinum inueniemus? Itaq; per certos dies ad carceres eſt condemnatus. Interea cum de eo priſtino loco, & dignitati reſtituendo tractaretur, ipſe ſe in vinculis ſui iuris

non

Digitized by Google

non eſſe, nec quicquam de ſe diſponere poſſe reſpondit; Quare primum leuiori cuſtodiæ traditus, mox per Palatium, ac demum per vrbem vagari permiſſus, donec plenè in libertatem reſtitutus eſt, nunquam contractum firmare voluit. Liberam igitur ſui poteſtatem nactus chirographo ſe ſtipendio, & tempore à Florentinis diffiniendo Piſis profeſſurum promiſit; Quare illi in ſingulos annos mille ducatorum per triennium ſalarium conſtituerunt. Interea abſentis loco Philippus Decius ſuffectus fuerat, qui, illo redeunte, ad priſtinum locum redijt; Triennij vero tempore elapſo, Bononiam conductus eſt, vbi inter alia conſultus, quid illi agendum eſſet, cui accepta ſine cautione pecunia negabatur, pugione opus eſſe bis repetijt; Itaq; conſultor debitorem domi conuentum, ſtricto gladio, ſe iugulaturum minatus, niſi depoſitum reſtitueretur, pecuniam recepit. Re in vulgus ſparſa in prouerbium abijt, Socini conſilio opus eſſe, vbi crediti veritas probari non potuiſſet. Inde Patauium vocatus a. an. (a *Socin. conſ. 61. in prin. lib. 3.*) MCCCCXCVIII. cum paucis annis ibi docuiſſet, rurſus Bononiam redijt.

Vir hilari vultu, facetijs etiam oblectabatur; & forte cum indiuiduorum materiam interpretaretur, dum in forum ambulat, in ficus venales incidit, quorum dimidia empta ſingulos per medium diuidere cœpit, reclamante vero ad factum venditrice, eas pro indiuiduis à muliere haberi auditoribus ſignificauit, ſed id multis annis antea à Iacobo Butrigario factum fuiſſe memorant, b (b *Fulgo. in l. nam et ſi fur. §. vlt. & ibi Iaſ. qui & in l. ſingularia ſub n. 21. ff. ſi cert. petat.*) ſed quando in hoc incidimus, non omittam vetus eſſe prouerbium σῦκα μερίζει i ficum ſecare, tractum à duobus fratribus tanta animi obſtinatione bona diuidentibus, vt minima quæq; velint diuidere, & ficos etiam partiantur, de quo Martialis. c (c *lib. 5. epigramma. In Calliodorum. epigram. 38.*)

Sed vt ad Socinum reuertamur Archymiſtam plurimum auri pollicentem facetè eluſit, cum pro reſponſo ducentis aureis acceptis ſeueriorem conquirendi auri artem inueniſſe oſtendit. Acutiſſima commentaria,

& Re-

& Reſponſa condidit. Liber Regularum ſub eius nomine editus eſt, quod cum reſciuiſſet, excandeſcens illud ſuum opus non eſſe iurauit, iniuriarumq; ſe contra impreſſorem actione vſurum minatus eſt. a Primum etiam & ſecundum Reſponſorum ipſius volumina, eo inſcio, edita fuere. b Angelo Politiano valde familiaris ita ab illo obſeruabatur, vt alter Papinianus appellaretur, c eius auxilio nitorem ſuum quandoq; iuribus reſtituit. Summus veritatis cultor, & ab omni mendacio alienus fuit, qui Philippo Decio infenſus, quòd in fratris gratiam auditores abſtraheret, eius tamen ingenium, & doctrinam ſemper commendauit.

a *Sylua Nup. lib. 4 ſub n. 100.*
b *Bocr. deci. 7. col. 3.*
c *lib. 5. epiſt. vlt. in fin.*

Vir acris iudicij fuit, quo nemo acutius legum difficultates ſoluiſſe creditus eſt, vt Socini ſolutiones prouerbij vice in ſtudioſorum ore verſarentur, ob ingenijq; ſubtilitatem ſæpe contra receptas à maioribus ſententias conſuluiſſe à Decio redarguitur; d Illiberalibus verò moribus inſignem doctrinam maculaſſe dictus eſt, qui chartarum, & aleæ ludo ſupra modum deditus, non modo debitis lectionibus quandoq; auditores fraudaſſe, ſed inſomnes etiã noctes turpiter egiſſe dicitur. Eo vitio paternis opibus conſumptis, & vniuerſa, quam docendo, & de iure reſpondendo plurimam coegerat, pecunia effuſa, ad extremam inopiam deductus eſt, vſq; adeo vt nec quod funeri ſuppeteret, poſt ſe reliquiſſe dicatur. Eam ob cauſam ſemper egens vndiq; pecuniam auariùs conquirere cogebatur. Quin etiam præuaricationis notatus eſt, qui pro vtraq; parte, mutatis tantùm litigantium nominibus, conſuluiſſe deprehenditur, quod Bononiæ docenti occultis verbis Decius obiecit; e quum ipſe ſtudijs occupatus ludere non poterat, alios propè ludentes libenter audiebat, & vbi pinguem victoriam, aut perplexum euentum eſſe ſentiebat, videndi cupidus, vt ſe expectarent, increpabat.

d *in conſ. 171. ſub num. 3.*
e *in l. precibus ſub. n. 4. C. de impub.*

Splendidè verò, & magnificè ſemper vixit, lautaq; & argentea ſupellectile vſus. Ludouicam Orlandinam

vxorem

vxorem habuit, ex qua plures liberos mares, & fœminas quinq; omnes nuptui locatas ſuſcepit; Sed alijs amiſſis, ſolum Franciſcum ex Scipione filio nepotem poſt ſe reliquit. Memoriæ imbecillitate bis inter orandum excidit, Primo cum anno MCCCCXCII. à Republica Senenſi Alexandro VI. Pont. Max. ſuæ ciuitatis nomine gratulatum miſſus in prima propè oratione, quam illi Angelus Politianus dictauerat, defecit, quod vbi Pontifex deprehendit, manum ſubleuans ſatis ſibi notam viri virtutem eſſe dixit, eumq; Aduocati Conciſtorialis titulo honeſtauit. Idem iterum illi Venetijs contigit, vbi dum apud Auguſtinum Barbadium Reipublicæ Principem dicere conatur, excidentibus quæ antea excogitauerat, nihil exprimere potuit.

Cum diu docuiſſet, demum à graui catarrho faucibus obſeſſis inſtrumento linguæ priuatus per triennium facultate loquendi caruit. Quare à Mariano, & Alexandro fratre nepote Senas deductus dandis reſponſis vacauit: Demum obijt in patriæ Suburbio anno à partu Virginis M.D.VII. & cum inſumptis in aleam opibus funerari non poſſet, publico Senenſium ære elatus in Obſeruantiæ templo extra vrbem in maiorum ſepulchro conditus fuit. Aliqui ipſum ſibi funeris pompam fieri prohibuiſſe ferunt.

IASON MAINVS MEDIOLANENSIS.
Cap. CXXVII.

ANdreotus Mainus ob crimen Mediolani patratum à Philippo Maria Vicecomite in exilium actus Piſaurum ad Galeacium Malateſtam oppidi Dominum venit, vbi ex ancilla Annete concubina anno humanæ ſalutis MCCCCXXXV. Iaſonem filium ſuſcepit, a is, parente in patriam reuerſo, Mediolanum deductus præceptoribus in bonis artibus traditus eſt erudiendus. Sed velut ex concubina natus, paulò ſordidiùs, quàm Ambroſius, & alij legitimi fratres, educatus eſt, & ab immiti Pædagogo duriſſimè tractatus. Exinde Ticinum ad Ius ciuile perdiſcendum à parente miſſus primo anno in peſtilenti chartarum luxu adeo miſerè deperditus eſt, vt omni conſumpta ſupellectile etiam iurium volumina in membranis magno pretio deſcripta vendere cogeretur, ad extremamq; inopiam deductus vili veſte, & tonſo capite, quod deformi tinea obſitum erat, omnium ſordidiſſimus incedebat.

a *Rip. in c. inter. ceteras, in prin. de reſcript.*

Verum à parente opportunè correptus ad eam vitæ frugem ſe reformauit, vt cum æqualium admiratione à Hieronymo Torto, b Iacobo Puteo, & Catone Sacco Papienſi eruditus breui inſignis euaſerit. Poſtea Bononiam profectus etiam Alexandrum Tartagnum Imolenſem incredibili ſtudio audiuit. c Inter alia à patre teſtamento notatus eſt, in quo filio mulo mulam legauit. Nec ſimplici legum facultate contentus humanioribus literis vſq; ad Poeticas compoſitiones ſe inſtruxit. Dignus cathedra viſus anno MCCCCLXXI. Ticini primo Inſtitutiones interpretatus quædam Chriſtophori cōmentarijs

b *Iaſ in conſ. 118. lib. 1.*

c *Iaſ. in l. vlt. col. 3 C. de iur. emphyt. in l. quoniā nouella. C. de inoff. teſtam. in l. 1. ff. de offi. Procōſ. inſtit. de actio. in prin. ſub n. 57.*

addidit, Philippumq; Decium in ea lectione auditorem habuit; Exinde alias Iuris partes ibidem vſq; ad annum MCCCCLXXXVI. explicuit, quo Patauium magno honorario mille ducatorum aureorum ad rationem ſolidorum 24. pro ducato, & ex lectis eius Codicillis perſpexi, vocatus, ibi cum Antonio Orſato veſpertinas lectiones magna nominis fama per triennium profeſſus eſt, & cum ſibi ſalarium augeri poſtea petijſſet, diſcedens Ioannem Campegium ſucceſſorem habuit. Indè Piſas maiore ſtipendio conductus, cum Bartholomæo Socino eaſdem, vt quidam ferunt, mane Iuris ciuilis lectiones explicuit, ſed eos æmulos, non Concurrentes fuiſſe inuenio.

Antonius Orſatus.

Ioannes Cãpegius Bononienſis.

Primus ex noſtris Iurium Interpretibus mille aureorum ſalarium obtinuit, cum antea ducentis, aut ſummum trecentis aureis docerent; a primus etiam 50. 100. & amplius aureos pro Reſponſis accepit, cum prius quatuor aureolis honorarentur. Iam vero clariſſimus factus à Ludouico Sfortia rurſus Ticinum anno MCCCCXCI. reuocatus vſq; ad finem vitæ xx. amplius annis veſpertinas lectiones prælegit. Eò ad celebrem hominis famam tria millia auditorum confluxiſſe dicuntur: Inter alios Io. Franciſcum Ripam, b Rochum Curtium, Claudium Seiſſellum, & Paulum à Monte Pico, quem poſtea concurrentem habuit, inſtituit. c

a *Alcia. lib. 5. parergon. c. 26.*

b *Rip. in l. nemo poteſt. n. 120. de leg. 1.*

c *Pau. de Monte Pico in l. Titia. §. Titia cũ nuberet ſub. n. 41. de leg. 2.*

Luculenta in Pandectas, & Codicem Iuſtiniani commentaria, & quatuor Reſponſorum volumina edidit, præter interpretationes ad titulum de Actionibus. Oris canore, vociſq; decore venuſtus etiam lectionis perſpicuitate diſcentibus erat gratiſſimus, vt clauſo per duas horas Auditorio, quæ explicabat, vel dictabat, magno ſilentio exciperentur.

Sequente verò anno ad Alexandrum VI. Pontificem declaratum à Ludouico Sforcia cum Hermete Sforcia Ducis fratre, Io. Franciſco Seuerino, & Franciſco Sforcia, Nicolaoq; Corrigio gratulatum miſſus, luculentam orationem habuit, ac primas tunc temporis inter Oratores

partes

partes obtinuit. In celebrandis quoq; nuptijs, quas Maximilianus Cæſar cum Ludouici ex fratre nepote contraxit, ingenti Aulicorum applauſu orauit. Quare auro, argentoq; donatus, & Equeſtri, ac Palatina dignitate honeſtatus, Cæſariſq; patritius factus, lætus in Patriam redijt. Anno etiam MCCCCXCV. quo Ludouicus Sfortia Mediolani Dux creatus eſt XVII. Kal Maij, ſplendidam orationem habuit, & eius Senator, ac Patritius eſt declaratus. a Inter hæc accidit, vt quadam Lippientium, ac propè cæcutientium oculorum caligine teneretur, quare vltra nouennium a docendi munere ceſſauit. b Cum vero Ludouicus XII. Gallorum Rex, ſubactis Liguria, & Inſubribus, Mediolano potitus eſſet, Iaſonem per multos proceres, ac Cardinales viros, vt ad ius interpretandum reuerteretur, fruſtrà ſolicitauit; Tandem Rex ipſe multis adhortationibus ad priſtinum munus ſuſcipiendum impulit, & cum Ticinum veniſſet, eum audire voluit.

a *Pau. de Monte Pico in d. §. Titia. ſub n. 41.*
b *Iaſ. conſ. 93. l. 3.*

Die dicta, Iaſon aurea veſte indutus Regem ad gymnaſium deduxit. Vbi eò ventum eſt, Rex eum, velut Præceptorem, præire iuſſit, quod eo in loco profitentibus Regiam poteſtatem inferiorem eſſe diceret. Comitati Ludouicum fuerant quinq; Cardinales, & centum proceres, qui cum alijs Subſellia impleuere. Iaſon Equeſtrem dignitatem ob ſpectatam in prælio virtutem à Principe collatam aduerſus aliorum ſententiam ad liberos tranſire ſuſtinuit; deſcendentem è cathedra Rex amplexus Pioppera caſtello Regia liberalitate donatum dimiſit; In domeſtico vero colloquio ab eodem interrogatus Iaſon, cur nunquam vxorem duxiſſet, Vt tua, inquit, ampliſſime Rex, opera Iulius Pontifex me ad purpureum Galerum promouere poſſit. Hoc reſponſo animi quidem ſecretum oſtendit, ſed nunquam voti compos factus eſt.

Caſtrum vero Pioperam Rex in Feudum Iaſoni, dum viueret, cum multis prædijs, & prouentibus conceſſit, hoc animo, vt Iura profiteri teneretur, niſi valetudine eſſet impeditus. Verum cum Ludouicus cognomento

Maurus ex Germania, ingenti conflato exercitu, reuerſus à Ludouico Rege profligatus captusq; fuiſſet, Dominus à Corcu regiæ domus magiſter Iaſonem Caſtro ſpoliauit, etſi poſt acquiſitum Caſtrum ſemper docuit. Iaſon amicorum opera à Rege litteras impetrauit, vt ſibi ablata reſtituerentur, ſed nuntius pugnis, & calcibus percuſſus penè cæſus eſt, Litteræ in terram proiectæ, & conculcatæ fuere. CL. aureos in hanc cauſam fruſtra impendit, cum nec obolum ex Caſtro vnquàm perceperit, quam hiſtoriã ipſe in quodam reſponſo, ſeu epiſtola Guidoni Rupforti Galliarum Cancellario miſſa explicat, a que anno M.D. contigiſſe dicuntur. Ipſe tamen poſtea vſq; ad annum MDXI. docuiſſe reperitur.

a in conſ. 93. ſeu pen. lib. 3.

Non multo antè Iaſon controuerſiam paſſus fuerat pro perticis tribus agri, quas in Placentino territorio à Bartholomæo Burgo emerat, cuius fratres vi pacti eas redimere volebant. Iaſon, edito reſponſo, b ſe à conuentione illa liberum eſſe tuebatur. Quid ſecutum ſit, neſcitur.

b Conſ. 216. lib. 2

Iaſonis nominis inuidia exagitatus Philippus Decius ipſum vſq; ad inſanas cauillationes nunquam inſectari deſtitit. In tantum deniq; odium prorupere, vt ſemel in angiportu obuiam facti, cum de loco contendere cœpiſſent, etiam lapidibus ſe ſe inceſſiſſe ferantur. Cum Franciſco quoq; Curtio non leues contentiones Iaſon exercuit, quem olim coram Sfortia Mediolani Duce eludere conatus eſt. Cum enim graui in cauſa pro diuerſis partibus patrocinarentur, mirari ſe Sfortia dixit, tantos viros contrarias ſententias tueri, neceſſe enim eſſe ex vno ſcripto iure alterius tantum cauſam iuſtam eſſe, Tum Curtius, niſi pro ſe iudicatum fuiſſet, ſe mille aureos ſponſionis cauſa depoſiturum promiſit, Cui Iaſon, tu audes in dubio litis euentu mille iacturam facere, cum ſcias, in Aduocatos de alieno litigantes nullam executionem fieri. Hinc ergo quia leuis iudicij te hominem oſtendis, nec principalis cauſæ Ius potes diſcernere. Arriſit Dux,

& nul-

& nullam ſponſionem faciendam iudicauit.

Aliorum etiam laboribus Iaſon libenter fruebatur, ſiquidem commentarium in titulum de Actionibus ab Alexandro Imolenſi ſcite elaboratum ſibi adſcripſiſſe, & in lucem ediditſſe fertur. a Hieronymi Torti Papienſis, qui cum Iacobo Puteo in Patria veſpertinas lectiones paulo ante explicuerat, & aliorum ſcriptis locupletari voluit; Bononiæ quoq; dum ibi Bartholomæus Socinus, deinde Carolus Ruinus profiterentur, auditores aluiſſe dicitur, qui eorum deſcriptas lectiones ad ſe referrent, id & eius commentaria oſtendunt, & Ruinus ſæpe publicè deplorauit, qui, mutata per indignationem ſententia, ſurreptas opiniones confutare conſueuerat.

Iaſon non multum ingenio acutus ob hæſitationem indeciſos quandoq; articulos reliquit, nec ſemel male percepta aliorum argumenta recitat, ac in referendis receptis opinionibus, quæ Communes vocantur, non nunquam decipitur. Vir alioqui laborioſus, & in cumulandis aliorum dictis diligens, b quicquid enim legebat, ſcriptis mandabat, vnde à ſolo calamo Iuris ſtudioſum adiuuari dictitabat, & ſe, quantum ſtudebat, tantum ſcribere referebat. c Nullum præterea ſibi tempus ad expoliendas lectiones, niſi quadrageſimæ, quum ieiunabat, ſufficere dictitabat. d Alexandrum Tartagnum eſt æmulatus, lucido vero ordine, perſpicuaq; ac ſolida doctrina Iura interpretatus plurimum ſtudioſis profuiſſe viſus eſt. Linteo capiti obuoluto, etiam meridie occluſis feneſtris ad accenſum lumen elucubrare conſueuerat, ne cœli claritate mentem euagari ſineret. Conſultoribus oneroſus in hoc laudem meruit, quod ſi cauſa excidiſſent, extortam pecuniam ſe reſtituturum pollicebatur, in quibuſdam tamen minus rectè conſuluiſſe arguitur. e

Nobile Ticini ædificium extruxit cum turribus in ſummis angulis inuerſis, quod patrem ſuum nolle mentitum eſſe diceret, qui filio in prima iuuentute ad vitia declinanti ſæpe per iracundiam obijciebat, eum turrim conuerſis in

cœlum

a *Apoſtil. ad conſ. 62. et 163. Decij.*

b *Hieron. Butrigel. in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter. n. 9. ff. de ver. oblig.*

c *Sylua nupt. lib. 5. ſub n. 25. ver. etiamſi eſſet opin. felyni.*

d *Sylua nupt. lib. 5 ſub n. 45 Quomodo iudicādū.*

e *Marza. conſ. 1. fol. 10. & 12. in princ.*

cœlum fundamentis fabricaturum. Quo dicto, id ædificij genus, quod ad declarandam nobilitatem fiebat, Iaſonem nunquam facturum ſignificabat; portæ vero ædium hanc ſententiam inſcripſit. a *Virtuti fortuna comes*, quod antea Cicero, b & Liuius c de A. Sempronio loquens, & alij dixerant. d Perampla etiam prædia in Placentino comparauit.

Gallis Mediolano armis Hiſpanorum expulſis, Io. Iacobi Triulcij Gallorum fautoris bona obtinuit, ſed illis Franciſci I. virtute reuerſis, ea amiſit, ſenio confectus Eques, & Ducis Mediolani Conſiliarius creatus à docendi munere vacaſſe videtur. e

Ferunt eum ſenio confectum deliraſſe, & ſæpe à Com. Hippolyto ex fratre nepote pugnis cæſum fuiſſe. Obijt Ticini anno M.D.XIX. XI. Kal. Aprilis ætatis LXXXIV. Polydamante filio naturali poſt ſe relicto, qui & ipſe Iuriſconſultus Genuæ Prętor fuit, & Ambroſio fratre, ex quo Thomas natus eſt. Sepultus eſt in ſuburbano D. Iacobi templo cum hac inſcriptione.

Iaſon Mainus Iuriſconſultus Eques, & Comes, quisquis ille fuerit, hic requieſcit.

Sed & aliud non inelegans in hæc verba extat Epitaphium.

Quis iacet hoc, hoſpes, tumulo? quis? ſummus Iaſon,
Ille ne Phryxea vellere diues ouis?
Clarior hic illo longe eſt, quis nam oro Mainus
Excellens Iuris gloria Cæſarei.
Non fuit hoc Iuris quisquam conſultior alter,
Qui extinctum poſſet reddere Ius melius,
Sed tamen hoc ſummi vetuit mens Dia Parentis
Cæſaribus cupiens vsq; fauere ſuis.
Te audijt, ò nimium fœlix, qui Iura legentem,
Damnantemq; acri plurima iudicio.
Nec tamen infœlix tua qui monumenta reuoluit
Et memori condit lecta, fouetq; ſinu.

a *Sylua nupt. lib. 4. ſub. n. 168.*
b *De ſenectute.*
c *lib. 4. deca. 1.*
d *Bar. in l. Barbarius. de off. prætor. in repet.*
e *Paul. a Monte Pico in d. l. Titia cum teſtamento. §. vlt. ſub. n. 41. de leg. 2.*

Et

Et quamquam obloqueris plebs inuida ſolus Iaſon,
Hic legum nodos difficiles ſoluit;
Amborum ſic fama omnem vulgata per orbem,
Ille nitens belli laude, ſed iſte togæ.

Poſt Iaſonem Patauij an. MCCCCLXXXVIII. Paulus Orianus Brixienſis, & Bartholomæus Vrbinus Paternus per annum XXV. ſunt profeſſi; is octuagenarius anno M D.XXVIII. die VII. Auguſti deceſſit. *Paulus Orianus Brixienſis. Bartholomęus Vrbinus Paternus.*

FRANCISCVS MALCHIOSTRIVS PARMENSIS.
Cap. CXXVIII.

Docebat eo tempore Patauij Ius ciuile Franciſcus Malchioſtrius Parmenſis, qui ann. Salutis M D VII. occiſus in D. Antonij æde cum hoc Epitaphio conditus fuit.

Franciſco Malchioſtrio Iuriſconſulto Parmenſi Clariſſimo in Patauino gymnaſio publicè profitenti ſicarij manu crudeliter extincto Brocardus Malchioſtrius frater mœſtiſs.
M D.VII.
Die.

IOAN-

Digitized by Google

IOANNES SADOLETVS MVTINENSIS.
Cap. CXXIX.

IOannes Sadoletus Mutinenſis Ferrariæ per plures annos magna cum laude, & honeſtiſſimo ſtipendio profeſſus eſt, a dum ibi Ludouicus Bologninus, Albertus Bellus, Dominicus à Maſſa, & Albertus à Leutis celeberrimi viri b Iura ciuilia interpretabantur, & apud Herculem illius ciuitatis Ducem gratia, & auctoritate plurimum valuit. Bononiam deinde vocatus ibi diutius docuit, ac defuncto Andreæ Barbatio ſuffectus fuiſſe dicitur. Multa in leges ſcripſit, ſed pauca quædam in titulum de Confeſſis ſola in lucem prodierunt. Tantæ fuit memoriæ, c vt quam plurimos verſus, vel ſemel auditos ſtatim referret, qua in re non diſſimilem habuit filium Iulium d nomine, qui quæcunq; audierat, legerat, aſpexerat, ea ſemel notata ſemper poſtea proferre ſolitus erat. Habuit præter hunc Iacobum filium Epiſcopum Carpentoractenſem, qui ob eximiam doctrinam, & morum probitatem à Paulo III. Pont. Max in ampliſſimum Cardinalium Collegium aſcitus fuit. Obijt Ioannes in patria, & ad templum ciuitatis maximum elatus in exteriori illius pariete forum verſus humatus eſt cum hoc elogio.

a *Ant. Florebel. in vita Iacobi Sadoleti Card.*

b *Bologni. inter conſ. Alex. lib. 4. conſ. 53. in ſubſcriptione.*

c *Lil. Greg. Giral. in hiſtor. poeta. Dial. 7. fol. 283*

d *Iacob. Sadol. Card. in Epiſtolã D. Pauli ad Rom. comment. lib. 2. in prin.*

Iacobus Sadoletus Epiſcopus Carpentoractenſis, & Cardinalis.

Ioanni Sadoleto Iacobi filio Iuris vtriuſq; ſcientia omnibus plane antecellenti, memoria incomparabili, ingenio præſtantiſſimo, fide, religione, temperantia ſupra vel eximiam laudem, ad vſq; dies extremos incolumitate perpetua, & integra prouento, Iacobus Sadoletus ob pietatem, ac reuerentiam, & quod ex eo nihil vnquam adſpexit, quod imitando non optimè, ac temperatiſſimè ſe gereret, caro apud ciues, memorato apud exteros,

optimo

optimo patri vita functo benemerenti, e Franciſca Malchiauella eius vnicæ vxori matri ſuæ cariſſimæ viuenti, & ſibi fecit. Vixit pater annis LXXI. & obijt de anno MDXI.

Locus decreto Collegij Sacerdotum datus, Senatu, populoq; Mutinenſi procurante.

LVDOVICVS BOLOGNINVS BONONIENSIS.

Cap. CXXX.

LVdouicus Bologninus Bononienſis ingenij elegantia omnes ſui temporis Interpretes viſus eſt ſuperaſſe, qui quantum illa ſecula patiebantur, à barbarie diſcedens bonas literas excoluit. Inter alios Alexandrum Tartagnum præceptorem habuit. a Deinde anno MccccLIx. b inter Iuriſconſultos receptus, primus Pandectas ex Florentino Codice emendare conatus eſt, diuq; liber ille pro expurgato Cæſennæ eſt conſeruatus.

a *ipſe in repert. conſ. Alex. ad 5. vol. in prin.*

b *Bolo. in add. ad Matte. de ſucceſs. ab inteſta. in 3. artic. prin. c. ſub n. 12.*

Cum annis aliquot in patria docuiſſet, poſtea Ferrariæ matutinam lectionem explicuit, c vbi Abbatis Panormitani reſponſa antea non viſa in lucem emiſit. Non multo poſt inde Bononiam reuerſus alia Ioannis ab Anania, non paucis ex ſuo additis, in medium iurium ſtudioſis protulit; Reſponſa etiam Ioannis ab Imola purgauit. Luculentum de Indulgentijs librum compoſuit, & alij, quem de Succeſſionibus ab inteſtato antea Matteſillanus Bononienſis ediderat, non pauca adiecit.

c *ipſe in conſ. 53. in fin. inter cõſ. Alex. lib. 4. in ſubſcriptione.*

Equeſtri honore exornatus apud Innocentium VIII. Pontificem, quem affinitate contingebat, decidendis cauſis præfuit. Poſtea in Caroli VIII. Gallorum Regis conſilio, vt quidam ferunt, detentus, d pro Ludouico Sfortia Mediolani idem munus obiuit. Deinde Florentiæ V. vir Iuri dicendo præfectus ibidem etiam Prætorem egit.

d *in inſcriptione cõſ. Io. ab Imola.*

Ac poſtea ab Alexandro VI. Pontif. Senator Romanus, & Aduocatus Conciſtorialis creatus illuſtri dignitate functus eſt. Demum à Iulio II. Pont. Patriæ Senator declaratus ad Ludouicum XII. Gallorum Regem Legatus eſt miſſus, inde Romam reuerſus, cum peractæ legationis rationem reddidiſſet, dum in Patriam reuertitur, itineris laboribus quaſſatus Bartholomæo filio poſt ſe relicto, anno ſalutis M D.VIII. & ætatis LXI. occubuit. Præclaram bibliothecam D. Dominici religioſis, & arcam, quam aperiri prohibuit, teſtamento reliquit, Bononiamq; delatus cum hæc inſcriptione conditus fuit.

Omnia bona mecum porto, vix ſola fama remanet,
Mox Reliquum Ludouici Bolognini.

Ibidem ſupra portam ſacrarij.

L. L.

Ludouico Bolognino Iuriſconſ. ac Equiti, qui cum Bononiæ, Florentiæ Iura interpretatus, & ab Innocentio VIII. Pont. & Carolo VIII. Gallorum Rege Ludouico Mari Sfortia Inſub. Duce ad reſpondendum de Iure accitus, Florentiæq; litibus iudicandis V. Vir, & Prætor fuiſſet, ab Alexandro VI. Pont. Senat. Roman. Deſign. & à Iulio II. Pont. XL Viratum adeptus, & ab eo Legatus ad Ludouicum XII. Francorum Regem legationem retuliſſet, Bononiam rediens anno LXI. ætatis M D VIII. Florentiæ obijt. Bartholomæus Eques, & Senat. Bonon. Fil. Patri Io. Maria Eques patruo F. CC. M.D.LIII.

* *
*

Digitized by Google

HIPPOLYTVS MARSILIVS BONONIENSIS.
Cap. CXXXI.

Hippolytus Marſilius Bononienſis, & Felini Sandei diſcipulus in patria explicandis criminalibus vacauit in quibus multa ſcripta reliquit, ſed plurimum iuri dicendo operam dedit, qui per annos XXII. tribunalibus præfuit, & Vicarium Ducis Mediolani egit, a ac Vallis Luganæ Præfectus, ſeu Capitaneus fuit. b Natura gutturoſus, vt id vitium tegeret, prolixam barbam ſemper aluit, contra cœli quoq; grauedinem, vt ſe muniret, petaſatus incedere conſueuit. Exceſſit è viuis circiter annum MDXXV. cum iam fermè annum LXXX. attingeret, Scipione filio poſt ſe relicto. Humatus eſt in æde D. Dominici cum hoc Epitaphio.

Hippolyto Marſilio Iuriſconſulto Scipio filius Patri benemerito poſuit. Vixit an. LXXVIIII.

a *Marſil. in ſingu. 190. in Rub. de fideiuſſ. n. 49.*
b *Hippo. de Marſ. in R. de probat. col. 68.*

GEORGIVS, ET M. ANTONIVS NATTAE.
Cap. CXXXII.

Nattarum familia Caſali Sancti Euaſij per multa ſecula celebris fuit, & inſignes iuriſconſultos habuit, quorum primus Secundinus fuit, cuius erudita Reſponſa legi. Sed præ cęteris Henrietus auus Marci Antonij c enituit, qui an. MCCCCXLVI. factus à conſilijs Marchionis Ioannes Montis ferrati pro

c *Natta. conſ. 522. n. 28.*
Secūdinus Natta.
Henrietus Natta.
Io. Baptiſt. Natta.

eo à Philippo Vicecomite principatu eiecto plurimum laborauit. Quare in priſtinum imperium reſtitutus Henrieto Tongum Caſtrum ob benemerita donauit. a Is Georgium genuit, b qui eruditum de Statutis fœminas excludentibus tractatum edidit, & Secundinum Marci Antonij patrem, & Ioa: Baptiſtam c celeberrimos Iuriſconſultos, Georgium, Thomam, & Octauianum viros bonis artibus imbutos.

Georgius an. MccccLxxv. Ticini Ius Pontificium docuit. Is Aſtæ cum habitauerit, pro eius Ciue habitus eſt. M. vero Antonius Aſtę genitus ſub Curtio Iuniore d per quadriennium Philippo Decio, & Iaſone in iure Ticini eſt eruditus. Creatus Iuriſconſultus in Monteferrato cum Rollando à Valle Senatoria functus eſt dignitate. e Semper cælebs fuit, luculentaq; in iure Reſponſa edidit, in quæ Franciſcus Becius Caſali Senator ſummaria compoſuit, & dum deſcribebantur, aliqua furto ſubtracta, & alieno nomine publicata fuere. Librum etiam de Paſſione Chriſti, & alium de Pulchro compoſuit. Bellorum verò tumultibus recedere coactus Ticinum conceſſit, vbi extra ordinem tractatum teſtamentorum, ſingulari audientium gratia, explicuit. f Eius opinio quandoq; tanquam Saturnina, ideſt, ſingularis arguitur, g & aliqua eius Reſponſa ab alijs ſuo nomine edita reperiuntur. h

a *Nata.conſ.522. n. 28.*

b *Georg.Nata. de ſtatuto exclud. fœm. in 5.q. 3. q. prim.*

c *Nata.conſ 611. n. c. & 679. in fin.*

d *Nata.conſ.599 in fine.*

e *Roll.conſ.13. n. 51.& 61.lib.3. Deciſ.3.Pedam. in fine.& 142. ſub n.33.*

f *Nata in l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto. C.de teſtam. in princip.*

g *Roll. conſ.96. ad fin. in 2.*

h *Nata.conſ.284. eſt conſ.12.Syluan. item conſ. 358. eſt conſ. 86.Syluan.item cōſ.364.eſt cōſ. 100.Syluan.*

Vbertinus Sapiens I. C.

Henrietus I. C. Conſiliarius Marchionis Montisferrati.

Georgius I. C. Canonum Interpres. — Secundinus

Hector. — Io. Bap. I. C. — M. Antonius I. C.

IOAN-

IOANNES CAMPEGIVS. BONONIENSIS.
Cap. CXXXIII.

IOannes Campegius Bononienſis an. partæ Salutis MCCCCXLIX. ex Bartholomæo Iuriſconſulto, & Paula ex Nobili Caualcaboum Cremonenſi familia natus eſt. De Bartholomæo patre libet hoc recenſere. Cum is Canetulorum factionis haberetur, quæ tunc cum Bentiuolis de primatu certabat, eo funeſto Ciuitati Bononienſi die, quo Annibal Bentiuolus à Canetulis interfectus fuerat, etiam ab hoſtibus laude dignus eſt iudicatus, ſiquidem à Bentiuolæ factionis hominibus morte Annibalis cæde Baptiſtæ Canetuli vindicata, eiuſq; domo igni combuſta, cum victores per Vrbem diſcurrerent, in domos ciuium aduerſæ factionis ſæuierunt, & ſupra LX. domos direptas ſolo æquarunt. Cum verò in Bartholomæi, qui tunc temporis à ciuitate aberat, domum irruerent, ac ſignifer etiam ad eam depredandam ſubſtitiſſet, ab vniuerſis repentè acclamatum eſt, *Vir probus eſt, neminem læſit, eius ſalua intactaq; domo relicta, ad alias tranſeamus.* Quod procul dubio maximum eius viri ſummæ integritatis, & innocentiæ indicium fuit.

Bartholomæus Cãpegius pater.

Sed nec in exilio, quod tunc ipſe voluntarium ſuſcepit, ſingularis hominis virtus latere potuit. Is enim à Ludouico Mantuæ Marchione perbenignè acceptus cum annuo ſtipendio ſecreto eius conſilio adſcriptus eſt; à Philippo quoq; Maria Mediolanen. Duce, apud quem Reipub. Bononienſis Oratorem egit, annuo ſtipendio CCC. aureorum donatus eſt. Fauebat enim Philippus Maria Canetulæ factioni, cum Venetis, ac Florentinis Bentiuoli adhærerent. Ex Bartholomæo natus eſt Ioannes Mantuę

Annum

Digitized by Google

Annum XIIII. egreſſus humanioribus literis ab optimis Preceptoribus eſt eruditus, mox paternos lares patris iuſſu repetens. Bononiæ primum ſub Alexandro Imolenſi, deinde Piſis ſub Franciſco Aretino Iuri Cæſareo, & Pontificio operam dedit, tantiq; nominis euaſit, vt non dum Doctoris infulis inſignitus ad Ius profitendum eodem tempore à Piſanis, & Papienſibus poſtularetur. Prætulit tamen Papienſe gymnaſium Piſano, cum ob aeris ſalubritatem, tum etiam perſuaſus ab amico Paterno Thoma Theobaldo Bononienſi, qui poſtea Dorotheam filiam ei deſpondit.

Erat tunc Thomas à conſilijs Galeatij Sfortiæ Ducis Mediolanen. quem locum & ſub Philippo Maria Vicecomite, & Franciſco Sfortia habuit; præter hæc ab ipſo Philippo Maria ad Reges Gallorum, & Neapolis, ac Burgundiæ Ducem Orator deſtinatus, inſuper Cremonenſi, & Aſtenſi Ciuitatibus præfectus fuit. Ioannes igitur annos amplius decem Papiæ Ius Cęſareum cum Hieronymo Butigella in maxima Auditorum frequentia profeſſus eſt, cuius percelebri fama adducti Veneti longe maiori ſtipendio ad matutinas lectiones explicandas Patauium conduxerunt. Cum Vrbi appropinquaret, ob excellentem eruditionem, & nominis celebritatem à Magiſtratibus, quod niſi Regibus, & ſummis Principibus dari conſueuerat, ac gymnaſiarchis, & omnifariam profeſſoribus, ingentiq; hominum frequentia itum eſt obuiam, vt nulla hominum memoria profeſſorem honorificentius acceptum viderit Patauium, vt auctor eſt Sabellicus. a Ibi per decennium ius Cæſareum tanta apud omnes gratia, & exiſtimatione docuit, vt præſtantiſſimos ea memoria Iuriſconſultos Bartholomæum Socinum, & Iaſonem Maynum maiores natu, & nominis celebritate, & honorario æquaret.

Hieronymus Butigella.

a *lib. 7. Exemplorum c. 9.*

Cum deinde Veneti Iaſoni concurrenti maiora, quàm Ioanni ſtipendia conſtituiſſent, ipſe, qui ſuperiorem ferre non poterat, diſceſſit, atq; Bononiam ſummis ciuium precibus efflagitatus conceſſit, quò cum magnus Auditorum

rum

rum numerus ſe contuliſſet, & qui Patauij remanſerant, ingenti eius deſiderio tenerentur, Venetos non auxiſſe ſalarium penituit. Quare eodem, quod Iaſoni, qui iam ab ipſis diſceſſerat, honorario præſtituto, Patauium reuocarunt. Ad eum deducendum gymnaſij Rector, & cum eo circiter quinquaginta legum ſtudioſi Bononiam conceſſerunt. Poſt annos quinq; ſtipendium, quod ante octingentorum aureorum erat, ad mille adauctum eſt, quod ei primum conceſſum, & Iaſoni prius negatum fuerat.

Decem annis in prima cathedra ibi Ius Cæſareum profeſſus à ciuibus ſuis, quod ante renuerat, ſe in patriam retrahi permiſit, vbi omnibus honoribus, & magiſtratibus maxima cum laude functus eſt. Iulio II. Pontifici Maximo, ad quem Bononienſium Orator iuerat, vſq; adeo gratus fuit, vt eius conſilio poſt eiectos Bentiuolos in conſtituendis magiſtratibus, moderandiſq; legibus municipalibus, & nonnullis vectigalibus partim tollendis, partim minuendis vſus fuerit. Maximam etiam erga Patriam beneuolentiam oſtendit, cum anno M D IX. excitata ſeditione, Bentiuolenſium impulſu Mariſcotorum domus conflagrauit, atq; direpta eſt. Cum enim tanti ſceleris auctores pœnam formidantes ciuitatis portam occupaſſent, concurſantibusq; Bentiuolorum aſſeclis, ad quinq; millia armatorum numerus creuiſſet, Vrbis Gubernator Laurentius Fliſcus tunc Brugnatenſis poſtea Montis Regalis Epiſcopus, & alij magiſtratus valde metuebant, ne Bentiuoli reuocarentur, & ingruente nocte, adaucto malorum numero, direptiones, & incendia multiplicarentur. In eo diſcrimine Ioannes Campegius ſalubri conſilio auctor fuit, vt, venia accepta, ſeditioſi arma deponerent. Illi quatuor ex ditioribus Ciuitatis fideiuſſores efflagitarunt, qui impunitatem à Pontifice approbatum iri promitterent, inter eos Ioannes Campegius ſpopondit, qui mali præſcius eam fideiuſſionem ſibi, aut ſuis quandoq; exitio futuram prædixit, pro Patria tamen, & ciuium ſalute ſe periculo committere non recuſauit. Iulius magi-

ſtratuum

ſtratuum precibus, his, qui cum Bentiuolis conſpirauerant, exceptis, alijs ignouit, habitaq; de multis quæſtione, non pauci perduellionis accuſati, & exules facti, & aliqui etiam vltimo ſupplicio affecti fuere. Proinde reſtitutis à Gallorum exercitu Bentiuolis, à fideiuſſoribus, quos ad proſcriptorum damni reſtitutionem teneri affirmabant, magnam pecuniam extorſerunt; Ioannes verò, qui accerſitus à Mantuæ Marchione, vt litem inter nonnullos conſanguineos arbiter componeret, abſens erat, litem in dies protrahebat. Demum ex animi mœrore graui ægritudine contracta, Mantuæ deceſſit. Cæterum aduerſarij moræ impatientes ſimulatam ægritudinem dictitare, expectari tempus, quo Iulius Pont. electis rurſum Bentiuolis, Bononiam reciperet. Itaq; impetu facto triduo antequàm decederet, eius ædes diripuerunt. In eo tumultu etiam eius ſcripta periere, quibus, tanquam alienis plumis, ſe alij exornaſſe crediti ſunt. Extant tamen antea de Dote, ac nonnullis alijs in publicum editi tractatus, quos adhuc iunior, tum Campezium ſe appellans, in lucem emiſerat.

Deceſſit dyſenteria annum agens LXIII. Fuit procera ſtatura, læta facie, & aſpectu venerando; ſumma in eo facundia, ſonoraq; ac compoſita vox admirabilem auditoribus, ac maxime gratum reddebant, vnde eius collegæ, omnibus ferè ad Campegium confluentibus, deſtituebantur. Nec paruæ apud Senatum Venetum auctoritatis fuit, cuius conſilio in pluribus vſus eſſe dicitur. Diuitias, quò facilius parare potuiſſet, eò laudabilius contempſit, vt dici de eo poſſit, quod de Ennio ſcribit Cicero. *Vir haud magna cum re, ſed fidei plenus.* Venetias ſæpius adijt, vt in grauibus, difficilibusq; cauſis patrocinium ſuſciperet, ſed non niſi per publicas literas accerſitus. Quem nouerat ius non fouere, nullo præmio induci potuit, vt ei conſilium, patrociniumvè præſtaret. Dicere namq; ſolitus eſt, Iudicem, qui iniquam ſententiam tuliſſet, excuſari, ſi iuxtà eius conſilium tuliſſet, ſe vero in culpa futurum,

qui

qui perperam conſuluiſſet, ac Deo rationem redditurum. Splendidi, cultiq; habitus nimis ſtudioſus habitus eſt, vt per contemptum in certaminibus ab aduerſario Iaſone quandoq; Ioanna vocaretur; Dicere conſueuerat, docentis officium eſſe circa quotidianas difficultates verſari, eaſq; ita claro & aperto dicendi ſtilo explicare, vt ſenſum etiam imperiti penetrare poſſint. a

a *Pet. And. Gam. de extenſionib. in prin.*

Petrum Andream Gammarum à Caſali Bononienſem diſcipulum habuit, qui de Extenſionibus tractatum edidit. Filios quinq; reliquit Laurentium, qui Patauij primum, ac deinde Bononiæ per decennium Ius Cæſareum, & Pontificium explicuit. Hinc Romam profectus Rotæ Pontificiæ Auditor à Leone X. Pont. Max. factus eſt, pluribuſq; legationibus functus ab eodem ſacro Cardinalium Collegio eſt cooptatus. Præter hunc Antonium Mariam optimum Senatorem ſuſcepit, qui in patria ſua omnes magiſtratus, & legationes obtinuit; Et Thomam, qui & ipſe Ius Pontificium Bononię interpretatus, deinde Epiſcopus Feltrenſis factus plures legationes obijt, ac optimus vir iudicatus nonnullis ciuitatibus præfuit, Cancellariamq; Apoſtolicam per decennium rexit, & omnium fratrum ſuperſtes fuit, qui annum agens LXXXI. an. M. D LXIII. deceſſit; Penultimum procreauit Bartholomæum, qui ſtipendia militaria ſub Carolo V. cum honore meruit; Et vltimum Marcum Antonium Epiſcopum Groſetanum frugi, & integræ vitæ hominem.

Petrus Andreas Gammarus Bononienſis.

Laurentius Cāpegius Cardinal.

Antonius Maria Campegius.

Thomas Cāpegius Epiſc. Feltrēſis.

Barthol. Cāpegius.

Marc. Anton. Cāpegius Epiſcop. Groſetanus.

JOANNES SADOLETVS MVTINENSIS.
Cap. CXXIX.

IOannes Sadoletus Mutinenſis Ferrariæ per plures annos magna cum laude, & honeſtiſſimo ſtipendio profeſſus eſt, a dum ibi Ludouicus Bologninus, Albertus Bellus, Dominicus à Maſſa, & Albertus à Leutis celeberrimi viri b Iura ciuilia interpretabantur, & apud Herculem illius ciuitatis Ducem gratia, & auctoritate plurimum valuit. Bononiam deinde vocatus ibi diutius docuit, ac defuncto Andreæ Barbatio ſuffectus fuiſſe dicitur. Multa in leges ſcripſit, ſed pauca quædam in titulum de Confeſſis ſola in lucem prodierunt. Tantæ fuit memoriæ, c vt quam plurimos verſus, vel ſemel auditos ſtatim referret, qua in re non diſſimilem habuit filium Iulium d nomine, qui quæcunq; audierat, legerat, aſpexerat, ea ſemel notata ſemper poſtea proferre ſolitus erat. Habuit præter hunc Iacobum filium Epiſcopum Carpentoractenſem, qui ob eximiam doctrinam, & morum probitatem à Paulo III. Pont. Max in ampliſſimum Cardinalium Collegium aſcitus fuit. Obijt Ioannes in patria, & ad templum ciuitatis maximum elatus in exteriori illius pariete forum verſus humatus eſt cum hoc elogio.

a *Ant. Florebel. in vita Iacobi Sadoleti Card.*

b *Bologni. inter conſ. Alex. lib. 4. conſ. 53. in ſubſcriptione.*

c *Lil. Greg. Giral. in hiſtor. poeta. Dial. 7. fol. 283*

d *Iacob. Sadol. Card. in Epiſtolã D. Pauli ad Rom. comment. lib. 2. in prin.*

Iacobus Sadoletus Epiſcopus Carpentoractenſis, & Cardinalis.

Joanni Sadoleto Jacobi filio Juris vtriusq; ſcientia omnibus plane antecellenti, memoria incomparabili, ingenio præſtantiſſimo, fide, religione, temperantia ſupra vel eximiam laudem, ad vsq; dies extremos incolumitate perpetua, & integra prouento, Jacobus Sadoletus ob pietatem, ac reuerentiam, & quod ex eo nihil vnquam adſpexit, quod imitando non optimè, ac temperatiſſimè ſe gereret, caro apud ciues, memorato apud exteros,

optimo

optimo patri vita functo benemerenti, e Franciſca Malchiauella eius vnicæ vxori matri ſuæ cariſſimæ viuenti, & ſibi fecit. Vixit pater annis LXXI. & obijt de anno MDXI.

Locus decreto Collegij Sacerdotum datus, Senatu, populoq; Mutinenſi procurante.

LVDOVICVS BOLOGNINVS BONONIENSIS.
Cap. CXXX.

LVdouicus Bologninus Bononienſis ingenij elegantia omnes ſui temporis Interpretes viſus eſt ſuperaſſe, qui quantum illa ſecula patiebantur, à barbarie diſcedens bonas literas excoluit. Inter alios Alexandrum Tartagnum præceptorem habuit. a Deinde anno MccccLix. b inter Iuriſconſultos receptus, primus Pandectas ex Florentino Codice emendare conatus eſt, diuq; liber ille pro expurgato Cæſennæ eſt conſeruatus.

Cum annis aliquot in patria docuiſſet, poſtea Ferrariæ matutinam lectionem explicuit, c vbi Abbatis Panormitani reſponſa antea non viſa in lucem emiſit. Non multo poſt inde Bononiam reuerſus alia Ioannis ab Anania, non paucis ex ſuo additis, in medium iurium ſtudioſis protulit; Reſponſa etiam Ioannis ab Imola purgauit. Luculentum de Indulgentijs librum compoſuit, & alij, quem de Succeſſionibus ab inteſtato antea Matteſillanus Bononienſis ediderat, non pauca adiecit.

Equeſtri honore exornatus apud Innocentium VIII. Pontificem, quem affinitate contingebat, decidendis cauſis præfuit. Poſtea in Caroli VIII. Gallorum Regis conſilio, vt quidam ferunt, detentus, d pro Ludouico Sfortia Mediolani idem munus obiuit. Deinde Florentiæ V. vir Iuri dicendo præfectus ibidem etiam Prætorem egit.

a *ipſe in repert. conſ. Alex. ad 5. vol. in prin.*

b *Bolo. in add. ad Matte. de ſucceſſ. ab inteſta. in 3. artic. prim. c. ſub n. 12.*

c *ipſe in conſ. 53. in fin. inter cōſ. Alex. lib. 4. in ſubſcriptione.*

d *in inſcriptione cōſ. Io. ab Imola.*

Ac poſtea ab Alexandro VI. Pontif. Senator Romanus, & Aduocatus Conciſtorialis creatus illuſtri dignitate functus eſt. Demum à Iulio II. Pont. Patriæ Senator declaratus ad Ludouicum XII. Gallorum Regem Legatus eſt miſſus, inde Romam reuerſus, cum peractæ legationis rationem reddidiſſet, dum in Patriam reuertitur, itineris laboribus quaſſatus Bartholomæo filio poſt ſe relicto, anno ſalutis M D.VIII. & ætatis LXI. occubuit. Præclaram bibliothecam D. Dominici religioſis, & arcam, quam aperiri prohibuit, teſtamento reliquit, Bononiamq; delatus cum hæc inſcriptione conditus fuit.

Omnia bona mecum porto, vix ſola fama remanet,
Mox Reliquum Ludouici Bolognini.

Ibidem ſupra portam ſacrarij.

L. L.

Ludouico Bolognino Iuriſconſ. ac Equiti, qui cum Bononiæ, Florentiæ Iura interpretatus, & ab Innocentio VIII. Pont. & Carolo VIII. Gallorum Rege Ludouico Mari Sfortia Inſub. Duce ad reſpondendum de Iure accitus, Florentiæq; litibus iudicandis V. Vir, & Prætor fuiſſet, ab Alexandro VI. Pont. Senat. Roman. Deſign. & à Iulio II. Pont. XL Viratum adeptus, & ab eo Legatus ad Ludouicum XII. Francorum Regem legationem retuliſſet, Bononiam rediens anno LXI. ætatis M D VIII. Florentiæ obijt. Bartholomæus Eques, & Senat. Bonon. Fil. Patri Io. Maria Eques patruo F. CC. M.D.LIII.

* *
*

VIT-

HIPPOLYTVS MARSILIVS BONONIENSIS. *Cap.* *CXXXI.*

Hippolytus Marſilius Bononienſis, & Felini Sandei diſcipulus in patria explicandis criminalibus vacauit in quibus multa ſcripta reliquit, ſed plurimum iuri dicendo operam dedit, qui per annos XXII. tribunalibus præfuit, & Vicarium Ducis Mediolani egit, a ac Vallis Lugana Præfectus, ſeu Capitaneus fuit. b Natura gutturoſus, vt id vitium tegeret, prolixam barbam ſemper aluit, contra cœli quoq; grauedinem, vt ſe muniret, petaſatus incedere conſueuit. Exceſſit è viuis circiter annum MDXXV. cum iam fermè annum LXXX. attingeret, Scipione filio poſt ſe relicto. Humatus eſt in æde D. Dominici cum hoc Epitaphio.
Hippolyto Marſilio Iuriſconſulto Scipio filius Patri benemerito poſuit. Vixit an. LXXVIIII.

a *Marſil. in ſingu. 190. in Rub. de fideiuſſ. n. 49.*
b *Hippo. de Marſ. in R. de probat. col. 68.*

GEORGIVS, ET M. ANTONIVS NATTAE. *Cap.* *CXXXII.*

Nattarum familia Caſali Sancti Euaſij per multa ſecula celebris fuit, & inſignes iuriſconſultos habuit, quorum primus Secundinus fuit, cuius erudita Reſponſa legi. Sed præ cæteris Henrietus auus Marci Antonij c enituit, qui an. MCCCCXLVI. factus à conſilijs Marchionis Ioannes Montis ferrati pro

c *Nata. conſ. 512 n. 28.*
Secũdinus Natta.
Henrictus Natta.
Io. Baptiſt. Natta.

eo à Philippo Vicecomite principatu eiecto plurimum laborauit. Quare in priſtinum imperium reſtitutus Henrieto Tongum Caſtrum ob benemerita donauit. a Is Georgium genuit, b qui eruditum de Statutis fœminas excludentibus tractatum edidit, & Secundinum Marci Antonij patrem, & Ioa: Baptiſtam c celeberrimos Iuriſconſultos, Georgium, Thomam, & Octauianum viros bonis artibus imbutos.

Georgius an. MCCCCLXXV. Ticini Ius Pontificium docuit. Is Aſtæ cum habitauerit, pro eius Ciue habitus eſt. M. vero Antonius Aſtę genitus ſub Curtio Iuniore d per quadriennium Philippo Decio, & Iaſone in iure Ticini eſt eruditus. Creatus Iuriſconſultus in Monteferrato cum Rollando à Valle Senatoria functus eſt dignitate. e Semper cælebs fuit, luculentaq; in iure Reſponſa edidit, in quæ Franciſcus Becius Caſali Senator ſummaria compoſuit, & dum deſcribebantur, aliqua furto ſubtracta, & alieno nomine publicata fuere. Librum etiam de Paſſione Chriſti, & alium de Pulchro compoſuit. Bellorum verò tumultibus recedere coactus Ticinum conceſſit, vbi extra ordinem tractatum teſtamentorum, ſingulari audientium gratia, explicuit. f Eius opinio quandoq; tanquam Saturnina, ideſt, ſingularis arguitur, g & aliqua eius Reſponſa ab alijs ſuo nomine edita reperiuntur. h

a *Nata.conſ.522. n. 28.*

b *Georg. Nata. de ſtatuto exclud. fœm. in 5. q. 3. q. prim.*

c *Nata.conſ 611. n. c. & 679. in fin.*

d *Nata.conſ.599 in fine.*

e *Roll.conſ.13. n. 51. & 61. lib. 3. Deciſ. 3. Pedam. in fine. & 142. ſub n. 33.*

f *Nata in l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto. C. de teſtam. in princip.*

g *Roll. conſ. 96. ad fin. in 2.*

h *Nata.conſ.284. eſt conſ. 12. Syluan. item conſ. 358. eſt conſ. 86. Syluan. item cõſ. 364. eſt cõſ. 100. Syluan.*

Vbertinus Sapiens I. C.

Henrietus I. C. Conſiliarius Marchionis Montisferrati.

Georgius I. C. Canonum Interpres. — Secundinus

Hector. — Io. Bap. I. C. — M. Antonius I. C.

IOAN-

JOANNES CAMPEGIVS. BONONIENSIS. Cap. CXXXIII.

IOannes Campegius Bononienſis an. partæ Salutis MCCCCXLIX. ex Bartholomæo Iuriſconſulto, & Paula ex Nobili Caualcaboum Cremonenſi familia natus eſt. De Bartholomæo patre libet hoc recenſere. Cum is Canetulorum factionis haberetur, quæ tunc cum Bentiuolis de primatu certabat, eo funeſto Ciuitati Bononienſi die, quo Annibal Bentiuolus à Canetulis interfectus fuerat, etiam ab hoſtibus laude dignus eſt iudicatus, ſiquidem à Bentiuolæ factionis hominibus morte Annibalis cæde Baptiſtæ Canetuli vindicata, eiusq; domo igni combuſta, cum victores per Vrbem diſcurrerent, in domos ciuium aduerſæ factionis ſæuierunt, & ſupra LX. domos direptas ſolo æquarunt. Cum verò in Bartholomæi, qui tunc temporis à ciuitate aberat, domum irruerent, ac ſignifer etiam ad eam depredandam ſubſtitiſſet, ab vniuerſis repentè acclamatum eſt, *Vir probus eſt, neminem læſit, eius ſalua intactaq; domo relicta, ad alias tranſeamus*. Quod procul dubio maximum eius viri ſummæ integritatis, & innocentiæ indicium fuit. *Bartholomæus Cãpegius pater.*

Sed nec in exilio, quod tunc ipſe voluntarium ſuſcepit, ſingularis hominis virtus latere potuit. Is enim à Ludouico Mantuæ Marchione perbenignè acceptus cum annuo ſtipendio ſecreto eius conſilio adſcriptus eſt; à Philippo quoq; Maria Mediolanen. Duce, apud quem Reipub. Bononienſis Oratorem egit, annuo ſtipendio CCC. aureorum donatus eſt. Fauebat enim Philippus Maria Canetulæ factioni, cum Venetis, ac Florentinis Bentiuoli adhærerent. Ex Bartholomæo natus eſt Ioannes Mantuę

Annum

Annum XIIII. egreſſus humanioribus literis ab optimis Prçceptoribus eſt eruditus, mox paternos lares patris iuſſu repetens, Bononiæ primum ſub Alexandro Imolenſi, deinde Piſis ſub Franciſco Aretino Iuri Cæſareo, & Pontificio operam dedit, tantiq; nominis euaſit, vt non dum Doctoris infulis inſignitus ad Ius profitendum eodem tempore à Piſanis, & Papienſibus poſtularetur. Prætulit tamen Papienſe gymnaſium Piſano, cum ob aeris ſalubritatem, tum etiam perſuaſus ab amico Paterno Thoma Theobaldo Bononienſi, qui poſtea Dorotheam filiam ei deſpondit.

Erat tunc Thomas à conſilijs Galeatij Sfortiæ Ducis Mediolanen. quem locum & ſub Philippo Maria Vicecomite, & Franciſco Sfortia habuit; præter hæc ab ipſo Philippo Maria ad Reges Gallorum, & Neapolis ac Burgundiæ Ducem Orator deſtinatus, inſuper Cremonenſi, & Aſtenſi Ciuitatibus præfectus fuit. Ioannes igitur annos amplius decem Papiæ Ius Cęſareum cum Hieronymo Butigella in maxima Auditorum frequentia profeſſus eſt, cuius percelebri fama adducti Veneti longe maiori ſtipendio ad matutinas lectiones explicandas Patauium conduxerunt. Cum Vrbi appropinquaret, ob excellentem eruditionem, & nominis celebritatem à Magiſtratibus, quod niſi Regibus, & ſummis Principibus dari conſueuerat, ac gymnaſiarchis, & omnifariam profeſſoribus, ingentiq; hominum frequentia itum eſt obuiam, vt nulla hominum memoria profeſſorem honorificentius acceptum viderit Patauium, vt auctor eſt Sabellicus. a Ibi per decennium ius Cæſareum tanta apud omnes gratia, & exiſtimatione docuit, vt præſtantiſſimos ea memoria Iuriſconſultos Bartholomæum Socinum, & Iaſonem Maynum maiores natu, & nominis celebritate, & honorario æquaret.

Hieronymus Butigella.

a lib. 7. Exemplorum c. 9.

Cum deinde Veneti Iaſoni concurrenti maiora, quàm Ioanni ſtipendia conſtituiſſent, ipſe, qui ſuperiorem ferre non poterat, diſceſſit, atq; Bononiam ſummis ciuium precibus efflagitatus conceſſit, quò cum magnus Audito-

rum

rum numerus ſe contuliſſet, & qui Patauij remanſerant, ingenti eius deſiderio tenerentur, Venetos non auxiſſe ſalarium penituit. Quare eodem, quod Iaſoni, qui iam ab ipſis diſceſſerat, honorario præſtituto, Patauium reuocarunt. Ad eum deducendum gymnaſij Rector, & cum eo circiter quinquaginta legum ſtudioſi Bononiam conceſſerunt. Poſt annos quinq; ſtipendium, quod ante octingentorum aureorum erat, ad mille adauctum eſt, quod ei primum conceſſum, & Iaſoni prius negatum fuerat.

Decem annis in prima cathedra ibi Ius Cæſareum profeſſus à ciuibus ſuis, quod ante renuerat, ſe in patriam retrahi permiſit, vbi omnibus honoribus, & magiſtratibus maxima cum laude functus eſt. Iulio II. Pontifici Maximo, ad quem Bononienſium Orator iuerat, vsq; adeo gratus fuit, vt eius conſilio poſt eiectos Bentiuolos in conſtituendis magiſtratibus, moderandisq; legibus municipalibus, & nonnullis vectigalibus partim tollendis, partim minuendis vſus fuerit. Maximam etiam erga Patriam beneuolentiam oſtendit, cum anno M D IX. excitata ſeditione, Bentiuolenſium impulſu Mariſcotorum domus conflagrauit, atq; direpta eſt. Cum enim tanti ſceleris auctores pœnam formidantes ciuitatis portam occupaſſent, concurſantibusq; Bentiuolorum aſſeclis, ad quinq; millia armatorum numerus creuiſſet, Vrbis Gubernator Laurentius Fliſcus tunc Brugnatenſis poſtea Montis Regalis Epiſcopus, & alij magiſtratus valde metuebant, ne Bentiuoli reuocarentur, & ingruente nocte, adaucto malorum numero, direptiones, & incendia multiplicarentur. In eo diſcrimine Ioannes Campegius ſalubri conſilio auctor fuit, vt, venia accepta, ſeditioſi arma deponerent. Illi quatuor ex ditioribus Ciuitatis fideiuſſores efflagitarunt, qui impunitatem à Pontifice approbatum iri promitterent, inter eos Ioannes Campegius ſpopondit, qui mali præſcius eam fideiuſſionem ſibi, aut ſuis quandoq; exitio futuram prædixit, pro Patria tamen, & ciuium ſalute ſe periculo committere non recuſauit. Iulius magi-

ſtratuum

ſtratuum precibus, his, qui cum Bentiuolis conſpirauerant, exceptis, alijs ignouit, habitaq; de multis quæſtione, non pauci perduellionis accuſati, & exules facti, & aliqui etiam vltimo ſupplicio affecti fuere. Proinde reſtitutis à Gallorum exercitu Bentiuolis, à fideiuſſoribus, quos ad proſcriptorum damni reſtitutionem teneri affirmabant, magnam pecuniam extorſerunt; Ioannes verò, qui accerſitus à Mantuæ Marchione, vt litem inter nonnullos conſanguineos arbiter componeret, abſens erat, litem in dies protrahebat. Demum ex animi mœrore graui ægritudine contracta, Mantuæ deceſſit. Cæterum aduerſarij moræ impatientes ſimulatam ægritudinem dictitare, expectari tempus, quo Iulius Pont. electis rurſum Bentiuolis, Bononiam reciperet. Itaq; impetu facto triduo antequàm decederet, eius ædes diripuerunt. In eo tumultu etiam eius ſcripta periere, quibus, tanquam alienis plumis, ſe alij exornaſſe crediti ſunt. Extant tamen antea de Dote, ac nonnullis alijs in publicum editi tractatus, quos adhuc iunior, tum Campezium ſe appellans, in lucem emiſerat.

Deceſſit dyſenteria annum agens LXIII. Fuit procera ſtatura, læta facie, & aſpectu venerando; ſumma in eo facundia, ſonoraq; ac compoſita vox admirabilem auditoribus, ac maxime gratum reddebant, vnde eius collegæ, omnibus ferè ad Campegium confluentibus, deſtituebantur. Nec paruæ apud Senatum Venetum auctoritatis fuit, cuius conſilio in pluribus vſus eſſe dicitur. Diuitias, quò facilius parare potuiſſet, eò laudabilius contempſit, vt dici de eo poſſit, quod de Ennio ſcribit Cicero. *Vir haud magna cum re, ſed fidei plenus.* Venetias ſæpius adijt, vt in grauibus, difficilibusq; cauſis patrocinium ſuſciperet, ſed non niſi per publicas literas accerſitus. Quem nouerat ius non fouere, nullo præmio induci potuit, vt ei conſilium, patrociniumvè præſtaret. Dicere namq; ſolitus eſt, Iudicem, qui iniquam ſententiam tuliſſet, excuſari, ſi iuxtà eius conſilium tuliſſet, ſe vero in culpa futurum,

qui

qui perperam conſuluiſſet, ac Deo rationem redditurum. Splendidi, cultiq; habitus nimis ſtudioſus habitus eſt, vt per contemptum in certaminibus ab aduerſario Iaſone quandoq; Ioanna vocaretur; Dicere conſueuerat, docentis officium eſſe circa quotidianas difficultates verſari, easq; ita claro & aperto dicendi ſtilo explicare, vt ſenſum etiam imperiti penetrare poſſint. a

a Pet. And. Gan. de extenſionib. in prin.

Petrum Andream Gammarum à Caſali Bononienſem diſcipulum habuit, qui de Extenſionibus tractatum edidit. Filios quinq; reliquit Laurentium, qui Patauij primum, ac deinde Bononiæ per decennium Ius Cæſareum, & Pontificium explicuit. Hinc Romam profectus Rotæ Pontificiæ Auditor à Leone X. Pont. Max. factus eſt, pluribusq; legationibus functus ab eodem ſacro Cardinalium Collegio eſt cooptatus. Præter hunc Antonium Mariam optimum Senatorem ſuſcepit, qui in patria ſua omnes magiſtratus, & legationes obtinuit; Et Thomam, qui & ipſe Ius Pontificium Bononię interpretatus, deinde Epiſcopus Feltrenſis factus plures legationes obijt, ac optimus vir iudicatus nonnullis ciuitatibus præfuit, Cancellariamq; Apoſtolicam per decennium rexit, & omnium fratrum ſuperſtes fuit, qui annum agens LXXXI. an. M. D LXIII. deceſſit; Penultimum procreauit Bartholomæum, qui ſtipendia militaria ſub Carolo V. cum honore meruit; Et vltimum Marcum Antonium Epiſcopum Groſetanum frugi, & integræ vitæ hominem.

Petrus Andreas Gammarus Bononienſis.

Laurentius Cāpegius Cardinal.

Antonius Maria Campegius.

Thomas Cāpegius Epiſc. Feltrēſis.

Barthol. Cāpegius.

Marc. Anton. Cāpegius Epiſcop. Groſetanus.

BVLGARINVS SENENSIS.
Cap. CXXXIV.

BVlgarinus ex Nobili Bulgarinorum familia an. MccccLII. Senis natus omnium ſui temporis Iuriſconſultorum Clariſſimus euaſit. Cuius ingenij acumen, & abſolutum iudicium admiratus Bartholomæus Socinus dictitabat, Bulgarinum, niſi à Bartolo præuentus eſſet, Bartolum futurum. Eum vero auditorem habuerat, a & optimè norat. Piſis, & in patria docuit, quò cum olim magnæ eruditionis Iuriſconſ. eius audiendi gratia veniſſet, ſe ad Bulgarini auditorium ab hoſpite deduci poſtulauit. Diſcipuli, qui hominis aduentus cauſam ante cognouerant, re compoſita, ad alium Doctorem omnes comitati peregrinum adduxerunt, qui cum docentis doctrinam famæ minimè reſpondere cognouiſſet, poſtridie ad alium ſe duci petijt. Auditores, vt iterum de hominis iudicio periculum facerent, cæteris, vt pridie ad concurrentem euntibus, hominem ad Bulgarinum deduxerunt. Is vbi profitentis eruditionem, & docendi ſubtilitatem perſpexit, in media lectione illum Bulgarinum, quem quærebat, eſſe exclamauit.

a *Soci.conſ.111.l.1*

Quadrageſimum verò quintum annum agens ab Hercule I. Atteſtino peramplo ſtipendio ad Ferrarienſe Gymnaſium inuitatus, vbi etiam in eius Principis conſilio futurus erat, in ipſa itineris expeditione morte præuentus occubuit. Dum enim calamo aurem ſcalpit, cubito in proximum parietem impulſo, cerebrum transfixit. Id fuit anno MccccxcIv. Aliqui eum in quodam furoris actu ſe gladio transfixiſſe ferunt. Eius aliquot erudita in Ius ciuile cōmentaria exacto iudicio conſcripta extant, eiusq; opiniones non ſemel Carolum Ruinum ſibi attribuiſſe tradunt.

LANCELLOTVS, ET PHILIPPVS DECII.

Cap. CXXXV.

DEciorum nomen ex Decio Mediolani pago, quem vulgò Dexium vocant, originem habuit, qui inde Mediolanum concedentes à loco, vnde venerant Decij vocati fuere. Atq; ibi vltra CCC. annos cum dignitate vixerunt. Ex his natus eſt Triſtanus Lancelloti, & Philippi pater, qui fermè toto vitæ tempore in Franciſci Sfortiæ filiorum obſequio aulicam vitam duxit. Lancellotus primogenitus Alexandri Tartagni diſcipulus fuit. a Mox factus Iuriſconſultus Ticini, ac Piſis magna nominis claritate Ius ciuile profeſſus eſt. Demum Papiæ an. M D. moriens in æde D. Iacobi Minoritarum obſeruantium humatus hoc Epitaphium habuit.

Hic iacet Lancellotus Decius in Ticinenſi Gymnaſio interpres. Propè Hieronymum Tortum ſitus eſt.

Philippus vero an. MCCCCLIV. ad Ticinenſem portam in Vrbicula ex amica ſpurius natus eſt, b quem ad Sfortiarum obſequia deſtinatum pater politioribus literis erudiri curauit. Interea peſte Mediolani graſſante, ad fratrem Ticinum feceſſit, cuius exhortationibus anno ætatis XVII. primo Iurium Inſtitutionibus ſub Iaſone Mayno, mox cæteris Legum partibus ſub Iacobo Puteo operam dare cœpit, quos argumentis quandoq; exagitauit, atq; æſtuantes reliquit. Fratri quoq; aſſiduis interrogationibus moleſtus non ſemel cum obiurgatione reiectus eſt. Quare eo relicto, quoscunq; alios de occurrentibus dubijs conſulere maluit, tantumq; diligentia effecit, vt ſecundo ſtudiorum anno, inconſulto fratre, propoſitiones publicè diſputandas ediderit. Quod cum intellexiſſet, illum temerarium

Familia Deciorum origo.

a *Lancell. in l. omnes populi. col. 4 & 5. de iuſti. & iur.*

Philippus Decius.

b *Gomes. in regula de trien. poſſ. q. 2.*

appellare, & grauiter increpare cœpit, Cui Philippus, Sapientis, & non ſtulti opus ſe aggreſſum eſſe reſpondit, nec prius, quàm periculum feciſſet, inſcitiæ arguendum eſſe. Impugnanti vero problemata Lancelloto tanto acumine argumenta reiecit, vt admiratus coram aſtantibus ſe breui ab illo ſuperatum iri prædixerit; Veniente ad diſſerendum præſtituta die, omnibus ſatisfecit, & magnam ingenij famam retulit.

Sequenti anno fratrem Piſas amplo ſtipendio à Florentinis vocatum ſecutus alia ibi quoq; diſputanda propoſuit, quæ Baldo Nouello, Bartholomæo Socino, Philippo Corneo, & Hieronymo Zanetino, & Felino Clariſſimis profeſſoribus præſentibus, magna cum laude defenſa ſuſtinuit. Æmulum tum habuit Petrum Vincentium Romanum, qui poſtea celeberrimus Iuriſconſultus Romani Palatij Quæſtor, (nunc Cameræ Auditorem vocant) creatus fuit, cum quo aſſiduis diſputationibus ſe quotidie exercebat.

Petrus Vincentius Romanus.

Euenit forte per eos dies, vt Paulus Stagnatus Siculus Piſis Inſtitutionum profeſſor in patriam reuerteretur, qui ad Lancellotum amicum clam Tyrones ſubmittere conſueuerat. Ne eo igitur auxilio priuaretur, illi Philippum quam primum ſufficiendum curauit, quod ob famam ingenij iuuenis iam tum effuſam, Puccij Iuriſconſulti opera, à Laurentio Medice Rempublicam Florentinam regente, facilè obtinuit. Quarto itaq; ſtudiorum anno & ætatis XXI. XXXX. florenorum (hi quaternas eius monetæ libras æquabant) ſtipendio ad Inſtitutiones explicandas conductus eſt. Cum igitur ob hoc munus legum tyrocinium deponendum eſſet, Baldo Nouello Bartolino, Bartholomęo Socino, Hieronymo Zanetino, & Puccio, à quo Inſignia accepit, auſpicibus vti voluit, vbi vero profiteri cœpit, auditorum frequentia, docendiq; acumine Concurrentes facilè ſuperauit.

Paulus Stagnatus Siculus.

Inter certandum, vt ſolet, Antagoniſta per contumeliam fratrem, qui forte aderat, ſtolidum appellauit: Cui Philip-

Philippus, *Huius*, inquit, *ingenij partem ego occupaui, tu verò, qui fratres ſapientes habes, prudentia ab illis ſpoliatus inſanus reliqueris*. Quo aculeo plauſu ab aſtantibus exceptus eſt, quod opportuno, falſoq; reſponſo petulantis iniuriam repreſſiſſet; plura alia; quæ prouocatus perlepida dicteria, iocoſaq; ſcommata inter diſputandum dicebat, ſæpius excepta pro iucundis vulgò recitabantur. Ad eum certantem non eruditi tantum, ſed & imperiti ad hominis nomen exciti concurrebant.

Lectionis Inſtitutionum inter alios concurrentem habuit Franciſcum Soderinum, qui deinde Epiſcopus Volaterranus, ac demum Cardinalis creatus fuit. Non multo poſt verò extra ordinem Iuris ciuilis interpretandi munus LX. florenorum honorario conſecutus maximam nominis celebritatem eſt adeptus. Cum enim Franciſcus Accoltus Aretinus, qui tum veſpere ſolus ordinarius erat Interpres, ſua, quam ſummam habebat, auctoritate ſolitum docendi ordinem prætermitteret, ac duobus continuis annis acquirendæ hæreditatis tractatum proſequeretur, Philippus leges explicari conſuetas enarrando omnium gratiam promeruit. *Franciſcus Soderinus Epiſcopus Volateranus, et Cardinalis.*

Sed cum tenui ſtipendio ſe ali apud gymnaſij Præfectos quæreretur, Alomanusq; Renutius inter illos ſenior eum bono animo eſſe iuſſiſſet, quod benè apud ſe audiret, Philippus, *Malem*, inquit, *vt ſiniſtram de me opinionem haberetis*; Illis reſponſi nouitatem mirantibus, & rationem perquirentibus, *Si de me*, reſpondit, *praua concepta eſſet opinio, detecto errore, amplius ſtipendium ſperare poſſem, ſed cum benè audiens paruo adhuc digner honorario, nihil mihi ſpei reliquum eſſe poteſt*.

Contigit interim Academiam Piſtorium transferri, vbi, Bartholomæo Socino auctore, adoleſcens Florentinus nouas opiniones diſputandas propoſuit, quas Laurentius Puccius, poſtea creatus Cardinalis, à Philippo inſtructus acriter impugnauit, ac poſtridie eius diei ab eodem in problemata conuerſas ab vtraq; parte intra octo dies

ipſe

Digitized by Google

ipſe inter diſcentes, & Philippus inter Doctores ſuſtinendas promulgauit. Ea res in aliorum profeſſorum inuidiam facta tragædiam aliquam excitatura eſſe credebatur; Ob id Rainerius Guicciardinus Gymnaſiarchus, pœna carceris Philippo indicta, eum vltra progredi prohibuit; Aliâs tamen poſtea in templo S. Michaelis in Burgo, Franciſco Aretino, Bartholomæo Socino, Felino, Lancelloto fratre, & Hieronymo Zanetino aſtantibus, ſumma cum laude diſputauit.

In primo conflictu ab hora XVIII. vſq; ad noctem protractum eſt certamen, in quo ſex adhuc Auditores dum vltro, citroq; ictus ingeminant, quiſq; fermè horam conſumpſit. Prior argumentatus eſt Io. Baptiſta Cancellarius Piſtorienſis, poſtea profeſſor egregius, omnium poſtremus Nicolaus Aluarotus Florentinus eius concurrens in pugnam deſcendit. Qua ad obſcuram noctem protracta, Philippus rem memoratu digniſſimam aggreſſus cum quatuor ſuppoſitis XLVI. argumenta ſibi obiecta, mira facilitate, & ordine, velut ex ſcripto recitauit, ſingulisq; duas, aut tres ſolutiones applicans vſq; ad tertiam horam noctis, magna cum admiratione, audientes nullo tædio affectos detinuit. Inde magno comitatu velut triumphans domum deductus eſt. Secundum certamen totidem horis eodem in templo cum argumentorum repetitione non minore gloria iniuit. In quo cum Nicolao Gamarino Aretino, qui poſtea Romæ Auditor creatus eſt, conflixit.

Io: Baptiſta Cancellarius Piſtorienſis.
Nicolaus Aluarotus Florẽtinus.
Nicolaus Gamarinus Aretinus.

Cæterum cum Franciſco Aretino iam ſenio confecto, qui ob ſummam auctoritatem ſolus veſpere docuerat, Bartholomæus Socinus ſucceſſiſſet, Philippus omni conatu ad eam lectionem adiungi quærebat, ac iam obtinuerat, niſi Socino diſceſſum minante, ne primario profeſſore Academia priuaretur, remotus eſſet. Ob id Philippus in Iure Pontificio Felino ſibi amiciſſimo concurrens datus eſt, quod Socini Lancelloto infenſiſſimi arte factum fuiſſe creditum eſt, qui illum in eo Iure parum verſatum ratus à Felino Canonum peritiſſimo longè ſuperatum iri cenſuerat.

Hæc

Hæc res Felino moleſta fuit, qui totus Decretis Pontificũ traditus, in arduis Iuris ciuilis articulis hæſitabat. Philippo quoq; id diſplicebat, quod amiciſſimi hominis familiaritate cariturus erat, cui non ſolum verbis, ſed etiam ſcriptis, quæ, poſtea orta rixa, prolata ſunt, Iuris nodos quandoq; aperuiſſe ferebatur.

Cum ad lectiones ventum eſſet, Philippus, qui plures veteranos ſibi deuinxerat, duplo Auditorum Felinum ſuperauit. His acceſſit, quod in Probationum titulo, quem tum interpretabantur, quamplures quæſtiones publicè diſputandas propoſuit. Felinus primò ſe certaturum promiſerat, ſed cum ad confligendum ſibi minus paratus videretur, mutata opinione, non venit; vbi verò magna cum laude Decium pugnaſſe ſenſit, relicto docendi munere, circiter annum MccccLxxxIII. ex abrupto Romam profectus inter Romanæ curię Auditores ab Innocentio VIII eſt deſignatus. Cauſa diſceſſus cognita, Præfecti gymnaſij, vt Felino ſatisfacerent, Philippum per literas increpatum ſequenti anno, qui in eorum erat arbitrio, dimiſerunt.

Nouo igitur profitentium albo Piſas delato, vbi ſe prætęritum Decius vidit, à Socino, quicum reconciliatus fuerat, miſſionis cauſam intellexit. In eo colloquio ioci gratia Socinus, *Plus mihi*, inquit, *Philippe, debes quam omnibus amicis, qui dum te deprimere ſtudeo, altius extuli*. Cui Decius, *Gratum quidem mihi hoc beneficium fuit, ſed nullam tibi eius gratiam habeo, quòd præter opinionem tuam id ſucceſſit*. Cum nullam igitur in Piſana Academia ſpem amplius haberet, Triconienſis Senarum Epiſcopi opera facilè obtinuit, vt eò conduceretur. Cæterum Antonius Bernardi, & alij Gymnaſij Præfecti à Laurentio Medice hoc nomine reprehenſi, Philippum Florentiam profectũ, vt ſtipendium exigeret, ſeuera fronte monuerunt, vt Piſas repeteret; Ille ſe dimiſſum cum Senenſibus iam conueniſſe, reſpondit; Sed cum reſiduum ſalarium retineretur, libriq; ac reliqua ſupellex exportari prohiberentur, Piſas

 reuerti

reuerti coactus eſt. Idem tamen, quod Senenſes promiſerant, ſalarium ei eſt conſtitutum, hoc addito, vt biennio elapſo, auctis priſtino honorario florenis centum, Socini concurrens eſſet; Ita enim Felino, & Decio ſatisfactum iri Præfecti crediderant.

Socinus, qui tum Senis erat, vbi Decium ſibi adiunctum intelligit, ſtatim ſi id fiat, ſe Piſas non reuerſurum, Præfectis ſignificat, qui, mutata voluntate, Philippo reſcripſerunt, reuertente Socino, liberam ſibi abeundi facultatem dari, ſin minus, velut obligatus, adhuc ibidem profiteretur. Venit per id tempus forte Piſas Laurentius Medices, à quo, narrata facti ſerie, conſilium poſtulauit. Ille, vt erat ingenio mitis, porrecta manu, aureum Iuriſconſultis dari ſolitum petijt. Decius longè maius honorarium ipſi deberi dixit, quod in incertum litis euentum Iuriſperiti reſpondeant; At ipſe ſi eius cauſæ patrocinium ſuſcepiſſet, exploratam ſibi victoriam promitti. Tum ridens Laurentius Philippum hortatus eſt, vt rei exitum expectaret.

Intereà veniente Piſas Socino, poſtridie Philippus Se-
Abbas Roſanus. nas profectus in Iuris Pontificij lectionem Abbatem Roſanum concurrentem longè ſuperauit. Felinus verò cum nullis precibus Piſis retineri potuiſſet, rogatus, vt dignum ſui ſucceſſorem nominaret, Philippum cæteris prætulit, quod magnam illi apud omnes auctoritatem comparauit. Actum eſt etiam cum Felino, vt in itinere, cum Senas perueniſſet, Decium ad redeundum Piſas induceret, quod ille omni vſus induſtria impetrare non potuit. Cæterum Socino Piſis, & Bulgarino Ferrariæ profitentibus, cùm Illuſtribus Doctoribus Senenſis Academia deſtitueretur, Decius ad matutinam Iuris ciuilis ſedem translatus amplius alijs tum ibi docentibus ſalarium habuit.

Non multo poſt ab Alexandrino Epiſcopo, qui tum in Romana curia Auditorem agebat, & Lancelloto fratri à puero admodum familiaris Mediolani fuerat, per literas Romam inuitatus, eò profectus eſt circiter an. MCCCCXC.

& ab

& ab Innocentio VIII. Romanæ Curiæ Auditor deſignatus ab eodem Alexandrino Antiſtite primos ſacrorum ordines accepit, ſed ſpurius inuentus eum honorem aſſequi non potuit, a qui non niſi legitimè natis patet. Alij vero eius natales celantes rem aliter narrant. Cum Triſtanus pater, & Lanceilotus frater factum non probarent, & ipſe in canonicis horis quotidie recitandis tædio afficeretur, relicta Roma, iterum ad Senenſes remeauit, ipſe tamen nihilominus ſe Rotæ Auditorem appellare conſueuerat, quo titulo ab irato Iulio II. per literas interdictus poſtea abſtinuit.

a *Gomeſ. in reg. de trien. poſſeſ. q. 2.*

Inter hæc cùm optimates, qui Senis exulabant, electis popularibus, Rempub. occupaſſent, cum illis reuerſi Doctores genere nobiles Decio iuniori, & peregrino viro amplum ſtipendium inuidere cœperunt. Quare ille ad euitandum odium cum CCCCL. florenorum honorario Piſas eſt reuerſus. Ibi eum omnes concurrentem recuſare, hominem, vt maledicum, malisq; artibus Auditores captantem criminari. Tandem interpretando Iuri Pontificio veſpere præfectus Robertum Strotium Florentinum Archipræſulis Piſani vices gerentem Antagoniſtam habuit, cum quo de Præbendis tractatum eſt auſpicatus. Mox ad matutinam eiuſdem Iuris ſedem tranſlatus Antonium Coccum Florentinum ob veterem æmulationem durum aduerſarium concurrentem inuenit. In ea contentione ita ſe exagitarunt, vt nec fœdis ſcommatibus præter omnem grauitatem abſtinuerint. Subinde ad Iuris ciuilis matutinam lectionem tranſiens Franciſco Pepo & Io: Victori Soderino adiunctus fuit. Cum verò Iaſon ad eandem interpretationem conductus eum Concurrentem recuſaret, quod Ciues concertare non deceret, ad priſtinum Iuris Pontificij locum redijt.

Robertus Strotius Florentinus.

Antonius Coccus Florentinus.

Franciſcus Pepus. Io. Victor Soderinus.

Interea Socini, qui Patauium fugere tentauerat, & Florentiæ in cuſtodia tenebatur, loco ſucceſſit. Sed eo liberato rurſus ad matutinam Iuris ciuilis lectionem reuerſus, Ioannem Medicem Cardinalem deſignatum, qui po-

Digitized by Google

ſtea Leo X. Pont. fuit, Epiſcopum Pampilonenſem, Cæſarem Borgiam, Ioannem Rubeum Remolinum non multo poſt Cardinalem declaratum auditores habuit. Cæterum Caroli VIII. Gallorum Regis aduentu Piſis in libertatem reſtitutis, cum Gymnaſium Pratum tranſlatum eſſet, Socino Bononiam profecto, Antonius Malegonella eximius Aduocatus ſuffectus fuit; Sed vir lectionibus in ſuetus breui id munus relinquere coactus eſt. Itaq; Decio DCC. Florenorum ſtipendio honeſtato, quod nullus antea Piſis obtinuerat, ciuilis veſpertinæ lectionis interpretatio eſt demandata.

Antonius Malegonella.

Verum in eo munere haud diu permanſit; Academia enim ob peſtem Florentiam tranſlata, cum etiam difficultas rei pecuniariæ ſuperueniſſet, Patauium ad Ius Pontificium primo loco interpretandum DC. aureorum honorario anno M.D.II. cum iam XXVII. annis docuiſſet, profectus eſt, quod nulli antea ibi docenti contigerat, Bertucioq; Bagaroto concurrens datus; Cum vero is ſe remoueri obtinuiſſet, Antonium Franciſcum, cognomento Doctorem, collegam habuit, in quem Auditorij frequentia, & eruditione ſuperatum ſemper amiciſſimum ſe geſſit. Inter cæteros Io. Baptiſta Pallauicinus Genuenſis tum Protonotarius, qui poſtea Cardinalis Caualliauenſis fuit, Epiſcopus Foſcarinus, Hieronymus Iuſtinianus alijq; nobiliſſimi viri eum audierunt.

Bertucius Bagarotus.

Antonius Franciſcus cognomento Doctor.

Docebant tum Patauij mane Ius ciuile Ioannes Campegius Bononienſis, Chriſtophorus Albericus Papienſis, & veſpere Carolus Ruinus Regienſis, qui, velut primarij profeſſores, cum de gymnaſij more diſputantibus ſtudioſis circa primam propoſitionem ſuam opinionem dicere tenerentur, Decius crebros cum ipſis conflictus habebat, & pręcipuè cum Ruino, cui facilè in iram erumpenti obijciebat, quod ex paruo igne ad magnum calorem traheretur. Frequentantibus autem ſtudioſorum certamina Præfectis vrbis, ob eorum præſentiam quemlibet etiam clau dicantem equum ad currendum incitari dicebat.

Ioannes Cãpegius Bononienſis.
Chriſtophorus Alberic. Papiẽſis.
Carolus Ruinus Regienſis.

Cæte-

Cæterum poſt paucos annos Ludouicus Gallorum Rex Decium, velut ſubiectum, Ticinum reuocat, ſed Venetis eum dimittere recuſantibus, Regius Orator maximam in Senatu contentionem exercuit, quod admiratus Ioannes Bernardi Oricellarius, qui ibi pro Florentinis Legatus aderat, ſe ingentem ob vnum hominem inter Excelſos Principes ortam altercationem vidiſſe Florentinis relaturum dixit. Demum inſtante Rege dimiſſus ſub finem anni MDV. Ticinum peruenit, vbi Decius quinq; Antiſtites, alioſq; numero IX. proceres inclytos auditores habuit. Eius loco Antonius Bugos Hiſpanus Patauium conductus fuit. a Sed cum iam ſeptennio Papiæ Philippus docuiſſet, duorum millium florenorum, quod nullus antea obtinuerat, honorarium eſt adeptus. Aderat ibidem Iaſon, qui cum ſæpiſſime altercabatur, cum differentibus nobilibus ſtudioſis aut arguerent, aut ſuas opiniones in medium proferrent.

Antonius Bugos Hiſpanus.

a *Deci. in l. 2. ſub n. 10. in vlt. lectura ff. ſi cert. petat.*

Interea Ludouicus Gallorum Rex in inuidiam Iulij II. Pontificis, quem implacabilem aduerſarium habebat, Piſas Synodum conuocare cupiebat. Et cùm Iaſon, Curtius iunior, Paulus Picus, Deciuſq; iuſtam id agendi cauſam ſubeſſe reſpondiſſent, ſed auctor deſideraretur, Philippus id paucos Cardinales facere poſſe ptobauit. b Pro eius igitur conſilio Piſas plæriſq; Præſulibus commeantibus, ipſe etiam eò compulſus eſt proficiſci. Ob eam rem Inferorum pœnis à Pontifice ſubiectus, cum Venetorum, Heluetiorumq; exercitus Inſubriam vrgeret, prius Aſtam, deinde Albam ſeceſſit. Fortunarum vero non leue diſpendium ſuſtinuit; ſiquidem hoſtibus Ticinum ingreſſis, Cardinalis Senonenſis ædes Decij direptas Altoſaſſo Heluetio donauit; Præter commentaria CCCC. alia plura ex bibliotheca volumina rapta fuiſſe dicuntur. Eius quoq; filiam annorum X. in D. Andreæ cœnobio inuentam rapere voluerunt; Sed precibus virginum flexi CC. aureis ſpoliatam, atq; omnibus bonis denudatam reliquerunt. Ac ne quid ex illius bonis occultari poſſet, cuncta edicto

b *in cōſ. 151. quod fuit poſtea deletum iuſſu ſummi Pontif. Clementis Octaui.*

iuſſa ſunt in publicum deferri.

Philippus in his ærumnis cum in Italia manere ſibi tutum non crederet, Gallias petijt, vbi à plurimis Auditoribus benignè exceptus, quaſi eorum humeris, Lugdunum eſt delatus, ab Aulicis etſi parum liberaliter habitus, ab ipſo tamen Rege in Narbonenſi prouincia Gratianopoli cum CCL. aureorum honorario Senator eſt declaratus. In eodem Senatu erat Hieronymus Butigella, qui & ipſe ob Piſanam Synodum à Iulio diris ſubiectus fuerat. Pontifex etſi veniam pollicitus neutri ſuadere potuit, vt ad ſe venirent. Lugdunum vero, quò tranlata erat Synodus, Philippus ex Regis mandato profectus eſt. Demum Valentiam Auditoribus antea deſtitutam. D. aureorum ſtipendio conductus, eò fermè CCCC. Auditores attraxit. Cæterum Iulio defuncto ſuffectus Leo x. qui Decij antea Auditor fuerat, eum diris abſoluit, & Romam. D. aureorum honorario ad ius Pontificium docendum inuitauit. Sed ille Regis offenſam veritus eam conditionem non accepit.

Hieronymus Butigella.

Interea Ludouico defuncto, Piſas cum DCCC. aureorum ſalario an. MDXIV. vocatus, eò à Franciſco Regis ſucceſſore ire non eſt permiſſus. Is enim, Inſubribus ſubactis, auctore Antonio à Prato Regis Quæſtore candidato, eum Ticinum ad Ius Pontificium docendum reuocauit. Sed cum promiſſa pecunia non ſolueretur, & Mediolanum à Maximiliano Cæſare oppugnaretur, Regium Lepidi conceſſit. Demum Piſas cum DCCC. aureorum ſtipendio omnium ſupremus conductus eſt, vbi & à Mediolanenſi Senatu, & à Bononienſibus, Venetiſq; mille aureorum annua promiſſione fruſtra ſolicitatus per multos annos perſeuerauit, donec ad MD. aureorum honorarium peruenit.

Filiam naturalem in delicijs habuit, quę citharam edocta, diſſimulante patre, minus honeſtam cum adoleſcentibus. quos magna etiam pecunia conducebat, vitam egiſſe dicitur, & cum illis in publico iocari non erubeſcebat.

Vir

Vir fuit paruo capite, ſed acutus, & Iaſonis, aliorumq; inuidia nimis cauillationibus intentus, & philautiæ indulgens; à Sententias Interpretum diſtorguet, & quandoq; falſa citat, vtrobiq; etiam ſcenæ ſeruire dictus eſt b Præclara edidit Reſponſa, quæ paſſim in forenſium manibus verſantur. Demum ſenio confectus memoriæ adeo infirmæ fuit, vt Ioanni Corraſio inſignia Doctorum traditurus defecerit; An. humanæ ſalutis M D.xxxv. & ætatis LXXXI. Die XIII. Octobris Senis moritur. c Piſas delatus in magnificentiſſimo monumento, quod ſibi viuens ex candido marmore cum imagine apertum librum tenente poſuerat, in Campo Sancto poſitus fuit, in alia eiuſdem marmoris tabella hoc ſibi ipſe Epitaphium inſcripſerat.

a *poſt Imol. conſ. 55. n. 56.*

b *apoſtill. ad conſ. 208. An. ar. Reg. q. 12. in fin. in 2. parte.*

c *Soci. iuni. conſ. 127. n. 20. vol. 2*

Philippus Decius ſiue de Dexio Mediolanenſis Iuriſconſultus celebri fama notiſſimus, cum primum locum ſtudij in Iure Canonico, vel ciuili tenuiſſet, Piſis, Senis, Florentiæ, Padua, Papiæ, d *ac demum vltra montes in Galliam reuocatus in Italiam ab Excelſa Florentinorum Rep. poſtea quàm ſtipendium M.D. aureorum in auro pro lectura conſecutus fuiſſet, de morte cogitans, hoc ſepulchrum ſibi fabricari curauit, ne poſteris ſuis crederet.*

d *Deci. in c. propoſuiſti. ad fin. de probat. n. 16.*

M A.

MARIVS SALOMONIVS ALBERTHISTVS EQVES ROMANVS.
Cap. CXXXVI.

SVb idem tempus claruit Marius Salomonius Alberthiſtus Eques Romanus Io: Baptiſtę Caccialupi diſcipulus. Is cum Campaniæ præfuiſſet, Romam reuerſus, frequente Auditorio, Ius ciuile docuit. Celebris factus in Iulij Medices Cardinalis, & Procancellarij gratiam in XXII. Cardinalium, ac plurium Antiſtitum, Iuriſconſultorumq; conuentu, atq; omnis generis Doctorum virorum concurſu inſignem diſputationem habuit, a quam poſtea in iuſtam interpretationem redactam eidem Medici inſcripſit.

a *Mar. Salo. in l. gallus. ff. de lib. & poſthu.*

Eius opera non multo poſt Pontificalis Auditorij Collegio eſt aggregatus. Tantumq; eo gradu gaudium concepit, vt nihil ſibi ad ſtudia opportunius, nihil ad honorem maius, nihil ad ætatem optabilius dari poſſe gloriaretur. Demum ſenio ferè confectus, cum cauſarum negotijs ſupereſſe non poſſet, relicto foro, Leonis X. hortatu ad explicandos Digeſtorum libros ſe contulit; Sed vero eam prouinciam aggreſſus morte interceptus vix primum abſoluit. Quoſdam etiam tractatus, & commentaria de Probationibus, ac de Principatu ad eundem Pontificem volumen, atq; alia eruditè conſcripta reliquit.

Deceſſit in extrema ſenectute circiter annum MDXXX.

CLAV-

CLAVDIVS SEISSELLVS. Cap. CXXXVII.

IIſdem diebus Claudius Seiſſellus ab Aquis Allobrox Antonij filius ſpurius, & alterius Claudij Equitis, & Subalpinorum pro Duce Allobrogum Præfecti nepos, Iaſonis diſcipulus, Taurini veſpere docuit, vbi cum Iacobinus à S. Georgio Taurinenſis in valetudinem incidiſſet, anno MccccLxxxvii. mane pro eo profeſſus eſt, cui poſt ſex annos defuncto ſuffectus magna nominis fama matutinas lectiones interpretatus eſt, & inter alios Io. Franciſcum Baldum Taurinenſem inſtituit, plurimaq; poſt ſe ſcripta reliquit. Interrupta deinde Taurinenſi Academia ob bella inter Ludouicum Regem Gallorum, & Ludouicum Sfortiam ingruentia vacauit, & eius loco Bernardinus Parpalea docuit, quo tempore ipſe Regis Gallorum magiſter libellorum a fuit.

Iacobinus à Santo Georg. Taurinēſ.

Io: Frāciſcus Baldus Taurinēſis.

Bernardinus Parpalea.

a *Nicola. Boer. de ordin. grad. ver. fori. ſub n. 21.*

b *Rip in L. cēturio, n. 40. de vulg.*

Demum Maſſilienſis Epiſcopus, b ac poſtremo Taurini Archipræſul creatus religioſè vixiſſe dicitur. Græcarum literarum peritus Thucydidem è græco in latinum vertit, &, vt aliqui autumant, etiam Xenophontis Cyripædiam. Obijt Taurini anno ſalutis MDxx. Agnete filia naturali poſt ſe relicta, quam cum quinq; millium aureorum dote Iacobo Titiono nuptui locauerat, & in maioris Eccleſiæ ſacrario humatus iacet cum hoc Epitaphio.

Claudio Seyſſello Ludouici xij. Franco. Regis à requiſit. Magro, & pro eodem ad omnes ferè Chriſtianorum Principes Oratori eloquentiſſimo, Laudem. Adminiſtratori, Maſſiliæ Præſuli, Taurinorum Archiepiſcopo, Iu. conſultiſſ. atq; huius ſacelli fundatori collegium Canonicorum Pientiſſ. Patri. P. Obijt pridie Cal. Iunij MDXX.

Septem

Septem Parpaleæ fælici prole germani fratres fuere, tres Clariſſimi Iuriſconſulti, & totidem ſacris initiati, ſeptimus honeſtè priuatus domi vixit. Primus in Subalpinis Ligurius Appellationum cauſas audiuit, alter Bernardinus, de quo ſupra diximus, Senatui Ducis Allobrogum Ciſalpes præfuit, tertius Thomas Taurini magna nominis claritate matutinas, veſpertinasq; lectiones iuris ciuilis explicuit, alij duo Hieroſolymitani Equites egregiè aduerſus Turcas ſæpius pugnarunt, alius S. Solutoris Taurini Abbas fuit, ex his primus, & vltimus tantum poſt ſe ſobolem reliquere.

Thom. Parpalea.

PETRVS THOMASIVS RAVENNAS.

Cap. CXXXVIII.

INter alios Iurium profeſſores Petrus Rauennas mirificè excelluit, qui ob admirabilem memoriam naturæ miraculum eſt exiſtimatus; præter multa enim, & innumerabilia, quæ in mente conſeruauerat, etiam vniuerſum Iuris ciuilis opus cum gloſſis vſq; adeò tenaciter memoriæ mandauerat, vt ſingula quinq; voluminum legum loca percunctantibus ad verbum fideliter recitaret; Vnde Carneadem Græcum, Cyrum, & Mithridatem Reges, Simonidem Metrodorum, & ipſum Iulium Cæſarem memoria inſignes ſuperaſſe creditus eſt. Quare à tam præclaro naturæ munere cognomento accepto vulgò Petrus à memoria eſt appellatus.

Hoc precioſo theſauro ditatus, omnibus diſciplinis exhauſtis quod paucis contigit, encyclopædiam abſoluiſſe viſus eſt. Poeta quoq; percelebris, & ſua, & aliorum ſcripta pedeſtri oratione compoſita carmine contexuit.

Cum

Cum vero ad Ius ciuile animum applicuiſſet, Alexandrum Imolenſem præceptorem habuit. Demum Pataui non ſine omnium admiratione Iuriſconſultus creatus, ibi Ius Pontificium veſpere eſt interpretatus. Mox Bononiæ, deinde Ticini, Ferrariæ quoq; Piſis, & Piſtorij à Florentinis congrua mercede accitus docuit, vbi à Piſtorienſibus ciuitate, immunitatibus, & per amplis honoribus eſt auctus.

Demum VVitiburgum conductus, confluente ad illud gymnaſium ſtudioſorum multitudine, vtrumq; Ius magna nominis gloria explicuit, ac primum Friderico III. Cæſari, deinde Maximiliano Romanorum Regi carus ab altero Equeſtri dignitate, ab altero muneribus, & præclaris dignitatibus eſt honeſtatus. Bonifacio quoq; Marchioni Montisferrati, Eleonoræ Aragonenſi Herculis Atteſtini coniugi, & Egidio Viterbienſi, poſtea Cardinali creato, alijsq; Principibus, atq; adeo doctiſſimis viris gratus extitit. Hieronymum Butigellam Papienſem, & Io: Mariam Riminaldum Ferrarienſem, atq; alios inſignes Iuriſconſultos, & præcipuè in addiſcenda memoria diſcipulos habuit. *Hieronymus Butigella Papienſis. Io: Maria Riminaldus Ferrarienſis.*

Vtriusq; iuris compendia miro ordine, ingenioq; atq; incredibili breuitate perſtricta compoſuit, in quibus legum ſummam, gloſſemmata, quæſtiones, & apparatus, (vt vocant) Doctorum breuiter complexus eſt. In feuda quoq; commentarium, & vtile Iuris alphabetum, & in quaſdam Iuris Pontificij conſtitutiones a amplas interpretationes edidit. Sed quod cæteris antecellit, viuens præclarum de memoria libellum emiſit, quem Phœnicem inſcripſit, vt ſicut vnica ea Auis in mundo reperiri dicitur, ſic ſe memoria vnicum fuiſſe ſignificaret. Ibi regulas ad tenacem comparandam memoriam tradidit, ac multa, quæ ipſe memoriter recitauit, ac pro miraculis habita ſunt, ordine conſcripſit. Eiuſdem argumenti alius liber Io. Michaelis Carrarienſis, nulla Petri habita mentione, circunfertur. VVitiburgi obijſſe creditur, Vincentio filio *a in c inter cætera, de immunit. Eccleſ.* *Vincẽtius Rauennas filius Petri.*

poſt ſe relicto, qui & ipſe Iuriſperitus in VVitiburgenſi Academia clarus habitus eſt.

FORTVNIVS GORZIAS HISPANVS. *Cap. CXXXIX.*

FOrtunius Gorzias Hiſpanus Cantaber tempore Caroli Quinti in Cardinalis Egidij Hiſpanorum Collegio Ius ciuile docuit. Demum apud Hiſpanos in ſummo Regio auditorio in Regno Nauarræ iudicauit, elegantemq; tractatum de vltimo fine Iuris ciuilis, & Canonici compoſuit, a & alia in Ius ciuile commentaria, quæ Bononiæ in memorato collegio fecit.

Fuit hoc anno Salutis MCCCLXV. conditum, quod Egidius Albornotius Cordulenſis Hiſpanus Cardinalis Innocentius VI. qui in Gallijs reſidebat, in Italia Legatus teſtamento hæredem cum amplis redditibus inſtituerat, & XXXI ſtudioſos Hiſpanos ibi ali præceperat, quorum quatuor Theologiam, tres Medicinam, cæteri Ius Pontificium profiterentur. b

a *Did. lib. 3. vari. reſol. c. 1. ſub n. 3. Io. Geneſ. de geſtis Egidij Card. ad finẽ.*

Egidius Albornotius Cordulẽſis Hiſpanus Card. Collegij Hiſpanorum Bononiæ benemeritus.

b *Io. Geneſ de geſtis Egidij.*

Digitized by Google

IO. BAPTISTA SFONDRATVS CREMONENSIS.
Cap. CXL.

GEns Sfondrata Cremonæ nobilis Io. Bapti-ſtam habuit Iuriſconſultum doctrinæ, moribus, & eloquentia clarum. Quare à Ludouico, qui Maurus cognominabatur, Mediolani Duce Senator creatus ad diuer-ſos Principes pluribus legationibus eſt defunctus. Tandem annos agens XXXVI. Venetijs ad eam Rempub. Orator profectus deceſſit, & in templo D. Mariæ Gratiarum in arca atro velluto tecta cum familiæ Inſignibus eſt humatus, illi Epitaphium marmore auro perfuſo nigris litteris ita eſt inciſum.

Baptiſta Sfondratus, quo ciue Cremona, quo alumno Ticinum Studiorum parens gloriabatur, quo Senatore Ludouicus Mediolani Dux Principum ſapientiſſimus vtebatur, & quem Oratorem Gallorum Rex, Ferrarienſis Dominus, Romani Pontifices, Neapolitanorum, & Hiſpaniarum Reges tam honeſtè ſuſceperunt, quam virtutis ergo ſuſceperunt, legationibus ſimul, mortaliſq; vitæ decorum finem, æternæq; initium patriæ vera redditus fecit.

Baptiſta Sfondratus Cremonenſis Iuris ciuilis, & Pontificij conſultus Ludouici Mediolanenſium Principis Senator, dum Venetijs Oratorem ageret, vita defunctus corporeum hic pondus depoſuit M CCCC XCVI.

Digitized by Google

VLDRICVS ZASIVS. *Cap. CXLI.*

SEd nec Illuſtribus legum Interpretibus Germania caruit. Siquidem iiſdem temporibus nemini Italorum poſtponendus Vldricus Zaſius Friburgi claruit. Natus eſt is Conſtantiæ ex honeſtis quidem, ſed mediocris fortunæ parentibus. Puer pro eius ætatis conditione, qua bonæ literæ nondum emerſerant, humanioribus ſtudijs incubuit, quæ cum paulatim in dies magis excultiora prodirent, poſtea in omnibus liberalibus artibus elegantiùs eſt inſtitutus.

Interea vero dum adoleſcit, à ſodalibus corruptus ſolutiorem vitam egit, quod ipſe ſæpius deplorauit; Vbi natu grandior factus eſt, in numerum Tabulariorum Conſtantinenſis Curiæ receptus aliquandiu in forenſibus negocijs ſe exercuit.

Poſtea à Friburgenſi Senatu accitus, quod Briſgoiæ oppidum eſt, Archigrammatheus eius Reipub creatus eſt. Sed cum incredibili diſcendi Iuris ciuilis ſtudio teneretur, relicto eo officio, iam XXX ætatis annum agens Ioannem Knapum Germanum, & Paulum Cittadinum Patauinum, vel, vt alij malunt, Mediolanenſem in ea Academia Iura explicantes audire cœpit. Et vt erat laborum tolerantiſſimus, & inſigni memoria, iudicioq; acri præditus, adiuuante etiam negotiorum, quæ exercuerat, experientia, breui plurimum profecit. Quare eius ingenij fęlicitatem Paulus admiratus eum in ordinaria lectione, fruſtra reclamantibus alijs Iuris Interpretibus, adhuc ſcholarem ſubſtituit.

Ioannes Knapus Germanus. Paulus Cittadinus Patauinus.

In eo munere cum dicendi facultate, & ornata doctrina excelleret, celebris eſſe cœpit. Itaq; lauream adeptus

ſtatim

Digitized by Google

ſtatim inter ordinarios eius gymnaſij profeſſores adſcitus, & docendo, & ſcribendo clariſſimus euaſit. Grata oris pronunciatione, compoſitaq́, actione in profitendo ſummam gratiam præſeferebat. Liberalis, humanus, affabilis, candidiſſimiq; ingenij fuit, qui neminem perſtringere, & libenter iocari conſueuerat.

Cæterum in defendendis opinionibus pertinax, & reprehenſionis impatiens, in victu ſplendidus, & frequentiùs, ac largiùs, quam hominis dignitas patiebatur, cum amicis conuiuari, & compotare ſolitus deformem corporis pinguedinem, & difficilem podagram contraxit.

Lucubrationes ſuas Ferdinando Cæſari dedicando inter alia obtinuit, vt à profitendi laboribus immunis ſolito ſtipendio frueretur. Eo tamen priuilegio, cum per valetudinem licuit, nunquam vti voluit.

Vxores duas habuit, ex quarum prima Ioachinum, qui à ſecretis Ducis Sabaudiæ fuit, & cum Argenti fodinas in Subalpinis aperuiſſet, ſubortis bellis, cœptum opus perſequi non potuit. In Germaniam reuerſus demum Cæſaris Ferdinandi Conſiliarius fuit; Filias vero duas ſuſcepit, Clementiam diuiti mercatori nuptam, & Catherinam in politioribus literis eruditam, quam Georgio Funx Conſtantienſi Iuriſconſulto nuptui locauit.

Senior alteram duxit, ex qua tres filios, & filiam ſuſtulit. Illorum Ioannes Vldricus natu maior, iam patre mortuo, Patauij à Mariano Socino in Iure ciuili eruditus Iuriſconſultus fuit. In Pandectas, & titulum de Actionibus poſt ſe cōmentaria reliquit, de Subſtitutionibus librum vnum, de Infantibus baptizandis alium, Reſponſorum duo, & Feudorum epitomen. Friburgenſis etiam Reipub. Iura municipalia condidit. Sunt, qui eum in Chriſtiana doctrina prauas opiniones habuiſſe ferant, quod ſcriptis (quod ſciam) non manifeſtat. *Ioannes Vldricus filius.*

Obijt autem Vldricus Zaſius anno MDXXXV. VIII. Kalendas Decembris, cùm LXXIV. ætatis annum ageret. Elatus magna funeris pompa, & in maiore templo ſepultus

tus ex decreto Senatus hoc Epitaphium meruit.

Vldrico Zaſio Iuriſconſ. ſuorum temporum toto orbe celeberrimo huius Academiæ ornamento ſingulari, & Reipublicæ Friburgenſis in reſtaurando Iure municipali iam olim ſtrenuam operam nauanti, alijsq; multis nominibus de ſe benemerito Magiſtratus officij memor fieri iuſſit. Conceſſit naturæ anno Salutis MDXXXV. VIII. Kal. Decembris.

Fundata eſt Friburgenſis Academia ab Alberto Auſtriaco circa an. Salut. MCCCCLX.

ALBERTVS BRVNVS ASTENSIS.
Cap. CXLII.

ALbertus Brunus Aſtenſis natus eſt anno MCCCCLXVII in Caſtro Aynaldo infans eſt educatus, a & Albæ Montisferrati grammaticam didicit; b Taurini verò ſub Iacobino à S. Georgio c per ſeptennium Iuri operam nauauit, & quinto anno ſtudiorum patrocinari cœpit, & victoriam obtinuit. d Inde Ticinum profectus Iaſonem Maynum, Carolum Ruinum, quem etiam in deponendo tyrocinio promotorem habuit, & Franciſcum Curtium ſeniorem audiuit, a quo anno MCCCCXCVI. Iuris laurea donatus f in patriam reuerſus eſt, vbi Argentina Bernardini Colonæ ex Dominis Baldiſſerij filia vxore ducta, g vndecim liberos ſuſcepit, quos omnes amiſit præter Io. Baptiſtam Iuriſconſultum, & Iſabellam Antonio Cabaloto nuptam.

Salucijs Vicarium Regis Galliarum Præfecti egit, inde Mediolani Senatoris officio functus eſt, cum Ludouicus Galliarum Rex Aſtæ imperaret, cui Conſiliarius fuit, mox eundem titulum à Carolo Quinto Cæſare obtinuit; à patriæ Decurionibus ad Maximilianum Mariam Sfortiam

a *Alb. Brun. de ſtat. exclu. fœm. 6 arti. q. 28.*
b *Alb. Bru. de augum. monet. in vlt. concluſ. in 7. declaratione.*
c *Brun. conſ. 127 in fin.*
d *Alb. Brun. de ſtat. exclud. fœm. arti. 6. caſu. 4 q. 27. ad fin.*
e *Alb. Brun. de ſtatut. fœm. exclu. arti. 10. q. 3*
f *Brun. de ſtat. exclud. fœm. arti. membro. q. 5. & conſ. 127. col. vlt. lib. 2.*
g *Brun. conſ. 127*

tiam Mediolani Ducem Orator miſſus, vt debitum fidei iuramentum præſtaret, ab eodem Senator eſt declaratus. Demum Aduocatus fiſci Sereniſſimi Emanuelis Philiberti Ducis Sabaudiæ anno MDXLI. non multò poſt deceſſit annum agens LXXIV. Religioni mirificè deditus Beatæ Virgini opera dedicauit, compoſuit autem librum Statutorum fœminas excludentium, alium augumenti monetæ, de Forma & Solennitate Iurium, de Conſtitutionibus, & Conſuetudinibus, de Deterioritate, & Diminutione; duo præterea in materia Feudorum Reſponſorum volumina reliquit.

CAROLVS RVINVS REGIENSIS.
Cap. CXLIII.

CArolus Ruinus Regij Lepidi ex honeſta familia natus Corradinum patrem habuit, qui, alea facultatibus conſumptis, ad extremam inopiam redactus eſt, vt mater ob paupertatem nendo ſibi victum quærere cogeretur.

Cum politioribus literis pro eorum temporum conditione imbutus eſſet, Iulij, & Thimothei Zobolorum comes ſtudiorum cauſa Bononiam profectus Iuri operam dedit. Itaq; alienis opibus edoctus agellum, qui ſibi reliquus fuerat, vt lauream aſſequeretur, vendidit. Sed non multo poſt patruo ſuccedens honeſtius vitam ducere potuit.

Primo Ferrariæ explicandis Iurium Inſtitutionibus præfectus Corteſium Mutinenſem memoria pollentem concurrentem habuit, quem in certaminibus plurimas leges citantem earum verba, ſed non ſenſum tenere dicebat. Mox Ticini, deinde Patauij an. MDII. extra ordinem pro-

Corteſius Mutinenſis.

profeſſus eſt, quò cum primum peruenit, publicè diſputandas propoſitiones edidit. Ante alios acrem cum ipſo pugnam Iaſon conſeruit, & cum argumenta à Ruino pręuiſa obijceret parato aduerſario magnam gloriam attulit, vbi certamini finis factus eſt, velut triumphans, ad cœnobium D. Iuſtinæ, quò diuerterat, ab vniuerſa Academia deductus eſt. Deniq; aſſiduis lectionibus id ingenij acumen oſtendit, vt circiter an. M.D.v. ordinariam lectionem veſpere explicandam ſit conſecutus.

Erat tum ex vſu, quemadmodum ſupra memoraui, vt differentibus ſtudioſis in prima propoſitione primarij profeſſores ſuam opinionem declararent; Et cum ſæpe non conuenirent, contentioſas diſputationes exercere conſueuerant. Interpretabantur tum ibi Ioannes Campegius Bononienſis Chriſtophorus Albericius, & Hieronymus Butigella Papienſes, Ius vero Pontificium Decius, quicum Ruinus frequenter confligebat; Et vt erat iracundus, cum facilè excandeſceret, dicebat Decius, ipſum ex paruo igne ad magnum calorem trahi. Præcipuè verò à Franciſco Parmenſi concurrente exagitabatur quo leniter arridente, ad veſanam iracundiam præceps trahebatur. Fuit ille obſcuris natalibus ortus, & cum XII. annis Patauij docuiſſet, à famulo confoſſus occubuit. *Franciſcus Parmenſis.*

Cæterum ex Pincarorum familia vxorem Ferrarienſem nomine Vrſinam a Ruinus duxerat, quę defuncti fratris hæreditate locupletata, & Patauij dira peſte defuncta per amplas ei opes reliquit. Ex ipſa Antonium filium ſuſcepit, & Iuliam, quam Regij Io. Baptiſta Faballo in matrimonio collòcauit. Poſtea vero Bononiam maiore ſtipendio vocatus magna cum laude ibi docuit; Inuidiam tamen euitare non potuit. qua in eum flagrantes nonnulli Interpretes Quadraginta viros impulerunt, vt ei Ioannes Crotus concurrens adderetur. Is in magna erat expectatione, vt Ruinum opprimeret, demum in certaminibus ſuperatus etiam Auditorum numero ſuccubuit. quorum ipſe non amplius XXV. Ruinus autem ſimul DC. habuit.

a *Ruin. conſ. 159. lib. 3.*

Ioannes Crotus.

Ioan-

Ioannem etiam Annibalem Bononienſem XI. annis *ἀντίπαλον* habuit, qui cum centum librarum Bononienſium ſtipendio, quo an. XIV. docuerat, contentus non eſſet, indignatus publicas lectiones dimiſit, atq; aliquot domi erudire cœpit. a Ad eam deniq; Ruinus nominis claritatem peruenit, vt MCC. aureorum ſtipendium obtinuerit. *Ioannes Annibal Bononienſis.* a *Ioan. Anni. in l. nemo poteſt nu. 418. de leg. 1.*

Bononiæ aliam duxit vxorem nomine Clementiam, ex qua nullam prolem ſuſcepit. Viuens præter commentarium ad librum primum Legatorum nihil edidit, ſed eo defuncto, plura, quæ ab audientibus inordinatè excepta fuerant, impreſſa fuere. Quinq; etiam Reſponſorum volumina à Iulio Scarlatino, diſtinctis tractatibus, ordinata in lucem emiſſa fuere. Inter quatuor primos conſulentes à Galleſio ponitur, b inſignemq; Interpretem Nata appellat. c Vir acuti ingenij, oriſq; pulcherrimi, grata pronunciatione aſtantium animos mirificè detinebat. Cæterum moribus aſperior, & ſubruſticus, qui præſertim differendo excandeſcere conſueuerat; ſubtilitatibuſq; mirificè delectabatur, & aliqui ipſum nimis audacter conſuluiſſe volunt. d Diſcipulos habuit Andream Alciatum, Marcum Mantuam, Ludouicum Catum, Vgonem Boncompagnum, qui poſtea Summus Pont. Gregorius XIII. fuit, & alios quam plures, qui grauiſſimi Profeſſores euaſerunt. *Iulius Scarlatin⁹.* b *lib. 1. de exerci. iuriſd. ſub n. 25* c *conſ. 571.* d *Phannu. de inuentario parte 6. ſub n. 88.*

Ex infima paupertate amplas opes vſq; ad ſummam octuaginta millium aureorum comparauit, & in Patria magnificas ædes extruxit. Senio confectus cum in difficilem ægritudinem incidiſſet, Bononiæ magno cum ſtudioſorum luctu obijt VII. Idus Aprilis anno Salutis M D.XXX. Eo die cum magna imbrium copia eius cubiculum de cœlo tactum fuit, & vniuerſa, quæ in eo erat, conſumpta eſt ſupellex. Sepultus eſt in templo Sancti Ioannis in Monte ſupra Portam in arca villoſo ſerico inuoluta cum ſequentibus auro deſcriptis literis.

Carolus Ruinus MDXXX. Filio ibidem poſtea humato,

additum : Antonius filius MDXXXIX.

Petrus Paulus Pariſius Card.

Bononiæ ſucceſſorem habuit Petrum Paulum Pariſium, qui poſtea Cardinali dignitate donatus fuit.

IOANNES CROTVS.
Cap. CXLIV.

IOannes Crotus ex Monteferrato ortus apud Taurinenſes clarior euaſerat. Quare honeſto ſtipendio Bononiam accitus, & Carolo Ruino concurrens additus in magna erat expectione, vt eum ſuperaret, ſed in certaminibus victus nominis famæ non reſpondit paucisq; auditoribus conquiſitis, inter quos fuit Vbertinus Zucardus Corrigienſis, a qui poſtea Ferrariæ mane docuit, ægrè dignitatem ſuſtinuit. Magdalenam Landam Bononienſem vxorem duxit, ex qua nullam prolem ſuſcepiſſe dicitur.

Vbertin. Zucard. Corrigienſis.

b Crot. in l. frater à fratre an. n. 322. ff. de cond. indeb.

Demum cum ob magnam aduerſarij celebritatem emergere non poſſet, clam cum Florentinis conuenit, vt Piſis doceret. Certa itaq; die, inſalutato (quod aiunt) hoſpite, diſcedens infauſtum iter ſuſcepit; orta enim, vt quibuſdam placet, in hoſpitio inter famulum, & cauponem rixa, percuſſus intra paucos dies occubuit. Alij volunt, eum Piſas conductum gymnaſium illud ferè deſtitutum reſtituiſſe, idq; eius Epitaphium demonſtrat. Defunctus à pia Coniuge Bononiam relatus eſt, & in D. Dominici templo cum hoc Epitaphio conditus.

Ioanni Croto Monferrato Pontificij, Cæſareiq; Iuris Monarcha, qui diu Bononiæ floruit in vtraq; palæſtra. Inde Piſas euocatus deſerti iam pridem gymnaſij inſtaurato fato conceſſit, Magdalena Landa Viri B. M. oſſa referens ære proprio hoc monumentum faciendum curauit.

HIE-

HIERONYMVS BVTIGELLA PAPIENSIS.
Cap. CXLV.

BVtigella vetuſtiſſima gens Ticini plures inſignes viros habuit, quorum præcipui fuere Chriſtophorus, & Io. Petrus, qui in Patria Ius Pontificium doctiſſimè docuere, & eruditiſſima ſcripta temporum iniuria amiſſa poſt ſe reliquere. Pro Io. Petro, procul ab ædibus fratres flagellatos remouere cupienti, vt tranquillè ſtudere poſſet, Iaſon Maynus conſuluit. a Sed omnibus agnatis excelluiſſe Hieronymus videtur, qui per aliquot annos Ius ciuile in Patria profeſſus memoria omnes ſui temporis Interpretes ſuperauit, cuius vim eximiam publicè, vniuerſa aſtante Academia, & magno populi conuentu, per triduum oſtendit. Ex duodecimo enim Digeſtorum libro, & aliquot Codicis, ac ſexto Decretalium Bonifacij, & iuris Inſtitutionibus, Æglogisq; ac Georgicis, Sextoq; Aneidos Virgilij, Ouidij, Valerij Maximi, & ſeptimi naturalis hiſtoriæ Plinij, & alijs quibuſdam, quæcunq; ſibi citabantur, cum præcedentibus, & ſequentibus firmiter recitauit. Id, quod vulgo liberare appellabant. Quare magnam memoriæ, nominisq; famam adeptus Patauium conductus mane cum Ioanne Campegio Antipalo ordinarias lectiones magna cum laude explicuit, vbi inter alios Achillem Comitem Senenſem, & Marcum Mantuam, & Io. Franciſcum Ripam diſcipulos habuit. b

Chriſtophorus, & Io: Petrus Butigella Papienſes.

a *in cõſ. 218. lib. 2*

b *Rip in l. re coniuncti. n. 72. de lega. 3.*

Cum à Ludouico Gallorum Rege Gratianopoli Senator factus eſſet, aliquandiu in Gallijs Ius dixit; Sed cum Rex Decij, & Hieronymi conſilio aduerſus Iulium II. Pont. Max. ſibi infeſtum Piſas Synodum induxiſſe dicere-

S ſ 2 tur,

tur, diris damnatus eſt; impunitatem verò promittente Pontifice, nullis literis, aut blanditijs ſuaderi potuit, vt ad eum accederet. Demum, Leone rerum potito, Eccleſiæ conciliatus Romæ ius ciuile docuit, vbi non multo poſt an. Salutis M D XV. publico cum luctu deceſſit, & quod paucis antea conceſſum fuerat, ex publico illi in templo Mineruæ ſepulchrum decretum fuit. Ad quod vniuerſa Academia, & frequens populus cum celebri pompa deduxit, ſequens appoſitum eſt Epitaphium.

Hieronymo Butigellæ Papienſi Diuini, humaniq; Iuris Interpreti Clariſs. cuius virtus illuſtris poſt varios aduerſæ fortunæ caſus à Leone X. ex ſacro patrum Senatu recognita eſt, quemve meriti honoris necdum ſede potitum vt terris indignum medio ætatis ſuæ, ac Romanæ ſpei flore cœlum rapuit. Romana Academia publico luctu, & fratres lapide iſthac bene merenti ſacrum dicarunt. Anno Domini MDXV. Vixit annos XLV.

Hic gemini Butigellæ iacet præſtantia iuris.
Cui dedit antiquum docta Papia genus.

ROBERTVS MARANTA VENVSINVS.
Cap. CXLVI.

Robertus Maranta Venuſinus anno M D XX. Salerni, &, vt aliqui volunt, etiam in Sicilia docuit, ac inter alia aureum Speculum compoſuit, quem poſtea Pomponius filius & ipſe Iuriſconſ. cum fratribus in lucem emiſit. Decem eiuſdem diſputationes Salerni, & alibi defenſæ, & aliquot iurium interpretationes extant, quas Repetitiones vocant. Eius mortis, aut monumenti nulla (quod ſciam) extat memoria. Salernitanam Academiam illuſtrauit, & ab Anglorum Rege de modo conſeruandæ bonæ valetudinis conſultus plura ad id dogmata carmine expoſuit.

FA-

FABIANVS DE MONTE S. SAVINI.
Cap. CXLVII.

FAbianus de Monte S. Sauini Aduocatus Conciſtorialis inſignem tractatum de Emptione, & Venditione edidit; Filium poſt ſe Antonium reliquit, qui Cardinali dignitate honeſtatus fuit; Et alteri eius filio natus eſt Io: Maria, qui poſtea Iulius III. Summus Pontifex fuit.

IO. FRANCISCVS BVRLA PLACENTINVS.
Cap. CXLVIII.

IO. Franciſcus Burla Placentinus Ticino & ipſe euocatus circi ter annum MDXIX. Patauij Hieronymo Butigellæ ſuffectus fuit; Cui Achilles Comes Ilcij Senenſis concurrens datus poſt ann. XII. quibus docere cœpit, Salernum vocatus in itinere obijt. At Burla Romam profectus à Clemente VII. ad Carolum V. Cæſarem Legatus mittitur. Sed cum res ex ſententia non ſucceſſiſſent, ex mœrore contracto morbo in Patria adhuc iuuenis obijt. Bononiæ etiam profeſſus eſſe dicitur.

Achilles Comes Ilcij Senenſis.

Quo tempore Burla Patauij profitebatur, Antonius Burges Hiſpanus an. Domini MD.VI. ibidem Ius explicuit, qui etiam Salerni, & Ticini docuit.

Antonius Burges Hiſpanus.

VIN-

Digitized by Google

VINCENTIVS PALEOTVS BONONIENSIS. Cap. CXLIX.

VIncentius Paleotus nobilis Bononienſis in Patria, & Ferrariæ tempore, quo Hercules primus ibi eam Academiam inſtaurauit, mane ſumma cum laude Ius ciuile docuit. Ioanni Bentiuolo, qui tum Bononiæ dominabatur, ob doctrinam, & ſales, quos opportunos edebat, mirificè carus extitit. Duas vxores habuit, & ex vtraq; liberos ſuſcepit, ex quibus filiam Philippo Beroaldo tum humaniores literas in Bononienſi Gymnaſio profitenti nuptui locauit. Is ferè totam eius vitam ſoceri manibus debitum munus ſoluens deſcripſit.

Camillus Paleot. Dyſenteria extinctus in ædem D. Iacobi octo filiorum humeris elatus eſt; Inter quos claruere duo Camilli, alter Iuris vtriusq; conſultus, alter in humanioribus literis peritiſſimus, & Alexander Pontificij, Cæſareiq; Iuris in Patria Interpres, ac Senator, ex quo nati ſunt Camillus, & ipſe Senator, & Gabriel, qui Iura per aliquot annos Bononiæ profeſſus, & poſtea Auditor Rom. Rotæ creatus ob inſignem doctrinam, & probitatem Cardinali dignitate eſt honeſtatus; ac anno Domini MDXCVII. octogenarius Romæ deceſſit, deinde eius Cadauer Bononiam delatum in Ecc. D. Petri conditum eſt. Nonnulla ſui ingenij, & pietatis monumenta reliquit, videlicet, de Bono ſenectutis, Archiepiſcopali Bononienſi de Sacri Conciſtorij conſultationibus, de Nothis, ac Spurijs; Aui etiam eius Vincentij plura in Ius ciuile ſcripta extant, & Reſponſa inter ea, quæ ab Alexandro edita fuere: Sed vt plenius eius vita noſcatur, Beroaldi verba a ſubijciam.

Alexãder Paleot.

Gabriel Card. Paleotus.

a In lib. Heptalogi, ſeu ſeptem Sapientibus.

Vox

Vox facunda Solonis, reſpicere extremæ iuſſit ſpacia vltima vitæ; ſecundum hanc Solonis ſententiam, videtur dici poſſe beatus Clariſſimus Iuriſconſultorum, & legalis doctrinæ theſaurus ſocer meus Vincentius Paleotus, nunquam à me ſine honoris præfatione nominandus, qui animi dotibus cultiſſimus diu inter legales profeſſores obtinuit in hoc gymnaſio primatum, inde diuitias bona modo partas reliquit luculentas, quales inter fœlicitatis munera numerat Plato, & Metellus expetiuit.

Domus vero Iuriſconſ. cum ſit oraculum totius Ciuitatis, ianua & veſtibulum ſoceri mei perinde ac alterius Mutij Scæuolæ maxima quotidie frequentia conſultorum, ac ſummorum hominum ſplendore celebrabatur. Principi autem placuiſſe cum maxima laus ſit, ſummusq; honor, ſocer meus Illuſtriſſimo Principi noſtro Io. Bentiuolio adeo carus, adeò iucundus fuit, vt ſine illo cænare iucundè non poſſet, vt edulia omnia ſine illius condimentis inſulſa, ingratiq; ſaporis eſſe viderentur. Erat enim fabulator elegantiſſimus, ac fandi dulciſſimus, quæ cuncta principalis mentis nubila dictorum tempeſtiuitate diſcuteret, & facetoſa vrbanitate exhilararet, qui meritò vir omnium horarum dici poterat, id quod de Aſinio Pollione ſerijs, iocisq; accommodè dictum eſt.

Ad hæc cum omnis beatitas ſine ſobole manca ſit, & mutila, vt author eſt Ariſtot. in primo Ethicorum, ex hac quoq; parte ſocer meus fœlix cenſeri poteſt, qui cum ex duabus vxoribus primarijs fœminis liberos ſex & triginta ſuſcepit, vndecim ſuperſtites reliquit; Et cum meta viuendi homini eſſe dicatur annus ſeptuageſimus, cumq; felicitas ſit in fœlicitate mori, ipſe hunc terminum tranſcendens annos impleuit tres, & ſeptuaginta, ſenioq; beatiſſimo, atq; honoratiſſimo degens nuperrimè deceſſit, alui profluuio, quod genus mortis ſanè leniſſimum eſt, quo & maximi Romanorum Imperatores obiere; Acceſſit & hic quoq; cumulus conſumandæ hominis felicitati, vt feretrum ſubierint filij octo pientiſſimi, vt paternum cadauer in ædem D. Iacobi ad ſepulchrum vſq; humeris hora veſpertina ex ritu priſcorum deportauerint, miniſterio veſpillonum, ac ſandapilariorum laudabiliter fungentes, quod vni Metello Macedonico contigiſſe

tigiſſe inter rara felicitatis humanæ exempla memoratur.

Libuit ex amoris affectu, qui potentiſſimus eſt, quo ſocer genero parentis loco eſt, in hoc diuerticulo non minus fauorabiliter quàm tempeſtiuiter excurrere, vt quem viuentem reuerenter colui, pieq; dilexi, eundem defunctum pro virili parte commendem poſteritati, quanquam viuit, vigetq; forma doctrinarum, Florent atq; in manibus habentur conſultiſſima ipſius reſponſa. Hæc Philippus Beroaldus.

BARTHOLOMAEVS CHASSENEVS.
Cap. CL.

Bartholomæus Chaſſeneus Heduus, nunc Burgundum vocant, apud Montem Cinerium celebris cauſarum patronus inter Regios fuit; Prouinciæ ſuæ conſuetudines luculentis commentarijs illuſtrauit; librum Catalogum gloriæ mundi nuncupatum edidit, in quo de varijs rerum generibus diſſerit; ſed, vt non ſemel errauit, à Clariſſimis viris acerbiſſimè reprehenditur. Tiraquellus a enim, inſcitiæ, & furti eum arguit, & librum ipſum cum titulo putridum, & inelegantem appellat, ac diuerſa quandoq; reſpondiſſe arguitur; b egregia etiam poſt ſe Reſponſa reliquit, quæ in pretio habentur.

a *c. 31. n. 18. De Nobilitate.*

b *in conſ. 23. n. 13.*

Eius mortis memoria, quod ſciam, non extat.

M. AN-

M. ANTONIVS BAVERIVS BONONIENSIS. *Cap.* CLI.

MArcus Antonius Bauerius Bononienſis floruit circiter annum M. D. docuit in Patria, Piſis, & Patauij, vbi veſpertinam Iuris ciuilis lectionem ſecundo loco interpretatus, cum æquis conditionibus nollet acquieſcere, anno M.ccccxcvi. exauctoratus diſceſſit, eiusq; loco Antonius Orſatus, qui poſtremum eius lectionis gradum habebat, nullo aucto ſalario, eſt ſuffectus; ad primum eius lectionis locum Iaſon Maynus cùm mille ducatorum honorario eſt conductus, quemadmodum ego, lectis illorum codicillis, cognoui. M. Antonius Bauerius præclara in Inſtitutiones commentaria, de Virtute iuramenti, & Mora libros poſt ſe reliquit. Quando deceſſerit, aut vbi humatus ſit, compertum non habeo. *Antonius Orſat.*

PANTALEO CALDERIVS CREMENSIS. *Cap.* CLII.

CRemenſes graui peſte precibus D. Pantaleonis, vt crediderunt liberati anno Salutis MCCCLXI. eum pro tutelari patrono receperunt, cuius etiam imagine ſignant, a vnde multi hoc nomine in eo oppido ob ſtudium, quo erga eum Sanctũ ſunt affecti, vocantur. Inter quos fuit Pantaleo Calderius, qui factus eximius Iuriſconſultus magnę exiſtimationis in patria fuit.

a *ex hiſtorijs Cremenſium, & ipſo authore.*

Tt Euenit

Euenit autem, vt conſpirantibus Cæſare Maximiliano Hiſpaniarum, ac Galliæ Regibus contra Venetos an. Salutis MDIX. Ludouicus Rex Gallorum plurima Venetis oppida ademerit; Quare Cremam quoq; ad ortus oppidum petijt. Cremenſes victori obſtare non auſi Pantaleonem Calderium, Io: Petrinum Lermam, & Iacobum Zorlam legatos ad eum mittunt, qui cum Rege pacis leges ſcriberent, inter alia oppidi adminiſtrationem Guelfis committi petierunt, quod primò ſine alterius partis præiudicio conceſſum, poſtea ratum non fuit, quin Rex oppidum adeptus adeo Gibellinis fauit, vt Pantaleonem cum Iacobo Zorla, & alijs Gratianopolim relegauerit, qui poſt aliquot menſes Aſtam tranſlati, & inde Mediolanum, tandem in patriam ſunt reuerſi. Pantaleo, ne Gratianopoli otioſus degeret, vbi iuris gymnaſium florebat, luculentum commentarium edidit a quod non mediocrem iurium ſtudioſis opem affert.

a *in l. 2. C de reſcind. vendit.*

NICOLAVS BOERIVS. Cap. CLIII.

Nicolaus Boerij filius à Monte Peſſulano Galliæ Narbonenſis Caſtro, b in Patria Iuri Ciuili, & Pontificio ſtuduit ſub Præceptoribus Viner, & Ancharano Ray, qui vulgo le petit Pape vocabatur, & ab ijſdem in vtroq; Iure gradum Baccalariatus accepit; Inde ob peſtem recedere coactus Biturigibus Iuris licentiatus eſt effectus, c vbi Aduocati officio functus eſt, mox magni conſilij Regis Ludouici, & Burdegalenſis ordinarius conſiliarius, & poſtremo Senatus Præſes fuit, vbi cum Bertrando à Caſaignes Domino Stantefortis ibidem Senatore, & iurium profeſſore, nonnullos, qui in Ciuitate Agenenſi anno MDXIII. ſeditionem mouerant, puniuit.

b *Boer. de ſedit. in 1. pramiſs. ſub n. 30.*

c *Boer in addit. ad pręfatio Dini de reg iur in 6 & vlt addit.*

uit. a Eiuſdem Senatus deciſiones ſcripſit, & plura Dini commentario ad tit. de reg. iur. in VI. addidit, & librum de Ordine graduum compoſuit, & alium de Poteſtate Legati à latere.

a Boer. in d. præmiſs. ſub n. 42.

Docuit & in Monte Peſſolano Iacobus Rebuffus, vbi tres poſtremos Codicis libros eſt interpretatus. b

Iacobus Rebuffus.
b Guido Papa deciſ. 218.

FRANCISCVS CVRTIVS IVNIOR.
Cap. CLIV.

ALter fuit Franciſcus Curtius ſenioris ex ſorore nepos, c qui in auunculi familiam tranſiens, ab eoq; eruditus, & illius, & ſua etiam fama clarus euaſit; Pauperrimum patrem, & quatuor fratres habuit, Matthæum, qui in arte Medicina omnibus ſui temporis Archiatris excelluit, d Rolandum, e & Luchinum viros in agendis cauſis eximios, quartus, etſi non rudis, fratrum virtutem æquare non potuit. Pater filios Iuriſconſultos factos ob inopiam domo eijcere conſueuerat. Franciſcus itaq; primo Ticini Feuda, de quibus etiam ſcripſit, interpretatus, poſtea Mantuæ appellationum Iudex fuit; Rurſus in Patria profeſſus, ad M C. aureorum honorarium peruenit, f atq; pro ſumma eruditione obtinuit, vt ſine collega, ſeu concurrente ſolus interpretaretur. Demum in Franciſci Regis Gallorum conſilium adſcitus eſt.

c Curti. iuni in conſ 557. ſub n. 7. Nata conſ. 599. in fin.
d Soci. conſ. 74. inter cõſ. Curt. iuni. & ipſe conſ. 76.
e Rip. in l. re coniuncti. ſub n 72 de leg. 3.
f ipſe in præfatio. ad Codic.

Verum occupato, direptoq; à Cæſarianis Ticino, captus, boniſq; denudatus ob rerum anguſtiam ſe redimere non poterat, opportunè autem contigit, vt opera Matthæi fratris tum Patauij docentis, eò à Venetis vocatus mille aureorum honorarium conſequeretur. Quare promiſſa ſalarij pecunia militibus, datiſq; fideiuſſoribus ſe

Marcus Mantua a Nata conſ. 599. in fine.

b Sylua nup. lib. 1. ſub n. 202.

c Rube Alexãdr. conſ 6 ſub n. 3.

d Soci iuni. cõſ. 30. ſub n. 19 in 1.

Rolãdus, Frãciſc⁹ Hieronym. filij Frãciſci Curtij.

liberauit. In Patauina Academia M. Mantuam concurrentem habuit; Inter alios M. Antonium Natam, a Ioannem Neuizanum Aſtenſem Syluę nuptialis auctorem inſtituit. b Chriſtophori Albanicij Papienſis, qui ibi profitebatur, c filiam ſibi deſponſatam, orto diſſidio, vxorem non duxit. Demum morbo Apopletico correptus obijt Patauij anno MDXXXIII. die XXVII. Iunij d cum annis XL. docuiſſet, Rolando, & Franciſco Hieronymo filijs poſt ſe relictis, qui poſtea & ipſi Iuriſconſulti fuerunt.

IOANNES NEVIZANVS ASTENSIS.
Cap. CLV.

e Sylua nupt. lib. 4. ſub n. 111.

Franciſcus Ioannis filius.

IOannes Neuizanus Aſtenſis auum maternum habuit e Gofredum Montafiæ Dominum; vir lepidi ingenij fuit, ac ſemper cœlibem vitam egit; Librum ſyluæ Nuptialis vulgò notiſſimum, & erudita Reſponſa compoſuit, bona in agro Tiliolarum, vbi Domini Montafiæ dominabantur, plura poſſedit, ob eaq; cum Paulo Viſca Cherienſi diu litigauit, qua lite non dum ſopita deceſſit, Georgio Comite Montafiæ, & Tiliolarum Domino hęrede inſtituto. Franciſcum filium naturalem ex Iacobeta, quam poſtea nuptui locauit, ſuſceptum reliquit, qui & ipſe Iuriſconſultus bonis omnibus ſpoliatus ad extremam inopiam, ac demum inſaniam peruenit. Ioannes ipſe obijt anno MDXL. vt ex teſtibus coram me examinatis conſtat.

* *
*

IO.

IO. FRANCISCVS BALBVS. *Cap.* CLVI.

IO: Franciſcus Balbus in Auilianæ Ligurum ſubalpinorum oppido natus, Stephanum patrem, & tres fratres habuit, Io. Petrum, & Nicolaum, qui primò patrimonij Caroli Ducis Sabaudiæ, mox eius Senatus Præſes fuit, item Io. Baptiſtam, qui Legatus apud Carolum Quintum Cæſarem obijt.

Taurini Iacobinum à Sancto Georgio, Io. Franciſcum Purpuratum, Thomam Parpaleam, & Claudium Seiſſellum audiuit, vbi tyrocinio legum depoſito veſpertinas lectiones eruditè explicuit, ac nobilem tractatum Præſcriptionum, & Reſponſa, quæ non apparent, edidit. Memorati Caroli Ducis Allobrogum Senator fuit, demum, ſola filia poſt ſe relicta, deceſſit. Ex fratre Nicolao Præſide tres nepotes reliquit, Carolum Abbatem, Laurentium Vernoni Dominum, & Gottifredum Emanuelis Philiberti Ducis Senatorem. Ioannes Balbus à Philippo Vicecomite ad Alfonſum Regem Aragonum cum Petracotta Orator eſt delegatus, vt illum à bello contra Franciſcum Sfortiam gerendo diſſuaderent, ſed nihil egerunt. Hunc noſtri Balbi progenitorem eſſe non dubito.

Iacobin. à S. Georg. *Io: Franciſcus Purpuratus.* *Thom. Parpalea.* *Claudius Seiſſel.*

* * *

Io.

Digitized by Google

IO. FRANCISCVS A RIPA PAPIENSIS.
Cap. CLVII.

DEfuncto Iaſoni Mayno Io. Franciſcus Papienſis in Ticinenſi gymnaſio ſuffectus magna & ipſe nominis celebritate docere cœpit. Ex nobilibus à S. Nazario, qui à Ripa cognominabantur, deſcendit. Hæc familia vetuſtate, & nobilitate inſignis fuit, vt duo Baldi reſponſa declarant, a quæ pro aliquibus eius gentis edidit.

a 272. & 304. lib. 5.

Io. Franciſcus ſtatura puſillus, & vt ferunt, deformis, animi virtutibus corporis paruitatem correxit; Hieronymum Butigellam, Iaſonem, alioſq; audiuit. b In Patria magna cum laude per aliquot annos docuit. Inde anno M D XVIII. Auenionem amplo ſtipendio conductus Ius Pontificium, mox Cæſareum profiteri cœpit. Sed cum Ticinenſis Academia clariorum Interpretum penuria laberetur, à Franciſco Maria Duce Mediolanum accitus in Principis conſilium adſcitus eſt, ac Ticinum cum mille aureorum ſtipendio ad docendum miſſus.

b Rip. in l. re coniuncti ſub n. 72. de leg. 3.

Cum vero ob Ducis mortem in tota Inſubria bellum ſæuiret, gymnaſio deſtituto, aliquot annis vacauit, donec anno M Dxxx. rurſus Auenionem eodem ſtipendio reuocatus ad Ius ciuile explicandum redijt. Sed vix elapſo triennio, denuo Ticinum retractus anno M Dxxxiv. occubuit. Vir fuit acri iudicio, ſubtilis, elocutione facilis, & minime verboſus, & præter legum eruditionem etiam in Dialectica verſatus.

Plura in Ius ciuile, & Pontificium ſcripta reliquit, quibus non pauca Reſponſa adiecit. De peſte quoq; librum edidit. Rainerij Gentilis Iuriſconſ. & Pariſienſis curiæ Sena-

Senatoris ſororem Helenam Gentilem vxorem duxit, ex qua Tranquillum, & Gerardum, & alios quatuor filios ſuſcepit; cum hac memoria Papiæ humatus eſt.

Io. Franciſcus de S. Nazario à Ripa Iuriſconſ. primi nominis Senatori Ducis Com. Pal. Helena Gentilis vxor, & ſex liberi P.

PETRVS PAVLVS PARISIVS CARDINALIS.
Cap. CLVIII.

EAdem ætate Petrus Paulus Pariſius Conſentinus claruit, qui cum Romæ aliquandiu docuiſſet, anno M D XXI. Patauium conductus Franciſcum Sfondratum Cremonenſem concurrentem habuit, qui cum Mediolani Senator à Carolo Quinto Cæſare creatus, & Senis Præfectus, ac demum Patriæ Epiſcopus ad Cardinale faſtigium aſcendiſſet, a eius loco Marianus Socinus anno M D XXXVI. Patauij ſucceſſit.

Franciſcus Sfondratus Cremonenſis Cardin.

a Boſſius de principe n. 208.

At Petrus Paulus ibi aliquot annis profeſſus, mox Bononiæ defuncto Carolo Ruino amplo ſtipendio ſuffectus fuit. Inter alioſq; Hieronymum Priuidellum Regienſem magnæ ſpei iuuenem veſpertinæ lectionis concurrentem habuit. Ibi quinquennio magna cum laude Ius interpretatus, ingenti coacta pecunia, Cameræ Apoſtolicæ Auditoris officium emit, docendiq; munere relicto, Romæ paucis annis commoratus, tandem à Paulo III. Pont. Max. Cardinali dignitate honeſtatus fuit. Itaq; memorandi exempli res viſa duos concurrentes ad eiuſdem honoris culmen perueniſſe.

Hieronym. Priuidellus Regienſis.

Vir inſigni eruditione fuit, ſed ſordidior habitus, qui conſulentibus ſingulas Reſponſorum chartas aureo vendere conſueuerat, eumq; morem peſſimo exemplo nonnulli poſteriores ſecuti ad emungendã pecuniam pro Reſponſis volu-

volumina reddere conati ſunt. Eius verò loco Bononiam Andreas Alciatus conductus fuit. Docente Petro Paulo Patauij, ibidem Bernardinus Gammarus Bononienſis Ius ciuile docuit.

Andreas Alciat. Bernardinus Gãmarus Bononienſis.

HIERONYMVS PRIVIDELLVS REGIENSIS.
Cap. CLIX.

Hieronymus Priuidellus Regienſis Petri Pauli Lapicidæ filius Bononiæ apud Caſales Pædagogum egit, vbi Carolo Ruino, quod alijs paucis contigit, admodum familiaris, dum ſæpius ab eo ob doctrinam commendatur, notior eſſe cœpit. Ad eam deniq; fortunam peruenit, vt nobilium Senatorum, apud quos fuerat, patrocinio Bononiæ primo Inſtitutiones interpretaretur, ac deniq; ipſius Pariſij concurrens celebre Auditorium habuerit. Sed ſuper omnia cum Henrici VIII. Anglorum Regis ſuſcepta cauſa illuſtrauit.

Duxerat ille Iulij II auctoritate in vxorem Catherinam Ferdinandi Hiſpaniarum Regis filiam, & ab Arturo fratre iam defuncto Viro relictam. Sed cum Bollanæ puellæ flagrantiſſimè adamatæ connubium affectaret, matrimonium, quod cum affine contraxerat, velut contra Ius diuinum factum, criminari cœpit; Easq; nuptias nullius decreto inceſtas eſſe definere potuiſſe dictitabat. Contra Catherina, ne pudicitiæ notam pateretur, coniugium à Summo Pontifice comprobatum legitimum defendere. Vbi ea res in controuerſiam venit, vndiq; in Italia doctrina præſtantes Aduocati ſunt conquiſiti, & Priuidellus, Caſalibus fauentibus, Regis patrocinium cum CC. annuorum aureorum honorario obtinuit.

Cum

Digitized by Google

Cum verò ante Clementem VII. Pont. orandum eſſet, Romam miſſus denos aureos diurnos pro mercede tulit. Demum ſententia aduerſus Henricum lata, Bononiam reuerſus non diu ſuperſtes fuit. Cum enim quendam Regienſem, qui pro tutela corporis Bononienſem à S. Georgio occiderat, reum factũ pro patriæ neceſſitudine acrius defenderet, etiam contumelijs accuſatorem onerauit. Verba animo altius inſidentia hominem ad facinus impulerunt. Dum itaq; Hieronymus ad docendum proficiſcitur, à Sicario tranſfoditur, ſtatim domum delatus, ac nondum veſtibus exutus, erumpente ſanguinis flumine, inter familiarium manus expirauit. Extremis verbis pie ſe percuſſori ignouiſſe ſæpius repetijt. Iuuenis ante diem præreptus, ſi diu ſuperuixiſſet, magna iam nominis claritate comparata, primum inter Profitentes locum obtinuiſſet.

GVLIELMVS PONTANVS PERVSINVS.
Cap. CLX.

GVlielmus Pontanus Peruſinus, cum diu legum ſtudijs incubuiſſet, XXXII. ætatis annum ingreſſus publicè in patria profiteri cœpit, deinde veſpertinæ lectioni explicandæ præfectus tantam eruditionem oſtendit, vt inter clariſſimos ſui temporis interpretes haberetur; Vir fuit non ſolum ſubtilis, ſed & maturi ingenij qui graui iudicio iurium difficultates ſoluere conſueuit. Cum XLV. annis docuiſſet, planè ſenex annum iam agens LXXVII. vltimum vitæ diem clauſit, Anno Salutis MDLV in D. Dominici æde cum hac inſcriptione humatus eſt.

D. Gulielmo Pontano Prob. & Iur. Prud. Præcl. quam an. XLV. ſumma cum glor. Pub. Prof. eſt. Vix. an. LXXVij. Ob. M.D.LV.

LVDOVICVS GOZADINVS BONONIENSIS.

Cap. CLXI.

LVdouicus ex nobili Gozadinorum familia Bononiæ anno M CCCC LXXIX. natus vbi primum in humanioribus literis eſt inſtitutus, ad Ius ciuile ſe contulit. Laurea adeptus magna celebritate matutinas lectiones explicare cœpit. Redarguitur, quod in eadem cauſa ſibi contradixerit. a Nicolaus Gozadinus in Caſtro Bologneſio ius dixiſſe reperitur. b Demum anno ætatis LVII. & Salutis MDXXXVI. decedens apud Seruitas humatus à Bononienſi Senatu hoc monumentum promeruit.

a *Soci. iuni. conſ. 117 in Themate lib. 2.*

b *Imol. conſ. 19. Nicolaus Gozadinus.*

Ludouico Gozadino inſigni legum Interpreti Senatus Bononienſis. Vixit an. LVII. Obijt anno MDXXXVI.

MARIANVS SOCINVS SENENSIS.

Cap. CLXII.

MArianus Socinus primi Mariani ex Alexandro filio & ex Laura Aringleria nepos natus eſt Senis anno M CCCC LXXXII. IIII. Kal. Aprilis, vſq; ad pubertatem vt plurimum valetudinarius, vbi ad XIIII. an. peruenit, peſte, quæ tum dira per Italiam graſſabatur correptus magnum vitæ diſcrimen ſubijt, ſed puſtula ſub ſiniſtra ala coorta præter omnium opinionem conualuit.

In humanioribus literis ab Angelo Fundo inſtructus, Ius ciuile à Francisco Turco, Bernardino Beneuolente, *Frãciſcus Turcus.* *Bern. Beneuolẽts.* Io. Baptiſta Sancto, Simone Borghesio, & Antonio Benafro tum Senis profitentibus per ſexennium accepit. *Io Baptiſt. Sãct'.* *Simõ. Borgheſius.* Ex his Antonius in Pandulfi Petrucij patriæ imperantis conſilio fuit. *Anto. Benafrus.* Mox Bononiæ Bartholomæum patruum audiuit, quem cum amiſſa voce in Patriam deduxiſſet, ibi publicè diſputauit, ac depoſiti tyrocinij inſignia à Benafro vice patrui fungente anno ætatis XXI. ſumpſit.

Primum Inſtitutiones per quadriennium, ac poſtea per triennium extra ordinem alias legum partes interpretatus Lancellottum Polytum concurrentem habuit, quicum magno ſtudioſorum concurſu acria certamina exercuit. *Lãcellot. Polytus.* Interea Camillam Saluettam Pauli filiam honeſtiſſimam matronam vxorem duxit, ex qua decem filios, & tres filias ſuſcepit, quibus, paucis exceptis, ſuperſtes fuit. Cum vero altero anno Ius Pontificium, altero Ius ciuile mane ex ordine docuiſſet, poſtremo ad veſpertinam lectionem translatus magna cum laude per quadriennium eſt profeſſus. Exinde Piſas cum CCCL. aureorum ſtipendio à Republica Florentina conductus, ac poſtea aliorum quinquaginta honorario auctus Hieronymo Detto Florentino ſecum acriter concurrente, ægrè Auditorum frequentiam ſuſtinuiſſe dicitur. *Hieronym. Dettus Florentinus.* Ibi natæ Virginiæ Philippum Decium Luſtricum patrem fecit. Poſt ſeptennium in Patriam reuocatus, Rainaldum Petrucium, qui poſtea Romæ Rotæ Auditor fuit, & Hieronymum Verium aduerſarios habuit. *Rainald. Petruci'.* *Hieronym Verius.* Interea Legatus ex cauſa publica ad Remp. Florentinam miſſus, mox à Ciuibus ad Leonem X. Pont. Max. gratias acturus eſt deſtinatus, quod Ioannem Piccolomineum Senarum Prꝺſulem, & Raphaelem Petrucium Groſſetti Antiſtitem Senenſes ad Cardinalem dignitatem promouiſſet. Inde poſt annum quam in Patriam venit, Patauium vocatus, Petro Paulo Pariſio, & Franciſco Sfondrato concurrens factus, & maiorum nomine, & proprio ingenij acumine celebrior eſſe cœpit. *M D XXXVI.* Vnde Bononiam diſcedente

Vu 2 Pari-

Fabius Acorūbonus Eugubinus.

Pariſio, cum mille aureorum honorario primas tenuit; quo tempore Fabium Acorumbonum Eugubinum, qui poſtea ex Romanæ curiæ Auditore Antiſtes eſt creatus, & Gaſparem Malmignatum Lendenaria oriundum Antagoniſtas habuit.

Gaſpar Malmignatus.

Io: Antonius Rubeus Alexandrinus.

Cum vero Anno M D XL. Andrea Alciato Ticinum reuocato, Bononienſis Academia inſignem interpretem deſideraret, Marianus à X L. viris vocatus eſt. Is cum Io. Antonio Rubeo Alexandrino tum mane Patauij primam ſedem tenente turbulentam de loco contentionem exercebat, cum vterq; pari ſtipendio honeſtatus alterum excedere non poſſet. Socinus igitur, vt homini ſecum acerbius agenti ſuperior eſſet, inſtanter illius gymnaſij Præfectos orare, vt addito vel x. aureorum ſalario ſe Rubeo preferant; Illi mille aureorum metam excedere inſoliti, Marianum ludificari, dictitare, ſibi magni nominis profeſſores non deeſſe, qui minore pecunia ſint docturi. Vbi ille ſibi verba dari ſenſit, Bononienſibus M CC. aureorum honorario ſe obſtrinxit, alijs CC. pro commeatu acceptis, Tabuliſq; conſcriptis, à Gymnaſiarchis Patauij maiorem, quàm ſperare poterat, mercedem ſibi dari poſtulat. Cum ſolitum reſponſum retuliſſet, ſtatim producto noui contractus inſtrumento, *Ego*, inquit, *ex meo ſinu M CC. aureos extraho. Nunc expectabo, quos ex veſtro Doctores ſitis educturi.*

Ita Senatoribus dimiſſis, Bononiam profeſſus, dum vixit, magna nominis fama docuit. Veneti largius ſtipendium polliciti fruſtra eum retinere ſunt conati; Senenſes quoq; niſi à Bononienſibus præuenti eſſent, D C. aureorum, quod nemini antè fecerant, illi ſalarium oblaturi erant; Sed Bononienſibus obſtrictus contractum reuocare non potuit. Ei poſtea aliorum centum aureorum auctum ſalarium, immunitaſq; pro ſe, & liberis maribus cum Iure ciuitatis conceſſa fuit, & locus inter v. vir. litibus iudicandis Bononiæ Lælio eius genero eſt donatus: Sed cum eo honore fungi impediretur, eius vice Leonardus Colú-

Leonardus Colūbinus Senenſis.

binus

binus Senenſis, qui poſtea Neapoli DCCC. aureorum ſtipendio veſpere profeſſus eſt, ſubrogatus fuit.

Interea Coſmus Florentiæ Princeps Marianum M D. aureorum ſalario Piſas conducere voluit. Rex quoq; Luſitaniæ eum Conimbricam ter millium aureorum annuo ſtipendio vocauit. Et Epidaurij, nunc Raguſij dicti, duo millia aureorum ei obtulerunt, vt illorum iura municipalia componeret. A Venetis etiam, & Hercule II Ferrariæ Principe amplo ſtipendio inuitatus, a Bononienſibus, quibus ſe obſtrinxerat, diſcedere non potuit. Apud eos Camillam vxorem LXIII. annum agentem amiſit, quicum annis XLVI. vixerat.

Poſtea vxori aſſuetus parum continentèr vixiſſe dicitur; Vnde contracto morbo non ſemel ægrotauit, ac demum dum præſentaneis remedijs ſibi mederi conatur, potenti pharmacorum vi oppreſſus LXXIIII. ætatis anno deceſſit. Germanorum ſtudioſorum humeris in D. Dominici templum eſt elatus. Ex XIII. filijs, quos ſuſcepit, tantum Celſus, & Philippus ſuperſtites fuere. Patauij Aſcanium XII. annorum puerum, qui ibi in D. Auguſtini templo humatus eſt, & Alexandrum amiſit.

Is cum CC. propoſitiones per quinq; dies primò Patauij, deinde in Patria per biduum magna cum gloria ſuſtinuiſſet, an. M D XXX. ſub Philippo Decio Senis Legum Tyrocinium depoſuit, vbi cum M. Antonio Burgleſio Aduocato Conciſtoriali Inſtitutiones interpretatus, poſtea Patauij tertium ordinariæ lectionis locum mane ſupra omnium expectationem ſuſtinuit; Sed ſubortis cum Antagoniſtis factionibus, in patriam reuerſus, veſpere Hieronymo Verio, & M. Antonio Bellarmato concurrens factus ordinariam lectionem explicuit. Demum noua Maceratæ Academia inſtituta, anno M D XI quingentorum aureorum ſtipendio ibi profeſſus eſt. Sed ſequente anno concepto ex pilæ luſu frigore VI. Kal. Maias deceſſit, defuncto Maceratenſes vexillum dedicarunt. Cadauer in Patriam relatum in maiorum ſepulchro conditum fuit.

Alexander Socinus

M. Antonius Burgleſius.

Hieronym Verius.

M. Antonius Bellarmatus.

Celſus Socinus.

Ex eo, & Agnete ex Burgleſia Pandulfi Petruccij Senarū Principis nepte natus Fauſtus præclari ingenij Iuuenis Parentum veſtigia ſecuturus eſſe ſperatur. Celſus alter Mariani filius Iuriſconſ. primò in Patria Inſtitutiones, & Ius ciuile extrà ordinem profeſſus, poſtea patris gratia Bononiæ cum centum aureorum annuorum ſtipendio Iuris Pontificij, deinde patre mortuo Iuris ciuilis Interpres factus in eo munere non perſeuerauit.

Marianus mediocris ſtaturæ fuit. Materna lingua, & Muſica delectatus, quandoq; etiam in aleæ ludo ſe detinuit. Vir fuit acutiſſimus, & acris iudicij, qui Fulgoſio, & Cumano, plusquam cæteris Interpretibus tribuere conſueuerat. Verum memoriæ infirmioris, vt ſæpe ex ſcripto docere cogeretur, & raró ex tempore de Iure reſpondere poſſet, minus liberalis à Conſulentibus habitus, quibuscum de magna mercede paciſci voluiſſe dicitur. Io. Mariam a Monte, qui poſtea Iulius III. Pont. Max. fuit, & ſeptem, qui deinde Cardinales creati ſunt, Antoniumq; Auguſtinum, & alios clariſſimos viros, & me omnium minimum diſcipulos habuit. Ei hoc monumentum filij poſuerunt.

Mariano Socino iuniori Senenſis I.C.
Vixit an. LXXIV. Menſes IV. Dies XXV. Obijt an. MDLVI.
D. XX. Auguſti. Filij mæſtiß. Patri Opt. P. P.

Nicol. ab Armis.
Io. Angel. Papius Salernitanus.

Ei Nicolaus ab Armis matutinæ lectionis profeſſor eſt ſubſtitutus, donec Io. Angelus Papius Salernitanus vir eloquentiſſimus cum DCCC. aureorum honorario in eo loco eſt ſubrogatus.

IAN-

LANCELLOTVS POLITIVS SENENSIS.
Cap. CLXIII.

LAncellotus Politius Senenſis tanta ingenij fœlicitate emicuit, vt in omnibus Italiæ gymnaſijs nouas in Subſtitutionum tractatu opiniones ſumma cum laude ſuſtinuerit. Exinde ius ciuile in Patria interpretatus Io. Mariam à Monte, qui poſtea Iulius III. Pont. Max. fuit, in priuatis ædibus inſtituit. Cæterum vix XXXII. ætatis annum egreſſus, D. Dominici religionem, quam Obſeruantem vocant, pia deliberatione ingreſſus eſt. Id agnati ab eo factum fuiſſe aſſerunt, vt votum impleret à matre conceptum, dum Puer in difficili ægritudine periclitaretur. Alij ob ereptam ſibi promiſſam Conciſtorialis Auditoris dignitatem, quod eum honorem nondum delatum in cuiuſdam Reſponſi ſubſcriptione præcipitanter ſibi arrogauiſſet, conceptoq; propter illatam contumeliam dolore, ipſum religioſum factum fuiſſe tradunt. *Io. Maria à Mõte, qui Iulius III. Põt. Max. fuit.*

Cum ſeculo itaq; Iurium ſtudio penitus relicto, Dialecticæ, Philoſophiæ, ac Theologiæ diſciplinæ totus incubuit, in quibus omnibus ſub Ambroſij Catherini nomine, quod ſibi ſumpto religionis habitu impoſuerat, erudita opera edidit, & bis contra Martinum Lutherum ſcripſit. Legum tamen, quibus ſe impensè applicuerat, memoriam ſemper tenuit. Ac ſemel Lutetiæ Pariſiorum a quodam familiari Iurium ſtudioſo ad gymnaſium publicum deductus, Interpretem in ſubſtitutionum tractatu ſuam opinionem impugnantem audiuit. Iuuenis, qui Poli-

tium comitatus fuerat, ab eo efflagitauit, vt ſe tueretur, & recuſantem ni id feciſſet, ſe illum pro Politio omnibus publicaturum minatus eſt. Quare Lancellotus, qui ſe agnoſci nolebat, Gallum profeſſorem, vbi è cathedra deſcendit, XXII. acutiſſimis argumentis adeo exagitauit, vt admiratus Doctor exclamauerit, aut Diabolus es, aut Politius.

Cum verò aduerſus Bernardinum Ochinum *Apoſtatam* alia ſcripſiſſet, à Paulo III. Pontifice Minoris apud Neapolim Epiſcopus eſt declaratus. Poſtea a Iulio III. quem, dum profiteretur, apud ſe diſcipulum aluerat, Archipræſul Conſentinus creatus fuit. Ab eodem Cardinali dignitate honeſtandus, niſi Diegus Mendocius, qui illius fratrem vltimo ſupplicio affecerat, verbis Cæſaris, cuius Romæ Legatum agebat, id prohibuiſſet. Demum Neapoli anno MDLIII. iam ſeptuagenarius occubuit, & apud ſui Ordinis religioſos humatus fuit, apud quos XXIX. annis piè vixerat.

Lancellotus Galliauola Papienſis.

Alius eodem tempore claruit Lancellotus Galliauola Papienſis, qui in Patria, & Valentiæ in Narbonenſi Gallia profeſſus, magni nominis fuit.

ANTONIVS VIERIVS, ET M. ANTONIVS BELLARMATVS SENENSES.
Cap. CLXIV.

ALij duo Senenſes ambo in Iure ciuili eruditiſſimi eodem anno obierunt Antonius Vierius, dempta legum doctrina, ineptus, ac planè ridiculus, & M. Antonius Bellarmatus, cuius aliquæ extant interpretationes. Is in omni diſciplinarum genere verſatus etiam elegantem Comœdiam compoſuit. Cum in Patria docuiſſet, demum Piſas vocatus ibi deceſſit. Anno M D XL. quo & Antonius iam ſenio confectus Senis occubuit.

FRANCISCVS SFONDRATVS CREMONENSIS CARDINALIS.
Cap. CLXV.

EX Io. Baptiſta, & Margarita Homodea Triulcia natus Franciſcus, qui à Iaſone, item Bononiæ a Carolo Ruino in Iure eruditus, poſtmodum Taurini ſub Carolo Allobragum Duce Ius ciuile docuit. Cum vero Franciſcus Sfortia Dux Mediolani Senatum inſtituiſſet, inter alios in eum Franciſcum Sfon-

IO. FRANCISCVS A RIPA PAPIENSIS. Cap. CLVII.

DEfuncto Iaſoni Mayno Io. Franciſcus Papienſis in Ticinenſi gymnaſio ſuffectus magna & ipſe nominis celebritate docere cœpit. Ex nobilibus à S. Nazario, qui à Ripa cognominabantur, deſcendit. Hæc familia vetuſtate, & nobilitate inſignis fuit, vt duo Baldi reſponſa declarant, a quæ pro aliquibus eius gentis edidit.

a 272. & 304. lib. 5.

Io. Franciſcus ſtatura puſillus, & vt ferunt, deformis, animi virtutibus corporis paruitatem correxit; Hieronymum Butigellam, Iaſonem, alioſq; audiuit. b In Patria magna cum laude per aliquot annos docuit. Inde anno M D XVIII. Auenionem amplo ſtipendio conductus Ius Pontificium, mox Cæſareum profiteri cœpit. Sed cum Ticinenſis Academia clariorum Interpretum penuria laberetur, à Franciſco Maria Duce Mediolanum accitus in Principis conſilium adſcitus eſt, ac Ticinum cum mille aureorum ſtipendio ad docendum miſſus.

b Rip. in l. re coniuncti ſub n. 72. de leg. 3.

Cum vero ob Ducis mortem in tota Inſubria bellum ſæuiret, gymnaſio deſtituto, aliquot annis vacauit, donec anno M D XXX. rurſus Auenionem eodem ſtipendio reuocatus ad Ius ciuile explicandum redijt. Sed vix elapſo triennio, denuo Ticinum retractus anno M D XXXIV. occubuit. Vir fuit acri iudicio, ſubtilis, elocutione facilis, & minime verboſus, & præter legum eruditionem etiam in Dialectica verſatus.

Plura in Ius ciuile, & Pontificium ſcripta reliquit, quibus non pauca Reſponſa adiecit. De peſte quoq; librum edidit. Rainerij Gentilis Iuriſconſ. & Pariſienſis curiæ Sena-

Senatoris ſororem Helenam Gentilem vxorem duxit, ex qua Tranquillum, & Gerardum, & alios quatuor filios ſuſcepit; cum hac memoria Papiæ humatus eſt.

Io. Franciſcus de S. Nazario à Ripa Iuriſconſ. primi nominis Senatori Ducis Com. Pal. Helena Gentilis vxor, & ſex liberi P.

PETRVS PAVLVS PARISIVS CARDINALIS. Cap. CLVIII.

EAdem ætate Petrus Paulus Pariſius Conſentinus claruit, qui cum Romæ aliquandiu docuiſſet, anno M D XXI. Patauium conductus Franciſcum Sfondratum Cremonenſem concurrentem habuit, qui cum Mediolani Senator à Carolo Quinto Cæſare creatus, & Senis Præfectus, ac demum Patriæ Epiſcopus ad Cardinale faſtigium aſcendiſſet, a eius loco Marianus Socinus anno M D XXXVI. Patauij ſucceſſit.

Franciſcus Sfondratus Cremonenſis Cardin.

a *Boſſius de principe n.* 208.

At Petrus Paulus ibi aliquot annis profeſſus, mox Bononiæ defuncto Carolo Ruino amplo ſtipendio ſuffectus fuit. Inter aliosq; Hieronymum Priuidellum Regienſem magnæ ſpei iuuenem veſpertinæ lectionis concurrentem habuit. Ibi quinquennio magna cum laude Ius interpretatus, ingenti coacta pecunia, Cameræ Apoſtolicæ Auditoris officium emit, docendiq; munere relicto, Romæ paucis annis commoratus, tandem à Paulo III. Pont. Max. Cardinali dignitate honeſtatus fuit. Itaq; memorandi exempli res viſa duos concurrentes ad eiuſdem honoris culmen perueniſſe.

Hieronym. Priuidellus Regienſis.

Vir inſigni eruditione fuit, ſed ſordidior habitus, qui conſulentibus ſingulas Reſponſorum chartas aureo vendere conſueuerat, cumq; morem peſſimo exemplo nonnulli poſteriores ſecuti ad emungendã pecuniam pro Reſponſis volu-

Andreas Alciat. Bernardinus Gāmarus Bononienſis.

volumina reddere conati ſunt. Eius verò loco Bononiam Andreas Alciatus conductus fuit. Docente Petro Paulo Patauij, ibidem Bernardinus Gammarus Bononienſis Ius ciuile docuit.

HIERONYMVS PRIVIDELLVS REGIENSIS.
Cap. CLIX.

Hieronymus Priuidellus Regienſis Petri Pauli Lapicidæ filius Bononiæ apud Caſales Pædagogum egit, vbi Carolo Ruino, quod alijs paucis contigit, admodum familiaris, dum ſæpius ab eo ob doctrinam commendatur, notior eſſe cœpit. Ad eam deniq; fortunam peruenit, vt nobilium Senatorum, apud quos fuerat, patrocinio Bononiæ primo Inſtitutiones interpretaretur, ac deniq; ipſius Pariſij concurrens celebre Auditorium habuerit. Sed ſuper omnia eum Henrici VIII. Anglorum Regis ſuſcepta cauſa illuſtrauit.

Duxerat ille Iulij II auctoritate in vxorem Catherinam Ferdinandi Hiſpaniarum Regis filiam, & ab Arturo fratre iam defuncto Viro relictam. Sed cum Bollanæ puellæ flagrantiſſimè adamatæ connubium affectaret, matrimonium, quod cum affine contraxerat, velut contra Ius diuinum factum, criminari cœpit; Eaſq; nuptias nullius decreto inceſtas eſſe deſinere potuiſſe dictitabat. Contra Catherina, ne pudicitiæ notam pateretur, coniugium à Summo Pontifice comprobatum legitimum defendere. Vbi ea res in controuerſiam venit, vndiq; in Italia doctrina præſtantes Aduocati ſunt conquiſiti, & Priuidellus, Caſalibus fauentibus, Regis patrocinium cum CC. annuorum aureorum honorario obtinuit.

Cum

Digitized by Google

Cum verò ante Clementem VII. Pont. orandum eſſet, Romam miſſus denos aureos diurnos pro mercede tulit. Demum ſententia aduerſus Henricum lata, Bononiam reuerſus non diu ſuperſtes fuit. Cum enim quendam Regienſem, qui pro tutela corporis Bononienſem à S. Georgio occiderat, reum factũ pro patriæ neceſſitudine acrius defenderet, etiam contumelijs accuſatorem onerauit. Verba animo altius inſidentia hominem ad facinus impulerunt. Dum itaq; Hieronymus ad docendum proficiſcitur, à Sicario tranſfoditur, ſtatim domum delatus, ac nondum veſtibus exutus, erumpente ſanguinis flumine, inter familiarium manus expirauit. Extremis verbis pie ſe percuſſori ignouiſſe ſæpius repetijt. Iuuenis ante diem præreptus, ſi diu ſuperuixiſſet, magna iam nominis claritate comparata, primum inter Profitentes locum obtinuiſſet.

GVLIELMVS PONTANVS PERVSINVS.

Cap. CLX.

GVlielmus Pontanus Peruſinus, cum diu legum ſtudijs incubuiſſet, XXXI. ætatis annum ingreſſus publicè in patria profiteri cœpit, deinde veſpertinæ lectioni explicandæ præfectus tantam eruditionem oſtendit, vt inter clariſſimos ſui temporis interpretes haberetur; Vir fuit non ſolum ſubtilis, ſed & maturi ingenij, qui graui iudicio Iurium difficultates ſoluere conſueuit. Cum XLV. annis docuiſſet, planè ſenex annum iam agens LXXVII. vltimum vitæ diem clauſit, Anno Salutis MDLV in D. Dominici æde cum hac inſcriptione humatus eſt.

D. Gulielmo Pontano Prob. & Iur. Prud. Pręcl. quam an. XLV. ſumma cum glor. Pub. Prof. eſt. Vix. an. LXXVij. Ob. M.D.LV.

LVDOVICVS GOZADINVS BONONIENSIS. *Cap.* CLXI.

LVdouicus ex nobili Gozadinorum familia Bononiæ anno M CCCC LXXIX. natus vbi primum in humanioribus literis eſt inſtitutus, ad Ius ciuile ſe contulit. Laureã adeptus magna celebritate matutinas lectiones explicare cœpit. Redarguitur, quod in eadem cauſa ſibi contradixerit. a Nicolaus Gozadinus in Caſtro Bologneſio ius dixiſſe reperitur. b Demum anno ætatis LVII. & Salutis MDXXXVI. decedens apud Seruitas humatus à Bononienſi Senatu hoc monumentum promeruit.

Ludouico Gozadino inſigni legum Interpreti Senatus Bononienſis. Vixit an. LVII. Obijt anno MDXXXVI.

a *Soci. iuni. conſ. 117 in Themate lib. 2.*

b *Imol. conſ. 19. Nicolaus Gozadinus.*

MARIANVS SOCINVS SENENSIS. *Cap.* CLXII.

MArianus Socinus primi Mariani ex Alexandro filio & ex Laura Aringleria nepos natus eſt Senis anno M CCCC LXXXII. III. Kal. Aprilis, vſq; ad pubertatem vt plurimum valetudinarius, vbi ad XIII. an. peruenit, peſte, quæ tum dira per Italiam graſſabatur correptus magnum vitæ diſcrimen ſubijt, ſed puſtula ſub ſiniſtra ala recisa præter omnium opinionem conualuit.

In humanioribus literis ab Angelo Fundo inſtructus, Ius ciuile a Franciſco Turco, Bernardino Beneuolente, Io. Baptiſta Sancto, Simone Borgheſio, & Antonio Benafro tum Senis profitentibus per ſexennium accepit. Ex his Antonius in Pandulfi Petrucij patriæ imperantis conſilio fuit. Mox Bononiæ Bartholomæum patruum audiuit, quem cum amiſſa voce in Patriam deduxiſſet, ibi publicè diſputauit, ac depoſiti tyrocinij inſignia à Benafro vice patrui fungente anno ætatis xxi. ſumpſit. *Frãciſcus Turcus. Bern. Beneuolēt. Io Baptiſt. Sãct. Simõ. Borgheſius. Anto. Benafrus.*

Primum Inſtitutiones per quadriennium, ac poſtea per triennium extra ordinem alias legum partes interpretatus Lancellottum Polytum concurrentem habuit, quicum magno ſtudioſorum concurſu acria certamina exercuit. *Lãcellot. Polytus.* Interea Camillam Saluettam Pauli filiam honeſtiſſimam matronam vxorem duxit, ex qua decem filios, & tres filias ſuſcepit, quibus, paucis exceptis, ſuperſtes fuit. Cum vero altero anno Ius Pontificium, altero Ius ciuile mane ex ordine docuiſſet, poſtremo ad veſpertinam lectionem translatus magna cum laude per quadriennium eſt profeſſus. Exinde Piſas cum CCCL. aureorum ſtipendio à Republica Florentina conductus, ac poſtea aliorum quinquaginta honorario auctus Hieronymo Detto Florentino ſecum acriter concurrente, ægrè Auditorum frequentiam ſuſtinuiſſe dicitur. *Hieronym. Dettus Florentinus.* Ibi natæ Virginiæ Philippum Decium Luſtricum patrem fecit. Poſt ſeptennium in Patriam reuocatus, Rainaldum Petrucium, qui poſtea Romæ Rotæ Auditor fuit, & Hieronymum Verium aduerſarios habuit. *Rainald. Petruci⁹. Hieronym Verius.* Interea Legatus ex cauſa publica ad Remp. Florentinam miſſus, mox à Ciuibus ad Leonem X. Pont Max. gratias acturus eſt deſtinatus, quod Ioannem Piccolomineum Senarum Præſulem, & Raphaelem Petrucium Groſſetti Antiſtitem Senenſes ad Cardinalem dignitatem promouiſſet. Inde poſt annum quam in Patriam venit, Patauium vocatus, Petro Paulo Pariſio, & Franciſco Sfondrato concurrens factus, & maiorum nomine, & proprio ingenij acumine celebrior eſſe cœpit. Vnde Bononiam diſcedente *M D XXXVI.*

 Pari-

Pariſio, cum mille aureorum honorario primas tenuit; quo tempore Fabium Acorumbonum Eugubinum, qui poſtea ex Romanæ curiæ Auditore Antiſtes eſt creatus, & Gaſparem Malmignatum Lendenaria oriundum Antagoniſtas habuit.

Fabius Acorũbonus Eugubinus.

Gaſpar Malmignatus.

Cum vero Anno M D XL. Andrea Alciato Ticinum reuocato, Bononienſis Academia inſignem Interpretem deſideraret, Marianus à XL. viris vocatus eſt. Is cum Io. Antonio Rubeo Alexandrino tum mane Patauij primam ſedem tenente turbulentam de loco contentionem exercebat, cum vterq; pari ſtipendio honeſtatus alterum excedere non poſſet. Socinus igitur, vt homini ſecum acerbius agenti ſuperior eſſet, inſtanter illius gymnaſij Præfectos orare, vt addito vel x. aureorum ſalario ſe Rubeo preferant; Illi mille aureorum metam excedere inſoliti, Marianum ludificari, dictitare, ſibi magni nominis profeſſores non deeſſe, qui minore pecunia ſint ducturi. Vbi ille ſibi verba dari ſenſit, Bononienſibus M CC. aureorum honorario ſe obſtrinxit, alijs CC. pro commeatu acceptis, Tabulisq; conſcriptis, à Gymnaſiarchis Patauij maiorem, quàm ſperare poterat, mercedem ſibi dari poſtulat. Cum ſolitum reſponſum retuliſſet, ſtatim producto noui contractus inſtrumento, *Ego*, inquit, *ex meo ſinu M CC. aureos extraho. Nunc expectabo, quos ex veſtro Doctores ſitis educturi.*

Io: Antonius Rubeus Alexandrinus.

Ita Senatoribus dimiſſis, Bononiam profeſſus, dum vixit, magna nominis fama docuit. Veneti largius ſtipendium polliciti fruſtra eum retinere ſunt conati; Senenſes quoq; niſi à Bononienſibus præuenti eſſent, D C. aureorum, quod nemini antè fecerant, illi ſalarium oblaturi erant; Sed Bononienſibus obſtrictus contractum reuocare non potuit. Ei poſtea aliorum centum aureorum auctum ſalarium, immunitasq; pro ſe, & liberis maribus cum Iure ciuitatis conceſſa fuit, & locus inter v. vir. litibus iudicandis Bononiæ Lælio eius genero eſt donatus: Sed cum eo honore fungi impediretur, eius vice Leonardus Colũbinus

Leonardus Colũbinus Senenſis.

binus Senenſis, qui poſtea Neapoli DCCC. aureorum ſtipendio veſpere profeſſus eſt, ſubrogatus fuit.

Interea Coſmus Florentiæ Princeps Marianum M.D. aureorum ſalario Piſas conducere voluit. Rex quoq; Luſitaniæ eum Conimbricam ter millium aureorum annuo ſtipendio vocauit. Et Epidaurij, nunc Raguſij dicti, duo millia aureorum ei obtulerunt, vt illorum iura municipalia componeret. A Venetis etiam, & Hercule II. Ferrariæ Principe amplo ſtipendio inuitatus, a Bononienſibus, quibus ſe obſtrinxerat, diſcedere non potuit. Apud eos Camillam vxorem LXIII. annum agentem amiſit, quicum annis XLVI. vixerat.

Poſtea vxori aſſuetus parum continentèr vixiſſe dicitur; Vnde contracto morbo non ſemel ægrotauit, ac demum dum præſentaneis remedijs ſibi mederi conatur, potentiũ pharmacorum vi oppreſſus LXXIIII. ætatis anno deceſſit. Germanorum ſtudioſorum humeris in D. Dominici templum eſt elatus. Ex XIII. filijs, quos ſuſcepit, tantum Celſus, & Philippus ſuperſtites fuere. Patauij Aſcanium XII. annorum puerum, qui ibi in D. Auguſtini templo humatus eſt, & Alexandrum amiſit.

Alexāder Socinus · *M. Antonius Burgleſius.* · *Hieronym. Verius.* · *M. Antonius Bellarmatus.*

Is cum CC. propoſitiones per quinq; dies primò Patauij, deinde in Patria per biduum magna cum gloria ſuſtinuiſſet, an. MDXXX. ſub Philippo Decio Senis Legum Tyrocinium depoſuit, vbi cum M. Antonio Burgleſio Aduocato Conciſtoriali Inſtitutiones interpretatus, poſtea Patauij tertium ordinariæ lectionis locum mane ſupra omnium expectationem ſuſtinuit: Sed ſubortis cum Antagoniſtis factionibus, in patriam reuerſus, veſpere Hieronymo Verio, & M. Antonio Bellarmato concurrens factus ordinariam lectionem explicuit. Demum noua Maceratæ Academia inſtituta, anno MDXLI quingentorum aureorum ſtipendio ibi profeſſus eſt. Sed ſequente anno concepto ex pilæ luſu frigore VI. Kal. Maias deceſſit. defuncto Maceratenſes vexillum dedicarunt. Cadauer in Patriam relatum in maiorum ſepulchro conditum fuit.

Ex eo, & Agnete ex Burgleſia Pandulfi Petruccij Senarū Principis nepte natus Fauſtus præclari ingenij Iuuenis Parentum veſtigia ſecuturus eſſe ſperatur. Celſus alter Mariani filius Iuriſconſ. primò in Patria Inſtitutiones, & Ius ciuile extrà ordinem profeſſus, poſtea patris gratia Bononiæ cum centum aureorum annuorum ſtipendio Iuris Pontificij, deinde patre mortuo Iuris ciuilis Interpres factus in eo munere non perſeuerauit.

Celſus Socinus.

Marianus mediocris ſtaturæ fuit. Materna lingua, & Muſica delectatus, quandoq; etiam in aleæ ludo ſe detinuit. Vir fuit acutiſſimus, & acris iudicij, qui Fulgoſio, & Cumano, pluſquam cæteris Interpretibus tribuere conſueuerat. Verum memoriæ infirmioris, vt ſæpe ex ſcripto docere cogeretur, & rarò ex tempore de Iure reſpondere poſſet, minus liberalis à Conſulentibus habitus, quibuscum de magna mercede paciſci voluiſſe dicitur. Io. Mariam a Monte, qui poſtea Iulius III. Pont. Max. fuit, & ſeptem, qui deinde Cardinales creati ſunt, Antoniumq; Auguſtinum, & alios clariſſimos viros, & me omnium minimum diſcipulos habuit. Ei hoc monumentum filij poſuerunt.

Mariano Socino iuniori Senenſis I. C.
V. xit an. LXXIV. Menſes IV. Dies XXV. Obijt an. MDLVI. D. X. X. Auguſti. Filij mæſtiß. Patri Opt. P. P.

Ei Nicolaus ab Armis matutinæ lectionis profeſſor eſt ſubſtitutus, donec Io. Angelus Papius Salernitanus vir eloquentiſſimus cum DCCC. aureorum honorario in eo loco eſt ſubrogatus.

Nicol. ab Armis. Io. Angel. Papius Salernitanus.

IAN-

LANCELLOTVS POLITIVS SENENSIS.
Cap. CLXIII.

LAncellotus Politius Senenſis tanta ingenij felicitate enituit, vt in omnibus Italiæ gymnaſijs nouas in Subſtitutionum tractatu opiniones ſumma cum laude ſuſtinuerit. Exinde Ius ciuile in Patria interpretatus Io. Mariam à Monte, qui poſtea Iulius III. Pont. Max. fuit, in priuatis ædibus inſtituit. Cæterum vix XXXII. ætatis annum egreſſus, D. Dominici religionem, quam Obſeruantem vocant, pia deliberatione ingreſſus eſt. Id agnati ab eo factum fuiſſe aſſerunt, vt votum impleret à matre conceptum, dum Puer in difficili ægritudine periclitaretur. Alij ob ereptam ſibi promiſſam Conciſtorialis Auditoris dignitatem, quod eum honorem nondum delatum in cuiuſdam Reſponſi ſubſcriptione præcipitanter ſibi arrogauiſſet, conceptoq; propter illatam contumeliam dolore, ipſum religioſum factum fuiſſe tradunt. *Io. Maria à Mōte, qui Iulius III, Pōt. Max. fuit.*

Cum ſeculo itaq; Iurium ſtudio penitus relicto, Dialecticæ, Philoſophiæ, ac Theologiæ diſciplinæ totus incubuit, in quibus omnibus ſub Ambroſij Catherini nomine, quod ſibi ſumpto religionis habitu impoſuerat, erudita opera edidit, & bis contra Martinum Lutherum ſcripſit. Legum tamen, quibus ſe impensè applicuerat, memoriam ſemper tenuit. Ac ſemel Lutetiæ Pariſiorum a quodam familiari Iurium ſtudioſo ad gymnaſium publicum deductus, Interpretem in Subſtitutionum tractatu ſuam opinionem impugnantem audiuit. Iuuenis, qui Poli-

num

tium comitatus fuerat, ab eo efflagitauit, vt ſe tueretur, & recuſantem ni id feciſſet, ſe illum pro Politio omnibus publicaturum minatus eſt. Quare Lancellotus, qui ſe agnoſci nolebat, Gallum profeſſorem, vbi è cathedra deſcendit, XXII. acutiſſimis argumentis adeo exagitauit, vt admiratus Doctor exclamauerit, aut Diabolus es, aut Politius.

Cum verò aduerſus Bernardinum Ochinum Apoſtatam alia ſcripſiſſet, a Paulo III. Pontifice Minoris apud Neapolim Epiſcopus eſt declaratus. Poſtea a Iulio III. quem, dum profiteretur, apud ſe diſcipulum aluerat, Archipræſul Conſentinus creatus fuit. Ab eodem Cardinali dignitate honeſtandus, niſi Diegus Mendocius, qui illius fratrem vltimo ſupplicio affecerat, verbis Cæſaris, cuius Romæ Legatum agebat, id prohibuiſſet. Demum Neapoli anno MDLIII. iam ſeptuagenarius occubuit, & apud ſui Ordinis religioſos humatus fuit, apud quos XXIX. annis piè vixerat.

Lancellotus Galliauola Papienſis.

Alius eodem tempore claruit Lancellotus Galliauola Papienſis, qui in Patria, & Valentiæ in Narbonenſi Gallia, profeſſus, magni nominis fuit.

ANTONIVS VIERIVS, ET M. ANTONIVS BELLARMATVS SENENSES.
Cap. CLXIV.

Alij duo Senenſes ambo in Iure ciuili eruditiſſimi eodem anno obierunt Antonius Vierius, dempta legum doctrina, ineptus, ac planè ridiculus, & M. Antonius Bellarmatus, cuius aliquæ extant interpretationes. Is in omni diſciplinarum genere verſatus etiam elegantem Comædiam compoſuit. Cum in Patria docuiſſet, demum Piſas vocatus ibi deceſſit. Anno M D XL. quo & Antonius iam ſenio confectus Senis occubuit.

FRANCISCVS SFONDRATVS CREMONENSIS CARDINALIS.
Cap. CLXV.

EX Io. Baptiſta, & Margarita Homodea Triulcia natus Franciſcus, qui à Iaſone, item Bononiæ a Carolo Ruino in Iure eruditus, poſtmodum Taurini ſub Carolo Allobragum Duce Ius ciuile docuit. Cum vero Franciſcus Sfortia Dux Mediolani Senatum inſtituiſſet, inter alios in eum Franciſcum Sfon-

a Boſs. de Principe numero 208.

dratum cooptauit. a Interea vltro, citroq; miſſus effecit, vt Chriſtierna Regis Daniæ, ſeu Cimbricæ Cherſoneſi filia, & ex Caroli V. Cæſaris ſorore nata illi Duci nuberet. Eo vero defuncto, Carolus Imperator, ad quem Mediolani imperium erat deuolutum, Franciſcum Senatorem confirmauit, Vallaſiniq; Baronem, & orientalis ripæ Larij Lacus comitem creauit. Demum tumultuante Repub. Senenſi, eius vrbis moderatorem fecit. b Is ea ingenij dexteritate illius populi motus, diſcordijs ſedatis, compeſcuit, vt Senenſis ciuitatis pater fuerit appellatus, & ciuis creatus. Annam Antonij Vicecomitis, & Magdalenæ Triuultiæ filiam vxorem duxit, ex qua Nicolaum, poſtea Gregorium XIV. Pont. Max. & Paulum Cardinalis tituli Sanctæ Ceciliæ, & Franciſci Ducis patrem ſuſcepit. Mortua vero coniuge, Romam à Paulo III. Pont. Max. vocatus, & in Germaniam Legatus miſſus non multo poſt Cardinali dignitate eſt honeſtatus, mox Cremonæ Epiſcopus declaratus, vbi cum an. Sal. MDL. prima ſacra celebraſſet, non multò poſt deceſſit anno ætatis LVI. Humatus eſt in Eccleſia Cathedrali cum ſequenti epitafio à pijs filijs poſito.

b Boſs. de principe n. 208.

Nicolaus Sfondratus, qui Greg. XIV. fuit.

Franciſcus Sfondratus hic quieſcit Baptiſtæ illius F. qui, & Senator, & Conſiliarius Ludouico Sfortiæ valdè carus fuit, ob multas nobiles legationes, quas miſſu ipſius obiuit ad omnes, & Reges, & Illuſtres Reipub. & ob admirabilem intelligentiam Iuris à Carolo Allobrogum Duce Senator creatus eſt. Poſteaq; à Franciſco II. Inſubrum Duce in ordinem Senatorum Mediolani adſcriptus, in ea dignitate à Carolo V. Imp. cum in ipſius ditionem ciuitas rediſſet, retentus fuit, auctusq; conſiliarij gradu. Mortua vero vxore Anna Vicecomite lectiſſima fœmina, ab eodem ſumma cum poteſtate Senas miſſus eſt, vt eam Rempub. diſcordijs vexatam, conſilio ſuo regeret. A quibus ob egregia ipſius merita, ciuitate donatus eſt, & pater patriæ appellatus. Poſtea Romam à Paulo III. Pont. Max. euocatus in Germaniam paulòpoſt miſſus fuit, ab eodemq; in ampliſſimum Cardinalium numerum cooptatus ad Carolum Imp. magnis de rebus legatus

eſt,

eſt. ornatus demum a ſapientiſſimo, acerrimiq; iudicij ſene omnibus honoribus, quibus ſummi antiſtitis perſona decorari poteſt, mortem obituro in tabula marmorea Paxius Epiſcopus, Nicolaus, & Paulus eximia pietate praditi filij hoc monumentū poſuerunt. Vixit annos LVI. Menſ. IX. Dies VII.

IO. ANTONIVS RVBEVS ALEXANDRINVS.

Cap. CLXVI.

FRanciſco Curtio ſucceſſit in matutina lectione Io. Antonius Rubeus Alexandrinus. Is primo Ticini, deinde Valentię, a mox Taurini profeſſus Ducis Sabaudiæ Senator Palatina, & Equeſtri dignitate eſt declaratus. Demum Franciſco Curtio defuncto, Patauium vocatus, primam cathedram cum mille aureorum ſtipendio obtinuit, & M. Mantuam Antagoniſtam habuit.

a *Io. Anto. Rube. in l. non ſo-um. § morte. ſub n. 212. ff. de op. no nuncia.*

M. Mantua.

Vir magnæ fuit memoriæ, ſed minus perſpicuæ doctrinæ, & plus iuſto arrogans, intemperantiùs cum collega agere conſueuerat. Ambitioſas etiam contentiones cum Mariano Socino ibi veſpere docente exercuit, quicum de loco contendebat, & vt ſugillandi hominis occaſionem nanciſceretur, relictis ſuæ lectionis articulis, in arguendis illius opinionibus tempus conterebat. Cum vero immiti podagra laboraret, ſepius à legendo vacabat. Demum longa, difficiliq; ægritudine contracta obijt Anno MDXLIV. XVI. Kal. Aprilis, Margarita vxore, & liberis ſuperſtitibus, & in D. Ioannis in Viridario templo cum hac inſcriptione ſepultus.

Io. Antonio Rubeo Alexandrino Patricio Supremi Senatus Saband.æ Senatori Equiti, Comitiq; Cæſareo optimo viro, & Iuriſconſulto, & in profitendo Iure Ticini primum, deinde Valen-

 tia,

tiæ, tum Taurini, poſtremo Patauij primum locum ſumma cum gloria conſecuto, Margarita vxor, & mæſtiſſimi filij poſuere. Vixit an. LV. Men. III. Dies XVI. Obijt anno MDXLIV. XVI. Kal. Aprilis.

AEMILIVS FERRETTVS. Cap. CLXVII.

FErrettorum familia nobilis, ac peruetuſta Rauenna originem trahit, vt auctor eſt Io. Petrus Myletenſis Epiſcopus. Inde orti Marci Iuriſconſulti progenitores Caſtrum Francum celebre Hetruriæ oppidum ſe contulere. Anno MCCCCLXXXIX. die XIV. Nouembris eo in loco natus eſt Dominicus, poſtea Æmilius dictus patri Marco primogenitus, qui primum in liberalibus artibus vſq; ad annum XII. accuratè inſtructus, poſt eam ætatem Piſas ad diſcendum Iuris prudentiam eſt miſſus tempore, quo ibi Philippus Decius magna nominis fama docebat; Camillum Petrucium Senenſem in iure ciuili, & Io. Crotum in Pontificio per triennium audiuit. Inde Senenſe gymnaſium biennio frequentauit.

Mox Romam profectus Cardinali Saluiato Florentino à ſecretis fuit; Ibi cum in ampliſſimo Cardinalium, & Epiſcoporum cœtu Iuris propoſitiones magna cum laude diſputaſſet anno ætatis XIX. in Iuriſconſultorum numerum eſt relatus, quibus auſpicijs pro Dominico nomen Æmilij ſibi adſciuit. Tum profitendi munus oblatum accipiens titulum de Rebus creditis tanta nominis fama eſt interpretatus, vt Leo X. Pont. Max. eum ſibi à ſecretis adiciuerit.

Eo munere aliquot annis functus, illud ſponte reliquit, & domum reuerſus apud ſuos biennium tranſegit; Sed in rixa occiſo patre Marco, natale ſolum reliquit, & Tridinum Montisferrati in Liguria oppidum ſe contulit, vbi

annos

annos quatuor moratus, vxore ex Splendida familia ducta, ſex filios & filiam ſuſcepit. Eius regionis Marchio, qui partem Gallorum exercitus cum Lautreco ducebat, intrea expeditione Romam, ac Neapolim ſecum Æmilium duxit, ſed rebus infœliciter ſuccedentibus, cæſisq; Gallorum copijs, dum domum Æmilius remeat, prope Mediolanum ab Hiſpanis capitur, quibus ſexcentis aureis ſolutis opera Caroli fratris eſt dimiſſus.

Exinde in Galliam profectus Valentiæ Ius ciuile docuit. Cumq; eius nominis fama ad Franciſcum Gallorum Regem perueniſſet, ab eo accitus inter centum Viros Senatus Pariſienſis adſcribitur anno M DXXXVI. Mox ab eo ad Venetiarum Ducem, deinde ad Florentinos Legatus miſſus munus demandatum magna diligentia peregit. Quare a Marchione Montisferrati, permittente Franciſco Rege, ad Carolum V. in Hiſpaniam eſt deſtinatus. Cæſarem in Africam cum exercitu euntem eſt ſecutus. Mox in Galliam reuerſus à Franciſco Rege rurſus ad Florentinos tum à Cæſare obſeſſos Legatus miſſus annum apud eos conſumpſit.

Tandem ſubactis Florentinis, Gallias repetijt. Vnde aulam in Hicenum conuentum eſt ſecutus, eo enim Paulus III. Pont. Carolus V. & Franciſcus Rex conuenerant; illis comitijs ſolutis, Æmilius cum Senatu Pariſienſi ſe abdicaſſet, Lugdunum conceſſit. Interea a Duce Florentiæ accerſitus, ciuis Florentinus declaratur, ſed ipſe in Galliam reuerſus D L. aureorum ſalario Auenionem ad Ius ciuile docendum vocatus nondum exacto triēnio DCCC. aureorum, ac demum M. honorarium in ea vrbe primus obtinuit.

Vir facundiſſimus, ac mirificè in pauperes liberalis fuit. Suggeſtum perelegantem magno artificio, ac ſumptu ſuo ære extrui curauit, cum hac inſcriptione. *Peritum orno, imperitum dedecoro.* Falſo quoq; rumore allato, Iacobum Nauarium legum profeſſorem Auenionem Roma redeuntem, quò Legatus profectus fuerat, à Barbaris captum

ſtatim

ſtatim centum aureos ad ipſum redimendum cognatis obtulit. Extra vrbis mœnia frequenter deambulabat, rarò cœnabat, aut parciſſimè id faciebat. ... cibo & confabulationes deerant, lyram pulſabat. Multus in cogitando, ſe plus meditatione, quàm lectione profitere dictitabat. Statura mediocri, pulchro, & bene compacto corpore, gradum incedendo accelerabat. Veſtitus modeſtus, domum ſplendidè ornatam, atq; inſtructam habuit.

A Venetis Patauium inuitatus eſt, vt Hieronymo Cagnolo ſubſtituerent, & ſæpe à Valentinis, & Valentiæ doceret; Delphinatus etiam Senator eſt deſignatus. Plura in Ius ciuile ſcripſit, & librum de Signo, & Ratione inſcriptum, in quo multas leges interpretatus eſt, & alterum Bartoli Euerriculum nuncupatum, in quo eius errores congerit; Notas in Inſtitutiones, Opinionum volumen, Reſponſa, nec paucas Epiſtolas edidit. Opus etiam de Armorum ratione lingua Hetruſca compoſuit.

Vxore ac liberis amiſſis, Marcum Nicolai Fratris filium hæredem ſcripſit; ardenti febre correptus piè deceſſit. Auenioni xv. Iulij. anno MDLII. hora, qua ex ædibus ad docendum ſolebat egredi, annum agens LXIII. magna pompa elatus, ſepultus eſt in æde D. Dominici in ſacello D. Sebaſtiano dicato. Vnicè tam à ciuibus, quam auditoribus dilectus ingens ſui deſiderium reliquit, quod Simonis Crauetæ exemplum oſtendit, qui Aemilij Cathedræ ſubrogatus, cum in prima oratione eum perſtrinxiſſet, ab omnibus exploſus, & vrbe eiectus, coactus eſt diſcedere.

MAR-

MARCVS MANTVA BONAVIDIVS PATAVINVS.
Cap. CLXVIII.

EX Petro Bonauidio peritiſſimo Medico, ac ſummæ probitatis viro, qui, Mantua Patauium ſede tranſlata, Mantuæ cognomentum tulit, natus eſt Marcus anno Salutis MCCCCXCI. vii. Kal. Decemb. Is ex humanioribus ſtudijs, in quibus non mediocriter excelluit, ad ciuilis, Pontificijq; Iuris diſciplinam ſe contulit. Inter alios Præceptoribus vſus Iaſone, Carolo Ruino, & Hieronymo Butigella Papienſi clariſſimo Iuriſconſ. qui poſtea Romæ deceſſit, laurea honeſtatus, cum in minoribus lectionibus rerum copiam, dicendi facundiam, ac inſignem memoriam, qua præcipuè claruit, oſtendiſſet, Senatus Veneti iudicio Ius Pontificium per decennium explicuit. Deinde ad Iuris ciuilis lectiones matutinas interpretandas traſlatus Achilli Senenſi Salernum conducto ſuffectus eſt; ac demum, quod nulli Iuriſconſulto Patauino antea contigerat, DCCC. florenorum ſtipendium obtinuit; Collegas habuit Franciſcum Curtium Iuniorem, Io. Antonium Rubeum Alexandrinum, Hieronymum Cagnolum, & nouiſſime Tiberium Decianum Vtinenſem.

Franciſcus Curtius iunior. *Io. Anton. Rubeus Alexandrinus.* *Hieron. Cagnolus.* *Tiberius Decianus Vtinenſis.*

Non tantum docendo, ſed etiam in capitalibus Iudicijs reos defendendo magnam famam adeptus eſt. In extemporanea latinè loquendi facultate promptus, ſæpenumero bis eodem die in coronandis Doctoribus fęliciter orauit; Tantumq; ſibi auctoritatis comparauit, vt nemo ſine eo auctore legum tyrocinium deponeret. A ciuibus Princeps legationis factus pro Patria, Franciſco Donato Venetarum Principi creato luculenta oratione eſt gratulatus.

Nec

Nec ſemel ab ampliſſimo Senatu de rebus arduis conſultus prudenter reſpondit. Antiquitatibus verò mirifice delectatus, Statuarum, ac præcipuè Numiſmatum magnis ſumptibus non mediocrem copiam comparauit, quibus bibliothecam ſplendide exornauit. His addidit veras multorum iuris interpretum effigies quas ex diuerſis locis conquiſiuit.

Scripſit in vtroq; Iure XL. volumina, multa rerum varietate, & copia refertiſſima commentaria, ſcilicet Collectanea, Dialogos, Scholia, Centurias, Apophthegmata, Problemata, Æquilibrium, Enchiridia, Epitomata, & id genus plurima quæ ſingula longum eſſet enumerare. Poetica etiam delectatus nonnullas lucubrationes in Franciſcum Petrarcham, ſuppreſſo auctoris nomine, edidit. Moribus præclarus, inſigni etiam humanitate præditus fuit, ac in iudicando de alijs benigniſſimus, & ab omni penitus inuidia alienus, & quos æmulos habuit, ſemper excepit comiter, officijs iuuit, atq; omni gratia eſt proſecutus. Bonæ fuit valetudinis, viridisq; ſenectutis, ſi quidem vltra LXXXI. annum firmis viribus, & proſpera corporis ſanitate vixit; Ac bis tantum doloribus arthriticis per multos dies afflictus rarò alias morbo laborauit.

Diu ſuperſtes neminem in collegio Doctorum Patauinorum per multos annos vidit, quos illud ingrediens inuenit, quod & L. Piſo pater Piſonis illius, qui a Valerio Feſto perſummum facinus in Africa occiſus eſt, dicere conſueuerat; Neminem ſe videre in Senatu, quem Conſul ipſe ſententiam rogaſſet, tam anguſtis terminis humana vita concluditur. a Vxorem habuit, quam ſine prole amiſit. Io. Andreæ fratris minoris Medici morte in extrema ſenectute maxime contriſtatus eſt, illi totius rei familiaris curam reliquerat, quam poſtea Petrus Iuriſconſ. ex eo nepos ſuſcepit. Viuens præter ſplendidas ædes, amænosq; hortos magnificum mauſoleum in proximo templo Eremitanorum ſibi fecit, cum hoc Epitaphio.

a *Plini. iuni. lib. 2 epiſt. ad Caninium Rufum. epiſt. 7.*

M. Man.

M. Man. Bon. Pataninus Iuriſconſ. Io. Petri F. ex præſentibus futura proſpitiens præter cætera Mon. hoc S. V. F. C. Menſe Maio MD XXXXVI.

Ipſe poſtea deceſſit anno MD LXXXII. M. Martio an. ætatis XCIII.

ANDREAS ALCIATVS MEDIOLANENSIS.
Cap. CLXIX.

OMnes, qui ante ſe Ius ciuile interpretati ſunt, dicendi ornatu Andreas Alciatus Mediolanenſis longè ſuperauit, qui candida Latini ſermonis eloquentia, ac græcis inſuper literis imbutus primus noſtros iuriſconſultos latinè loqui docuit, quos ante ſe blateraſſe, non locutos fuiſſe dicebat. In omni deniq; diſciplinarum genere ita verſatus eſt, vt abſolutam iurium eruditionem eum obtinuiſſe mirum videatur.

Ex Ioanne pecunioſo negotiatore Mediolani ferè nullo parentis dolore natus, & educatus fuit. Ticinum ſtudiorum cauſa miſſus Iaſonem præcipue audiuit, & Bononiæ Carolum Ruinum; Demum anno M D XVII. vix. XXII. ætatis annum egreſſus, Ciuilis, Pontificijq; Iuris profeſſorijs Inſignibus primum ornatus, nouo apud noſtros ſcribendi genere, paradoxa, & diſpunctiones in publicum emiſit, quæ Barbaris fruſtra inſectantibus, aut ineptis literatoribus mordentibus, maximam ei in prima iuuentute laudem compararunt.

Primum itaq; Ticini profeſſus, poſtea Auenioni docuit. Deinde An. MDXXVIII. Bituriges, quò magna ſtudioſorum multitudo ad eius famam confluxit, amplo M CC. aureorum ſtipendio à Rege Franciſco eſt conductus, vbi celebri diſputatione peracta, de Verborum ſignificatione

Digitized by Google

ante omnia titulum explicuit. Semel à Delfino, qui eſt primogeniti Regis titulus, auditus CCCC. aureorum numiſmate, quod illi eius vrbis ciues obtulerant, pro inſigni munere donatus eſt. Liberalis Princeps Pompeium Magnum imitatus eſt, qui Rhodi, & Athenis ſingulis artium liberalium profeſſoribus talentum donauit.

Cæterum non multis annis Andreas in Gallijs eſſe potuit; Siquidem à Franciſco Maria Mediolani Duce pœna publicationis bonorum vocatus, domum reuerti coactus eſt, vbi Senatoria dignitate honeſtatus, aliquot annis eodem ſtipendio Ticini docuit, donec ob ingruens bellum intermiſſo Papiæ gymnaſio, Bononiam in abeuntis Pariſij locum vocatus anno M D.XXXII. mille ducentorum aureorum honorario per quadriennium ibi docuit. Exinde eodem ſtipendio Ticinum reuocatus, celeberrimam eam Academiam fecit, qua rurſus poſt biennium propter reſurgentia bella intermiſſa, ab Hercule II. Ferrariam cum M CCC L. aureorum ſalario conductus, illud gymnaſium antea deſtitutum frequentiſſimum reddidit. Tanta enim erat eius nominis celebritas, vt quòcunq; illum plurimi Auditores ſequerentur.

Interea contigit Paulum III. Pont. Eccleſiæ vrbes inviſentem eò proficiſci, vbi Alciatum comiter exceptum, & ab omnibus Præſulibus non ſine magna admiratione ſpectatum, ad Eccleſiaſticos honores, & tùm, & aliàs ſæpius inuitauit. Sed cum temerè profitendi munus deſerendum non eſſe arbitraretur, ſolo Protonotariatus honore contentus ab alijs abſtinuit. Cęterum poſt quadriennium, quàm Ferrariam venit, reſtituta Ticinenſi Academia, eò reuerti compulſus, Mediolani iterum Senatoriam, & Palatinam dignitatem à Cæſare obtinuit. A' Philippo quoq; Hiſpaniarum Rege, cum Papiam veniſſet, aureo torque donatus fuiſſe dicitur.

Auarior habitus eſt, & cibi auidior. Veteres Iuriſconſultos imitatus Reſponſa reddebat breuiſſima, quæ duobus tantum aut tribus Iuribus nitebantur. In opulenta

caufa

cauſa cùm CCC. aureos recepiſſet, pluresq; *Mariano* Socino numeratos fuiſſe audiuiſſet, *Meliorem*, inquit, *habuerunt negotiatorem, non Iuriſconſultum*. Raro in publico Auditorum argumenta audiuit, aut ea paucis verbis diluit. Et cum ſemel de ſimili, alij quam prælegens ſoluerat, quæſtione interrogaretur, vnico verbo reſpondit, idem, & diſceſſit.

Æſtiui caloris impatiens, à prandio rarò grauioribus ſtudijs incumbere conſueuerat, ſed vel aleæ luſu, vel poetæ, aut alicuius hiſtoriographi lectione detinebatur. *Ma*trem diu habuit ſuperſtitem, qua defuncta, collegium ſtudioſorum Ticini inſtituere voluit: Sed à petulantibus iuuenibus iniuria affectus, mutata voluntate, Franciſcum Alciatum, quanquam longa cognatione remotum, ſed magnæ ſpei iuuenem, quem apud ſe aluerat, & ſuſtentauerat, nominis, ac profeſſionis hæredem reliquit, qui in eius defuncti cathedra ſuccedens breui celebris factus eſt. Poſtea literis Borromei Cardinalis, quem diſcipulum habuerat, Romam vocatus à Pio IIII. Epiſcopus, & Datarius, ac demum Cardinalis eſt declaratus. *Franciſcus Alciatus Cardinalis.*

Obijt Romæ, ſepultus eſt in Eccleſia S. *Mariæ* de Angelis ad Thermas Diocletianas cum hoc Epitaphio.

D. O. M. S.

Et memoriæ Franciſci Alciati Mediolanenſis tit. S. Mariæ in Porticu S. R. E. Præsbyteri Cardinalis virtute, humanitate, officio, J. V. ſcientia, ac cæteris omnibus diſciplinis florentiſſimi Carthuſienſis familiæ protectoris. Vixit ann. LVIII. M. II. D. xviij. Obijt anno Sal. MDLXXX. xiij. Kal. Maij.

Paulo inferius

Virtute vixit. Memoria viuit.

Gloria viuet.

Andreas vero plurimis in vtrumq; Ius interpretationibus, quæ notiſſimæ ſunt, editis, ex cibo, quem largiorem ſumere conſueuerat, morbum contraxit, & cum LVIII. ætatis annum non excederet, obijt An. M D L. Prid. a Id. Ianuarij, & in D. Epiphanij templo cum hoc Epitaphio ſepultus fuit.

a *Soci. iuni. conſ. 32. ſub n. 3. lib. 4*

Andreæ Alciato Mediolan. Iuriſcon. Com. Proto. Apo. Cæsq; Senatori, qui omnium doctrinarum orbem abſoluit, primus legum ſtudia antiquo reſtituit decori. Vixit annos LVIII. Menſes VIII. Dies IIII. Obijt pridie Idus Ianuarij MDL.

Vir fuit corpulentus, proceræ ſtaturæ, patentibus, & prominentibus oculis, latis, & craſſioribus labijs, ac fuſci coloris.

HIERONYMVS CAGNOLVS VERCELLENSIS, ET TIBERIVS DECIANVS VTINENSIS.
Cap. CLXX.

DIem functo Pataiuij Io. Antonio Rubeo Alexandrino anno MDXLIIII. eius loco in matutina lectione Hieronymus Cagnolus Vercellenſis ſucceſſit. Is cum Taurini diu docuiſſet, Sabaudiæ Ducis Senator creatus, & Equeſtri dignitate exornatus fuit. Demum Patauium conductus M. Mantuam Bonauidium concurrentem habuit. Cum minus expeditam pronuntiationem haberet, primis annis non admodum pleno auditorio docuit. Poſtea verò clarior factus magna frequentia profiteri cœpit, donec mille & ipſe aureorum ſtipendium meruit.

Vir

Vir fuit multæ lectionis, & potius laborioſus, quàm ſubtilis, ſed qui à ſolida, veraq; doctrina non diſceſſit; In regulas Iuris, & matutinas lectiones ſatis erudita commentaria edidit. Cum inſtantibus Bacchanalibus ab Auditoribus exploderetur quaſi futura præſagiens monuit, vt audirent, quod ſe modico adhuc tempore eſſent viſuri. Nec dicto euentus defuit; Si quidem intra paucos dies febre correptus ſtranguriam pati cœpit, ac demum Kal. Februarij ante diluculum anno M D LI. cum nondum ſexageſimum ætatis annum attigiſſet, non ſine magno Academiæ luctu obijt, liberis poſt ſe relictis. In D. Franciſci templo cum vera effigie, & hoc Epitaphio conditus fuit.

Hieronymo Cagnolo Vercellenſi Viro opt. & in Iuris ciuilis ſcientia inter noſtræ ætatis eminentiſſimo, ac propterea Taurini primum, deinde Patauij maiore ſtipendio, quam quiſq; alius, Ius ciuile magna cum laude, atq; omnium admiratione profeſſo, nobili genere, Illuſtriſſimi Ducis Sabaudiæ munere Senatorio, & Equeſtri dignitate perfuncto, Fil. erga talem Patrem pietate hoc monumentum Poſ. Vixit an. LIX. Obijt Kal. Februar. MDLI.

Huic Tiberius Decianus Vtinenſis ſucceſſit, qui ex Iuriſconſulto natus primum in Patria, deinde Venetijs Aduocati officio functus, mox Vicentiæ, & Patauij Bernardo Nauagerio Prætori qui poſtea Cardinalis fuit, aſſedit. Inde ad Criminalium lectionem CC. florenis conductus, nondum eo munere expleto, Franciſco Venerio, qui deinde Dux fuit, aſſedit. Demum Cagnoli loco ſuffectus magna auditorum frequentia, peramploq; ſtipendio Patauij docuit, ibiq; ſepultus eſt cum hoc Epitaphio. *Tiberius Decianus Vtinenſis.*

Tiberio Deciano Patritio Utinenſi comiti Equitiq; Clariſſimo Iuris prudentum conſultiſſ. Oratori eloquentiſſ. Litium in prætorijs prouintijs diiudicandarum diſceptatori æquiſſimo, & in Patauino Gymnaſio ſe mota æqualitate ſupremam cum ſempiterna gloria dignitatem conſecuto, cum à Ser. Reip. Ven. vt ſibi in rebus de Iure tractandis oblato ſupra ordinario Interpretis loco ampliſſ. præmijs ad vrbem accerſeretur, cum ſummo omnium mœrore anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo tertio ſanctiſſimè mortuo.

Nico-

Nicolaus Iur. C. Ioannes Franc. & Roncadinus Patri pientiſſimo Monumentum hoc fac. cur. obijt 7. Idus Feb. M D.LXXXI.

Hic Cineres Magni Deciani, ſufficit illud,
Diſces audito nomine, quantus erat.

ALBERTVS PANCIROLVS REGIENSIS.
Cap. CLXXI.

GVido Ioannes Pancirolus ex Antonio natus vir integerrimus, & negotijs, quæ exercere curabat, Regij clarus, Melchiorem D. Iacobi, & Philippi Rectorem, & Philippum, qui D. Auguſtini Heremitanorum Obſeruantium religionem profeſſus eſt, & Simonem, ac Ioannem fratres habuit. Ex Ludouica verò Lancea vxore nouem filias ſuſcepit, quæ cum maximè angeretur, quod marem parere non poſſet, D. Alberto vouit, ſi filium ſuſtuliſſet. Itaq; an. Mcccccxci i. nato à tutelari Diuo Alberto nomen impoſuit. Alium poſtea peperit, quem auum paternum renouans Antonium Mariam appellauit, qui Obſeruantium Minoritarum religionem ingreſſus Franciſcus eſt vocatus.

Albertus verò decennis patrem amiſit, vnde pupillus in ſororibus nuptui locandis maximè laborauit, cum magnã patrimonij partem ijs tradere cogeretur. In humanioribus eruditus xvii. ætatis anno primum Ticini Iaſonem, deinde Bononiæ Carolum Ruinum ſex annis audiuit, quo tempore ſæpiſſimè diſſerendo, & cum præceptoribus congrediendo clarus euaſit. Demum veniente deponendi tyrocinij tempore, Ferrariæ an. ætatis xxv. à Io. Maria Riminaldo lauream accepit; In Patriam magna nominis fama reuerſus primo, quo venit, die, in magnis cauſis patronus vocatus clientum expectationem non feſellit;

In

In dieſq; celebrior factus in foro Clariſſimus euaſit.

Cum verò feſtis diebus in Chartophylacio publica Iura frequenter euolueret, in ijs nullus eo doctior euaſit. Acerrimus patriæ propugnator, eius gratia, potentium inimicitias non recuſauit. Cum Ciuitas militum hybernis grauaretur, ad Proſperum Columnam Mediolanum Legatus miſſus, ac ſæpiſſimè ad Principes Atteſtinos Ferrariam, nullum pro Ciuitate laborem, aut incommodum vnquam renuit, eamq, toto vitæ tempore conſtantiſſime defendit. In veri peritia tanti in vrbe habitus eſt, vt cum res pro certa affirmare vellent, eius Albertum Pancirolum auctorem facerent.

Poſt annum quam domum reuerſus eſt, Chaterinam Lolliam XIV. annorum puellam vxorem duxit, ex qua Antonium Mariam, & Guidum Pancirolum, qui poſtea Patauij Ius ciuile profeſſus eſt, ſuſtulit, ſed ea, craſſante peſte, anno MDXXVII. defuncta, poſt ſex annos Dorotheam Pariſettam ſecundam vxorem habuit, ex qua Io. Baptiſtam Iuriſconſultum ſuſcepit, qui Tergeſti, & Corrigij ius dixit, ſed ea quoq; poſt ſex annos defuncta, poſtea in viduitate vixit.

In educandis liberis ſolicitus, in Chriſtiana diſciplina eos retinere maximè ſtuduit. Vir fuit tenaciſſimæ memoriæ, & in reſpondendo tam promptus, vt ex tempore de certo iure non ſine omnium admiratione paſſim reſponderet. Quare confluentibus ad eum Clientibus, eius domus vrbis Oraculum habebatur. Vita integerrimus, etiam nonnullis hoc tentantibus, corrumpi nunquam potuit.

Lingua velox, moribus humanus, colloquio iucundus, & valde hilaris, cæterum iracundus fuit, ſed qui iram non teneret. Veſtium habitu mediocris, domi tamen ſemper ſplendide vixit. In Vrbe contiguis ædibus emptis, magnificè fabricauit. Alia quoq; ruri commoda ædificia extruxit, cibi, potusq; parciſſimus, breuis ſomni fuit; Bona valetudine vſq; ad ſenectutem vitam degens, cum ſeptuagenarius factus eſt, difficili catarrho laborari cœpit, à quo

aſſidue

Digitized by Google

aſſidue exagitatus eo tandem morbo LXXIII. agens annum deceſſit, primum lenta febricula correptus, vbi decubuit, vltimam ſibi diem veniſſe dixit.

IOANNES SICHARDVS, Cap. CLXXII.

IOannes Sichardus Georgij, & Chriſtinæ filius natus eſt in Biſcheffshcimij ad Tuberum flumen Franciæ Orientalis Oppido. Pater ex opifice Pandochæus factus meritoriam artem exercuit. Ioannes primum in Erdeordienſi Academia, deinde in Engolſtadienſi in humanoribus eruditus, alios docere cœpit. Inde Monachium Bauariæ Metropolim à magiſtratu ad inſtituendos eius Ciuitatis liberos honeſto ſtipendio accitus, ludo litterario aliquandiu præfuit. Mox anno MDXXII. Friburgum migrans, nobiles, & ingenuos adoleſcentes inſtituit; interea Euam Florentij Heſleri mercatoris filiam adamauit, & inſcio patre, vxorem duxit, qui cognita Sichardi eruditione nuptias comprobauit.

Biennio Friburgi exacto, Baſileam accerſitus publico ſtipendio per quinquennium ibi Rhetoricam, latinosq; auctores explicuit; ibi ope diplomatis Ferdinandi Ducis Auſtriaci ex vniuerſis Germaniæ Bibliothecis plures libros reſtituit, & Codicem Theodoſianum, Caij Inſtitutionum libros duos, Iulij Pauli receptarum ſententiarum quinq; euulgauit, nec pauca præmia à Principibus viuis retulit, quibus ea opera inſcripſit, ſed Codicis Theodoſiani octo tantum libros ab Aldarico Rege contractos, mutilatos, ac mendoſos cum edidiſſet, alijs octo additis, Ioannes Tilius locupletauit.

His

His actis Sichardus Friburgum redijt, vbi Ioannis Manlij Iuriſconſ. qui à conſilijs Maximiliano fuerat, Bibliothecâ emptâ, ſub Vldarico Zaſio, & Sebaſtiano De rero vna cum Ioanne Ficardo conuictore Iuri operam dedit, & vterq; à Derero Codicis interprete anno M D xxxi. iuris Lauream accepit; Sichardus biennio poſt huic ſtudio incumbere cœpit, Ficardus anno ætatis xix. qui ſtatim in patriam profectus eſt.

Vldaricus Zaſius. Sebaſtianus Dererus.

Cum vero Vldaricus Vuinterbengenſium Dux in antiquam dictionem, vndè eiectus fuerat, reſtitutus Tubingenſem Academiam reſtitueret, Simonem Grineum Baſilea ad humaniores litteras explicandas, & Sichardum ad Codicem interpretandum anno M D xxxv. conduxit, in eoq; munere vſq; ad vitæ extremum permanſit, & à Norimbergenſibus pro aduocato, & à Carolo V. pro aſſeſſore accerſitus. Præter Interpretis officium & Vldarico Duci, & Chriſtophoro eius filio, proprio ſalario conſtituto, à Conſilijs fuit. Dictare ſolitus remiſſiùs, tardiùs pronuntiabat. Eius in Codicem prælectiones extant.

Corripiebatur crebro nunc veſicæ, nunc Lienis morbo, donec in morbum exitialem incidit, anno itaq; M D LII. VIII. Kal. Septemb. condito teſtamento, cum prole careret, vxorem in ampla hæreditate inſtituit, quæ poſtea Lorboro...... nupſit. Filijs ſororum prius defunctorum quædam legauit, & patriæ, ac Tubigenſi Reip. duo aureorum millia in pios vſus conuertenda. Deceſſit IX. Septemb. magna funeris pompa elatus in D. Georgij templo eſt humatus; Matthias Garbitus Græcarum litterarum tunc temporis Tubingæ publicus profeſſor funebri oratione laudauit. Lapidi Sepulchri hoc diſtichon eſt inſculptum.

Conditor hic iuris vertex vtriuſq; Sichardus
O quantum claudit paruula terra virum.

RAINALDVS PETRVCIVS, LVDOVICVS BORGHESIVS, ET HIERONYMVS MALVOLTVS SENENSES.

Cap. CLXXIII.

NEmo Rainaldo Petrucio Senenſi gratioſior cathedram aſcendiſſe creditus eſt, qui procera ſtatura eminens grato, & pulchro ore non minorem maieſtatem, quam ſingularem eruditionem oſtendebat. Is Fridericum, & Ioannem maiores, alterum in Pontificio, alterum in Iure ciuili clariſſimos viros nactus, eorum veſtigia ſequi voluit. Ac primò in Patria profeſſus, demum Piſis in prælegendo primum locum tenuit, vbi celebris Intronatorum Academia originem ſumpſit. Quatuor enim ex ſuis ciuibus optimæ indolis Iuuenes, Arſiccium, Sodum, Maſconertem, & Flauum in Iure diſcipulos alebat, qui legum ſtudijs minus dediti, politioribus literis impenſius incumbebant, ac Franciſci Petrarcæ carmina inter ſe familiariter interpretabantur, Arſiccio præſertim impellente, qui etſi corpore deformis propè monſtrum referret, præclarum tamen ingenium malè habitans habebat. Præceptor reprehenſos cum parum audientes inueniſſet, illos ſe Intronatos fingere dictitabat, quo nomine ſurdiores à Senenſibus vocantur. Id ipſi in iocum vertentes ſe inuicem Intronatos appellare cœperunt. Senas poſtea reuerſi, alijs acutioris ingenij viris ſibi aggregatis, celebrem eius nominis Academiam inſtituerunt. Cæterum Rainaldus à Paulo III. Pont. Max. Romæ Conſiſtorij

Fridericus, et Frãciſcus Petrucij.

Intronatorũ Academiæ origo.

ſtorij Auditor creatus non multo poſt occubuit. Nihil poſt ſe ſcriptum reliquit, ſed ob nominis claritatem prætermittendus non fuit.

Iiſdem diebus Ludouicus Borgheſius, & Hieronymus Maluoltus vterq; ſenenſes floruerunt. Ille cum primum in Patria locum tenuiſſet, demum Maceratam conductus obijt an. M D XLI. Hic verò cum & ipſe diu Maceratæ docuiſſet, Piſas vocatus primam matutinæ lectionis ſedem obtinuit, ſæpiusq; à Coſmo Florentiæ Duce ad diuerſos Principes Legatus miſſus quadragenarius Piſis occubuit, & in Patriam relatus in templo maiore vera eius effigie ſepulchro impoſita conditus fuit.

Ludouicus Borgheſius.

Hieronymus Maluoltus.

VIGLIVS ZVICHEMVS PHRYSIVS.
Cap. CLXXIV.

VIglius Zuichemus Phryſius cum magnam ingenij indolem pręſeferret, Bernardi Buchonis patrui, qui Decanus Hagenſis fuit, pecunia maxime adiutus liberalibus ſtudijs incubuit; In Galliasq; & Italiam miſſus eximios viros Andream Alciatum, & Patauij Franciſcum Curtium iuniorem audiuit. Interea verò amiſſo patruo, cuius opibus ſuſtentabatur, Ius ciuile deſeruiſſet, niſi a Gerardo Mulerto Caroli v. Imperatoris conſiliario ad cœptam prouinciam retinendam perſuaſus, &, vt aliqui volunt, proprio ære ſubleuatus fuiſſet.

Anno itaq; M Dxxxii. Patauij in profeſſorum ordinem relatus tanta ingenij fęlicitate, & facundia Iuſtiniani Inſtitutiones explicuit, vt ante ſe alios longè ſuperauerit. Si quidem candidiſſima eloquentia, exactoq; iudicio ſingula exponens nihil vltra deſiderandum reliquit. Præter luculentiſſimam hanc interpretationem etiam Inſtitutio-

nes à Theophilo græcè conſcriptas magno ſtudioſorum commodo in lucem emiſit, quas ille, dum Conſtantinopoli Ius noſtrum profiteretur, non paucis latiùs explicatis, in græcum idioma verterat, vt Græcis latinâ legentibus Romanorum mores, & conſuetudo penitùs innoteſcerent, provt Angelus Politianus opinatur. a Præter illos enim, qui in Aula Auguſta verſabantur, cæteri græco, eodemq́, vulgari ſermone vtentes latinæ linguæ minùs docti inueniebantur.

a *in Miſcellaneis.*

Eum librum Beſſarion Cardinalis Nicenus cum reliqua plurimorum voluminum ſupellectile ſecum in Italiam attulerat, & cum moriens nobilem bibliothecam triginta millibus aureorum comparatam Venetis commiſiſſet, has Inſtitutiones apud D. Marcum diu conſeruatas Petri Bembi opera Viglius habuit, & ignotas omnibus communicauit. Alias etiam Leonis nouellas Conſtitutiones, & partem Baſilici, quo totum ius cum nouellis Leo Imperator LX. libris complexus eſt, editurus erat, niſi in Patriam propere reuocatus alijs negotijs implicitus fuiſſet.

Mox Engolſtadi docuit, vbi cùm tenue ſtipendium non augeretur, profitendi munus reliquit. Inde à Carolo V. Cæſare in Brabantia Bruxellis Senator, ac demum Senatus præſes eſt declaratus, ibi anno Salutis M D LXXVI. Ciuitate ab hæreticis occupata in carcerem coniectus, poſtea, vrbe recepta, eſt liberatus, b deinde Canonicus, Præpoſitusq́; Eccleſiæ Gandauenſis, atq́; Cancellarius, demum aurei velleris Eques creatus, poſtremoq́, Batauię, ac Gheldriæ Præfectus reliquo vitæ tempore dicendo iuri operam dedit, in quo munere tantas opes cumulauit, vt octuaginta millium aureorum centum exceſſiſſe feratur.

b *Cæſar Campanus an. 1576. lib. 7. vol. 1.*

Louanii, vbi iam an. M CCCC XXVI. celebris omnium artium Academia erat instituta, nobile ſtudioſorum Collegium condidit, & aliud prius Adrianus [illegible] P. M. extruxerat.

* * *

IO. BAPTISTA PLOTVS NOVARIENSIS. *Cap.* CLXXV.

PLota familia Nouariæ vetuſtiſſima, & inſignis fuit, nam Ioannes Plotus Eccleſiæ Nouarienſis Archidiaconus anno Salutis MCCCLXXXVII. pro *Vrbano* VI. Pont. Max. aduerſus Robertum Antipapam Clementem VII. nuncupatum egregiam operam præſtitit. Ipſe vero Io. Baptiſta matrem Claram Catiam fœminam Illuſtrem habuit. *Vxorem vero* Angelam Torniellam duxit Io: *Alouſij* Vergani Domini filiam, ex qua tres filios ſuſcepit Franciſcum Mariam, Ioſephum, & Io: Alouiſium. Ipſe nobile commentarium in L. ſi quando C. vn. III. an. Salut. MDLII. cœptum, quadriennio perfecit, quod magni operis inſtar excreuit. Hæc ipſe in fine eius commentarij.

HIERONYMVS TORNIELLVS NOVARIENSIS. *Cap.* CLXXVI.

HIeronymus ex nobiliſſima gente Torniella Nouaria oriundus Ticini primo Philoſophiæ, Theologiæq; mox Iuri operam dedit tempore, quo ſæuum inter Gallos, & Hiſpanos apud Inſubres bellum ardebat. Demum Iuriſconſultorum lauream adeptus in eo Gymnaſio Inſtitutiones cœpit interpretari; Sed militari tumultu tota ea regione æſtuante, inde coactus diſce-

diſcedere anno Salutis M DXXIV. & ſuæ ætatis XXIV. Auguſtam Taurinorum ſe contulit, vbi plurimas propoſitiones ad numerum duorum millium non modo contra Iuriſperitos, ſed philoſophos, & Theologos magno cum honore ſtrenuè propugnauit. Quare Hieronymo Cagnolo ibi tùm mane Ius ciuiſe docenti adiunctus eſt Antagoniſta.

Interea, pace inita, cum Franciſcus Maria Sfortius imperium Mediolani recepiſſet, anno M DXXXI. Ticinenſis Academia eſt reſtituta. Tum Hieronymus Torniellus ad Ius ciuile veſpere interpretandum cum Franciſco Veggio eò eſt conductus, ſed precibus Caroli Subaudiæ Ducis Taurinum reuocatus, & Senatoria dignitate honeſtatus, Antonio Rubeo Alexandrino in veſpertinas lectiones explicandas ſucceſſit. Cæterum Franciſco Sfortia Duce defuncto, cum recrudeſcente bello rurſus ad arma ventum eſſet, docendi munus deſerere compulſus Carolum Sabaudiæ Ducem ſedibus ſuis expulſum Vercellas eſt ſecutus, vbi Senator per biennium Ius dixit.

Franciſcus Veggius Papienſis.

Demum Patauium conductus veſpere Matthæum Gribaldum, mox Guidum Pancirolum concurrentes habuit; Ibi cum annis XX. docuiſſet, Ticinum reuocatus cum mille aureorum ſtipendio, quod etiam ab ampliſſima Venetorum Rep. obtinuerat, per aliquot annos ibi docuit, donec ſeptuagenarius factus occubuit. Vir fuit eminentis ſtaturæ, facie liberali, ac præclaris, candidiſſimisq; moribus præditus. Cœlibem vitam coluit, Io. Baptiſtam ex fratre filium reliquit, qui aliquot annis Iura interpretatus cœptum munus deſeruit.

Matth. Gribaldus. Guidus Pacirolus.

Io. Battiſta Torniellus.

* *
*

VGO

VGO BONCOMPAGNVS BONONIENSIS, QVI FVIT GREGORIVS XIII. PONTIFEX MAXIMVS.
Cap. CLXXVII.

BOncompagnæ vetuſtiſſimæ Bononienſium familiæ caput Boncompagnus genti nomē dediſſe videtur. Ex eo plures honeſtiſſimi viri inter alios Petrus nepos Iuriſconſultus proauus Chriſtophori deſcendit. Ex hoc Vgo an. Salutis MDII. ante horam noctis ſecundam VII. Idus Ianuarij natus eſt, qui & à Hieronymo Encarario in humanioribus ſtudijs eruditus, in Iure ciuili Ludouicum Gozadinum, & Carolum Ruinum Regienſem audiuit. Quare anno MDxxx. XVII. Kal. Octob. Iuris vtriusq; Lauream adeptus in Collegium Doctorum cooptatus eſt, quod paucis, & difficulter conceditur. Triennio Inſtitutiones Iuſtiniani, poſtea mane lectiones ordinarias profeſſus eſt. Interea bis inter XII. primores patriæ Decuriones, quos Antianos vocant, electus, & ſemel Tribunorum plebis aſſeſſor, etiam inter mercatores Ius dixit.

Ita nouennio exacto, menſe Octobri, fatis ad altiora vocantibus, Romam profectus, ſtatim Senatori Vrbis in Capitolio Collateralis aſſedit. Mox officium, quod vocant Abreuiatoris de Parco maiori, adeptus, vtriusq; ſignaturæ Referendarius declaratus id munus diu tenuit. Celebrabatur tum Tridenti Synodus Catholica, ad quam miſſus Vgo ingenij dexteritate, & conſilio in multis res Eccleſiæ iuuit. Itaq; Romam reuerſus pro Io: Baptiſta

Cicala

Cicala Genuenſi tum Camerę Auditore, qui poſtea S. Clementis Cardinalis fuit, cauſas ciuiles accuratè audiuit, cum criminalibus Hieronymus Federicus poſtea Marturanæ Epiſcopus præeſſet. Eiuſdem etiam vices Legati tenuit in Latio, quod Romæ Campaniam nuncupant. Cum vero Cicala ad Cardinalem dignitatem promotus eſſet, vacante Auditoris officio, illud Vgo titulo Regentis integerrimè exercuit, & cum magna integritatis fama in dies creſceret, Secretarius Apoſtolicus factus, etiam Signaturam gratiæ, quam conceſſum appellant, obtinuit. Deinde anno M D LVIII. veſtæ, quod Apuliæ Dauniæ ad Garganum montem oppidum eſt, Epiſcopus renuntiatus, non multo poſt prima ſacra celebrauit.

Mox ad Concilium Tridentinum, quod eſſet Antiſtes, accitus, apud Patres doctrina, & moribus claruit; Peracta Synodo Romam reuerſus aſſiſtendi in ſacello, quod Capellam vocant, Summo Pontifici tandiu munus habuit, donec anno M D LXV. IV. Idus Martias, qui dies D. Gregorio dicatus eſt, à Pio IV. Cardinali dignitate ſub S. Siſti titulo eſt honeſtatus. Mox ad Philippum Regem Hiſpaniarum Legatus à latere miſſus ſuſceptam prouinciã ex voto confecit. Inde egreſſus Signaturam (vt vulgò dicunt) Breuium Apoſtolicorum, quæ Cardinalibus tantum defertur, pro munere incredibili iuſtitia, & dicendi libertate vsq; ad Pontificatum exercuit, ſæpe enim Pio V. aliqua extra ordinem ſtatuenti acriter reſtitit.

An. verò M D LXXII. Pio V. defuncto poſtridie quàm conclaue ingreſſus eſt, III. Idus Maij poſt horam XXII. omnium conſenſu Summus Pontifex eſt declaratus, & Gregorius XIII. dictus, quòd die D. Gregorio dicato Cardinalis eſſet creatus, ſuum purpureum Galerum cum titulo ipſo S. Sixti Philippo Fratris filio dedit. Plurium iudicio, & ipſius etiam Pij V. eo honore dignus habitus, ſi quidem proxima ſede vacante cum de nouo Pontifice eligendo tractaretur, eum cæteris prætulit. Eccleſiæ ergo regimen adeptus publica, priuataq; negotia diligenter

tractauit, ſingulorum enim cauſas, paucis interpoſitis diebus, ſtudioſiſſimè, ac magna animi tranquillitate audiuit. Nuſquam audacius loquentibus iraſci, aut alicui minari eſt auditus, timidos blandiùs appellando confirmabat, rudes ſæpe interrogando intelligebat, & omnibus mitis apparebat, de ſontibus parcè ſupplicium ſumi permittebat, in pauperes mirificè liberalis, magnam in ſubleuandis inopibus pecuniam inſumpſit, in ſe autem, & familiam parcus.

Anno Iubilei M D Lxxv. Portam Sanctam pro more aperuit, quo Principes, ac Prælatos per litteras Romam inuitauit, ac, vt quoſcunq; faciliùs alliceret, in vniuerſa Eccleſiæ ditione hoſpitibus victus, & equorum meritoriorum pretium taxauit, atq; in Æde Trinitatis eos, qui peregrinationis fidem feciſſent, per triduum aluit, qui eam probare non poterant, ſatis erat, ſi Sacerdotis confitentis Romæ Symbolum oſtendiſſent, quo homo peregrinus indicabatur.

Cum verò totam ferè Germaniam ad impietatem prolapſam cerneret, ſaluberrimum ad extirpandos hæreticos remedium, antea quidem inuentum, ſed propè deſtitutum renouauit, atq; adeo omni ſtudio ampliauit. Collegium enim Germanorum nuncupatum inſtituit, in quo Germanos pueros aluit, atq; in linguis, omnibuſq; diſciplinis, doctiſſimis viris ex Societate Ieſu eò conductis, erudiri curauit, quorum numerus vſq; ad mille quandoq; fuiſſe fertur, amplaſq; in eos educandos Eccleſiæ opes contulit. Aliud etiam Græcorum Collegium eo modo erexit. In Gratxi quoq; Stiriæ oppido Gymnaſium erexit, in quo xv. adoleſcentes erudiri præcepit, ac ſingulis quinquagenos annuós aureos numerauit. Aliud eodem modo Pragæ, quæ metropolis eſt Boemiæ, introduxit, & Viennæ Auſtriæ Ciuitate xxx. iuuenes ſimili liberalitate aluit, & quinquaginta Olmutij, quæ Morauiæ, ſeu Marcomanorum eſt metropolis, in quos centenos menſtruos aureos eſt elargitus. Academiam præterea Romæ,

accerſitis profeſſoribus memoratæ Societatis Ieſu, inſtaurauit, & magnificentiùs ædificauit.

Gratiani etiam Decretum multis ſcatens mendis expurgauit, ac vagas Pontificum conſtitutiones in vnum collegit, ac ſeptimum librum alijs Canonibus adiecit, Gregorianum nuncupatum. Annum deinde à C. Iulio Cæſare correctum, & nunquam amplius mutatum emendauit, qui aliquot diebus præter lapſus erat, & vt Paſcha ſecundum Nicenæ Synodi normam celebraretur, ad tempora ab ea definita retraxit, ac decem diebus Octobri ademptis, iuſſit quintam eius diem pro xv. nominari; id fuit anno M D LXXXII. itaq; Sole die vigeſima prima Martij Arietis ſignum tunc ingrediente, Paſcha poſt eius lunæ plenilunium celebratur, id antea Andronicus Palæologus Imperator facere cogitauit, ſed pluribus bellis impeditus, & quia alios Principes nouo anno non aſſenſuros dubitauit, à negotio deſtitit. a

a Niceph. Gregor. lib. 8. cap. De Paſchatis correctione.

Hæc anni emendatio diuinitus eſt comprobata; quodam enim Nucis genus reperitur, quod tota hyeme vsq; ad noctem D. Ioannis Baptiſtæ folijs, ac fructibus velut arida caret, mane verò eius diei, more aliarum, folijs, fructibusq; induta reperitur. Hæ poſt eius anni correctionem decem diebus priuſquàm antea conſueuerat, ideſt eadem nocte D. Ioannis, quæ retroceſſit, & non vt antea, vireſcere cæpit. Exules ſub eo impunè per Eccleſiæ agros ſunt craſſati, quos cum milite conſcripto coercere cæpiſſet, catarrho extinctus eſt die x. Aprilis Anno Salutis M D LXXXV. ætatis vero LXXXIV. cum an. XIII. minus menſe ſediſſet.

Digitized by Google

FABIVS ACORVMBONVS EVGVBINVS.
Cap. CLXXVIII.

EX Hieronymo Acorumbono Eugubino eximio Medico natus eſt Fabius an. Salutis M D II. qui in prima iuuentute in Iurium ſtudijs verſatus non ſecus ac generoſa planta, quæ citò fructus parere dicitur, XXI. ætatis anno legum rudimenta depoſuit, ac poſt biennium quam Iuriſconſultus creatus eſt, Patauij celebri auditorio Iuſtiniani Inſtitutiones duobus annis profeſſus eſt. Mox Romæ ædibus incendio combuſtis, vt res ex igne ſuperſtites colligeret, eò profectus Iuris Pontificij lectionem nullo concurrente, vel eo nullius nominis exiſtente, obtinuit. Inde nondum exacto quadriennio, Patauium reuocatus primum Franciſco Curtio, ac Marco Mantua Bonauidio, mox Io: Antonio Rubeo concurrens datus eſt. Poſtremo cum Mariano Socino magna Auditorum frequentia veſpertinarum lectionum orbem impleuit.

Demum à Paulo III. qui tum Clementi VII. ſucceſſerat, Romam vocatus, primùm Conciſtorialis Aduocatus creatus eſt. Mox nondum biennio expleto, Romæ Auditor fuit; exinde Paulus IIII. vtriusq; ſignaturæ Referendarium creauit, & in ſummis Chriſtianæ Reipublicè redarium formandis negotijs in primis eius opera veluti viri integerrimi vſus eſt. Demum in breui deſcriptum Cardinalem deſignauit; Sed cum Caroli V. Cæſaris, cum quo diſſentiebat, amicum cognouiſſet, non creauit; XVIII. annis Rotæ Auditor vixit, cuius an. X. Decanus fuit. Romæ deceſſit an. Salutis M D LIX. & ætatis LVIII. ac in D. Auguſtini æde ſepultus eſt.

PETRVS CALEFACTVS PISANVS. Cap. CLXXIX.

AScorindianis nobilibus Piſanis Petrus Calefactus deſcendere creditur, qui captis Piſis à Florentinis cum cæteris omnibus patricijs patriam deſeruere, ac Plombinum migrauere, ac poſtea domino loci familiares facti, eorum Quæſtores fuere, inter quos Petrus, & Nicolaus Calefacti connumerantur.

Ex Nicolao anno M D III. Idus Iunij Petrus natus eſt Plombini, qui grandior natu factus, primus Senis ſub Simone Borgheſio, deinde Piſis ſub Philippo Decio, & Hermanocio Deto, ac Bartholomæo Socino Iuri operam dedit. Demum à Decio Iuriſconſulti laurea donatus lucæ, & Senis Iudicis officio functus eſt. Mox à Iacobo v. Plombini domino ad Carolum v. Legatus miſſus, ab eo cum Aquilæ Inſignibus Equitis, & Comitis dignitate eſt honeſtatus.

Philippus Decius. Hermanoc. Detus. Bartholom. Socin.

Interea defuncto Iacobo tutor filio impuberi datus per biennium apud Cæſarem permanere coactus eſt. Inde domum reuerſus Piſis interpretandi Iuris ciuilis munus obtinuit, ac Io: Franciſco Vegrio Papienſi adiunctus poſt eius mortem illi ſucceſſit. Marietam Tignoſam vxorem duxit, ex qua tres mares Equites Pij IV. & Iuriſconſultos, ac duas fœminas ſuſcepit. In matutinas Iuris ciuilis lectiones ſcripſit, diuerſa Reſponſa, & librum de Nobilitate edidit.

Io: Franciſcus Vegrius Papienſis.

* *
*

AT-

AYMO CRAVETTA SAVILIANENSIS.
Cap. CLXXX.

Aymo Crauetta Sauilianenſis quod nobile, & opulentum eſt Subalpinorum oppidum, Ioannem patrem eximium Iuriſconſultum Genolliæ Dominum, Ioanninam vero ex Bencia gente matrem habuit, quæ omnino ſtatuerat, eum à litterarum ſtudijs omnibus abſtinere, quod adoleſcens ea eſſet gracilitate, & infirmitate corporis, quæ labores illos haud ferre poſſet ſine euidenti diſcrimine. Verum vt filio morem gereret, rem contulit cum Aymone confeſſario ex Dominicana familia viro, quem poſtea ob vitæ ſanctitatem Beatum appellarunt. Is matri quaſi diuinans dixiſſe fertur, *Permitte, vt filius tuus iuris prudentiæ, vt optat, operam nauet, fore nimirum, vt vir inſignis euaderet, & Doctor celeberrimus.* Atq; ita Iurium diſciplinæ ſub Io: Antonio Rubeo, & Io. Franciſco Curtio Præceptoribus tanta ingenij fœlicitate incubuit, vt ante legitimum tempus cum ſexaginta florenorum honorario Taurini publicè docuerit. Deinde anno ætatis XXIII. legum tyrocinio depoſito, Cunei, vbi etiam pater eodem officio functus fuerat, Ius dixit. a Mox ad forum Taurinenſe conuerſus inter cauſarum patronos primas tenuit.

a *Craue. conſ. 186 ſub n. 5.*

Cæterum XXXIII. ingreſſus annum, Franca Io: Franciſci Purpurati eximij Iuriſconſ. & Senatus Præſidis filia vxore ducta, cum bellum in Subalpinis inter Franciſcum Gallorum Regem, & Carolum Quintum Cæſarem arderet, in arce Domini Cardeti vltra biennium ſine libris delituit. Mox circa an. MDXXXVIII. menſe Aprilis cum dimidio in Gallias Gratianopolim ſe recepit, vbi per ſeptennium

tennium

Digitized by Google

tennium plura, quæ antea ediderat, Reſponſa concinnauit, ac Lugdunum imprimenda detulit. In redditu, dum Auenione tranſit, ibi detentus in Æmilij Ferreti paulo ante defuncti cathedra ſucceſſit, cuius opiniones dum impugnat, Auditores, quibus ille mirificè gratus extiterat, mirum in modum offendit.

Quare inde diſcedere coactus, Ferrariam ſe contulit, vbi à conſilijs Herculis Ducis factus, etiam primum ve-
Ludouicus Catus. ſpere docendi locum tenuit. Verum Ludouico Cato mane ibi docenti infenſus, & peſte etiam craſſante, poſt biennium in patriam redijt. Inde Ticinum cum mille aureo-
Camill. Plautius. rum ſtipendio conductus Camillum Plautium ἀντίπαλον... habuit. Ibi quinquennio exacto ab Emanuele Philiberto Allobrogum Duce, qui paterno imperio reſtitutus nouam in Montis Regalis ciuitate Academiam inſtituebat, eò reuocatur. Aliquandiu de eo Papiæ retinendo eſt diſceptatum, tandem publicationis bonorum pœnam veritus diſceſſit.

Poſt annos octo à Bononienſibus ille mille trecentorum aureorum honorarium oblatum recuſauit. Nec multo poſt anno ætatis LXV. defunctus Taurini, vbi profitebatur, magna funeris pompa in D. Dominici templum elatus fuit. Aliquo interuallo poſt Cadauer tranſlatum eſt Sauilianum, ac ſepultum in Eccleſia S. Dominici in Sacello, quod Gentilitium eſt Crauetarum, S. Io. Baptiſtæ ſacro. Sobriè viuens ſemel tantum die cibum capiebat, tuncq; vno contentus poculo non tam vini, quam aquæ exiguo vino ſuperfuſæ. Etſi ſtudijs ſemper intentus rarò tamen ægrotauit, longa ſtatura, atq; hilari facie fuit;
Io: Franciſcus Crauetta. Plures poſt ſe liberos reliquit, inter quos eſt Io. Franciſcus Iuriſconſ. qui ingenij acumine patrem ſe doctrina ſuperaturum promittit. Ei poſitum eſt infraſcriptum Epitaphium.

D. O. M.

Aymoni Crauettæ Io. F. Genollia. C. D. Saulianenſi Iuriſconſulto.

Qui

Qui primum Taurini Iura interpretatus, Tum Ferrariæ, vbi & Senator, Hinc Auenioni, Mox Gratianopoli, Inde Ticini, Tandem ad Montem Regalem, Taurinos deniq; fœliciter reuerſus M.CC. COR. Aureorum honorario. Bononiam etiam, & Patauium longè ampliori accerſitus, Ciſalpinas, Tranſalpinasq; gentes in ſui ſummam admirationem excitauit. Toto Orbe notus ita vt dixiſſe ſat erat.

Crauetta eſt.

Vixit annos LXV. integros, ipſe integerrimus obijt Anno M.D.LXIX. VI. Id. Octob.

Franciſca Purpurata Vxor.

Io. Franciſcus. I.V.Conſ. Alexius, & Io. Baptiſta Crauettæ filij Mæſtiſſ. Poſs.

IVLIVS CLARVS ALEXANDRINVS.
Cap. CLXXXI.

IVlius Clarus Alexandrinus proauum, Nicolaum Gambarutum auum, Alouiſium patrem, & Camillum fratrem eximios Iuriſconſultos habuit, [a] pater Mediolani Senator, proauus apud Siculos Conſiliarius ampliſſimos dignitatum gradus eſt conſecutus. Ipſe anno M D L. in Ticinenſi Academia annum agens xxv. Doctoris inſulas ſuſcepit quintusq; menſis nondum elapſus erat cum a Rege Mediolani Senator eſt declaratus quo tempore receptarum ſententiarum librum componere cęperat, quem intra quinquennium abſoluit.

[a] *Iulius Clarus ſententiarũ lib. 3. in §. Donatio. quæſt. 10. et 24.*

Aymo-

Aymonem Crauettam compatrem habuit, vt ipſe ſcribit. a Deinde ex Senatore Præſes Quæſtorum extraordinariorum præfectus annonæ, & Curator à quarum publicarum a Philippo Hiſpaniarum Rege eſt creatus, vt ipſe in Epiſtola ad practicam criminalem narrat. Mox Regentis titulo in Hiſpaniam vocatus cauſas Mediolani tractauit. Cum vero Genuenſis Reſp. ob veterum, nouarumq; familiarum diſcordias in magno diſcrimine verſaretur, Clarus ad componendas diſſenſiones à Philippo Hiſpaniarum Rege eſt miſſus, ſed ipſe in itinere Cæſareæ Auguſtæ morbo correptus deceſſit. b

a *ſententiarũ li. 2. in § feudũ. quaſt. 8. verſ. et hac quidẽ Vide quæ ſcripſit antè librũ ſententiarũ in Epiſtola ad Conſaluũ Ferdinãdũ à Corduba, & ad lectorem.*

b *Cæſar Campanus lib. Hiſtor. mundi 6. vol. 1.*

HIERONYMVS ALBANVS BERGOMENSIS CARDINALIS.

Cap. CLXXXII.

HIeronymus Albanus Bergomenſis noſtra ætate inſignis variam expertus eſt fortunam. Hic genere nobilis cum Doctor creatus in patriam remeaſſet, ac ducta vxore liberos procreaſſet, Michaelem Ghiſlerium ex familia Dominicorum, qui poſtea Pius v. fuit, cum tanquam Inquiſitor Bergami præſulem examinaturus veniſſet, ab illius fautorum iniuria protexit, mox magno nobilium Venetorum ſtudio Quæſtor generalis, quem Collateralem vocant, creatus, in magna apud Venetam Rempub. dignatione viuebat. Ecce autem ſubito cuncta in luctum ſunt verſa.

Nam Dominicus eius filius, & eius frater nobilem ex Bambeſtis, dum in templo ſacris intereſt, trucidarunt; vxor viri interitum deplorans, & parricidij atrocitatem exagerans, vindictamq; lacrymis expoſcens, rem ad

excelſos

excelſos Decem viros detulit, qui, abſentibus per contumaciam homicidis, Hieronymum patrem cum Io. Baptiſta filio in Illyricum per decennium relegarunt, & patrem legitima filijs debita priuarunt. Cum vero Pius V. ad Pontificatum euectus eſſet, decenniumq; exilij tranſactum eſſet, ille accepti beneficij memor Hieronymum primò Piceni Præſidem creat, mox ad Cardinalem dignitatem promouet, in qua ſenex deceſſit. In Bartolum quædam, & de Concilijs ſcripſit, aliquaq; Reſponſa edidit. Sepultus eſt Romæ in Eccleſia S. Mariæ de Populo cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Hieronymo Albano Bergomati Cardinali Iuriſconſulto, generis nobilitate, morum elegantia, vitæ ſplendore, monimentis ingenij, doctrinæq; clariſſimo, Reip. Venetæ collaterali generali, matrimonio, ac cælibatu, aſperis, ac ſecundis rebus æque probato, catholicæ religionis egregio dictis, factisq; adſertori, ac vindici; Ob eas res à Pio V. ſummo Pontifice difficillimis populi Chriſtiani temporibus in collegium Cardinalium adſcito in ſententijs dicendis facundia, grauitate, ſapientia ſingulari, Extrema iam ætate pios inter amplexus carorum, & oſcula ſenſim extincto, Io. Dominicus Caes. Comes parenti optime merito P. C. Vixit annos LXXXIII. obijt VII. Kal. Maias MDXCI.

IACOBVS MANDELLVS. Cap. CLXXXII.

IAcobus Mandellus Patritius Albenſis ex Monteferrato nobili genere natus patrem habuit Georgium eximium Medicum, & matrem Bartholomæam. In animo habuit artem paternam profiteri; Itaq; per triennium Dialecticæ, ac Philoſophiæ vacauit; Verum mutato propoſito ad Ius ſe contulit, in

quo fœliciter imbutus in Subſtitutionum tractatu magna cum laude publicè diſputauit.

Inde anno ætatis viceſimo primo togam aſſecutus Ticini primò Inſtitutiones eſt interpretatus, mox Ius Pontificium, deinde Ius ciuile ex ordine magna nominis fama docuit. Placentiæ etiam, & Piſis aliquandiu profeſſus, demum Ticinum eſt reuerſus, vbi iam annum quadrageſimum quintum agens nobilem puellam annorum quindecim ex Lotonorum familia Papienſem in vxorem duxit, quæ illi mortis cauſa ob nimios complexus fuiſſe dicitur, vix enim duobus menſibus elapſis poſt contractum matrimonium deceſſit anno M D LV. Marco Antonio maiore ex ſorore nepote Iuriſconſulto hærede ex parte relicto, Bibliothecam vero bene inſtructam Petrino Bergamo Iuriſconſulto alterius ſororis filio reliquit.

Statura fuit mediocri, gracilis, ac debilis, victu tenuiſſimus, domi ſplendidus, veſtibus ornatus; ab Hercule Duce Ferrariæ ſtipendio aureorum mille accitus, vt ibi profiteretur, morte præuentus eò proficiſci non potuit. Humatus eſt in D. Thomæ templo in ſacello D. Catherinæ iuxta maiorem aram ad dextram prope Chriſtophorum Caſtellioneum cum hoc Epitaphio.

Iacobus Mandellus Albenſis Iuris interpres celeberrimus Papiæ, Placentiæ, & Piſis ſupremos honores conſecutus, cum deinde Patauium, Ferrariam, rurſusq́; Piſas magnis premijs vocaretur, vita functus Ticinenſem hanc, cæteraſq́; lugentes reliquit Academias. Vixit ann. XLV. obijt xx. Octob. M D LV.

Infra legitur.

Clara diem rutila præcurrens lumine cætis
Aurora, hic mortis mergitur in tenebris.
Mandelli egregium ædolens viuentis honorem
Sic ſequitur manes fama relicta pios.
Hanc oriens ferret æquo, occaſusq́; ordine legem
Aurora æternum, vt luceat Alba diem.

IOANNES FICHARDUS FRANCOFORTENSIS. Cap. CCLXXXXI.

NAtus eſt Ioannes Ficardus Francofortenſis anno MDXII. & in Politioribus eruditus Friburgum à parentibus miſſus ſub diuerſis præceptoribus, & præcipuè Vldarico Zaſio ſuam operam dedit, ibi inter alios Ioanni Sichardo per biennium legum condiſcipulo conuictor fuit, cumq; is ad deponendum tyrocinium properaret, auctor Ficardo fuit, vt ſecum id faceret; Vterq; igitur à Sebaſtiano Derero Codicis interprete Ficardus annum agens XIX. Sichardus XXXII. an. MDXXXI. lauream accepit; Ille domum reuerſus poſt annum, Simone Gryneo auctore, Spiram, vbi ſummum omnium cauſarum Imperij Romani eſt tribunal, Cameram Imperialem appellant, ſe contulit, aduocatiq; ac procuratoris officio per ſeſquiannum functus eſt. Mox in patriam eius aduocatus, & Syndicus eſt factus, indè ad aulam, ſeu Comitatum Caroli V. Cæſaris, qui tum Aſtæ in Liguribus morabatur, aduerſus Franciſcum Gallorum Regem apud Maſſiliam bellum gerens, ibi trimeſtri exacto, Italiam luſtrauit, ac Patauij per annum reſidens Marianum Socinum, Io. Antonium Rubeum, ac Marcum Mantuam audiuit, rurſusq; in patriam duplicato ſtipendio ad priſtinum officium obeundum rediit.

Vldaricus Zaſius.

Sebaſtianus Dererus.

IOANNES CORASIVS TOLOSAS.
Cap. CLXXXV.

IOannes Coraſius Toloſas admodum adoleſcens Iuri operam dare cœpit, ac breui eruditior factus, adhuc iuuenis, nondum tyrocinio depoſito, in Patria de ſuperiore loco profitendi prouinciam aggreſſus eſt. In quo munere cum omnibus gratus extitiſſet, relicta Toloſa, ad Andes celebre gymnaſium ſe contulit, vbi per annum magna audientium frequentia docuit. Idem Aurelijs, & Lutetiæ Pariſiorum in ciuilibus Inſtitutionibus, & Iure Pontificio explicando fecit. Deinde Patauium profectus per triennium Franciſcum Curtium iuniorem, &, eò defuncto, Io. Antonium Rubeum, ac Marianum Socinum audiuit. Peractis ſtudijs, an. M D xxxv. & ætatis xxi. centum quæſtiones publicè diſputandas propoſuit.

Demum in Gallias reuerſus magna nominis claritate Toloſæ, ac Valentiæ Allobrogum docuit, donec ab Hercule II. Atteſtino vocatus, Ferrariæ aliquot annis veſpere profeſſus eſt. Poſtea in Patriam reuerſus, præclaris operibus in Senatum allectus eſt. Fertur cum pro more examinaretur obmutuiſſe, vel pauca & ea confuſè protuliſſe, Sed cum nota iam eſſet eius eruditio, receptus eſt. Tandem in prauam religionem lapſus, interfecto Pariſijs Ammirante, cum multis eiuſdem ſectæ trucidatus eſt an. M D LXXII. menſe Septembris.

* *
*

NICOLAVS BELLONVS CASALENSIS.
Cap. CLXXXVI.

NIcolaus Bellonus Caſalẽſis patricius patrem Franciſcum, & auum Iuriſconſultos habuit, illum apud Ducem Sabaudiæ, hunc apud Cæſarem Maximilianum, & Marchionem Montisferrati Senatores; Bononiæ Ruinum, Pariſium, ac Marianum Socinum iuniorem audiuit, demum Andream Alciatum, a à quo Iuriſconſultorum Inſignibus eſt exornatus. Cum vero Franciſcus Dux Mediolani Ticinenſem Academiam inſtauraſſet, Nicolao Inſtitutionum iuris lectionem demandauit, in qua per biennium frequentiſſimo Auditorio verſatus, inde ad Iuris ciuilis ordinariam interpretationem mane faciendam cum Franciſco Ripa, alijsq; Ticinenſibus quinquennio concurrit.

a *Boll. in oratione Dola habita.*

Interea deſtituto propter aduentum Gallorum Gymnaſio Ticinenſi, à Valentinis in Delphinatu & Placentinis ſuam academiam recuperare ſtudentibus honorificentiſſimis conditionibus inuitatus apud hos aliquot annis reſedit. Poſtea magna nominis fama comparata, Dolam accerſitus Nicolai Perenoti Conſiliarij Caroli v. Cæſaris exhortationibus eò eſt profectus, vbi erudita Reſponſa, & quatuor Supputationum libros edidit. Demum eodem auctore, circiter an. Salutis MDXLVII. Mediolani Senator declaratus Ius dixit.

Franciſcus eius pater in Patria Senator, capitalem ſententiam, antequàm publicaretur, reuelauerat. Hoc cognito, à Marchione Montisferrati eum rogauit, qua pœna dignus eſſet, qui ſententiam nondum promulgatam palam fecit, reſpondit, *Capitis ſupplicio afficiendum*.

Tu

a Boſſi. de Carcerato fideiuſſoribus committen. n. 32.

Tu ergo, inquit Marchio, *qui te condemnaſti, id patieris*, & mox decollatus fuit. a

EGIDIVS BOSSIVS.
Cap. CLXXXVII.

b Epiſto. 58. lib. 1.

EGidius Boſſius, vt puto, Franciſci nepos, ad quem Æneas Syluius ſcribit, b rerum criminalium tractatum compoſuit. Eum poſtea alter Franciſcus eius filius Iuriſconſultus, quibuſdam adiectis, inſtante Antonio Perenoto Granuellano Cardinali, in lucem edidit. Egidius Senator Mediolani fuit, Carolo V. Auſtriaco imperante, ac multa in eo Senatu, quem Franciſcus Sfortia inſtituerat, decreta notauit, quemadmodum ipſe Egidius refert. c

c De Principe & Priuileg. eius n. 207.

ANTONIVS AVGVSTINVS.
Cap. CLXXXVIII.

NAtus eſt Cæſarea-Auguſta vrbe Celtiberorum celeberrima Antonius Auguſtinus anno Sal. MDXVII. patre Antonio Auguſtino Vicecancellario Aragoniæ, finitimorumq; regnorum, quæ dignitas apud Reges ſecundas tenet. Factus adultior Compluтum, quæ in Carpetanis eſt princeps Academia, ad diſcendas humaniores litteras miſſus mirificè profecit. Inde Salamanticam profectus prima Iuris fundamenta iecit. Mox Bononię in collegium Hiſpanicum ab Egidio Albornotio Cardinali inſtitutum receptus, à Io. Paulo Pariſio, & Andrea Alciato ei ſuffecto in Iure ciuili eſt eruditus. Inde Patauium migrans Marianum Socinum iuniorem audiuit. Interea in græcis quoq;

Io. Paul. Pariſius. Andreas Alciatꝰ. Marianus Socinꝰ.

Digitized by Google

quoq; literis ſub Romulo Amaſæo, Lazaro Bonamico, & Ioanne Faſolio eſt inſtitutus.

Decurſo verò ſtudiorum Iuris curriculo, Florentiam cum Ioanne Metello Sequano viro eruditiſſimo ſe contulit, vbi, Lælio Taurello, & Petro Victorio ſuffragantibus, Pandectas Florẽtinas diligenter inſpexit, in quas eruditos quatuor Emendationum libros emiſit, qui magnum Iuriſprudentiæ lumen attulerunt. Demum Romam profectus, à Paulo III. Pont. Max. Rotæ auditor Ludouico Gomeſio Hiſpano Epiſcopo creato eſt ſuffectus. Inde à Iulio III. in Britanniam Legatus miſſus, vt nuptijs inter Philippum Hiſpaniarum Regem, & Mariam Henrici VIII. filiam, Angliæq; Reginam contractis aſſiſteret, & gratularetur. Mox Alifanus in Latio Epiſcopus eſt declaratus, & ad Ferdinandum Imperatorem Legatus Apoſtolicus profectus omnia ex voto confecit.

Poſt hæc iuſſu Philippi Hiſpaniarum Regis luſtrata Sicilia, eum de illius Inſulæ ſtatu coràm certiorem reddidit. Interea Ilerdenſis Epiſcopus à Pio IV. creatus, cum Petro Oſcæ Antiſtite fratre maiore ad Synodum Tridentum indictam eſt profectus, vbi Patres ad corrigendos corruptos mores hortatus anno poſt tertio Ilerdam redijt, vbi collectionem Canonum antiquam Anſelmi Lucenſis quarti iuris compilatoris in lucem edidit. Cum vero ibi XIII. annis omni cum pietate, & religione ſediſſet, à Gregorio XIII. Tarraconenſis Archipræſul eſt declaratus, quam Eccleſiam ad extremum ſpiritum Præſul quartus, & trigeſimus ſanctè, piéq; rexit.

Fuerat hæc vrbs Hiſpaniæ citerioris caput, Theatro, Circo, Inſcriptionibus, & alijs Romanis antiquitatibus inſignis. Fortè verſabatur ibi eo tempore Nicolaus Factor ordinis Minoritarum miraculis clarus, qui orans, & totus in contemplandis diuinis ſæpè extra omnes ſenſus rapiebatur; cum eum Antonius Auguſtinus cæleſtium meditationi affixum vidiſſet, & ab omni ſenſu, corporiſq; functionibus abſtractum, ipſius effigiem in tabulam, vt

Nicolaus Factor ordinis Minoritarum miraculis clarus.

tum

tum erat, exprimi curauit, & ſequens epigrāma ſubſcribi.

Dum guſtas Factor Domini dulciſſima verba,
Raptus es in Cælum, perfrueriſq; Deo,
Indè redis laetus, cęleſti, ac nectare plenus,
Atq; doces cęlum ſcandere, quà liceat.

Obijt Antonius Auguſtinus anno ætatis LXX. Sal. humanæ MDLxxxvi. Fertur Bibliothecam omni librorum, & antiquitatum genere inſtructam Philippo Hiſpaniarum Regi eam affectanti teſtamento reliquiſſe. Vir liberalis, humanus, mitiſq; fuit, quem nemo domeſticorum XX. retro annis iratum vidit. Procera ſtatura, egregiaq; corporis habitudine, & robuſta ad extremam ætatem valetudine, ac firmitate fuit; Flaua item coma, ocelli perexigui, & ob aſſiduas lucubrationes hebetati, vt perpetuò conſpicillis vteretur. Hæc opera reliquit, quibus humanitatis ſtudia illuſtrauit. In M. Terentium Varonem de lingua latina Emendationum notas; Item in Sex. Pompeium familias Romanorum xxx. cum Fuluij Vrſini familijs; Dialogos xi. numiſmatum Græcorum, Romanorū, & Hiſpanorum Antiquitatum, item & Inſcriptionum veterum Hiſpano ſermone ſcriptos. Quibus vero Ius ciuile illuſtratur, ſunt Emendationum, & Opinionum Iuris ciuilis libri iv. & ad Modeſtinum, ſiue de Excuſationibus liber ſingularis, & ad Lælium Taurellum I. C. de Militijs Epiſtola. De legibus, & Senatus conſultis Rom. De proprijs nominibus Pandectarum, Nouellarum. Iuliani anteceſſoris Epitome cum notis, & Conſtitutiones græcæ, eodem Auguſtino interprete. Quibus Ius canonicum, ſacraſq; Conſtitutiones exornauit, ſunt antiquæ collectiones Decretalium cum notis eruditis, Canones pœnitentiales cum eiuſdem notis, Dialogorum XL. de Emendatione, Gratiani libri duo, Conſtitutiones prouinciales, & Synodales Tarraconenſium, Breuarium, Horæ, item & Ordinarium Eccleſiæ Ilerdenſis, Epitome Iuris Pontificij veteris in tres partes. De perſonis, de Rebus, de Iudicijs, quarum prima pars edita.

Eiuſ-

Digitized by Google

Eiuſdem libri nondum editi. Secunda, & tertia pars Iuris Pontificij veteris, & Notæ in aliquos titulos partis iam editæ. Iuris Pontificij inſtitutiones. Concilia Græca, & Latina cum hiſtoria, Scholijs, varijſq; lectionibus. In Pandectas Florentinas index verborum omnium. Ad Hadrianum liber ſingularis. Item ad edictum Fragmenta veterum Scriptorum Hiſtoricorum, Poetarum, & Oratorum latinorum ab eo olim collecta. Epiſtolarum liber ad eruditos, & carmina eiuſdem. Illi ſequens appoſitum eſt Epitaphium.

D. O. M. S.

Ant. Auguſtino Domo Cæſar Aug.
Romæ olim in Vrbis, & Orbis luce.
XII. Viro, & litium indicand.
Ex Alliſano, & Ilerdenſi Epiſcop.
Tarracon. Archiepiſ. in pauperes munifico.
P. de Antiquit. & litter. s mer.
In hoc Ædis ſacræ D. Theclæ Virg. & Martir.
A ſe ampliatæ membro; & ad aram
In ſpem Reſurrecti. quieſcenti
S. P. Q. Tarrac. P. H. C. & Colleg. Canonic.
Pon. Cur.

Vixit ann. LXX. M. III. D. III.
Obijt damno publico
Prid. Kal. Iunias
ꟾↃLXXXVI.

FRANCISCVS VEGGIVS PAPIENSIS.

Cap. CLXXXIX.

Caimus.
Hieron. Torniell.

Franciſcus Veggius Papienſis in patria magna nominis fama mane in primo Auditorio cum Caimo, veſpere autem cum Hieronymo Torniello Ius ciuile docuit. Cum vero Coſmus Medices Piſanam Academiam inſtauraſſet, eò cum mille aureorum ſtipendio ad idem ius interpretandum eſt conductus. Cuius defuncti loco ſucceſſit Iulius Salernus, & ipſe Ticinenſis in Græcis Latiniſq; litteris egregiè eruditus, vbi aliquot annis profeſſus Patauium vocatus Guidum Pancirolum concurrentem habuit, & intra annum morbo correptus deceſſit. His diebus claruit Camillus Gallina & ipſe Papienſis; qui, cum aliquot annis in patria Ius ciuile docuiſſet, Taurinum à Carolo Emanuele Sabaudiæ Duce conductus, Guido Pancirolo, qui inde euocatus Patauium diſceſſerat, ſucceſſit, & intra paucos annos deceſſit, cum ſæuum inter Gallos, & Hiſpanos bellum eſſet exortum.

Iulius Salernus Ticinenſis.
Guido Pancirolus.

Camillus Gallina Papienſis.

IACOBVS CVIACIVS THOLOSAS.
Cap. CXC.

IAcobus Cuiacius Tholoſas, cuius pater ignoratur, litteras græcas, latinaſq; nullo docente per ſe didiciſſe fertur & *αὐτοδίδακτον* fuiſſe. In patria Arnoldum Ferrerium audiuit, cui poſtea commentarium de Vſurpationibus, & Vſucapionibus inſcripſit. Cum vero vacantem Tholoſæ cathedram peteret, Stephano Forcatulo Beterenſi, eo repulſo, tradita eſt. Vera eſt enim Domini ſententia, Neminem in patria Prophetam acceptum reperiri. Itaq; indignatus Cadurcum petijt; inde Biturigas à Michaele Hoſpitalio Margaritæ Henrici II. Regis Francorum ſororis Cancellario accitus, ſuſcipiſſe magna nominis celebritate docuit. Non tamen ibi permanſit, ſed Tholoſæ, item Duionæ Cadurcorum ad Olſam fluuium, mox Valentiæ Canarum ad Rhodanum; vbi Franciſcum Roaldenſium collegam habuit, eſt profeſſus. Deinde Auguſtam Taurinorum à memorata Margarita Emanuelis Philiberti Sabaudiæ Ducis vxore vocatus aliquot annis Iura ciuilia eſt interpretatus. Demum ad Biturigenſes Cuborum ad Auaronem amnem eſt reuerſus. *Arnold. Ferrerius.* *Stephanus Forcatulus Beterēſis.* *Franciſcus Roaldenſis.*

Ad eum vero vndiq; ex Gallijs, & Germania Auditores confluebant; a Gregorio etiam XIII. litteris Bononiam inuitatus ire noluit. Ipſe in docendo Iure adeo diligens fuit, vt in expoliendis lectionibus ſex atq; adeo ſeptem horas, vel octo continuas ſe impendere diceret. Senex tamen factus cum laborem ſuſtinere non poterat, & cum Auditores dicerent, eum aliàs accuratiùs docuiſſe, modo minus, inquit, *Doctoris canicies æſtimanda eſt, quia iuuenis*

eſſe non poteſt? Interdum tamen omiſſis ſtudiorum laboribus, animum lubens laxabat, & cum ſelectiſſimis auditoribus ſuis lautiùs epulabatur, quibus etiam egentibus pecunias credebat. Dum genio indulgebat, ægerrime ferebat, ſi quis tum de iure interrogaſſet. Duas vxores habuit Magdalenam Roſiam Franciſci Auenionenſis Medici filiam, ex qua Iacobum filium ſuſcepit, quem puberem amiſit, & Annam Horueam iam ſenex Biturigenſem, ex qua Eliſabettam patri ſuperſtitem filiam procreauit.

Interea euenit, Henricum III. Galliarum Regem à quodam fratre Iacobo Clemente ex familia Dominicanorum gladio confodi, cui cum Henricus Borbonius Rex Nauarræ ſuccedere vellet, catholicæ partes obſtabant; illi vero Cuiacius ſtudebat, ita vt creditum ſit, ab eo in Ciuitatem Biturigum iri introducturum. Quare orto tumultu, populus ipſum opprimere voluit, ſed amicorum tutela ſeruatus eſt. Idem illi euenit, cum in ſuſpicionem incidiſſet, ne fœminam religioni obſtrictam abduceret. Aduerſarios habuit Duarenum, & Ottomanum, quos tamen eruditione Iurium creditus eſt ſuperaſſe; Cum annos XL. docuiſſet, Biturigibus Cuborum, vbi multos annos magna nominis celebritate docuerat, deceſſit v. Non. Octobris die mercurij anno à partu Virginis MDXC. publico funere elatus, omnibus inuitatis ordinibus, ac collegijs comitantibus, in D. Petri templo ad Auaronis pontem ſepultus eſt. Poſtridie à Claudio Mariſcallo V. C. & in Senatu Pariſienſi conſiliario Regio laudatus eſt. Vir fuit quadrato corpore, ſtatura breui, barba longa, & in iuuentute nigerrima, capillitio ſimili, voce firma, & clara. Mortuo Paripirius Maſſonus eius diſcipulus hoc Epitaphium poſuit a quo hæc deſumpſimus.

Duarenus. Ottomanus.

Auctor iuris Orbis Cuiaci, & docta Tholoſa
Clara ortu, & Biturix redditur ipſa tuo.
Viderunt ambæ florentem in iure quiritum
Illa etiam naſci vidit, & iſta mori.

Aliud

Aliud oiſeli.

Noſtin Viator vtriusq; Apollinem
Iuris, Themisq; verticem,
A quo tot obſcurata ſunt candentia
Secli vetuſti Sydera;
Viri vnde noſtri temporis ſpectabiles
Conantur audacter ſuas
Lumen daturas poſteris accendere
Inſtar Promethei faces?
Hoſtin? profundo ſeu pararet pectore
Vibrare latiæ fulmina
Orationis, ſeu pararet Attica,
Vtrinq; laudatiſſimum?
Noſtin? valentem, quæſtiones arduas,
Quaſcunq; Diuinus Plato,
Quaſcunq; mouit arbiter lynceus,
Ab inuolucris ſoluere?
Quid plura noſtin omnium Cuiacium
Scientiarum terminum
Liuore tela inuſta qui tot repulit,
Virtute ſola, & moribus.
Ille, ille cuius nomen orbis non capit,
Paruo (heu) ſub hoc tumulo iacet.
At tu viator oſculare lacrymans
Et cinge marmor floribus.

PAVLVS LEONIVS PATAVINVS.

Cap. CXCI.

PLures inſignes Iuriſconſultos, & Legum Interpretes gens Leonia Patauij nobiliſſima protulit, inter quos noſtra ætate claruit Paulus Leonius, qui cum aliquot annis in patria ius ciuile docuiſſet, Salernum accitus per aliquot annos ibi leges eſt interpretatus. Inde Ferrariam a Duce Hercule ad Ius docendum conductus, Iuſtitiæ, vt vocant, Conſiliarij officio eſt functus, mox à Conſilijs Principis factus, tandem Ferrariæ Epiſcopatum obtinuit, in eaq; dignitate ſenex deceſſit, & in aliorum prædeceſſorum ſepulcro conditus eſt. In quædam tituli de Verborum obligationibus leges commentaria ſatis erudita edidit.

Antonius, & Gaſpar Vrſati fratres Patauini.

Hiſdem ferè diebus duo fratres Vrſati Patauini Ius ciuile in patria docuerunt Antonius, & Gaſpar, ille mane per annos XXXIV. hic veſpere annis XXIV, qui Senex decedens Marcum poſt ſe filium reliquit, qui magnæ ſpei iuuenis obijt. Omnes apud D. Antonium in Cæmeterio ſunt cum hoc elogio humati.

Antonius Vrſatus diuini, humaniq; Iuris interpres
Et Orator inſignis hic iacet.
Nobilibus de Vrſatis reſtitutum.

SYL-

SYLVESTER ALDOBRANDINVS FLORENTINVS.

Cap. CXCII.

Sylueſter Aldobrandinus Florentinus in politioribus litteris, atq; artibus liberalibus eruditus Iuri operam dedit, ornatusq; Iuriſconſultorum Inſignibus decemuiris Reip. Florentinæ à ſecretis fuit. Cum vero ea Ciuitas Medicibus parere coacta Alexandrum Ducem accepiſſet, à patria diſcedens, amiſſis facultatibus, exulauit, quæ etſi illi oblatæ fuerint, ſi domum reuerti voluiſſet, nunquam redire voluit. Itaq; doctrina, & virtutibus, quas ſtudijs, & laboribus ſibi comparauerat, vitam ſuſtentauit; Ducis enim Vrbini, mox Cardinalis Hippolyti Atteſtini, &, vt alij dicunt, Cardinalis Rauennæ aſſeſſor eorum ſtipendio alebatur. Demum Aduocatus Conſiſtorialis, & fiſci Romæ creatus in eo officio deceſſit.

Ex Eliſabetta Deta nobili Florentina ſeptem filios, & filiam ſuſcepit: Inter quos Ioannes Doctoris Lauream aſſecutus, & Rotæ Romæ Auditor creatus ad Cardinalis faſtigium eſt euectus. Petrus alter filius, & ipſe Iuriſconſultus Petri Cardinalis ampliſſimi pater fuit; poſtremus filiorum Hippolytus, & ipſe maiorum veſtigia ſecutus, Patauij, & Ferrariæ, vbi Iuriſconſultorum inſulis eſt decoratus, Iuribus incubuit. Mox Romæ Rotæ Auditor à Xiſto V. ad Cardinalatus dignitatem eſt promotus. Demum Summus Pontifex creatus Clemens VIII. dictus nunc Romanæ Eccleſiæ, ſumma pietate, & vitæ ſanctitate, gubernacula regit. Filia vero Sylueſtri in Senonum Galliæ Oppido nupta mater fuit Cynthij Cardinalis ampliſſimi, & à me Iuriſconſultorum Laurea honeſtati.

Syluester, præter annotationes, quas ad vniuerſas Inſtitutiones Iuſtiniani fecit, luculentum etiam in primum earum librum, commentarium edidit.

Nec defuerunt tanto viro, etiam poſt obitum ſummi honores, ipſius enim, & poſterorum ſepulchro ſacellum Sanctiſſimo Sacramento dicatum, mira arte elaboratum, & vario marmore, & elegantibus columnis, ſignis, atq; picturis ornatum Romæ in æde Sanctæ Mariæ ſupra Mineruam, primò inſtituit Clemens VIII. Pontifex Maximus eius filius, ſecundò eadem magnificentia Petrus Cardinalis Aldobrandinus nepos perfecit, ſui & in Clementem, & in Syluestrum benemerentes grati animi monumentum, additis gentis Sepulchris cænotaphijs, ex quibus libuit, hic adſcribere vnum illud Syluestri.

HIC, QVI FILIORVM TAM ILLVSTRI
CORONA CINGITVR,
SILVESTER ALDOBRANDINVS EST
PATRITIVS FLORENTINVS
CLEMENTIS VIII. PONTIFICIS OPTIMI
MAXIMI PATER.
A PRINCIPIBVS VIRIS IN ADVERSA
ETIAM FORTVNA
ARDVIS NEGOTIIS CERTATIM ADHIBITVS.
CIVIS OPTIMVS, SVMMVSQVE IVRIS CONSVLVS,
QVOD EX LABORIBVS PRO PATRIA SVSCEPTIS,
ET EX INGENII MONVMENTIS AGNOSCES.
QVAM VERO FVERIT PROLIS EDVCANDÆ
GNARVS PARENS,
DIGNITATE NATORVM TESTATVR.
VIXIT ANNOS LVIII. MENSES VI. DIES XIII.
OBIIT VIII. IDVS IVNII. CIƆIƆLVIII.

FRANCISCVS MANTICA CARDINALIS.
Cap. CXCIII.

INter omnes ſui temporis Iuriſconſultos Franciſcus Mantica in Portu Naonis Foroiulienſi natus enituit, qui Patauij, vbi iuri operam dederat, Lauream aſſecutus primò inſtitutiones Iuſtiniani, mox ordinarias iuris lectiones veſpere, inde manè eſt profeſſus. Interea luculentum de Coniecturis opus elaborauit, quod illi ad maiores gradus aditum fecit. Nam tum Xiſtus v. Pont. Max. beneuolo in Venetam Remp. animo, ei locum in Romana Rota benignè hac lege conceſſit, vt ex quatuor Legum Doctoribus quem ipſa nominaſſet, vnum confirmaret.

Euenit autem, vt, Hyppolito Aldobrandino, qui in Rota cauſas audiebat, Cardinali creato, locus vacaret, Reſp. inter alios Franciſcum Manticam nominauit, qui propter eruditionem, & opera etiam ipſius Hyppoliti eius locum obtinuit. Cum verò ille Summus Pontifex eſſet declaratus, Manticam ſuum in Rota ſucceſſorem Cardinalem creauit, & adhuc in humanis agit. Vir ſingulari probitate præditus.

* * *

Digitized by Google

IACOBVS MENOCHIVS PAPIENSIS.
Cap. CXCIV.

Magnam quidem eruditionem, ſed non minorem fortunam ſortitus eſt Iacobus Menochius Papienſis, qui in patria aliquot annis ius ciuile profeſſus, & ad Montis Regalis Gymnaſium ab Emanuele Duce Sabaudiæ loco Taurinenſis tunc à Gallis detenti erectum eſt vocatus, vbi ſex annis iura docuit. Inde Patauium ad ius Pontificium alijs ſex annis eo munere fæliciter functus ad ius Cæſareum mane explicandum eſt traductus. Interea Franciſcus Medices magnus Hetruriæ Dux octingentorum aureorum illi honorarium obtulit, vt Piſas ad ius explicandum proficiſceretur, quod cum recuſaſſet, idem ab ampliſſima Veneta Repub ſalarium obtinuit. Sex verò annis completis, conuenit cum Bononienſibus, vt eum mille aureorum honorario in eorum Gymnaſio, doceret, ſed intercedentibus Patauinæ Academiæ Gymnaſiarchis ab ea prouincia eſt retractus, milleq; aureorum ſtipendio honeſtatus primam mane docendi ſedem obtinuit.

Nicol. Gratianus.

Verum defuncto Nicolao Gratiano, qui primum Ticini docendo veſpere locum tenebat, à Senatu Mediolani illi eſt ſuffectus. Sed cum ob valetudinem pomeridianis horis docere non poſſet, ei conceſſum eſt, vt mane, Iura ciuilia explicaret. Eo tempore amplum ei à Franciſco magno Hetruriæ Duce oblatum ſalarium, quod alijs fidẽ obſtrinxiſſet, recuſauit. Non multo poſt accidit, vt, defuncto Mediolani Senatore, alius illi Ticinenſis eſſet ſubſtituendus, ipſe à Senatu nominatus ab Hiſpaniarum Rege Philippo Senator eſt declaratus; Mox inferioris magiſtratus

ſtratus Præſide extincto, eius loco eſt ſubrogatus. Multa edidit opera de adipiſcenda retinenda, & amittenda Poſſeſſione, de Præſumptionibus, inter quæ luculentum de Arbitrarijs eminet; plura etiam Reſponſorum volumina edidit, quæ omnia in foro frequentantur.

ANGELVS MATTHEACIVS. Cap. CXCV.

ANgelus Mattheacius Maroſtica inſigni Vincentiæ vico oriundus non Iuri tantum, ſed & Philoſophiæ, atq; Mathematicis operam dedit; Doctorum vero Iuris Inſignia adeptus apud Veneta tribunalia cauſas egit. Verum introducta Pandectarum Iuris lectione Patauij, ipſe primus eas interpretandi munus habuit, quas magna fœlicitate, & auditorum frequentia diu explicuit. Tandem accito Ticinum Iacobo Menochio, cum primus Iuris ciuilis docendi mane Patauij locus vacaret, eum Angelus cum CCCC. florenorum honorario obtinuit. Ottonello Diſcaltio illi antagoniſta exiſten- *Ottonellus Diſcaltius*
te, magna famæ celebritate docuit, ac poſtea Pandectarum lectio demandata eſt M. Antonio Ottelio Vtinenſi, *M. Antonius Ottelius Vtinenſis*
idq; munus cum magna Auditorum frequentia, ac famæ claritate obiuit. Interea Eques creatus Angelus a Rodulpho Cæſare ius natalibus ſpurios reſtituendi, & Doctores creandi facultatem impetrauit.

* * *

Digitized by Google

OTTONELLVS, ALOVISIVS, ET ANTONIVS DISCALTII PATAVINI.
Cap. CXCVI.

MVltos per longam temporum ſeriem gens Diſcaltia Patauij protulit Iuriſconſultos, quorum princeps fuit Ottonellus, qui Ius ciuile in patria interpretatus magnum ſibi apud ciues, exterosq; & Franciſcum Carrarium iuniorem nomen comparauit, cuius nomine multis legationibus ſuſceptis magnos etiam honores eſt conſecutus. Obijt circa annum Salutis M.CCCC.III. Humatus eſt in templo Eremitarum cum ſequentibus Epitaphijs quorum primum, etſi rude, adſcripſimus.

Aurea iura tui requies poſtrema laboris
Legis amor, veri lux Ottonelle ſequutus
Cuius erit? pariter grauis tua lapis oſſa vecabit.
Conſortis & te, cui nomen Diſcaltius erit.

Aliud.

Sepulchrum egregij legum Doctoris Domini Ottonelli de Diſcaltijs de Padua iudicis, eiusq; conſortis, & hæredum ſuorum constructum M CCCC.III. Die XI. Septembris.

Capiuaceus Patauinus. Eo tempore Capiuaceus Patauinus non incelebris profeſſor Patauij docuit, cuius extat Reſponſum poſt conſilium Baldi CCCCXIX. in tertio.

Allouiſ. Diſcaltius. Huius abnepos Alouiſius abaui veſtigia ſecutus & ipſe pluribus annis in patria docuit. Mox Venetijs magna nominis celebritate apud tribunalia clientibus eſt patrocinatus. Verum in graueſcente ætate cum amplius aduocandi *Anton. Diſcaltius.* laboribus ſufficere nequiret, Antonium filium ſimiliter inſignem Iuriſconſultum ſibi in foro ſubſtituit, ipſe in patriā reuer-

reuerſus, amænioribus ſtudijs deditus, etiam vrbis munia obiuit, demum an. M D LIII. paulo poſt quam Ottonellum nepotem iuris Inſignibus decoraſſet, vita functus eſt.

Antonius vero eius filius, cum patri eloquentia non inferior magna apud omnia Venetiarum tribunalia oraret, intra ſex menſes poſt patris obitum deceſſit. Ambo in templo Eremitanorum, vbi antiquior Ottonellus iacebat, ſunt ſepulti.

Ottonellus iunior Antonij filius lauream Iuris ab Alouiſio auo exornatus, acri ingenio, & eloquentia præditus, primo Iuſtiniani inſtitutiones publicè magno Auditorum concurſu eſt interpretatus. Mox ad criminalium lectionem tranſlatus pari fęlicitate in ea ſe geſſit, inde ad explicandas mane ordinarias Iuris ciuilis materias traductus, in eo quoq; ſibi demandato munere egregiè ſatisfecit. In perorandis cauſis præſertim criminalibus ſingulari vi dicendi excellit. Plura de eo ſperantur cum adhuc in viridi ætate multa poſſit efficere. Equeſtri dignitate à Rodulpho Cæſare ornatus ſpurios natalibus reſtituendi, & Doctores creandi auctoritatem obtinuit. *Ottonellus iunior Diſcalcius.*

BARTHOLOMAEVS SYLVATICVS PATAVINVS.
Cap. CXCVII.

SYluaticorum familia Patauij vetuſta nobilis a Curtio a iuniore appellatur, in ea natus Bartholomæus Iuribus operam dedit, mox Doctoris infulis inſignitus, cum aliquot annis docuiſſet Reipub. Venetæ cum CCC. ducatorum honorario Conſiliarius eſt creatus. & cum in eo munere diu elaboraſſet torque aureo donatus Equeſtri dignitate eſt honeſtatus, Interea lectionem Iuris Canonici antea ſibi delatam non deter- *a conſ. 92.*

Digitized by Google

deſeruit, imo ſexcentorum florenorum ſtipendium, quod nullus antea in ea lectione fuerat aſſecutus obtinuit. Plures filios ſuſcepit, inter quos duo Iuriſconſulti extiterunt, Aloiſius Eccleſiæ Patauinæ Cathedralis Archidiaconus, & Io. Baptiſta Feudorum publicus interpres. Tertius in arte Medicina Doctor eſt creatus. Quartum ipſorum Venetorum Ducem viuus amiſit, ipſe in patria, & apud Venetos Senatores magna dignitate viuit, qui, vacante Auditorum Romanæ Rotæ loco Venetis conceſſo, cum Reſpub. ex XXII. ſibi nominatis Iuriſconſultis quatuor pro more ſummo Pontifici propoſuiſſet, ipſe plura omnibus alijs ſuffragia tulit, cum tamen iam ad ſenium declinaret, ac plures liberos haberet, eum locum auerſatus eſt.

DOMINICVS PINELLVS CARDINALIS GENVENSIS.
Cap. CXCVIII.

EX veteri, ac nobiliſſima Pinellorum familia in Vrbe Genuenſi natus eſt Dominicus Pinellus anno Salutis M D XLI. X Kal. Nou. Patrem Paridem habuit, matrem vero Benedictam Georgij Spinulę viri clariſſimi filiam. Ex hac Pinellorum familia grauiſſimi Senatores, atq; etiam Reipub. Genuenſis Duces prodiere & Auia Innocentij VIII qui gentem hanc multis honoribus, ac titulis illuſtrauit. Dominicus annum agens XVII. Patauium profectus, cum ſex annos Iuri operam dediſſet, per annum & vltra ibi maxima Auditorum frequentia docuit. Romam deinde profectus, cum nondum tertium, & vigeſimum annum excederet, à Pio V. vtriuſq; Signaturæ Referendarius declaratus id munus ita obiuit, vt cum Pontifex poſtea ad præſcriptum paucorum numerum Signaturæ Referendarios redegiſſet, non modo

modo illum inter paucos confirmauerit, ſed etiam munus correctoris expeditionum litterarum (vt vocant) contradictarum ipſi dederit, ac Fabricæ S. Petri Deputatum, iudicemq; ordinarium fecerit, atq; etiam vnum ex reformatoribus Tribunalium Vrbis creauerit; Demum pro Alexandro Riario tum Cameræ Auditore, qui poſtea Cardinalis factus eſt, ciuiles cauſas accuratè audiuit.

Pio v. vita functo, cum Alexander Cardinalis Sfortia tum Bononienſis Prouinciæ Legatus rogaſſet Gregorium XIII. vt ſibi Dominicum Vicelegatum concederet, id negauit Pontifex, dicens Dominici opera Romanam curiam indigere. Itaq; illum primò Commiſſarium Apoſtolicum factum ad definiendas inter Harnenſes, & Interamnenſes controuerſias de finibus miſit, quas iam ducentis annis inter ipſos exiſtentes, mira cum omnium admiratione ac diſſidentium approbatione compoſuit.

Cum talia virtutis exempla dediſſet Dominicus, Felix Epiſcopus Firmanus, qui poſtea Summus Pontifex poſt Gregorium XIII. Sixti v. nomen ſortitus eſt, illi Eccleſiam Firmanam ceſſit, & cum Dominicus Auditoris Rotæ dignitatem magis optaret, diu animo hæſit, an eam ſuſcipere deberet, ſed Gregorij XIII. precibus id onus ſubiuit, quo in munere per ſeptem, & eo amplius annos obeundo tam præclarè ſe geſſit, vt cum Gregorius XIII. Cameræ Apoſtolicæ Clericum eum feciſſet, Firmana Ciuitas id admodum ægrè ferens Legatos Romam miſerit, qui Pontificem ſuppliciter orarent, ne talem ſibi Epiſcopum, ac patrem adimeret, quibus reſpondit Pontifex, iacturam hanc patienter ferrent, ſe poſtea compenſaturum, ac tandem ab eodem Pontifice Vicegerens Aloiſij Cardinalis Cornelij S. R. E. Camerarij declaratus eſt, totiusq; officij onus ipſi ſoli demandatum.

Cum poſtea Sixtus v. Gregorio XIII. ſuffectus eſſet, Dominicus aſſiſtendi in Sacello, quod Capellam vocant, ſummo Pontifici tandiu munus habuit, donec Pontifex eum Nuntiũ in Hiſpanias elegit, ac primo ſui Pontificatus

anno, ætatis verò Dominici XLV. poſtquam in Romana Curia per annos duos, & viginti verſatus eſſet, Cardinali dignitate honeſtatus eſt. Septimo vero ſui Cardinalatus menſe, Legatus in Flaminiam Prouinciam miſſus illam à factioſis, & ſicarijs hominibus, quibus oppreſſa erat, ita ſubleuauit, ſicq; eam pacatam duorum menſium ſpatio reddidit, vt omnes nunquam ſe antea maiorem tranquillitatem, ac pacem habuiſſe palam dicerent.

Compoſito turbulentiſſimo illius Prouinciæ ſtatu, Romam reuerſus Claſſis Pontificiæ ab eodem Sixto V. Legatus eſt factus, qui & VII Decretalium opus à Gregorio XIII. inceptum ſoli Dominico abſoluendum tradidit, ac tandem ab eodem Pontifice S. Mariæ maioris Archipresbyter declaratus hanc Virginis Baſilicam ingenti ſumptu, elegantiſſimeq; ac celerrimè exornauit, & à Gregorio XIV. Peruſiæ ac Vmbriæ Legatus factus illis difficillimus temporibus Prouinciam illam penuria oppreſſam ità iuuit, vt nihil maius optari poſſit.

Hæc & multa alia de ipſius probitate, animi magnitudine, ac ingenij præſtantia ſcribi poſſunt, cum tamen adhuc viuat, hæc ſatis eſſe volo. Viuens, futuraq, proſpiciens locum magnificum in memorata Baſilica S. Mariæ maioris ante altare maius pro ſepultura ſibi fecit cum hoc Epitaphio.

Dominicus Card. Pinellus Archipresbyter viuens nouiſſima cogitans ſibi fieri mandauit anno Iubilei M.DC. ætatis LX.

DE

DE ILLVSTRIBVS IVRIS PONTIFICII Interpretibus.

LIBER TERTIVS.

FVLGENTIVS AFER. *Cap. I.*

PRimus omnium Fulgentius Afer Ruſpenſis Epiſcopus doctrina, & moribus clarus, Apoſtolorum, Sanctorumq; patrum decreta circiter annum CCCC LX. breuiter perſtrinxiſſe dicitur.

Canon quid ſignificet

Hæc, quòd rectam bene, beatæq; viuendi normam traderent, ac diſtortos, prauosq; mores corrigerent, Canones appellarunt, ſiquidem qui Canon à græcis dicitur, à latinis Regula, vel Norma vocatur, cuius rei Iſidorus meminit; a Sic olim Statuarij eximium

a *Etymolog lib. 6. c. 16 & c. & 3. diſtin. 3.*

Polycleti Sicyonij Simulachrum Canonem vocabant, ex quo, velut à lege quadam, artis lineamenta petebant, ſoluſq́; hominum, a auctore Plinio, artem ipſe feciſſe artis opere iudicatur, indeq́; noſtros Canones nomen traxiſſe forte non abſurdum erit arbitrari, cum ab illis & nos piè viuendi rationem, velut à quodam exemplari, accipiamus. Græci verò interpretes canonem σύνοψιν eſſe dicunt, b ideſt, breuem rei narrationem.

a *lib. 34. c. 8.*

b *In Baſilico περὶ κανόνων.*

Sed cum pauca à Fulgentio comprehenſa fuiſſe viderentur, Iſidorus Hiſpalenſis Antiſtes Romanorum Pontificum Epiſtolas, Conciliorumq́; acta vſq; ad ſua tempora, ideſt, Honorium primū, qui ſedere cœpit an. DCXXII. in vnum collegit, idq́; primus omnium Latinorum, quod nullum antea Fulgentij, aut alterius opus appareret, feciſſe creditus eſt. Sed is ſolam temporum, ac rerum geſtarum ſeriem ſecutus, nullum in texendo, digerendoq́; opere ordinem adhibuit. Non inutile præterea Etymologiarum volumen compoſuit, in quo plus LXX. hæreticorum ſectas, quæ contra catholicam Eccleſiam pullulauerant, ac ſæpius damnatę fuerant, diligenter recenſuit. c Is eſt, qui Mahometum in Hiſpania Chriſtianam religionem impugnantem capi iuſſit, ſed impoſtor a Dæmone monitus maturè aufugit.

Iſidorus Hiſpalẽſis Antiſtes.

c *in c. quidā 24. q. 3. & lib. Etymolog. 8. c. 5.*

Poſt Iſidorum Burchardus d vvormatienſis Epiſcopus rudem, indigeſtamq́; illius Decreti molem methodicè ordinauit, ac primus Ius Pontificium in ſua loca digeſtum xx. libris complexus eſt, e qui ob longæ lectionis tędium intermiſſi breui interiere. Nam quæ eius nomine circumfertur Epitome, plures quidem libellos, ſed vix ſextam iuſti operis partem continet.

d *c. 1. 73. diſtin. Burchard. vvormatiēſis Epiſc.*

e *Archid. in c. 1. p. diſt.*

Cum vero nouis exortis ſectis, etiam Berengarius in Sacroſanctam Euchariſtiam blaſphemus extitiſſet, Iuo genere Gallus, qui primò Canonicis à D. Auguſtino inſtitutis præfectus, poſtea Carnutenſium Antiſtes fuit, poſt annos nonaginta, quàm Burchardus ſcripſit, præter alia opuſcula, ampliſſimum Decretorum volumen decem, &

Iuo Carnutenſis Antiſtes.

ſeptem

Digitized by Google

ſeptem libris diſtinctum concinnauit, in quo Burchardum omnino ſecutus verbis, aut ordine parum ab eo diſceſſit. Quaſdam tamen veterum Scriptorum ſententias aduerſus Eccleſiæ turbatores, & multa ex Iure noſtro Ciuili teſtimonia adiecit, quæ ille, velut parum ſuo inſtituto neceſſaria, omiſerat, vel quòd iuribus Romanis non dum apparentibus Caroli Magni tantum leges, vulgò Capitula vocata, frequentabantur; nunquam enim Iuris ciuilis, & bis tantum Codicis Theodoſiani meminit.

Cæterum Iuonis opus cum alia, & ipſius etiam Iſidori Decreta magnitudine ſuperaret; Vgo Catalaunus, non multo poſtquam ſcriptum eſt, in compendium redegit, ac Pannormiam, ſiue Summam Decretorum Iuonis nuncupauit. Ea etſi tota mendis, & erroribus ſcatebat, adiutus Gratianus plura inde, & ex Burchardi Epitome excerpſit, autographi enim texturam, aut Burchardi nunquam vidiſſe videtur, cum errores in compendijs inuentos in ſuum opus tranſtulerit. Alij etiam Patrum Decreta collegiſſe traduntur, vt Creſconius Deuſdedit presbyter Cardinalis, Anſelmus Lucenſis, & Gregorius presbyter, ſed eorum operum nulla, quod ſciam, extat memoria.

Vgo Catalaunus.

Creſconius Deuſdedit presbiter Cardinalis. Anſelm. Lucenſis. Gregor. presbiter.

G R A T I A N V S.
Cap. II.

CÆterum Burchardi, & Iuonis Decretis ob librorum magnitudinem neglectis, eorum tantum compendia, quorum meminimus, legebantur, in vſuq; erant, in quibus cum multa prætermiſſa fuiſſent, Gratianus gente Hetruſcus opus conſarcinandum, atq; incertis Pontificum conſtitutionibus reformandum ſuſcepit; ac certis quæſtionibus additis, adeo locupletauit, vt magna Iuris Pontificij pars eſſe meruerit.

Is patria Cluſinus, ac D. Benedicti Claſtenſis monachus factus, plurimum ſacris litteris delectatus eſt. a Demum Corrado III. imperante, & Alexandro, b qui poſtea Pontifex fuit, Bononiæ Theologiam docente circiter annum Domini M C LI. in D. Felicis alij dicunt D. Proculi Cœnobio, vbi diu vixit, Decretum ſuum conſcripſiſſe dicitur. c Id ex multis, vt diximus, antiquorum Patrum ſententijs, & Pontificum, Cæſarumq; conſtitutionibus, ac Pandectarum iuribus locupletatum compoſuit, & ex ſuo etiam quædam adiecit, quæ duplici cruce, aut paragraphi charactere annotata pro Gratiani dictis agnoſcuntur, quod nunquam Græci, aut Latini Canonum authores antea fecerant. Nuſquam Burchardi, aut Iuonis, quos nunquam viderat, ordinem ſecutus eſt, ſed diuerſum ſibi ab illis ſcopum propoſuit, vt Canones, qui pugnare videbantur, in primis conciliaret. d

Cum vero librum Eugenio III. Pontifici offerendum Romam detuliſſet, Cardinali cuidam viro alioqui erudito, ſed ambitioſo, cuius opera ad Pontificem introduci volebat, legendum tradidiſſe fertur. Ille alienam laudem in ſe transferre cupiens, voluminis quædam a Gratiano omiſſa inſeruit, ſeq; operis auctorem eſſe iactitabat. Monachus, hominis fraude intellecta, additiones illas paleas eſſe reſpondit, quæ grano alibi condito inanes reddebantur; Paleam enim veteres Theologi literam fructu carentem, vel ſterile opus vocabant. e Itaq; capita illa poſtea ſemper pro paleis ſunt inſcripta. f Alij paleas ab eodem Cardinali Pocapalea nuncupato, quo nomine etiam hodie oppidum in Subalpinis, & familia vocatur, dictas fuiſſe cenſent. Nonnulli à Palea Gratiani diſcipulo, g qui diuerſas eius libri inſcriptiones quandoq; etiam improbatas fecit, h paleas nominatas fuiſſe autumant. Nec deſunt, qui hæc fabuloſa exiſtimantes, Decreta quædam nouiſſimè adiecta, velut ſuſpecta, & fide carentia, paleas appellatas fuiſſe credant, opus, quod Patrum, Pontificumq; Decretis ſcateat, Decretum inſcriptum fuit.

Liber

a *in chroni. Martini Alber. in dictionario. §. forma. 2. q. 6.*

b *Alciat. lib. 4. paror. c. 23. Præpo. in proœm. decretorum glo. in c. poſt appellat. §. forma. in glo. p. 2. q. 6. Maran. in ſpecul. in 3. p. prin. n. 31.*

c *Capo. in tracta. de cogni. lib. iur. can. in prin. Præpoſ. in proœm. decret.*

d *Archid. in prin. decreto.*

e *Theoph. in Naū Prophet. cap. 3.*

f *Capo. in d. tract.*

g *Imol. in R. de verbo. oblig. ſub n. 5*

h *Specu. in tit. de diſput & allegat. §. vlt. in fin. Capo. in d. tract. n. 14. Præpoſ. Alex. in proœm. decret. Iaſ. in rub. de actio n. 12.*

Liber Eugenio III. Pontifici oblatus ad eò gratus extitit, vt eo comprobato Gratianum Cluſinæ Eccleſiæ, vnde ortus erat, a præfecerit. Is tantæ poſtea auctoritatis fuit, vt vulgò Magiſter vocatus maximum in decidendis cauſis pondus habuerit, etſi, velut priuati hominis, eius dicta vim legis non obtinent. Itaq; qui eius opus ità edidiciſſet, vt alijs prælegere poſſe videretur, baculo velut pro arra doctrinæ more Longobardorum accepto Doctoris titulo honeſtabatur, & à bacillo vulgò Bacillarius vocabatur, qui mos tum primum Bononiæ inſtitutus, à Pariſienſibus, vbi tum Decreta, & Summulæ docebantur, fluxiſſe fertur, in quorum vetuſtis conſtitutionibus Bacillarij nominantur. Mox aucto Doctorum numero aliæ de promouendis Doctoribus inuentæ ſunt obſeruationes, de quibus ſuo loco dicetur.

a *In croni. Marti. Alber. in dictionario.*

Bacillarij vnde dicti.

Cæterum Gratianus non ſemel errauiſſe deprehenditur; b treſdecim enim manifeſtos eius errores Bartholomæus Cæpola receniſet, c & multos alios Felinus d eius operis Cenſores nominat, ſed nouiſſimè Gregorius XIII. Pont. Max. opera opus èmendatum exijt. Nonnulli Gratianum Spurium, & Petri Lombardi, qui Magiſter Sententiarum vocatur, Antiſteſq; Pariſienſis fuit, & Petri Comeſtoris hiſtoriæ ſcholaſticæ ſcriptoris falsò fratrem fuiſſe memorant; e Et addunt cum matrem ſtupri pœnitere non poſſet, quod tam præclaros viros genuiſſet, Sacerdotem, cui confitebatur, iuſſiſſe, vt ſaltem pœniteret, quod pœnitere non poſſet. f Bononiæ defuncto Gratiano ſequens Epitaphium appoſitum fuit.

b *Io. Andre. Anto. de Butri. & alij in c. 2. de reſcrip. Imol. in R. de verbo. oblig. n. 5. Capo. in d. tracta. n. 27.*

c *in d. tracta. n. 18.*

d *in d. c. 2. ſub n. 51. de reſcrip.*

e *Prapo in proem. decret.*

f *Tiraq. in lib. de nobilitate. cap. 15. n. 32.*

Gratiani Cluſini Cæſarei Iuris, & Pontificij enucleatoris prope diuini, qui Monachus in Martyrum Fœlicis, & Naboris æde abſolutiſſimum ibidem opus Decretorum anno Gratiæ M C LI. compilauit, ſepulchrum, quod illic curiæ ruderibus obſorptum, hic magnificentiùs renouatum, Io. Franciſcus Aldrouandus Bonon. IIII. Dictator ære publico reſtaurauit anno Salutis M CCCC XCIX Idib. Iunij, Bentiuolo II. PP. Rempublicam fœliciter gubernante.

In æde D. Felicis, vbi Decretum compoſuerat, in ſaxo vetuſto, nunc in ſacrario condito, de eo hoc rude ſcriptum reperitur.

Hanc ædis partem lector reuerenter adito,
Namq; loci Monachus Decretum hic condidit huius
Diuinum Gratianus opus quantumlibet arcto
Contentus ſepto, quod reparando caducum,
Et vetus hoc clauſtrum tolli fuit inde neceſſe,
Id tamen Abbate conſtructum eſt Bartholomæo
Mille trecentis decies ſeptem, atq; quaternis
Annis à Chriſto pura de Virgine nato.

LAVRENTIVS, HVGVTIO, ET VINCENTIVS DECRETI GLOSSATORES.

Cap. III.

IN Gratiani opus gloſſas ediderunt Laurentius patria Cremenſis, a Vincentius Caſtellioneus Mediolanenſis ſummus Canoniſta, b & Bernardi Bottoni præceptor, c Oldradus vero d eum Hiſpanum fuiſſe affirmat. Item Hugutio, vel vt alij, Hugo Vercellis, quæ eius patria fuit, profeſſus eſſe creditur. Is poſtea Ferrariæ Epiſcopus fuit, Ioannes Teutonicus, Tancredus Bertrandus, & poſtremo Bartholomæus Brixienſis.

Laurentij Cremenſis illud vulgatum dictum circumfertur, Arenas ſine cæmento ab eo conſtringi, qui infirma ſuæ opinionis fundamenta iaceret, quod in Ioannem Teutonicum non ſemel protuliſſe fertur. e Idem in Senecam velut mollius, comptiusq; ſcribentem Caius Caligula

a *Abb. in c. cum Ioannes an. n. 13. de fid. inſtr.*
b *Abb. c. ſi quis cõtra. ſub n. 13. de for. cõp. & in c. cũ cõtingat. de iure iur. ſub n. 3*
c *Bal. in c. iurauit. n. 10 de pba.*
d *Cõſ. 69. in fine*
Ioan. Teutonicus. Tãcred. Bertrãd. Barthol. Brixiẽſ.
e *Capol. in tract. de ſeruit. vrb pradio. c 40. in prin. gloſs. in c. facientis. 86. diſt. in prin.*

Digitized by Google

Cæſar torquebat, quem, vt auctor eſt Tranquillus, a commiſſiones meras componere, & arenam eſſe ſine calce iocabatur.

a *in Caligula. cap. 13.*

De Vincentio, & Hugutione aliud tradi non poteſt; Id tantum ad Caſtellioneum nomen celebrandum addemus Celeſtinum IIII. Pontif. Max. ex ea familia poſtea prodijſſe.

Celeſtinus IIII. Pont. Max. ex familia Caſtellioneum.

TANCREDVS A CORNETO.

Cap. IV.

Poſt hos Tancredus genere Hetruſcus, Bononiæq; Archidiaconus, & ipſe Decreti gloſſator fuit circiter an. Sal. M.CCXX. Is a plerisq; eſſe creditur, qui Corneti (id olim Caſtrum Nouũ in Grauiſconis erat) ortus eſſe creditur, Laurentij Cremenſis diſcipulus, b & Azonis, c aut certe eius ſuppar. Bononiæ docuit, Pariſijs etiam profeſſus fuiſſe videtur, cum in formulis iudiciorum eam ciuitatem, & ipſius monetam repræſentent. d Id fuit an MCCXVII. e

b *Tãcre. de ordin. iudic lib. 4 tit. vlt. § intra q.*
c *Tãcre. de ord. iudic. lib. 2. tit. 15.*
d *de ord. iudic. lib. 2 tit. 9. & ſeq. & tit. 13.*

Poſtmodum Bononiam, vbi deceſſit, reuerſus eſt, Vincentio Beluacenſi Gallo ſuppar fuit, ſeſe enim inuicem citant. Opuſculum compendioſò titulo inſcriptum, vbi de ordine iudiciorum tractat, in quatuor libros diſtinctum elaboratè compoſuit. f Id poſtea à Bartholomæo Brixienſi, non paucis, vt ſcripta erant, relictis, in aliam formam verſum fuit, g ſed illud Baldo vulgò adſcribitur. Libellorum etiam, quibus in iudicio experimur, formulas, ſeu de ordine iudiciario, in lucem emiſit, quæ alijs à recentioribus inuentis ampliatæ fuerunt.

Vincentius Belmacẽſis Gallus.
e *d. tit. 9*
f *Caccialup. de mod. ſtud.* *Ang. Aret. de Malef. in verbo ex interuallo.*
g *Io. Andr. in addit. ad ſpec in proem. in verbo plurimis.*

Prouinciale quoq; condidiſſe fertur, in quo omnes Prouinciarum Epiſcopatus recenſet, & ſummam Titulorum, cuius ipſe meminit. h Metris delectatus quandoq;

h *lib. 1 de ord. iud. tit. 6. in fine.*

latè

latè expoſita carminibus breuiter perſtrinxit. a Huic Honorius III. cauſas decidendas quandoq́, commiſit, vt Epiſtolæ Decretales ad eum ſcriptæ teſtantur. b Nec dubitandum, hunc eſſe Tancredum gloſſatorem, quia Magiſter appellatur, quo titulo tum Profeſſores honorabantur, & ſub Honorio III. ſe vixiſſe, ipſe teſtatur, c eam Decretalem ipſe citat, & nouam appellat, d ſed quia ipſe de Tancredo, velut extraneo, loquitur, eius operis aliqui ipſum auctorem fuiſſe negant.

a *de ord. iud. lib. 2. tit. 1. lib 3. tit. 4 6. q. lib 4. tit. 6.*
b *c. pen. & vlt. de iud.*
c *lib. 3. de ord. iud. tit. 9.*
d *lib. 2. de ord. iud. tit. 4.*

Tantæ deniq; auctoritatis fuit, vt Honorius Pontifex Conſtitutiones Pontificias, quas compilauerat, ad ipſum recognoſcendas, interpretandasq; transmiſerit. Bononiæ, vbi Archidiaconus Decretum eſt interpretatus, deceſſit, & hoc Epitaphium meruit.

Sepulchrum Magiſtri Tancredi eximij Doctoris Decretorum Archidiaconi Bon: Orate pro eo.

Aliud de vetuſto viro ad poſterorum notitiam peruenire non potuit.

Ricardus Epiſcopus Ciceſtrenſis.

Sub id tempus Ricardus, qui poſtea fuit Epiſcopus Ciceſtrenſis in Anglia ſeptennio Bononiæ Iuri operam dedit, admodum pauper. Tres enim in eodem cubiculo degentes vnum tamen capitium habebant, & duobus domi manentibus, tertius per vices caput illo tectus ad audiendas lectiones exibat.

* * *

SYNI-

Digitized by Google

SYNIBALDVS FLISCVS GENVENSIS, QVI FVIT INNOCENTIVS IV.

Cap. V.

INnocentius IV. antea Synibaldus vocatus, Genuenſis ex Fliſca familia & Lauiniæ Comitibus fuit. Bononiæ Azonem iam ſenem, & Accurſium, Iacobumq; Balduinum audiuiſſe fertur; Ipſe vero cum profiteretur, Ioannem Fabium diſcipulum habuit; a ob ſummam eruditionem Cardinalis declaratus, à S. Laurentio in Lucina, quod templum ei creditum eſt, cognomen traxit. b Demum Anagniæ Celeſtino IV. anno MCCXLIII. in Pontificatu ſuffectus magno cum plauſu, populo obuiam exeunte, Romam proficiſcitur. c

Is Fridericum II. quem Eccleſiam oppugnantem fruſtra monuerat, vt à temerarijs conatibus deſiſteret, tandem in Lugdunenſi Synodo Regnis, imperioq; priuauit. Contra ille, deuaſtatis in Parmenſi agro Innocentij propinquorum oppidis, Italiæ populos vbiq; a Pontifice deficere compulit, donec à Manfredo filio, quem ex nobili concubina ſuſceperat, ſuffocatus gentes vexare deſtitit.

Cum vero in Lugdunenſi Synodo diutius moram traheret, luculenta commentaria in Decretales Pontificum edidit, quæ tamen vim Canonis habere noluit, vt ſe ab eo ſæpius audiuiſſe Hoſtienſis teſtatur. d Adeo accuratè ſcripſit, vt inſigni titulo veritatis pater, & organum vocetur: e In eo tamen notatur, quod plerumq; nimis ſubtiliter, f atq; adeo confuſè differit, & dum breuitati ſtudet, obſcurè loquitur. g Cæterum tantæ auctoritatis habitus, vt vulgò dici conſueuerit, litigantes, qui pro ſe Inno-

a *Io Faber in §. ſi res aliena. inſtit. delegat.*
b *Io. Andr. in additio. ad ſpecul. in R.ne ſede vacans.*
c *Platina. in Innocensio 4.*
d *in c. ſolet, vbi Io. Andr. de ſent. excõ. in 6 Felin. in c. 2 verſ. de diuerſorum. de reſcript. & in c ne ianitaris n. 7 de conſt.*
e *Archid. in c. pia. de except. in 6. Felin. in c. cum olim. ſub n. 9 de re iudica. Iaſ. in l. 1. n. 28. ſi cert. pet.*
f *Abb. in c. etſi Clerici. de iudi. Imo. in l. ex diuerſo. in fin. ſolu. matr. Ant. in c. continentia. de cler. percuſſ.*
g *Anto. de Butr. in c. tãta. de exceſſ. prælat. Abb. in c. non min⁹. de immu. eccle. Barba. in c. poſtulaſti. de for. compet Sylua nupt. in dic. poſtulaſti. ſub n. 25. ver. etiamſi eſſet.*

Inno-

a Ioan. Fab. in §. pupillus. inſtit. de inut. ſtipula.
b Anto. de Butr. in c. cum cauſam in fin. de ver. ſign.
c Roma. ſingul. 165.

Innocentium habuerint, victores futuros, & id tutius, a ſi & gloſſam ſibi fauentem inuenerint. b Quin & in Summi Pontificis conſilijs eius opiniones tamquam Euangelium, (ſi id fari liceat) teneri prædicant, c Vnde Innocentij fides in prouerbium abijt. Aliud quoq; commentarium in Synodo receptum compoſuit, quod Authenticum Hoſtienſis vocat, & libellum de Exceptionibus Apologeticum; Præterea de Iuriſdictione imperij, & auctoritate Pontificis aduerſus Petrum Vineam Capuanum compoſuit.

Petrus Vinea Capuanus.

Is obſcuris natalibus ortus, ſed in Iure peritiſſimus, & eloquentia inſignis plures, pro eorum temporum conditione, non inelegantes epiſtolas conſcripſerat, ob virtutisq; claritatem celebris factus Friderico II. Ænobarbo Cæſari à ſecretis, & ab epiſtolis fuit; Apud quem tantum potuit, vt imperium pro ſuo arbitrio regeret; Ipſi propè Cæſaris ſtatuam alia erecta Neapoli fuerat, vbi cum plures Fridericum pro reddendo Iure interpellare ſingerentur, ſcriptum erat, vt ad Petrum irent. Is in Principis gratiam promulgato de Iuribus imperij libello, omnium diuinarum, humanarumq; rerum arbitrium Imperatori tribuebat, quem Innocentius doctè confutauit. Demum ab Aulicis apud S. Miniatum accuſatus, quod Cæſaris arcana inimico Pontifici patefeciſſet, à Friderico falſis litteris, quæ ab inuidis confectæ fuerant, fidem habente diuino iudicio omni dignitate priuatus, & candente ære obcæcatus fuit. Itaq; omnium miſerrimus cum Piſas conceſſiſſet, ſe ad D. Pauli templum ſecundum Arni ripam perduci iuſſit. Ibi vltima deſperatione adductus capite impacto parieti, fractoq; cerebro expirauit. Alij ſe ipſum impatientia doloris in carceribus occidiſſe tradunt.

d Eas recenſet Io. Andr. in additio. ad ſpecul. tit. de ſum. trinita. & ſi d. ca-tho. & in R. ne ſede uacan. in addit. ſpecul.

Innocentius quam plures alias conſtitutiones legis vim habentes in Lugdunenſi, & generali concilio promulgauit, quæ ſexto Decretalium libro inſertæ hodie leguntur. d Cum vero Ludouicum Gallorum Regem in Aſiã ad bellum contra Scythas, & Sarracenos traijcere feciſſet, Hedi-

Hedimundum Canturienſem Epiſcopum, & Petrum Veronenſem ex D. Dominici familia religioſum, qui inter Comum, & Mediolanum ab hæreticis cæſus fuerat, ac Staniſlaum Cracouienſem Epiſcopum miraculis claros inter Diuos retulit. Idem octauam Natalis D. Virginis celebrari inſtituit, repletoq; Cardinalium cætu, qui vacuus erat, vt ordinem honeſtaret, eos equo in publico vectos rubeo galero vti inſtituit.

Sunt, qui ab eo Bononiam docendi facultate priuatam, & illud Ius Patauium tranſlatum fuiſſe ferunt, quod Fridericum feciſſe alibi oſtendi. Certè illud conſtat Romæ gymnaſium iam diu intermiſſum ab ipſo inſtauratum fuiſſe, vt ibi Pontificium, ciuileq; Ius doceret? a Poſtremò à Proceribus Regni Siculi accerſitus Neapolim non multo ante inſtauratam profectus eſt; Sed cum illud Regnum Eccleſiæ ſubijcere ſtudet, abrupta ſpe an. MCCLIIII. die XIII. Decemb. Pontificatus ſui XI. menſe VI. Die XII. moritur, & in D. Laurentij templo humatur, cui Alexander IIII. ſubſtituitur. b

a *vt in c. 2. de privilegi. in 6.*

b *Pandulphus Collenutius lib. 4. hiſtor. Neapolit.*

IOANNES SEMECA TEVTONICVS.

Cap. VI.

HOrum ante in Decretum editas gloſſas Ioannes Semeca Teutonicus reformauit, & quod in Iure ciuili Accurſius egerat, non paucis additis, ſuas fecit. Is Azonis diſcipulus, c cum diu vtriq; Iuri ſtuduiſſet, eorum, quos Prædicatores vocant, religionem ingreſſus eſt. d Poſtea circiter annum Domini MCC. quo tempore Albertus Magnus floruit, Præpoſitus S. Stephani Halberſtadenſis fuit. Eſt autem Halberſtadium Saxoniæ opulentiſſima ciuitas, & circumdantis

c *Glo. in c. quando. 86. diſtinct.*

d *Alber. in proem. dicti. in fin.*

Digitized by Google

planiciei ſitu amœniſſima, vbi ædem ſacram Carolus Magnus D. Stephano Protomartyri erexit, mox Henricus Cæſar gente Bauarus Regijs cenſibus locupletauit.

Ibi otium nactus Ioannes Decretum interpretari cœpit, qui etſi quandoq; ineptis, vt illa ætas ferebat, vocibus vtitur, non modicam tamen Gratiani operi lucem affert, pluraq; noui, & veteris teſtamenti loca erudité explicat. Cum vero Clemens IV. decimas per Germaniam, & Gallias ad redimenda ſancta Palæſtinæ loca exigeret, Ioannes appellationem ad concilium interpoſuit, quod ęgrè ferens Pontifex illum diris damnauit, ac Præpoſitura ob temeritatem priuauit, quem tamen magni in Germania viri defendebant. Sed hanc controuerſiam vtriuſq; tam Clementis, quàm Ioannis non multo poſt mors interueniens diremit. a

Summam etiam, ſeu Compendium confeſſionis Ioannes compoſuit, quod primum inter Epitomes locum obtinet, & vbi Summa, alio non adiecto, citatur, huius opus intelligitur. b Ioannes cum leuibus argumentis quandoq; opiniones ſuas firmaret, a Laurentio Cremenſi, Arenam ſine cęmento ligare dicebatur, c quod, vt antea dixi, in L. Senecæ oratione, velut leniori, comptioriq; Caius Caligula reprehendebat, quem, auctore Tranquillo, d tum maximè placentem commiſſiones meras componere, & arenam eſſe ſine calce dictitabat.

Deceſſit Ioannes anno Salutis MCCLXIX. quo & Clemens IV. vt ſupra dictum fuit.

* *
*

a *Albert. Crantzius de reb. Saxonia l. 8. c. 27.*

b *Albert. in proœm. addi. in fin.*

c *glo. in c. faciente 86. diſt. in. Capo. de ſeruit. vrba. prædio. cap. 40 in prin.*

d *In C. Caligula. cap. 53.*

BARTHOLOMAEVS BRIXIENSIS. *Cap.* *VII.*

BArtholomæus Brixienſis Vincentij Caſtellionei diſcipulus a circiter annum Salutis MCCLVI. Alexandro IV. ſedente, quædam Ioannis Teutonici gloſſis adiecit, quibus non modo illius errata notauit, ſed vel omiſſa ſuppleuit, vel quæ poſtea immutata ſunt, appoſuit, b vt ipſe in Decreti initio teſtatur. Temporum quoq; hiſtoriam conſcripſit, c & quæſtiones diebus Dominicis, & Veneris à ſe diſputatas collegit, quas Dominicales, Venercalesq; appellauit, exemplo Pilei, qui & ipſe diebus Sabbathi diſputare ſolitus, illas diſceptationes Sabbathinas vocauit. Sed alia eius geſta, vel cognomentum nuſquam extant. Hunc ab Alexandro IV. Pontifice non contemnenda munera retuliſſe, Platina ſcribit. Quandoq; Patriarchæ Venetiarum, ſeu Gradenſi aſſedit. d

a *glo. in c. iurauit; de prob.*

b *Caccialup. de mod. ſtud.*

c *Caccialup. de mod. ſtu. Rapha. Volat. l. 21. Anthropo.*

d *Io. de Turrecremat. in c. Epiſcop. non ſlagitetur 11. q. 1.*

BERNARDVS BOTTONVS PARMENSIS. *Cap.* *VIII.*

GRatiani opere iam perfecto, cum poſteriorum Pontificum epiſtolæ vagarentur, primus eas Bernardus Circa Papienſis Præpoſitus ac poſtea Antiſtes Fauentinus in vnū collegit, quibus etiam nonnullas annotationes adiecit, ac Summam, cuius initiū, *Profectus diſcipuli gloria magiſtri*, compoſuit. Poſt eum Gili-

Bernardus Circa Papienſis Præpoſitus.

Gilibertus.
Alanus Doctor uniuerſalis.
a *Henric. Robem. in c. conſtitutus de in integ. reſt. Tiraq de retra ct. conſang. §. 1. glo. 9. n. 52.*
Ioannes Galenſis, Volaterranus.
Vgo Ferrarienſis Epiſcopus.
Bernardus maior Compoſtellanus.

Gilibertus, deinde Alanus Doctor vniuerſalis nuncupatus, is forte, qui D. Iphonis nepos fuit. a Mox Ioannes Galenſis Volaterranus, qui eorum nomen obſcurauit, xij. annis poſt Bernardum, alia Pontificum Decreta compilauit. Bernardi prima compilatio liber primus a Vincentio, Alano, Tancredo, Laurentio, & Rogerio, qui in eum ſcripſerunt, eſt appellata; altera Ioannis liber ſecundus vocabatur, in quem Vgo Ferrarienſis Epiſcopus, & Bernardus maior compoſtellanus gloſſas edidere.

Paulus Vngarus.

Poſt hos Bernardus Compoſtellanus Archidiaconus ex Innocentij tabulario alijs conſtitutionibus extractis, nouā compilationem fecit, quæ Romana dicta fuit. Sed cum nonnullas ſuſpectas Decretales contineret, Innocentius, Petri Beneuentani tabularij opera, ex ſuis, & aliorum conſtitutionibus anno ſui Pontificatus xij. aliam compilationem compoſuit, quæ tertia fuit nominata, & hæc prima Summi Pontificis auctoritate nixa fidem habuit, cum priores priuatæ negari potuiſſent, eamq́, Paulus Vngarus eſt interpretatus. Poſtea verò cum in generali ſynodo ſub [illegible] LXXI. Iura idem Pontifex condidiſſet, ex omnibus quartam compilationem fecit, in quam Vincentius, Ioannes, Iacobus, & Rogerius gloſſas ediderunt, deinde Honorius III. quintam, quam ad Tancredum, & Archidiaconum Bononiæ profitentes componendam miſit, quam Iacobus Albanus Fauentinus Epiſcopus eſt interpretatus.

Vincentius.
Ioannes.
Iacobus.
Rogerius.
Iacobus Albanus Fauentin. Epiſc.

Demum Gregorius IX. patria Anagninus ex familia Comitum, opera fratris Raimundi à Pennafort Barcinonenſis ex ordine Prædicatorum, & ipſius ordinis magiſtri generalis, & his vltimis temporibus à Clemente VIII. inter Sanctos relati, eam, quæ nunc extat, edidit. b In hanc verò, & anteriorem compilationem gloſſas edidetant Ruffinus, Syluester, Ricardus Anglus, Rodoicus cognomento Modicipaſſus, Petrus Corbolus, vel, vt alij, Boliatus c Hiſpanus, Bertrandus, Damaſius, Alanus Anglicus, Petrus Papienſis Præpoſitus, Petrus Galenſis Vulterranus, Bernardus Compoſtellanus, Laurentius, Vin-

b *Hoſtienſ. in ſo-mi. ſumma.*
c *Hoſtien. in ſumma de reſt. ſpolia. §. cum quæritur. ad fin. Io. And in c. līas. eo. & in proem. decretal. col. 3. verſ. & ibi cōpilationes quinq;*

Vincentius Caſtellioneus Mediolanenſis, Ioannes Teutonicus, & Tancredus, qui etiam in Decretum gloſſas ediderunt; Hos ſecuti ſunt Gulielmus Naſo, & Iacobus de Albenga Epiſcopus Fauentinus.

Bernardus Bottonus Parmenſis.

a Archid. in peroratione Decreti.

Sed horum omnium gloſſas Bernardus Bottonus Parmenſis, vltimam compilationem interpretatus in vnum collectas ampliauit, a circiter annum MCCXL. & omnem illarum gloriam in ſe tranſtulit. Eandem Gregorij IX. compilationem aliqui ex prioribus, & alij poſteriores ſunt interpretati, vt Vincentius Gofredus, Philippus, Innocentius Hoſtienſis, Petrus Sampſo, Abbas antiquus; Bernardus Compoſtellanus, qui opus non perfecit, Egidius Bononienſis, Bonaguida Aretinus, & Franciſcus Vercellenſis, qui tantum ſuper contextu ſcripſit. Poſteà ſuperuenit Boatinus Mantuanus, & Archidiaconus, qui etiam gloſſas ſunt interpreti. Quidam etiam Monachi, quorum nomina ignorantur, ſuper iiſdem Decretalibus opus compoſuere, quod Suffragium Monachorum nuncupatur, quod vt erroneum ſuperfluum, & mancum ferè inutile fuit.

Boatin. Mãtuan.

Frater Iacobus Canonic. S. Ioãnis in Monte.

b In proem. Decretus.

Damaſius 2

Hos ſecutus fuit Frater Iacobus Canonicus Sancti Ioannis in Monte, quorum omnium ſcripta millegloſſemmatum, aut interpretationum Summã excedebant, provt b Ioannes Andreæ teſtatur. Ex prædictis Damaſius in primam compilationem gloſſas edidit, ac librum quæſtionũ ſuper multis Decretalibus, & Brocarda compoſuit, & Ioannes de Albenga Hoſtienſis præceptor Honorianas eſt interpretatus; Præter memoratos Druzianus, & Guandulfus in Decretales gloſſas emiſerunt, & Petrus Mandecator, & quidam Cardinalis.

Druzianus Guãdulfus.

Petrus Mandecator.

c glo. Bernar. in c. quod ſicut in vir. diuidatur de electio.

Capellam Summi Pontificis qui dicantur.

Cæterum Bernardus Bottonus Bononiæ, vbi etiam Canonicus creatus eſt, diu Decretales profeſſus eſt, poſtea ſacri Palatij quæſtor eſt declaratus, c quem Auditorem, & Summi Pontificis Capellanum vocant; cum enim cauſas ex toto orbe ad Vrbem confluentes Pontifex in Sacello, quod Capellam nominant, adhibitis Iuriſconſultis, audiret,

ret, illi à loco Capellani ſunt appellati; Sed hi hodie numero xij. licet aliàs plures fuerint, ex generali, & priſca delegatione in vnum ordinem redacti ſunt, & qui audiendi, cognoſcendiq; facultatem habent, Auditores cauſarum ſacri Palatij dicuntur, quas ex ſpeciali reſcripto plerunq; decidunt; & etiamnum Capellani nuncupantur, atq; in Capella diuinis inſeruiunt.

Bernardus poſtremo Academiæ Bononienſi Præfectus fuit, quem Germanorum vocabulo Cancellarium vocabant, illi enim cum in Italia imperabant, omnes regionum præfectos Cancellarios appellare conſueuerant. In maiore templo Bononiæ cum hoc Epitaphio humatus eſt.

Bernardus Bottonus Cancellarius ſtudij Bononienſis, qui ſcripſit apparatum ad Decreta, iacet bic.

G O F R E D V S.
Cap. IX.

a Lanfranchin. de iur.patro. 8. arti. 5. q. prin. 2. partis. 2. libri. in prin.

POſt Bernardum Decretales primus Gofredus genere Tranenſis a eſt interpretatus, cum eſſet Summi Pontificis Subdiaconus, & Capellanus Forenſium, & Iuris Pontificij, ſtudioſorum precibus motus Canones in compendium redegit, quod opus Summam vocauit, quem ſecutus eſt Philippus & ipſe Iuris Pontificij interpres Gofredus ad Cardinalem dignitatem prouectus eſſe dicitur, quod non affirmo.

Lanfranchinus Tranenſis.

Tranenſis etiam fuit Lanfranchinus qui luculentum de Iurepatronatus opus edidit.

EGI-

Digitized by Google

EGIDIVS BONONIENSIS, ET GVLIELMVS PROREDA ANGLVS, ET NEPOS DE MONTE ALBANO.

Cap. X.

SVb id tempus claruere Egidius Bononienſis, & Gulielmus Proreda Anglus Oxoniæ profeſſor, vterq; de Iudicijs librum, ille in quinq; partes, hic in ſex diuiſum, in lucem emiſit, a qui vetuſtate perijſſe exiſtimatur. Nec multo poſt Nepos de Monte Albano librum Exceptionum promulgauit, b quem Fugitiuum appellauit, quod in eo doceat, reos, qui fugitiui vocantur, c ſe ab actorum petitionibus, & retibus liberare. Eſt autem Mons Albanus caſtrum in Latio, vbi olim Feriæ Latinę celebrari conſueuerant.

* * *

a *Io. Andr. in d. proem. ſpecul. c. 2. ver. plurimis.*

b *Io Andr. in d. proem.*

c *in l. properandū §. etſi quidem. C. de iudicijs.*

BONAGVIDA ARETINVS. Cap. XI.

HIjſdem temporibus Bonaguida Aretinus floruit, qui, Innocentio IIII. ſedente, dum in eius Curia Aduocati officio fungitur, nonnullas in Decretales gloſſas, vt ipſe aſſerit, vtiles conſcripſit. Deinde Epitomen, noſtri ſummam vocant, in quinq; partes diuiſam fecit, quæ officium patronorum cauſarum continet; Librum etiam Iuris Pontificij titulos, & res explicantem, qui Margarita inſcribitur, compoſuit.

Is, ſi ſuo quæq; loco digeſta habuiſſet, longè vtilior ſtudioſis fuiſſet. Hoc volumine nihil decidere, ſed rebus breuiter annotatis, ad alia loca ſe referre conſueuit. Tractatum quoq; de Iudicijs, & Iudicibus in tres partes ſciſſum edidit, quem ſpecioſo vocabulo Gemmam nuncupauit, a ſed hæc volumina, vt plurimum vetuſtate conſumpta, non omnia in lucem prodierunt. Libellus vero, quem de Diſpenſationibus inſcripſit, admodum vtilis circumfertur, in quo ſpecies recenſentur, quibus Summus Pontifex, aut Epiſcopi aliquem legibus ſoluere poſſunt;

Quo tempore Bonaguida in Decretales ſcribebat.

Franciſcus Vercellenſis, b & ipſe in idem opus commentarium edidit, quod non extat; In patria docuit, vbi anno Salutis MCCXXVIII. omnium diſciplinarum gymnaſium erectum fuerat. Ante Bonaguidam fuit Gratianus & ipſe Aretinus, cuius nihil niſi nomen extat. c

a *Io. Andr. in præalleg. proem.*

Franc. Vercellēſis. b *de quo Io. Andr. in c 2. de ſpōſal.*

Gratianus.

c *Io. Andr. in proem. ſpecul. in uer. plurimis,*

BER-

BERNARDVS BRIGANTIVS, ET GARSIAS HISPANVS. Cap. XII.

BErnardus Brigantius, (vulgo Compoſtellanum vocant) Innocentij IIII. cuius Capellanus fuit, iuſſu a in VI. Decretalium eruditos commentarios promulgauit, quos Apparatum vocant. Floruit circiter an. MCCL. poſt Bernardum Papienſem Præpoſitum; extractas ex Innocentij ſcrinijs quorundam Pontificum conſtitutiones in vnum redegit, quod opus Romana compilatio eſt appellata, quæ, vt ſuſpecta, ab Innocentio reiecta fuit. Is dixit priuſquam ſcriberet, ſuam ignorantiam ignoraſſe, ſed poſtquam ſcripſit, ſuos errores agnouiſſe. b

Bernardum Brigantium Garſias Hiſpanus eſt ſecutus, qui circiter annum Salutis MCCLXXXV. Decretales interpretatus eſſe dicitur, ſed opus non perfecit. c Summæ, quam Piſanellam nominant, nonnulla adiecit. d In ſextum etiam Decretalium gloſſas edidit.

a *Rapha Volater. lib. 21. anthrop.*

b *Io. Andr. in proem. decreta.*

c *Io. Andr. in proem. decreta.*

d *Felin. in c. cauſamq; in fin de preſcripsio.*

HENRICVS CARDINALIS HOSTIENSIS. Cap. XIII.

HEnricus in Secuſij Subalpinorum nobili pago diœceſis Taurinenſis e humili loco natus, f in Gallijs, & Italia eruditus, Ioannem Albiganenſem audiuit; Deinde inter Pontificij Iuris Interpretes receptus, luculentis editis commentarijs, omnes, qui ante ſe

e *Hoſt. de teſtib. § 1 col. 2. verſ. quid de Hermofroditis. Ioan. Albiganẽſis.*

f *Ipſe in c. nonnulli. § cũ aut. de reſcr.*

floruere, ſuperauit, vnde Iuris vtriuſq; Monarcha, & Subalpinæ regionis ſplendor, ac perpetuum decus à Franciſco Balbo vocatur. a Gulielmum Duranti diſcipulum habuit. b Demum ob eximiam doctrinam Innocentio IIII. gratus Ebredunenſis Archipræſul creatus c circiter annum Salutis MCCLVI. ab Alexandro IIII. Pontifice, cuius hortatu in Decretales ſcripſerat, d ad Cardinalis dignitatem eſt promotus, Hoſtienſiſq; Antiſtitis, vnde nomen habet, titulo honeſtatus fuit. e

a *C. de preſcrip. in proemi. ſub n. 2.*
b *Io. And. in ad. ad ſpecul. de off. iud.*
c *Aluaro in proem. Feud. col. 2.*
d *Rapha. Volater. lib. 21. anthropo.*
e *Platina in Alex. IIII.*

Is vnus eſt ex ſeptem Cardinalibus Epiſcopis, qui Lateranenſi Eccleſiæ adſcripti, velut Pontificis Vicarij habentur. Sed Hoſtienſis cum ſolus pallij ornamento vtatur, & Pontificem coronet, Cæſaremq; vngat, f cæteris dignior primas tenet. Quare Henricus a præcipuo hoc honore poſtea Hoſtienſis eſt nuncupatus.

f *Abb. in c. antiqua. de priuileg. ſub num. 6.*

Legatum Bononiæ egit, vbi reum capite plectendum vel inuitus liberauit: Antequam enim ille ad ſupplicium duceretur, ſe rem arduam Legato detecturum dixit; Cum vero ambages narraret, iratus Henricus eum ad ſuppliciũ rapi iuſſit; At reo clamante, Cardinalem irregularem eſſe, qui contra canonicas Sanctiones vel ſontem puniri præciperet, ei, qui hanc euadendi artem docuiſſet, malè dixit, & reum dimiſit. g

g *Felin. in c. ſi quando. n. 3. de reſcript.*

Clementis IIII. Pont. ſede vacante, in grauem ægritudinem incidit, vt penè vitam amiſerit. Viterbienſes enim Cardinales ædibus incluſos ad nouum pro ſuo arbitrio Pōtificem eligendum compellere volebant, detectoq; edificio, ac cubiculis dirutis, illos reclamantes ſub dio degere coegerunt. Quare Henricus difficili morbo contracto, nunquam exitum impetrare potuit. Demum de ſalute ſolicitus, iuribus eligendi Pontificis renuntiauit, ac dimiſſus conualuit. h Gregorius vero X. qui tum in Palæſtina aberat, Summus Pontifex eſt declaratus.

h *Hoſti. in c. niſi cum pridem. & ibi Io. Andr. col. 2. de renuncia.*

Vtriuſq; Iuris compendium vno volumine complexus, quod Summam vocauit, incendio amiſit. Sed poſtea Cardinalis, quamquam arduis negotijs occupatus, illud opus

opus reſtituit. a Alia præterea in quinq; libros Decretales, vrgentibus ſtudioſis, commentaria edere coactus eſt. Æquitatis amator duras Innocentij opiniones libenter damnat, quamquam non deſunt, qui nimiæ ſubtilitatis eum redarguunt, & adeo altè ingenio rapi dicunt, vt à debilium oculis euaneſcat, & in multis ſe ipſum frangat. b Epiſcopis quoq; plus æquo fauiſſe dicitur. c Legum ciuilium ſcientia multos illas profitentes ſuperauit. d

a *Hoſti. in fin. ſumma.*

b *Sylua nupt. lib. 5. ſub n. 67.*

c *Sylua nupt. d. lib. 5. ſub n. 69.*

d *Roma. ſing. 77. Felin. in c. qualiter, & ǵdo. 2. §. ad corrigendos de accuſa.*

GVLIELMVS DVRANTI FILIVS. Cap. XIV.

GVlielmus Duranti filius, vel, vt alij malunt, ex Duranda familia, & matre Balba natus Puſmoyſſonius, ſeu, vt aliqui volunt, à Monte Peſſulano, qui locus eſt Prouinciæ, oriundus fuit, Henrici Cardinalis Hoſtienſis Auditor anno M CC L. Innocentio IIII. ſedente, floruit, primaq; iuuentute in Mutinenſi Academia Decretum eſt interpretatus. e

Mox in curia Romana cauſarum Auditor creatus, f aureum illud opus Speculum inſcriptum, quòd in eo cauſarum ordinem Forenſes ſpeculentur, ante annum ætatis XXIV. cœpit componere, g nec ante annum XXI. perfecit. h Interea ſcripta legenda, emendandaq; tradidit Iacobo Antonio Stenno Patauino tum clariſſimo Iuriſcōſulto, qui Malitia agri Vicentini Villa in dotem ab vxore accepta ditior, & clarior factus, Malitiæ cognomentum habuit, quamq; non deſunt, qui ob cautiones, quibus callidius in tuendis clientibus vtebatur, eum Malitiam vocatum fuiſſe affirmant.

Gulielmus vero perfectum volumen Ottobono Cardinali Innocentij Pontificis ex fratre nepoti an. MCCLXII. dedicauit, qui poſtea factus Pontifex, & Adrianus V. dictus,

e *Spec. in tit. de tuto. §. generaliter. ver. fiet autem.*

f *Specula. in tit. feudo. §. 1. in fin.*

g *Spec. in titulo de appell. §. nūc breuiter. ver. item iuſta.*

h *deprehēditur ex ſpec. in tit. de teſt. edi §. 1. ver. item hodie.*

Iacobus Antonius Stennus Patauinus.

Digitized by Google

dictus, non niſi tribus diebus ſuperuixit; Quare Gulielmum, niſi præmature deceſſiſſet, omnium opinione Cardinalem creaſſet. a Sed is alias dignitates eſt aſſecutus, ſiquidem D. Petri patrimonio in Hetruria præfuit; b Deinde Honorij IIII. iuſſu Flaminiam, nunc Romandiolam vocant, quam ex Guidonis Monfeltrij manibus vendicauerat, Comitis titulo rexit, vt Ioannes Villanus, c & ipſe d teſtatur, cum formam deſcribit, qua fidei iuramentum à populis exegit. e Dum ibidem pro Martino IIII. quæſtoris officio fungeretur, ad Metaurum fluuium peninſulam à fundamentis ædificaſſe, & à ſuo cognomento Caſtrum Durantis appellaſſe Sabellicus, f & Blondus g ſcribunt.

Rationale etiam officiorum, & de Concilio luculentum opus feciſſe dicitur; de Modo etiam generalis Concilij celebrandi circiter annum MCCLXVIII ſcripſit tempore, quo Clemens V. Viennam Synodum indixit, cui ipſe Epiſcopus Mimatenſis creatus interfuit. h Speculum etiam legatorum egregium opus compoſuit, in quo de eorum Officio, & Poteſtate latiùs diſputat, & illud ego non dum impreſſum in manibus habui. In Decretales præterea commentaria edidit, & Poetices ſtudioſus multa carmine ſcripſiſſe fertur, quæ hodie nuſquam apparent. i Tanta memoria à ſcriptore prouinciali fuiſſe dicitur, vt ſemel lectum librum ſtatim recitaret, quod ex ſumma eius vitæ ſobrietate proueniſſe exiſtimat; Nam ingluuiem, & vinolentiam ingenium hebetare, & memoriam grauiter obumbrare dictitabat. Sed Aurearum inſularum Monachus, hoc gemmæ, quam aureo anulo incluſam geſtabat, vi attribuebat.

Clientibus, quorum iniqua erant iura ipſum conſulentibus, Sanctus Cęſarius Gallico idiomate reſpondiſſe refert, Mais val calar. Que ſol parlar, hoc eſt, Melius eſt tacere, quam male loqui. Etſi ab omnibus ſummopere celebratur, in eo tamen reprehenditur, quod indeciſas quæſtiones ſæpius reliquerit, & multa ex Ioannis Faſoli, & aliorum

a *Io. Andr. in addit ad ſpecul. in proœm.*
b *Specul. in tit. de feud. §. 1. ad fin. de iuriſd. omn. iudi. ver. illud etiam.* *An Mcclxxxvi.*
c *lib. 7. cap. 107.*
d *de iuriſd. omn. iud. ver. illud etiam.*
e *in tit. de feudis. §. 1. ad fin.*
f *lib. 7 Geograph.*
g *in Italia illuſtrata in Piceno. & Rapha. Volater. lib. 6.*
h *Specu. in tracta. de mod. generali. Concil. celeb. in prid.*
i *Pau. Ca. in l. vlt. C. ſine cenſ. & reliquis.*

aliorum ſcriptis excerpta ad verbum Speculo inſeruit. a Sunt qui eum religioſum ex ordine D. Dominici fuiſſe autumant, quod mihi nuſquam compertum eſt, nec veriſimile videtur; Solum enim Cartonenſis Decanus à Blondo fuiſſe dicitur. b In Theologia tamen maxime verſatus eſt. Errant, qui eum paulo poſt xxx. ætatis annum deceſſiſſe ferunt, cum poſt id tempus diu in componendo Speculo laborauerit, vt ſupra dictum eſt. Eius de Sacra Eucharistia hæc verba referuntur.

Verbum audimus.
Motum ſentimus.
Modum neſcimus.
Præſentiam credimus.

Cum Legatus ſummi Pontificis ad ſacrum bellum profectus eſſet, in Cypro inſula Nicoſiæ an. MCCLXX. deceſſit, & ibi humatus fuit. Epitaphium, Turcis ibi dominantibus, non extare arbitror, quod à pluribus lectum, & à quodam deſcriptum interijt. Vnde fabuloſum eſſe opinor, quod prouincialis ſcriptor tradit, Gulielmum puellæ ex Blancargenſa familia amore captum Mathematicum de illius vita conſuluiſſe, & reſponſum mira in eius morte euentura. Cum vero poſt aliquot annos pro mortua elata eſſet, Gulielmum dolore victum interijſſe, & eam, vi morbi cedente, reſpiraſſe, & viuam domum remeaſſe, Monaſtichamq; vitam ſibi elegiſſe, ac ſexagenariam deceſſiſſe.
Sed ego cum his locutus ſum, qui Speculatoris ſepulchrum Nicoſiæ cum Epitaphio viderunt.

* * *

a *Cin. in l. iudices. in prin. C. de indic.*

b *Blond. in loco prædicto.*

Digitized by Google

BOATINVS MANTVANVS. Cap. XV.

BOatinus, vel, vt alij ſcribunt, Bouetinus Mantuanus Bononiæ ius Pontificum, Azone ibi profitente, docuit, cum quo non ſemel in foro contendit, & quandoq; rubore ſuffuſum dimiſit. a Inde Patauium conductus Eccleſiæ Cathedralis Archipresbyter creatus eſt, & cum annos ſeptem docuiſſet, obijt anno Salutis MCCC. Menſe Auguſto, in maiore templo cum hoc Epitaphio eſt humatus.

a *Io. Andr. in c. relatum de offi. deleg.*

Mantua, quem genuit Patauis Bouetinus, & orbi
A' Boue nomen habens, patiens ſine fraude doliſvè
Quam ſibi plus alijs vigilans, pietatis alumnus
Largus erat ſtudio, largus clero, ſibi parcus,
Canonicum illuſtris docuit ius ter tribus annis,
Deme duos, obijt Auguſto iam mille trecentis
Elapſis, Iacet hic, coluit te ſumme colenti
Virgo patrocinium, precibusq́; aſſiſte volenti,
Vmbra humanum eius, ô pia, voce tuis, vt
Supplice conſerues precibus, te voce precatur.

GVI-

GVIDO A' BAISIO REGIENSIS. Cap. XVI.

GVido quoq; Baiſius patricius Regienſis nonnulla Ioannis Teutonici gloſſis addidit, & in ſextum librum Decretalium nobiles gloſſas Rectori Vniuerſitatis Iuris ſtudioſorum dedicatas inſcripſit. Bononiæ eos Canones circiter annum Domini MCCLxxx. interpretatus, demum ibi Archidiaconus creatus, eius Dignitatis cognomentum tenuit. In totum quoq; Decretum luculentas interpretationes à doctrinæ fragrantia Roſarium appellatas compoſuit, quas Gerardo Sabinenſi Epiſcopo, cuius Sacerdos, vel, vt vocant, Capellanus fuerat, dedicauit, eaſq; anno MCCC. perfecit. Eundem Summi Pontificis Capellanum, & litterarum contradictarum Auditorem fuiſſe, vetuſtis monumentis inueni.

Circa verborum ſignificationes, eorumq; expoſitiones pluſquam in alijs verſatus eſt. a Ioannem Andreæ diſcipulum, quod inops eſſet, penè inuitum ad Doctoris gradum gratuitò promouit, qui poſtea præceptori tantum detulit, vt ipſius gloſſas ſe pro textu habere profeſſus fuerit. b Guidonem ex fratre nepotem ſuum nomen ferentem habuit, & ipſum Iuris Pontificij profeſſorem, qui poſtea an. MCCCXIII. Regienſis Epiſcopus, deinde poſt XVI. Concordienſis, vel, vt alij ſcribunt, Sirmienſis creatus fuit.

a *Capel. in d.tit. ſta. n. 29.*

b *in princip. ſexti.*

An. MCCCXIII.

Decretales etiam interpretatus eſt, quo tempore Boatinus Mantuanus in idem opus ſcripſit. Poſt eos incerti nominis Monachus ineptas in eundum librum interpretationes edidit, quæ, vt inutiles, reiectæ fuerunt, opus ſuffra-

gium Monachorum, inconcinno titulo, dicebatur, cum onus eſſet appellandum. Deinde Iacobus Canonicus Regularis D. Ioannis in Monte Bononienſis gloſſas contrarias ſoluere nixus eſt, ſed & eius ſcripta periere. Deniq; in ſextum Decretalium Archidiaconus tanta eruditione ſcripſit, vt eius opiniones ibi relatæ cæteris præualeant. a

a *Felin. in c. 1. col. pen. ver. 4. limita de conſtit.*

IOANNES MONACHVS CISTERCIENSIS CARDINALIS. Cap. XVII.

CVm circa an. MCCC. Bonifacius VIII. poſteriorum Pontificum Decreta in vnum collegiſſet, & ſextum Gregorij XI. volumini librum addidiſſet, in eum quatuor Interpretes gloſſas compoſuerunt, Ioannes Monachus Ciſtercienſis genere Heduus, vel Picardus, Guido à Baiſio cognomento Archidiaconus, Garſias Hiſpanus, & Io: Andreæ. De Archidiacono & Garſia iam ſupra dictum eſt.

Ioannes vero Monachus, qui primus in ſextum gloſſas nemini dedicatas promulgauit, Ioannis Andreæ b concurrens, poſtea Cardinalis creatus fuit, c qua dignitate honeſtatus in eaſdem conſtitutiones, quas Extrauagantes vocant, gloſſas edidit, d in quibus Pontificiam poteſtatem minus extollendo plus Principibus laicis fauere videtur, idq; eum in Regis Galliarum gratiam, apud quem diu pro Pontifice legatus fuit, feciſſe autumant; e Opuſculum etiam Defenſorium iuris vocatum ſcripſit, vbi reos inſtituit, quomodo ſe aduerſus actores defendere debeant. Decretales etiam poſt Petrum Sampſonem, & Pontificum Extrauagantes eſt interpretatus. De eo, quod ſcribatur,

b *Io. Andr. in prin. vi.*

c *Io. Andr. in prin. Clem. in ver. Ioan. Felin. in c. cũ in iure. ante n. 7. de offic. dele. lega. Bar. in l. nõ ſolũ. §. morte. ſub n. 9. de oper. nou. nunciat.*

d *Felin. in d. c. cũ in iure. ante n. 7. de off. delega.*

e *Felin. in c. ſolite. ante n. 5. de maioritat. & obedi.*

batur, aliud non habetur. Gloſſę vero Archidiaconi proprio volumine continentur.

IOANNES ANGVISSOLA CESENNENSIS.

Cap. XVIII.

IOannes Anguiſſola Cæſennæ, quæ Flaminiæ vrbs eſt clariſſima, ortus fuit, cuius poſteri, corrupto vocabulo, Aguſelli dicti, inter ciues nobilitate nemini ſecundi, etiam Lenariam Caſtellum in Patriæ agro cum iuris dicendi auctoritate poſſident, vt mihi Cæſar Mazonius, & ipſe Cæſennas, nunc Maceratæ iurium veſpere interpres retulit.

Cæſar Mazonius Cæſenas.

Ioannes Ius Pontificium magna cum laude Patauij, vbi inter alios Albertum Gandinum Auditorem habuit, a deinde circiter an. M CCC. Bononiæ docuiſſe creditur, cuius ſcripta temporum iniuria periere. Eruditus tamen de Proteſtationibus eius liber, & alius de Sponſalibus, ac Matrimonijs extat, quem Ioannes Andreæ ſibi impudenter adſcribere non erubuit. b

a *Alber. Gandin. de pœn. reor. autem n. 8.*

b *Alber. in dictio. in vir. matrim. primò. eſt viri, ac mulieris coniunctio.*

Alius fuit Ioannes de Deo dictus genere Hiſpanus, qui eximius Philoſophus, & Iuris Pontificij interpres Bononiæ docuit. Summam cauillationem in ſeptem libros digeſtam fecit. Decreti, & Decretalium indicem, & in vtroq; conſonantes Canones, variasq; quæſtiones edidit.

Ioannes de Deo Hiſpanus.

* *
*

IOANNES ANDREAE. Cap. XIX.

SVpra omnes, qui ante ſe Ius Pontificium interpretati ſunt, Ioannes Andreæ excelluit. a Is ex Andrea presbytero, antequam ſacerdos fieret, & matre nomine Nouella genitus, b Ioannes Andreæ à patre dictus eſt, ſicut ex Franciſcus Accurſij, Albertus Odofredi, & Galleoti, Gulielmus Duranti, Martinus Sillimani, & alij, tùm Italis, Hebræorum more, parentum nomina pro cognomento retinentibus, vocati fuere. Sunt tamen qui eum ex concubina natum eſſe autumant, c quod non liquet, cum nemo eum legitimum, aut ſpurium affirmare audeat. d

Andreas igitur apud Mugellum agri Florentini oppidum natus Bononiam venit, vbi politioribus litteris imbutus priuatim Grammaticam docere cœpit, pallio agninis pellibus ſuffulto, pro eorum temporum conſuetudine, vſus. Cum vero Ioannem filium ſuſcepiſſet, iam octauum annum egreſſum ſacris initiari fecit, ac prima ei litterarum rudimenta tradidit. e Demum nobilium opera, quorum liberos inſtituerat, Eccleſiam S. Mariæ rotundæ Galluciorum ruina iacentem adeptus reſtituit. Sed, parente defuncto, Ioannes ſub preceptore Bonifacio Bergomenſi, qui poſtea in patria Sacerdos, & Canonicus fuit, humanarum litterarum ſtudium abſoluit, à quo ſibi prædictum fuiſſe memorat, ſe Iuriſconſultum magnam Iuri Pontificio lucem allaturum. Verum cum ob inopiam ſibi alimenta ſufficere non poſſet, Scarpetam Mainardi Vbaldini filium erudiendo paupertatem ſubleuauit. f Hæc Volaterranus, ſed ipſe Ioannes Andreæ, cui plus credendum, de ſe aliter narrat. Scribit g enim, ſe, cum nondum annũ

deci-

a *Io. Caldr. in proemi. Clem. Rip. in c. inter cæteras. n. 5 de reſcrip.*

b *Io. Andr. in addi. ad ſpecu. in R. de filijs presbyt. Bal. in l. imperialis §. his illud C. de nupt.*

c *Rapha. Volat. lib. 21. anthrop.*

d *Abb. in c. inter cæteras. 1 & ibi Rip. in prin. de reſcript.*

e *Rapha. Volater. lib. 21. anthrop.*

f *Raph. Volater. d. lib. 21.*

g *in c. cum apud de ſponſ.*

decimum compleſſet, à patre apud Ioannem Calderinum locatum fuiſſe, deinde maiorem factum, dum æſtate vacarent, ante docendi tempus, illum interpretatum fuiſſe C. cum apud. de Sponſalib. qui fuit primus Canon, quem didicit.

In Iure ciuili Ricardum Malumbræ, & Martinum Sillimani, a in Pontificio vero Guidonem à Baiſio Archidiaconum, b quem præcipue coluit, & Iuriſconſultorũ Inſignia ab eo gratuitò habuit, c ſtudioſe audiuit; Nolebat inops docentis onus, quod ſeruile appellabat, ſubire, ſed Archidiaconi præceptoris exhortationibus, & opera, Iuris Pontificij Interpres factus Ioanni Monacho concurrens adiunctus eſt. d Poſtea circiter annum M CCC xxx. Patauij docuit, vt ex eius vrbis Iuriſconſultorum albo, & ipſiuſmet auctoris ſcriptis deprehenditur. *Piſis* etiam profeſſus eſt, vnde Bononiam reuocatus non vulgarem famã in interpretandis Pontificum Decretis conſecutus eſt. In eo enim munere obeundo prope quinquaginta annis inſumptis omnium clariſſimus euaſit. Inter alios diſcipulum habuit Paulum Leazarum, qui ſæpe à præceptore diſcrepauit. e

Ex peritorum conſilio quotannis Idibus Februarij ex vena ſanguinem emittere conſueuerat; f Aſſerebant enim, qui hoc feciſſet, eo anno febri orta ex intemperie non moriturum, idq; ab Angelo hominibus reuelatum; ſed multi ex phlebotomia vitam minui autumant, & ideo id temere non agendum. Bononiæ Marſilio eius vrbis, (vt videtur) Epiſcopo à conſilijs fuit. g Tanta verò vitæ ſeueritate vſus eſſe dicitur, vt xx. annos procul à lecti delicijs pelle tectus vrſina cubitauerit, frequentibusq; ieiunijs, ac vigilijs totus in ſcribendo, ſtudendoq; fuerit. h

Primo in ſextum Decretalium à Bonifacio VIII. compilatum poſt Archidiaconum præceptorem gloſſemmata edidit, quæ iterum pluribus interiectis interpolauit. Alia deniq; in Clementinas ſcripſit, quæ contexui annexa pro gloſſis leguntur. i Poſtremo in Decretales commentariũ

com-

a *Roman. ſingul. 853.*

b *Io. Andr. in prin. 6.*

c *Domin. de S. Gemin. in prin. ſexti.*

d *Io. Andr. in prin. ſexti, in c. atſi clerici, de iudic.*

Paulus Leazarus.

e *Card. Zaba. in proem. Clemẽt.*

f *Abb. in c. eſt ad monaſter. n. 4. de ſtatu monachor.*

g *Io. Andr. in c. quod alicui. de reg. iur. in 6.*

h *Raph Volat. d. lib. 21. Anthrop.*

i *Io. And. in proœ. Clem. in ver. Ioannes. Card. Zabar. ibidem.*

Digitized by Google

compoſuit; quod Nouellas in Matris, & Filiæ; quæ ita vocabantur, memoriam nominauit; quod opus mirificè à Baldo extollitur. a Aliud in Regulas Sexti Decretaliū libri conſcriptum, & Mercuriales, vt potè diebus Mercurij elucubratum, dixit; vel, vt alij malunt, quod eo die diſputatas quæſtiones ibi inſeruerit. Non pauca prætérea Gulielmi Duranti Speculò an. M CCCXLVII. addidit, quæ plerunq; ex conſilijs Oldradi ad verbum excerpſit. b Quare furtis proditis à Baldo inſignis alienorum laborum fur nominatur. c De interdictis ciuitatis, Conſanguinitate, de Sponſalibus; & Matrimonijs libellos in lucem emiſit. Sed & hunc à Ioanne Anguiſſola Caſennate antea compoſitum ſibi aſcripſit. d

Cum celeriter ſcriberet, & plura dictitaret, raro ſuam opinionem firmauit, ſed vbi firmauit, magno, acriq; iudicio fundauit; e Aliorum enim opinionibus recitandis intentus pauca de ſuo proferre ſolitus eſt; f Quare ſcepticos Philoſophos imitari viſus eſt, qui ſemper quærunt, & nunquam inueniunt; g iudicio tamen adeo firmo ſingula perſcrutatus fuiſſe creditur, vt ſi ambiguas quæſtiones decidere voluiſſet, multis, quæ ab alijs ſcripta ſunt, opus non fuerit; h ita enim accuratè Ius Pontificium vbiq; expoſuit, vt per centum annos nemo doctius ipſo locutus fuiſſe dicatur. i Vnde in iudicando, & conſulendo non parum eius valet auctoritas, quippe qui grauiſſimus, & exacti iudicij habitus tuba, & pater Iuris canonici vocatur. k

Nec in Iuriſconſultorum tantum, ſed etiam in bonorū auctorum ſcriptis verſatus cultiorem doctrinam adeptus eſt. Docentes magnæ ſeruituti addictos eſſe dictitabat, & inanibus quæſtionibus deditos reprehendere conſueuerat; l compluribus alijs, ſed Cino præcipuè, familiaris fuit. m Moribus fuit incorruptis orationis ſtudioſus multa ſe eius beneficio obtinuiſſe ſcripſit. n Pontificiarum conſtitutionum diligens obſeruator; cum quorundam Decretalium dubia fides videretur, Academię Bononienſi auctor fuit, vt ob omnem tollendam ambiguitatem ad

Boni-

a *in præl ud. feudor. ver. aliqua ſed pauca.*
b *Socin. in conſ. 6. poſt n. 8. in 1. p.*
c *in addit. ad ſpec. de conceſſ. præb.*
d *Abb. in dicto. in ver. matrimoniū primò eſt viri, ac mulier. coniūctio.*
e *Ab. in c. de quarta. in fin. 3. col. de præſcriptio. ſub num. 13.*
f *Felin. in c. dilecta. col. 5. de præſcrip. Sylu. nupt. lib. 5. ſub n. 25. verſ. etiamſi eſſet Io: Andrea.*
g *Gell. li. 11. c. 5.*
h *Alex. in conſ. 74 n. 20. lib. 4.*
i *Cardin. Zaba. in proœmi. Clem. Sylua nupt. in loco ſupra citat.*
k *Aret. in conſ. 2. Curt. ſen. in cōſ. 1. num. 12. & Cur. iun. in conſ. 15. n. 9. Bal. in cōſ. 226. vol. 1*
l *Io. Andr. in addi. ad ſpecul. tit. de locato. §. nunc aliqua. ver. 163*
m *Io. Andr. ibid.*
n *in Clem. 1. de reliquijs, & venerati. Sanct. in ver. orat. in fine.*

Bonifacium VIII. Iacobus à caſtello ſacerdos Bononienſis, & eximius Iuriſconſultus mitteretur. Is corpore exiguus, & deformis in frequenti Senatu Cardinalibus riſum mouiſſe dicitur; pluribus enim comitantibus, ingreſſum honorificè Pontifex accepit, Sed cum paruam hominis ſtaturam, talari veſte totam tegente, non animaduertiſſet, ac ſtantem genua ſubmiſiſſe credidiſſet, ſurgere iuſſit. Cum id iterum, ac tertiò repetijſſet, nec quicquam præ pudore reſponderet, Matthæus ab Aquaſparta proximus Pontifici Cardinalis Portuenſis illum ſtatura Zachæum eſſe monuit, a vnde omnibus riſus eſt excitatus. Alij id ipſi Ioanni Andreæ euenisse aiunt, quem & ipſum deformem, & ſtatura exiguum fuiſſe ferunt, b & Legatum ad ſummum Pontificem miſſum comiter exceptum, & lumen mundi appellatum. c

Iacobus à Caſtello Bononienſis.

a *Io. Andr. in proœm. 6. in ver. & multis.*
b *Landria. in epiſ. ante Specul.*
c *Anto. de Prato in proœm. repert. ad Bar. Syluæ nupt. vbi ſuprà.*

Vxorem habuit Ioannes Andreæ Milanciam vocatam, quam Dominam nominare, ac vt doctam aliquando conſulere conſueuerat, d ab eaq; ſe illud didiciſſe fatetur, pulchra nomina eſſe filijs imponenda, etſi, vt alia, in foro venderentur, etiam magnò pretio à parentibus emenda. e Eandem conſuluit, an inuitati ad prandium eius hora ſint vocandi, & deducendi, quæ reſpondit, Mulieres, peregrinos, & graues viros accerſendos, quos pudor prohibet vltrò ſe edibus alienis inferre, alios eſſe dimittendos. Sed hoc Ioannis Calderini vxorem dixiſſe verius eſt. f

d *in c. quam ſecundum de preben. & in c. qui prior de reg. iur. in 6. Tiraq. in 5. l. connub. n. 13. glo. 1. part. 5.*
e *Io. Andr. in c. cũ ſecũdũ de preb. Felin. in proem. decreto. n. 30. Tiraq. 11. leg. connub. n. 27. glo. 1. part. 11.*
f *Abb. in c. cum inter vniuerſas ad fin. de elect.*

Banicontium Andreæ ita ab aui nomine appellatum naturalem filium ſuſcepit, qui Decretorum Doctor & ipſe tres libellos, vnum de Priuilegijs & Immunitate Clericorum, alterum de Accuſationibus, & Inquiſitionibus, tertium de Appellationibus euulgauit. Filias item duas habuit, alteram nomine Nouellam, alteram Betinam, quam Ioanni à S. Georgio Bononienſi Decretorum interpreti nuptui dedit; ea maritum Patauium ad Ius Pontificium explicandum conductum ſecuta obijt anno humanæ Salutis MCCCLV. & in D. Antonij cœnobio

Bonicõtius Andreæ.

 cum

cum hoc Epitaphio humata fuit.

Sepulchrum D. Betinæ filiæ quondam Domini Ioannis Andreæ de Bononia Archidoctoris Decretorum, & vxoris Domini Ioannis de S. Georgio de Bononia Doctoris Decretorum, quæ obijt anno M CCC LV. Die Lunæ quinto Octobris.

Sed etſi hos liberos procreaſſet, etiam Ioannem Calderinum Bononienſem ob morum integritatem adoptauit, a & vt quidam volunt, generum fecit Bononiæ in vicinia D. Iacobi habitauit. b Demum cum an. XLV. docuiſſet, peſte, quæ dira craſſabatur, ſublatus exceſſit an. Salutis M CCC XLVIII. quod ipſe priore anno quibuſdam ſcriptis vaticinatus fuiſſe videtur. c Bononiæ in D. Dominici æde ſepultus hoc Epitaphium meruit.

a *Iaſ. in l. 2. in prin. ante n. 4. ff. de ver. oblig. Abb. in conſ. 58 vol. 1.*

b *Io. Andr. in addit. ad ſpecul. in tit de teſt. §. 2. ver. item quod aliquid addit. de ſuo.*

c *in addi. ad ſpecul. de filijs presbyter.*

Hic iacet Andreas notiſſimus orbe Ioannes
Primo qui Sexti Clementis, atq; Nouellas,
Hieronymi laudes, ſpeculiq; iura peregit,
Rabe Doctorum, lux, cenſor, normaq; morum
Occubuit fato per diræ peſtis in anno MCCCXLVIII. die vij. Iulij.

Id ſepulchrum vetuſtate lapſum poſtea à Calderino ex Ioanne adoptato, at nepote an. M DI cum hac inſcriptione inſtauratum fuit.

Deo Trino & vni.

Sepulchrum vetuſtate corruptum Io. Andreæ Iuriſconſ. Principi Atauo, ac Ioanni Abauo, & Gaſpari auo Calderinis Iuriſconſul. & Clariſs. viri B. M. poſitum Calderinus Iacobi filius Iuriſconſ. inſtaurari iuſſit. Anno gratiæ MDI.

ZENZELINVS CASSANVS GALLVS.
Cap. XX.

IOannes XXII. natione Aquitanus, patria Caturienſis an. MCCLXV. Rom. Pontif. declaratus conſtitutiones à ſe editas in vnum collegit, quas Extrauagantes vocauit, vnde Regulæ Cancellariæ dictæ emanarunt. In eas Zenzelinus de Caſſanis gloſſas edidit; Alij Genzilinum nominant. Aliqua addidit Io. Franciſcus Pauinus qui poſt Ioannem Monachum, & Gulielmum de Monte Lauduno in aliorum Pontificum Extrauagantes ſcripſit. Hic, & Zenzelinus Galli fuere, & vterq; in Clementinas Commentaria edidit, & ante illos Stephanus Prouincialis in Monte Peſſulano profeſſor, quæ cum Ioannes Andreæ vidiſſet, interpolatis ſcriptis ſuis addidit. a

Io. Franciſcus Pauinus Gallus.

Steph. Prouincial.

a *Card. Zab. in proe. Clem.*

Interpretabatur eo tempore & Petrus à Stagno Ius Pontificium in Monte Peſſulano. b

Petrus à Stagno.

b *Card. Zab. ibid.*

IOANNES CALDERINVS BONONIENSIS.
Cap. XXI.

IOannes Calderinus patria Bononienſis vitæ ſanctitate excelluiſſe dicitur, c quem ob morum elegantiam, & ſingularem probitatem Io. Andreæ in filium adoptauit, d & vt quidam credunt, Nouella filia vxore tradita generum fecit. Is coniugem velut eruditis parentibus ortam

c *Caccia. de iudo. n. 45.*

d *Abb. in cōſ. 58.*

prudentem nactus ſæpe ob Sapientiam conſulere conſueuerat. Inter alia ſemel interrogauit, an conuiuator hora prandij ad conuiuas mittere teneatur, vt veniant. Illa non minus facetè, quàm ſcitè reſpondit, Ad fœminas, & peregrinos, qui non facile ſe ingerunt, mittendum eſſe, ad alios vero non; niſi eſſent graues perſonæ; a Idq; etiam in pluribus Italiæ locis obſeruatur & aliqui ex Iure eſſe volunt. b

Ex ea coniuge Ioannes Iacobum, & Gaſparem filium & ipſum Iuriſconſultum ſuſcepit, qui cum Reſponſa, quæ extant, edidiſſet; præclara etiam in Decretales commentaria reliquit, & à Baldo ſcientia claruiſſe dicitur; c ambitioſius tamen quàm hominis dignitas patiebatur, cum Bertoldo Primadico Equite, & Raimondo Rampono Comite Ioannes de loco contendit tanta animi ob ſinationе, vt ad Robertum Apuliæ Regem iuerint, qui ſententia litem dirimeret, & Calderinus victus diſceſſit. d Clementis VI. Pont. Max. Conſiliarius fuiſſe fertur. De interdicto etiam Eccleſiaſtico librum, & Decretalium Indicem ſcripſit. Deceſſit Bononiæ & apud D. Dominicum eſt tumulatus in marmoreo ſepulchro, quod Iacobus Lanfrani Venetus ſculptor ſui temporis egregius circa annum MCCCL. fabricauit. e

a *Io. Calder. in c. vlt. de renuncia. Aegid. Bella. in c. quidam. col. 3. ver 3 quaero. eo. d. tit. Abb. in c. cum inter vniuerſas. in fin. de electio.*

b *Archid. in c. diſplicet. 23. q. 4. Bal. in proem. decretal. in ver. Rex pacif. n. 37*

c *Bal. in cõſ. 226. vol. 1.*

d *in chronicis.*

e *Georg. Vaſar. de vitis pictorũ. in Auguſtino Senenſi. 1. par.*

PAVLVS LEAZARVS BONONIENSIS. Cap. XXII.

EAdem ætate Paulus Leazarus Bononienſis, f vel, vt alij malunt, Mediolanenſis, Ioannis Andreæ Auditor g cum Rainerio, & Iacobo Butrigario circiter an. Salutis MCCCXL. Bononiæ in Iure Pontificio emicuit. h In quod non pauca ſcripſit, & acutas quæſtiones a ſe diſputatas

f *Alber. in R. C. qua ſit lõga cõſuetu. ſub n. 78.*

g *Card. in proem. clem.*

h *Bal. in l. decreto. C. ex quib. cauſ. infa. irrog. & Abb. in c. vlt. de ſecun. nupt. ſub num. 3.*

tatas reliquit. Inter alios Ioannem à Lignano erudijt. a

Eo tempore in Iure Pontificio floruere Gulielmus à Monte Lauduno & Genzelinus Galli, Stephanus Prouincialis, qui cum Petro à Stagno apud Montem Peſſulanum Ius canonicum explicuit, Matthæus Romanus, Ioannes à S. Georgio, & Laurentius à Pena Bononienſes b & Ioannes Franlucius & ipſe Bononienſis.

Docente Paulo Leazaro, primum Senis Gymnaſium inſtitutum, illud mox ſæpe deſertum, ac deſtitutum, Cardinalis Zabarella ſcribit. c

a Feli. in c. ſi quando. n. 3. de reſcr.
Gulielmus à monte Lauduno.
Genzelinus.
Steph. Prouincial.
Petrus à Stagno.
Matth. Romanus.
b *Card. in proem. Clement.*
Ioan. à S. Georgio.
Laurētius à Pena.
Ioan. Franlucius.
c *in Clem. dudū. n. 17. de ſepult.*

FRIDERICVS PETRVCCIVS SENENSIS.

Cap. XXIII.

CVm ob ſæuientes factiones anno MCCCIII. à Napoleone Vrſino Clementis V. Pontificis Legato Bononienſes cenſura Eccleſiaſtica notati eſſent, eorum deſtituta eſt Academia, quòd inferorum pœnis tenerentur, qui eò ſtudiorum cauſa profecti fuiſſent. Itaq; primo Florentię, deinde Senis anno Salutis Mcccxx. Gymnaſium erectum fuit, vbi magna ſtudioſis diſciplinarum immunitas eſt data, vt ex nonnullis Pij Pontificis annotationibus conſtat. Ibi primi Iacobus Pagliarenſis, quem alij Ioannem nominant, Io. Andreæ diſcipulus, d & Fridericus Petruccius ambo Senenſes, ille Ius ciuile, hic Pontificium interpretati fuiſſe dicuntur, deinde Peruſium conducti e Baldum diſcipulum habuere.

Cæterum Fridericus tum primum inter Iuris Pontificij Interpretes locum obtinuit, f cuius præclara extant Reſponſa, & de Permutatione beneficiorum liber, quem, pluribus additis, Cappus Florentinus illuſtrauit. Senis in Nobili ædificio contra ædes Pij II. Pont. Max. habitauit,

Iacob. Pagliarēſis.
d *Frider. in cōſ. 1.*
e *Bal. in l. ſi quis ad declinandā. §. 1. poſt n. 5. C. de Epiſc. et Cler. D. Feaer in tracta. de parmuta. beneſi.*
f *Bal. in d. §. 1. ant. n. 7.*

ac magnificum extra portam nouam Chartuſiorum Cœ- nobium condidit, quod bellorum iniuria vaſtatum poſteà reſtitutum fuit.

Vir fuit maximè accuratus, qui in ambiguis quæſtionibus alios Iuriſprudentes, inter quos Ioannem, vel, vt alij, Innocentium Regienſem conſulere ſolebat. a In Patria defunctus in æde maiori propè D. Ioannis Sacellum ſepulchrum marmoreum pluribus ſignis exornatum, & mira elegantia elaboratum habuit. In eadem familia Benedictus, qui circiter an. Salutis MCCCLXXX. Ius ciuile eſt interpretatus, ac Ioannes, & nouiſſimè Raynaldus claruere.

a *Frider. conſ. 142.*

LAPPVS TVCTVS, ET LAPVS CASTILIONELIVS.

Cap. XXIV.

DVo fuere Lappi, Alter Tuctus Podiebonizus Florentinus b à Monte S. Miniati c Abbas, qui ſuper ſexto Decretalium, & Clementinis ſcripſit, d & librum de permutatione beneficiorum à Friderico Petruccio Senenſi in lucem emiſſum non paucis adiectis ampliauit. Implacabilem litem cum ſorore exercuit, cum eam ab inteſtati patris ſucceſſione ex iuris municipalis diſpoſitione vellet excludere, & ipſa ſacros viros eo iure iuuare negaret, e ſed plures Lappo fauerunt.

Alter Lappus Caſtilionelius patricius Florentinus Ioannem Calderinum, & Lappum Abbatem S. Miniati, & Ioannem à Lignano Bononiæ audiuiſſe creditur, quia ipſos Dominos ſuos appellat. f Cum Oldrado à Ponte Romæ Aduocatum Conciſtorialem egit circa annum Salutis MCCCXLVI. g Allegationes præclaras conſcripſit, & tra-

b *Lap. alleg. 101. & 105.*
c *Socin. conſ. 116. col. vlt. in p.*
d *Alb. Brun. de ſtat. exclud. fœ. ar. 12. q. 11. Zabar. in proœm. Clemene.*
e *Alb. Brun. de ſtat. exclud. fœm. ar. 12. q. 11. Cardi. in c. perpendimus. de ſen. excom. Lapus alleg. 101.*
f *alleg. 74 & 75. n. 6. & 118. ad fin. & 131.*
g *Rom. ſingul. 39.*

tractatum de Hoſpitalitatibus, a quod eſt cõmentarium ad C. de Xenodochijs. de Relig. Dom. Alium tractatum de Canonica portione, & commentarium in Sextum Decretalium edidiſſe dicitur, b ſed vereor, ne hunc Lappum cum altero Abbate confundant.

Alteri Lappo Abbati cum ſorore, aut fratris filia litiganti eſt patrocinatus. c Lappi Caſtilionelij Petrus Girlandus Caſtilionus & ipſe Florentinus agnatus ab aliquibus fuiſſe creditur, nomenq; familiæ curſu temporis aliquantum mutatum fuiſſe, qui luculentum de Hæreticis tractatum compoſuit. Hic Lappo longe poſterior fuit, & poſt Alexandrum Imolenſem vixit.

Sub id tempus claruit Patauij Victor Dulcis Feltrenſis, cuius hoc Epitaphium apud S. Franciſcum cernitur.

Victor ex Dulci familia Feltrenſi natus Iuris Pontificij accuratiſs. Interpres hoc marmore clauditur, qui, vt Sapientia noſtra claruit ætate, ita exutus vita fama nunc perbeatè luſtrat. Obijt M CCC LIII.

Bononiæ eadem ætate docebant Ius Pontificium Ioannes à S. Georgio, & Laurentius à Pena vterq; Bononienſis, qui quaſdam obſeruationes in Clementinas ſcripſerunt. d

a Domi. à S. Gem. in c vlt. ſub n. 19. de elect. in 6. Cardin. in c. de xenodochijs. ſub n. 4. de Relig. domib. Ant. de Butr. cõſ. 62 Ancar. cõſ. 355 ad fin.

b Alex. in l. quia poterat. ſub n. 6 ver. tamen cum dicta opi. Bar. ad Trebell.

c Lap. alleg. 101.

Petrus Girlandus Caſtilionus.

Victor Dulcis Feltrenſis.

Ioann. à S Georg. Laurent. à Pena.

d Card. Zab. in proe. Clem.

IOANNES LIGNANVS MEDIOLANENSIS.
Cap. XXV.

Ioannes à Lignano agri Mediolanenſis Vico oriundus, e & ob id Lignanus dictus Pauli Leazari diſcipulus fuit, f qui cum diu Philoſophiæ, artibus Liberalibus ſtuduiſſet, ſerò ad Ius diſcendum ſe contulit. g Deinde legum tyrocinio depoſito Bononiæ, dum ibi Saliceti profiterentur, h Ius Pontificium

e Barb. in conſ. 44. in princ. lib. 4.

f Felin. in c. ſi quando. n. 31. de reſcript.

g Barb. in c. cum cauſam. col. 4. de iuram. Calu. Sylua nupt. l. 5. quomodo iudicãdũ. ſub n. 56.

h Salic. in l. 1. ante n. 14 C. de ſum. Trin. & fid. car.

ficium & ipſe interpretatus omnes diſciplinas tenuiſſe creditus eſt, præter enim diuini, humaniq; iuris ſcientiam, Philoſophiæ naturalis diſciplinæ, arti Medicinæ etiam, & Aſtronomiæ antea incubuerat.

Vrbani v. Pontificis iuſſu circiter annum Sal. MCCCLXV. librum de Pluralitate beneficiorum in publicum miſit. Alios etiam de horis Canonicis, Cenſura Eccleſiaſtica, Duello, Hæreſibus, & Amicitia valde vtiles. Quædam circa etiam ab alijs in Clementinas annotata confuſè, & negligenter congeſſit, a & alia ſcripſit. Eius in omnes Decretales commentaria Patauij in maioris templi Bibliotheca manuſcripta conſeruantur.

Vir Philoſophico ingenio ſplendidi habitus parum ſtudioſus fuit, qui ſemel ad nuptias inuitatus, & ob vilem veſtem neglectus in infimo loco poſitus eſt. Itaq; vbi ob vulgarem cultum nullam virtutis rationem haberi vidit, purpuream togam ſibi afferri iuſſit: & è menſa ſurgens in ſuperiore loco, quem ſibi deberi exiſtimabat, eam collocauit, illud præfatus, *Veſtem voluiſtis, veſtem habetote*, quo dicto omnes ob factum admirabundos, & pudore ſuffuſos relinquens diſceſſit. b

Cum vero Gregorius XI. ex Gallijs Romam reuerſus deceſſiſſet, Cardinales, armato populo Romanum, aut Italum Pontificem efflagitante, Vrbanum VI. Pont. renuntiarunt. Sed cum armorum metu ſe id feciſſe aſſeuerarent, Clementem VII. elegerunt, vnde, orto ſchiſmate, Ioannes cum Baldo cauſam Vrbani ſcriptis ſtrenuè defendit. c Erat tum in Paliſcis (nunc Montem Flaſconum vocant) quem de ſe benemeritum Cardinali dignitate libenter ſe honeſtaturum fuiſſe Pontifex dixit, niſi coniugatus eo honore frui non potuiſſet, d cui Ioannes, *Nolle ſe*, inquit, *ſanguinem pauperibus deſtinatum bibere, ſed ex ſudore manuum ſuarum victurum, cum ſibi Deus conceſſiſſet, vt laboribus poſſet vitam ſuſtinere*; e Tum Vrbanus, *poſſes*, ait, *etiam habens patrimonium ex redditibus Eccleſiæ viuere, ſi velis*; Et vt erat eruditus, citauit gloſſam id narrantē. f

a *Card. in procm. Clem.*

b *Barba. in c. cum M. col. 50. de cōſtitu. Barthol. Bolo. in reperto. auct. habita, col. 8. ver. & ideo decidiŭr. C. ne filius pro patre. Tiraq. in 3. lege connub. glo. 1. part. 3. num. 53*

c *Pau. Emil. de reb. geſt. Franc. lib. 9. in Carolo V. cart. 205.*

d *Io. Bertachi de Epiſco. lib. 2. q. 25. n. 4.*

e *Io. de ligna. de pluralitate beneficiorū in fin. & in c. Epiſcop. in fin. de præbe. et Felin. in c. ad audientiā. n. 2. de præſcriptio.*

f *in c. Epiſcopus. de præbendis.*

At

At Ioannes, *poteſt*, inquit, *& Pontifex ex bonis Eccleſiæ viuere, ſed non ditare nepotes*, his ſe non indigere ſignificans, & cognatis dandi fugiendam occaſionem.

Interpretum iuris Pontificij princeps habitus eſt. a Quod diu Bononiæ docuerit, ſunt, qui eum falsò Bononienſem fuiſſe arbitrentur. Diſciplinas, & earum ſtudioſos mirificè adamauit. Bona in Villa agri Lignani ditionis Mediolani, & in Bononienſi territorio reliquit.

a *Card. in proœm. Clem.*

Moriens libros extra familiam ſuam teſtamento alienari prohibuit, & ſi Baptiſta, quem vnicum filium habebat, ſine liberis deceſſiſſet, collegium ſtudioſorum inſtituit. Sed natis poſtea Gulielmo, & Georgio depoſitibus id euanuit. Ex eodem teſtamento poſterioribus diebus inter Antonium Mariam Georgij filium, & alios Gulielmi ex Carnel a, Margaritaq; nepotes "ebaui bona vendicantes orta eſt controuerſia, in qua Barbatius b Bartholomæus Socinus, c & Carolus Ruinus, d Corneus, e Crotus f pro diuerſis partibus contraria conſuluerunt. Bononiæ defunctus in D. Dominici ſacello ſupra portam ad dexteram hoc Epitaphium habuit.

b *conſ. 44. lib. 4.*
c *in cōſ. 227. vol. 2*
d *cōſ. 168 vol 3.*
e *conſ. 230. lib. 3.*
f *conſ. 48.*

L. B

Frigida mirifici tenet hic lapis oſſa Ioannis
Iuit in aſtriferas mens generoſa domos.
Gloria Lignani titulo decoratus vtroq;
Legibus & ſacro canone diues erat.
Alter Ariſtoteles Hippocras erat, & Ptolomæus
Signiferum, & æqui nouerat aſtra poli
Abſtulit hunc nobis inopina ſyncopa mortis
Heu dolor hic mundi portus & aura iacet.
MCCCLXVIIII. D. XVI. Mens Febr.

Hoc opus fecerunt Iacobellus, & Petrus Paulus fratres Ven. Lignano Bononiæ docente. Hi eximij Sculptores erant, qui Mauſoleum hoc elaborarunt. Ioannes Fantucius, qui nonnulla aliorum in Clementinas ſcripta compilauit, g & Antonius à presbyteris, ſeu Pratis à Conſilice Bononienſes in patria floruere. h Hic ſcripſit opuſculū, quod

g *Card. in proœm. Clem.*
Ioann. Fantucius.
Antonius à Presbeteris.
h *Corne. in conſ. 335. ſub n. 2. lib. 1.*

a *Anto. de Pratis in eo tracta. n. 40. c. 6.*

quod clypeus Paſtoralis nuncupatur, & Florentiæ Epiſcopi Vicarium egit. a

Ægid. Bellamera.

His temporibus Egidius Bellamera inter Rotæ Auditores precipuus Gregorio XI. ſedente Anno M CCC LXXX. maxime claruit; cum plura in Ius Pontificium commentaria, Deciſiones, & Reſponſa edidiſſet. Demum Aueniononenſis Epiſcopus declaratus ad ſuam ſedem ſe contulit, & ibi extremum diem clauſit circiter an. Sal. MCCCXCII. quo ex Bonifacij IX. priuilegio in Germania primum Erphordiæ Gymnaſium eſt inſtitutum, vt præcipuè Theologia ibi doceretur, quod nunquam in ea regione antea actum fuerat. b

b *Albertus Crātzius lib. x. c. 15. ſaxonia.*

PETRVS ANCHARANVS. Cap. XXVI.

c *Ancha. cōſ. 142 et in Clem. exiui. & ver. ſigu. & alibi ſæpè.*

PEtrus ex Ancharano Farneſiorum Caſtello oriundus ex ipſa etiam Farneſia ſtirpe deſcendere dicitur. Baldum audiuit, c & cum Antonio Butrio Bononiæ Ius Pontificium explicuit. Poſtea an. MCCCLXXXV. Patauium ad Ius ciuile interpretandum conductus in Digeſtum vetus, & nouum commentaria edidit. Demum in patriam reuocatus ſolum in exponendo Iure Pontificio verſatus eſt.

In Decretales, Sextum, & Clementinas egregias interpretationes ſcriptas reliquit. Ab Alberto II. Atteſtino anno M CCC XCIII. honeſto ſtipendio conductus Ferrariæ paucis diebus docuit. Alberti enim obitu, qui eodem anno ſecutus eſt, deſtituto Gymnaſio, in patriam redijt, etſi aliqui eum nunquam Bononia diſceſſiſſe arbitrantur. Nonnulli verò eum à Nicolao Atteſtino anno MCCCCII. Ferrariam ad Ius ciuile docendum conductum fuiſſe aſſerunt. Ipſe ſe pro Reip. Venetæ conſiliario ſub Antonio

Venerio

Venerio Principe, certo conſtituto honorario, conductũ fuiſſe ſcribit. a Inde Senas vocatus triennio ibi Decretales eſt interpretatus. b

Vir magnæ integritatis habitus eſt, & exacti iudicij, vt eius Reſponſa non mediocrem apud iudices auctoritatem obtineant. Veridicus interpres appellatur, c & iuris lumen. d Quandoq; etiam à Principibus viris de ambiguis quæſtionibus iudicaturis conſultus non minus doctè; quam prudenter diffidentium lites diremit. e Verum Franciſcus Aretinus ſuſpicatur, ne quandoq; auro, & pecunia deceptus conſuluerit. f Franciſcum Zabarellam Cardinalem ſibi valde familiarem filio luſtricum patrem aſciuit. g

Demum Collegium pauperum ſtudioſorum h Bononiæ inſtituit, quod etiam hodie extat, & ab eo Ancharanum vocatur. Obijt Bononiæ valdè ſenex, ſi quidem an. MCCCCXV. vixiſſe reperitur, vt ex quodam eius Reſponſo apparet, i cum ante exactis iam annis LVII. conſulere cœpiſſet. k Poſtea amici ei hoc monumentum in D. Dominici templo fecerunt.

D. O. M.

Petro Ancharano Iur. Pont. & Cæſar. clariſſimo interpreti eius amantiſſimi ſacrum hoc inſtauratum poſuere an. Sal. Mccccxciij.

Canonis hic ſpeculum ciuilis, & Anchora Iuris
(Heu) iacet, æternas mens tenet alma domos.
Nomen erat Petrus, genuit Farneſia proles.
Nunc Ancharanum dat ſibi laudis opes.
Quis ſuperabat eum virtute micante? Quis iſto
Conſilijs hominum clarior ante fuit?
Pro meritis nunc aſtra dedit ſibi Iuppiter almus.
Et voluit gelido membra iacere ſolo.

a *in c. canonum de conſt. fol. 22.*
b *Petr. Anca. in Clem dudum. n. 9. de ſepultu.*
c *conſ. 74. ſub n. 8. lib. 1.*
d *Bologn. conſ. 38 ad fin.*
e *Petr Ancar. in conſ. 210. Socin. conſ. 150. ad fin vol. 1.*
f *Aret conſ. 94.*
g *Ancar. in conſ. 1[illegible]. in prin.*
h *Alex conſ. 37. lib. 7.*
Collegiũ Ancharanum dictum Bononiæ.
i *ex conſ 1[illegible]. ſpiritualis Iudex.*
k *vt in conſ. 214. in fin.*

Digitized by Google

ANTONIVS BVTRIVS BONONIENSIS.
Cap. XXVII.

NVllus ex Iurium Profeſſoribus aut vitæ ſanctitate, aut morum grauitate Antonium à Butrio (quod eſt inter Bononiam, & Ferrariam Caſtellum) ſuperaſſe creditus eſt, a qui cum ex temporali ſtudio parum mediate ſemel contra Iuris præcepta reſpondiſſet, cognito errore, velut aliquid reſponſo additurus, conſulentem reuocauit, ac reſtituto honorario hominem ad tranſigendum cohortatus, mirabundum dimiſit. Tantæ deniq; auctoritatis fuit, vt in ambiguis quæſtionibus clariſſimi viri eius opinionem velut integerrimi Iuriſconſulti amplecti malint. b

> a *Curti. Senior. conſ. 35. ante n. 17.*
>
> b *Pau Ca. in conſ. 180. vol. 1.*

Ius Pontificium cum Petro Ancharano in patria docuit, Ioanne Bentiuolo Bononiæ imperante, c Deinde Ferrariæ anno MCCCXCIII. vbi tum primum ab Alberto II. Atteſtino Gymnaſium inſtitutum fuerat, ſed vnico filio amiſſo, Bononiam redijt. d Alij à Nicolao II. anno MCCCCII. Ferrariam conductum fuiſſe autumant. Inter alios plures Ioannem Imolenſem, e Matthæum Matteſilanum, Cardinalem Zabarellam, & Dominicum à S. Geminiano f eximios viros erudijt.

> c *Anton. conſ. 13*
>
> d *poſt conſ. 46. Butrij.*
>
> e *Imo. in cõſ. 101.*
>
> f *Gemin. conſ. 66.*

Præclaraq; Reſponſa, & in Ius Pontificium commentaria edidit, quæ pluris ob viri auctoritatem, quam eorũ auctoritatem fieri conſueuerunt, ſi quidem ſæpiſſime adeò perplexè, ac inordinatè ſcripſit, vt vix eius mens quandoq; percipi poſſit. g Duos quoq; Indices, alterum in Iure ciuili, alterum in Pontificio compoſuit. A' Benedicto verò XII. in Gallias ad Regem, ob tollendum ſchiſma iam multis annis ortum, Legatus miſſus morte præuentus opta-

> g *Alex. in l. non ſolum § morte. n. 24. de oper. non. nunciat.*

optatum finem videre non potuit. a Obijt anno Salutis humanæ MCCCCVIII. III. Idus Octobris. In patriam relatus extra vrbem in periſtylio D. Michaelis à nemore cum hoc carmine conditus fuit. a *Felin in proem. decret. in ver. Gregorius. n. 20*

Qui legum ante alios interpres vixit acutus
Scæuola pro iuris cognitione nouus.
Et canonum Princeps, nulli pietate ſecundus
Traiano, & compar integritate fuit.
Conſilio æquauit magnum, & grauitate Catonem
Antonius Butrius quanta ſepulchra colit.
MCCCCVIII. XIII. Octobr.

FRANCISCVS ZABARELLA PATAVINVS CARDINALIS.
Cap. XXVIII.

Zabarellæ olim Bononiæ Sabadini fuerant, qui in agrum Patauinum ad plebem ſacci ſe transferentes, demum Patauium venerunt, & ex Sabadinis corrupto vocabulo Zabarellæ ſunt vocati; Ex his ortus Franciſcus, inter Iuris Pontificij Interpretes maxime enituit. Bononiæ Laurentij à Pinu, & Ioannis Lignani diſcipulus b in patria Lauream accepit, vbi Pontificum Decreta interpretatus Nicolaum Abbatem Panormitanum inſignem & ipſum poſtea interpretem factum inſtituit. b *Card. in præfa. Clem.* *Nicolaus Abbas Panormitanus.*

Imperabat tunc Patauij Franciſcus II. Carrarius, qui an. MCCCXCVII. IV. Nonas Iulij cum Giliolam filiam Nicolao Atteſtino nuptui locaret, Franciſcus Zabarella luculenta oratione nuptias celebrauit. Deinde interiecto ſeptennio, Belflorem Franciſci II. Carrarij filio nuptam Patauium venientem cum alijs Iuriſconſultis ſub Vmbella nomine Collegij gratulabundus excepit. Cum vero poſt

Digitized by Google

biennium, quàm hæc acta ſunt, Patauium graui bello à Venetis premeretur, ad Regem Gallorum, vt opem imploraret, miſſus, nihil obtinuit.

Demum vrbe Venetorum poteſtati tradita, Ciuitas xv. Legatos magna pompa in noui Principis verba iuraturos Venetias deſtinauit, omnes purpura nitentes comitatum praſinis veſtibus inſignem habebant, quem concinentes tibicines præcedebant, vbi ad Senatores excelſo in Tribunali in foro ſedentes peruentum eſt, Franciſcus Zabarella Legationis Princeps ſplendida oratione patriæ vexillum Duci tradidit, Franciſcus verò Doctius ſceptrum, Fredus Malicius claues, Oliuerius Linguacius ſigillum obtulit.

Non multo poſt Zabarella Florentiam ad Ius Pontificium docendum conductus maxime excelluit, inter alios ibi Petrum Paulum Vergerium, quem poſtea ſemper familiarem habuit, ſtudijs operam dantem erudijt, qui poſtea de vita, & morte præceptoris accuratiſſimam epiſtolam ſcripſit. Cæterum Franciſcus adeo illi Reipub. Florentinæ carus extitit, vt defuncto Florentiæ Archipræſule, poſthabitis præſtantiſſimis ciuibus, ipſe peregrinus, & admodum iuuenis in Antiſtitem electus fuerit; Sed iam alio Antiſtite à Pontifice declarato, ea dignitate tum potiri non potuit.

Poſtea à Bonifacio IX. accitus, vt aliquam tollendi ſchiſmatis rationem oſtenderet, Romæ aliquandiu verſatus eſt; Inde Patauium reuerſus varijs functus eſt legationibus. Interea mortuo Patauij Epiſcopo ſufficitur, quem honorem, ne Senatus Veneti offenſam incurreret, qui alij eam dignitatem demandare voluit, prudenter reiecit.

Per id tempus aliquantulum otij nactus luculenta Reſponſa, atq; egregia in Decretales, Clementinasq; commentaria, & de horis Canonicis librum edidit. Cum liberalibus quoq; artibus, & naturali Philoſophiæ operam dediſſet, de his quædam opuſcula ſcripſit: Extant etiam preclaræ eius Orationes varijs de rebus habitæ, & Epiſtolæ, quas ad amicos miſit, non ſine elegantia exaratæ. Orato-

Digitized by Google

Oratores, quorum ſtudioſiſſimus fuit, Poetas, & Hiſtoriographos valde familiares habuit.

Petri Ancharani, quem valde amauit, filium ex ſacro baptiſmi fonte ſuſcepit. a Somni parciſſimus, & ne quã temporis iacturam faceret, valde ſolicitus. Vir recti animi, ſuauiſſimæ conſuetudinis, & integerrimæ, caſtiſſimæq; vitæ fuit. Familiares, & diſcipulos ad bonos mores hortari ſolitus, ab ipſis non ſecus ac pater diligebatur. Domi parcus, foris fortunas inter pauperes diuidebat.

[a *Ancar in conſ. 188. in prin.*]

Demum imminente concilio ob tollendum ſchiſma, Ioannes XXIII. qui antea Balthaſſar Coſſius dicebatur, vt eruditorum virorum doctrina ſe tueretur, Franciſcum ad ſe vocat, & Florentiæ Archipræſulem declarat; Exinde Archiepiſcopus Florentinus eſt appellatus. Ipſe cum virum in primis doctrina eximium quæreret, qui controuerſias canonicè diffiniret, Paulum Caſtrenſem ſibi aſſeſſorem conſtituit. b Anno vero M CCC XI. ab eodem Pontifice ad Cardinalem dignitatem prouectus eſt. Et cum Sigiſmundus Cæſar Concilium efflagitaret, vt Bohemiæ hæreſes tollerentur, & ſchiſma trium Pontificum tandem tolleretur, Ioannes Pontifex Franciſcum cum Antonio S. Cæciliæ Cardinali, & Emanuele Chryſolora ad Cæſarem Legatos deſtinat, præcipuè mandans, vt locum ad Synodum ſibi tutum eligant. Dicitur oppida, quæ optabat, ſcripto declaraſſe, c ſed abeuntibus Legatis, libera ipſis loci poteſtate facta, chartam coram Leonardo Aretino, qui à Pontificis ſecretis erat, laceraſſe. Quod diuino impulſu factum eſſe videtur; Illi enim nulla, aut modica controuerſia facta, vt Eccleſia tandem reſpiraret, locum Sigiſmundi arbitrio commiſerunt.

[b *Pau. Ca. in auth. ad hec C. de iudic.*]

[c *Anton. Archiepiſcop. Florẽt.*]

Synodo igitur omnium Principum conſenſu Conſtantiam, quæ Maguntinæ Prouinciæ Ciuitas eſt, indicta, Franciſcus Ioannis XXIII. cui XL grauiſſima crimina obiecta fuerant, deponendi auctor extitiſſe fertur. Et ſi libera eligendi ſucceſſoris Cardinalibus facultas permiſſa fuiſſet, omnium opinione Franciſcus Zabarella Summus

Pontifex euaſiſſet. Sed in ea perturbatione cum etiam aliorum conſenſu opus eſſe videretur, in quinq; nationes vniuerſus cœtus eſt diuiſus, Italos, Gallos, Germanos, Hiſpanos, & Anglos, & actum, vt ſeni ex quaq; natione grauiſſimi viri eligerentur, qui cum Cardinalibus anno M cccc xvii. Othonem Columnam, Martinum v. vocatum, quòd die illi Sancto dicato creatus eſſet, Pontificem renuntiarunt. Ioannes vero Florentiam profectus intra paucos dies mærore deceſſit. Alij dicunt eum fugientem captum in carceribus obijſſe.

At Franciſcus nimijs laboribus, quos ſenex ſuſtinere non poterat, victus, anno ætatis LXXVIII. vel, vt alij malunt, LXXX Conſtantiæ obijt anno ſalutis MCCCCXVII. Die v. Nouembris à cunctis ordinibus fruſtra Pontifex expectatus. Exequiæ & Sigiſmundi Cæſaris, & totius Eccleſiæ præſentià, quantum vnquam in eius ordinis viro viſæ ſint, celebres fuerunt, in quibus Poggius Florentinus vir in politioribus literis tum clarus orauit. Cadauer Patauium delatum magno cum ciuium luctu in maiore templo ad ſiniſtram Sacelli Deiparæ Virginis cum hoc Epitaphio conditum fuit.

Franciſco Zabarellæ Florentiæ Archiepiſ. Viro opt. Vrbi, atq; Orbi gratiſs. Diuini, humaniq; Iuris Interpreti præſtantiſſimo in Cardinalium collegium ob ſummam ſapientiam cooptato, ac eorundem animis Pontifici propè Maximo, Ioanne xxiij. eius ſuaſu abdicato, ante Martinum V. ob ſingularem probitatem in Conſtantienſi concilio deſtinato, Ioannes Iacobi Viri Clariſſimi Fil. id monumenti ponendum curauit. Vixit annos LXXViij. obijt Conſtantiæ MCCCCVIII.

Bartholomæus Zabarella. Moriens Bartholomæum ex Andrea fratre nepotem reliquit, qui & ipſe Patauij Ius Pontificium magna cum laude docuit. Poſtea Romam vocatus, & diſputando, & conſulendo ingens eruditionis ſuæ ſpecimen dedit. Quare primò Antiſtes Spalatinus, deinde Archipræſul Florentinus, & poſtremo ab Eugenio IIII. Ponti. Rom. Eccleſiæ Referendarius creatus fuit. Demum cum maio-

ribus

Digitized by Google

ribus etiam Infulis exornandus eſſe crederetur, nondum ſenex Sutrij deceſſit anno Salutis MCCCCXLV. Oſſa Patauium delata in patrui ſepulchro condita fuere. Cum ſucceſſor facile non inueniretur, vacauit Florentiæ Sedes Menſibus IX. donec ei Antonius doctrina, & miraculis clarus ſuffectus eſt.

Floruerunt in Zabarella familia & alij Iuriſconſulti, ſed præcipue Marinus Patauij Decretorum interpres, cuius in D. Antonij templo cum effigie marmoreum monumentum cum his Epitaphijs ſpectatur. *Marinus Zabarella.*

De Zabarellis vrna hæc tenet ampla Marinum
Suſcipe Virgo parens, animam in tua regna repono
Da legum, & canonum ſeſſitus tuta arce morari.

Ibidem

Marino Zabarellæ ſeniori Iuriſconſulto maximè memorando, ob idq; indigno, cuius ſepulchrum tandiu neglectum ignoretur, grata poſteritas H. M. reſtituit. Obijt anno MCCCCXXVII.

Vxorem habuit nomine Zabarellam, ex qua Mainardum, & Andream filios ſuſcepit, quibus hæredibus inſtitutis arctum iniunxit fideicommiſſum, ob quod plures ortæ ſunt lites, a forte non adhuc ſopitæ in hac familia. *a Soci. conſ. 12. l. 2. Rui. conſ. 174. l. 2. & 188 l. 3.*

Nouiſſimè claruit Marcus Antonius, qui & ipſe in Patria multis annis Ius Pontificium eruditè explicuit. Franciſcum filium Iuriſconſultum poſt ſe reliquit acutiſſimum, qui in patria profeſſus poſtea Prætoribus Venetis aſſedit. Franciſco Zabarella Patauij docente, Petrus à Montagnana Prior Cœnobij carcerum, & Ioannes Prior Cœnobij S. Benedicti, & Ioannes Vbaldinus Abbas circiter annum Salutis M cccc Lxxx. Decretum Patauij interpretabantur, in alboq; eius vrbis Iuriſconſ. etiamnum leguntur. *Marcus Antonius Zabarella. Fràc. Zabarella. Petrus à Montagnana. Ioànes Prior Cœnobij S. Benedict. Ioannes Vbaldinus Abbas.*

Poſt hos Hieronymus Prior S. Mariæ de Porcilijs Decretum explicuit, & Ioannes Zanetinus Bononienſis in Patria Ius Pontificium circiter annum M cccc xc. veſpere eſt interpretatus, cuius aliqua etiam extant cōmentaria b Differētias inter Ius canonicū, & ciuile numero CCLxxvij. *Hieronymus Prior S. Mariæ de Porcilijs. Ioànes Zanetinus Bononienſis. b in c. 1 de natiuitatio.*

com-

compoſuit, quibus caſus conſcientiæ addidit. Eius nominis nepos primum Bononiæ, mox in Germania, deinde Senis, ac poſtremo Romæ magna cum laude docuit.

PETRVS MAVROCENVS VENETVS CARDINALIS.

Cap. XXIX.

DIu Pataiuij Ius Pontificium Petrus Maurocenus Venetus explicuit, ac Sextum Decretalium librum cum Proſdocimo Comite Patauino circiter annum M cccc xx1111. luculento commentario eſt interpretatus. Demum ob inſignem eruditionem Cardinalis creatus eſt. a Proſdocimum Comitem Patauinum concurrentem habuiſſe creditur, qui multæ eruditionis habitus Ius Pontificium primò in patria, mox Senis docuit, b poſtremo reuocatus in patriam ibi profitendo conſenuit. Plura opuſcula edidit de Differentia inter ius Ciuile, & Canonicum, de Conſanguinitate, & Affinitate librum compoſuit. In templo D. Antonij in Sacello à maioribus ædificato iacet.

a Soci. in cõſ. 241. col. 4. lib. 2.

Proſdocimus Comes Patauinus.

b in ſubſcriptione ad Conſ. inſertã lectionibus Soc. poſt tit. ff. ad Treb.

Ijſdem diebus Fantinus Dandalus Venetus Pataiuij profeſſus fuiſſe dicitur. Poſt hunc Ioannes Garzo Venetus, & Paulus Doctus Patauinus qui in ſecundam Decretalium partem ampla commentaria edidit, Eius etiam ſubſcriptiones in Reſponſis vtriusq; Raphaelis leguntur, item Ioannes Verzeleſus Patauinus Ius Pontificium in patria docuerunt.

Fantinus Dandalus Venetus.

Ioannes Garzo Venetus.

Paulus Doctus Patauinus.

Ioannes Verzeleſus Patauinus.

* * *

LAV-

LAVRENTIVS RODVLPHVS FLORENTINVS.

Cap. XXX.

ERectâ, vt ſupra dictum eſt, Florentiæ Academia cum celebris eſſe cœpiſſet, Laurentius Rodulphus omnium ciuium clariſſimus anno MCCCCIV. in patria Ius Pontificium eſt interpretatus, a vbi non ſine admiratione nobilem de Vſuris tractatum promulgauit, & in Decretum luculentum commentariũ edidit. Florentinis deniq; graui bello à Philippo Vicecomite vexatis, anno MCCCCXXV. Venetias miſſus eſt Legatus, vt eos Senatores ad percutiendum ſecum fœdus impelleret.

Vbi eò ventum eſt graui oratione validas Philippi vires, & inexplebilem ad totam Italiam inuadendam animum eſſe oſtendit, qui Inſubribus, alijsq; finitimis populis domitis, nunc Hetruriæ opibus inſiſtat, & illis ſubactis, alias gentes ſit oppreſſurus. Communem hoſtem, antequam creſcat, vtriusq; Reipub. iunctis armis facile ſuperari poſſe. Quod ſi nouo auctus imperio potentior factus fuerit, inuictum euaſurum.

Sed Venetis extraneo bello implicari nolentibus, cum nihil egiſſet, alta voce, *Vobis*, inquit Rodulphus, *ſedentibus, Patres, ſuperioribus annis Ligures, quibus non ſuccurriſtis, Philippum Principem auxerunt; Nos Regem creabimus, ipſi demum vos Auguſtum facietis*. Quo verborum aculeo commotus Senatus, auctore Franciſco Foſcaro Duce, Florentinis ſtatim ſe coniunxit, b & Vicecomitis in Hetruſcos irruentis impetum contudit. Eam ob rem Laurentius, qui antea doctrina clarebat, maiorem etiam gloriam eſt aſſecutus.

a. *Felin. in c. de quarta. col. 3. de præſcript.*

b *Cori. in quinta par. in prin. & Io. Baptiſ. Fulg. de dictis, factisq; memorabilib. lib. 8. cap. 10*

Maſaccius pictor egregius viuam eius effigiem Florentiæ in templo Carmelitarum ante porticum, quo in periſtylium exitur, cum alijs nobilibus viris graphicè poſuit. a Id fuit circa an. MCCCCXL.

a Georg. Vaſarus de vitis pictorū in Maſaccio.

DOMINICVS A' S. GEMINIANO. Cap. XXXI.

EX Clarioribus Antonij à Butrio Auditoribus fuit Dominicus à S. Geminiano. b Erat olim id nobile Senenſium Caſtellum à Deſiderio Longobardorum Rege conditum, quod poſtea à Florentinis occupatum, nunc eorum agri pars cenſetur; Ibi natus Dominicus in Iure Pontificio plurimum ſe exercuit, ac primo Mutinæ ſub anno MCCCCVII. Epiſcopi Vicarium egit, vbi etiam nonnullas Homilias in Sacerdotum ſynodo recitauit, quæ poſt eius conſilio impreſſæ reperiuntur. Poſtea Bononię profeſſus eruditis interpretationibus, non parum Sextum, & alios Decretalium libros illuſtraſſe creditur; quædam etiam non inutilia Reſponſa reliquit. Poſtremo Romæ Auditor Cameræ ſingulari æquitate ius dixit.

b in c. 2 ſub n. 6. de conſuet. in 6. & in c. 1. ſub num. 11. de reſcript. in 6.

Alius à S. Geminiano Iuriſconſ. fuit, nomine Nellus, qui Ciuis Florentinus nunq; profeſſus, ſolum forenſibus negotijs operam dedit, & quandoq; aduerſus Ludouicum Romanum Florentiæ patrocinatus eſt; c Annoq; MCCCCXXIV. præclara de Banditis, & Teſtibus opuſcula condidit.

c Iaſ. in l. certi condictio. ſ. ſi nummos. n. 22. ff. ſi cert. pet.

N I-

NICOLAVS TVDISCVS CATANENSIS.
Cap. XXXII.

NIcolaus Tudiſcus Cataniæ, a quæ Vrbs eſt Siciliæ, obſcuris natalibus ortus, à puero D. Benedicti habitum ſuſcepit. b Mox Bononiæ iuri operam dedit, vbi ob eruditionem clarior factus ad recognoſcenda eius gymnaſij priuilegia, quæ multa erant, cum alijs Doctoribus eſt electus. c In primis verò Iuri Pontificio ſub Franciſco Zabarella vacauit, a quo iam Cardinali dignitate honeſtato etiam Lauream eſt aſſecutus. d Inde ab anno Mccccxxi. Senis x. annis, e deinde Parmæ integro ſexennio, f vbi adhuc in Iuriſconſultorũ albo ſcriptus reperitur, mox Bononiæ cum octingentorum aureorum ſtipendio Ius Pontificium magna nominis fama docuit.

Interea anno M cccc xxv. die x. Ianuarij à Martino v. Monicenſe Cœnobium Meſſanenſis diœceſis illi eſt commiſſum; g vnde Abbatis recentioris, ad antiquioris diſcrimen, cognomentum tulit. Exinde Referendarius, ac Cameræ apoſtolicæ generalis auditor declaratus, ac demum Panormi Archipræſul, vulgò Panormitanus eſt dictus. Synodo vero ab Eugenio IIII Baſileam indicta, eò ab Alfonſo Aragonio cum Tarentino Cardinali Legatus miſſus, Pontificis partes tutatus eſt, ac quaſdam theſes contra ipſum editas egregiè impugnauit, vt auctor eſt Æneas Syluius h *Argutè* inquit, *vt eſt ſubtiliſſimus Panormitanus diſſeruit, oſtendereq; ſummo ſtudio nitebatur, Eugenium non eſſe relapſum, magnaq; illi cum tribus viris, Argenſi Epiſcopo, Ioanne Segouio, & Franciſco Fuxeo Theologis, concertatio fuit: Articulos fidei trifariam diuidebat, ſtrictè, vt in ſymbolo,*

a *Abb. in c. nouit. ſub n. 13. de iudi.*

b *Abb. in c. cauſã quæ ſub n. 8. De iudicijs.*

c *Abb. in c. vlt. in ſ. not. ſub n. 3. ne cleri. vel monaci.*

d *Abb. in R. de iudic. col. 2. & in c. 1. de cauſ. poſſ. & propri.*

e *Abb. in R. de obſer. ieiun. n. 6. et in fin. Quæſt.*

f *Abb. in c. 1. ſub n. 7. de lit. conteſtat.*

g *Abb. in c. cum olim in prin. de dolo, & contumacia.*

h *lib. 1. De geſtis Baſil. Concil.*

largè, vt in declarationibus per Eccleſias factis, largiſſimè autem, vt in his, quæ ex prædictis ſequuntur; Eugeniumq; nullo iſtorum modorum violaſſe fidem; & alia, quæ ſequuntur. Deinde ſubdit:

Fuit oratio Panormitani apud omnes magis laudata quàm probata, id tamen habuit efficaciæ, vt verbum, Relapſum, ex concluſionibus tolleretur, eiusq; loco poneretur, Prolapſum. Cum vero ille Ioannes Sigonius reſponderet, Panormitanus verba illius interrumpens, nunc vnum, nunc aliud dictum confutare ſatagebat. Tum Argenſis Epiſcopus Panormitani argumenta diſturbauit, pluſq; inter eos proceſſum eſt, quam diſputandi modus exigeret; Nec à probris abſtinuerunt; veniam tamen poſtea Argenſis petijt, licet fortè minus erraſſet. Cum vero de confirmandis propoſitionibus ageretur, Panormitanus Archipræſul, vir ſummo ingenio, & eloquentiæ copia præditus, primusq; inter ſui Regis Oratores luculenta oratione rem differri petijt; ſed cum eſſent in magna diſcordia, per multos dies eſt certatum; Tandem contra Panormitanum pars præualuit. Quare ipſe poſtea erudito opuſculo eas quæſtiones diſcuſſit, quæ de concilio Baſilienſi inſcribuntur.

Poſt hæc Romam reuerſus ad Regem Aragonum ſe contulit, qui nouas ob cauſas contra Eugenium irritatus, rurſus Panormitanum cum Ludouico Romano Pontificis partes impugnaturum ad Synodum Baſileam remiſit, vbi pluribus reſponſis editis, magnam pecuniam conflaſſe, & plura indignè egiſſe dicitur. Inter alia, Iſidorum à Roſata hominem indoctum, ignobilem, ac vitijs præditum pecunia corruptus, ad Bergomenſem Epiſcopatum promouiſſe fertur. Marcum quoq; Mediolanenſem, etſi Iuris Doctorem creatum, imperitum tamen, & ineptum pro concione laudatum, velut alterum D. Auguſtinum extulit, ac Synodo perſuaſit, vt Alexandriæ Antiſtes crearetur, quod non leuem infamiæ notam ei attulit. *Quare inter eum, & Ludouicum Pontanum implacabilis orta eſt diſſenſio, & plus in his conciliandis quàm Bohemis ad catho-*

licam

licam pietatem reuocandis eſt elaboratum, vt Æneas Syluius eſt auctor. a

Pluribus verò ad nominandum Papam à concilio electis, auctor fuit, vt Eugenius deſereretur, ſed cum ad eum deponendum ventum eſſet, è Synodo diſceſſit. Sic enim Rex Aragonum Eugenio conciliatus præceperat. Verum non multo poſt, Cardinalis creatus ab Amadeo Duce Sabaudiæ, qui Summus Pontifex declaratus fuerat, & Felix IIII appellatus, rurſus Baſileam rediјt, atq; eius Concilij acer propugnator extiјt.

Cæterum Felice ob tollendum ſchiſma ortum ſecedente, Panormitanus quoq; à pijs hominibus rogatur, vt & ipſe Cardinali honore ſe ſpoliet; Sed dum varijs dilationibus procraſtinatus rem protrahit, ante mortuus eſt, quàm Eugenij poteſtati ſe ſubijceret. Multumq; moriens quæſtus eſt, quod nepotum ſuaſu Concilij, vt ipſe dicebat, veritatem reliquiſſet. Hęc ex libello manu ſcripto Æneæ Syluij de viris Illuſtribus, qui in Vaticano habetur.

Panormitanus Pontificum Decreta ea doctrinæ ſoliditate eſt interpretatus, vt alter Bartolus inter Iuris Pontificij profeſſores dici promeruerit. In eo præcipue commendatur, quod lucidum ordinem obſeruans perſpicuus appareat. Præter concilij Baſilienſis opus nonnullas quæſtiones, & erudita Reſponſa ſcripſit, quæ à Ludouico Bolognino in lucem emiſſa fuere. Ad puniendum procliuis contra reos faciѐ pronuntiauit. Vnde à quibuſdam truculentus vocatur. b Fertur deceſſiſſe, non multò poſtquàm ex Concilio in Italiam rediјt, ſed eius Sepulchrum, aut Epitaphium nullum apparet.

a *de dictis, & factis Alfõſi Regis. lib. 2. c. 11.*

b *apoſtil'a ad c. 127. Alex. lib. 4.*

Digitized by Google

IACOBVS ZOCCVS FERRARIENSIS.
Cap. XXXIII.

Iacobus Zoccus Ferrarienſis, cum in patria aliquot annis docuiſſet, Patauium ad Ius Pontificium interpretandum circiter annum MCCCCXL. conductus fuit, vbi pſallentibus monachis in vetuſto templo D. Iuſtinæ locum cum ſubſellijs condidit; Scripſit de Ieiunio, & alia, quæ nuſquam reperiuntur. Demum poſt vicennium, quam Patauium venerat, defunctus in Sacello, quod viuens extruxerat, cum marmorea imagine, & hoc elogio humatus fuit.

Iacobus Zoccus Excellentiſſimus legum Doctor.

a conſ.73. ſub n.6

Franciſcus Curtius a ſenior auctor eſt, Iacobum Zoccum prius D. Ambroſij Mediolani Præpoſitum, mox Alexandriæ Epiſcopum fuiſſe, qui & ipſe Iurium interpres fuit, ſed an hic ſit noſter Iacobus, ſubſiſto.

Dominicus de Pōte Venetus. Thadeus Vicomercat. Mediolan. Ludouic. de Malicijs Patauinus. Proſdocimus à Limena. Auguſtinus Michael Venetus.

Iiſdem diebus Dominicus de Ponte Venetus, & Thadæus Vicomercatus Mediolanenſis Patauij Decretum ſunt interpretati, & poſt eos Ludouicus de Malicijs Patauinus Abbas Prataleæ, & Proſdocimus à Limena ſacerdos: Deinde Auguſtinus Michael Venetus Archipresbyter.

* *
*

IOAN-

IOANNES DE ANANIA. *Cap.* XXXIV.

IOannes Anania Latij vetuſtiſſima vrbe orrundus, quod infimo (vt arbitror) loco natus eſſet, gentilitio nomine caret. Inter alios Florianum à S. Petro audiuit: a Bononiæ diu profeſſus, ibi Archidiaconus creatus eſt, b qua dignitate Guido à Baiſio, & alij Pontificij Iuris Interpretes prius functi fuerant; Alexandrum Tartagnum, c Andream Barbatium, d qui poſtea eius libros habuit, e clariſſimos viros erudijt; Non Iurium modo, ſed & Theologiæ ſtudioſus fuit. Super quinto Decretalium libro commentaria, & erudita Reſponſa conſcripſit, quæ diu ſuppreſſa tandem à Ludouico Bolognino in publicum prolata fuere.

Vir magnæ religionis fuiſſe creditur, qui nullo vnquàm negotio, vel lectionibus publicis ſe adeo occupari permiſit, vt aut præſcriptas preces, aut ſacra intermitteret. f Quin etiam ſcrupuloſæ conſcientiæ habitus eſt. g Bartholomæus Socinus virum magnæ Scientiæ, & Conſcientiæ appellat. h Filiam Alexandro Tartagno, quem diſcipulum habuerat, iam Bononiæ docenti nuptui locauit, i ac demum Bononiæ Archidiaconus fuit. k Cum vero LXX. ætatis annum ageret, valetudinarius eſſe cœpit. l Demum ad extremam ſenectam perductus obijt anno Salutis M CCCC LVIII.

Sub id tempus floruit Lanfrancus de Oriano, qui in Ius Pontificium nonnulla in Praxi vtilia, & quædam in Ius ciuile, & de interpretatione ſtatutorum librum ſcripſit.

Eodem etiam tempore Ioannes à Zanis Bononiæ Ius Pontificium enucleauit, cuius inter Reſponſa Alexandri ſcripta extant. m

a *Barba. in conſ. 64 n. 16 lib. 2.*
b *Soc. in l. qui Roma. §. coheredes. ancen 4. ff. de verb. oblig.*
c *Alex. in cóſ. 178 n. 10 vol. 7.*
d *Barb. in c. Rainaldus. col. 83. de reſt.*
e *Barb. in conſ. 64. n. 16. lib. 2.*
f *Barba. in d. c. Rainald. col. 160*
g *Alex. in conſ. 51 n. 3. vol. 4.*
h *conſ. 246. ſub n. 6. lib. 2.*
i *Thom. Parpa. in l. 11. n. 7. ff. ſolu. matr.*
k *Felin in R. de maiori & obed. paulo poſt prin.*
l *Barba. in d. c. Rainaldus.*
Lãfran. de Orian.
Ioannes à Zanis.
m *in conſ. 51. in 4°*

MA-

Digitized by Google

MARIANVS SOCINVS SENIOR SENENSIS.
Cap. XXXV.

MAriaɴus Socinus ſenior ex matre Margarità Malauolta Nobili Senenſi pridie Nonas Septembris anno MCCCCI. natus cum græcis, latiniſq; literis vacare cœpiſſet, quam puer de ſe maximam expectationem conceperat, non feſellit; ſiquidem legum ſtudijs primum in patria, mox Patauij, vbi publicè diſſeruit, diligenter incubuit. Dehinc Senas reuerſus, & ſub Abbatis Panormitani diſciplina eruditus, ibi iterum, vt ex patriæ legibus tenebatur, publicè diſputauit, eodem anno Laurea donatus, & Inſtitutiones interpretatus poſt aliquot annos Patauij Ius Pontificium docuit, inde domũ reuocatus, ſæpe recuſatis, quæ alibi offerebantur, honeſtis conditionibus, dum vixit, in patria idem ius profeſſus eſt.

Interea etiam patroni officio functus conſulendo, & ſcribendo ſe exercuit. Matutinis, veſpertiniſq́, lectionibus vniuerſas Decretales diſtinctis tractatibus explicuit, in quo dicendi facilitate, ac diuidendi capitum peritia magnam ingenij fęlicitatem oſtendit; præclarum de Oblationibus opuſculum, & alia multa nondum impreſſa in Vico Arbij, quò ſe euitandæ peſtis gratia receperat, compoſuit, egregia quoq; Reſponſa edidit, quæ pro oraculis habebantur.

Præter legum eruditionem, in qua excelluit, Coſmographia, Græcis, Latiniſq; literis, Geometria, atq; Arithmetica, omnibuſq; Liberalibus artibus, atq; hiſtorijs mirificè delectatus, etiam Poeta Clariſſimus euaſit, vt Æneas Syluius, qui poſtea Pius II. Pont. fuit, in quorundam aman-

amantum hiſtoria, quam ei amiciſſimo dedicauit, atteſtatur. a Calligraphus egregiè quoq; pinxit, & ſculpſit, ſed opera, ſæuientibus in ciuitate factionibus, interiere, ſola Socinæ familiæ, & ſeptem aliarum ſibi affinitate coniunctarum. Inſignia in hædina charta graphicè delineata conſeruantur, quod opus admirandum ſpectantibus videtur.

a *lib. 1. epiſtolar. ep. 112. & 113.*

Cum ſuauiſſimè caneret, omnia etiam inſtrumenta muſica artificioſè tractabat. Ex antiqua Venturina domo Nicolam Petri Aldobrandini filiam vxorem duxit, ex qua plures liberos mares, & fœminas ſuſtulit, & inter alios Bartholomæum celeberrimum legum profeſſorem, de quo ſuo loco dictum eſt, & Alexandrum virum integerrimum, ac negotijs familiaribus deditum.

Barthol. Socinus

Vir hilaris, & dicendo vrbanus, et ſi curis oppreſſus domi ſemper ſe iucundum inter familiares exhibuit, & id admirantibus amicis reſpondit, *Se, quum ad ſuos reuerteretur, quibus cum breui hora viuere poterat, ad imas ſcalas ærumnas relinquere*. Referunt alij etiam num aliqua eius dicteria. Vxore enim ducta, cum docendi munus intermiſiſſet, interrogatus, cur id non continuaret, ſe coniugem duxiſſe reſpondit, b cum verò replicaretur, Socratem nunquam philoſophiam ob vxorem deſeruiſſe, ſubiecit, illum moleſtam, & fortè turpem Xantippem, ſe autem formoſam, & obſequentem habere.

b *Tiraquill. in 2. l. connubia glo. 1. part. 1. n. 25. Aeneas Syluius de dictis, & factis Alfonſi Regis. lib. 3. c. 27.*

Semel etiam Angelum Politianum virum græcis, latiniſq; literis impenſè eruditum, cum Senis in Iuris ciuilis interpretationibus ſe vel Accurſium ſuperaturum iactabundus gloriaretur, leniter correxit, ab eo enim interrogatus Angelus, quis eſſet in Iure ſuus hæres, ob imperitiam obmutuit ac pudore ſuffuſus ſuæ audaciæ pœnas dedit. c

c *Corraſ. lib. 3. muſcell. cap. 16*

Omnibus in patria honoribus functus etiam ad Pium II. Pont. Max. à ciuibus miſſus incredibili honore exceptus eſt, & Aduocatus Conciſtorialis declaratus. d Cum nunquam otioſus eſſet, toto vitæ ſpatio vix ter leui febricula

d *in p. conſ. Socin.*

Mmm cor-

correptus fuit, Vgonis Bencij Eximij philoſophi, & Medici, ac Thomæ Doctij clariſſimi Iuriſconſulti Senenſium valde familiaris extitit. Nigra barba, ſed compoſito, & iucundo vultu, verum ſtatura corporis exigua fuit, quod Æneæ Syluio ſibi coniunctiſſimo quandoq; iocandi occaſionem præbuit, qui Mariano magis ſuum, hoc eſt, Piccolominorum, quàm Socinorum cognomentum congruere dicebat, ea vox paruum hominem ſignificat. Verrucam in mala dextra, & læua menti parte habebat.

Obijt in patria cum magno Vrbis, & Orbis luctu anno MccccLxvii. die vltimo Septembris, cum Lxvii. annos vixiſſet, ac in D. Dominici templo humatus eſt. Auguſtinus Datus vir ea ætate celebris coram populo ob claros defuncti natales, & doctrinam funebrem orationem habuit. Ciues vexilla ex publico ſupra ſepulchrum ſuſpenderunt. Statua ex ære viuam eius imaginem exprimens, quę pro monumento ponenda erat, ad huc in poſterorum ędibus conſeruatur, Laurentij Vecletti eximij artificis Senenſis manu conflata, virum, quo vtebatur habitu, fabrè expreſſum refert. In Ius Pontificium, & præclara Reſponſa doctiſſimè ſcripſit, quæ in omnium Iuris ſtudioſorum manibus habentur. Sed quoniam eius vitam Æneas Syluius graphicè ſcripſit, a eius verba ſubijciam.

a in loco ſupr. cit.

Marianus Socinus Senenſis conterraneus meus vir tum mitis ingenij, tum literarum multarum, cuius adhuc ſimilem viſurus ne ſim, hæreo. Mirabere, ſi tibi hominem expendam, nihil ei præter formam natura inuidit. Homuntio eſt, naſci ex mea familia debuit, cui paruorum hominum eſt cognomen; Vir eſt eloquens, Iuris vtriuſq; conſultus. Hiſtorias omnes nouit, poeticę peritus eſt. Carmen facit, & Latinum & Tuſcum. Philoſophiæ tam ſcius, quàm Plato, Geometer, quaſi Boetius, in numeris Macrobio ſimilis. Nullum inſtrumentum ignorat muſicũ. Agriculturam quaſi Virgilius nouit. Nihil ciuile ignotum viro: Dum iuueniles adhuc ſtabant in corpore vires, alter ſatelles erat luctandi magiſter, non curſu, non ſaltu, non ęſtu poterat ſuperari. Pretioſiora ſunt interdum parui corporis vaſcula, vt gemmæ,

ma, lapilliq; teſtantur. Nec ab re fuerit illud in hunc referri, quod de Tydeo ſcribit Statius. Maior in exiguo regnabat corpore virtus. Nullum adhuc noui, cui pauciora quàm huic defuerint. Quid? quod minutiſſima etiam didicit, quaſi alter Apelles ſic pingit. Nihil emendatius eſt, nihil lucidius, quam ſua manuſcripti codices; Sculpit, vt Praxiteles, nec medicinæ ignarus eſt. Adde virtutes morales, quæ alios regunt, ducuntq; Noui, meis diebus, pleroſq; ſtudijs literarum deditos diſciplinis qui admodum abundabant, ſed hi nihil ciuilitatis habebant, nec Rempublicam, nec domeſticam regere norant. In alijs præterea vel faſtum, vel auaritiam inuenies; hic perliberalis eſt, plena illi ſemper domus eſt honeſtis hoſpitibus. Nulli aduerſus eſt, populos tuetur, ægros ſolatur, pauperibus ſubuenit, viduas iuuat, nulli indigenti deeſt. Vultus eius quaſi Socraticus, ſemper eſt idem. In aduerſis fortem animum præbet; Nulla fortuna inflatur, verſutias, non vt exerceat, ſed vt caueat, quaſlibet nouit. Ciuibus dilectus eſt, peregrinus amatus; Nulli odioſus eſt, nulli grauis.

ANTONIVS ROSELLVS ARETINVS. Cap. XXXVI.

ROſellorum nomen, vt plurimæ in Italia familiæ, à Royſello gentis authore deriuatur. Fuit is patria Aretinus, & inter Accurſij Gloſſatoris diſcipulos inſignis, qui pluribus annis ante Antonium abnepotem Patauij Iuris vtriuſq; Infulis eſt honeſtatus. Deinde Florentiam ad Ius ciuile docendum vocatus, eius vrbis ciuis eſt effectus. Poſtea Bononiæ tandiu profeſſus eſt, donec a Friderico Aenobarbo ad inuidiam Bononienſium, qui filium captiuum detinebant, Patauium gymnaſio tranſlato, ibi vſq; ad mortem docuit.

Decedens Franciſcum, & Vannem poſt ſe filios reliquit. Ille Iuriſconſultis, & Eques cum per factiones expulſa Aretio Petramalorum familia Reipub. gubernacula apprehendiſſet, non multo poſt & ipſe ab hoſtibus Gibellinis eiectus eſt. Vannes vero ciuilem ſe præſtans tranquillam domi vitam egit. Hic duos filios ſuſcepit, Roycellum, qui pro Cæſare Piſis præfuit, vel, vt alij ſcribunt, Roſellum clariſſimum Iuriſconſultum, & Rudolfinum, qui Io. Lombardum, Rainaldum, Baptiſtam Roicellum, & Guidonem Iuriſconſultum liberos genuit. Ex Royſello natus eſt Antonius Roſellus, qui cum legum ſtudio ſe dediſſet, magna ingenij fęlicitate adhuc adoleſcens de Legitimatione librum edidit, ad eamq; nominis famam peruenit, vt iuris Monarcha vocaretur.

Duas vxores habuit, & vltima defuncta, iam clarior factus à Martino V. Romam accitus eſt, apud quem Sigiſmundi Cæſaris in graui cauſa, quam cum Ladiſlao Polonorum Rege habebat, patronum egit: Regis quoq; Apuliæ in alia nobili lite à Summo Pont. diffinienda Aduocatus fuit, ac Collegij Cardinalium, pauperumq; patronus. Interea defuncto Martino Eugenius IIII. ſucceſſit, cuius cum Sigiſmundo Cæſare ſimultates ad eum miſſus Antonius ſedauit. Rurſus ad eundem à Pontifice cum Comitis Palatini titulo eſt ablegatus; qua dignitate natalibus reſtituendorum ſpuriorum, tabulariorum, Equitumq; creandorum, & mancipandorum liberorum auctoritatem obtinuit. Præter has tertiam quoq; apud Albertum Cæſarem Legationem fęliciter peregit. Nec multo poſt Gallijs tumultuantibus, ac Pontificiæ dignitati Baſilienſi Concilij auctoritate detrahentibus, ſub ſpe purpurei galeri nouitates ſopiturus ad Carolum VII. Regem mittitur, qui eum Patritium factum etiam Equeſtri dignitate honeſtauit. Ei Renatus Darenſius Dux Lotharingiæ pedibus calcaria appoſuit, enſemq; pro more accinxit.

In Italiam reuerſum cum promiſſam dignitatem efflagitaret, Pontifex Bigamum, qualis erat Antonius, Cardi-

nalem

nalem creari poſſe negauit; Et cum ille gloſſarum; a aliorumq; Interpretum auctoritate ſe à Summo Pontifice ſacrarum conſtitutionum vinculis ſolui poſſe contenderet, Eugenius Speculatorem contrarium aſſerentem b obijciens hominem eluſit. Quare indignatus Roſellus aduerſus Prælatos librum Monarchiam nuncupatum compoſuit, ac Roma fugiens Patauium ſe contulit, vbi à Venetis quingentis in ſingulos annos aureis numis acceptis, Ius Pontificium mane explicuit, & cum magna laude diſputaſſet, XXVIII. annis clara nominis celebritate profeſſus eſt. Franciſcum Barocium Pauli II. Pont. ex ſorore nepotem in Decreto interpretando, deinde Iacobum Zoccum Ferrarienſem concurrentes habuit.

Inter alios eius diſcipulos claruit Ioannes Bertachinus Firmanus, qui hæc de illo ſcriptis mandauit, c & cum chriſtiana dogmata minus piè tenuiſſe ſubdit, vnde à Summi Pontificis Legato, & Henrico Quæſitore prauæ religionis damnatus eſt. d Sunt, qui illum à ſecretis Pauli II. Pontificis fuiſſe ſcribunt, e ſed pro Paulo II. Martinum v. ſcribendum puto. Edidit librum de Indulgentijs, & alium, quem Monarchiam Summi Pontificis inſcripſit, & Friderico Cæſari dedicauit, vbi de Pontificis, & Cæſaris poteſtate diſſerit, ei alium de Concilijs addidit. De Vſuris quoq; & Succeſſionibus ab inteſtato præclaros tractatus, & in Ius Pontificium erudita commentaria reliquit.

Vir magnæ probitatis cauſas non niſi iuſtas defendendas ſuſcepit, alioqui vero facetus ſalſis iocis delectabatur: Roſellum ex fratre nepotem habuit, qui & ipſe ſemel ad Ladiſlaum, & Carolum Galliæ Regem à Martino v. Legatus miſſus eſt. Filios ſuſcepit Ioannem ſacris initiatum, Guidonem Antonium Iuriſconſultum, Franciſcum, & Proſperum, quem poſt ſe adhuc adoleſcentem reliquit, & alias fœminas. Mortuus inter ſuos Patauij anno MCCCCLXVI. in D. Antonij templo celebri funeris pompa cum hoc Epitaphio humatus fuit.

Anto-

a *in c lector. 34. diſtinc c ſi quis viduam. 50 diſt. c. nuper de bigam. Bal. in c. atſi clerici. de iudi*

b *tit. de bigamis.*

Franciſcus Barocius Pauli II. ex ſorore nepos. Iacobus Zoccus Ferrarienſis.

c *in lib de Epiſcopo. lib. 2. q. 25.*

d *Sylua nupt. lib. 1. ſub n. 152.*

e *Georgius Vaſarus de vitis pictorũ in Iuliano à Maiano.*

Antonius Roycellus Monarcha ſapientiæ Antonius de Roycellis MCCCCLXVI. die XVI. Decemb.

Io. Baptiſta Roſellus.

Poſt eum Io. Baptiſta eius frater patruelis Baptiſtæ filius anno MCCCCL. Ius ciuile interpretari cœpit, & ferè an. LII Patauij extra ordinem docuit, ſed tanta fęlicitate, vt quandoq; plus, quàm ordinarij, frequentaretur: In ea lectione ſemel concurrentem habuit Ioannem Campegiũ Bononienſem. Is ſtatura paruus, ſed acutiſſimi ingenij fuit; Capta vrbe, cum eius ædes diriperentur, multa ipſius, & Antonij ſcripta perierunt. Quædam pro Sacro monte Pietatis Reſponſa edidit, cum auctore Bernardino Senenſi Minorita anno Mccccxciv. Patauij reclamantibus Dominicanis, erectus eſſet, ſed tandem à Summo Pontifice fuit confirmatus, cum vſura ex ea pecunia extracta in pauperum cedat vtilitatem. Io. Baptiſta Roſellum filium reliquit humanioribus literis, & philoſophiæ deditum. Roſellorum celebre ſepulchrum eſt in templo D. Antonij Patauij.

Ioannes Cãpegius Bononienſis.

Paulus Doctus.

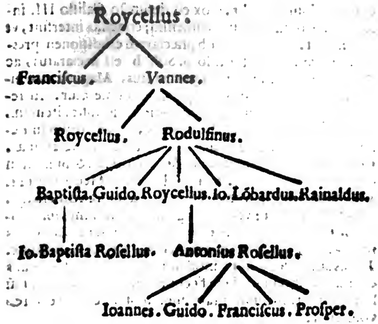
Egidius Calorinus.

Thom. Sauiolus.

Iacobus Roſellus.

Eo tempore Paulus Doctus Patauinus xxvi. annis Ius Pontificium mane Patauij eſt interpretatus, Decretum vero Egidius Calorinus Sacerdos, & Thomas Sauiolus S. Danielis Abbas Patauini explicuere. Alius fuit Iacobus Roſellus & ipſe Iuriſconſ. qui Cæſennæ prætorium anno M ccccxxxv. cœptum triennio, quo ibi Prætor ius dixit, mandantibus Sigiſmundo, & Pandulfo Malateſtis eius vrbis Principibus, vt ibi poſita inſcriptio indicat, perfecit; Ipſius, vt arbitror, effigies ante Beatæ Virginis imaginem ad dextram in genua procumbens cum veſte purpurea viſitur. Ad ſiniſtram tres Roſæ ſpectantur, quæ ſunt Roſellorum familiæ Inſignia: vulgus eam Pauli Caſtrenſis imaginem eſſe dicit, vt in eo ſcripſi; ſed vt id credam, non facilè inducor.

Roy-



IOANNES A TVRRE CREMATA CARDINALIS.
Cap. XXXVII.

IOannes à Turrecremata oppido Hiſpaniæ oriundus in Iure Pontificio eruditus religionem Prædicatorum in valle Olletia in regno Caſtellæ eſt ingreſſus, a vbi in Theologiæ ſtudijs eruditus in ſacras literas multa ſcripſit, quæ in Bibliotheca Ecclesiæ Cathedralis Patauij conſeruantur. Romæ Gratiani Decretum ab anno M CCCC XLIX. per annos XXV. fęliciter eſt interpretatus, egregiumq; in illud commentarium iam ſenex edidit, prius Nicolao v. Pont. Max. illud

a *Io. de Turr. Cremat in c. Eccleſia, 6, item in leuitico, n. 78. De pœnit. diſt. 1*

cor-

IACOBVS LEONISSA, ET IO. IACOBVS A CANIBVS PATAVINI.
Cap. XXXVIII.

QVo tempore Ius Pontificium Patauij Antonius Roſellus explicuit, ibidem etiam Iacobus Leoniſſa Patauinus Lauream anno MCCCCXLIV. adeptus profiteri cœpit. Demum maioris templi Canonicus factus Romam ſe contulit, vbi magnam rerum curiæ praxim aſſecutus, tantæ apud Martinum v. Pont. dignationis fuit, vt anno MccccLx. vniuerſæ Flaminiæ, quam Romandiolam vocant, Præfectus fuerit. Deinde ad Regem Rom. Nuntius Apoſtolicus miſſus, mox Quæſtor, poſtremo vt tum vocabant, Capellanus Summi Pontificis eſt declaratus, quem hodie Rotæ Auditorem nominant.

Defuncto Martino, in patriam reuerſus anno MccccLxxiv. obijt, ac in maiore templo ſepultus eſt, ſolo hoc verbo ſepulchro inſcripto. *Sacrum.* Ioannem ex fratre nepotem reliquit, qui Patauij aliquandiu profeſſus è viuis exceſſit anno MDxxxv.

Ibidem Ioannes à Canibus Patauinus veſpere ius Pontificium, & quandoq; ciuile per annos XLvi. interpretatus. *Ioannes à Canibus Patauinus.* Poeta, Oratorq; inſignis habitus eſt, & ob id Comes Palatinus creatus, librumq; de Executoribus vltimarum voluntatum, De iniurijs, & damno dato, & de Introllionibus, & alium de Repreſalijs edidit anno MccccLii. opuſculum etiam de Modo ſtudendi compoſuit, carmine heroico ludos Equeſtres cecinit, & graui oratione Petrum

Barocium Pataui Epiſcopum declaratum laudauit. Vixit annos XL. obijt M cccc xc. Petro filio poſt ſe relicto, qui in Patria Decretum interpretatus Seceſſit anno ſuæ ætatis Lvii. Salutis M D.

Petrus filius Ioānis à Canibus.

Eo viuente Baptiſta à Lege, & Georgius Priulus, ac Dominicus Canis Veneti Decretum Patauij explicabant.

Baptiſta à Lege. Georgius Priulus. Dominicus Canis.

ALEXANDER NEVVS VICENTINVS.

Cap. XXXIX.

Iſdem diebus Alexander Neuus Vicentinus Baptiſtæ Phyſici filius a Ius Pontificium Patauij anno M cccc Lvii. docere cœpit, & xxvi. annis profeſſus eſt, in patria, & Tauriſij Canonicus fuit, b præclaraq; Reſponſa in Iure Pontificio poſt ſe reliquit, quæ in lucem prodiere; De geſtis Romanorum, & contra Iudæos fœnerantes Reſponſum ſcripſit. Fridericum Capilliſtium concurrentem habuiſſe creditur. c Illi Io. Dominicus frater fuit, vt ex reſponſis pro eo litibus vexato conſtat.

a Idem in conſ.95.

b Idem in cōſ.71.

c Idem in conſ.71. in ſubſcriptio.

Eo tempore Patauij Angelus Angeli Vbaldi ex Alexandro nepos mane, & veſpere Bartholomæus Cæpola Ius ciuile ordinariè cum Alexandro ab Imola interpretabantur. d

Angelus Angeli Vbaldi.
Barthol. Cæpola.
Alexād. ab Imola.

d in conſ.81 inter conſ. Alex. Neui. & d.conſ.71 Gigas de penſionib.q.62.n.12.

**
*

BARTHOLOMAEVS BELLENCINVS MVTINENSIS. Cap. LXXXX.

BArtholomæus Bellencinus Mutinenſis Frãciſci Aretini diſcipulus Ferrariæ Ius Pontificium publicè docuit, vbi inter alios Felinum a Sandeum celeberrimum inter Canonum Interpretes triennio erudiuit. Bononiam deinde maiori ſtipendio conductus Andreæ Barbatio ibi ſumma nominis celebritate profitenti Antagoniſta b fuit. Romam poſtmodum profectus magno ſtudioſorum adoleſcentium incommodo inter Rotæ Auditores cooptatus fuit, cum enim idem multa in Decretales eleganter ſcripſiſſet, longè etiam plura c ad ſubleuandos poſterorum labores edidiſſet, niſi eum à ſcholis Romana curia auocaſſet. Præter alia reliquit ad commentaria Abbatis Panormitani annotationes, & luculentum de charitatiuo ſubſidio tractatum, quem poſt eius obitum Aurelius frater in manus hominum emiſit. Obijt Romæ, ac in Eccleſia Diuæ Mariæ de Populo ad Portam Flaminiam ſub fornice poſt aram maiorem ſepulchrum habuit his verbis inſcriptum

Bartholomæus Bellencinus nobilis Mutinenſis vtroq; Ireſconſultus Apoſtolicæ ſedis Capellanus Auditor Rotæ inſignis verè bonus, & iuſtus obijt anno Sal. MCDLXXVIII. VII. Idus Iunij. Vixit annis L.

* *

a *Felin. in c. 2. n. 40. de reſcrip.*

b *Catel. Cotta in Memorial. ver. Iuriſper. f. 394*

c *Felin. vbi ſupra.*

PHILIPPVS FRANCVS PERVSINVS. *Cap.* LXLI.

PHilippus Francus Perufinus diu Ius Pontificium in patria docuit. Deinde Ticinum euocatus, magna nominis fama claruit; Eius in Decretales, & Sextum librum erudita commentaria viſuntur. Floruit, docentibus in patria Corneo, & Baldo Nouello. a

a *Corn. in cõſ. 271 ſub. n. 10. in 4.*

FELINVS SANDEVS. *Cap.* XLII.

FElinus Sandeus proauum, & maiores habuit Lucenſes, auum Venetum, & parentes Ferrarienſes, ipſe Felinæ, quod agri Regienſis Caſtrum eſt, caſu natus indè nomen habuit. b Audiuit Franciſcum Aretinum, & per triennium Bartholomæum Bellincinum, qui poſtea in curia Romana Auditor fuit. c In numerum Iuriſconſultorum receptus primò in patria, vbi etiam Canonicus fuit, d Ius Pontificium aliquot annis Antonij Franciſci à Doctoribus, mox Georgij Natæ Aſtenſis e concurrens profeſſus eſt. Poſtea Piſis docuit, ibi Ius ciuile Franciſco Aretino veſpere, Bartholomeo verò Socino, Lancellotoq; Decio mane interpretantibus.

Philippi Decij valde familiaris eius opera in ſoluendis aliquot legum nodis vſus fuit, vt ex ſcriptis mox orta inter ipſos

b *Felin. in c. Redulphus n. 14. de reſcript.*

c *Felin. in c. 2. col. 12. & 14. de reſcrip. & Gig. de penſ. q. 59.*

d *Feli. in c. quoniã frequẽter in fin. vt lit. non cõteſt.*

e *Sylua. nupt. l. 5. ſub n. 25. ver. etiãſi eſſet opin. Felin.*

Georgius Nata. Franciſc. Aretin. Barthol. Socinus. Antonius Franciſcus à Doctorib. Lãcellot. Decius.

ipſos rixa in medium prolatis patuit; diffidij cauſa concurſio fuit; Nam cum Socini eum collegam reſpuentis opera ſibi concurrens datus eſſet, primo animo valde anxius fuit, quód cum acuto, & veteranorum Auditorum amiciſſimo ſibi certandum eſſet; Ipſe vero in arduis Iuris ciuilis quæſtionibus infirmior inueniretur; Quare ſoluta amicitia, apertum odium erupit.

Demum cum titulum de Probationibus explicandum Felinus ſuſcepiſſet, in illis quàm plures quæſtiones diſputandas Decius propoſuit, quibus etſi reſponſurum ſe Felinus promiſiſſet, mutata voluntate, quod in eo conflictu ſuam exiſtimationem diminutum iri timeret, ſtatuta die, non affuit, etſi alij pro ipſo in pugnam deſcendentes acriter dimicarunt. Eo igitur pudore ſuffuſus, relicto profitendi munere circiter annum MCCCCLXXXVIII. Romam contendit, vbi ab Innocentio VIII. in curia Romana Auditor eſt declaratus. Id Piſanæ Academiæ Præfecti grauiter ferentes Decium dimiſerunt. Cæterum Felinus, qui tam ad Eccleſiaſticos honores animum applicuerat, retineri non potuit, cum ſe Pontificis codicillis à promiſſione, quam cum Florentinis iniuerat, liberatum eſſe oſtendiſſet.

Poſtea euenit, vt inter eundum Senas diuerteret, vbi Decius, qui ibi docebat, fruſtrà ſuaſus eſt, vt Piſas rediret. Vbi Romam peruenit, pro more Auditorum propoſitiones publicè ſuſtinuit, ſingularemq; memoriam oſtendit, cum ex LX. argumentis, quæ in ſe contorta fuerant, XXX. miro ordine recitauit. a

Lancelloti Decij compater fuit, b vir potius laborioſus, & multæ lectionis habitus, quàm acutus, quippe qui in aggregandis aliorum opinionibus plurimum valuit; c Semper enim calamum plura notando, & aggregando in manibus habebat; d Omniumq; auctorum libris refertiſſimam bibliothecam habebat; e Vnde raró à receptis, maiorumq; opinionibus diſcedit, f nihil tamen, quod ſibi vtile videbatur, vnquam prætermiſit. g Ab Hercule

Atte-

a *Sylua nupt. lib. 5 ſub n. 25. ver. etiamſi eſſent.*
b *Lancello. Deci. in l. 1. C. de in ius vocan.*
c *Franc. Balb. de præſcrip. in prin.*
d *Felin. in c. quoniã frequenter. ver. tu vero. vt lit. non conte.*
e *Felin. in c. innouamus ante n. 4 de tregu. et pac.*
f *Felin. in c. in noſtra de reſcript. in c. prudentiã 6. ſexta. ad fin. de off. deleg. in c. ſedes de reſcrip.*
g *Feli. in c. 3. loco. ad fin. de proba.*

Atteſtino ſingulariter dilectus eius interceſſione apud Siſtum IIII. Ferrarienſis Eccleſiæ Canonicus eſt creatus. a Deceſſit menſe Auguſto anno Salutis MDII. eodem fermè die, quo Alexander Sextus veneno ſublatus interijt, hoc eſt xv. Kal. Septembris. b

a *Felin. in c. cum M. Ferrarienſis in prin. de conſtitut.*

b *Sylua nupt. l. 5. ſub n. 25. ver. etiã ſi eſſet opinio Felin. vbi multa de eo.*

GVIDO PAPAE.
Cap. XLIII.

GVido Papæ Allobrox Petrum Papæ patruũ habuit Clariſſimum iuriſconſultum, qui Lugduni cauſarum patronus c eruditã Reſponſa poſt ſe reliquit; d ex Legato in patrui Bibliotheca ſucceſſit, e & apud eum puer Lugduni grammatica præcepta didicit, quo tempore D. Vincentius ibi concionatus deceſſit in cuius memoriam Delphinus Oratorium bonis dotatum erexit, f id fuit anno Salutis Mccccxv. g Taurini verò Iuri operam dedit, vbi Ioannem Craſſum Ius Pontificium docentem audiuit; h doctior factus anno Salutis Mccccxxvii. v. Idus Iulij publicè diſputauit. i Poſt triennium Lauream accepit, quo anno Ioanna Lotaringa puella duodecim circiter an. nata, relictis in paſcuis ouibus, Anglos ex Galliis eiecit, & Carolum VII. in priſtinum regnum reſtituit. k

c *Idem deciſ. 117.*

d *deciſ. 187. & 452. & 629. 631. & ſeq.*

e *deciſ. 187.*

f *de deciſ. 187.*

g *deciſ. 84. Ioannes Craſſus.*

h *deciſ. 124.*

i *deciſ. [illegible] Ioanna Lotaringa.*

k *deciſ. 84. n. 2.*

Per multos annos Aduocati officio functus, l in Ludouici Caroli VII. primogeniti Delphinatium Principis notitiam peruenit, a quo iam fermè quadragenarius anno Salutis MCCCCXLII. ad Nicolaum V. Pont. Max. m deinde ad Regem Carolum IIII. n Legatus miſſus, ea fide, & probitate ſe geſſit, vt ſuo Principi, qui poſtea Ludouicus XI. Rex fuit, admodum carus extiterit, & in curiæ Delphinatus Senatum allectus ſit. o Eam Patrum curiam Vbertus Delphinatus Princeps anno Sal. MCCCCXL. Kal.

l *deciſ. 108 et 251*

m *Idẽ deciſ. 453.*

n *Idem deciſ. 84.*

o *Idem in præfatio. deciſ.*

Kal. Auguſti Gratianopoli inſtituit, cui in omnes etiam Magiſtratus ſupremum Ius tribuit, atq; Oppidorum, Vrbiumq; cuſtodiam commiſit.

Cum vero in ea ciuitate Liberalium artium, & Iuris Academia floreret, voluit duos legum ciuilium, & totidem Iuris Pontificij profeſſores in Senatum Legi, qui cauſas & ciuiles, & criminales, prouocandi ipe ſublata, iudicarent; a Id conſilium vocabatur Delphinatus; Sed Ludouicus XI. cuius ſupra meminimus, an. Sal. M CCCC LIV. exemplo Pariſienſis Senatus, id materno vocabulo Parlamentum nominari iuſſit. b Guido igitur in [illegible] Senatum receptus ſpecies ibi propoſitas notauit, ac deciſiones Senatus Gratianopolitani appellauit. Libellum etiam de Reſcriptis compoſuit, Formam inuentarij dictauit, Ius municipale compulſoriarum literarum eſt interpretatus: Itẽ de Præſumptionibus, Appellationibus, primo, ſecundoq; Decreto opuſcula, & egregia Reſponſa edidit.

a *deciſ.* 554. & 43

b *deciſ.* 43. & 554

Ditionem in Villa S. Albani habuit, in qua etiam furnum, ad quem omnes incolæ coquendi panis gratia accedere, & certam annuam penſionem ipſi perſoluere tenebantur. c Oratorium, quod Capellam vocant, redditibus dotatam in villa Fontanilla agri Curuiſſonis inſtituit anno M CCCC LVII. quod poſtea Ius patronatus familiae fecit. d Ludouico Regi ſuperſtes ante annum Salutis M CCCC LXXXVII. & planè ſenex obijt.

c *deciſ.* 193. 298. *& deciſ.* 307.

d *d. deciſ.* 187.

Sub id tempus Iacobus Rebuffus in caſtro Montis Peſſulani vnde oriundus erat, Ius ciuile docuit, & in tres poſtremos Codicis libros ſcripſit. a

Iacobus Rebuffus.

e *Boer. in addit. ad præfat. Dec. de reg. iur. in 6. in fin & Guid. Pap. Deciſ.* 218 *& Deciſ.* 623.

IO. FRANCISCVS PAVINVS. Cap. XLIV.

IO. Franciſcus Pauinus ex Iacobo patre genitus non in Iure tantum, ſed etiam in ſacra Theologia verſatus eſt. Canonicus Patauinus creatus, cum in patria per aliquot annos docuiſſet, à Paulo II. Romæ cauſarum auditor creatus eſt. a

a Anto. de prat. in clypeo paſtoral. c. 6. n. 55. Iaſ. in l. 15. poteſt. ſub n. 29. ff. de acq. hered.

Plura in lucem protulit, & inter cætera Romanæ Rotę deciſiones diligenter collectas in volumen redegit; Nouellas quoq; Iuſtiniani ab eo admirabili opere ordinatus fuiſſe Ioannes Bertachinus ſcribit, quæ tamen nunquam apparuerunt. In Ioannis XXII. & aliorum Pontificum Extrauagantes ſcripſit. De officio, & poteſtate Capituli, ſede vacante, de Decimis, de Charitatiuo ſubſidio, de Viſitatione Epiſcopi, & alia opuſcula non inutilia.

Ottonell. Paſinus.

Illis quędam addidit Otonellus Paſinus eius ſororis pronepos, qui VI. Decretalium Patauij eſt interpretatus, mox per Italiam, & alibi varijs tribunalibus præfuit, demum Venetijs patrocinatus occubuit. Io. Franciſcus etiam Romæ fato conceſſit, & in Ara Cęli humi ſepultus eſt cum tabula marmorea hoc titulo inſcripta.

Io. Franciſcus Pauinus Canonicus Paduanus ſacri Apoſtolici palatij cauſarum Auditor, & ſacræ Theologiæ profeſſor, & Iuris vtriusq; Doctor.

Aliud Epitaphium ante Patauij in D. Antonij muro ipſe patri poſuerat.

Iacobo Pauino Opt. Genitori Ioan. Franc. F. G. R. Theologus, Diuiniq; ac humani Iuris conſult. Canonicus Patauinus Sacri Apoſtolici palatij cauſarum Auditor ad P. M. F. MCCCCLXVI. XII. Sept. ſenio expirauit, malis cedens, ſuperatis aduerſis, F. D. I. Vixit an. LXXX.

Eo viuente Patauij Coſmus Contarenus Venetus, & Antonius Capiliſtius Abbas, Canonicuſq; Patauinus Decretum interpretabantur, quod fuit an. MCCCCXLV. His ſucceſſit Frãciſcus à Breuio Venetus an. MccccLxxvij. qui etiam Romæ docuit, ac poſtea Rotæ Auditor, & Epiſcopus Cenetenſis eſt creatus. Poſt eum Dionyſius Franciſcus Venetus an. MccccLxxxiii. Patauij idem Ius explicuit.

Coſmus Contarenus Venetus. Antonius Capiliſtius Patauinus. Franciſcus à Breuio Venetus. Dionyſius Franciſcus Venetus.

FRANCISCVS FACIVS PATAVINVS.

Cap. XLV.

FRanciſcus Facius Patauinus Ius Pontificium mira gratia, & oris ſuauitate docuit, peracuti, amæniq; vir ingenij, & multæ memoriæ habitus, implicitos iurium nexus magna facilitate ſoluebat, ſed ita interpretabatur, vt dictare potius, quam prælegere videretur. Inter legendum de Modo argumentandi in vtroq; iure opuſculum edidit, quod magna auditorum frequentia exceptus fuit. Cœperat, & iuris Regulas cum exceptionibus Ius diſcentibus tradere, quæ morte illius ſunt interceptæ.

Otium nactus muſica, citharaq; plurimum delectabatur, antiquorumq; characterum formas ita facilè, & ſpecioſè ducebat, vt nihil ea manu venuſtius, aut pulchrius fingi poſſet. In formis corpore graui gibbo premebatur, vt, quod de Ser. Galba dicebatur, ingenium in eo malè habitaret.

Sacerdotium Selmatiæ plebis à Marco Cornelio Cardinali, quem docuerat, donatum fratri Auguſtino reliquit. Obijt anno ætatis xxx. Salutis MDV. Sepultus in atrio D. Franciſci in maiorum ſepulchro. De hoc funebris oratio Hermici Luſitani eſt typis impreſſa.

Auguſtin. Facius. Auguſtinus eius frater iunior vtrumq; Ius iuuenis explicuit, & in fata conceſſit anno MDXX. & apud fratrem humatus eſt, quem ſecutus eſt Pompeius fratris alterius filius, *Pompeius Facius.* & ipſe Iuriſconſ. anno Salutis MDLIX. die VI. Auguſti.

Aloyſius a Ponte. Sub idem tempus Aloyſius a Ponte, & Bertuccius Bugarotus Patauini in patria Ius Pontificium, & alij duo Bugaroti Petrus, & Antonius Ius ciuile docebant. *Bertuc. Petrus Anton. Bugaroti Patauini*

IACOBVS ALVAROTVS IVN. POR. Cap. XLVI.

IAcobus Aluarotus Comitis filius, & ſenioris Iacobi nepos, Aluarotiq; pronepos, in patria aliquandiu Ius Pontificium docuit; Cæterum, flagrante bello, diſcedens primum Florentiæ Prætor, mox Alfonſi Ferrariæ Ducis Iuſtitiæ conſiliarius fuit, Mutinaq; ab eo Adriani Pontificis morte recepta, illi per quinquennium præfuit. Poſtea Herculi Ferrariæ Duci à conſilijs factus, in eo honore deceſſit, ac magna funeris pompa in æde D. Pauli Carmelitarum cum hoc elogio eſt humatus.

Iacobo Aluaroto Iuriſconſulto, & Equiti Clariſſimo, qui cum per triennium ad præturam, magiſtratumq; conſilij Iuſtitiæ euocatus Florentiæ reſediſſet, ab Alfonſo Duce Ferrariæ II. inuictiſſime in eius conſiliarium Iuſtitiæ conductus, cum eiuſdem integritatem, ac in rebus peragendis dexteritatem expertus eſſet, poſt varias legationes ad omnia eius ſecreta conſilia admittit, recuperataq; Mutinæ Ciuitate, ad eius regimen ipſum proponit, quam cum per quinquennium, cum omnium illius ciuitatis maxima ſatisfactione gubernaſſet, ab Hercule Duce Ferrariæ Illuſtriſſimo in ſuum collateralis conſilium introducitur, qui opera eius ad ſupremum vſq; vitæ tempus vtitur, ac demum cum nihil

aliud

aliud præclari, quod in terris agendum eſſet, haberet, ad cæleſtem prouinciam aduolauit; Conſtantia vxor, ac filij pientiſſimi poſ.

Obijt anno MDXLVI. Menſe Iulio. Ætatis ſuæ LXXIV.

Tres poſt ſe filios reliquit, Iulium Patauij Canonicum, qui poſtea Herculis Ducis Ferrariæ Legatus in Gallijs fuit, vbi opulentam Abbatiam obtinuit. Alter fuit Paulus, qui in patria reſedit. Tertius Comes Aui nomen referens apud Ducem Ferrariæ manſit.

IO. ANTONIVS A' S. GEORGIO PLACENTINVS CARDINALIS.

Cap. XLVII.

PONtificium Ius ſummopere illuſtrauit Io. Antonius à S. Georgio Placentinus patritius Mediolanenſis, qui anno ætatis xxviij. Ticini profiteri cœpit, ac primo anno Clementinas, duobus ſequentibus Iura appellationum, alijs duobus quartum librum Decretalium eſt interpretatus, in quo munere tres horas ſingulis diebus inſumpſit. Sexto vero anno Feuda explicans plura ab Aluaroto mutuatus eſt, primam etiam Decreti partem expoſuit, templi D. Ambroſij Mediolani Præpoſitus fuit.

Mox ob doctrinam, & vitæ ſanctitatem ab Innocentio VIII. Romam vocatus Auditor Sacri palatij, ſeu Rotæ a Referendarius Apoſtolicus, deinde Epiſcopus Alexandriæ creatus eſt. Quare vt duplex honor ſignificetur, vulgo Præpoſitus Alexandrinus dicitur. Demum anno MCCCCXCIII. iij. Idus Septembris Præsbyter Cardinalis ſub titulo SS. Nerij, & Archilei eſt declaratus. Sunt qui

a *Iaſ. in l. Gallus in 2. lectur. ſub n. 33. de lib. & poſt.*

Digitized by Google

cum à Rufino Gaaſco, qui Bononiæ Prætor fuit, deſcendere velint, cuius Accurſius, a & Baldus b meminerunt, ſed id mihi non conſtat.

a in l. ciues. C. de incol. lib. 10. in uer. allectio.
b in l. obſeruare. §. proficiſci. in 8. q. ff. de off. Procõſ.

NICOLAVS PICCOLOMINEVS PRAEPOSITVS, ET FRANCISCVS COSCIVS SENENSES.

Cap. XLVIII.

Alius fuit Præpoſitus Senenſis cognominatus Nicolaus Piccolomineus, qui in patria Ius Pontificium aliquot annis interpretatus, poſtea Aduocatus Conciſtorialis eſt creatus, ob vitæq; integritatem, & inſignem doctrinam maxime inclaruit. His animi dotibus addita ſpecioſi corporis forma eum magis conſpicuum reddebat. Demum à Clemente vij. Pont. Epiſcopus declaratus, & Nuntius in Hiſpanias miſſus cum annũ ætatis XLIIII. non excederet, anno humanæ Salutis M D XXXIII. immatura morte occubuit.

Frãciſcus Coſcius Decanus Senẽſis.

Nec multo poſt eum ſecutus eſt Franciſcus Coſcius Decanus & ipſe Senenſis, qui primò in patria, deinde Piſis multa cum laude idem Ius interpretatus eſt, & luculentis in id commentarijs editis, ſenio confectus defunctus eſt anno M D LVI.

AVGV-

AVGVSTINVS BEROVS BONONIENSIS.

Cap. XLIX.

EAdem ætate Auguſtinus Berous Bononienſis Ius Pontificium toto ferè vitæ ſpatio in patria poſt ſumpta Doctoris Inſignia explicuit, in quo tantam ſibi famam comparauit, vt DCCC. aureorum ſtipendium adeptus primum in ea profeſſione locum obtinuerit.

Vir fuit laborioſus, potius, quam ſubtilis, qui multa in conſtitutiones Decretales commentaria, quæſtiones familiares, & plura Reſponſorum volumina in publicum protulit; Propè octuagenarius, relictis poſt ſe liberis, deceſſit anno humanæ Salutis MDLIIII. cui ſequens Epitaphium appoſitum fuit.

Auguſtino Bereo Iuriſconſulto :
Vixit annos LXXIX.
Obijt MDLIV.
Idus
Septembris.

Digitized by Google

PETRVS ANDREAS GAMMARVS A CASALI BONONIENSIS.
Cap. L.

PEtrus Andreas Gammarus à Caſali Bononienſis non ante xx. ætatis annum Ius ciuile attigit. Antea enim Philoſophiæ ſtudioſus alijs artibus incubuerat. Demum propinquorum exhortationibus an. M D. ſub Ioanne Campegio legibus operam nauauit. In Iure verò Pontificio Antonium Mariam à Sala acutiſſimi ingenij virum audiuit. Sed cum is immatura morte præreptus deceſſiſſet, Bartholomæum Bologninum, qui non multo poſt Romæ Aduocatus Conciſtorialis fuit, præceptorem habuit.

Ioan. Campegius. Antonius Maria à Sala. Bartholomæus Bolognìnus.

In his ſtudijs cum ſeptennium conſumpſiſſet, anno ætatis XXVII. Lauream adeptus Iura Pontificia explicuit. Adhuc tyro de Veritate, & Excellentia Legalis ſcientiæ volumen in lucem emiſit. Ac poſtea tres Topicorum libros ad eruenda in legum facultate argumenta, & librum Extenſionum nondum XXX. annum ingreſſus edidit.

RO-

Digitized by Google

ROCHVS CVRTIVS TICINENSIS.
Cap. L I.

ROchus Curtius Franciſci iunioris ex Rolando fratre nepos, a vel potius eius frater, b Ticinenſis, & Iaſonis Auditor c circiter annum MDXV. in patria Ius Pontificium explicuit, deinde Mediolani Senator eſt creatus, cum prius an M cccc Lxx. Guilielmo Marchioni Montisferrati à conſilijs fuiſſet. Huius de Conſuetudine, & Iure patronatus ſcripta extant. Ex Curtiorum familia fuerat antea Petrus Curtius, cuius reſponſo pro Ioanne Galeacio Duce Mediolani edito ſubſcripſit Baldus d & Luchinus Curtius, cuius antiquum Reſponſum inſpexi.

a *Tiraq. de iur. primig. q 16. n. 6.*
b *Rip. in l. re coniuncti. ſub. n. 72 de legat. 3.*
c *Rochs in tracta. de iur. patrona. in uer. ipſe ſub n. 95.*
Petrus Curtius.
d *In conſ. 357. vol. 5.*
Luchin. Curtius.

ANTONIVS FRANCISCVS A DOCTORIBVS PATAVINVS.
Cap. L I I.

ANtonius Franciſcus à Doctoribus Patauinus cum aliquot annis in Patria Ius Pontificium cum Antonio Corſeto Neptino Siculo explicuiſſet, Ferrariam conductus Felinum Sandeum concurrentem habuit. Rurſus Patauium reuocatus, primum Decio, qui cum, præter morem concertantium, magna beneuolentia coniunctus fuit, e deinde Balthaſſari Carducceo Florentino, qui exul à Venetis exceptus fuerat, Antagoniſta adiunctus eſt.

Anton. Corſetus Neptin. Siculus.
e *Deci. conſ. 495.*
Balthaſ. Carduccius Florētinus.

Inter

Inter legendum plura compoſuit, quæ bellorum iniuria periere. Solus extat in Abbatis Siculi commentaria Index, ad cuius æmulationem alium longè locupletiorem Corſetus Antagoniſta Siculus in Siculum edidit: Cum vero inſimulatus eſſet, quod cum Maximiano Cæſare aduerſus Rempublicam Venetam conſpiraſſet, cuſtodiæ traditus, nec niſi poſt multas ærumnas dimiſſus, rurſus publicè docere cœpit. Demum ſenio confectus in villam, quam Pernumiæ amœniſſimam habebat, ſeceſſit, vbi intra paucos dies iam LXXXVI. annum agens naturæ conceſſit, anno MDXXVIII. v. Kal. Auguſtas, cum iam plus annis LIII. publicè docuiſſet. In villa Sacellum proprio ære dotatum erexit.

Marcus Mantua. Vir magnæ conſtantiæ, laborioſus, & mirificæ in ſtudijs vigilantiæ, vt plus laboribus, quàm ingenij fęlicitate effeciſſe crederetur. Ei Marcus Mantua ſuffectus in ea lectione per decennium perſeuerauit. Nihil ex illius commentarijs extat, quædam tantum ad Abbatem Panormitanum ſcholia, vel, vt vocant, Additiones viſuntur.

Barthol. Vrbinus. Paulò poſt Antonium Franciſcum deceſſit & Bartholomæus Vrbinus Patauinus ipſe quoq; octuagenarius, qui XXX. annis in patria Ius Pontificium interpretatus fuerat.

Ambroſ. Vignata Taurinenſis. Neq; omittendus eſt Ambroſius Vignata Taurinenſis, qui Celebris Doctor, & Comes a in patria Ius Pontificium eſt interpretatus. b Librum de Vſuris edidit, & plura in Iure ſcripſit.

a *Syluan nupt. l. 3. n. 36.*
b *Cag. in l. 2. ſub n. 50. C. de pact. int. emp. & vend.*

BALTHASSAR CARDVCCIVS FLORENTINVS. *Cap.* LIII.

BAlthaſſar Carduccius vetuſta potius, quàm nobili progenie Florentiæ natus non magnas opes poſſedit. Itaq; ad ſuſtentandam familiam Iuribus addictus, non inter ignobiles Iuriſconſultos haberi cœpit. Sed cum Mediceis infenſus patria excedere coactus eſſet, Patauij ad interpretandum Ius Pontificium Franciſco à Doctoribus concurrens datus fuit. Demum ad Ius ciuile interpretandum tranſlatus anno M D X I X. Ludouicam vxorem amiſit, quam Patauij in Seruitarum templo humari iuſſit. Ea ex re mœrore contracto, Venetias ſe contulit, vbi Mediceum nomen publicè lacerando ſeruientis patriæ ſtatum deplorare non deſtitit.

Illis verò eiectis, domum reuocatus aduerſus Clementem VII. Pontificem inflammandis popularibus ciuibus ſigniferum ſe præbuit, ac paſſim in coronis ſe nunquam ſtabilem Rempublicam viſurum dictitabat, niſi multo cruore amicorum Mediceæ familiæ manus, & pedes ablueret, & tyrannorum ædes publico decreto euerſas conſpiceret. His vociferationibus clarior factus Scimitariæ, quæ vox incurui gladij genus ſignificat, cognomentum tulit.

Deniq; frequenti plebis turba ſtipatus, inuito Nicolao Caponio Vexillifero, geſtandorum armorum, & cuſtodiendæ curiæ munus obtinuit. Sed cum Iacobum Alamanum præcipitis audaciæ iuuenem, qui in Leonardum Ginorium in ipſo curiæ limine petulanter ferrum ſtrinxerat, ex Iuris præſcripto tueri nequiuiſſet, quo minus capite multaretur, auctoritate apud plebem parum minui cœ- *Nicol. Caponius.*

a Iouius lib. 25.

pit. Ita ſedato tumultu, Carduccius in Galliam Legatus mittitur. Dedita vero Mediceis Florentia, a in patriam reſtitutus in extrema ſenecta deceſſit.

Bernardinus Claricius Bononienſis.
Hieronymus Iuſt. Patauinus.

Ei Patauij Bernardinus Claricius Bononienſis ſucceſſit, qui an. M D XXVIII. defunctus in D. Mariæ ab Auantio templo humatus eſt. Eodem etiam anno Hieronymus Iuſtus Patauinus, qui prius in Curia Romana verſatus, poſtea & ipſe XXX. an. Canonicum Ius profeſſus fuerat, ſenectuti proximus vxorem accepit, ex qua duas filias, & Marcum Antonium Iuriſconſultum, & Bernardinum filios ſuſcepit. Poſt hos Thomas Zanechinus Vicentinus an. M D XXXI. & Vincentius Dulcius Venetus, Ioannesq; Baptiſta Ferretus idem Ius explicuere.

Thomas Zanechinus Vicentinus.
Vincentius Dulcius Venetus.
Ioannes Baptiſta Ferretus.

LVDOVICVS GOMESIVS, Cap. LIV.

LVdouicus Gomeſius Oriola vrbe Regni Valentiæ oriundus Patauij Iuri operam dedit, vbi inter Iuriſconſultos relatus circiter an. M D XXII. explicandis Inſtitutionibus præfectus fuit, quo tempore Io. Franciſcum Bebium Regienſem concurrentem habuit. Poſtea ad Ius Pontificium docendum tranſlatus Marco Mantuæ Bonauidio Antagoniſta additus fuit. Deinde an. M D XXVIII. Romam profectus Rotæ Auditor, ac demum Archiepiſcopus Sarnenſis creatus in Rotæ auditorio Antonium Auguſtinum ſucceſſorem habuit.

Io. Franc. Bebius Regienſis.
Marc. Mantua. Patauinus.
Antonius Auguſtinus.

In Inſtitutiones, ſextum Decretalium, & Regulas Cancellariæ præclara commentaria edidit, immatura morte præuentus plura emittere non potuit. Non pauca ex aliorum ſcriptis mutuatus eſſe dicitur.

Sub

Digitized by Google

Sub id tempus, Antonius Burgos & ipſe Hiſpanus Salamanticenſis Bononiæ Ius Pontificium eſt interpretatus, a vbi inter alios Hieronymum Gygantem Rauennatem erudijt, qui Venetijs in foro eccleſiaſtico diu patrocinatus præclarum de Penſionibus tractatum edidit. Antonius à Leone x. Pontif. Maximo Romam vocatus, vt eius opera vteretur, Bononiæ deceſſit. b

Antonius Burgos Hiſpanus.
a *Hier. Gigas de penſio. q. 23. Hieronym. Gygas.*
b *Io Geneſ. de geſtis Egidij Cardinalis.*

MARTINVS NAVARRVS. *Cap.* *LV.*

MArtinus Nauarrus ex nobilibus natus parentibus c ab Azpilcueta Hiſpaniæ oppido oriundus omnium noſtrę ætatis habitus eſt doctiſſimus. Ante annum enim Salutis M Dxx. ſingularem Theologiæ, & Iuris Pontificij doctrinam percepit. Nec multo poſt inſigne beneficium titulo, vt vocant, Commendę à Villari propè Villagram Legionenſis diœceſeos cum mero, & mixto imperio obtinuit; Regularis Canonicus profeſſus fuit. d

Ob inſignem verò eruditionem celebrior factus primò Toloſæ, mox Salamanticæ, deinde Corimbriacæ, demũ Cathurci e in Gallijs Ius Pontificium clara nominis fama tandiu docuit, donec ex illarum Academiarum decretis rude donatus a profitendi munere ceſſauit: Plures vero prouincias ſe peragraſſe ipſe narrat, f nempe Celtiberiã, ſeu Nauarram, Caſtellas nouam, & veterem, Gallias, & Italiam, vbi annis fere xxv. hanc ob cauſam reſedit, & tandem deceſſit.

Toletanus Archipræſul in Hiſpanijs ditiſſimus ex ordine Dominicanorum hæreſis inſimulatus diu in carcere fuerat detentus. Demum à Pio v. eius crimen cognituro Romam vocatus in arce S. Angeli eſt cuſtoditus. Marti-

c *Nauar. de redi. Eccl. q. 3. mon. 21*
d *Nauar. de red. Eccl. q. 3. mon. 29*
e *Nauar. de red. Eccl. q. 1 moni. 53. n. 3.*
f *in d. q. moni. 53. n. 3.*

nus eum ſecutus illius cauſam acriter defendit, in quoddam tamen Eccleſiæ oppidum ille ad decennium eſt relegatus, magnaq; parte redituum ſui Epiſcopatus, qui CC. millia aureorum excedebat, mulctatus.

Verum Martinus non amplius Hiſpanias repetere voluit, ſed Romæ manens plura in Ius Pontificium annum agens XCI. ſcripſit, a pieq; ac religioſè ſemper vixit; quotidie enim ſacra celebrare, & bona in pauperes elargiri conſueuit; Ipſe ſcribit, ſe octuagenarium ſacrum Quadrageſimę ieiunium nunquam dimiſiſſe. Quare Summi Pontifices ob ipſius eruditionem, & vitæ integritatem plura illi Pęnitentiarias, vt vocant, & grauiora negotia committebant.

a *Nauar. d. q. 1. mon. 53. n. 3. & en pracipue cõſcientia articulos tangunt.*

Tandem cum vitam vltra annos centum produxiſſet, Romæ obijt an. Salut. M D LXXXVI. die XXIV. Iunij, humatus eſt in templo D. Antonij Luſitanorum, orante in eius funere Thoma Correa Luſitano.

DIDACVS COVARRVVIAS TOLETANVS. Cap. LVI.

Didacus Couarruuias à Leyna Toletanus prę clari vir ingenij Martinum b Nauarrum in Salamanticenſi Academia audiuit. An. M D XLIII. Salamanticæ Ius Pontificium interpretatus eſt, c in quod etiam luculenta commentaria edidit. Scripſit & tres Variarum reſolutionum libros, & aliud Praticarum quæſtionum eruditum volumen, cum in Beticæ, ſeu Granatæ prætorio, cui etiam præfuit, iudicaret. d Demum D. Dominici, quæ orbis noui eſt præcipua Inſula, Archiepiſcopus factus, eò, vt audio, ſe contulit. Poſtremo totius Caſtellæ

b *Nauar. in c. ſi fęneraueris 14. q. 3. 21. not.*

c *Idem lib. variar. reſol. 1. cap. 11. ſub. n. 5.*

d *Didac. c. 14. ad fin. pratt quaſt. Io. Vinc. de Anna. lib. 2. allegat. 76. ſub n. 5.*

Caſtellæ Præſes cum magna omnium lætitia factus, ibi deceſſit an. M D LXXXVI. a

a Nauar. in d. c. ſi ſ[g]neraueris, not. 24

ARRIVS PINELLVS LVSITANVS. *Cap. LVII.*

ARrius Pinellus Luſitanus Salamanticæ Antonium Soarium docentem, poſtea ſupremi Regij conſilij Senatorem audiuit. b Deinde à Ioanne III. Rege Luſitaniæ conductus in Cotrimbricenſi Academia vltra decennium docuit. Mox à profitendi munere deſtitit. Poſtremo ampliore ſtipendio inuitatus ad priſtinum munus redijt; In titulum de Bonis maternis, item ad Rub. & l. 2. C. de reſcind. vend. luculenta commentaria edidit, circa annos Sal. M D LVII.

Antonius Soarius.

b Arrius Pinellus in R. c. de bonis mater. 2. parte ſub n. 43. verſ. ſunt has vtilia.

SIGISMVNDVS BRVNELLVS PATAVINVS. *Cap. LVIII.*

SIgiſmundus Brunellus Patauinus XX. annis Ius Pontificium in patria docuit, & ad primam eius lectionis Cathedram peruenit. Sed in medio docendi curſu annos natus XLI. occubuit an. M DXLIII. conditus eſt in templo D. Benedicti nouelli in ſublimi ſepulchro, cum ſequenti Epitaphio latinè, & græcè conſcripto, quod illi vxor conſtruxit.

Mœſta Sigiſmundum Brunellum hic condidit vxor,
Qui quondam ſacri gloria Iuris erat.

Quem

Quem Patauij Canones vigeſima bruma docentem
Et ſtantem prima viderat in Cathedra.

HIERONYMVS PARISETVS REGIENSIS. Cap. LIX.

HIeronymus Pariſetus anno MDXX. Regij natus eſt familia vetere & honeſta in qua complures iuriſconſulti viriq; literati extitere Domi latinis grauisq; literis inſtitutus Bononiæ ac Ferrariæ iuri operam dedit Andreæ Alciato philoſophos etiam & Theologos vt erat admirabili docilitate addiſcendiq; cupidiſſimus audiuit linguam item hæbraicam attigit. Is iuriſconſultus factus Archipręſuli Spidaurenſi qui poſtea Pius Quart. fuit Piceni inde Bononiæ Prolegato aſſedit in eoq; magiſtratu modeſte ſe geſſit & abſtinenter Exin Romæ Ioannis Moroni Cardinalis ampliſſimi aſſeſſor anno 1550. in eo gymnaſio publicas lectiones exorſus primo ius ciuile deinde pontificium magna auditorum frequentia interpretatus eſt. Cum vero per potentum quorundam inuidiam Paulo Quart. Pontifice Maximo Cardinalis ipſe hæreſis inſimulatus in cuſtodiamq; traditus extremum pene in diſcrimen adductus eſſet in huius cauſam Hieronymus omnibus neruis incubuit non defuit periculo neq; florentis fortunæ amicus afflictam vt fit a pleriſq; deſtituit. Hunc tandem a Pio Quart. calumnia illa abſolutum legatumq; de latere Tridentum ad concilium miſſum ſecutus mirum in eo munere obeundo vt iuuerit vt chriſtianæ pietatis ſpecimen dederit præclaræq; eruditionis atq; doctrinæ eidem alijs legationibus diuerſis temporibus ad conuentum Auguſtæ ad Imperatorem ad Genuenſes varia & ardua ob negotia functo ad ea ex ſententia conficienda plurimũ con-

Digitized by Google

contulit. In Romana Academia annos amplius triginta frequenti auditorio ſumma cum laude profeſſus eſt eiq; primæ inter Canoniſtas perpetuo delatæ ſunt cuius eruditioni tantum tribuit Gregorius XIII. vt ad decreti decretaliumq; emendationem eum præ cæteris adhibuerit. Demum anno 1586. ſenectute iam prouecto Sixtus V. a publicis lectionibus vacationem dari idemq; ſtipendium quo a gymnaſiarchis conductus fuerat quotannis emeritorum nomine elargiri iuſſit. Expleto igitur iuris profitēdi munere totum ſe ſacris literis tradidit in harumq; meditatione quaſi tutiſſimo in portu reliquæ vitæ tempus degit ſumma animi tranquillitate. Pauperes facultatibus ſuis & quibuſcunq; rebus poterat ſubleuabat, præcipua autem ei cura erat clericorum hybernicorum quos ab hæreticis ſacerdotijs euerſos patria pulſos Romam confugientes benigne excipiebat omnibusq; charitatis officijs proſequebatur. Principibus viris atq; Romanis ipſis Pontificibus acceptiſſimus honores tamen nunquam petijt, immo vero Epiſcopatum S. Marci & Archiepiſcopatum Spidaurenſem recuſauit vltro ſibi oblatos, priuata enim vita honeſtoq; otio negabat quicquam eſſe dulcius magisq; expetendum. Vir fuit in omni vita ab omni voluptatum genere abhorrens, hanc demum voluptatem capiebat repulſu voluptate capi, probitates vero atq; innocentiæ priſcis illis comparandus. Quam quidem artem aulici mirantur fingendi diſſimulandiq; hanc negligebat, quod in animo idem in ore ſemper habuit. Famulis fere belgis aut germanis vtebatur, quos Baccho indulgentes vt ſimplices apertos a technis ſeruilibus remotos adamabat, nequaquam tamen ea re ſibi cauit quin morienti volumina quæ varijs de rebus confecerat nominis ſcilicet ſui memoriam apud poſteros propagatura per ſummum flagitium ſurrepta fuerint. Potus ipſe cibi ſomniq; parciſſimus inoffenſa valetudine vitam vſq; ad octogeſimum annum produxit. Romæ obijt anno iubileo 1600. Sepultus eſt ad D. Alexij in monte Auentino.

ANA-

ANASTASIVS GERMONIVS TAVRINENSIS.
Cap. LX.

ANaſtaſius Io. Baptiſta Germonio, & Catherina ex antiquiſſima, ac nobiliſſima Cæuæ familia genitus in oppido Salarum eiuſdem Cęuæ Marchionatus ditione materni aui, natus eſt anno M D LI. menſe martij, die verò.

Hic annum ætatis ſuæ circiter decimum tertium agens, relictis, ne dicam neglectis, penitus Ludimagiſtro, omnibusq; diſciplinis, quibus adoleſcentes imbui ſolent, ad vigeſimum ſecundum ætatis annum peruenit. Et licet ob tanti temporis intermiſſionem etiam prima Grammaticæ rudimenta ferè ignoraret, tanto tamen animi ardore politioris humanitatis, & communium litterarum ſtudia eſt amplexus, vt vnius, & dimidij anni curriculo tempus, quod per ſpatium ſeptem, aut octo annorum contriuerat, recuperaret. Ad legum, ſacrorumq; Canonum diſciplinam ſe conuertens Ioanni Manutio matutinam interpretanti lectionem, & mihi veſpertinam operam dedit. Fuit quoq; Patauij per aliquot menſes, vbi Cephalum, Decianum, e Menochium audiuit. Auguſtam Taurinorum reuerſo à me ibidem adhuc profitente Laurea vtriusq; Iuris donato ab illius Taurinenſis Academiæ Moderatoribus veſpertina Iuris Pontificij cathedra vltrò delata eſt. Plurimum enim in hoc iure ediſcendo inſudauerat, plurimumq; profecerat, adeo, vt cum aliquando illum derepentè docentem audirem, haud parum iuuenis eloquentiam, ſubtilitatem, inſtruendi rationem, & methodum admirarer, ex quo maximam concepi ſpem, vt inter ſacri Iuris Interpretes vnus omnium celeberrimus euaderet.

Quo

Quo ſanè munere ita delectatus eſt, vt Protonotariatus etiam dignitate, & Archidiaconatu Taurinenſi, pingui admodum ſacerdotio, & auctoritate inſigni auctus, legendi, quam ſuſceperat, prouinciam minimè desereret. Hieronymum à Ruuere eiuſdem ciuitatis Taurini Archiepiſcopum Romam, vt purpura donaretur, proficiſcentem comitatus eſt Archidiaconus; & quandiu in Cardinalatu vixit, apud eum ſummæ ſemper fuit dignationis, & auctoritatis, & à tota Romana aula amabatur vnicè, etiam ab ipſis Pontificibus Max. Sixto v. Vrbano vii. Gregorio xiv. Innocentio ix. Clemente viii. Sixtus, & Gregorius, ſi eueniſſet vacationis caſus, in ſacri Palatij Auditorum collegium cupiebant maximè ipſum cooptare. Clemens ſtatim atq; ad Summi Pontificatus faſtigium conſcendit, eundem in eius, quem obtinebat in Cardinalatu, locum, Congregationis, Scilicet, compilationis Decretalium, vulgò hucusq; Septimi dictæ, ſuffecit, atq; ipſi ſoli, vt gloſſemata conficeret, curam demandauit, quæ magno perfecit ſtudio, licet nondum in lucem edita; exibunt tamen ſummo totius orbis Chriſtiani deſiderio, ſumma vtilitate.

At verò cum non ſolùm in literis, & præſertim in Iuris prudentia clarus, verùm etiam in peragendis negotijs vir prudens, ac diligens haberetur, eum Vrbinatum Dux apud Summum Pontificem ſuum conſtituit oratorem, quo in munere ita ſe geſſit, vt vtriq; & Pontifici, & Duci eſſet gratiſſimus. Cumq; ab eodem Clemente vtriusq; Signaturæ Referendarius eſſet creatus, tum rebus curialibus minimè defuit, immò ita incumbebat, vt ignorares, cui plus nauaret operæ, & ſtudij.

Aliquot poſt annis eidem ſua quoq; negotia delegauit Carolus Emmanuel Allobrogum Dux, & Pedemontium Princeps, in quibus hodie totus ferè eſt. Multa ſcripſit, nam præter annotationes, & gloſſas, quæ, vt dixi, nondum ſunt impreſſæ, Paratitla in libros quinq; Decretalium Gregorij ix. confecit; Libros Animaduerſionum

duos, duos item Tractatus alterum de Sacrorum Immunitatibus, alterum de Indultis Apoſtolicis, omneſq; tanta doctrina, rerum varietate, & elegantia, vt gloriari poſſit non modo ei in mentem veniſſe, quod per ſe magnum eſt, & laudandum, ſed etiam ab eo prorſus, magnaq; laude perfectum eſſe id, quod ante eum neq; perfectum erat, neq; perfici poſſe putabatur. Veteres ſiquidem Iuriſconſultos imitatus Ius Pontificium à fęda barbariè vindicauit, quod ampliſſimo etiam viri diſertiſſimi, & doctiſſimi Antonij Fabri Sebuſiani, in Gebennenſi Ducatus auditorio Præſidis meritiſſimi, ac mei aliàs auditores chariſſimi teſtimonio comprobatur, ait a enim ad ipſum Germonium ſcribens. *Quid enim habes, aut nunquam habuiſti antiquiùs, quàm vt veterem illam Iuris prudentiæ dignitatem tot ſeculorũ, & interpretum barbariè miſerè conſpurcatum, diſiectamq; priſtino decori ſuo, quoad poſſes, reſtitueres, ac veluti quodam à poſt liminij iure in ſedes patrias reuocares?* Et paulo poſt: *Quid obſecro duobus illis Animaduerſionum tuarum libris ſcribi potuit accuratius? Quid tuis in Decretales Paratitlis aut vtilius aut emendatius? Quid deniq; vt cætera taceam, toto illo tractatu, quem de ſacrorum Immunitatibus nuper edidiſti, ſubtilius, eruditius, præclarius? Deus bone, quantam mihi, totiq; reipublicæ literariæ commouet expectationem Septimus Decretalium liber, cuius compilandi, concinnandi, & interpretandi curam poſteriores Pontifices eruditionis tuæ apprimè conſcij tibi vni creditam eſſe voluerunt.* Vnde non immerito Lancellotus in ſuo de Attentatis b tractatu quandam Germonij in medium adducens opinionem dicit. *Vir inter recentiores doctiſſimus, & inter doctiſſimos eloquentiſſimus.* Duo item viri bonarum literarum peritiſſimi Paulus Benius, c & Antonius d Poſſouinus ſcripſere, eum ſacros Canones Auguſtæ Taurinorum multos annos ſumma cum laude docuiſſe, & doctiſſimis, elegantiſſimiſq; commentarijs illuſtraſſe. & mira cum omnium approbatione ſcripſiſſe multa, atq; in præſens Clementis VIII. iuſſu, Tridentini concilij canones Septimo Decretalium intexere, & illius gloſſemata

a *in epiſt. ante lib. 11. Coniectur.*

b *part. 2. cap. 4. n. 466. in addit.*

c *in diſputat. de Eccleſiaſt. Baronij Card. Annalib. fol. 27.*

d *In apparatu ad Hiſtor. ſect. 3. cap. 45.*

ſemata luculentis notationibus interdum etiam ſubtiliſſimis quæſtionibus explicare, & illuſtrare. Iacobus Cuiacius vir de Iuri ciuili optimè meritus confectis in libros Pandectarum, & Codicis Paratitlis, animum ad Ius Pontificium conuerterat, at cum Germonij Paratitla vidiſſet impreſſa, mihi fertur dixiſſe, *Idem ſtudium ſe libenter currere voluiſſe, ſed Germonium ſibi palmam arripuiſſe.*

Supereſt, vt pro tot, tantisq; vigilijs, laboribus, & meritis condigna ei perſoluentur præmia, quorum iam parte donatus eſſet, niſi Eccleſias Aſtenſem, & Salutiarum ſpontè oblatas recuſaſſet, quaſi amplioribus honoribus, præmijs, & ſplendore verus eius, iuſtus, honeſtus, & Reipublicæ perutilis labor dignus ab omnibus exiſtimetur.

Digitized by Google

Balbus Lucillius, Sext. Papirius, & Caius Iuuentius fuerunt, qui & ipſi profitentes plurimos Auditores à Pomponio relatos habuerunt, & hi alios; ita vt ſemper Romæ Iuris ſtudia floruerint, vbi Antiſtius Labeo ſex menſibus profitebatur, alijs ſex ſecedens conſcribendis libris operam dabat. a

a *d. l. 2. §. poſt hûc.*

Is diſſidens in pluribus ab Atteio Capitone duarum ſectarum inſtituendarum cum eo auctor fuit. In Capitolio docebant, vbi poſtea Theodoſius Magnus duos tantum Legum Interpretes conſtituit, tres Rhetores decem latinos Grammaticos, & totidem Græcos, vnum Philoſophum, quinq; Sophiſtas, ſeu Dialecticos, b idem & Conſtantinopoli agebatur, vbi cum ſtudia frequentari deſijſſent, Bardas Michaelis Imperatoris auunculus circa annum Salut. DCCCLX. leges ciuiles, quarum cognitio iam penè omnino obſoleuerat, reuocauit, c effecitq; vt litteræ reflorefcerent, exiguoq; tempore incrementa caperent.

b *l. 1. C. de ſtud. liber. reb. Rom. lib. 11.*

c *Zonaras Annal. tom. 3. in Michaele Theophili, & Theodora filio.*

Qui verò cauſa ſtudiorum Romam, aut Conſtantinopolim veniebant, magiſtro cenſus ſuorum Præſidum litteras oſtendere tenebantur, quibus eorum oppida, natales, & merita exprimerentur, & profiteri, quibus ſtudijs operam eſſent daturi. Tum officialibus cenſus hoſpitia, in quibus morabantur, indicare; & cum annum ætatis XXI. expleuiſſent in patriam remeare. d Antea vſq; ad annum ætatis XXV. Iuri vacare poterant. e Cœperant & Alexandriæ, & Cæſareæ Iura explicari, ſed Iuſtinianus interdixit, ne alibi, quàm in præfatis duabus Regijs vrbibus, & Berythi, vbi vetus legum fuerat Gymnaſium, f poſſent exponi. Sub eo ibi, & Conſtantinopoli octo Iura profitebantur, g Theophilus, h qui cum Tribuniano Inſtitutiones, & fortè grçcas, quæ extant, i compoſuit. Cratinus, Theodorus, & Iſidorus Conſtantinopoli; Dorotheus, Anatolius, Thallelæus, & Salaminius, vt videtur, Berythi iura interpretabantur. k Ex vtraq; Academia duo primi cum alijs Pandectas concinnarunt.

d *l. 1. C. Theo. de ſtud. liber. Vrb. Rom.*

e *l. 1. C. qui æta. vel profeſ. ſe excuſ. lib. 10.*

f *d. l. 1. C. qui æta. lib. 10.*

g *in inſcriptio. proemij. ff.*

h *l. 1. §. ad iſtum. C. de Iuſtin. cod. confirmando.*

i *§. nos verò. d. proem. l. 2. §. ſed cum. C. de vet. iur enuc. §. cũq; in proem. inſtit.*

k *l. 2. §. quæ omnia. C. de vet. iur. enucle.*

Cæterum Romæ ſæpe à Barbaris deuaſtatæ, & alias cala-

calamitates perpeſſæ bonarum artium Academia deſijt exerceri, donec Innocentius IIII. qui ſedit an. Salutis MCCXLIII. illum reſtituit, & ibi vtrunq; Ius doceri præcepit. a Sub hæc tempora plures in Italia ciuitates Iuriũ Academias exemplo Bononienſium erexerunt, vt Mutina, Regium, b Parma, Placentia, Mediolanum, Florentia, & aliæ, quæ interciderunt. Nos poſt Iurium interpretes, eas, quæ nunc vigent, illarumq; originem breuiter explicabimus, quas ante Iacobus Middendorpius proprio libro late eſt complexus, vt, vbi quisq; profeſſor docuerit, clarius intelligatur.

a *in c. 11. de priuile. in 6.*
b *boma. 2. de electio.*

QVAE SINT ITALIAE ACADEMIAE.
Cap. I.

ROMANA, quæ ab Innocentio IV. fuit inſtaurata circiter annum MCCXLV. c *TICINENSIS* à Carolo Magno circa annũ DCCC. inſtituta, qui Claudium Monachum ex Hybernia in Galliam profectum eò miſit, & in D. Auguſtini Cœnobio, decretis illi alimentis, locauit, docendasq; Artes liberales commiſit, vt infra in Pariſienſi Academia fuſius dicetur. Hoc gymnaſium poſtmodum intermiſſum à Galeacio Vicecomite reſtitutum circa annum MCCCLXX cum nobili Bibliotheca; demum noſtra ætate inſigne Collegium Cardinalis Borromeus ibi condidit.

c *c. 2. de Priuileg. in 6.*

BONONIENSIS circa annum MCXXX. Iuris Profeſſores habere cœpit, vbi nobile Hiſpanorum Collegium anno MCCCLXV. ex teſtamento Egidij Albornoti Cardinalis conditum fuit, vt XXXI Hiſpani ſtudioſi ibi alerentur. Aliud à Petro Ancharano circa annum MCCCCXX. Sub idem tempus & Regienſe inſtitutum, cuius prædia malo-

rum

nus eum ſecutus illius cauſam acriter defendit, in quodam tamen Eccleſiæ oppidum ille ad decennium eſt relegatus, magnaq; parte redituum ſui Epiſcopatus, qui CC. millia aureorum excedebat, mulctatus.

Verum Martinus non amplius Hiſpanias repetere voluit, ſed Romæ manens plura in Ius Pontificium annum agens XCI. ſcripſit, a pieq; ac religioſe ſemper vixit; quotidie enim ſacra celebrare, & bona in pauperes elargiri conſueuit; Ipſe ſcribit, ſe octuagenarium ſacrum Quadrageſimę ieiunium nunquam dimiſiſſe. Quare Summus Pontifices ob ipſius eruditionem, & vitæ integritatem plura illi Pęnitentiariæ, vt vocant, & grauiora negotia committebant.

a *Nauar. d. q. 1. mon. § 3. n. 3. & ea præcipue cõſcientia articulos tangunt.*

Tandem cum vitam vltra annos centum produxiſſet, Romæ obijt an. Salut. M D LXXXVI. die XXIV. Iunij, humatus eſt in templo D. Antonij Luſitanorum, orante in eius funere Thoma Correa Luſitano.

DIDACVS COVARRVVIAS TOLETANVS.
Cap. LVI.

Didacus Couarruuias à Leyna Toletanus pręclari vir ingenij Martinum b Nauarrum in Salamanticenſi Academia audiuit. An. M D XLIII. Salamanticæ Ius Pontificium interpretatus eſt, c in quod etiam luculenta commentaria edidit. Scripſit & tres Variarum reſolutionum libros, & aliud Praticarum quæſtionum eruditum volumen, cum in Beticæ, ſeu Granatæ prætorio, cui etiam præfuit, iudicaret. d Demum D. Dominici, quæ orbis noui eſt præcipua Inſula, Archiepiſcopus factus, eò, vt audio, ſe contulit. Poſtremo totius Caſtellæ

b *Nauar. in c. ſi ſęneraueris 14. q. 3. 0. 21. not.*
c *Idem lib. variar. reſol. 1. cap. 11. ſub. n. 5.*
d *Didac. c. 14. ad fin. pract. quaſt. Io. Vinc. de Anna. lib. 2. allegat. 76. ſub n. 5.*

Digitized by Google

Caſtellæ Præſes cum magna omnium lætitia factus, ibi deceſſit an. M D Lxxxvi. a

a Nauar. in d.c. ſi ſęnerauecis, not. 24

ARRIVS PINELLVS LVSITANVS. Cap. LVII.

ARrius Pinellus Luſitanus Salamanticæ Antonium Soarium docentem, poſtea ſupremi Regij conſilij Senatorem audiuit. b Deinde à Ioanne III. Rege Luſitaniç conductus in Cotrimbricenſi Academia vltra decennium docuit. Mox à profitendi munere deſtitit. Poſtremo ampliore ſtipendio inuitatus ad priſtinum munus redijt; In titulum de Bonis maternis, item ad Rub. & l. 2. C. de reſcind. vend. luculenta commentaria edidit, circa annos Sal. M D Lvii.

Antonius Soarius.

b *Arrius Pinellus in R. c. de bonis mater. 2. parte ſub n. 43. verſ. ſunt hæc vtilia.*

SIGISMVNDVS BRVNELLVS PATAVINVS. Cap. LVIII.

SIgiſmundus Brunellus Patauinus xx. annis Ius Pontificium in patria docuit, & ad primam eius lectionis Cathedram peruenit. Sed in medio docendi curſu annos natus XLI. occubuit an. M DXLIII. conditus eſt in templo D. Benedicti nouelli in ſublimi ſepulchro, cum ſequenti Epitaphio latinè, & græcè conſcripto, quod illi vxor conſtruxit.

Mœſta Sigiſmundum Brunellum hic condidit vxor,
Qui quondam ſacri gloria Iuris erat.

Quem

Quem Patauij Canones vigeſima bruma docentem
Et ſtantem prima viderat in Cathedra.

HIERONYMVS PARISETVS REGIENSIS.
Cap. LIX.

Hieronymus Pariſetus anno MDXX. Regij natus eſt familia vetere & honeſta in qua complures iuriſconſulti viriq; literati extitere Domi latinis grauisq; literis inſtitutus Bononiæ ac Ferrariæ iuri operam dedit Andreæ Alciato philoſophos etiam & Theologos vt erat admirabili docilitate addiſcendiq; cupidiſſimus audiuit linguam item hæbraicam attigit. Is iuriſconſultus factus Archipręſuli Spidaurenſi qui poſtea Pius Quart. fuit Piceni inde Bononiæ Prolegato aſſedit in eoq; magiſtratu modeſte ſe geſſit & abſtinenter Exin Romæ Ioannis Moroni Cardinalis ampliſſimi aſſeſſor anno 1550. in eo gymnaſio publicas lectiones exorſus primoſus ciuile deinde pontificium magna auditorum frequentia interpretatus eſt. Cum vero per potentum quorundam inuidiam Paulo Quart. Pontifice Maximo Cardinalis ipſe hæreſis inſimulatus in cuſtodiamq; traditus extremum pene in diſcrimen adductus eſſet in huius cauſam Hieronymus omnibus neruis incubuit non defuit periculo neq; florentis fortunæ amicus afflictam vt fit a pleriſq; deſtituit. Hunc tandem a Pio Quart. calumnia illa abſolutum legatumq; de latere Tridentum ad concilium miſſum ſecutus mirum in eo munere obeundo vt iuuerit vt chriſtianæ pietatis ſpecimen dederit præclaræq; eruditionis atq; doctrinæ eidem alijs legationibus diuerſis temporibus ad conuentum Aguſtæ ad Imperatorem ad Genuenſes varia & ardua ob negotia functo ad ea ex ſententia conficienda plurimũ

con-

contulit In Romana Academia annos amplius triginta frequenti auditorio ſumma cum laude profeſſus eſt eiq; primæ inter Canoniſtas perpetuo delatæ ſunt cuius eruditioni tantum tribuit Gregorius XIII. vt ad decreti decretaliuinq; emendationem eum præ cæteris adhibuerit. Demum anno 1586. ſenectute iam prouecto Sixtus V. a publicis lectionibus vacationem dari idemq; ſtipendium quo a gymnaſiarchis conductus fuerat quotannis emeritorum nomine elargiri iuſſit. Expleto igitur iuris profitēdi munere totum ſe ſacris literis tradidit in harumq; meditatione quaſi tutiſſimo in portu reliquæ vitæ tempus degit ſumma animi tranquillitate. Pauperes facultatibus ſuis & quibuſcunq; rebus poterat ſubleuabat, præcipua autem ei cura erat clericorum hybernicorum quos ab hæreticis ſacerdotijs euerſos patria pulſos Romam confugientes benigne excipiebat omnibusq; charitatis officijs proſequebatur. Principibus viris atq; Romanis ipſis Pontificibus acceptiſſimus honores tamen nunquam petijt, immo vero Epiſcopatum S. Marci & Archiepiſcopatum Spidaurenſem recuſauit vltro ſibi oblatos, priuata enim vita honeſtoq; otio negabat quicquam eſſe dulcius magiſq, expetendum. Vir fuit in omni vita ab omni voluptatum genere abhorrens, hanc demum voluptatem capiebat repulſu voluptate capi, probitates vero atq; innocentiæ priſcis illis comparandus. Quam quidem artem aulici mirantur fingendi diſſimulandiq; hanc negligebat, quod in animo idem in ore ſemper habuit. Famulis fere belgis aut germanis vtebatur, quos Baccho indulgentes vt ſimplices apertos a technis ſeruilibus remotos adamabat, nequaquam tamen ea re ſibi cauit quin morienti volumina quæ varijs de rebus confecerat nominis ſcilicet ſui memoriam apud poſteros propagatura per ſummum flagitium ſurrepta fuerint. Potus ipſe cibi ſomniq; parciſſimus inoffenſa valetudine vitam vſq; ad octogeſimum annum produxit. Romæ obijt anno iubileo 1600. Sepultus eſt ad D. Alexij in monte Auentino.

ANA-

ANASTASIVS GERMONIVS TAVRINENSIS. Cap. LX.

ANaſtaſius Io. Baptiſta Germonio, & Catherina ex antiquiſſima, ac nobiliſſima Cæuæ familia genitus in oppido Salarum eiuſdem Cęuæ Marchionatus ditione materni aui, natus eſt anno M D LI. menſe martij, die verò.

Hic annum ætatis ſuæ circiter decimum tertium agens, relictis, ne dicam neglectis, penitus Ludimagiſtro, omnibusq; diſciplinis, quibus adoleſcentes imbui ſolent, ad vigeſimum ſecundum ætatis annum peruenit. Et licet ob tanti temporis intermiſſionem etiam prima Grammaticæ rudimenta ferè ignoraret, tanto tamen animi ardore politioris humanitatis, & communium litterarum ſtudia eſt amplexus, vt vnius, & dimidij anni curriculo tempus, quod per ſpatium ſeptem, aut octo annorum contriuerat, recuperaret. Ad legum, ſacrorumq; Canonum diſciplinam ſe conuertens Ioanni Manutio matutinam interpretanti lectionem, & mihi veſpertinam operam dedit. Fuit quoq; Patauij per aliquot menſes, vbi Cephalum, Decianum, e Menochium audiuit. Auguſtam Taurinorum reuerſo à me ibidem adhuc profitente Laurea vtriusq; Iuris donato ab illius Taurinenſis Academiæ Moderatoribus veſpertina Iuris Pontificij cathedra vltrò delata eſt. Plurimum enim in hoc iure ediſcendo inſudauerat, plurimumq; profecerat, adeo, vt cum aliquando illum derepentè docentem audirem, haud parum iuuenis eloquentiam, ſubtilitatem, inſtruendi rationem, & methodum admirarer, ex quo maximam concepi ſpem, vt inter ſacri Iuris Interpretes vnus omnium celeberrimus euaderet.

Quo

Quo ſanè munere ità delectatus eſt, vt Protonotariatus etiam dignitate, & Archidiaconatu Taurinenſi, pingui admodum ſacerdotio, & auctoritate inſigni auctus, legendi, quam ſuſceperat, prouinciam minimè deſereret. Hieronymum à Ruuere eiuſdem ciuitatis Taurini Archiepiſcopum Romam, vt purpura donaretur, proficiſcentem comitatus eſt Archidiaconus; & quandiu in Cardinalatu vixit, apud eum ſummæ ſemper fuit dignationis, & auctoritatis, & à tota Romana aula amabatur vnicè, etiam ab ipſis Pontificibus Max. Sixto v. Vrbano vii. Gregorio xiv. Innocentio ix. Clemente viii. Sixtus, & Gregorius, ſi eueniſſet vacationis caſus, in ſacri Palatij Auditorum collegium cupiebant maximè ipſum cooptare. Clemens ſtatim atq; ad Summi Pontificatus faſtigium conſcendit, eundem in eius, quem obtinebat in Cardinalatu, locum, Congregationis, Scilicet, compilationis Decretalium, vulgò hucusq; Septimi dictæ, ſuffecit, atq; ipſi ſoli, vt gloſſemata conficeret, curam demandauit, quæ magno perfecit ſtudio, licet nondum in lucem edita; exibunt tamen ſummo totius orbis Chriſtiani deſiderio, ſumma vtilitate.

At verò cum non ſolùm in literis, & præſertim in Iuris prudentia clarus, verum etiam in peragendis negotijs vir prudens, ac diligens haberetur, eum Vrbinatum Dux apud Summum Pontificem ſuum conſtituit oratorem, quo in munere ita ſe geſſit, vt vtriq; & Pontifici, & Duci eſſet gratiſſimus. Cumq; ab eodem Clemente vtriusq; Signaturæ Referendarius eſſet creatus, tum rebus curialibus minimè defuit, immò ita incumbebat, vt ignorares, cui plus nauaret operæ, & ſtudij.

Aliquot poſt annis eidem ſua quoq; negotia delegauit Carolus Emmanuel Allobrogum Dux, & Pedemontium Princeps, in quibus hodie totus ferè eſt. Multa ſcripſit, nam præter annotationes, & gloſſas, quæ, vt dixi, nondum ſunt impreſſæ, Paratitla in libros quinq; Decretalium Gregorij ix. confecit; Libros Animaduerſionum

duos, duos item Tractatus alterum de Sacrorum Immunitatibus, alterum de Indultis Apoſtolicis, omneſq; tanta doctrina, rerum varietate, & elegantia, vt gloriari poſſit non modo ei in mentem veniſſe, quod per ſe magnum eſt, & laudandum, ſed etiam ab eo prorſus, magnaq; laude perfectum eſſe id, quod ante eum neq; perfectum erat, neq; perfici poſſe putabatur. Veteres ſiquidem Iuriſconſultos imitatus Ius Pontificium à fęda barbariè vindicauit, quod ampliſſimo etiam viri diſertiſſimi, & doctiſſimi Antonij Fabri Sebuſiani, in Gebennenſi Ducatus auditorio Præſidis meritiſſimi, ac mei aliàs auditores chariſſimi teſtimonio comprobatur, ait a enim ad ipſum Germoniũ ſcribens. *Quid enim habes, aut nunquam habuiſti antiquiùs, quàm vt veterem illam Iuris prudentiæ dignitatem tot ſeculorũ, & interpretum barbariè miſerè conſpurcatum, diſiectamq; priſtino decori ſuo, quoad poſſes, reſtitueres, ac veluti quodam à poſt liminij iure in ſedes patrias reuocares?* Et paulo poſt. *Quid obſecro duobus illis Animaduerſionum tuarum libris ſcribi potuit accuratius? Quid tuis in Decretales Paratitlis aut vtilius aut emendatius? Quid deniq; vt cætera taceam, toto illo tractatu, quem de ſacrorum Immunitatibus nuper edidiſti, ſubtilius, eruditius, præclarius? Deus bone, quantam mihi, totiq; reipublicæ literariæ commouet expectationem Septimus Decretalium liber, cuius compilandi, concinnandi, & interpretandi curam poſteriores Pontifices eruditionis tuæ apprimè conſcij tibi vni creditam eſſe voluerunt.* Vnde non immerito Lancellotus in ſuo de Attentatis b tractatu quandam Germonij in medium adducens opinionem dicit. *Vir inter recentiores doctiſſimus, & inter doctiſſimos eloquentiſſimus.* Duo item viri bonarum literarum peritiſſimi Paulus Benius, c & Antonius d Poſſouinus ſcripſere, eum ſacros Canones Auguſtæ Taurinorum multos annos ſumma cum laude docuiſſe, & doctiſſimis, elegantiſſimiſq; commentarijs illuſtraſſe. & mira cum omnium approbatione ſcripſiſſe multa, atq; in præſens Clementis VIII. iuſſu, Tridentini concilij canones Septimo Decretalium intexere, & illius gloſſemata

a *in epiſt. ante lib. 11. Coniectur.*

b *part. 2. cap. 4. n. 466. in addit.*

c *in diſputat. de Eccleſiaſt. Baronij Card. Annalib. fol. 27.*

d *In apparatu ad Hiſtor. ſect. 3. cap. 45.*

ſemata luculentis notationibus interdum etiam ſubtiliſſimis quæſtionibus explicare, & illuſtrare. Iacobus Cuiacius vir de Iuri ciuili optimè meritus confectis in libros Pandectarum, & Codicis Paratitlis, animum ad Ius Pontificium conuerterat, at cum Germonij Paratitla vidiſſet impreſſa, mihi fertur dixiſſe, *Idem ſtudium ſe libenter currere voluiſſe, ſed Germonium ſibi palmam arripuiſſe.*

Supereſt, vt pro tot, tantisq; vigilijs, laboribus, & meritis condigna ei perſoluentur præmia, quorum iam parte donatus eſſet, niſi Eccleſias Aſtenſem, & Salutiarum ſpontè oblatas recuſaſſet, quaſi amplioribus honoribus, præmijs, & ſplendore verus eius, iuſtus, honeſtus, & Reipublicæ perutilis labor dignus ab omnibus exiſtimetur.

Digitized by Google

DE EVROPÆ ACADEMIIS

LIBER QVARTVS.

VEtus orbis Romani inſtitutum fuit, vt exemplo Athenarum quælibet ciuitas ſuos Profeſſores haberet. Romæ cum ob bella ciuilia, & tyrannidem Neronis Rhetores eſſe deſijſſent, his Veſpaſianus latinis, græciſq; e Fiſco annua centena conſtituit, vt auctor eſt Tranquillus, a ſi ſextertia intelligamus, erunt duo millia, & quingenti aurei, Si centena millia numum, quod magis eſt veriſimile, erunt milleni aurei. Alexander quoq; Rhetoribus, Grammaticis, Medicis, Mathematicis ſalaria fortè intermiſſa inſtituit. b Aliæ ciuitates proprios reditus ad eos alendos habebant, minoreſq; vrbes ternos Rhetores, & Grammaticos, mediæ quaternos, maximæ qui nos immunes conducebant. c

M. Tullius Cicero Antiochiam in Syria eruditiſſimis hominibus, liberaliſſimiſq; ſtudijs affluxiſſe ſcribit, d & ſubij-

a *In Veſpaſ. c. 19*

b *Lamprid. in Alexandro.*

c *l. ſi duas. 6. 2. ff. de excuſ. tutor.*

d *pro A. Licinio Archia Poeta.*

ſubijcit. *Erat Italia tum plena Græcarum artium, ac diſciplinarum, ſtudiaq; hæc & in Latio vehementius tùm colebantur, quàm nunc iiſdem in oppidis, & hic Romæ propter tranquillitatem Reipub. non negligebantur.* Idem Maſſiliam diſciplinis, ac linguis latina, græcaq; floruiſſe ſcribit. a Quare D. Gregorius Nazianzenus, vt Rhetoricam addiſceret, primo Cæſaream palæſtinæ, mox Alexandriam, poſtremò Athenas profectus, ibi D. Baſilio ſe coniunxit. b

a *pro L. Flacco.*

b *vt in eius vita narrat Gregorius Presbyter.*

Præ cæteris vero Alexandrina Academia excelluit, in qua Geometria, Muſica, & Aſtronomia, Medicinaq; ea diligentia excolebantur, c vt ad commendandam alicuius doctrinam ſatis eſſet dicere, eum Alexandriæ eſſe eruditum: ibi Auerrois, Auicenna, Meſue Raſis, alijq; Arabes docuerunt.

c *Marcellin. lib. 22. circa finē.*

Poſterioribus temporibus in Anglia Cantabrigia, & Oxonium celebres Academiæ fuerunt, vnde Alcuinus diſcipulus Bedæ, & alij viri præſtantiſſimi prodierunt, qui Carolo Magno inſtituendæ Pariſienſis Academiæ in Gallijs, & in Italia Ticinenſis auctores fuerunt. Cantabrigiæ Honorius primus P. M. qui ſedit an. Salutis DCLXXIIII. eruditus fuit, & nunc Linguarum peritia celebratur.

Aliæ poſtea etiam in Italia, vt Bononiæ, Academiæ ſunt inſtitutæ, in quibus artes tantum Liberales colebantur. Nullibi, Roma, & Conſtantinopoli exceptis, Iura docebantur. Romæ enim Tiberius Coruncanus primus publicè Iura eſt interpretatus, & poſt eum plurimi alij. Pomponius d *ex omnibus*, inquit, *qui Iuris ſcientiam nacti ſunt, ante Tiberium Coruncanum publicè profeſſum neminem traditur. Cæteri autem ad hunc vel in latenti Ius ciuile retinere cogitabant, ſolumq; conſultoribus vacare potius, quàm diſcere volentibus ſe præſtabant; Is igitur primus profiteri cœpit, cuius tamen ſcriptum nullum extat, ſed reſponſa complura, & memorabilia eius fuerunt.* Hæc ille.

d *in l. 2. §. Iuris ciuilis, de orig. iur.*

Alij poſt eum publica Iura docuerunt, inter quos Q. Mutius Scæuola plures Auditores habuit, inquit Pomponius, e ex quibus præcipuæ auctoritatis Aquilius Gallus, Balbus

e *in d. l. 2. §. Poſt hos.*

Balbus Lucillius, Sext. Papirius, & Caius Iuuentius fuerunt, qui & ipſi profitentes plurimos Auditores à Pomponio relatos habuerunt, & hi alios, ita vt ſemper Romæ Iuris ſtudia floruerint, vbi Antiſtius Labeo ſex menſibus profitebatur, alijs ſex ſecedens conſcribendis libris operam dabat. a

Is diffidens in pluribus ab Atteio Capitone duarum ſectarum inſtituendarum cum eo auctor fuit. In Capitolio docebant, vbi poſtea Theodoſius Magnus duos tantum Legum Interpretes coſtituit, tres Rhetores decem latinos Grammaticos, & totidem Græcos, vnum Philoſophum, quinq; Sophiſtas, ſeu Dialecticos, b idem & Conſtantinopoli agebatur, vbi cum ſtudia frequentari deſijſſent, Bardas Michaelis Imperatoris auunculus circa annum Salut. DCCCLX. leges ciuiles, quarum cognitio iam penè omnino obſoleuerat, reuocauit, c effecitq; vt litteræ refloreſcerent, exiguoq; tempore incrementa caperent.

Qui verò cauſa ſtudiorum Romam, aut Conſtantinopolim veniebant, magiſtro cenſus ſuorum Præſidum litteras oſtendere tenebantur, quibus eorum oppida, natales, & merita exprimerentur, & profiteri, quibus ſtudijs operam eſſent daturi. Tum officialibus cenſus hoſpitia, in quibus morabantur, indicare, & cum annum ætatis XXI. expleuiſſent in patriam remeare. d Antea vſq; ad annum ætatis XXV. Iuri vacare poterant. e Cœperant & Alexandriæ, & Cæſareæ Iura explicari, ſed Iuſtinianus interdixit, ne alibi, quàm in præfatis duabus Regijs vrbibus, & Berythi, vbi vetus legum fuerat Gymnaſium, f poſſent exponi. Sub eo ibi, & Conſtantinopoli octo Iura profitebantur, g Theophilus, h qui cum Tribuniano Inſtitutiones, & fortè grçcas, quæ extant, i compoſuit. Cratinus, Theodorus, & Iſidorus Conſtantinopoli; Dorotheus, Anatolius, Thallelæus, & Salaminius, vt videtur, Berythi iura interpretabantur. k Ex vtraq; Academia duo primi cum alijs Pandectas concinnarunt.

Cæterum Romæ ſæpe à Barbaris deuaſtatæ, & alias cala-

a *d. l. 2. §. poſt hùc.*

b *l. 1. C. de ſtud. liber. reb. Rom. lib. 11.*

c *Zonaras Annal. tom. 3. in Michaele Theophili, & Theodora filio.*

d *l. 1. C. Theo. de ſtud. liber. Vrb. Rom.*

e *l. 1. C. qui ata. vel profeſ. ſe excuſ. lib. 10.*

f *d. l. 1. C. qui ata. lib. 10.*

g *in inſcriptio. proemij. ff.*

h *l. 1. §. ad iſtum. C. de Iuſtin. cod. confirmando.*

i *§. nos verò. d. proem. l. 2. §. ſed cum. C. de vet. iur enuc. §. cūq; in proem. inſtit.*

k *l. 2. §. qua omnia. C. de vet. iur. enucle.*

calamitates perpeſſæ bonarum artium Academia deſijt exerceri, doneç Innocentius IIII. qui ſedit an. Salutis MCCXLIII. illum reſtituit, & ibi vtrunq; Ius doceri præcepit. a Sub hæc tempora plures in Italia ciuitates Iuriũ Academiâs exemplo Bononienſium erexerunt, vt Mutina, Regium, b Parma, Placentia, Mediolanum, Florentia, & aliæ, quæ interciderunt. Nos poſt Iurium interpretes, eas, quæ nunc vigent, illarumq; originem breuiter explicabimus, quas ante Iacobus Middendorpius proprio libro late eſt complexus, vt, vbi quiſq; profeſſor docuerit, clarius intelligatur.

a *in c. 11. de priuile. in 6.*
b *boma. 2. de electio.*

QVAE SINT ITALIAE ACADEMIAE.
Cap. I.

R*OMANA*, quæ ab Innocentio IV. fuit inſtaurata circiter annum MCCXLV. c *TICINENSIS* à Carolo Magno circa annũ DCCC. inſtituta, qui Claudium Monachum ex Hybernia in Galliam profectum eò miſit, & in D. Auguſtini Cœnobio, decretis illi alimentis, locauit, docendasq; Artes liberales commiſit, vt infra in Pariſienſi Academia fuſius dicetur. Hoc gymnaſium poſtmodum intermiſſum à Galeacio Vicecomite reſtitutum circa annum MCCCLXX cum nobili Bibliotheca; demum noſtra ætate inſigne Collegium Cardinalis Borromeus ibi condidit.

c *c. 2. de Priuileg. in 6.*

BONONIENSIS circa annum MCXXX. Iuris Profeſſores habere cœpit, vbi nobile Hiſpanorum Collegium anno MCCCLXV. ex teſtamento Egidij Albornoti Cardinalis conditum fuit, vt XXXI Hiſpani ſtudioſi ibi alerentur. Aliud à Petro Ancharano circa annum MCCCCXX. Sub idem tempus & Regienſe inſtitutum, cuius prædia malo-

rum

rum ſtudioſorum opera iniq; ſunt diſtracta.

PATAVINA anno Mccxxii. Actiolino tyranno procurante, à Friderico II. Cæſare a inſtituta, cuius tamen nullum apparet eius Gymnaſij eo tempore datum priuilegium, quare ex longa conſuetudine ibi doceri noſtri credidere Interpretes. b Ampla tamen illi Academiæ priuilegia Ioannes xxii. Clemens v. Eugenius iv. & alij tribuere, c quæ etiam ſe legiſſe Io. Andreæ teſtatur. d

NEAPOLITANA circa annum MccxL. à Friderico II. inſtituta, e mox collapſa ab Alfonſo Aragonio inſtaurata.

PERVSINA anno Mccxc. vbi Hoſpertus Cremonenſis primus docuiſſe fertur. f

PISANA anno M ccc xx. vbi primus Andreas Ciaffi filius docuit.

SENENSIS anno, quo Piſana, incepit.

TAVRINENSIS circa annum MccctL. à Ludouico Principe Achaiæ inſtituta.

FERRARIENSIS ab Alberto Atteſtino anno Mccexci. Bonifacij ix. priuilegio munita.

SALERNITANA ſuperiori ætate erecta.

MACERATENSIS ſuperiori ætate fundata.

FIRMANA his diebus à Siſto v. P. M. inſtituta.

PARMENSIS his vltimis diebus à Rainutio Duce illius ciuitatis renouata.

a *In Chronicis Patauij.*

b *Bar. in proe. ff. ad finem. Bal. in cõſ. 77. l. 5 Alex. conſ. 74. n. 7. lib. 4. Barbat. conſ. 41. ſub n. 17. vol. 1.*

c *Io. Imol. in Clem. dudum. n. 22. de ſepult.*

d *In add. ad ſpec. Imol. in d. Clem. dudum. n. 22.*

e *Pandulph. Collenicius li. 4 Hiſtoria Neapoli.*

f *In actione 2. Cremonenſium aduerſus Papienſes.*

SICILIAE ACADEMIAE.
Cap. II.

MESSANA vetus Academia, vbi hac ætate Bologninus docuit, poſt quem Ius doceri deſijt.

CATINENSIS vetus, & adhuc vigens.

GERMANIAE ACADEMIAE.

Cap. III.

T*REVERENSIS* omnium Germaniç antiquiſſima, cuius origo ignoratur.

VIENNENSIS & ipſa antiquiſſima à Friderico anno MCCXXXVII. inſtituta, quam Albertus III. ad Cœnobium Patrum Prædicatorum tranſtulit, & ibi Prytaneum inſtituit, vbi olim Templarij habitare conſueuerant, in quo XII. Artium Profeſſores alerentur, exemplo Prytanei, quod fuit Conſtantinopoli in quinta regione, in quo præceptor cum XII. diſcipulis alebatur. a XII. præterea Collegia cum nobili bibliotheca per diuerſa tempora ibidem ſunt inſtituta.

a *Cedrenus Annal. tomo* 3. *in Leone Iconomacho.*

HEIDELBELGENSIS in comitatu Palatino Rheni à Ruberto Principe anno MCCCXLVI. inſtituta, vbi Iacobus Middendorpius Iuriſconſultus, qui de Academijs ſcripſit, primus linguam Hebraicam anno MDXXIV. per quinquennium docuit, & Rodulphus Agricola.

PRAGENSIS in Boemia à Carolo IV. Cæſare, & Rege Bohemiæ condita anno MCCCLX. cum nobili Collegio, & Bibliotheca, poſtea ab Huſſitis direpta b fuit. Heduigij Polinorum Regina aliud Collegium multis prædijs ditatum, Lituanorum dictum, vt ibi Lituani erudirentur, addidit, c quod interijt.

b *Aene. Syl. hiſtor. Bohem. c.* 34.

c *Cromerus lib.* 15 *circa finem.*

COLONIA Agrippina anno MCCCLXXXVIII. ab Vrbano VI. priuilegium obtinuit, vt ibi artium omnium Academia inſtitueretur, cum priuilegijs, quæ Parienſienſis obtinebat.

EVPHORDIENSIS in Thuringia à Dagoberto Francorum Rege inſtituta anno MCCCXCI.

VVIRTZBVRGENSIS, ſeu Herbipolenſis in Francia

Orientali à Ioanne Epiſcopo anno MCCCCIII.

LIPSENSIS in Miſnia inſtituta anno M cccc viij. nam in Pragenſi gymnaſio Teutones docebant, qui à Ioanne Hus factioſo, & hæretico exagitati inde coacti ſunt diſcedere. Quare commoti Magiſtri, & Diſcipuli iuramento adacti vno die ſupra duo millia Lipſiam Praga trium dierum itinere diſtantem commigrarunt, ibiq; Academiam erexerunt. a

a *Pius Port. Boemica hiſtor. c. ap. 33.*

INGOLSTADIENSIS in Baioria anno Mccccx.

ROSTOCHIENSIS in Ducatu Megapolitano anno M cccc xv.

LOVANIENSIS in Brabantia à Ioanne IV. Duce Brabantiæ anno Mccccxxvi. Adrianus vi. P. M. ibi rector, & Cancellarius Collegium inſtituit. Philippus II. Hiſpaniarum Rex Academiæ reditus adauxit.

BASILIENSIS à Pio II. P. M. anno M cccc LIX. vlt. Decemb. priuilegium habuit, vt ibi omnium artium Academia inſtitueretur cum priuilegijs, quæ Pariſienſis obtinebat.

GRISVALDENSIS in Pomerania ab Vratiſlao IX. Pomeraniæ Duce inſtituta anno MccccLvI. Munſterus à ciue Iuriſconſ. id procuratum affirmat.

FRIBVRGENSIS Briſgoiæ ab Alberto Auſtriaco anno M cccc Lx. Illi verò applicuit ſuperfluos beneficiorum fructus. b

b *Paulus à Citadinis de iurepatr. par. 6. ar. 4. in fin.*

TVBIGENSIS in Ducatu VVirtembergenſi, condita ab Eberhardo Barbato, primo Duce VVirtenbergico anno Mcccc Lxxvii.

MAGVNTINA a Diethero Iſemburgo Maguntij Archipræſule erecta anno Mccccxxxxi. poſtea remiſſa, quo tempore Ioannes Bademburch Ciuis Maguntinus artem litteras imprimendi ibi exercuit.

VVITTEMBERGENSIS à Friderico I. Duce Saxoniæ anno M D II. vbi Oldendorpius, item Lutherus, & Melanthon impiè docuerunt.

FRANCFORDIENSIS in Marchia Brandemburgenſi

burgenſi à Ioachimo erecta anno MDVI.

ARGENTINENSIS in Alſatia, ab Argentinenſibus fundata anno MDXXXVIII. priuilegijs donato anno MDCXVII.

HAFNIENSIS ſiue Coppenhagenſis in Dania à Friderico III. Daniæ Rege anno MDXXXIX. Cobenam loquius appellare videtur.

DVACENSIS in Belgio à Philippo II. Rege Hiſpaniarum erecta.

VISONTINA in Burgundia ab Antonio Peronotto Card. Epiſcopo Methlinienſi ſuperioribus proximis annis inſectata.

POLONIAE ACADEMIAE. Cap. IV.

CRACOVIENSIS à Cozimiro Rege anno MccçLxi. Cum verò eſſet obſcurior Heduigis Regina ingentem illi pecuniam reliquit; qua duo Collegia, alterum Philoſophorum, alterum Iuriſinterpretum ſunt inſtituta.

VRATISLAVIENSIS ab Vladislao Vngariæ, Boemiæq; Rege anno MDV.

REGIOMONTANA in Pruſcia ab Alberto Marchione Brandeburgenſi, & Magno Teutonum Equitum magiſtro anno MDXLIV.

GALLIAE ACADEMIAE.
Cap. V.

PARISIENSIS à Carolo Magno anno DCCXCI. inſtituta, ſuadente Alcuino eius præceptore, a & Beda diſcipulo. Feruntolim hoc Caſtrum fuiſſe Iſion appellatum, quod poſtea Meldinum eſt dictum, & cum illud C. Iulius Cæſar ampliaſſet, Iulium nominauit in medio Sequanæ ſitum. Cum autem duo Monachi in ſacris, ac profanis litteris eruditi ex Hybernia ad Gallicum littus appuliſſent, confluentibus turbis, canere cœperunt: *Auidi ſapientiæ ad nos veniant, & eam ſine pretio accipient*. Cum vero inſani à vulgo haberentur, ad Caroli Magni aures peruenit, & eos vocari præcepit, cũq; ad eum veniſſent, interrogauit, an Sapientiam haberent, & reſponderunt, ſe petentibus daturos, nec aliud, quam alimenta velle. Carolus itaq; ex illis vnum nomine Clementem Pariſios miſit, iuuenes inſtructurum, illiq; alimenta aſſignauit. Alterum ſecum in Italiam duxit, & Ticini in Cœnobio D. Auguſtini locauit, vt iuuenes doceret. Quo audito, Alcuinus, qui tum Romæ docebat, & ipſe ad Carolum acceſſit, à quo gratanter exceptus S. Martini Abbatiam habuit; & ipſe, Rabanus, Claudius, & Ioannes omnes Scoti Pariſienſis Academiæ fundamenta iecerunt anno DCCXCII. b Robertus S. Ludouici Regis frater anno MccLiij. Sorbonicum Collegium inſtituit. Ibidem Ioanna Regina anno MccLxxxvi collegium Nauarræ condidit, Ius tamen ibi non eſt explicatum, niſi ſuperioribus annis a Franciſco Balduino, c qui poſtea Andeganos ſe contulit.

TOLOSANA poſt Pariſios vetuſtiſſima. d

LVGDVNENSIS anno Dccccxxx. ferè intercidit.

MONS-

a *Card. in Clem. 1. n. 15. de magiſtr. & Petr. Ancar. num. 2.*

b *Card. Zabarella in Clem. 1. de magiſt. n. 15 in 5. quaſt. & Polyd. Virg. in Anglica Hiſtoria lib. 4. & 5*

c *Bald. in l. ſi pacto. C. de pact.*

d *Bald. in l. omnia C. de Epiſ. et Cl. Iaſ. in l. 1. n. 16 de leg. 1. Abb. in c. vlt ſub n. 5. ne Cler. vel Mon.*

MONSPESSVLANA in Delphinatu, ſeu Prouincia anno MCXCVI. vbi Placentinus gloſſator docuit, & Collegium ab Vrbano v. P. M. & aliud DVVERGIER dictum conditum; in quo per decennium adoleſcentes nutriuntur. Hic ars Medica nunc docetur.

AVRELIANENSIS à Philippo Pulchro Gallorum Rege anno M ccc xij. Iurauerunt ſemel profeſſores Aurelianenſes, ſe non docturos, niſi domorum, in quibus hoſpitabantur, a penſiones ad moderatam ſummam taxarentur. Pro vno tantum anno taxatæ ſunt, Dubitatum eſt, an ſi alijs annis, quibus penſiones taxatæ non fuerunt, poſſent profiteri. Multi reſponderunt, eos poſſe, ſed tutius fore, ſi diſceſſiſſent, vt plures eorum fecerunt. b

AVINIONENSIS à Pontificibus, qui ibi ab anno M ccc v. vſq; ad annum M ccc Lxxvi. reſederunt, inſtituta creditur, ibi Paulus Caſtrenſis, Ripa, & Alciatus ſtipendio aureorum 600. Æmilius Ferretus, Crauetta mille aureorum honorario, & Papius docuerunt.

ANDEGAVENSIS à Ludouico II. Andegauenſium Duce circa annum M ccc L. erecta ibi Franciſcus Balduinus eſt profeſſus. c

CATVRCENSIS, vbi Petrus Rebuffus docuit, & Martinus Nauarrus, à Ioanne xxij. ibi orto inſtituta creditur. d

CADOMENSIS in Normandia ab Henrico v. Angliæ Rege anno Mcccc xviij.

DOLANA in Burgundia anno McccLxxxiv.

BYTVRIGENSIS Andream Alciatum e aureis 1200. conduxit, Duarenum, & Petrum Rebuffum.

NIMECENSIS in Gallia Narbonenſi, ſiue Delphinatu hac ætate erecta.

MASSILIENSIS in Narbonenſi.

RHEMENSIS in Campania hac ætate ab eius Archipræſule Carolo Guiſio Cardinali inſtituta.

BVRDEGALENSIS in Aquitania.

PICTAVIENSIS.

a *Cin. Alberi. & Angel. in l. ſi quis hæredem. C. de inſt. & ſubſt.*

b *Alcia. in orat. Ticinenſi.*

c *Baldui. in d. l. ſi pacto.*

d *Nauar. de reddit. Eccle quæſt 1. monit. 58. num. 4.*

e *Alciat. in oratio. Ticinenſi.*

HI-

HISPANIAE ACADEMIAE,

Cap. VI.

HISPALENSIS vetus Academia Bæticæ Prouinciæ, vbi Syluester II. P. M. eruditus.

OSSVNENSIS in Bætica à Comite Vrenæ erecta.

GRANATENSIS in Bætica, ſeu Granatæ.

SALMANTICENSIS a in regno Caſtellæ anno M cccc iv. vbi Didacus Couuaruuius per decennium circa annum M D xLiij. b & Antonius eius frater vtrumq; Ius docuerunt.

a *de qua in Clem. 1. de magiſtr.*
b *Dida. lib. 1. variar. reſol. c. 11. ſub n. 5. & in ſſ. de numiſm.*

COMPLVTENSIS in regno Caſtellæ à Franciſco Ximene Archipræſule Toletano anno M D xvij.

SEGVENSANA in regno Caſtellæ.

ONNEDENSIS in Cantabria hac ætate à Præſule Abulenſi fundata.

COMPOSTELLANA in regno Galliciæ obſcura.

ILERDENSIS vetus Academia in regno Aragoniæ, vbi Caliſtus c III. P. M. diu docuit.

c *Platina in vita Caliſt. III.*

VALENTINA in Valentia anno M cccc Lxx.

MAIORICANA in maiore Balearium Inſularum, vbi præcipuè Lulli doctrina traditur, Iuris ſtudia ſilent.

CANDIANA in Valentino regno à Candiæ Duce hac ætate erecta.

CÆSARAVGVSTA in regno Aragoniæ.

OSÇANA in eodem regno.

TOLETANA in regno Toletano. Aliæ Academiæ obſcuriores omittuntur.

Digitized by Google

ANGLIAE ACADEMIAE. *Cap.* VII.

CANTABRIGIENSIS anno D. vbi Honorius I. P. M. qui ſedit anno DCXXIV. eſt eruditus. Plura ibi ſunt Collegia, de quibus Ioannes Caius. Quidam nomine Bartholomæus ibi primum docuiſſe fertur, & vxorem nomine Chembrigiam Regis filiã duxiſſe, vnde dicta eſt Cantabrigia, ſed Sigisbertus Rex anno Salutis DCXXX. eam Academiam reſtaurauit. a

OXONIENSIS b ab Aluredo Rege anno DXCV. vbi plura Collegia tum ex Epiſcoporum, tum Regum, hominumq; nobilium, & fœminarum probatiſſimarum reditibus opulentiſſima erecta fuere, vnde Magiſtris doctrina, & moribus probatis, iuuenibus communiter viuentibus, alimenta abundè ſuppeditabantur. c

Aliæ Angliæ Academiæ interciderunt.

a *Polid. Vergil. in Angl. hiſt. lib. 4. & 5.*

b *de qua in Clem. 1. de magiſt. vbi Card. Zab. in 5. quaſt.*

c *Polyd. Virg. l. 5. in Angl. Hiſt.*

SCOTIAE ACADEMIAE. *Cap.* VIII.

SANDREÆ anno MCCCCXI.

ABERDONIENSIS, a Guglielmo Elphinſtonio Epiſcopo eius ciuitatis anno MCCCCLXXX.

GLASCOVIENSIS obſcura.

PRIN-

Balbus Lucillius, Sext. Papirius, & Caius Iuuentius fuerunt, qui & ipſi profitentes plurimos Auditores à Pomponio relatos habuerunt, & hi alios; ita vt ſemper Romæ Iuris ſtudia floruerint, vbi Antiſtius Labeo ſex menſibus profitebatur, alijs ſex ſecedens conſcribendis libris operam dabat. a

Is diſſidens in pluribus ab Atteio Capitone duarum ſectarum inſtituendarum cum eo auctor fuit. In Capitolio docebant, vbi poſtea Theodoſius Magnus duos tantum Legum Interpretes coſtituit, tres Rhetores decem latinos Grammaticos, & totidem Græcos, vnum Philoſophum, quinq; Sophiſtas, ſeu Dialecticos, b idem & Conſtantinopoli agebatur, vbi cum ſtudia frequentari deſijſſent, Bardas Michaelis Imperatoris auunculus circa annum Salut. DCCCLX. leges ciuiles, quarum cognitio iam penè omnino obſoleuerat, reuocauit, c effecitq; vt litteræ refloreſcerent, exiguoq; tempore incrementa caperent.

Qui verò cauſa ſtudiorum Romam, aut Conſtantinopolim veniebant, magiſtro cenſus ſuorum *Præſidum* litteras oſtendere tenebantur, quibus eorum oppida, natales, & merita exprimerentur, & profiteri, quibus ſtudijs operam eſſent daturi. Tum officialibus cenſus hoſpitia, in quibus morabantur, indicare; & cum annum ætatis XXI. expleuiſſent in patriam remeare. d Antea vſq; ad annum ætatis XXV. Iuri vacare poterant. e Cœperant & Alexandriæ, & Cæſareæ Iura explicari, ſed Iuſtinianus interdixit, ne alibi, quàm in præfatis duabus Regijs vrbibus, & Berythi, vbi vetus legum fuerat Gymnaſium, f poſſent exponi. Sub eo ibi, & Conſtantinopoli octo Iura profitebantur, g Theophilus, h qui cum Tribuniano Inſtitutiones, & fortè græcas, quæ extant, i compoſuit. Cratinus, Theodorus, & Iſidorus Conſtantinopoli; Dorotheus, Anatolius, Thallelæus, & Salaminius, vt videtur, Berythi iura interpretabantur. k Ex vtraq; Academia duo primi cum alijs Pandectas concinnarunt.

Cæterum Romæ ſæpe à Barbaris deuaſtatæ, & alias cala-

a *d. l. 2. §. poſt hũc.*

b *l. 1. C. de ſtud. liber. reb. Rom. lib. 11.*

c *Zonaras Annal. tom. 3. in Michaele Theophili, & Theodora filio.*

d *l. 1. C. Theo. de ſtud. liber. Vrb. Rom.*

e *l. 1. C. qui æta. vel profeſ. ſe excuſ. lib. 10.*

f *d. l. 1. C. qui æta. lib. 10.*

g *in inſcriptio. proemij. ff.*

h *l. 1. §. ad iſtum. C. de Iuſtin. cod. confirmando.*

i *§. nos verò. d. proem. l. 2. §. ſed cum. C. de vet. iur enuc. §. cũq; in proem. inſtit.*

k *l. 2. §. quæ omnia. C. de vet. iur. enucle.*

Digitized by Google

calamitates perpeſſæ bonarum artium Academia deſijt exerceri, donec Innocentius IIII. qui ſedit an. Salutis MCCXLIII. illum reſtituit, & ibi vtrunq; Ius doceri præcepit. a Sub hæc tempora plures in Italia ciuitates Iuriũ Academias exemplo Bononienſium erexerunt, vt Mutina, Regium, b Parma, Placentia, Mediolanum, Florentia, & aliæ, quæ interciderunt. Nos poſt Iurium interpretes, eas, quæ nunc vigent, illarumq; originem breuiter explicabimus, quas ante Iacobus Middendorpius proprio libro late eſt complexus, vt, vbi quiſq; profeſſor docuerit, clarius intelligatur.

a *in c. 11. de priuile. in 6.*

b *bona. 2. de electio.*

QVAE SINT ITALIAE ACADEMIAE. *Cap. I.*

ROMANA, quæ ab Innocentio IV. fuit inſtaurata circiter annum MCCXLV. c TICINENSIS à Carolo Magno circa annũ DCCC. inſtituta, qui Claudium Monachum ex Hybernia in Galliam profectum eò miſit, & in D. Auguſtini Cœnobio, decretis illi alimentis, locauit, docendasq; Artes liberales commiſit, vt infra in Pariſienſi Academia fuſius dicetur. Hoc gymnaſium poſtmodum intermiſſum à Galeacio Vicecomite reſtitutum circa annum MCCCLXX cum nobili Bibliotheca; demum noſtra ætate inſigne Collegium Cardinalis Borromeus ibi condidit.

c *c. 2. de Priuileg. in 6.*

BONONIENSIS circa annum MCXXX. Iuris Profeſſores habere cœpit, vbi nobile Hiſpanorum Collegium anno MCCCLXV. ex teſtamento Egidij Albornoti Cardinalis conditum fuit, vt XXXI. Hiſpani ſtudioſi ibi alerentur. Aliud à Petro Ancharano circa annum Mccccxx. Sub idem tempus & Regienſe inſtitutum, cuius prædia malo-

rum

rum ſtudioſorum opera iniq; ſunt diſtracta.

PATAVINA anno MCCXII. Actiolino tyranno procurante, à Friderico II. Cæſare a inſtituta, cuius tamen nullum apparet eius Gymnaſij eo tempore datum priuilegium, quare ex longa conſuetudine ibi doceri noſtri credidere Interpretes. b Ampla tamen illi Academiæ priuilegia Ioannes XXII. Clemens V. Eugenius IV. & alij tribuere, c quæ etiam ſe legiſſe Io. Andreæ teſtatur. d

NEAPOLITANA circa annum MCCXL. à Friderico II. inſtituta, e mox collapſa ab Alfonſo Aragonio inſtaurata.

PERVSINA anno MCCXC. vbi Hoſpertus Cremonenſis primus docuiſſe fertur. f

PISANA anno MCCCXX. vbi primus Andreas Ciaffi filius docuit.

SENENSIS anno, quo Piſana, incepit.

TAVRINENSIS circa annum MCCCL. à Ludouico Principe Achaiæ inſtituta.

FERRARIENSIS ab Alberto Atteſtino anno MCCCXCI. Bonifacij IX. priuilegio munita.

SALERNITANA ſuperiori ætate erecta.

MACERATENSIS ſuperiori ætate fundata.

FIRMANA his diebus à Siſto V. P. M. inſtituta.

PARMENSIS his vltimis diebus à Rainutio Duce illius ciuitatis renouata.

a *In Chronicis Patauij.*

b *Bar. in proe. ff. ad finem. Bal. in cõſ. 77. l. 5 Alex. conſ. 74. n. 7. lib. 4. Barbat. conſ. 41. ſub n. 17. vol. 1.*

c *Io. Imol. in Clem. dudum. n. 22. de ſepult.*

d *In add. ad ſpec. Imol. in d. Clem. dudum. n. 22.*

e *Pandulph. Collenicius li. 4 Hiſtoria Neapoli.*

f *In actione 2. Cremonenſium aduerſus Papienſes.*

SICILIAE ACADEMIAE. Cap. II.

MESSANA vetus Academia, vbi hac ætate Bologninus docuit, poſt quem Ius doceri deſijt.

CATINENSIS vetus, & adhuc vigens.

GER-

GERMANIAE ACADEMIAE.
Cap. III.

TREVERENSIS omnium Germaniæ antiquiſſima, cuius origo ignoratur.

VIENNENSIS & ipſa antiquiſſima à Friderico anno MCCXXXVII. inſtituta, quam Albertus III. ad Cœnobium Patrum Prædicatorum tranſtulit, & ibi Prytaneum inſtituit, vbi olim Templarij habitare conſueuerant, in quo XII. Artium Profeſſores alerentur, exemplo Prytanei, quod fuit Conſtantinopoli in quinta regione, in quo præceptor cum XII. diſcipulis alebatur. a XII. præterea Collegia cum nobili bibliotheca per diuerſa tempora ibidem ſunt inſtituta.

a *Cedrenus Annal. tomo 3. in Leone Iconomacho.*

HEIDELBERGENSIS in comitatu Palatino Rheni à Ruberto Principe anno MCCCXLVI. inſtituta, vbi Iacobus Middendorpius Iuriſconſultus, qui de Academijs ſcripſit, primus linguam Hebraicam anno MDXXIV. per quinquennium docuit, & Rodulphus Agricola.

PRAGENSIS in Boemia à Carolo IV. Cæſare, & Rege Bohemiæ condita anno MCCCLX. cum nobili Collegio, & Bibliotheca, poſtea ab Huſſitis direpta b fuit. Heduigij Polnorum Regina aliud Collegium multis prædijs ditatum, Lituanorum dictum, vt ibi Lituani erudirentur, addidit. c quod interijt.

b *Aene. Syl. hiſtor. Bohem. c. 34.*

c *Cromerus lib. 15 circa finem.*

COLONIA Agrippina anno MCCCLXXXVIII. ab Vrbano VI. priuilegium obtinuit, vt ibi artium omnium Academia inſtitueretur, cum priuilegijs, quæ Parienſienſis obtinebat.

EVPHORDIENSIS in Thuringia à Dagoberto Francorum Rege inſtituta anno MCCCXCI.

VVIRTZBVRGENSIS, ſeu Herbipolenſis in Francia

Orientali à Ioanne Epiſcopo anno MCCCCIII.

LIPSENSIS in Miſnia inſtituta anno M cccc viij. nam in Pragenſi gymnaſio Teutones docebant, qui à Ioanne Hus factioſo, & hæretico exagitati indè coacti ſunt diſcedere. Quare commoti Magiſtri, & Diſcipuli iuramento adacti vno die ſupra duo millia Lipſiam Praga trium dierum itinere diſtantem commigrarunt, ibiq; Academiam erexerunt. a

a *Pius Pont. Boemica hiſtor. cap. 33.*

INGOLSTADIENSIS in Baioria anno Mccccx.

ROSTOCHIENSIS in Ducatu Megapolitano anno M cccc xv.

LOVANIENSIS in Brabantia à Ioanne IV. Duce Brabantiæ anno MccccXXVI. Adrianus VI. P. M. ibi rector, & Cancellarius Collegium inſtituit. Philippus II. Hiſpaniarum Rex Academiæ reditus adauxit.

BASILIENSIS à Pio II. P. M. anno M cccc LIX. vlt. Decemb. priuilegium habuit, vt ibi omnium artium Academia inſtitueretur cum priuilegijs, quæ Pariſienſis obtinebat.

GRISVALDENSIS in Pomerania ab Vratiſlao IX. Pomeraniæ Duce inſtituta anno MccccLVI. Munſterus à ciue Iuriſconſ. id procuratum affirmat.

FRIBVRGENSIS Briſgoiæ ab Alberto Auſtriaco anno M cccc LX. Illi verò applicuit ſuperfluos beneficiorum fructus. b

b *Paulus à Citadinis de iurepatr par. 6. art. 4. in fin.*

TVBIGENSIS in Ducatu VVirtembergenſi, condita ab Eberhardo Barbato, primo Duce VVirtenbergico anno M cccc LXXVII.

MAGVNTINA a Diethero Iſemburgo Maguntij Archipræſule erecta anno MccccLXXXI. poſtea remiſſa, quo tempore Ioannes Bademburch Ciuis Maguntinus artem litteras imprimendi ibi exercuit.

VVITTEMBERGENSIS à Friderico I. Duce Saxoniæ anno M D II. vbi Oldendorpius, item Lutherus, & Melanthon impiè docuerunt.

FRANCFORDIENSIS in Marchia Brandemburgenſi

Digitized by Google

burgenſi à Ioachimo erecta anno M D VI.

ARGENTINENSIS in Alſatia, ab Argentinenſibus fundata anno M D XXXVIII. priuilegijs donato anno M DC XVII.

HAFNIENSIS ſiue Coppenhagenſis in Dania à Friderico III. Daniæ Rege anno M D XXXIX. Cobenam louius appellare videtur.

DVACENSIS in Belgio à Philippo II. Rege Hiſpaniarum erecta.

VISONTINA in Burgundia ab Antonio Peronotto Card. Epiſcopo Methlinienſi ſuperioribus proximis annis inſectata.

POLONIAE ACADEMIAE. *Cap. IV.*

CRACOVIENSIS à Cozimiro Rege anno M ccc Lxi. Cum verò eſſet obſcurior Heduigis Regina ingentem illi pecuniam reliquit; qua duo Collegia, alterum Philoſophorum, alterum Iuriſinterpretum ſunt inſtituta.

VRATISLAVIENSIS ab Vladiſlao Vngariæ, Boemiæq; Rege anno M D V.

REGIOMONTANA in Pruſcia ab Alberto Marchione Brandeburgenſi, & Magno Teutonum Equitum magiſtro anno M D XLIV.

GALLIAE ACADEMIAE.

Cap. V.

PARISIENSIS à Carolo Magno anno DCCXCI. inſtituta, ſuadente Alcuino eius præceptore, a & Beda diſcipulo. Ferunt olim hoc Caſtrum fuiſſe Iſion appellatum, quod poſtea Meldinum eſt dictum, & cum illud C. Iulius Cæſar ampliaſſet, Iulium nominauit in medio Sequanæ ſitum. Cum autem duo Monachi in ſacris, ac profanis litteris eruditi ex Hybernia ad Gallicum littus appuliſſent, confluentibus turbis, canere cæperunt, *Auidi ſapientiæ ad nos veniant, & eam ſine pretio accipient*. Cum vero inſani à vulgo haberentur, ad Caroli Magni aures peruenit, & eos vocari præcepit, cũq; ad eum veniſſent, interrogauit, an Sapientiam haberent, & reſponderunt, ſe petentibus daturos, nec aliud, quam alimenta velle. Carolus itaq; ex illis vnum nomine Clementem Pariſios miſit, iuuenes inſtructurum, illiq; alimenta aſſignauit. Alterum ſecum in Italiam duxit, & Ticini in Cænobio D. Auguſtini locauit, vt iuuenes doceret. Quo audito, Alcuinus, qui tum Romæ docebat, & ipſe ad Carolum acceſſit, à quo gratanter exceptus S. Martini Abbatiam habuit; & ipſe, Rabanus, Claudius, & Ioannes omnes Scoti Pariſienſis Academiæ fundamenta iecerunt anno DCCXCII. b Robertus S. Ludouici Regis frater anno MccLiij. Sorbonicum Collegium inſtituit. Ibidem Ioanna Regina anno MccLxxxvi collegium Nauarræ condidit, Ius tamen ibi non eſt explicatum, niſi ſuperioribus annis a Franciſco Balduino, c qui poſtea Andeganos ſe contulit.

TOLOSANA poſt Pariſios vetuſtiſſima. d LVGDVNENSIS anno Dccccxxx. ferè intercidit.

a *Card. in Clem. 1. n. 15. de magiſtr. & Petr. Ancar. num. 2.*

b *Card. Zabarella in Clem. 1. de magiſt. n. 15 in 5. quaeſt. & Polyd. Virg. in Anglica Hiſtoria lib. 4. & 5*

c *Baldui. in l. ſi pacto. C. de pact.*

d *Bald. in l. omnia C. de Epiſ. et Cl. Iaſ. in l. 1. n. 36 de leg. 1. Abb. in c. vlt ſub n. 5. ne Cler. vel Mon.*

MONS-

MONSPESSVLANA in Delphinatu, ſeu Prouincia anno MCXCVI. vbi Placentinus gloſſator docuit, & Collegium ab Vrbano v. P. M. & aliud DVVERGIER dictum conditum; in quo per decennium adoleſcentes nutriuntur. Hic ars Medica nunc docetur.

AVRELIANENSIS à Philippo Pulchro Gallorum Rege anno M ccc xij. Iurauerunt ſemel profeſſores Aurelianenſes, ſe non docturos, niſi domorum, in quibus hoſpitabantur, a penſiones ad moderatam ſummam taxarentur. Pro vno tantum anno taxatæ ſunt, Dubitatum eſt, an ſi alijs annis, quibus penſiones taxatæ non fuerunt, poſſent profiteri. Multi reſponderunt, eos poſſe, ſed tutius fore, ſi diſceſſiſſent, vt plures eorum fecerunt. b

AVINIONENSIS à Pontificibus, qui ibi ab anno M ccc v. vſq; ad annum M ccc Lxxvi. reſederunt, inſtituta creditur, ibi Paulus Caſtrenſis, Ripa, & Alciatus ſtipendio aureorum 600. Æmilius Ferretus, Crauetta mille aureorum honorario, & Papius docuerunt.

ANDEGAVENSIS à Ludouico II. Andegauenſium Duce circa annum M ccc L. erecta ibi Franciſcus Balduinus eſt profeſſus. c

CATVRCENSIS, vbi Petrus Rebuffus docuit, & Martinus Nauarrus, à Ioanne xxij. ibi orto inſtituta creditur. d

CADOMENSIS in Normandia ab Henrico v. Angliæ Rege anno M cccc xviij.

DOLANA in Burgundia anno MccccLxxxiv.

BYTVRIGENSIS Andream Alciatum e aureis 1200. conduxit, Duarenum, & Petrum Rebuffum.

NIMECENSIS in Gallia Narbonenſi, ſiue Delphinatu hac ætate erecta.

MASSILIENSIS in Narbonenſi.

RHEMENSIS in Campania hac ætate ab eius Archipræſule Carolo Guiſio Cardinali inſtituta.

BVRDEGALENSIS in Aquitania.

PICTAVIENSIS.

a *Cin. Alberi. & Angel. in l. ſi quis hæredem. C. de inſt. & ſubſt.*

b *Alcia. in orat. Ticinenſi.*

c *Baldui. in d. l. ſi pacto.*

d *Nauar. de redditib. Eccle quæſt. 1. monit. 38. num. 4.*

e *Alciat. in oratio. Ticinenſi.*

HI-

Digitized by Google

HISPANIAE ACADEMIAE. Cap. VI.

HISPALENSIS vetus Academia Bæticæ Prouinciæ, vbi Syluester II. P. M. eruditus.

OSSVNENSIS in Bætica à Comite Vrennæ erecta.

GRANATENSIS in Bætica, ſeu Granatæ.

SALMANTICENSIS a in regno Caſtellæ anno M cccc iv. vbi Didacus Couuaruuius per decennium circa annum M D xLiij. b & Antonius eius frater vtrumq; Ius docuerunt.

COMPLVTENSIS in regno Caſtellæ à Franciſco Ximene Archipræſule Toletano anno M D xvij.

SEGVENSANA in regno Caſtellæ.

ONNEDENSIS in Cantabria hac ætate à Præſule Abulenſi fundata.

COMPOSTELLANA in regno Galliciæ obſcura.

ILERDENSIS vetus Academia in regno Aragoniæ, vbi Caliſtus c III. P. M. diu docuit.

VALENTINA in Valentia anno M cccc Lxx.

MAIORICANA in maiore Balearium Inſularum, vbi præcipuè Lulli doctrina traditur, Iuris ſtudia ſilent.

CANDIANA in Valentino regno à Candiæ Duce hac ætate erecta.

CÆSARAVGVSTA in regno Aragoniæ.

OSCANA in eodem regno.

TOLETANA in regno Toletano. Aliæ Academiæ obſcuriores omittuntur.

a de qua in Clem. I. de magiſtr.

b Dida. lib. 2. variar. reſol. c. 11. ſub n. 5. & in ff. de numiſm.

c Platina. in vita Caliſt. III.

Digitized by Google

ANGLIAE ACADEMIAE. *Cap.* *VII.*

C*ANTABRIGIENSIS* anno D. vbi Honorius I. P. M. qui ſedit anno D c xxiv. eſt eruditus. Plura ibi ſunt Collegia, de quibus Ioannes Caius. Quidam nomine Bartholomæus ibi primum docuiſſe fertur, & vxorem nomine Chembrigiam Regis filiã duxiſſe, vnde dicta eſt Cantabrigia, ſed Sigisbertus Rex anno Salutis D c xxx. eam Academiam reſtaurauit. a

OXONIENSIS b ab Aluredo Rege anno D xc v. vbi plura Collegia tum ex Epiſcoporum, tum Regum, hominumq; nobilium, & fœminarum probatiſſimarum reditibus opulentiſſima erecta fuere, vnde Magiſtris doctrina, & moribus probatis, iuuenibus communiter viuentibus, alimenta abundè ſuppeditabantur. c

Aliæ Angliæ Academiæ interciderunt.

a *Polid. Vergil. in Angl. hiſt. lib. 4. & 5.*

b *de qua in Clem. 1. de magiſt. vbi Card. Zab. in 5. quaſt.*

c *Polyd. Virg. l. 5. in Angl. Hiſt.*

SCOTIAE ACADEMIAE. *Cap.* *VIII.*

S*ANDREÆ* anno M cccc xi.

ABERDONIENSIS, a Guglielmo Elphinſtonio Epiſcopo eius ciuitatis anno M cccc lxxx.

GLASCOVIENSIS obſcura.

PRIN-

Digitized by Google

PRINCIPES

Doctores.

THadæus Pepulus Princeps Bononiæ.
Raphael Adurnus Genuæ Dux.

MONACHI

Juris Interpretes.

IOannes Monachus.
Nicolaus Tudiſcus.
Ioannes de Malitijs Abbas Prataleæ.

ORDINIS PRAEDICATORVM

Iuris Interpretes.

IOannes Teutonicus.
Martinus Sillimani.
Lancellotus Politus Minorita.
Bernardus Dorna.

EPISCOPI

Iurium Interpretes.

LOtharius gloſſator Archiepiſcopus Piſanus.
Ioannes Faſolus Piſanus Archiepiſcopus Abrodunẽſis.
Bernardus Præpoſitus Papienſis Epiſcopus Fauentinus.
Guglielmus Duranti Epiſcopus Minatenſis an. MccLxviij.

Guido

Guido à Baiſio Regienſis Epiſcopus Regij, poſtea Concordiæ, vel vt alij, Sirmitus.
Egidius Bellamera Epiſcopus Auinionatenſis anno M ccc Lxxx.
Nicolaus Tudiſcus Panormi. Archiepiſcopus anno M cccc xxi. & vt aliqui, Cardinalis.
Franciſcus à Breuio Venetus Epiſcopus Cenetanenſis anno M cccc Lxxx.
Zenobius Baldi F. Epiſcopus Tiferni.
Mathæus Vbaldus Peruſij, & Nuceriæ Epiſcopus.
Vrbanus Vignatus Epiſcopus Sibenici an. M cccc L.
Ioannes Caſtellioneus Epiſcopus Vicentiæ.
Petrus Franciſcus Rauenas Epiſcopus Fori Cornelij circiter annum M cccc Lxxx.
Io: Lucas Pontremulenſis Epiſcopus Regij circiter anno M D.
Nicolaus Picolomineus Senenſis Epiſcopus circiter anno M Dxx.
Ludouicus Gomeſius Epiſcopus Sarnenſis an. M Dxxx.
Claudius Seiſſellus Epiſcopus Maſſilię circiter an. M Dxxx.
Lancellotus Politus Archipræſul Conſentiæ circiter anno M D Liv.
Thomas Campegius Epiſcopus Feltrij circiter annum M Dxxxvi.
Didacus Couarruuias à Leyna Toletanus, qui ius Pontificium Salamanticæ docuit anno M DxLiii.
Archiepiſcopus S. Dominici in Inſula Hiſpaniola.
Anaſtaſius Germonius MDLI. Archiepiſcopus Tarantaſienſis.

CARDINALES
Iuris Interpretes.

IOannes Monachus.
Gaufredus de Teano.
Otto Card. Portuenſis. a
Beltradus de Monte Fauentino.
Henricus Card. Hoſtienſis.
Petrus Bertrandus b an. M ccc Lxx.
Franciſcus Zabarella Patauinus.
Io. à Turre Cremata.
Petrus Maurocenus Venetus.
Nicolaus Tudiſcus, ſecundum aliquos.
Jo. Antonius de S. Georgio, & Epiſcopus Alexandriæ.
Antonius Zelana circiter an. M cccc xx.
Iacobus Iſolanus.
Franciſcus Soderinus Epiſcopus Volaterranus circiter an. M cccc xcv.
Laurentius Campegius Bononienſis circiter an. M D xvii.
Franciſcus Sfondratus Cremonenſis.
Petrus Paulus Pariſius.
Franciſcus Alciatus Mediolanenſis.
Gabriel Palleotus Bononienſis.
Franciſcus Mantica.
Dominicus Pinellus.

a *Iaſ. in ſ. duo Fren. ſub n. 6. l. qui Roma. de ver. oblig.*
b *Soccin in conſ. 150. ſub num. 2. vol. 1.*

PONTIFICES MAXIMI
Iurium Interpretes.

INnocentius IV.
Bonifacius IX.

Cali-

Caliſtus III.
Ioannes XXIV. Pſeudo pontifex.
Gregorius XIII.

PONTIFICES MAXIMI
Doctores.

CEleſtinus III. a præfuit conſilio Regio Alfonſi Neapoli; & fuit Epiſcopus Valentiæ.

Clemens IV.	Martinus V.
Gregorius X.	Iulius III.
Bonifacius VIII.	Pius IV.
Innocentius VI.	Vrbanus VII.
Ioannes XXIV.	Gregorius XIV.
Benedictus XIII.	Innocentius IX.
Vrbanus VI.	Clemens VIII.

SANCTI
Doctores.

D.Theophilus Martyr ſub Sapricio in Cappadocia, cum Diocletianus Chriſtianos perſequeretur, b & Scholaſticus dictus, quia Rhetores litium fictarum declamatores primò erant in ſcholis, ac poſtea ad veras in foro tractandas accedebant, c quo etiam nomine Aduocati in Iure appellantur. d

D. Athanaſius præter Theologicam facultatem, qua eximiè præditus erat, & in Iuris prudentia ornatus fuit. e

D. Philogonius cum cauſarum Patronus eſſet, ad regendam Antiochenam Eccleſiam Dei nutu accerſitus eſt, f eiuſq; laudes D. Cryſoſtomus oratione celebrauit, g & à D. Epiphanio præcipuus Arrianorum aduerſarius appellatur. h

a *Deciſ. Neapolit. Mathæi de Afflict. 191. ſub num. 3.*

b *Sar. 6. Fil. Martirol. Rom. 6. Feb.*

c *Plin lib. 4. epiſt. 3 ad Nepotem.*

d *l. 2. C. de lucris Aduocat. lib. 12 & l. 2. de conſulib. Aduoc. C. Theod.*

e *Sener. lib. 2. hiſt.*

f *Martirolog. Rom. die 20. Dec.*

g *D Chriſoſt. com. 2. in Homil dom. in eius Natali.*

h *in Panar. Her. 69.*

Sſſ 2 S. Aper,

a *Martirolog. Rom. deiiſ. ſept.*

S. Aper, cuius memoria die 15. Septembris colitur, a ex Cauſidico Monachus, ex Monacho factus eſt Epiſcopus Tullenſis, & Eccleſiam illam magna vitæ ſanctitate illuſtrauit. b

b *Paul. Epiſ. Nol. epiſt. 27. 28. & 29.*

S. Ipho, de quo ſupra ſuo loco dictum eſt. p 77. & 789.

S. Germanus Epiſcopus Altiſiodorenſis.

S. Raimundus, qui, dum in terris D. Dominicus viueret, Ius Bononiæ docuit, tumq; in ordinem Patrum Prædicatorum adſcribi voluit, c atq; hac noſtra ætate à Clemente VIII. P. M. in Sanctorum numerum relatus eſt.

c *Hiſt. S. Domin. par. 1. lib. 1. c. 43 & lib. 2. c. 17.*

I T A L I A.

ROMANA Academia ab Innocentio IV. circa annum 1245. inſtaurata.

BONONIENSIS circà an. 1130. Iuris Profeſſores habere cœpit vbi nobile Hiſpanorum Collegium an. 1265. ex teſtamento Ægidij Albornotij Cardinalis conditum fuit, vt XXXI. Hiſpani ſtudioſi alerentur. Aliud à Petro Ancarano circa an. 1420. Sub idem tempus & Regienſe inſtitutum, cuius prædia malorum ſtudioſorum opera iniquè diſtracta fuere.

TICINENSIS à Carolo Magno circa an. 800. inſtituta, poſt modum intermiſſa, à Galeacio Vicecomite reſtituta circa an. 1370. cum nobili Bibliotheca. Inſigne Collegium Cardinalis Borromæus ibi condidit.

FERRARIENSIS ab Alberto Atteſtino an. 1391.

NEAPOLITANA circa an. 1240. mox collapſa, ab Alfonſo Aragonio inſtaurata.

PATAVINA an. 1222. Actiolino tyranno procurante, à Friderico II. Cæſare inſtituta.

PERVSINA an. 1290.

PISANA an. 1320. vbi primus Andreas Ciaffi filius docuit.

SENEN-

SENENSIS an. 1320.

TAVRINENSIS circa an. 1350. à Ludouico Principe Achaiæ inſtituta.

SALERNITANA ſuperiori ætate fundata.

MACERNITANA ſuperiori ætate erecta.

FIRMANA his diebus à Siſto v. P.M. inſtituta.

S I C I L I A.

MESSANA vetus Academia, vbi hac ætate Bolognianus docuit, ſed intercidit.

CATANEA vetus, & adhuc vigens.

F I N I S.

Digitized by Google

Fol.	lin.	Errata.	Corrige.
Fol.4	lin.20	quanq;	quanquam.
5	10	parces	partes.
8	1	conſultoris	conſultores.
20	11	Preſecta	Preſecto.
24	14	Iuriſconſultiorum	Iuriſconſultorum :
27	16	ec P. Licinium Craſſum. Muuanum.	& P. Licinium Craſſum, Mutianum.
36	16	Antonino uero	Antonino Vero.
37	12	Latius	latiùs.
38	10	ei decreto	cum decreto.
58	11	ad Ius ciuili	ad ius ciuile
53	9	anni	annis.
57	29	edictum	editum.
68	1	aduocatione. Cerbidio	aduocatione Cerbidio.
68	4	& auctor eſt	vt auctor eſt.
72	5	Dexrrum. Maximinum	Dextrum, Maximinum.
90	21	Friuium	Triuium.
94	3	primo	Primo
95	1	vite	vice.
95	25	erant	erat.
95	33	ob partem	ob partam.
110	33	eſſe. Abbas	eſſe, Abbas.
114	11	in compoſita	incompoſita.
170	2	profeſſus eſt	profectus eſt.
172	8	hoſtium	oſtium.
178	32	vtinum	Vtinum.
191	25	diſtant	diſtat.
206	1	tranfixit	transfixit
213	28	conſtant	conſtat.
273	15	doteq;	dateq;
282	5	& ex lectis	vt ex lectis.
322	8	expectione	expectatione,
327	7	bona	bono
3.7	17	que	qui.
340	24	ſiti	ſitis.
351	15	traſlatus	tranſlatus.
352	30	minori	minoris.
364	10	Hicenus	Nicenus.
365	12	C.vn.iii.	C.vndè vi
368	6	promotos	promotus.
370	18	quodam	quoddam.
370	6	Ceſare	Ceſare.
376	3	a quarum	aquarum,
390	12	titali	tituli,

Errata. *Corrige.*

Fol.397	lin.28	honeſtatas	honeſtatus
399	6	Riariotum	Riariorum.
405	19	Gregorius	Gregorij.
428	6	ex Franciſcus	& Franciſcus
430	32	incorruptis orationis	incorruptis, Orationis;
432	8	fecit Bononiæ	fecit, Bononiæ
453	10	extiji	extitit.
466	3	Seceſſit	deceſſit.
471	6	Legi	legi.
472	9	ordinatus	ordinatas.
473	22	in formis	informis.
474	21	inuictiſſime	inuictiſſimo
478	8	verum	virum.
486	28	Aguſtę	Auguſtę.
490	11	auditores	auditoris.
492	14	qui nos	quinos
497	20	Heduigij	Heduigis.
508	5	p.77.& 789.	deleantur;

Digitized by Google

INDEX
PRÆCIPVARVM RERVM,
QVÆ IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

*ABerdonienſis Academia in Scotia, quo tempore, & à quo inſtituta fuit. car.*503
Abulenſis Præſes. 502
Academia villa Ciceronis. 2
Academia Bononienſis celebris, Priuilegijsq́; decorata. 123
-Ferrariæ, quo tempore inſtituta. 496
Florentina. 180. & 435
Lypſiæ. 197. & 212
Maguntina. 256
Piſana. 172. 190. & 496
Pragæ. 497
Senenſis. 435. & 496
Ticinenſis. 202. 210. & 495
Academiæ plures in Italia erectæ. 495
Accurſius, eiusq́; opinio reiecta. 22 *Vltimus gloſſator; Martini aduerſarius, Florentinus. Philoſophus. Cùr aliquando ſibi contrarius. Breuis. Iactabundus. Cùr ſic dictus. Aduocatorum Idolum. Alter Regienſis. Legum profeſſor.* 147. 148 & 149
Achilles Comes Ilcij. Senenſis, Iuris interpres. 323. 325. & 351
Aduocati, & qui eorum officio fungebantur. Cùr ſic dicti, & in quo ab Oratoribus differunt. Et Aduocati Togati, qui dicantur. 18. *Et Priuilegia.* 19. *Et in eos de alieno contendentes nulla executio datur.* 284
Aduocatia, quæ dicatur. 99
Aduocatorum Conciſtorialium munus, & officium, & numerus. ibid.
Aduocatus Fiſci. 20. *Conſtantinopoli duo à Zenone creati.* ibid.
Ælius Martianus Iuriſconſultus. Bæticæ Præfectus. 14
Q. Ælius Tubero. Iuriſperitus, Patricius. Orator. Offilij auditor. Antiſtij Labeonis præceptor. Stoicus. Dialecticus, ac Hiſtoreographus. 38
Æmilius Macer, Iuriſconſultus. 72 *Prouinciarum Rector.* 15
Æmilius Papinianus, Iuriſconſultus. Aſſeſſor Præfectorum Prætorio. Magiſter Libellorum. Præfectus Prætorio. Iuris Aſylum. Legalis doctrinæ Theſaurus Prudentiſſimus. Summæq́; auctoritatis. 67
Æmilius Ferretus. 348
Æneas Angeli ex nepote pronepos, Iuriſconſultus. 207
Æneas Syluius Piccolomineus Senenſis, & poſtea Pius II. Sum. Pontif. 456
Æquiuocum. 111
Agnes filia ſpuria Claudij Seiſſeli,

Digitized by Google

vxor Iacobi Titioni. 311
Agnes Pandulfi Petrucij Senarum Principis ex filia neptis. 342
Agathopolis, nunc Mons Peſſulanus. Ciuitas Galliæ Narbonenſis, Diœceſis Magolonenſis. 132
Alanus Iphonis nepos, Iuris interpres. 162. & 414
Alaricus Gothorum Rex, Conſtitutiones Imperatorum in vnum collectas, in octo libros redegit. 99
Alba Montisferrati Ciuitas. 318
D. Albani villa. 471
Albericus à Porta Rauennate. Martini Sectator. Moribus corruptus. Doctorum omnium Princeps. 136
Albericus à Roſata Bergomenſis, in patria, & in Curia Romana cauſarum patronus. Magnus Practicus dictus. Ad Benedictum XII. Sum. Pontif. Legatus miſſus. Fidelis antiquitatis obſeruator appellatus. 187
Albertus Bellus, Iuris interpres. 288
Albertus Marchio Brandeburgenſis, & Teutonum Equitum Magnus Magiſter. 499
Albertus Brunus Aſtenſis. Salutijs Vicarius præfecti Regis Gallorum, Mediolani Senator. Eiuſdem Regis Gallorum Conſiliarius. Aduocatus Fiſci Ducis Sabaudiæ. 318
Albertus Galeotti filius, Parmenſis. 157
Albertus Gandinus Aretinus, ſeu Cremenſis. Aſſeſſoris Maleficiorum officio functus. In cauſis criminalibus Princeps. ibid.
Albertus à Leutis, Iuris interpres. 288
Albertus Odofredi filius, Iuriſconſultus. 155
Albertus Panzirolus, Iuriſconſultus, In foro clariſſimus. 358
Albertus Petratus. 271
Alburnus Valens, Iuris peritus. Antonini Pij Conſiliarius. 55
Alciatus, Cardinalis. 190
Alcuinus Bedæ diſcipulus. 493 Alter Caroli Magni præceptor. 500. Sancti Martini Abbatiam adeptus. 500
Alda Franciſca, Bradioli filia, & Modeſti Polentoni vxor. 258
Alexander VI. Sum. Pontif. veneno ſublatus. 470
Alexander Imp. Rhetoribus, Grammaticis, Medicis, Mathematicis honorarium conſtituit. 492
Alexander ab Alexandro Neapolitanus, Iuriſconſultus. Politioribus litteris delectatus. Aduocatus. Protonotarius regni Neapolitani. 272
Alexander à S. Egidio, Azonis diſcipulus. 141
Alexander Angeli filius; & alter eiuſdem ex nepote pronepos, Iuriſconſultus. 207
Alexander Bartholomæi Soccini frater. 280. & 457
Alexander Mediceus, Florentiæ Dux. 391
Alexander Nauus Vicentinus, & Taurinenſis Canonicus. 466
Alexander Paleotus, Iuris interpres, & Senator. 326
Alexander Sfortia Cardinalis. Bononienſis prouinciæ Legatus. 399
Alexander Soccinus, Mariani Senioris filius.

Digitized by Google

filius. 338
Alexander Tartagnus Imolenſis, Regij Lepidi Iudex quæſtionum, Iuris interpres. Alter eius ex filia nepos. Illius profunditas. Veritatis pater dictus. Aureus Doctor, & immortalis. Mira modeſtiæ, & ab iniurijs alienus. 258
Alexandrina Academia præ cæteris celebrior. 492
Alfanorum ædes Peruſij, in quibus Bartolus occubuit. 194
Alfanus Bartoli atnepos. ibid.
Alfenus Varus. Coſ. 39
Alfonſus Aragonum Rex. 451
Alfonſus Ferrariæ Dux. 474
Alouiſius Bartoli filius. 194
Alouiſius Cornelius, Cardinalis. S.R.E. Camerarius. 399
Alouiſius Biſcaltius, Ottonelli abnepos, Iuris interpres. Apud Veneta tribunalia cauſarum patronus. 396
Alouiſius Ludouici Cartuſij ex filio nepos. 219
Alouiſius à Ponte. 474
Alouiſius Syluaticus, Eccleſiæ Patauinæ Cathedralis Archidiaconus, Iuriſconſultus. 398
Altoſanus Heluetius, Decij ædes obtinet. 307
Aluarotus Patauinus, Iuris interpres. 252
Aluredus Angliæ Rex. 503
Amadæus Dux Sabaudiæ, Sum. Pontif. & Felix IV. dictus. 453
In Ambiguis, quid ſit ſtatuendum. 107
Ambiguitates quæ dicantur, & in quo conſiſtant. 107. & 108
Ambroſius Mainus, Iaſonis frater. 281
Ambroſius Vignata Taurinenſis. 480
Anania Latij vrbs vetuſtiſſima. 455
Anaſtaſius Germonius Protonotarius, Archidiaconus Taurinenſis, & vnus Congregationis compilationis ſeptimi Decretalium; Vtriuſq; Signaturæ Referendarius. 488
D. Ambroſij Scholæ. 136
Anatolius Pandectarum Compilator, Iuriſperitus, Anteceſſor, Aduocatus Præfecti Prætorio Fiſci, ac Pedaneus Iudex. Coſ. Comes rerum priuatarum Iuſtiniani, eiuſq; miſeranda mors. 81
Ancharanum Farneſiorum Caſtellum. 440
Ancharanum Collegium Bononiæ inſtitutum. 441
Ancharanus Ray, vulgò, Lo Petit Papæ dictus. 330
Andagauenſis Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 501
Andreas Alciatus Mediolanenſis, Iuris interpres, Mediolani Senator, Protonotarius, Comes Palatinus. 336
Andreas Barbatius Siculus, Bartholomæi filius, Vir memoriæ ſingularis, Iuris interpres, Ambitione perditus, Iactabundus, ac laudis cupidus, & parum prudens. 264
Andreas Ciaffi filius, Zaffus dictus, Piſanus. 172 & 496
Andreas Piſanus Sculptor eximius. 180
Andreas Rampinus Eſernitanus alias, Iſernia, Ioannæ XI. Reginæ conſilia-

Digitized by Google

vius, ac Regius Senator, & regni Neapolitani; Iuriſconſultorũ Euangeliſta, & auriga in Feudis ac ſummus Feudiſta dictus, ac ſummæ auctoritatis. 199

Andreas Zabarella. 447

Andreotus Mainus, ob crimen Mediolani patratum, in exilium actus. 281

Andronicus Paleologus Imp. 370

Angela Torniela. 365

Angelus ex filio nepos, Iuriſconſultus, Eques, & Comes Palatinus. Et in Pontificis Curia Aduocati officio functus. Et ex eo alter Angelus, & ipſe Iureconſultus. 207

Angelus Baldi germanus. Anno ætatis ſuæ xx. Aduocatus, & xxiv. Iuriſconſultus factus. Ab Vrbano VI. Sum. Pontif. honoratus. tenuis memoriæ ſed acris ingenij, & ſolidi iudicij, Verè Angelus, Doctor Iudicum, Pater Practicæ, Opulentiſſimus. 206

Angelus Caſtrenſis Pauli filius, Iuris interpres. 231

Angelus Fundus. 338

Angelus Gambilionus Aretinus, Aſſeſſor, & Senator Romæ. Quæſtor, ſeu Collateralis Nurſiæ, Iuris interpres, Alexandri Tartagni, Bartholomæi Capollæ, & Paridis de Puteo præceptor; Velox curſu. 247

Angelus Matthæacius Maroſtica, Iuris interpres. Cauſarum Patronus apud Veneta Tribunalia. Eques 395

Angelus Pauli Caſtrenſis filius, Iuriſconſultus. Eques, & Aduocatus Conciſtorialis. 263

Angelus Perillus Peruſinus, Iuris interpres. Io. Baptiſtæ Caccialupi præceptor, nec non & Ludouici Pontani, & Philippi Cornei; Ordinis Iuriſconſultorum Princeps. 235

Anianus Alarici Gothorum Regis Cancellarius. 99

Anna Heruea Biturigenſis ſecundo loco vxor Cuiacij. 388

Anna Vicecomes. 346

Anni reformatio. 370

Annibal Bentiuolus à Canetulis interfectus. 293

Annona, quæ dicatur. 85. & 87

Annotationum nomine, quæ veniant. 10

Anſelmus Lucenſis, quartus Iuris Compilator. 383. & 403

Antagoniſtæ vulgò Concurrentes, eorumq́, officium. 103. *Cur inſtituti. ibid.* & 182

Antecesſor, ideſt, Iuris interpres. 82 & 85

Antiatinæ Sortes. 48

Antigrapharij, qui dicantur. 10

Anthillum Plinij, quid. 118

Pro Antinomijs ſoluendis, quid ſit ſtatuendum. 110. & 111

Antiochia in Syria eruditiſſimis hominibus, liberaliſſimisq́; ſtudijs affluebat. 492

Antiochus Præfectus Prætorio Theodoſij iunioris. Præpoſitus ſacri cubiculi. 76

Antiqui Iuriſconſulti inter eundum reſpondebant. 6

Antiquarij veterum librorum. 10

Antiqui, ad eorum memoriam ſeruandam,

dam, Symulachra, Columnas, Arcus, & Statuas fabricabant. 2
Antiſtius Labeo, Iuriſconſultus, & Senator. 42. Romæ Iura interpretatus. & Sectæ inſtituendæ auctor. 492
Q. Antiſtius Labeo, Offilij, Trebatijq; diſcipulus. Eiusq; in dicendo Libertas. 44
Antonia Zaca, uxor Ludouici Cortuſij Iuriſconſulti Patauini. 218
Antonius Alexandri Tartagni filius, Iuriſconſultus. 259
Antonius ab Alexandro, Iuris interpres. Regij Conſilij Viceprotonotarius. 271
Antonius à S. Angelo Patauinus. 212
Antonius Auguſtinus, Iuriſconſultus. Rotæ Auditor. In Britanniam, & ad Ferdinandum Imp. Legatus miſſus. Allifanus in Latio Epiſcopus, indè Ilerdenſis, poſteà Tarraconenſis Archipræſul. 383
Antonius Bagarotus Patauinus. 474
Antonius Benafrus, Iuris interpres. Conſiliarius Pandulfi Petrucij Senis imperantis. 339
Antonius Bernardi Gymnaſij Piſani Prefectus. 303
Antonius Burgos Hiſpanus, Iuris interpres. 306. 325. Salamanticenſis. 482
Antonius Butrius, Iuris interpres. 217. & 442
Antonius Caccialupus à S. Seuerino, Iuriſconſultus. 264
Antonius Capiliſtius Abbas, Canonicus Patauinus. 472
Antonius S. Cęciliæ Cardinalis. 445
Antonius Coccus Florentinus, Iuris Pontificij interpres. 305
Antonius Corſettus Neptinus, Siculus. 479
Antonius Dandulus Venetus, Iuris interpres. 263
Antonius Diſcaltius, Cauſarum Patronus Venetijs, Iuriſconſultus. 396
Antonius Faber Sebuſianus in Gebenenſi Ducatus auditorio Præſes. 490
Antonius Florentinus Archipræſul, doctrina, & miraculis clarus. 447
Antonius Franciſcus, cognomento Doctor, Iuris interpres. 306. 468. & 479
Antonius Galeatius, Nicolai Spinelli ex filio nepos. 199
Antonius Lyus Patauinus, clariſſimus Iuriſconſultus. 145
Antonius Malegonella, Aduocatus, Iuris interpres. 306
Antonius Maria Campegius Senator. 297
Antonius Maria à Sala. 478
Antonius de Monte Sauini, Cardinalis. 325
Antonius Nicellus Placentinus, Iuris interpres. 254
Antonius Orſatus Patauinus, Iuris interpres. 262. 329. & 390
Antonius Peronottus Granuellanus, Cardinalis. 499
Antonius Poſſeuinus. 490
Antonius à Prato Veteri oriundus. Iuris interpres. Præceptor Franciſci Aretini, & Vincentij Paleotti. Palatina dignitate, & Patricia, à Cæſare honeſtatus. Pauli Caſtrenſis

Concur-

Concurrens. Alter Franciſci Gallorum Regis Cancellarius. 246
Antonius à Præsbyteris, ſeù Pratis à Conſilice. 439
Antonius Puteus Barri Archipræſul. Et alter Caroli Allobrogum Ducis à conſilijs. 255
Antonius Roſellus Iuris Monarcha dictus. Collegij Cardinalium, & pauperum Aduocatus. Comes Palatinus; Patricius. & Eques à Rege Francorum creatus. A ſecretis Sum. Pontif. 459
Antonius Ruinus Caroli filius. 320
Antonius Soarius, ſupremi conſilij Regij Senator. 482
Antonius Venerius Reip. Venetæ Princeps. 440
Antonius Vierius Senenſis. 345
Antonius Zelanus, Iuriſconſultus, Cardinalis. 227
Anulus aureus, Doctorum inſigne. 118
Apollodorus Proconſul Africæ ex Conciſtorio Theodoſij. Comes rerum priuatarum. 77
Aquilia Lex. 33
Aquilia Signoroli Homodæi vxor. 187
Aquiliana ſtipulatio. 33
Arbij Vicus. 456
Arbitri per ſe, non per alium vocandi in ius poteſtatem habent. 143
Arcadius Chariſius, Magiſter Libellorum. Ius dicens, & Syriæ rector. 15 & 73
Archeota græcè, Latinè Antiquarij. 11
Archiatri, qui ſint. 93
Arciſius Senenſis. 362
Arenam ſine cemento ligare, Prouerbium. 406
Aretini ſubtilitas; Et qui eius reſponſum contrà ſe habuerit, eum cauſa caſurum, Prouerbium. 240
Aretium Hetruriæ Ciuitas. 247
Argentina filia Bernardini Colonæ ex Dominis, Baldiſſerij, vxor Alberti Bruni. 318
Ariminenſis, poſtea corrupto vocabulo, Riminus dictus, Riminaldis cognomentum dedit. 269
Arnanus ex Nobilibus Genuenſis, Iuriſperitus. 270
Arnoldus Ferrerius, Iuris interpres. 387
Arria Fadilla, mater Antonini Pij 53
Arrigus Gorius Cini gener. 180
Arrius Alfius Libertus Arriæ Fadillæ. 53
Arrius Menander ex conſilio Seueri Imp. 69
Arrius Pinellus Luſitanus. 482
Arſendinus Rainerij Arſendi filius, Iuriſconſultus. 183
Artes Liberales Romæ tradebantur. 86. Earum ſtudio quid obſeruare debebant 87. & cur ſic dictæ. 90
Artium ſtudia primum Rauennæ, deindè Bononiæ inſtitui cęperunt. 119
Aſcanius Soccinus, Mariani filius. 341
Aſſeſſoribus, pro ſalario, Honorarium aureorum 72. conſtitutum fuit. 16
Aſſeſſores, qui dicantur. Eorumq; officium, illudq; in ſua Prouincia exercere quis prohibebatur. 8
Aſtorgius Pontificis copiarum Imperator. 186. & 214
C. Atteius Capito. Iuriſconſultus. Tribunus

Tribunus plebis, Coſ. Eius cum Tiberio adulatio.41. Sectæ inſtituenda auctor. 491
Auditores cauſarum Sacri Palatij, qui dicti. 416
Auguſtinus Barbatius, Reip. Venetæ Princeps. 280
Auguſtinus Berous Bononienſis. 477
Auguſtinus Datus. 458
Auguſtinus Facius Patauinus. 474
Auguſtinus Michael Venetus, Archipresbiter. 454
Auenionenſis Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 501
T. Aulus Ferox Iuriſconſultus, ſub Traiano Curator riparum Tiberis, & Cloacarum. 55
Aurelius Arcadius Cariſius, Magiſter Libellorum, Cari, & Carini Impp. Syriæ Præſes. 15.& 73
Aurelius Bellencinus Mutinenſis. 467
Authenticorum librum à Nouellis differre, falsò opinantur Iuris Interpretes, & cur ſic dictus. 121
Aycardinus Patauinus, Iuris interpres. 252
Aymo ex Dominicana familia religioſus, Beatus dictus. 373
Aymo Crauetta Sauilianenſis, Iuris interpres. Cunei Ius dicens. Cauſarum Patronus, à conſilijs Herculis Ducis Ferrariæ. 373
Aynaldum Caſtrum. 318
Azo iurium tractatus in compendium redegit. Martini aduerſarius. Librũ Brocardorum compoſuit. Canonicus, & Sacerdotij dignitate honeſtatus. Henrico Cæſari familiaris. Veritatis tuba. Fons Legum. Sine eius Summa, negotia Forenſia olim tractari non poterant. Et qui eam non habebat, Collegium Iuriſconſultorum Veronæ ingredi, nec in ordinem Iuriſconſultorum Mediolani recipi poterat. 140 141. & 142

B.

Baccalaurei, qui dicti. 96.& 330
Baccilarij, qui ſint. 96.& 404
Bagarotus Gallus. 139
Balbus Lucillius, Iuriſconſultus. 33
Baldus Bartholinus Peruſinus, Nouellus cognominatus, Iuris interpres. Aduocatus Conſiſtorialis. 275
Baldus Vbaldus, Iuriſconſultus. De Illuſtribus Doctoribus librum compoſuit. 3. Eius & Chriſtophori Caſtellionei Antagoniſtarum æmulatio. turpiter ad ſuum auditorium Auditores ſollicitaſſe dicitur. Aduocati officio functus. Bartoli æmulus, & Lanificorum Collegij Aduocatus. Admodum diues. Ad cuius honorem Ticini ſtatutum conditum. Sæpè ſibi contrarius. Humanus, & Facetus. 263
Baldaſſar Carduccius Florentinus. 479 & 482. Cognomento Scimitara. 482
Balthaſsar Coſſius, poſtea Ioannes xxiij. Sum. Pontif. 445
Bandinus Piſanus Antiquus Gloſſator. Alij Gandinum vocant. 129
Baptiſta Cantelus interfectus. 293
Baptiſta Fregoſius Genuę Dominus. 244
Baptiſta à Lege. 466

Baptiſta

Baptiſta Neuus Vicentinus Phyſicus. 466
Baptiſt t Roicellus. 460
Bardus Michaelis Imp. Auunculus, vt littera refloreſcerent, effecit. 494
Bartholomaa Mandella, Iacobi mater. 377
Bartholomaa Spinella, Nicolai filia, & Ioannis Vrſini vxor, ac Iordani Vrſini Cardinalis mater. 199
Bartholomaus primus Cantabrigia Iura docuit. 503
Bartholomaus Baraterius Placentinus, Iuris interpres. Ducis Mediolani, & Ferraria Senator. 246
Bartholomaus Bellincinus Mutinenſis, Rota Auditor. 467
Bartholomaus Beneuentanus. 146
Bartholomaus Bologninus, Roma Aduocatus Conciſtorialis 250. & 478
Bartholomaus Brixienſis. 406. *Vincentij Caſtellionei diſcipulus, ab Alexandro IV. Sum. Pontif. muneribus honoratus. Patriarcha Venetiarum Aſſeſſor.* 413
Bartholomaus Butrigarius, magna ſcientia Doctor. 176
Bartholomaus Campegius, Iuriſconſultus, à conſilijs Ludouici Marchionis Mantua. 293. & 297
Bartholomaus à Capua Neapolitanus, Iuris interpres, Protonotarius. 166
Bartholomaus Chaſſeneus Heduus, ſeù Burgundus. Celebris, cauſarum Patronus. 328
Bartholomaus Cepolla Veronenſis, eiuſq; ingenij felicitas. Palatina, Equeſtriq; dignitate honeſtatus. Iuris interpres. Aduocati officio in Curia Romana functus. 261
Bartholomaus Gloria Patauinus, Iuris interpres. 187
Bartholomaus Neapolitanus Barenſiũ Archipraſul; armorum metu & ſub conditione Pontifex creatus, ac Vrbani VI. dictus. 198
Bartholomaus à Nouaria. 183
Bartholomaus Salycetus, Ricardi ex fratre nepos, Bononienſis Patria expulſus. Primus Ferraria Ius docuit. Iuris Monarcha dictus. 216
Bartholomaus Soccinus, Mariani filius, Senenſis, Diſputationibus celebris. Iuris interpres. Vir hilari vultu, Facetus. Alter Papinianus dictus. Veritatis cultor. Vir acris iudicij. Chartarum, aleaq; ludo deditus. Splendidus, ac magnificus in victu. Memoria imbecillis. Aduocati Conciſtorialis titulo honeſtatus. 275 457
Bartholomaus Syluaticus Patauinus, Iuris interpres. Reip Veneta Conſiliarius. Eques. 397
Bartholomaus Vrbinus Paternus, Iuris interpres. 287. & 480
Bartholomaus Zabarella, Antiſtes Spalatinus, mox Archipraſul Florentinus, poſtremò Eccleſia Referendarius. 446
Bartolus à Saxoferrato ex Seuerorum familia, Franciſci Bonacurtij filius. Cini diſcipulus, deinde Iacobi Butrigarij, poſtremò Rainerij Arſendi. Iuris Interpres ſummus dictus, & omniũ Interpretũ Princeps habitus.

Iuris

Iuris ſpeculum, & Lucerna, Veritatiſq; amator nominatus. Per contemptum Sophiſticus, mollis, & ineptus Leguleius, & Saturninus appellatus; nec non & teutonicè locutus dictus. Memoria infirma. Mathematicus, & litterarum Hebraicarum peritus. Eius in victu parcitas, ac praeclara dicta. Ad Carolum IV. Caſarem Boemum Legatus miſſus. Et Priuilegia attributa. Primò Tuderti, deindè Piſis Aſſeſſor. 189 Lauream Doctorum petenti, & doctrina periculum facturo, quae lex aſſignata fuerit. 152. & 175. Si ipſe non fuiſſet, eius locum Paulus à Caſtro tenuiſſet. 231

Baſileam Synodus ab Eugenio IV. indicta. 451

Baſilienſis Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 498

Beatrix filia Cini, vxor Arrigi Gorij. 180

Beccariorum familia Papienſis nobilis. 223.

Beda Alcuini diſcipulus. 493

Belflora vxor filij Franciſci II. Carrarij. 443

Belfortis filius Nicolai Spinelli Neapolitani, Epiſcopus Catanenſis. Patauij Spinellorum Collegium inſtituit. 199

Bello flagrante, permittitur id, quod tempore pacis non licet. Dictum Baldi. 204

Benedicta Spinula. 398

Benedictus VIII. Sum. Pontif. 108

Benedictus XII. Sum. Pontif. Aueniori reſidens. 185. & 442

Benedictus Antipapa. 216

Benedictus Barzus à Plumbino ciuis Piſanus habitus, Iuris interpres est. 215

Benedictus Capra Peruſinus, vir acerrimo iudicio. Veritatis amator vocatus. 216. & 241

Benedictus Henricus à Plumbino. ibid.

Benedictus Petrucius Senenſis. ibid. & 436

Benedictus à Plumbino. 177

Benedictus Accoltus, Franciſci frater, Cardinalis. 258

Benedictus Raimundus, Raphaelis filius. 222

Bentiuolij cum Canetulis de Primatu Bononiae contendentes. 293

Berengarius in ſacroſanctam Eucharistiam blaſphemus. 402

Berguntio Piſanus, auus Leonis Iuriſconſulti, Iura graecè conſcripta, Latina fecit. 127

D. Bernardinus Senis Concionator. 246

Bernardinus Bentiuolius, Iuris interpres. 339

Bernardinus Claricius Bononienſis. 482

Bernardinus Curtius, filius Franciſci Senioris. 268

Bernardinus Gammarus Bononienſis, Iuris interpres. 336

Bernardinus Iuſtus Patauinus. 482

Bernardinus Occhinus Apoſtata. 344

Bernardinus Parpalea, Iuris interpres. Senatui Ducis Allobrogum cis Alpes Praefectus. 311

Bernardus Bottonus Parmenſis Canonicus. Sacri Palatij Quaeſtor, Academiae Bononienſis

Vuu Pra-

Præfectus. 413.414.& 415
Bernardus Buchonus, Decanus Hagenſis. 363
Bernardus maior Compoſtelanus Archidiaconus. 414. Alter Brigantinus, Innocentij IV. Sum. Pontif. Capellanus. 419
Bernardus Dorna Prouincialis, plus Cæſarij, quàm Pontificij Iuris ſtudioſus. Minoritarum religionem ingreſſus. 156
Bernardus Nauagerius Pataui Prætor, ac Cardinalis. 357
Bernardus à Gaſtignes Dominus Stanſeſortis Burdegalenſis Senator, Iuris interpres. 330
Bertoldus Primadicus Eques. 434
Bertrandus Gloſſator. 414
Bertrandus Pogettus Cardinalis, Pontificis Legatus. 185
Bertrandus de Monte Fauentino, Iuris interpres. 132. Cardinalis. 182
Bertuccius Bagarotus, Iuris interpres. 306. Patauinus. 474
Beryti Gymnaſium antiquitus Conſtantinopolitano. Quot Iura ibi interpretabantur. 495
Beſſarion Cardinalis Nicenus. 364
Bætica hodie Granata. 502.& 118
Bettina Ioannis Andreæ filia. 431
Bibliotheca in arce Ticinenſi à Galeacio, conſilio Franciſci Petrarchæ, inſtructa. 210
Biſcheſſ chimij ad Tiberim flumen, Franciæ Orientalis oppidum. 360
Biturigenſis Academia. 501
Blanca licet pro Regni adminiſtratione fideiuſſores idoneos daret non potuerit, tutrix tamen fuit D. Ludouici Regis Galliæ. 150
Boatinus Mantuanus. 140. Gloſſator. 415. Aliàs Bouentinus, Eccleſiæ Cathedralis Patauinæ Archipręsbiter. 424
Boemi Huſſitarum doctrina imbuti. 197
Bonaccurſius Bartoli ex fratre nepos. Ab eodem Doctoratus inſignijs honoratus. 194
Bonaguida Aretinus, in Curia Romana Aduocatus. 415.& 417
Boncompagna familia, Bononiæ vetuſtiſſima, cui Boncompagnus nomen dedit. 367
Bonifacius VIII. Sum. Pontif. 507
Bonifacius IX. Sum. Pontif. 444
Bonifacius Bergomenſis, Sacerdos, & Canonicus. 428
Bonifacius Marchio Montisferrati. 313
Bononiæ Gymnaſium Theodoſij minoris priuilegio anno 425 inſtitutum. 100. Ipſa ſecundum aliquos prius Hortus, poſtea Theſſalonica dicta. 123. Gymnaſio priuata. 169. Ibi Scholarium tumultus ingens exortus. 196. Ex eius Gymnaſio Iuris Profeſſores peregrini expulſi, eiuſq; Statutum Leoninum. 228. Academia deſtituta. 195. Patauium à Friderico Ænobarbo tranſlata. 169
Borromæus Cardinalis, Collegij Inſignis Ticini conditor. 495
Borſius Ferrariæ Dux. 247
Bos mugitum ſermonem humanum emiſiſſe, fertur. 24
Boſſiana familia Cremonenſis. 136

Brandaliſius Gozadinus. 185. Bononia expulſus. ibid.
Breuiarium Ioannis Fabri. 182
Brocarda, quæ ſint. 130
Brocardorum liber ab Azone compoſitus. 141
Bulgarinorum nobilis familia. 298
Bulgarinus Senenſis, Iuris interpres, niſi à Bartolo præuentus fuiſſet, Bartolus futurus erat; Ducis Ferrariæ Conſiliarius. 298
Bulgarus Placentinus, gloſſator. Martini aduerſarius. Cuius patria, & cùr os aureum dictus ſit. Vicarius Bononiæ pro Imp. Eius ſententia, de ambiguo Iure prolato, in vniuerſa Italia vim legis habuerunt. 126
Burdegalenſis in Aquitania Academia. 501
Burgardus Vuormaticenſis Epiſcopus. 402
Burleſca Rocafolia, mater Andreæ de Iſernia. 200
Butigellorum familia vetuſtiſſima Ticini. 323
Butrium inter Bononiam, & Ferrariã Caſtellum. 442

C

Cadomenſis in Hormandia Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 501
Caimus, Iuris interpres. 386
Calaritani Ducatus Iura ad Eccleſiam ſpectantia. 144
Caliſtus III. Sum. Pontif. 463
Calliſtrotus, Iuriſconſultus. Alter Romæ Senator. 67
Camilla Saluetta vxor Mariani Soccini 259. Alter ex filio ſpurio Nepos. ibid.
Camillus Gallina Papienſis, Iuris interpres. 386
Camillus Paleotus, Iuriſconſultus. Alter Senator. 326
Camillus Petri Philippi Cornei filius. 242
Camillus Petrucius, Iuris interpres. 348
Camillus Plautius, Iuris interpres. 374
Cancellariæ Regulæ, vnde emanarint. 433
Cancellarius penes Romanos quis dicatur. Quis verò penes Germanos. 416
Candiana in Valentino Regno Academia, quo tempore, & à quo inſtituta. 502
Canetulorum factio cum Bentiuolijs de primatu Bononiæ contendens. 293
Canones, cur ſic dicti. 401
Cantabrigia, & Oxonium in Anglia Academiæ celebres. 493 503
Cantabrigienſis Academia in Anglia, quo tempore inſtituta, & à quo reſtituta. 503
Capellani Summi Pontificis, cur ſic dicti. 415
Capilliſtij prius Transagaldi, cùr ſic dicti. 224
Capitolium in octaua Regione tùm vrbis Romæ, tùm Conſtantinopolis. 86
Capitonis adulatio cum Tiberio. 41
Cappiuaccius Patauinus, Iuris interpres. 396

Capriani Mantuani. 270

Cardinales num teſtari poſſint. 167 *Galero rubro honeſtati.* 411. *Lateranenſi Eccleſiæ adſcripti, velut Pontificis Vicarij, habentur.* 420

Carlinus Mandelbertus Cremonenſis. Cauſarum Patronus. 184

Carolus Alexandri Tartagni filius. 259. *Alter ex filio ſpurio Nepos. ibid.*

Carolus Antonius Puteus, Rotæ Florentinæ Auditor, & Aduocatus Fiſci. 255

Carolus Balbus Abbas, Ioannis Franciſci ex filio Nepos. 333

Carolus V. Cæſar. 329. & 379

Carolus Emanuel Sabaudiæ Dux, & Pedemontium Princeps. 489

Carolus VII. Galliarum Rex, à Ioanna Lotaringa in regnum Galliæ reſtitutus. 470

Carolus Guiſius Cardinalis Rhemenſis Archipræſul. 501

Carolus Ruinus Regienſis, Iuris interpres. 306

Carrotus Caroli Magni Tribunus. 224

Au. Caſtellius Iuris prædiatorij ſcientiæ deditus. 31. *Iuris peritus. Voluſij auditor.* 36

Caſſiani. 23

Caſſianus Puteus, Senatus Taurinenſis Præſes. 255

C. Caſſius Longinus, Iuriſconſultus. Cos. Præfectus Syriæ 48. *Ad Puteolanarum ſeditionem comprimendam electus. In exilium actus, indè reuocatus. Alter ex Equeſtri ordine Pretor.* 48. & 49

Caſſius Schola Caſſianæ Princeps. 49

Caſſius Sabinus, Iuriſconſultus, Populorum Rector. 15

Caſtrum Faliſcorum oppidum. 230

Caſtrum Francum, Hetruriæ oppidum celebre. 348

Catalonia Tarraconenſis Hiſpaniæ pars. 195

Catania vrbs Siciliæ. 451

Catherina Alexandri Tartagni proauia. 258

Catherina Anguiſſola Placentina, vxor Philippi Caſoli Iuriſconſulti Regienſis. 211

Catherina ex Caua familia. 488

Catherina Ferdinandi Hiſpaniarum Regis filia, vxor Henrici VIII. Angliæ Regis. 336

Catherina Vdrici Zaſij filia. 317

Catinenſis vetus Academia in Sicilia. 496

M. Cato Cenſorinus, Iuris peritus. Portiæ familiæ Princeps, ex Tuſculano oriundus. Primò Priſcus dictus. Cur ſic appellatus. Cenſor. Sapiens cognominatus. 25

Cato Saccus Papienſis preceptor Iaſonis, Iuris interpres. 234

Catonorum Stemmata. 27

Caturcenſis Academia. 501

Cauſidici, qui dicti. 98

Sex. Cęcilius Africanus, Iuriſconſultus nobilis, ſuppar Saluij Iuliani. 59

Celeſtinus IV. Sum. Pontif. ex Caſtellionea familia. 220. & 407

Celſus Soccinus, Mariani filius, Iuris interpres. 341

Cepolę familię inſignia. 262

Cerbidius

Cerbidius Scæuola Iuriſconſultus. Iuliani diſcipulus, in conſilio M. Antonini Philoſophi, & Seueri Impp. Papinianiq; præceptor. Legum Coriphæus. 59. Eiuſq; memorabilis ſententia. 63
Cercinna inſula, & Ciuitas Africæ, adiacens ad Syrtes, aliâs, Cerauna dicta. 32
Ceruotiana gloſſa. 148
Ceruotus Accurſij filius. ibid.
Cæſar Auguſta in Regno Aragoniæ Academia. 501
Cæſar Borgia. 306
Cæſar Mazonius Ceſenuas. 427
Cæſarea Auguſta Celtiberorum vrbs. 381
Cæſ. una Flaminia vrbs clariſſima. 488
Chembrigia Angliæ Regis filia. 503
Cherea Caſſius Caligulam percuſſit. 48
Chriſtiani vulgò ab Ethnicis Impoſtores vocati. 70
Chriſtierna Regis Daniæ, ſeu Cimbricæ Cherſoneſi filia, & Caroli V. Cæſaris ex ſorore neptis, & vxor Franciſci Mariæ Mediolani Ducis. 346
Chriſtina Ioannis Sichardi mater. 260
Chriſtophorus Albericus Papienſis, Iuris interpres. 306. 320. & 332
Chriſtophorus Boncompagnus. 367
Chriſtophorus Butigella Papienſis, Iuris interpres. 323
Chriſtophorus Caſtellioneus. Ipſius, & Baldi Antagoniſtarum æmulatio. 203. Primi ad ſuum auditorium Auditores turpiter ſollicitaſſe dicuntur. ibid. Mediolanenſis. Subtilitatum Princeps dictus, & alter Scæuola vocatus. Comes Palatinus. Ioannis Galeatij Inſubrium Ducis Conſiliarius. 219
Chriſtophorus Nicellus Placentinus, Iuris interpres. Senator Ducis Sabaudiæ. 253
Chriſtophorus Vldarici Ducis Vuirtembergenſium filius. 261
Ciceronis villa Academia. 2
Cilianus Iuris peritus, & Interpres. 145
Cinus Sigisbuldus, ſeu Sinibaldus Piſtorienſis Ius Pontificium neglexit. 177
Cinus Thebaldus Piſtorienſis, Decretorum Doctor. 180
Ciuile Ius, licet Pontificio minùs dignũ, ipſo tamen vetuſtiùs. Quid ſit. Legi XII. Tab. derogauit. 5
Clara Caſia fœmina illuſtris. 365
Clamyde foris in bello vtebantur Romani. 18
Claudius Mariſcallus V. C. in Senatu Pariſienſi Conſiliarius Regius. 388
Claudius Saturninus, Iuriſconſultus, Prætor, vir ſingularis opinionis. 54
Claudius Scotus Pariſienſis Academiæ fundator. 500
Claudius Seiſſellus ab Aquis, Allobrox, Iuris interpres, Magiſter libellorum regis Galliæ. Epiſcopus Maſſilienſis. Archipræſul Taurinenſis, Græcarum litterarum peritus. Alter Eques, & Subalpinorum pro Duce Allobrogũ Præfectus. 311. & 333
Claudius Tryphoninus, Iuriſconſultus, Syriæ Præfectus. 14. Saluij Iuliani auditor. 67

Clemens

Clemens V. Sum. Pontif. 195. & 422
Clemens VI. Sum. Pontif. 198. Prius Cardinalis Gebennenſis Antipontifex creatus. 199
Clemens Monachus Pariſijs Academiam inſtituit. 500
Clementia filia Vldrici Zaſij. 317. Altera Caroli Ruini ſecundo loco vxor. 321
Clientes, qui dicantur. 98
Clodia Offilij vxor longæua, & fecunda. 37
Cobena à Iouio, qua appellatur. 499
Cocceius Nerua Pater, Iuriſperitus. Coſ. Filius verò Iuriſperitus. Nerua Imp. pater creditur. 46
M. Cocceius Nerua Triumuiratus tempore Coſ. ibid.
Codex Hermogenianus. 74
Cælius Sabinus, Iuriſconſultus, Coſ deſignatus ab Othone Imp. 50
Cognitio Libellorum. 11
Cognitores Libellorum. ibid.
Conimbrica Academia. 341
Collecta, quæ prius Iuris interpretibus pro lectionibus extraordinarijs nunc verò Bidellis datur, cur ſic vocata. 88
Collegij Regienſium prædia iniquè diſtracta. 495
Collegium tres faciunt. 93
Colonia Agrippinæ Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 497
Comes Aluanti ex filio nepos, Iuris interpres. 474
Comes Aluarotus. 475
Compluti Academia in Carpetanis Princeps. 382
Coccum quod dicatur. 118
Collecta, quæ pro rebus per as, & librum imponuntur. 88
Compoſtellana in regno Gallitiæ Academia obſcura. 502
Conciliatio legem verbis, non rebus imponit. 110
Conſilium, in quo cauſa ſeruorum à minoribus xx. annis manumittendorum tractabantur, quot Senatoribus, & quot Equitibus conſtabat. 53
Conſtabiles Ferrarienſes. 270
Conſtantia Maguntina prouinciæ Ciuitas. 445
Conſtantia pax. 225
Conſtantinopoli, quot Iura profitebantur. 493
Conſtantinus primus priuatorum libellis reſpondere noluit, ſed ad Magiſtratus, Senatum, & ad Populum tantùm. 12
Conſultationes quæ dicantur. 13
Contractus inanes iuramento iure confirmari, Martinus à Friderico Ænobarbo obtinuit. 125. 126
Coppenhagenſis, ſiue Hafnienſis in Dania Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 499
Corneliolus. 240
Cornelius Maximus, Iuriſconſultus. 35
Corneorum familia Peruſij nobiliſſima, vnde fluxerit. 240
Cornetum, olim Caſtrum Nouum in Graſuiſconis. 407
Corona Bona, filia Ludouici Cortuſij Iuriſconſulti Patauini. 218
Corradinus Ruinus, pater Caroli. 319
Corradus III. Imp. 404

Corteſius

Cortesius Mutinenſis, Iuris interpres. 319
Coſmus Contarenus Venetus. 473
Coſmus Florentiæ Princeps. 341
Coſmus Paſcttus Ferrarienſis, Iuris interpres. 270
Cozimirus rex Poloniæ. 499
Cracouienſis Academia in Polonia, quo tempore, & à quo inſtituta. 499
Cratinus Pandectarum conſarcinator. Vir Illuſtris, Comes Sacrarum Largitionum, Iuris peritus. Anteceſſor. 82
Cremona in poteſtate regis Gallorum redacta. 330
Cremenſes graui peſte precibus D. Pantaleonis liberati. 329
Creſconius Deus dedit Presbyter, Cardinalis. 403
Creualcor oppidum. 114
Cuculla olim caput tegebatur. 200
Cunius Flaminiæ oppidũ. 182 & 373
Curtij Mediolano, eiusq; agro, perpetuò exules, Ticinum conceſſore. Eorum familia Mediolani nobiliſſima. 268
Cynthius Aldobrandinus, Iuriſconſultus, Cardinalis. 391
Cyprianus Antiquus ennarator. 147

D

D*Amaſius Gloſſator.* 414 & 415
Daniel Scarameus Aſtenſis. 152
Decaproti, qui dicebantur, eorumq; officium. 93
Deciorum familiæ origo. 299
Decius pagus Mediolani, quem vulgò Dexium vocant. 299
Decreta, quæ dicantur. 71
Delphinatus Conſilium, poſteà Parlamentum dictum. 471
Delphinus in Gallia eſt titulus Primogeniti Regis. 354
Delphinus, in D. Vincentij memoriam, Oratorium bonis dotatum erexit. 470
Delphinatus, ſeù Prouincia. 501
Deſiderius Longobardorum Rex. 450
Dialecticè ignarus nec diſſiniendi, nec diuidendi rationem tenere poteſt. 105
Dictionarium, quod dicatur. 189
Didacus Couarunius à Leyna. Toletanus. In Bætica ſeù Granatæ Prætorio Ius dicens. D. Dominici Inſula Archipræſul. Totius Caſtellæ Præſes. 482
Didius Iulianus pronepos M. Saluij Iuliani, Imperator. 56
Diegus Mendocius Cæſaris Romæ Legatus. 344
Dietherus Iſemburgus Maguntij Archipræſul. 498
A Diſſinitione quod libet proſic ſcride-bet. 104
Dinus Roſſanius Mugellanus, Pontificiæ legis expers, eiusq; diſputatio. 183
Dionyſius Franciſcus Venetus. 473
Dionyſius Heracleotus Philoſophus, Zenonis Stoici auditor. 136
Diſcaltia gens Patauina. 396
Diſciplinæ tempore parantur, ſicut aliæ res, pecunia. 92
In Diſcipulos vitia cum diſciplina tranſeunt.

ſeunt. 115. Ipſorum, & præcepto-
rum qualitates. ibid.
Diſpoſitionum Scrinij Magiſter, Iuris
peritus. 10
Diſputationum libris, fori negotia con-
tinebantur, & apud Pontifices cu
ſtodiebantur. ibid.
Diuinationes, tanquam refugium miſe-
rorum, ſunt fugiendæ. 109
Diuiſio rectè facta, plurimum ad cogni-
tionem confert. 105
Doctoratus inſignia quot. 95
Doctor nullus cur hodie creatur, niſi à
Principe, aut ab eo, cui Princeps hoc
munus delegauerit. 8
Doctores noſtri temporis, loco Iuriſpe-
ritorum veterum ſucceſſere. 5. A quo
creentur. 8. & 94. Eorum immuni-
tas, tituli, honores, & priuilegia. 88
Olim Iudices, deindè Magiſtri dicti.
90. In ipſis creandis, quot requiran-
tur. 90. Et quæ ſolennitas ſeruetur.
91. Et quomodo examinari debeant.
93. & 94. Improbi, non Legum Do-
ctores, ſed dolores ſunt appellandi.
95. Habitus qualis. 116
Doctor eruditus, ſemper eſt eligendus.
236
Doctum non facit, qui eſt indoctus. 90
Docendi forma. 113. & 114
Dolana in Burgundia Academia. 501
Dominicales diſputationes. 413
D. Dominici Inſula Orbis noui præci-
pua. 484
Dominicus Albanus, Hieronymi filius.
376
Dominicus Calderinus. 271
Dominicus Canis. 466
Dominicus Ferretus, poſtea Æmilius
dictus. A ſecretis Cardinalis Sal-
uiati Florentini, Iuris interpres. A
ſecretis Leonis X. Sum. Pontificis.
Hiſpanorum captiuus. Inter centum
viros Senatus Pariſienſis adſcrip-
tus. Ciuis Florentinus Senator. 348
Dominicus à S. Geminiano, Epiſcopi
Mutinæ Vicarius. Cameræ Romæ
auditor. 441. & 450
Dominicus à Maſſa, Iuris interpres.
288
Dominicus Pinellus Genuenſis, Iuris
interpres. Vtriuſq; Signaturæ Refe-
rendarius. Expeditionum contradi-
ctarum litterarum Corrector. Fa-
bricæ D. Petri Deputatus. Indexq;
ordinarius. Vnus ex reformatoribus
tribunalium vrbis. Alexandri Ria-
rij Cardinalis Auditor in ciuilibus.
Commiſſarius Apoſtolicus. Firma-
nus Epiſcopus. Cameræ Apoſtolicæ
Clericus. Vicegerens Aloiſij Car-
dinalis Cornelij, S. R. Eccleſiæ Ca-
merarij. Aſſiſtens in Sacello. In Hi-
ſpania nuncius. Cardinalis. In Fla-
miniam Legatus, nec non & Claſſis
Pontificiæ. S. Mariæ maioris Archi-
presbyter. Peruſiæ, Vmbriæ Lega-
tus. 398
Dominicus de Ponte Venetus. 454
Dominicus Triuiſanus, Brixiæ Prætor.
267
Domitius Vlpianus, Prætorum Aſſeſ-
ſor, ac Præfecti Prætorio, demum
& ipſe Præfectus Prætorio. Chri-
ſtianorum inimicus. 70
Dorothea Campegia Ioannis filiæ,
& Thomæ

Digitized by Google

& Thomæ Theobaldi uxor. 294
Dorothæa Cortuſia Ludouici Iuriſconſulti Patauini filia illegitima. 218
Dorothæa Pariſetta. 359
Dorotheus vir illuſtris, Quæſtor Sacri Palatij, Iuris peritus. 82
Druzianus Gloſſator. 415
Duacenſis in Belgio Academia, à quo erecta. 499
Dupondij olim Legum Auditores, & cur ſic vocabantur. 84
Duuergier Collegium. 501

E

Egidius Albornutius Cordubenſis, Hiſpanus, Cardinalis, Collegij Hiſpanorum Bononiæ benemeritus. 314 382 & 495
Egidius Bellamera, Rotæ auditor, Epiſcopus Auenionenſis. 439
Egidius Bononienſis. 415 & 417
Egidius Boſſius, Senator Mediolani: 382
Egidius Calorinus, Sacerdos Patauinus. 462
Egidius Mandelbretus Cremonenſis, Iuris interpres. 184
Egidius Viterbienſis Cardinalis. 313
Eleonora Aragonenſis, Herculis Ateſtini vxor. 313
Eliſabetta Deta nobilis Florentina 391
Emanuel Chryſolora. 448
Emanuel Philibertus Allobrogum Dux. 374
Entius Friderici II. Cæſaris filius, à Bononienſibus captus. 169
Epidaurij, nunc Raguſæi dicti. 341
Epigenius Comes, & Magiſter memoriæ. 13
Epiſtolarum libris Iuriſperitorum reſponſa continebantur. Earum Scrinij Magiſter, Iuriſperitus, eiuſq; Officium. ibid.
Equeſtrem dignitatem, ob ſpectatam in populo virtutem, à Principe Collatam aduerſus aliorum ſententiam in liberos tranſire, Iaſon ſuſtinuit. 283
Erdfordienſis Academia. 360
Erphordiæ Gymnaſium inſtitutum. 439
Eua Florentij Heſleri mercatoris filia. 360
Eudoxius Iuris conſultus, Præfectus Prætorio. 79
Eugenia Gracilis, mater Papiniani Iuriſconſulti. 67
Eugenius III. Sum. Pontif. 404
Eugenius IV. Sum. Pontif. Sigiſmundũ Cæſarem coronat. 223
Eugenius Hermogenianus, Iuriſconſultus. 74
Euphorſtadienſis Academia in Thuringia, quo tempore, & à quo inſtituta. 497
Eugolſtadienſis Academia. 360
Exarchi Orientalium Principum, Rauennæ ſedem poſuere. 119

F

Fabianus de Monte S. Sauini, Aduocatus Conſiſtorialis. 325
Fabius Acorombonus Eugubinus, Iuris interpres, Vtriuſq; Signaturæ Referendarius. 340
Fabius Maximus à S. Vrbano, Legum

Collegij Doctorum Patauinorum auditor. 170
Fantinus Dandalus Venetus. 448
Fauſtus Soccinus, Mariani ex filio nepos. 341
Felina agri Regienſis caſtrum. 468
Felinus Sandæus Felinæ natus, Canonicus Ferrarienſis. Auditor in Curia Rom. 468
Feriæ Latinæ. 417
Ferrariæ Academia, quo tempore inſtituta. 216. 442. & 496. & à quo reſtaurata. ibid.
Ferretorum familia nobilis, ac à peruetuſta Rauenna originem trahens. 348
Feſtina Eugubij Caſtrum. 204
Ficum ſecare, Prouerbium. 278
Firmana Academia. 496
Firmum vrbs Piceni. 274
Fiſci Aduocatus. Eius Patronorum Priuilegium. 20 & 21
Flaminia, nunc Romandiola. 422
Flauus Senenſis. 362
Florentia Academia quo tempore inſtituta. 180. & 435
Florentius Iuriſconſultus. 63
Florianus à S. Petro, Petri Matheſilani diſcipulus. 221. 226
Felix IV. Sum. Pontif. prius Amadæus Sabaudiæ Dux. 453
Fontauilla villa agri Curuilionis. 471
Fori diſertiſſimi, & eloquentiſſimi, qui dicantur. 90
Formularium ab Irnerio compoſitum. 125
Fortunius Gorzias Hiſpanus Cantaber, Iuris interpres in regno Nauarræ in ſummo Regio auditorio Iudex. 314
Foſcarius Epiſcopus. 306
Franca Purpurata vxor Aymonis Crauetta. 373
Francfordienſis Academia in Marchia Brandemburgenſis, quo tempore, & à quo inſtituta. 498
Franciſca Bartoli filia, Guglielmi Celoli vxor. 194
Franciſca Pauli Caſtrenſis filia. 232
Franciſcus Accoltus Aretinus, patre Michaele genitus, omnium ſui temporis Iuriſconſultorum Princeps, non ſolum Latinis, ſed etiam græcis litteris imbutus. Iuris interpres. Subtilitatum Princeps, ac profeſſorum Maximus dictus. Doctrina, ſubtilitate, & conſcientia cæteros antecellens. Ingenio auſterus Eques. Celebs. In victu parcus. 249
Franciſcus Accurſij filius. 161. A Rege Angliæ in Gallias ductus, leges Toloſæ interpretaturus. 148. 153. & 154
Franciſcus Albergatus, aliàs Albergotius Aretinus. 202
Franciſcus Aleiatus, Epiſcopus, Datarius, & Cardinalis. 355
Franciſcus Aluaroti ex filio nepos, Iuris interpres. 243
Franciſcus Baldi filius. 206
Franciſcus Baroccius Pauli II. Sum. Pontif. ex ſorore nepos. 461
Franciſcus Bartholomæi Soccini ex filio nepos. 280
Franciſcus Beccius Caſali Senator. 292
Franciſcus Bellonus, Ducis Sabaudiæ Senator. 381

Franciſcus Bonacurſius Bartoli pater. 190. *Alter eiuſdem Bartoli filius*. 194

Franciſcus Boſſius. *Alter Iuriſconſultus*. 282

Franciſcus Bradiolus, Iuris Pontificij interpres. 258

Franciſcus de Breuio Venetus, Rotæ Auditor, & Epiſcopus Cenetenſis. 473

Franciſcus Capiliſtius, Io. Franciſci filius. 225

Franciſcus Carrarius Patauij Dominus. 202

Franciſcus Cini ex filio nepos. 180

Franciſcus, Cola dictus, pater Baldi Nouelli. 275. & 413

Franciſcus Coſcius Decanus Senenſis. 476

Franciſcus Curtius ſenior, Papienſis, Iuris interpres. Iaſonis æmulus. 268 *Iunior, Senioris ex ſorore nepos, Iuris interpres. Mantuæ appellationum iudex. Franciſci Gallorum regis Conſiliarius*. 331

Franciſcus Doctius. 444

Franciſcus Donatus, Venetorum Princeps. 351

Franciſcus Facius Patauinus, Selmatiæ plebis ſacerdos. 473

Franciſcus Fuſcarus, Venetorum Dux. 449

Franciſcus Ludouici Cortuſij Iuriſconſulti Patauini ex nepote pronepos. 219

Franciſcus Malchioſtrius Parmenſis, Iuris interpres. 287

Franciſcus Mantica, Iuris interpres. Rotæ auditor. Cardinalis. 393

Franciſcus Mediceus, Magnus Hetruriæ Dux. 394

Franciſcus Murcia. 229

Franciſcus Neuizanus, Ioannis filius, Iuriſconſultus. 532

Franciſcus Parmenſis, Iuris interpres. 320

Franciſcus Pepus, Iuris interpres. 305

Franciſcus Petrarcha. 178. *Eius conſilio, Bibliotheca in arce Ticinenſi à Galeacio instructa*. 210

Franciſcus Petrucius, Iuriſconſultus. 362

Franciſcus Philelphus. 271

Franciſcus Placentius Cremenſis, Iuris interpres. Lucæ Ius dicens. 243

Franciſcus Maria Plotus. 365

Franciſcus Porcellinus Patauinus, Iuris interpres. 233

Franciſcus à Prato Vetere, Florentinus. Ioannis ex filio nepos. 263

Franciſcus Ramponus. 177. *Imolæ præceptor*. 228

Franciſcus Roaldenſis, Iuris interpres. 387

Franciſcus Roſellus, Iuriſconſultus. 460. *Aretij gubernacula ſuſcipit*. *ibid*.

Franciſcus Sfondratus, Iuris interpres, Mediolani Senator. Valaſini Baro, & Orientalis Ripæ Larij Lacus Comes. Senarum moderator, ac pater dictus. In Germaniam Legatus Cardinalis. Cremonæ Epiſcopus. 335. *Alter Franciſcus Dux*. 246. 349

Franciſcus Sfortia, Mediolani Dux. 244. 268. 381. & 382

Franciſcus Simonis Florentinus egregius ſculptor. 261
Franciſcus Soderinus, Iuris interpres. Epiſcopus Valateranenſis, & Cardinalis. 301
Franciſcus Spinola Genuenſis, patriæ libertatis cupidus. 244
Franciſcus Tigrini filius, Piſanus. 172 Vir & doctrina, & vitæ ſanctitate inſignis. 172
Franciſcus Turcus, Iuris interpres. 339
Franciſcus Vbaldus Peruſinus Medicinæ, & artium Doctor, & Comes. 200
Franciſcus Veggius Papienſis, Iuris interpres. 366. 372. 386
Franciſcus Venerius, Venetorum Dux. 357
Franciſcus Vercellenſis. 415 & 418
Franciſcus Ximenes Archipræſul Toletanus. 501
Franciſcus Zabarella Patauinus, Florentiæ Archipræſul, indè Cardinalis. 443. Alter Franciſcus eius filius. 447
Fredus Malitius. 444
Friburgum Friſgoiæ oppidum. 316. & 360. Ibi Academia, à quo, & quo tempore fundata. 318. Briſgoie erecta. 498
Friderico Ænobarbo in Italiam venienti Dertonenſes, & Cremonenſes portas occluſerunt. Qui Longobardis, non amplius ſex menſibus imperauit. Nonnullaſq; leges in gratiam Martini conſtituit. Galliam Subalpinam ſubegit. 124
Fridericus II. Cæſar. Ænobarbi filius. 166. Bononienſibus grauiter infenſus. 169. Ab Innocentio IV. Sum. Pontif. regnis, & imperio priuatus. 409
Fridericus Arſendus Rainerij filius, Iuriſconſultus. 183
Fridericus Petrucius, Iuriſconſultus. 362. Senenſis 435. Ibiq; primus Ius Pontificium docuit. 435
Frumentariæ teſſeræ, quæ dicantur. 20
Fulgentius Afer Ruſpenſis Epiſcopus. 401
Fundi Cardinales Antipapam creant. 198
Fuſciana Tuſcij Fuſciani filia. 58
Furius Iuris prædiatorij ſcientia deditus. 31

G

Gabriel Capiliſtius. Io: Franciſci filius. Eques, Iuriſconſultus, Senator, Bononiæ Prætor. 225
Gabriel Oſelettus Mutinenſis, Iuriſconſultus, & Poeta. 187
Gabriel Paleotus, Iuris interpres, Auditor Romanæ Rotæ, Cardinalis. 326
Galeatius Vicecomes, Barnabæ frater. 202
Gallopreſſus Tarentinus, Azonis Bidellus. 142
Gallus Aquilius, Iuriſconſultus, Q. Mutij Auditor, Tribunus plebis, Iudex ſæpè à Prætoribus datus. 32
Garzias Hiſpanus. 419. & 426
Gaſpar Aremgherius, Clariſſimus Bononiæ profeſſor. 259

Digitized by Google

Gaſpar Calderinus. 434
Gaſpar Malmignatus, Londenaria oriundus. 340
Gaſpar Vrſatus, Iuris interpres, Patauinus. 390
Gaſpara Spinella Neapolitana, Nicolai filia. 199
S. Geminiani Caſtellum à Deſiderio Longobardorum Rege conditum, à Florentinis occupatum, nunc eorum agri pars. 450
Gemma liber, à quo compoſitus. 418
Genſericus Rex Vandalorum Romam diripuit. 99
Genuæ ſtatutum, nè ibi Legum Doctor Ius dicat. 145
Georgius Comes Montafiæ, & Tiliolarum Dominus. 332
Georgius Funx Conſtantienſis, Iuriſconſultus. 317
Georgius Lampognanus Mediolanenſis, Iuris interpres; Libertatis Aſſertor, & Democratiæ ſtudioſus. 243
Georgius Mandellus medicus. 377
Georgius Natta, Iuriſconſultus, ciuis Aſtenſis. 292. & 468
Giorgius Triulus. 466
Giorgius Sicardus. 360
Geraldus Cacapiſti Mediolanenſis, in Feudis clarus. 124
Geraldus Mulertus, Caroli V. Cæſaris Conſiliarius. 156. & 363
Geraldus à Ripa, Io. Franciſci filius. 335
Geraldus Sabinenſis Epiſcopus. 425
Germanorum Collegium Romæ inſtitutum. 368
Gilibertus. 414
Giliola Franciſci II. Carrarij filia, vxor Nicolai Ateſtini. 443
Giliolus Cauitellius Cremonenſis, Iuris interpres. 277
Gilius filius Pauli Caſtrenſis. 231
Ginus Caponius Piſarum vrbem in Florentinorum poteſtatem redegit. 120
Glaſconienſis in Scotia Academia. 503
Gloſſa, quid ſignificet. 120
Gofredus Montafiæ Dominus. 332
Gofredus Tranenſis, Sum. Pontif. Subdiaconus, & Capellanus Forentium. 416
Gorgias Leontinus auream, ſolidamq; ſtatuam ſibi primùm Delphis in templo dicauit. 2
Goſia familia Bononienſis nobilis, ob Gibellinorum factiones, patria expulſa. 123
Goſiani, qui dicti. ibid.
Gothi Italia à Narſete Iuſtiniani Duce expulſi; Eorum Reges Rauennæ ſedem poſuere. 119
Gottifredus Balbus Emanuelis Philiberti Ducis Sabaudiæ Senator. 333
Gozadinorum familia nobilis Bononienſis. 338
Granata olim Betica dicta. 502
Granatenſis in Betica Academia. ibid.
Gratianopoli Curiæ inſtitutio, atq; auctoritas. 471
Gratianus Decreti Compilator. Gente Hetruſcus. Patria Cluſinus, & D. Benedicti Claſſenſis monachus. Cluſinæ Eccleſiæ Præfectus. Magiſter vocatus. 403. & 418
Gratxis Stiriæ Oppidum. 368

Græco-

Grecorum Collegium Romæ inſtitutum. 368
Gregorianus Codex. 75
D. Gregorius Nazianzenus, quo loci Rhetoricam addiſcit. 493
Gregorius IX. patria Anagninus ex familia Comitum. 414
Gregorius X. Sum. Pontif. 420
Gregorius XI. Sum. Pontif. 202. Auenione Romam ſedem tranſtulit. 198 & 438
Gregorius XIII. Sum. Pontif. 368. & 387
Gregorius presbyter. 403
Gregorius Præfectus Prætorio ſub Conſtantino. Alias V.C. Præfectus Annonæ. Africæ Proconſul. Comes rerum priuatarum. Codici Gregoriani compilator. 75
Griſualdenſis in Pomeriana Academia, quo tempore, & à quo inſtituta. 498
Gualterius Curtius Mediolani Prætor. 268
Guandulfus gloſſator. 415
Guido Baiſius Regienſis, Archidiaconus Bononiæ. Sum. Pontificis Capellanus, ac litterarum contradictarũ Auditor. Alter Regij Epiſcopus. Poſtea Concordienſis, ſeu Sirmienſis. 425 426
Guido Caualcans. 178
Guido Monfeltrius. 421
Guido Panzirolus, Iuris interpres. 358 & 366
Guido Papa. Allobrox. Aduocatus. Curiæ Delphinatus Senator. 470
Guido Rolandi à Platiola filius. 170
Guido Roſellus. 460
Guido Suzarius, cur ſic dictus. Alij eum Mutinenſem, alij Cremonẽſem dicunt. Regij Ius publicè docuit. Philoſophus. 159
Gulielmus Accurſij filius. 149
Gulielmus Cortuſius Ludouici Iuriſconſulti Patauini ex filio nepos. 219
Gulielmus à Cunio. 181
Gulielmus Droteta. 157
Gulielmus Durantus; eius aureum Speculum. 421. Duranti filius, ex Duranda familia, & matre Balba natus. Puſmoyſſonius, ſeu à Monte Peſſulano oriundus. In Rom. Curia cauſarum Auditor, D. Petri patrimonio præfuit. Flaminiæ Comes Pontificis Quæſtor. Epiſcopus Mimatenſis. Cartonenſis Decanus. Pontificis Legatus. ibid.
Gulielmus de Monte Landuno. 433. & 435
Gulielmus Naſo. 415
Gulielmus Pontanus Peruſinus, Iuris interpres. 337
Gymnaſium Bononiæ Theodoſij minoris priuilegio quo anno inſtitutum. 123
Florentinum. 180. 435. Mutinenſe. 134. Patauinum. 169 Peruſinum. 178. 496. Piſanum. 172. 190. & 496

H

Hafnienſis, ſeu Coppenhagenſis in Dania Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 499
Halberſtadium Saxoniæ opulentiſſima Ciuitas, & amœniſſima, & ab Henrico

rico

rico Caeſare Bauaro regijs cenſibus locupletata. 411
Hedimundus Canturienſis Epiſcopus, miraculis clarus, inter Diuos relatus. 411
Heduigis Polinorum Regina, Collegij Lituanorum conditrix. 497.499
Heidelbelgenſis Academia in Germania in Comitatu Palatino Rheni, quo tempore, & à quo inſtituta. 497
Helena Gentilis, vxor Io: Franciſci à Ripa. 335
Helorus Cancieti filius. 162
Henricus Caeſar, Friderici minoris pater. 141.142
Henricus Cardinalis Hoſtienſis. In Secuſij Subalpinorum nobili pago natus. Iuriſutriuſq; Monarcha, & Subalpinæ regionis ſplendor, ac perpetuum decus. Ebrudunenſis Archipræſul creatus. Legatus Bononiæ; Æquitatis amator. 419
Henricus III. à fratre Iacobo Clemente ex familia Dominicanorum interfectus. 388
Henricus VII. Patauij imperium affectat. 169
Henricus Borbonius Nauarræ Rex. 388
Henriotus Natta à conſilijs Ioannis Marchionis Montisferrati. Iuriſconſultus. Tongi caſtri Dominus. 252
Herbipolenſis Uuirizburgenſis Academia in Francia Orientali, quo tempore, & à quo inſtituta. 497
Hercules Ferrariæ Dux. 251.470.& 474
Hercules Riminaldus Iacopini filius. 271
Hermes Sfortia Ludouici frater. 282
Hermicus Luſitanus. 473
Herrenius Modeſtinus Iuriſconſultus, Dalmatiæ Præſes. 15. In Alexandri conſilio fuit. 71
Hectorus Scotus Pariſienſis Academiæ fundator. 500
Hieronymus Acorumbonus Eugubinus eximius Medicus. 371
Hieronymus Albanus Bergomenſis, Reip. Venetæ Collateralis generalis, Iuriſconſultus, Cardinalis. 376
Hieronymus Butigella, Iuris interpres. 204.306.& 320. Gratianopoli Senator. Diris damnatus. 323
Hieronymus Cagnolus Vercellenſis, Iuris interpres, Sabaudiæ Ducis Senator, & Eques. 356
Hieronymus Cepolla Bartholomæi filius. 262
Hieronymus Curtius Franciſci filius, Iuriſconſultus. 332
Hieronymus Dettus Florentinus, Iuris interpres. 339
Hieronymus Encararius. 367
Hieronymus Federicus Marturanæ Epiſcopus, in criminalibus Cameræ Auditor. 368
Hieronymus Gygas Rauennas. 367
Hieronymus Iuſtinianus. 306
Hieronymus Iuſtus Patauinus. 482
Hieronymus Maluoltus Senenſis, Iuris interpres. 362
Hieronymus Pariſetus Regienſis, Iuris Pontificij interpres. 486
Hieronymus à Prato Vetere, Florentinus, ex filio nepos Ioannis Politiani, litterarum peritiſſimus. 263

Hieronymus Prior S. Mariæ de Porcilijs. 447
Hieronymus Priuidellus Regienſis, Iuris interpres. 335. & 336
Hieronymus à Ruuere, Taurini Archipræſul, & Cardinalis. 489
Hieronymus Torniellus Nouarienſis, Iuris interpres. Ducis Sabaudiæ Senator. 365. & 386
Hieronymus Tortus, Iuris interpres. 245. & 255
Hippolitus Aldobrandinus, Iuriſconſultus. Romanæ Curiæ auditor. Cardinalis, poſtremò Pontifex, Clemens VIII. dictus. 391
Hippolitus Marſilius Bononienſis, Felini Sandei diſcipulus. Vicarius Ducis Mediolani, & Vallis Luganæ Præfectus, ſeù Capitaneus. 251
Hippolitus Riminaldus, Io. Mariæ Iuriſconſulti ex filio nepos, Iuris interpres. 271
Hiſpalenſis vetus Academia Baticæ prouinciæ. 502
Hiſpanorum Collegium à Cardinali Egidio Bononiæ inſtitutum. 314. 382. & 495
Homobonus Hoſtienſis, Iuris interpres. 143
Honofrius ex Cepola familia inter Diuos relatus. 263
Honorius I. Sum. Pontif. quo anno ſedere cœpit. Linguarum peritia celebris Cantabrigiæ eruditus. 493
Honorius III. Sum. Pontif. 407. & 414
Honorius, ſe etiam ſeruorum Libellos ſupplices admiſſuros ſtatuit. 13
Hoſpertus Cremonenſis, primus Perusij docuiſſe fertur. 496
Hoſtienſis Cardinalis vnus ex ſeptem Cardinalibus Epiſcopis. Solus Palij ornamento vtitur, & Pontificem coronat, Cæſaremq; vngit. 420
Hugutio, ſeù Hugo Vercellenſis. Ferrariæ Epiſcopus. 406

I

Iacius Pariſienſis Archidiaconus. 339
Iacobellus, & Petrus Paulus fratres Sculptores eximij. 439
Iacobetta vxor Ioannis Neuizani. 332
Iacobus, Iuris interpres. Antiquus gloſſator Bononienſis, & cur ſic dictus. 129
Iacobus V. Plumbini Dominus. 372
Iacobus Albanus, Fauentinus Epiſcopus. 414
Iacobus de Albenga, Epiſcopus Fauentinus. 415
Iacobus Alamanus. 482
Iacobus Aluaroti filius, Iuris interpres. Florentiæ, & Senis Iudicis quæſtionum officio functus. Alter eiuſdem ex nepote pronepos. 252
Iacobus Aluarotus iunior, Florentiæ Prætor, Ferrariæq; Conſiliarius Iuſtitiæ, Mutinæ Præfectus, & Ducis Ferrariæ à ſecretis. 474
Iacobus Ardicioni filius de Broillo Veronenſis. 152
Iacobus de Arena Parmenſis. 168
Iacobus Balduini Bononienſis; Ingratus erga Patriam, & præceptorem. Decurio

Decurio Bononiæ, Genuæ Prætor. 144
Iacobus à Beluiſio, Aquenſis. 175
Iacobus Butrigarius. 276
Iacobus Caldarinus. 434
Iacobus Canonicus S. Ioannis in Monte 415. Bononienſis. 426
Iacobus à Caſtello, Sacerdos Bononienſis, & eximius Iuriſconſultus. 431
Iacobus Clemens frater ex familia Dominicanorum Rege Francorum interfecit. 388
Iacobus Columbinus Regienſis, Feudorum gloſſator. 151
Iacobus Cuiacus Tholoſas, Iuris interpres. 387. De Iure Ciuili optimè meritus. ibid.
Iacobus Iſolanus Bononienſis, Iuris interpres, Eques, & demum Cardinalis. 227
Iacobus Lanfrani Venetus Sculptor egregius. 434
Iacobus Leoniſſa Patauinus, Canonicus, Romandiolæ Præfectus, Quæſtor, mox Capellanus Sum. Pontificis. 465
Iacobus Mandellus, patricius Aſtenſis ex Monteferrato, Iuris interpres. 377
Iacobus Menochius Papienſis, Iuris interpres. Mediolani Senator. ibidem Magiſtratus inferioris Præſes. 394
Iacobus Middendorpius. 493
Iacobus Nauarrius, Legum profeſſor. 349
Iacobus Paliarenſis primus Ius Ciuile Senis docuit, eiuſq; præcipua laus. 435
Iacobus Pauinus. 472
Iacobus Pepulus, Thadæi filius, Bononiæ Princeps. Proditionis inſimulatus, in Cremonæ arce cuſtodiæ traditus. 114
Iacobus Pigna, Iuris Pontificij interpres. 217
Iacobus Puteus Alexandrinus, Iuriſconſultus, præceptor Iaſonis. 234
Alter Simonis filius, Iuris interpres. alter Cardinalis. 255
Iacobus à Rauennis, Iuris doctiſſimus. 148. & 153
Iacobus Rebuffus, Iuris interpres. 331. & 471
Iacobus Roſellus, Ceſennæ Prætor. 232
Iacobus Sadolettus, Epiſcopus Carpentoractenſis, ac Cardinalis. 288
Iacobus Salicetus, Iuriſconſultus. 217
Iacobus Antonius Stennus Patauinus. 421
Iacobus Tortus Papienſis, Iuris interpres. 257
Iacobus Zoccus Ferrarienſis. 454. An D. Ambroſij Mediolani Præpoſitus. Mox Alexandriæ Epiſcopus. 454
Iacobus Zorla. 330
Iacobinus à S. Georgio Taurinenſis, Iuris interpres. 311. & 333
Iacobinus Riminaldus, Iuris interpres, & Aduocatus, vita ſplendidus, integritate, & religione clarus. 270
Iaſon Maynus Mediolanenſis ex concubina natus, Iuris interpres. Primus mille aureis ad legendum conductus. Equeſtri, Palatinaq; dignitate honeſtatus, Cæſariſq; patricius. Mediolani Senator, Ducisq; patricius, Pipera Caſtello donatus, ſed poſtea priuatus. Ducis Mediolani

Digitized by Google

Conſiliarius. 381
Iauolenus Iuriſconſultus, præceptor Saluij Iuliani Iuriſconſulti, & Aphricæ Proconſulis, necnon & Syriæ Præſidis Aſſeſſor. 51
Ilerdenſis vetus Academia in regno Aragoniæ. 502
Imola Oppidum, olim forum Cornelij dictum. 258. Ab Antiocho Narſetis Præfecto ſolo æquatum, poſtea à Cleopha Longobardorum rege inſtauratum, cui Imolæ appellatum. 228
Imperator in Iure Canonico, & in Theologia Doctorem non creat. 95
Ingolſtadienſis Academia in Ducatu Megapolitano, quo tempore inſtituta. 498
Innocentius II. Sum. Pontif. 100
Innocentius IV. Sum. Pontif. Prius Sinibaldus vocatus. Genuenſis ex Fliſca familia, & Lauaniæ Comitibus. Cardinalis S. Laurentij in Lucina. Fridericum II. regnis, imperioq; priuat. Veritatis pater, & Organum dictus. Magnæ auctoritatis, eiusq; fides. 469. Academiam Romæ intermiſſam inſtaurauit. 495
Innocentius VIII. Sum. Pontif. 469. & 475
Innocentius Hoſtienſis. 415
Innocentius, ſeu, vt alij, Ioannes Regienſis. 436
Inſignibus illicitis vtens, falſi puniri poteſt. 119
Inſula aurea. 422
Intellectus qui ratiocinatur, idem ſemper non eſt, Baldi dictum. 204
Interpretatio dicitur congrua verbi, & orationis obſcuræ expoſitio. 104. Nullaq; eſt certior, quàm quæ ex ratione legis elicitur. ibid.
Intronatorum Academiæ origo. 362
Inuidia ſemper illuſtres viros inſectatur. 173
Ioachinus Zaſius à ſecretis Ducis Sabaudiæ. Ferdinandi Cæſaris Conſiliarius. Filius Vdalrici Zaſij. 317
Ioanna Cini filia, Schiattæ Lanfranchi vxor. 180
Ioanna Gallorum Regina, Collegij Nauarræ conditrix. 500
Ioanna Lotaringa Anglos ex Gallijs eiecit, & Carolum VII. in regnum reſtituit. 470
Ioanna Nicella Placentina, Ioannis filia, vxor Raphaelis Fulgoſij. 223
Ioannes xxij. Aquitanus Cantuarienſis, Sum. Pontif. 501. Vbi ortus. ibid.
Ioannes xxiij. Sum. Pontif. Prius Balthaſar Coſſius, Priuatus. 445
Ioannes Mediolani Archipræſul. 214
Ioannes Prior Cœnobij S. Benedicti. 447
Ioannes Iuris Tractatus in Compendium redegit. 158. Martini aduerſarius. 124
Io. Alouiſius Plotus. 365
Io. Andreas Mantuæ medicus. 352
Io. Angelus Papius Salernitanus, Vir eloquentiſſimus, Iuris interpres. 342
Io. Annibal de Canonicis Bononienſis, iuris interpres. 322
Io. Antonius Fliſcus Genuenſis patriæ libertatem reſtituit. 224
Io. Antonius à S. Georgio Placentinus, patritius Mediolanenſis. D. Ambroſij

Medio-

Mediolani Præpoſitus. Auditor Sacri Palatij, ſeù Rotæ, Referendarius Apoſtolicus, mox Epiſcopus Alexandriæ, vulgò Præpoſitus Alexandrinus dictus, demum Cardinalis. 475
Io: Antonius Rubeus Alexandrinus, Iuris interpres. Ducis Sabaudiæ Senator. Palatina, & Equeſtri dignitate honeſtatus. 340. & 347
Io: Baptiſta Albanus, Hieronymi filius. 377
Io:Baptiſta Alfanus Peruſinus, Iuriſconſultus, Bartoli gener. 194
Io:Baptiſta Balbus, apud Carolum V. Cæſarem Legatus. 333
Io. Baptiſta à S. Blaſio Patauinus, Doctorum Catalogum recenſuit. 3. Iuris interpres. Aſſeſſor Prætoris Brixiæ. 266
Io:Baptiſta Brunus, filius Alberti, Iureconſultus. 318
Io: Baptiſta Cacialupus à S. Seuerino, Iuris interpres. Primus aduocatus in Curia Rom. 264
Io: Baptiſta Cancellarius Piſtorienſis, Iuris interpres. 302
Io:Baptiſta Cicala Genuenſis, in Ciuilibus Cameræ Auditor. Cardinalis S. Clementis. 368
Io:Baptiſta Fabalius. 320
Io:Baptiſta Ferretus. 482
Io: Baptiſta Germonius. 488
Io: Baptiſta Natta, Iuriſconſultus. 292
Io: Baptiſta Pallauicinus Genuenſis, Protonotarius. Cardinalis Cauallianenſis. 306
Io: Baptiſta Panzirolus, Iuriſconſultus, Tergeſti, & Corrigij Prætor. 358
Io: Baptiſta Roſellus. 462
Io: Baptiſta Sanctus, Iuris interpres. 339
Io:Baptiſta Sfondratus, Iuriſconſultus, Ludouici Mauri Mediolani Ducis Senator. 315
Io:Baptiſta Sylnaticus Patauinus, Feudorum publicus interpres. 398
Io:Baptiſta Tornielus, Iuris interpres. 366
Io:Baptiſta Tranſalgardus, Epiſcopus Patauinus. 169
Ioannes Bernardi Oricellarius pro Florentinis apud Venetos Orator. 303
Io: Chriſtophorus Portius Papienſis, Raphaelis Cumani auditor, Iuris interpres. 245
Io: Franciſcus Balbus Auillianenſis, Iuriſconſultus, Caroli Ducis Allobrogum Senator. 333
Io: Franciſcus Bebius Regienſis. 482
Io:Franciſcus Burla Placentinus, Iuris interpres, ad Carolum V. Legatus. 325
Io: Franciſcus Capiliſtius. 222. Iuris interpres. Iacobi Saliceti, Raphaelis Fulgoſij, & Pauli Caſtrenſis concurrens. Ad Synodum Baſilienſem primò pro Venetis, deinde pro Eugenio IV. Sum. Pontif. Legatus miſſus. A Sigiſmundo Cæſare Eques, & Comes creatus, amplis Priuilegijs honeſtatus. A Venetis ad Ludouicum Mediolani Principem Orator miſſus. Poeta. 225
Io:Franciſcus Pauinus. 433. Theolo-

Yyy 2 gus,

gus, Canonicus Patauinus, Romæ Cauſarum Auditor. 472

Io:Franciſcus Purpuratu, Iuriſconſultus. 333

Io:Franciſcus à Ripa, Papienſis, Iuris interpres, Conſiliarius Ducis Mediolani. 334

Io:Franciſcus Seuerinus. 282

Io: Franciſcus Crauetta. 374

Io: Iacobus Triultius Gallorum fautor. 286

Io: Ludouicus Lambertacius Patauinus, eloquentia inſignis. 212

Io:Ludouicus Nicellus Placentinus, Iuris interpres. 254

Io: Maria de Monte S. Sauini, poſtea Iulius III. Sum. Pontif. 325.342

Io: Maria Riminaldus, Ferrarienſis, Iuris interpres. Aduocatus eximius 269. & 313. Alter ob robur, & armorum peritiam Equeſtri dignitate honeſtatus. 271

Io: Petrus Butigella Papienſis, Iuris interpres. 323

Io:Petrus Ferrarius Papienſis, Auguſtini filius. 213

Ioannes Vldricus Zaſius, Vldrici filius, Iuris interpres. 317

Ioannes Acetus Eques, Senarum Prætor. 274

Ioannes de Albenga, Hoſtienſis præceptor. 415

Ioannes Alciatus Andreæ pater, pecunioſus, Mediolani negotiator. 353

Ioannes Aldobrandinus, Iuriſconſultus, Rota Rom. auditor, Cardinalis. 391

Ioannes Andrea, curſic vocatus, Bononiæ Epiſcopi à ſecretis. Tuba, & pater Iuris Canonici dictus. 429

Ioannes Anguiſſolus Cæſennas. 165. & 427

Ioannes Bartoli cognatus, ab eodem Doctoratus inſignijs honoratus. 194

Ioannes Bentiuolus Bononiæ Dominus. 442

Ioannes Bertachinus Firmanus. 274. & 461 Senarum Prætoris Aſſeſſor, & Compater. Tolentini Prætor. Muſarum non expers, Cæſennæ vectigalium controuerſijs decidendis Præfectus. Florentiæ Præfecti, & Capitanei Aſſeſſor. Latrunculator in Vrbis Capitolio Phani fortunæ Ius dicens. Aduocatus Conſiſtorialis. 274

Ioannes de Blanaſco Heduus, ſeu Burgundus, nobilis, ſubtiliſq; Interpres, Philoſophus. 157

Ioannes Bocatius. 178

Ioannes Boſſianus Cremonenſis, in Dialectica, Philoſophiaq; eruditiſſimus. Iuris Lucerna, ſeu Speculum mundi dictus. Summam edidit. 137

Ioannes Budemburch, ciuis Maguntinus. 498

Ioannes Calderinus. 432. Bononienſis. Clementis VI. Sum. Pontif. Conſiliarius. 433

Ioannes Campegius Bononienſis, Iuris interpres. 282.293.306

Ioannes à Canibus Patauinus, Poeta, Orator, Comes Palatinus. 463

Ioannes Caſtellioneus, Epiſcopus Vicentiæ. 220

Ioannes Corraſius, Tholoſas, Iuris inter-

interpres, Senator, in prauam religionem lapſus. 380
Ioannes Cortuſius Ludouici Iuriſconſulti Patauini filius. 219. Alter ex nepote pronepos. 219
Ioannes Crauetta, eximius Iuriſconſultus, Genoſtiæ Dominus. 373
Ioannes Crottus ex Monteferrato, Iuris interpres. 320. 322. & 348
Ioannes de Deo Hiſpanus, Canonicusq; Vlyſſiponenſis, vir Summæ Sanctitatis. 150. 151. & 427
Ioannes Faber à monte Dulſi Burdegalenſis, ex Prouincia Aquitana Angolimenſis, ſeu Eugoliſmæ Diæceſis, cur Faber dictus. Iuris interpres ſubtilis. 182
Ioannes Fantucius Bononienſis. 439
Ioannes Faſolus Piſanus, Archiepiſcopus Ebrodunenſis. 153. 383
Ioannes Ficardus Francofurtuenſis, Doctorum vitas compoſuit. 3. 379
Ioannes Franlucius Bononienſis. 435
Ioannes Galenſis Volaterranus. 414
Ioannes Garzo Venetus. 448
Ioannes à S. Georgio Bononienſis. 431 435
Ioannes ab Imola, Iuris interpres. Cenſor grauis Bartoli. 218
Ioannes Kmappus Germanus, Iuris interpres. 316
Ioannes Lombardus Roſellus, ſacris initiatus. 460
Ioannes Lucas Pontremolenſis, Iuris interpres, Epiſcopus Regij Lepidi. 270
Ioannes Manlius, Iuriſconſultus, à conſilijs Maximiliani Cæſaris. 361
Ioannes Mediceus Cardinalis, poſteà Leo X. Sum. Pontif. 305
Ioannes Metellus Sequanus. 383
Ioannes Monachus Ciſtercienſis, genere Heduus, ſeu Picardus Cardinalis. 426
Ioannes à Monte Sperello, Petrucij filius, Ioannis Baptiſtæ Caccialupi præceptor, nec non, & Ludouici Pontani, & Philippi Cornei: Ordinis Iuris conſultorum Peruſinorum Princeps. 234
Ioannes Neuizanus Aſtenſis. Celebs. Iuriſconſultus. 332
Ioannes Pepulus Thadæi filius, Bononiæ Princeps. 114
Ioannes Petrinus Lerma. 330
Ioannes Picolomineus Senarum Præſul, Cardinalis. 339
Ioannes Plateus Bononienſis, Iuris interpres. 273
Ioannes Pleo Ariminenſis. 177
Ioannes Plotus, Eccleſiæ Nouarienſis Archidiaconus. 365
Ioannes Portus Vicentinus, Iuris interpres. 235
Ioannes à Prato Vetere Florentinus, Iuris interpres. Alter ex filio nepos ſacris initiatus. 263
Ioannes Pyrrhus Angelũ inter Triumuiros Iuris Prudentia cum Bartolo, & Paulo Caſtrenſi connumerauit. 207. & 231
Ioannes Riccius, Iuriſconſultus. 208
Ioannes Rubeus Remolinus, Cardinalis. 306
Ioannes Sadoletus Mutinenſis, Iuris interpres. Vir ſingularis memoriæ. 288

Ioannes

Ioannes Semeca Teutonicus, Azonis diſcipulus. Prædicatorum religionē ingreſſus. Præpoſitus S. Stephani Halberſtadenſis. 411
Ioannes Sicardus, Iuris interpres, Norimbergenſium aduocatus, & Caroli V. aſſeſſor. Vldrici Ducis, & Chriſtophori eius filij à Conſilijs. 360
Ioannes à Turre cremata, ordinis Prædicatorum, Theologus, Cardinalis, Epiſcopus Sabinenſis. 463
Ioannes Vaſconus à Floriano, Iuris interpres. 247
Ioannes Vbaldinus Abbas. 447
Ioannes Vicecomes Bononiam à Pepulis ducentis millibus aureorum florenorum emit. 214
Ioannes Verzeleſcus Patauinus. 448
Ioannes Victor Soderinus, Iuris interpres. 305
Ioannes Zanetinus Bononienſis. 447
Ioannina Bentia, Aymonis Craueta mater. 373
Iordonus Vrſinus Cardinalis, Nicolai Spinelli Neapolitani ex filia nepos. 199
Ipho, aliàs, Iuo Britanus, Iuriſconſultus, inter Diuos relatus Trecorenſis Antiſtitis Vicarius. Erga pauperes miſericors. Miraculis clarus. 162
Irnerius Bononiæ Iuris interpres, Gloſſator, eiuſq; ingenij felicitas, & diligentia. Lumen Legum vocatus. 101. & 120. Mediolanenſis, ſeu Germanus. Artium interpres. Vulgò Guarnerius dictus. 120. Eiuſq; error. ibid. Formularium compoſuit. 123. In Dialectica verſatus, ac in naturalibus doctus, eiuſq; mors. ibid.
Iſabella filia Alberti Brumi, uxor Antonij Cabelleti 388
Iſidorus Hiſpalenſis Antiſtes. 402
Iſidorus à Roſata. Bergomenſis Epiſcopus. 452
Iuuentius Celſus pater, Iuriſconſultus, contra Domitianum coniurat, Traiano carus. Illi ſtatua erecta. Prætor. Filius Iuriſperitus, cur adoleſcens cognominatus. Bis Coſ. Scrinij Libellorum Antonini Pij Imp. promagiſter, ſeu proximus. 52. & 53
Iucunda uxor Leontij. 80
Iudices Pedanei Iuriſperiti, eorumq; officium, & cur ita, unde ſic dicti. 16
Iulia Caroli Ruini filia, uxor Io: Baptiſtæ Fabalij 320
Iulius Aluarotus Patauij Canonicus, ac in Francia Abbas. 475
Iulius Cæſar, Petri Philippi Cornei filius. 242
C. Iulius Cæſar Pariſium ampliauit. 500
Iulius Clarus Alexandrinus, Mediolani Senator, Præſes quæſtionum extraordinariarum. Præfectus annonæ. Curator Aquarum. Regentis titulo in Hiſpania honeſtatus. 375
Iulius Paulus Præfectus Prætorio Alexandri Imp. Et priùs Magiſter Libellorum. Legum Coriphæus. Papiniani Præfecti Prætorio Aſſeſſor. Iuriſconſultus Patauinus. Primò Aduocatus Romæ apud Prætorem, mox Scrinij Memoriæ Magiſter, deindè Præfectus Prætorio. 71

Iulius

Iulius Salernus Tiernensis Iuris interpres. 386
Iulius Scarlatinus, Iuriſconſultus. 321
Iulius Zobolus Regienſis. 319
M. Iunius Brutus, Iuriſperitus, Prætor. 27
Iunius Mauritianus, Iuriſconſultus. 61
Iuo genere Gallus, Canonicis à D. Auguſtino inſtitutis Præfectus, poſtea Carnutenſium Antiſtes. 402
Iura interpretandi modus, ac genus. 84. & 85. illis vacare vſq; ad xxv. annum quiſq; poterat. 493
Iuriſconſulti quando reſponſa à ſe edita ſignare cœperint. 8
Iuriſconſultorum reſponſa antiquitus non ſignabantur. 7
Iuris interpretes quibus in locis, & quo ordine docebant. 24. 83. 86. & 493. Et an Salarium habuerint. ibid. eorumq; immunitates, honores, tituli, & priuilegia. 88. Singuli quadriennio totum iuris corpus abſoluebant, & ſingulis diebus bis docebant. 4. Quid in legum interpretatione obſeruare ſoleant. ibid. Et quot in qualibet Academia Iura explicabant. 85
Iuris peritorum origo. 5. Auctoritas ibid. & 9. Principis conſilia erant. 13. & à reſponſis eorum nemini recedere audebat, & eorum reſponſa à populo obſeruata ex conſuetudine vim legis obtinebant. 5. ibidq; volum nu. 8. Pedanei, olim Iudices inde Magiſtri. 84
Iuris Prudentia, vnde dicatur, & cur ſic dicta. 6
Ius Ciuile, licet Pontifices ... Augusti ipſo tamen vetuſtius. 3. Quid ſit. 5. Legi xij. Tab. derogauit. 6
Iuſtiniani noui Legum Auditores à Iuſtiniano vocantur. 84
Iuſtum eſt id, quod cuiq; ſuo tempore expedit, dictum Baldi. 204

L

Labeones, cur ſic dicti. 44. & 45
Ladislaus Polonorum Rex. 460
Lambertia Cini filia. 180
Lambertinus Ramponus Bononienſis, Patronus cauſarum. 177
Lancellotus Decius, Iuris interpres. 276 & 299
Lancellotus Galiauola Papienſis, Iuris interpres. 344
Lancellotus Politius Senenſis, Iuris interpres. 343. D. Dominici religionem ingreſſus; Ambroſius Catherinus dictus. Epiſcopus. inde Archiepiſcopus Conſentinus. 343
Lancinotus Curtius, vir nobilis Mediolanenſis, ad reprimendam adulſariorum audaciam Dux electus. 268
Landuccia vxor Baldi. 201
Lanfranchinus Tranenſis. 416
Lanfrancus de Oriano. 455
Lappus Tuctus Podicbonizus Florentinus, è monte S. Miniati Abbas. Alter Caſtellioneus, Patricius Florentinus, Aduocatus Conſiſtorialis. 436
Laterculum minus quas dignitates continebat. Quas verò Laterculum maius. 10. & 11
Laura Armingheria. 338
Laurentius gloſſator. 406. & 414

Lauren-

Laurentius Balbus, Vernoni Dominus, ex filio nepos Io: Franciſci. 333
Laurentius Campegius, Iuris interpres. Rotæ Pontificiæ auditor, & Cardinalis. 297
Laurentius Mediceus, Florentiæ Dominus. 277
Laurentius à Pena Bononienſis. 435
Laurentius Puccius, Cardinalis. 301
Laurentius Rodulfus. 449
Lazarus Bonamicus. 383
Lectio ordinaria, & extraordinaria, quæ dicatur. 121
Legum ſtudia diſcentes quatuor annis explebant. 90. *Ipſarum interpretandarum methodus.* 105. *Paucæ leges, aut nulla dubio caret. Earum diuiſio ratione, velut timone nauis, regitur. ibid. Senſum ambiguum relinquere non poſſunt. Et à proprietate verborum earum non eſt recedendum.* 105. & 109. *Earum correctiones quibus verbis inducantur. ibid. Mutus Magiſtratus vocatur.* 113
Lemonia tribus à pago Lemonio extra portam Capenam in via Latina poſita. 25
Leonardus Aretinus, Pontificis à ſecretis. 445
Leonardus Columbinus Senenſis, Iuris interpres. 341
Leoninagens Patauij nobiliſſima. 482
Leontius Annicius dictus. Præfectus Prætorio. Vrbi Quæſtor. Coſ. Alius Conſtantinopoli vrbi Præfectus. Legum peritus. Comes primi ordinis. Alius Præfectus Prætorio. Illyrici Rector. Comes primi ordinis. Coſ. 80
Libellenſes, qui dicantur. 12
Libellorum ſcrinij Magiſter. ibid. Iuris peritus. ibid. In eo quot viri militabant. ibid. Eorum vſus neceſſarius. 13
Libri muti, Magiſtri dicuntur. 113
Licentiati, qui dicantur. 96. & 330
Licinia Lex, Reip. Rom. pernicioſa. 31
P. Licinius Craſſus Mutianus cognominatus. Frater P. Mutij. 30
L. Licinius Damaſippus Prætor. 31
Licinius Rufinus, Iuriſconſultus, Iulij Pauli auditor. 73
Lignanum Vicus agri Mediolanenſis. 436
Longobardorum leges à quibus conditæ. Ipſi à Narſete in Italiam acciti, à Caroloq; Magno extincti. 119
Lotharius. 100. *Alter Cremonenſis Azonis æmulus. Ferox. Armis deditus. Archiepiſcopus Piſanus.* 143
Lotonorum familia Papienſis. 378
Louanij Academia, in Brabantia. 364 *quo anno, & à quo ſit inſtituta.* 498
Lucas de Penna Tholoſanus, Iuris interpres. 226
Lucas Signorellus Cortonenſis, Pictor egregius. 251
Lucas Spinellus Nicolai filius Neapolitanus. 199
Luchinus Curtius, in agendis cauſis eximius. 331. & 479
Lucia Pauli Caſtrenſis ex filio neptis. 231
Lucilla Commodi Imp. ſoror, contrà fratrem coniurat. 57
Lucretia Alexandri Tartagni filia,

& uxor

tia uxor Virgilij Magnani Bononienſis. 259
Lucretia Martinenga Brixiana, uxor Iacopini Riminaldi. 271
Ludouica Balthaſaris, Carducij Florentini uxor. 482
Ludouica Lancea Regienſis. 358
Ludouica Orlandina, uxor Bartholomęi Soccini. 279
Ludouicus Bologninus. 186. Bononienſis, Iuris interpres. Equiſtri honore exornatus. Apud Pontificem decidendis cauſis Præfectus. Gallorum Regis, & Ludouici Sfortiæ Mediolani Domini Conſiliarius. Florentiæ Prætor, & Quinqueuir. Senator Romanus Aduocatus Conciſtorialis. Bononiæ Quadraginta uiratum adeptus. 289
Ludouicus Burgheſius Senenſis, Iuris interpres. 362
Ludouicus Catus, Iuris interpres. 374
Ludouicus Cortuſius Patauinus, Iuris interpres. Eiusq; teſtamentum ridiculum. 218
Ludouicus Rex Gallorum XIJ. 283. In Aſiam ad bellum contra Scythas, & Saracenos profectus. 410
Ludouicus Gomeſius, Rotæ auditor. Archiepiſcopus Sarnenſis. 482
Ludouicus Gozadinus Bononienſis. 338
Ludouicus de Melitijs Patauinus, Abbas Prataleæ. 454
Ludouicus Mantuæ Marchio. 293
Ludouicus Pontanus, Spoleti humili fortunâ natus. Profunda memoriæ. Dicendo ineptus. Præceptor Francisci Accolti Aretini. Ad Synodum Baſileam Legatus miſſus. Florentiæ Aduocatus Protonotarius. Alfonſo Aragonio carus. Auaritia notatus. Vir facetus. Cardinali dignitate honeſtatus. 237
Ludouicus Puteus Emanuelis Philiberti Ducis Sabaudiæ Referendarius, & à conſilijs: & Senatus Taurinenſis Præſes. 255
Ludouicus à Sardis Ferrarienſis, Iuris interpres. 213
Ludouici Cæſaris cum Pontifice de Principis poteſtate quæſtio. 186
Lugdunenſis Academia. 500
Lupus Caſtellioneus. 171
Lypſia ciuitas Miſniæ, trium dierum itinere diſtans Praga. 498
Lypſia Academia quo tempore, & à quo inſtituta. ibid.
λυτᾶι. Legum Auditores, & cur ſic vocabantur. 96

M

MAcerata Academia inſtituta. 341. 496
Magdalena Landa Bononienſis, uxor Ioannis Crotti. 322
Magdalena Roſia, Franciſci Aueniōnenſis medici filia, Cuiacij uxor. 388
Magdalena Triultia. 346
Magiſter Officiorum. 9
Magiſtratus, Lex loquens, & uiua vox Iuris Ciuilis vocatur. 113
Magiſtri titulo, olim Profeſſores Iurium honorabantur. 1 85
Magiſtri Scriniorum, Memoriæ, Libellorum,

lorum, Epiſtolarum, & Diſpoſitionum Iuriſperiti. 9
Magiſtri Libellorum, & Cognitionum. ibid. Ex eo quis ad gradum Præfecti Prætorio aſſumebatur. ibid.
Maguntum in Germania, eiusq; celebris Academia, quo tempore, & à quo instituta. 498
Mahometus in Hiſpania Chriſtianam religionem impiè impugnans. 402
Maioricana in maiore Balearium inſularum Academia. 502
Malitia agri Vincentini Villa. 421
Manlius Iuriſconſultus. Eius in filium iudicium. 28
Manta Cini filia, Marci vxor. 180
Maphæus Caſſolus, Philippi Iuriſconſulti frater. 211
Marcellorum Venetorum origo. 269
Marcellus Iuriſconſultus Ius dixit. 15
Marcha quot vnciarum erat, eiusq; nomen recens, & antiquis incognitum. 132
Marcus Antonius Bellarmatus, Iuris interpres. 341 & 345
M. Antonius Bauerius Bononienſis, Iuris interpres. 329
M. Antonius Burgheſius, Aduocatus Conciſtorialis, Iuris interpres. 341
M. Antonius Campegius, Epiſcopus Groſetanus. 297
M. Antonius Iuſtus Patauinus. 482
M. Antonius Mandellus, Iacobi ex ſorore nepos, Iuriſconſultus. 378
M. Antonius Natta Aſtenſis, Senator Montisferrati, Celebs, Iuriſperitus. 251
M. Antonius Ottelius Utinenſis. 395
M. Antonius Zabarella. 447
Marcus Cini gener. 180
M. Cornelius, Cardinalis. 473
M. Ferretus, Iuriſconſultus. Alter Æmilij Ferreti ex fratre nepos. 348
Marcus Mantua Bonauidius. 351. Plurimos Doctores libello compoſuit. ibid. Patauinus, Iuris interpres, Poetica delectatus. 352
Marcus Mediolanenſis, Alexandriæ Antiſtes. 452
Marcus à Prato Vetere, Ioannis filius. Florentinus. Eximius cauſarum Patronus. 263
Margarita ſoror Henrici II. Francorum regis, & vxor Emanuelis Philiberti Sabaudiæ Ducis. 387
Margarita Lanfranchi filia, Cini vxor. 180
Margarita, Liber, à quo compoſitus. 158. & 418
Margarita Homodæa Triultia. 345
Margarita Malauolta nobilis, Senenſis. Mater Mariani Soccini Senioris. 456
Margarita Pepula vxor Andreæ Barbatij. 265
Margarita Rubea vxor Io: Antonij. 347
Marianus, Baldi Nouelli filius. Romæ Sacri Palatij auditor. 275
Marianus Soccinus iunior Senenſis. Iuris interpres Legatus ad Remp. Florentinam, & ad Leonem X. Sum. Pontif. 339. Senior patroni officio functus. Omnibus liberalibus artibus eruditus. Poeta. Pictor, Muſicus, Aduocatus Conciſtorialis. 338. 456

D. Maria

D. Maria de Francolinis Vicus. 190
D. Maria V. Natalis Octaua ab Innocentio IV. Sum. Pontif. inſtituta. 411
D. Maria rotunda Eccleſia Gallaciorum ruina iacens reſtituta. 428
Marieta Tignoſa, Petri Caleſacti Piſani vxor. 372
Mariſcotorum domus à Bentinolijs conflagrata, & direpta. 293
Marius Salomonius Albertiſtus Eques Rom. Campaniæ Præfectus. Iuris interpres. Pontificis auditor. 310
Martha vxor Bartholomæi Cepollæ 262
Martianus Gazatus, ſeu Gazettus, Laude Pompeia oriundus. Iuris interpres. 242
Martinus IV. Sum. Pontif. 422
Martinus V. Sum. Pontif. prius Otho Columna dictus. 446. 451. & 460
Martinus Goſia gloſſator. 123. Cæſariani nominis ſtudioſus, agnatos Principes Gibellinæ factionis fecit. Ipſum nunquam veri, aut ſani protuliſſe, Iaſon opinatus eſt. Eiuſq; mors crudelis. 126. Alter à Fano. 158. Alter Syllimani filius, Bononienſis, Ordinis Prædicatorum religioſus factus. 158
Martinus Nauarrus Theologus, Canonicus regularis. 483
Martyrius Comes, & Quæſtor Theodoſij, Iuriſconſultus, ac fidus Interpres. 76
Maſſilia olim diſciplinis, ac linguis Latina, & Græca florens. 493
Maſſilienſis Academia. 501
Maſſurius Sabinus, pauper. In ordinem Equeſtrem receptus. Primus ab Auguſto, mox à Tiberio Ius reſpondendi de Iure obtinuit. 45
Mattagnanus Actioguidus Bononienſis. 187
Matthæus Afflictus, nobilis Neapolitanus ex ſede Nidi, Iuris interpres, Regius Conſiliarius. Proſperæ valetudinis. 256
Matthæus ab Aquaſparta, Cardinalis Portuenſis. 431
Matthæus Franciſcus, Ioannis à Monte Sperello filius, Iuriſconſultus. Florentiæ Capitaneus, & Iudex Appellationis. 236
Matthæus Garbitus Græcarum litterarum Tubingæ publicus Profeſſor. 361
Matthæus Gribaldus, Iuris interpres. 366
Matthæus Matteſilanus, Iuris interpres. 211. & 442
Matthæus, Vbaldus, Petri filius, Iuris conſultus. Equeſtri, Palatinaq; dignitate honeſtatus. Ad Conſtantiæ concilium Legatus miſſus. Gentilitijs inſignibus à Sigiſmundo Cæſare donatus. 208. Alter Romæ Rotæ Decanus, Peruſinus, Epiſcopus Nucerinus declaratus. ibid.
Matricula, vndè nomen deduxerit. 19
Maximilianus Cæſar. 183
Maximinus Iuriſconſultus, Quæſtor Palatij Theodoſij, Comes Sacrarum Largitionum. 76
Medicorum exemplo, tempora a Legum Latoribus obſeruantur, dictum Baldi. 204

Mediolanum à Maximiliano Cæſare expugnatum; Eius Ciuitatis Iuriſconſultus quis fieri non poterat, qui Summam Azonis non habebat, & ſuam eſſe non iurabat. 141
Memoriales, qui dicantur. 10. *& cùr ſic dicti.* ibid.
Memoriæ ſcrinij Magiſter, Iuriſperitus. Ipſum continebat Laterculum maius, & minus, & quot illud tractabant. ibid.
Meſſana vetus Academia in Sicilia. 496
L. Meſſius Ruſticus, Iuriſconſultus, Aluei Tiberis, & Cloacarum Romæ curator. 66
Metadomus, quæ dicatur. 22
Metata loca, quæ dicantur. ibid.
Metatores, eorumq; munus. ibid.
Metaurus fluuius. 422
Methodus ſtudendi. 114
Michael Ghiſlerius ex familia Dominicana, Inquiſitor Bergomi, Sum. Pontif. Pius V. dictus. 376
Michael Hoſpitalius, Cancellarius Margaritæ, ſororis Henrici Regis Francorum. 387
Michael Milliarius, Aſſeſſor Prætoris Patauij pro Iudice quæſtionum, Iuris interpres. 257
Michael Reprandus Moraſticenſis, Iuris interpres. 216
Milantia Ioannis Andreæ vxor. 431
Milliaria gens clariſſima in Foro Iulij, cùr ſic dicta, Patauina. 257
Minor xviij. annis iudicare non poteſt, annis vero xx. non cogitur. 99
M. Minutius Natalis, Iuriſconſultus, Proconſul Africæ. Præſes Myſiæ inferioris. Idololatra, Augur. 51
Modeſtus Polentonus, Iuris interpres, Legationibus functus, Equeſtri dignitate decoratus. 238
Monachium Bauariæ Metropolis. 360
Mons Albanus Caſtrum in Latio, in quo olim Feriæ Latinæ celebrari conſueuerant. 417
Mons Sperellus, qui eſt pagus in agro Peruſino. 236
Mons Flaſconus in Faliſcis. 438
Mons Peſſulanus Ciuitas Galliæ Narbonenſis, olim Agathopolis, Magulonenſis Diœceſis. 132. *Locus Prouinciæ.* 421
Montis Regalis Academia inſtituta. 394
Moribus, & vſu populi Rom. quæ ſine ſcripto ex Iuriſconſultorum interpretationibus, vel reſcriptis ore prolatis, recepta dicantur. 6
Mors ſecunda, ſecundum Homerum, & Platonem, quæ dicatur. 2
Mugellum agri Florentini Caſtrum. 183. 428
Municipalia Iura cauſas Sapientum definiri conſilio præcipiunt. 5
Mureini montis Cœnobium propè Peruſium, in quo pro re memoranda Bartoli volumina aliquot oſtenduntur. 195
Mutia Feſta, quæ dicta. 31
Mutia Lex, Reip. Rom. pernicioſa. ibid.
Mutia, ſoror Mutij Scæuolæ. 32
Mutinæ Gymnaſium. 134
P. Mutius Scæuola, Iuriſperitus. Coſ. Pontif. Max. Eius filius Iuriſconſultus.

ſultus. Tribunus Pleb. Prætor, Cos. Alter Pontif. Max. Primus Ius Ciuile ordinauit. Clariſſimus Legum Vates. Cos. Aſiam rexit. Magiſtratibus in Aſiam ituris exemplum, & forma factus. Eius edicta Aſiatica. Ipſius ianua, & veſtibulum, Oraculum Ciuitatis dictum. Vulneratus. Occiſus. Alter Augur, & Iurisperitiſſimus. 32. Publicè Romæ Iura interpretatus. 493

N

NArſes Longobardos in Italiam acciuit, Iuſtiniani Dux. 119
Nattarum familia Caſali S. Euaſij celebris. 251
Nauarræ Collegium. 500
A S. Nazario familia, à Ripa cognominata, vetuſtate, & nobilitate inſignis. 334
Neapoleo Vrſinus à Clemente V. Sum. Pontif. ob factiones Guelforum, ac Gibellinorum, cis Alpes miſſus, Bononia eiectus. 195. & 435
Neapoli Gymnaſium publicum. 175. & 496
Nella Bartoli filia, Io: Baptiſtæ Alfani Peruſini vxor. 194
Nellus à S Geminiano Florentinus. 450
Nepos de monte Albano. 417
Neratia, ſoror Priſci Neratij, vxor Labeonis. 54
Neratius Marcellus, Cos. ſub Hadriano. ibid.
Nero expulit Rhetores Roma. 492
Nicola Petri Aldobrandini filia. 457
Nicolaus V. Sum. Pontif. 463. & 470
Nicolaus Alexander, Bartoli ex filia nepos. 194
Nicolaus Aluarotus Florentinus. 302
Nicolaus ab Armis, Iuris interpres. 342
Nicolaus II. Atteſtinus Ferrariæ Dominus. 449
Nicolaus Baldus patrimonij Caroli Sabaudiæ Ducis, mox eius Senatus Præſes. 333
Nicolaus Bellonus Caſalenſis patricius, Iuris interpres, Mediolani Senator. 381
Nicolaus Malumbra, Iurisconſultus. 174
Nicolaus Boerius à monte Peſſulano, Bacalaureus. Iuris licentiatus effectus. Aduocatus. Conſiliarius. Senatus Burdegalenſis Præſes. 372
Nicolaus factor ordinis Minoritarum, miraculis clarus. 383
Nicolaus Gamarius Aretinus, Iuris interpres. 302
Nicolaus Gozadinus in caſtro Bologneſio, Ius dicens. 338
Nicolaus Gratianus, Iuris interpres. 394
Nicolaus Mattarelus Mutinenſis, Iuris interpres, ac Lucæ Prætor. 181
Nicolaus Panormitanus, Abbas. 443 Tudiſcus. Ordinis S. Benedicti. Cur Abbas dictus. Referendarius, & Cameræ Apoſtolicæ generalis Auditor. Panormi Archipræſul. Cardinalis. Alter Bartolus dictus. Truculentus vocatus. 451
Nicolaus Pauli Caſtrēſis ex filio nepos, & Ca-

Digitized by Google

& Canonicus Patauinus, & eximius Iuriſconſultus. 231
Nicolaus Perenottus Conſiliarius Caroli V. Cęſaris. 381
Nicolaus Picolomineus, Senenſis Prępoſitus, Aduocatus Conciſtorialis. Epiſcopus. 476
Nicolaus Sfondratus, qui poſtea Gregorius XIV. Sum. Pontif. eſt dictus. 346
Nicolaus Spinellus Neapolitanus, Magnus textualis dictus. Ioannis Galeatij Vicecomitis, & Ioannę filię Regis Roberti Conſiliarius. Eques. Sicilię Cancellarius. Ioia Comes, & Schiſmatis auctor. 198
Nicolaus Vbaldus, Iuriſconſultus, in Curia Rom. cauſarum Iudex, ſeù auditor, in Galliam nuntius deſtinatus. 209
Nicolettus proauus Alexandri Tartagni. 258
Nimecenſis Academia in Gallia Narbonenſi. 501
Niſa Bartoli ex fratre neptis. 194
Nonantula Oppidum. 214
Notarię artis Summa à Rolandino compoſita. 156
Nouella Io: Andreę filia. 431
Nuta Nicolai Spinelli Neapolitani filia. 199

O

OBertinus III. Carrarius Patauij Gymnaſium intermiſſum inſtaurauit. 183
Obertus ab Horto Mediolanenſis in Feudis clarus. 124
Odofredus Bononienſis, ſeù, vt alij, ex Beneuento, Philoſophus, hilarioris ingenij. 154
Officiorum Magiſter. 10
Oldradus de Ponte à Laude Pompeia, Dini diſcipulus. Pater legum. Aduocatus Conciſtorialis, eiuſq; mores. 171. 436
Olmutium Morauię, ſeù Marcomanorum metropolis. 369
Onnedenſis in Cantabria Academia, quo tempore, & à quo inſtituta. 502
Onuphrius Bartolinus, Iuris interpres. 247
Opicius Olgiatus Genuę Prętor. 244
Oriola vrbs regni Valentię. 482
Oſcana in regno Aragonię Academia. 502
Onnedenſis in Cantabria Academia. ibid.
Otho Columna, poſtea Martinus V. Sum. Pontif. dictus. 446
Otho Papienſis, Iuriſperitus, & antiquus Gloſſator. 126. Rogerij Suppar. 132
Othobonus Cardinalis, Innocentij IV. Sum. Pontif. ex fratre nepos, poſtea Sum. Pontif. & Adrianus V. dictus. 421
Ottomanus, Iuris interpres. 388
Ottonellus Diſcaltius, Iuris interpres. 395. Alter iunior, Iuris interpres. 396
Oxonienſis in Anglia Academia, quo tempore, & à quo inſtituta. 493. & 503

Palea

P.

Palea à Theologis, quæ dicatur. 404
Palea Gratiani diſcipulus. 404
Pandecta Florentina vbi, & quando inuenta. Piſanis donata. 100. Ob id Piſana dicta. & cur poſtea Florentina appellata. Bononiam delata, ibiq; legi cępta. 121
Pandulfus Malateſta Caſenna dominus. 231. & 461
Pannormia, ſeu Summa Decretorum. 403
D. Panteleo Cremenſium, cùr Patronus tutelaris, & vir imagine eius ipſi ſignant. 329
Papinianiſta Legum auditores, & cùr ſic vocabantur. 84
Papinianus Præfectus Prætorio Seueri, & Antonini Caracallæ, eiuſq; auctoritas. 68
Papirius Iuſtus, Iuriſconſultus, Præſes. 14. & 66
Paratitla, quæ dicantur. 105
Paris de Puteo Neapolitanus, Iuris interpres, ac Ferdinandi Alfonſi Aragonij filij nothi præceptor. 254
Pariſium, olim Iſion dictum, poſtea Meldinum, indè à C. Iulio Cæſare Iulium vocatum. In medio Sequanæ ſitum. 500. Ibiq; Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 492. & 500
Parma Academia inſtituta. 496
Patauium à Venetis graui bello oppreſſum, ipſiſq; ſubiectum. 443. Eò Gymnaſium Bononiam à Friderico Ænobarbo tranſlatum. 169. Celebre. ibid. & 496
Paternus Taruntinus, Iuriſconſultus, Præfectus Prætorio. 56
Patricius Quæſtor, Legum interpres, Anteceſſor. Magiſter Officiorum. Comes rerum priuatarum. Alter Leontij filius, Iuriſconſultus. Magiſter officiorum. Prouinciæ Præfectus. 79
Patroni, qui dicantur. 98
Paula Bartoli filia, Nicolai Alexandri Peruſini vxor. 194
Paula ex Caualcaboum familia, Cremonenſis. 293
Paulus III. Sum. Pontif. 349
Paulus IV. Sum. Pontif. 486
Paulus Aretinus, Iuris interpres. 246
Paulus Caſtrenſis, Iuris interpres acutiſſimus. Iura ſuo nitori reſtituit. Franciſci Zabarellæ Cardinalis, ac Archipræſulis Florentiæ Aſſeſſor, ſeu Auditor. 445. Florentiæ Vicarius. Vir maturi capitis. 230
Paulus Cittadinus Patauinus, ſeù Mediolanenſis, Iuris interpres. 316
Paulus Doctus Patauinus. 448. & 462
Paulus Leonius, Iuris interpres. Conſiliarius Iuſtitiæ, mox à conſilijs Ducis Ferrariæ, tandem eiuſdem Ciuitatis Antiſtes. 390
Paulus Orianus Brixienſis, Iuris interpres. 287
Paulus Puteus, Iuriſconſultus. 255
Paulus Sfondratus Cardinalis. 346
Paulus Stagnatus Siculus, Iuris interpres. 300

Paulus Viſca Cherienſis. 332
Pecunia, quam olim ab audientibus Profeſſores collegebant, collecta dicebatur, & ea eſt, quæ hodie Bidelli colligunt. 121
Pedanei Iudices, Iuriſperiti, eorumq; Officium, & cùr, & vndè ſic dicti. 116
Pegaſianum Senatusconſultum. 50
Pegaſus Iuriſperitus, Vrbi Præfectus, Auctor Senatusconſulti Pegaſiani. Cos. 50
Pellina Peruſina Bonarelli filia, Bartoli vxor. 194
Pepo primus Bononiæ Iura eſt interpretatus. 119
Pepulorum familia Bononiæ nobiliſſima. 265
Peruſij Academia quò tempore inſtituta, Sapientia dicta. 178. & 496
Peruſinis priuilegium à Pontifice conceſſum ſuper examinatorum Doctorum doctrinę approbatione. 93
Petra Florentina, vxor Pauli Caſtrenſis. 231
Petracotta ad regem Aragonum Legatus. 333
Petrinus Bergamus, Iacobi Mandelli ex ſorore nepos, Iuriſconſultus. 378
Petrus Aldobrandinus, Petri Cardinalis pater. 391
Petrus Aluarotus, Iuris interpres. 243
Petrus Ancaranus, Iuris interpres. 221. Reip. Venetę Conſiliarius, Veridicus Interpres, & Lumen Iuris vocatus. 438. Bononię Collegium inſtituit. 441. & 495
Petrus Andreas Gammarus Bononienſis, Iuriſconſultus. 296. Philoſophię ſtudioſus. 478
Petrus Auguſtinus, Antonij frater. Oſcæ Antiſtes. 383
Petrus Bagarotus Patauinus. 474
Petrus Barbolus, cognomento Sonzinus, Patauinus, Iuris interpres. 233
Petrus Belfortis Cardinalis. 202
Petrus à Bellapertica, nouum arguendi modum inuenit. 154. Sequanus, ſeù Burgundus, vel Aurelianenſis. Subtilis ingenio, ſed ceruicoſus. 184
Petrus Bembus. 364
Petrus Beneuentanus Fabularius. 414
Petrus Bonauidius peritiſſimus medicus, cùr Mantuad. ctus. 351
Petrus Boncompagnus, Iuriſconſultus. 367
Petrus Calefactus Piſanus, Plumbini Domini familiaris, ac Quæſtor. Alter Iuriſconſultus, Lucæ, ac Senis Iudicis officio functus; cum Aquilæ inſignibus, Equitis, & Comitis dignitate honeſtatus. Iuris interpres. 373
Petrus Capoccius Romanus Cardinalis. 178
Petrus Cernitus, aliàs Cerelus Bononienſis. 152
Petrus Comeſtor, Hiſtoriæ Eccleſiaſticę ſcriptor. 405
Petrus Corbolus, ſiuè Boliatus, Hiſpanus gloſſator. 414
Petrus Donatus Patauij Antiſtes. 261
Petrus Franciſcus, Bartoli frater. 194
Petrus Franciſcus Rauennas, Iuris interpres, ſingularis memoriæ, artificialis. 266

Petrus Galenſis Vulterranus. 414
Petrus Girlandus Caſtellioneus, Florentinus. 436
Petrus Lombardus, magiſter Sententiarum dictus. Antiſtes Pariſienſis. 405
Petrus Mantua, Iuriſconſultus. 351
Petrus Matteſilanus Bononienſis, Iuris interpres. 221
Petrus Maurocenus Venetus, Cardinalis. 448
Petrus Minorita religioſus Aſiſinates; Venetijs Pietatis hoſpitij, vbi expoſiti infantes educantur, erigendi auctor. 190
Petrus à Montagnana Prior Cœnobij Carcerum. 447
Petrus Papę Lugduni Cauſarum patronus. 470
Petrus Papienſis Præpoſitus. 414
Petrus Paulus Petri Philippi Cornei filius. 242
Petrus Paulus Pariſius Conſentinus, Iuris interpres; Cameræ Apoſtolicæ auditor Cardinalis. 322. & 335
Petrus Paulus Priuidelus. 336
Petrus Paulus Vergerius. 414
Petrus Philippus Corneus Peruſinus, Subtilis Doctor dictus, Iuris interpres. Legationibus functus. Curiæ in patria præfectus. 249
Petrus Sampſo gloſſator. 415
Petrus Suzarius, Guidi filius. 160
Petrus Thomaſius Rauennas, Iuris interpres; Miraculum naturæ, vulgò Petrus à memoria. Piſtorienſis ciuis factus. Poeta. Equeſtri dignitate honeſtatus. 332
Petrus Vbaldus, Iuriſconſultus. Alter Matthæi Vbaldi filius, Iuriſconſultus. Doctor veritatis. 209
Petrus Veronenſis ex D. Dominici familia religioſus, miraculis clarus, inter Comum, & Mediolanum ab Hæreticis cæſus, inter Diuos relatus. 411
Petrus Vinea Capuanus obſcuris natalibus ortus, in Iure peritiſſimus, & eloquentia inſignis. Friderici II. Ænobarbi Cęſaris à ſecretis, & ab epiſtolis, eiuſq; memoranda mors. 410
Petrus Vincentinus Romanus, Iureconſultus, Rom. Palatij Quæſtor. 300
Philippus Rex Hiſpaniarum. 384
Philippus Gregorij XIII. Sum. Pontif. ex fratre nepos. 368
Philippus gloſſator. 415 & 416
Philippus Beroaldus humaniores litteras Bononiæ profitens. 326
Philippus Caſſolius Regienſis, Doctor Doctorum vocatus, Baldi Concurrens. 103. & 210
Philippus Decius, Iuris interpres. Inferorum pœnis à Sum. Pontif. ſubiectus. Eius ædes direptæ. In Narbonenſi Gallia Grationopoli Senator. 259
Philippus Francus Peruſinus. 468
Philippus Maria Vicecomes, Mediolani Dominus. 243. & 293. Florentinos graui bello vexat. 449
Philippus Pulcher Galliarum Rex. 501
Philippus Soccinus, Mariani filius. 341
Philogonius cauſarum Patronus, vita Sanctitate inſignis, Epiſcopus. 163

Digitized by Google

Philoſophi ſceptici qui dicantur. 430
Pictauienſis Academia. 561
Pinellorum familia in vrbe Genuenſi vetus, & nobiliſſima. 398
Piopera caſtrum in Feudum Iaſoni datum. 283
Piſanella Summa. 419
Piſanis Pandectæ Florentinæ donatæ. 100
Piſæ in Florentinorum poteſtatem à Gino Caponio redactæ. 120. Ibi Gymnaſium publicum. 172. Quo tempore inſtitutum. 190. & 490
L. Piſo à Valerio Feſto, per ſummum facinus, in Africa occiſus. 352
Piſtorium Gymnaſium Piſis tranſlatum. 301
Pius II. Sum. Pontif. prius Æneas Syluius Picolomineus dictus. 456. & 457
Pius IV. Sum. Pontif. 476
Placentinus gloſſator, Iuris Tractatus in compendium, quod Summam vocant, redegit. Martini ſectator. Genere Gallus, nimis gloriæ appetens, & alienæ laudis inuidus. Ei adſcribitur Summa in tres poſteriores Codicis libros, quæ Azonis nomine circunfertur. 132
Plota familia Nouaria vetuſtiſſima, & inſignis. 365
Plumbinum Oppidum ex Populoniæ ruina extructum, vbi olim Portus Traianus fuit, & de Piſani agro quondam habitus. 215
Porcapalea in ſubalpinis oppidum. 404
Polydamas filius Iaſonis Mayni naturalis. Iuriſconſultus. Genuæ Prætor. 286
Pompeius Magnus Rhodi, & Athenis ſingulis artium Liberalium Profeſſoribus talentum donauit. 354
Pomponius Atticus, cur ſic cognominatus. 37
Pomponius Maranta Venuſinus, Roberti filius, Iuriſconſultus. 324
Pontifex Maximus, quis olim dicebatur. 7
Pontifices Iuriſperitos eſſe oportebat, & apud eos Libri diſputationum cuſtodiebantur, ac actiones erant, & ex iis ſingulis annis eligebatur vnus, qui eas litigantibus edebat, & ab initio quatuor ex Patribus ſunt creati. Inde alij quatuor ex plebe. 7
Pontificium Ius in non paucis à Cæſareo differt. 4
Praga Academia à quo inſtituta, & deſtituta. 497
Pratum vetus agri Florentini celebre Oppidum. 246. & 306
Præfecti Prætorio, eiuſq; auctoritas. 9
Principes omnes ad preces cuiuſcunq; priuati, modò ſeruus non eſſet, indifferenter reſcribebant. 12. In conſilio Iuriſperitos habebant. 8
Priſcus Iabolenus, Iuriſconſultus. Præceptor Saluij Iuliani. Proconſul Aſiæ, & Syriæ. 51
Priſcus Neratius in Traiani conſilio, bis Cos. 54
Procopius magiſter militum per Orientem. Alius magiſter Memoriæ, & Codicis Theodoſiani compilator. 78
Proculiani. 43
Proculus, Iuriſconſultus, Prouinciarum Prætor.

Prætor. 85
Prolytæ, qui ſint. 96
Prolegomena plurimum proſunt. 106
Pronunciatio docentis. 113
Proſdocimus Comes, Patauinus. 276. & 448
Proſdocimus à Limena Sacerdos. 454
Proſper Columna. 358
Proſper Roſellus. 461
Prytaneum. 497
Publicius, Iuriſconſultus. Seruij diſcipulus. Ædilis. 40
Puccius, Iuriſconſultus. 300
Putei ex Longobardis originem trahentes, Alexandriæ à Palea primas tenuerunt; ſed Gibellinorum factionibus eiecti. 254
Pyleus à Modœtia, gloria cupidus, Summam à Placentino incohatam perfecit. 134

Q

Quadriuium quid. 90
Quæſtionum tractandarum modus. 112
Quæſtorei Candidati, qui poſtea Palatij dicti, eorumq; officium, & auctoritas. 8

R

Raguſij, prius Epidaurij dicti. 341
Raimundus à Pinafort. Barcinonenſis, ex ordine Prædicatorum, & ipſius Ordinis magiſter generalis, inter Sanctos à Clemente VIII. relatus. 414
Raimundus Ramponus Comes. 434
Rainaldus Petrucius, Iuris interpres, ac Romæ Rotæ Auditor. 339. *Senenſis.* 362. & 436
Rainerius Arſendus Foroliuienſis. Romæ Sacri Palatij Auditor. Iuris interpres. Caroli Cæſaris Boemiæ regis ſupremus Conſiliarius. 183
Rainerius Gentilis, Iuriſconſultus, ac Pariſienſis Curiæ Senator. 334
Rainerius Guiciardinus, Gymnaſiarchus. 301
Raphael Adurnus Genuenſis, Iuris interpres. Patriæ Capitaneus. Deinde Dux. 244
Raphael Capiliſtius, Io: Franciſci filius, Canonicus Patauinus. 325
Raphael Fulgoſius Placentinum Acris ingenij, infirmus memoriæ; Conſtantiæ Synodo interfuit. 233
Raphael Petrucius, Groſſeti Antiſtes, Senenſis Cardinalis. 339
Raphael Raimundus Comenſis, Cumanus dictus. 221
Rauenna Honorius, Valentinianus Gothorum Reges, Exarchiq; Orientalium Principum ſedem poſuere. 119
Regij Lepidi Gymnaſium publicum. 150
Regio Montana in Pruſſia Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 499
Renatus Barenſis, Dux Lotharingiæ. 460
Reprendinus Orbatus Patauinus, Juris interpres. 233
Rhetores Romæ ob bella Ciuilia & tyramdem

ranidem Neronis, eſſe deſierunt, quibus poſtea à Veſpaſiano honorarium fuit conſtitutum, ad eosq; alendos, proprios reditus Ciuitates habebant 492. Et quot immunes in Ciuitatibus erant. ibid.
Riccarda familia Cremonenſis. 174
Riccardina Villa Accurſij. 148
Rhemenſis in Campania Academia à quo inſtituta. 501
In Regno Caſtellæ Compluti Academia quo tempore, & à quo inſtituta 503
Riccardina pugna. 148
Riccardus Epiſcopus Ciceſtertienſis in Anglia admodum pauper. 406
Riccardus Malumbra, Cremonenſis, Pater Legum dictus. Equeſtri, ac Palatina dignitate donatus Formã docendi docuit. 173. Alter Anglus gloſſator. 414
Riccardus Petronus Senenſis, Cardinalis. 167. Franciſci Accurſij ſectator, ac diſcipulus. Vicecancellarius Rom. Eccleſiæ. 167
Riccardus Salycetus. 171. Bartholomæi patruus Bononienſis. Legatus Florentiam deſtinatus. 214
Riminaldorum Ferrarienſium origo. 269
Rimini, poſtea curſu temporis Riminaldi dicti. ibid.
Robertus S. Ludouici regis frater, Sorbonici Collegij inſtitutor. 500
Robertus Maranta Venuſinus, Iuris interpres. 324
Robertus Stroccius Florentinus, Archipræſulis Piſani vices gerens. Iuris Pontificij interpres. 304
Rochus Curtius Ticinenſis, Mediolani Senator, Marchionis Montis ferrati à conſilijs. 419
Rodoicus cognomento Modicipaſſus gloſſator. 414
Rofredus Beneuentanus. 137. Butienſis, Iuris interpres. Primarius in aula Cæſaris, Iudex, vir feſtiui ingenij. 146
Rogerius, Iuris Tractatus in compendium redegit. Hunc nonnulli corruptè Frigerium, alij Fridericum vocant. 131. Alter ex filio nepos Ludouici Cortuſij Iuriſconſulti Patauini. 219
Rolandus Curtius, in agendis cauſis eximius. 331. Alter Franciſci filius, Iuriſconſultus. 332
Rolandus à Placiola, Iuriſconſultus, Legatus ad diuerſos Principes, eiusq; modeſtia. 269
Rolandinus Romanicius, Iuriſconſultus, cauſarum patronus, Conſul ad regendam Remp. creatus. ibid.
Romanicia familia Bononienſis. ibid.
Romani domi in pace Toga, foris verò in bello Clamyde vtebantur. 18. In ea Ciuitate Gymnaſium diu intermiſſum ab Innocentio IV. Sum. Pontif. inſtauratum. 86. & 495. Ibi quot Iura interpretabantur. 493
Romeus Pepulus Bononienſis, velut patriæ Princeps, & expulſus Ceſenam proficiſitur. Gibellinos opprimit. 184
Roncaleam Concilium à Friderico Ænobarbo indictum. 129
Roſata Bergomi pagus. 188

Roſello-

Roſellorum nomen à quo deriuatur. 459
Royſellus, Iuriſconſultus pro Cæſare Piſis præfectus. 460
Roſtochienſis Academia in Ducatu Megapolitano, quo tempore inſtituta. 498
Rotæ Auditor olim Sum. Pontif. Capellanus dictus. 415
Rotharius Longobardorum Rex. 190
Roycellus Aretinus, Accurij gloſſatoris diſcipulus. 459
Rudolphinus Roſellus. 460
Rufinus, Iuriſconſultus, Præſes. 14.
Alter gloſſator. 414
Rufinus Guaſcus Bononiæ Prætor. 476
P. Rutilius Rufus Cos. Aſiæ Proconſul, Iuriſconſultus. Eius in armis peritia, Conſtantia, in exilium miſſus, ſed honoratus. Eius dictum, Panetij auditor, Stoicus. 20

S

SAbbatinæ quæſtiones, & cur ſic dictæ. 130
Sabiniani, cur ſic dicti. 42.43.& 64
Saccus Gualterius, Iuriſconſultus. 234
Salamantica Academia. 382.& 483
Salarum oppidum Cauę Marchionatus dictio. 488
Salernitana Academia. 324.& 496
Salmanticenſis Academia in regno Caſtellæ quo tempore inſtituta. 501
Saluanus Bononienſis, Iuris Canonici interpres. 214
M. Saluius Iulianus, Iuriſconſultus, Prætor.& Cos. Liberales cauſas terminauit. 14. Proconſul Aſiæ, Præſes Syriæ Auditor Priſci Iaboleni, Mediolanenſis. Aquitaniæ, Belgicæ, Dalmatiæ, Germaniæ, Bęticę Rector. Vrbi Præfectus, Edicti perpetui ordinator. Saluiani interdicti auctor. In M Antonini, eiusq; fratris conſilium adhibitus. Exercitibus præfectus. Eius mors, ac memorabiles ſententiæ. 56
Saluius Valens, Iuriſconſultus, in conſilio Antonij Pij. 59
Sancta Bartoli filia, Rannij Nullij vxor. 194
Sandreæ in Scotia Academia, quo tempore inſtituta. 503
Sapientes, qui dicantur. 98
Sarcinator bonus non eſt, qui clauos facere neſcit. Dictum Bartoli. 193
Saturnini, qui dicti ſint. 64.& 292
Sauilianum nobile, & opulentum Subalpinorum oppidum. 373
Saxoferratum Vmbriæ oppidum, olim Sentinum. 189
Scarpeta Mainardini Vbaldini filius. 428
Schiata Lanfrancus Cini gener. 180
Scipio Marſilius Hippoliti filius. 251
Scipio Naſica, primus Optimus dictus, eiq; in Sacra via domus publicè data, vt faciliùs conſuli poſſit. 5
Scipio Soccinus Bartholomæi filius. 280
Scipio Tartagnus, Alexandri ex filio nepos naturalis, ſed natalibus reſtitutus. 261
Scorindiani nobiles Piſani. 372
Scriniorum memoriæ, Libellorum, epiſtolarum, & diſpoſitionum Magiſtri, & eorum officium, qui erant

Iuris-

Iuriſperiti. 9
Scrinium Epiſtolarum, & quot viri in eo militabant. 10. Libellorum magiſtri, & eorum officium. 11
Sebaſtianus Dererus, Iuris interpres. 361. & 379
Secundinus Natta, Iuriſconſultus. 292
Sempronius, Iuriſperitus, primus ac poſt, nec ante eum nemo ſophos. 5
Senenſis Academia quo tempore inſtituta. 435. & 496. Eiusq; conditiones cum Scholaribus, ac Gymnaſiarchis inita. 156
Q. Septimius Florus Tertullianus Carthaginenſis, vir in græcis, latinisq; litteris eruditiſſimus. Iuriſconſultus, Philoſophus, Ethnicus. Idololatra, Polynomius, Montaniſta. 65
Sequenſana in regno Caſtellæ Academia. 501
Seruius Sulpitius, Iuriſperitus, Quæſtor, mox Prætor poſtremò Cos. Legatus ad D. Brutum Mutinam obſidentem miſſus, ibi obijt. 32. & 33. Illi ſtatua erecta; Ex tribu Lemonia, Rufus cognominatus. ibid.
D. Scuerini oppidum in Campania. 264
Seuerorum familia Sentini. 190
Sfondrata gens Cremonæ nobilis. 315
Sigiſmundus Brunellus Patauinus. 482
Sigiſmundus Cæſar. 223. 445. & 460
Sigiſmundus Malateſta, Caſenæ Dominus. 232. & 462
Sigiſmundus Valdus, Iuriſconſultus, Romæ Conciſtorialis Aduocatus. 209
Signatura Gratiæ Conſeſſus appellata. 368. Breuium Apoſtolicorum Cardinalibus deferri ſolita. ibid.
Signorinus Homodæus, Mediolanenſis, aliàs, Signorolus, Eques, & Comes Palatinus. 186
Simon Burgheſius, Iuris interpres. 339. & 372
Sinibaldus Genuenſis ex Fliſca familia, & Lauiniæ Comitibus, Cardinalis S. Laurentij in Lucina. Poſtea Pontif Max. & Innocentius IV. dictus. 469
Sixtus V. Sum. Pontif. 399. Prius Fœlix, Firmanus Epiſcopus. 399
Soccini auxilio opus non eſt, vbi erediti veritas probari non poteſt. Prouerbium. 279
Soror, cur ità dicatur. 44
Sorbonicum Collegium. 500
Spoletium Vmbriæ vrbs. 237
Sperantius, Comes Conciſtorij Principis Theodoſij. 78
Spinellorum Collegium Patauij à Belforte Spinello Epiſcopo Catanenſi inſtitutum. 109
Spira eſt ſummum omnium cauſarum Imperij Rom. tribunal. 379
Sportulæ. 22. 97. & 87
Staniſlaus Cracouienſis Epiſcopus, miraculis clarus, inter Diuos relatus. 411
Statua his, qui pro Rep. legati ferro occiſi eſſent, decernebatur. 34
Statutum Leoninum Bononiæ. 228
Stephanus Foreatulus Beterenſis; Iuris interpres. 387
Stephanus Prouincialis ex monte Peſſulano profeſſor. 433
Sulpitia filia Ser. Sulpitij, vxor Tuberonis.

ronis. 38
Summates, qui dicebantur, eorumq́; officium. 93
Suzaria olim Regienſium, nunc Mantuanorum oppidum. 159
Suzaria familia Regienſis, cur ſic denominata. ibid.
Syluaticorum familia, Patauij vetuſta, & nobilis. 397
Syluester gloſſator. 414
Syluester Aldobrandinus Florentinus. Decemvirorum Reip. Florentinæ à ſecretis, Ducis Vrbini, mox Cardinalis Hippoliti Atteſtini, & Cardinalis Rauennæ Aſſeſſor. Aduocatus Conciſtorialis Fiſci. 391
Sinodus ab Eugenio IV. Sum. Pontif. Baſileam indicta. 451

T

Tabellio factus Doctor, non deſit eſſe Doctor. 88
Tancredus gloſſator. 415
Tancredus Hetruſcus, Bononiæ Archidiaconus, Decreti gloſſator, Laurentij Cremenſis diſcipulus, & Azonis magiſter appellatus. 407
Tarentianus Cardinalis Legatus. 451
Tarracon vrbs Hiſpaniæ citerioris caput, Theatro, Circo, Inſcriptionibus, & alijs Romanis antiquitatibus inſignis. 383
Taruntenus Paternus, Iuriſconſultus, Prouinciarum rector. 15
Taurinenſis Academia quo tempore inſtituta. 496
Terentius Clemens, Corrector Tuſcia. 78
Teſſeræ Frumentariæ quæ dicantur. 20
Teſtimonio vnius aliquem credere, peſſimi eſt exempli. 31
Teutones in Pragenſi Academia ſoli docebant. 498. 197
Thadæus Pepulus Romæi filius, Iuriſconſultus, Bononiæ principatum obtinet. Sapientiæ, Iuſtitiæ, æquitatis amator. Primò Pontificis, deinde Cæſaris partes ſecutus. 184
Thadæus Caſſolus Philippi Iuriſconſulti frater. 211
Thadæus Vicomercatus Mediolanenſis. 454
Thalleleus Baſilicon, Interpres. 83
Theodorus Præfectus Prætorio, Magiſter militum, Iuriſperitus. Præfectus Orientis, & vrbis Conſtantinopolis. 76. & 82
Theodorus Gaza Gymnaſiarcha Ferrariæ. 217
Theodoſianus Codex. 99
Theodoſius minor ſe etiam ſeruorum libellos ſupplices admiſſurum ſtatuit. 13. Eius priuilegio Bononiæ Gymnaſium quo anno inſtitutum. 100
Theodoſius Magnus, quot Iuris interpretes, Rhetores, Grammaticos, Philoſophos, Sophiſtas, ſeù Dialecticos conſtituit. 494
Theophilus vir Illuſtris, magiſter, Iuriſperitus, Pandectarum conſarcinator; Codicis Iuſtiniani compilator. Chriſtianus, & Comes Sacri Conciſtorij. 81. Inſtitutiones, & fortè græcas compoſuit. ibid.
Thimotheus Zobolus. 319

Thomas

Digitized by Google

Thomas Campegius, Iuris interpres, Epiſcopus Feltrenſis, Cancellarius Apoſtolicus. 294. & 297
Thomas Correas Luſitanus. 484
Thomas Doctius Senenſis. 458. *Doctor verus, ſeù Veritatis, & Clarus cognamento dictus. Bartholomæi Soccini præceptor.* 234
Thomas Formaginus Bononienſis, Iuris interpres. 181. 188
Thomas Fregoſius Genuæ Dominus. 244
Thomas Iaſonis ex fratre nepos. 286
Thomas Parpalea, Iuris interpres. 310 & 333
Thomas Sauiolus, Abbas S. Danielis, Patauinus. 462
Thomas Theobaldus Bononienſis, à conſilijs Galeatij Sfortiæ, Orator ad reges Gallorum. Neapolis, ac Burgundiæ, Cremonæ, & Aſtæ Præfectus. 294
Thomas Zanecchinus Vicentinus. 482
De Tiberi fluuio coercendo tractatus. 41
Tiberiadis libellus à Bartolo compoſitus. 191
Tiberius Corruncanus, primus Romæ Legum interpres. 23. & 493. *ex Tuſculano municipio, Pontif. Max. Cos. Cenſor, Dictator.* 24
Tiberius Decianus Vtinenſis, Iuris interpres. Aduocatus Vincentiæ, & Patauij Prætoris Aſſeſſor. 357
Tiberius Gracchus Reip. oppreſſor, occiſus. 28
Ticinenſis Academia à Carolo Magno inſtituta, ac per multa ſæcula intermiſſa, à Carolo IV. reſtituta. 202. 210. & 495
Tiltolarum agrum ditionis Dominorum Montaſiæ. 332
Tindarus Bartoli ex nepote pronepos. 193. & 194
Togati, qui dicantur. 98. *Eorumq; in quoq; Tribunali præfinitus erat numerus* 10. *Conditionesq; illorum, qui in hunc numerum erant recipiendi.* 10. & 19
Togæ deſcriptio, & vndè dicatur; & quando ea vtebantur Romam. 18
Toletana in regno Aragoniæ Academia. 501
Toloſana Academia. 500
Torniella familia Nouariæ nobiliſſima. 365
Tranquillus filius Io: Franciſci à Ripa. 335
Trebatius Teſta, Iuriſperitus, Eques Romanus, Antiſtij Labeonis præceptor. Ciceronis, ac Cæſaris familiaris. 37
Treuerenſis Academia in Germania, omnium antiquiſſima. 497
Tribonianus, & Theophilus Inſtitutiones, & fortè græcas compoſuere. 81
Triconienſis Senarum Epiſcopus. 303
Tridinum Montisferrati in Liguria oppidum. 348
Triuium quid. 90
Q. Tubero, Iuriſconſultus. 38
Tubigenſis Academia. 361. *In Ducatu Vuirtembergenſis quo tempore fuit inſtituta.* 498
L. Tubulus Prætor, de Siccarij quæſtionem exercuit, in exiliumq; eiectus. 27

Turche-

Turchetus Orſatus Patauinus, Iuris interpres. 263
Turoni Bononiæ Auditor, ſeu Iudex quæſtionis. 165
Turris Cremata Hiſpaniæ oppidum. 463
Tuſcius Fuſcianus, Numidiæ Legatus ſub Antonino Pio, Præſes Prouinciæ, Vrbi præfectus, Cos. 58
Tuſcius Tuſcianus, Iuriſconſultus. 58
Tyronum multitudine non eſt pugnandum, ſed flore militum. 112
Tyrus Colonia in Syria Phœniciæ. 70

V

Valentiana, ideſt, Valentiæ Academia quo tempore inſtituta. 501
Valentinianus III. Auguſtus à Theodoſio conſobrino creatus, Ioannem tyrannum opprimit. 101
Vallis Olleti in regno Caſtellæ. 463
Vbertinus Cortuſius, ex nepote pronepos Ludouici. 219
Vbertinus Zuccardus Corrigienſis, Iuris interpres. 322
Vbertus Bobius Parmenſis. 150
Vbertus Delphinatus Princeps, Curiæ Senatus Gratianopoli inſtitutor. 470
Venercales diſputationes. 413
Venturina familia. 457
Venuleius Saturninus, Iuriſconſultus, populorum rector. 15. Alexandri Conſiliarius. 72
Vercellis Gymnaſium publicum floruit. 150. 366
Verona Collegium Iuriſconſultorum ingredi non poterat, qui Azonis Summam non habebat. 141. Eiusq; ſtatutum ad Bartoli honorem. 192
Veſpaſianus Rhetoribus honorarium conſtituit. 492
Veſta oppidum Apuliæ Daniæ ad Garganum montem. 368
Veſte precioſiori vtebantur Antiqui, cùm ad celebritatem aliquam ibant. 118
Veſtes Doctorum, quales olim erant. 117
Vgo Boncompagnus, Iuris interpres. Inter duodecim primores Bononiæ Decuriones, quos Antianos vocant, electus. Tribunorumq; plebis aſſeſſor. Inter mercatores Ius dicens. Collateralis in Capitolio Romæ. Abreuiator de parco minori, vtriusq; Signaturæ Referendarius. Ad Synodum Tridentinam Legatus, ac in Latio Vicelegatus. Auditor Cameræ. Secretarius Apoſtolicus. Signaturam Gratiæ, ac Breuium Apoſtolicorum adeptus. Veſtæ Epiſcopus. In Sacello, quod Capellam vocant, Sum. Pontif. aſſiſtens. Cardinalis S. Sixti. Sum. Pontif. & Gregorius XIII. dictus. 367
Vgo Bentius eximius Philoſophus, & Medicus Senenſis. 458
Vgo Ferrarienſis Epiſcopus. 414
Vgolinus Fontana Parmenſis. 168
Vgolinus à Porta Rauennate, Iuris interpres. Aliàs Vgo Bononienſis, ſeu Piſanus, Feudorum opere clarus. 130

Vicecancellaria Romanæ Eccleſiæ officium primarium dignitate, & auctoritate, & vtilitate; & in quo conſiſtat. 167
Victor Dulcis Feltrenſis. 436
Victoris collis amænus propè Bononiam. 191
Vicus Peraghe Brixiæ. 267
Viennenſis Academia in Germania antiquiſſima quo tempore, & à quo inſtituta. 497
Viglius Zuichemus Phryſius, Iuris interpres. Bruxellis in Brabantia Senator, ac Senatus Præſes. Canonicus, Præpoſitusq; Eccleſiæ Gandauenſis, atq; Cancellarius, Aurei velleris Eques; Bataniæ, atq; Gheldriæ præfectus. 363
A Villari Commenda, prope Villagrã, Legionenſis Diœceſeos. 483
D. Vincentij mors. 470
Vincentius Belluacenſis Gallus. 407
Vincentius Caſtilleoneus Decreti interpres. Mediolanenſis, ſeù Hiſpanus. Bernardi Bottoni præceptor. 406. *Gloſſator.* 406. & 415
Vincentius Dulcius Venetus. 482
Vincentius Paleotus nobilis Bononienſis, Iuris interpres. 246. & 326
Vincentius Rauennas, filius Petri, Iuris interpres. 313
Vindiſlaus, qui & Carolus Imp. atq; Boemiæ Rex celebrem artium Liberalium Academiam Pragæ inſtituit. 197. & 497
Virginia Mariani Soccini filia. 339
Viſontina Academia in Burgundia à quo inſtituta. 499
Vladiſlaus Vngariæ, Boemiæq; Rex. ibid.
Vldaricus Vuinterbingenſium Dux, in antiquam ditionem reſtitutus. 361
Vldricus Zaſius Friburgenſis, Iuris interpres. 316. 361. & 379
Vlpianus Præfectus Prætorio Alexandri Imp. & prius Magiſter Libellorum, Papiniani Præfecti Prætorio, & Prætoris in cauſa Campanorum iudicantis Aſſeſſor. 9. 12. & 15
Vlpius Marcellus, Iuriſconſultus in conſilio Antonini Pij. 62
Voluſianum Senatusconſultum. 63
L. Voluſius, Iuriſperitus, Q. Mutij Scæuolæ præceptor, Quæſtor, & Longæuus. 35
Voluſius Metianus amicus M. Antonini Philoſophi, & Antonini Veri Impp. 36. *Auctor Senatusconſulti Voluſiani.* 63
Vratiſlauienſis Academia in Polonia quo tempore, & à quo inſtituta. 499
Vratiſlaus IX. Pomeratiæ Dux. ibid.
Vrbanus IV. Sum. Pontif. perampla priuilegia Gymnaſio Patauino conceſſit. 169
Vrbanus V. Sum. Pontif. 438
Vrbanus VI. Sum. Pontif. 438
Vrbanus Vignatus Venetus, Iuris interpres. Epiſcopus Sibenici. 222
Vrſina Ferrarienſis, ex Pincarorum familia, vxor Caroli Ruini. 320
Vrſolina Calcia vxor Bartholomæi Cepollæ. 262
Vuirizburgenſis, ſeu Herbipolenſis Academia in Francia Orientali, quo tempore,

tempore, & à quo inſtituta. 498

Vuittembergenſis Academia quo tempore, & à quo inſtituta. 313

Z

Zabarella uxor Mariani Zabarella. 447

Zabarella, olim Bononiæ Sabadini dicti. 443

Zaldus Cancellarius Piſtorienſis Regij Prator. 160

Zenobius Tipherni Epiſcopus, Baldi filius. 206

Zenzelinus, ſeu Genzilinus, de Caſanis. 432. & 435

FINIS.

ANT 121373

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

C.33.

Digitized by Google

Digitized by Google